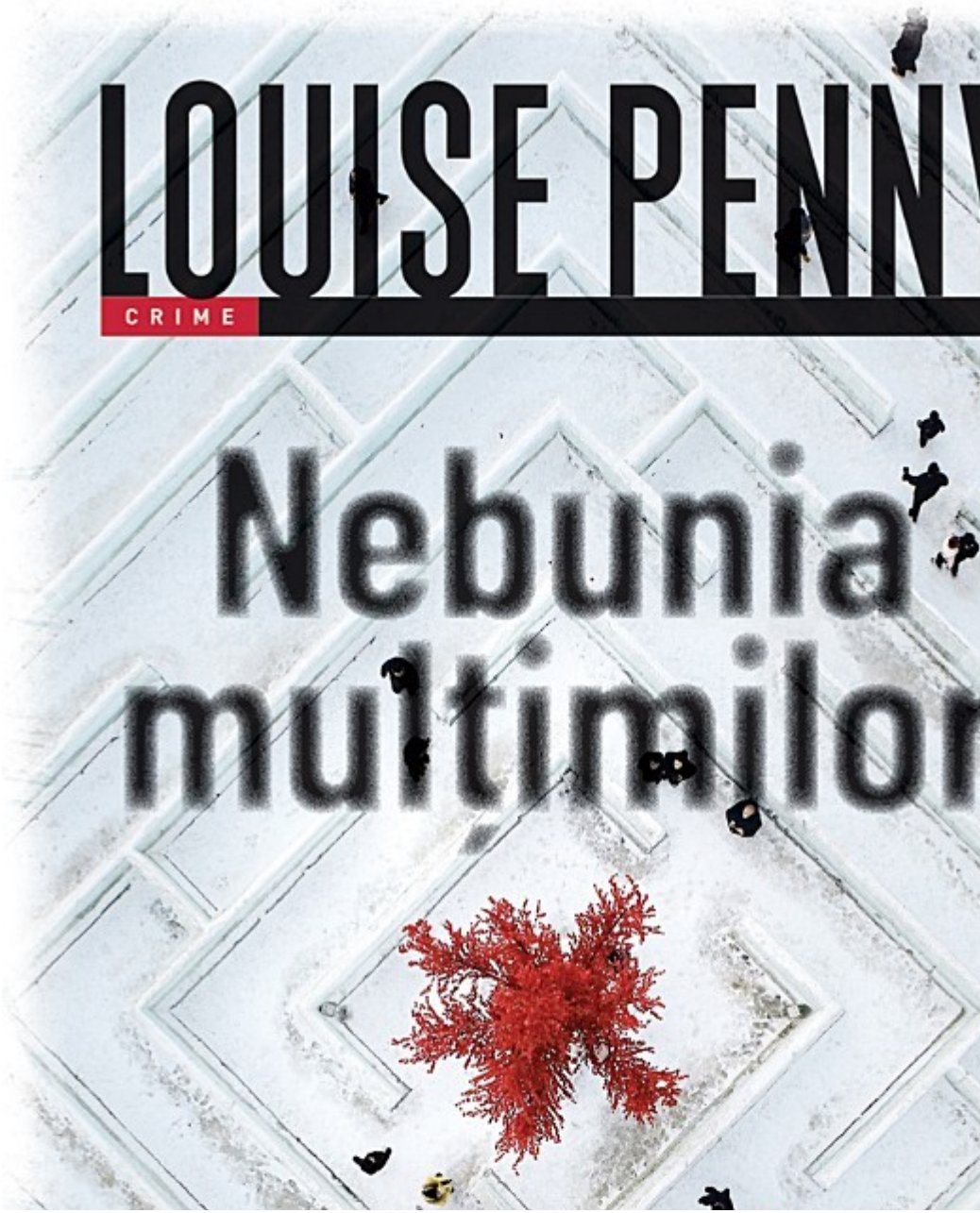
LOUISE PENN
CRIME
Nebunia
multimilo

Louise Penny

Nebunia mulţimilor

Traducere din limba engleză şi note de

Ioana Văcărescu

EDITURA TREI

2023

FICTION CONNECTION

COLECȚIE COORDONATĂ DE
Magdalena Mărculescu

SELECȚIA TITLURILOR CRIME / THRILLER / MYSTERY:
Virginia Lupulescu

Autor: Louise Penny

Titlul original: The Madness of Crowds

Copyright © 2021

By Three Pines Creations, Inc.
All rights reserved.

Copyright © Editura Trei, 2023
pentru prezenta ediţie

O.P. 16, Ghişeul 1, C.P. 0490, Bucureşti
Tel.: +4 021 300 60 90 ; Fax: +4 0372 25 20 20
e-mail: comenzi@edituratrei.ro
www.edituratrei.ro

ISBN (print): 978-606-40-2073-4
ISBN (EPUB): 978-606-40-2133-5

Editori:
Silviu Dragomir
Vasile Dem. Zamfirescu

Director editorial:
Magdalena Mărculescu

Redactare:
Alexandra Fusoi

Design copertă: Faber Studio
Ilustraţie copertă: ©VCG /Getty Images

Director producţie:
Cristian Claudiu Coban

Dtp:
Răzvan Nasea

Corectură:
Oana Apostolescu
Sabina Lungu

Conţinutul acestei lucrări electronice este protejat prin copyright (drepturi de autor), iar cartea este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire

pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiei, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sub orice formă sau prin orice mijloc, fără consimţământul editorului, sunt interzise. Dreptul de folosinţă al lucrării nu este transferabil.
Drepturile de autor pentru versiunea electronică în formatele existente ale acestei lucrări aparţin persoanei juridice Editura Trei SRL.

Cartea aceasta le este dedicată tuturor celor care s-au aflat în prima linie a luptei împotriva pandemiei, care au muncit atât de mult, adesea în condiţii de-a dreptul imposibile, ca noi, ceilalţi, să fim în siguranţă.

Dacă *ça va bien aller*, este doar datorită vouă.

Louise Penny, 2021

Capitolul 1

— Ceva nu-i în regulă, *patron*, s-a auzit în cască vocea lui Isabelle Lacoste, neliniştită, aproape alarmată.

Inspectorul-şef Gamache şi-a plimbat privirea pe deasupra mulţimii agitate, în vreme ce zgomotul din amfiteatru se transforma în vacarm.

Cu un an în urmă, o asemenea adunare ar fi fost nu numai de neconceput, ci şi ilegală. El i-ar fi pus capăt şi s-ar fi asigurat că toţi cei prezenţi sunt testaţi. Dar datorită vaccinurilor, nu mai trebuiau să se îngrijoreze în legătură cu răspândirea unui virus mortal. Îşi făceau griji doar în legătură cu o posibilă revoltă.

Armand Gamache n-avea să uite niciodată momentul în care premierul Québecului, un bun prieten al său, îi telefonase şi-i dăduse vestea că a apărut un vaccin. Omul era în lacrimi, de-abia reuşise să rostească vorbele.

După ce închisese telefonul, Armand rămăsese ameţit, cu senzaţia că e copleşit de un soi de descărcare isterică. Nu mai trăise niciodată un asemenea sentiment. Nu atât de intens. Nu era doar uşurare, era ca un soi de renaştere. Deşi nu toată lumea şi nu totul avea să renască.

Când se anunţase în cele din urmă că pandemia a luat sfârşit în mod oficial, locuitorii din Three Pines, unde locuia Gamache, se întâlniseră pe pajiştea din mijlocul satului şi citiseră cu voce tare numele celor pieriţi. Rudele plantaseră copaci în luminişul de lângă capelă, iar locul avea să se numească Pădurea Nouă.

Apoi, cu mare fast, Myrna redeschisese librăria. Sarah descuiase uşa de la *boulangerie*, *monsieur* Béliveau pusese semnul *Ouvert*[1] în faţa magazinului său, iar când Olivier şi Gabri primiseră din nou clienţi la bistro, oamenii izbucniseră în aclamaţii.

La puzderia de grătare de pe pajişte se frigeau burgeri, cârnaţi pentru hotdog, fripturi şi somon pe scândură de cedru. Pe o masă lungă erau întinse prăjiturile, plăcintele şi tartele lui Sarah, iar Billy Williams o ajuta pe Clara Morrow să care găleţi întregi de limonadă de casă.

Pentru copii fuseseră organizate jocuri, iar pe seară făcuseră un foc de tabără şi dansaseră pe iarbă.

Prietenii şi vecinii se îmbrăţişaseră, ba chiar se şi sărutaseră, deşi se simţeau ciudat, de parcă făceau ceva nepermis. Unii încă preferau să dea noroc cu cotul, alţii aveau în continuare mască. O purtau ca pe un rozariu, ca pe o labă de iepure ori ca pe un medalion cu Sf. Hristofor, care aducea promisiunea unei călătorii în siguranţă.

Când tuşise Ruth, toată lumea se dăduse înapoi, dar, pe de altă parte, probabil că s-ar fi ferit de ea în orice condiţii.

Toate astea erau vestigii, bineînţeles. Vremurile acelea cumplite lăsaseră urme.

Iar evenimentul de-acum, din fosta sală de sport a universităţii aflate la câţiva kilometri de Three Pines, era una dintre urmele cele mai dureroase.

---

[1] Deschis. (în lb. fr. în orig.)

Inspectorul-şef Gamache a cuprins cu privirea spaţiul vast dinspre uşile de pe partea opusă, prin care încă intrau valuri de spectatori.

— N-ar fi trebuit să fie permis aşa ceva, a comentat Lacoste.

Gamache era de acord. Din punctul lui de vedere, tot ce ţinea de evenimentul acesta era o sminteală. Şi cu toate astea, iată că avea loc.

— E totul sub control?

S-a lăsat tăcerea o clipă înainte de răspunsul lui Lacoste.

— Da. Dar...

Dar...

Din culise, s-a uitat prin sală şi a zărit-o pe inspectoarea Lacoste într-o parte. Era în civil şi avea legitimaţia de la Sûreté du Québec prinsă pe jachetă.

Se urcase pe o platformă, de unde putea monitoriza mai bine mulţimea tot mai numeroasă şi putea îndruma agenţii spre locurile cu probleme.

Cu toate că avea doar 30 şi ceva de ani, Isabelle Lacoste era unul dintre poliţiştii lui cei mai experimentaţi. Participase la misiuni de control al revoltelor, atacuri armate, luări de ostatici şi conflicte. Se confruntase cu terorişti şi criminali. Fusese grav rănită, ajunsese la un pas de moarte.

Pe Isabelle Lacoste n-o mai îngrijorau multe lucruri. Dar era clar că acum era neliniştită.

Spectatorii se îmbulzeau să prindă un loc bun, de unde să vadă cât mai bine scena. Peste tot în sala mare se iscau conflicte. Nu era neobişnuit ca într-o mulţime în care oamenii aveau viziuni diferite să se mai împingă, să se mai îmbrâncească. Avuseseră de-a face şi cu situaţii mai grave de-atât, iar agenţii lui Gamache erau bine antrenaţi şi prompţi în calmarea spiritelor.

Dar...

Chiar înainte s-o fi spus Isabelle, simţise şi el. Nodul din stomac. Fiorii de pe piele. Furnicăturile din degete...

A văzut că privea concentrată un bărbat în vârstă şi o femeie tânără, aflaţi cam în centrul sălii, care se împingeau cu coatele.

Nu era ceva din cale-afară de violent. Încă. Iar un agent îşi croia deja drum prin mulţime ca să-i liniştească.

Şi atunci, de ce se concentra Lacoste asupra lor în mod deosebit?

Gamache a continuat să-i ţintuiască şi el cu privirea. Apoi a simţit cum i se ridică părul pe ceafă.

Bărbatul şi femeia aveau în piept insigne mari pe care scria „Totul va fi bine”.

Gamache ştia că era un joc de cuvinte care pornea de la „Bine”. De când cu pandemia, cuvântul acesta dobândise mai multe înţelesuri. Şi, găsea Gamache, nu toate erau sănătoase.

A rămas nemişcat.

În cei 30 de ani de când era poliţist, asistase la destule demonstraţii şi multe revolte. Ştia care sunt momentele declanşatoare. Recunoştea semnele. Şi era conştient de cât de repede puteau scăpa lucrurile de sub control.

Dar, în toată cariera lui de ofiţer superior la Sûreté du Québec, nu văzuse aşa ceva.

Aceşti doi oameni, bărbatul şi femeia, erau de aceeaşi parte a baricadei, după cum stăteau mărturie insignele. Şi cu toate acestea, îşi întorseseră mânia, păstrată în mod normal pentru „tabăra cealaltă”, unul împotriva celuilalt. Furia plutea liberă în sală şi se putea dezlănţui asupra oricui.

Atmosfera era sufocantă. Deşi erau bine îmbrăcaţi pentru vremea extraordinar de rece de-afară, oamenii se aflau acum la interior, cu haine prea groase, cu pufoaice,

cizme grele, fulare şi mănuşi. Îşi scoteau fesurile din lână şi le îndesau în buzunare, iar oameni care în mod normal erau cât se poate de îngrijiţi stăteau acum cu părul ciufulit, de parcă ar fi tras o sperietură groaznică sau ar fi avut o idee nemaipomenit de bună.

În înghesuiala aceea, mulţimea se înfierbânta nu doar fizic, ci şi emoţional; inspectorul-şef Gamache aproape că auzea zbârnâitul nervilor tot mai întinşi.

A privit frustrat ferestrele înalte din spatele lui Lacoste. Erau blocate, fuseseră şi vopsite, n-aveau cum să le deschidă ca să intre un pic de aer curat. Încercaseră deja.

Gamache a continuat să scruteze mulţimea cu ochi de expert. Să analizeze lucrurile văzute şi nevăzute. Avea sentimentul că încă nu se atinsese punctul de tensiune maximă, punctul critic. Datoria lui de comandant era să se asigure că nici nu se ajungea acolo.

Dacă se prefigura o busculadă, avea s-o oprească. Dar ştia că şi aşa existau riscuri. Pe lângă problema de ordin moral ce se ridica dacă ar fi pus capăt unei adunări organizate perfect legal, pe primul loc în mintea lui era siguranţa publică.

Dacă îşi punea agenţii să intervină şi să oprească evenimentul, putea declanşa chiar răbufnirile violente pe care se străduia să le evite.

Nu e complicat să ţii sub control o mulţime astfel încât să nu se transforme într-o gloată furioasă. Strategiile respective puteau fi învăţate; el însuşi instruise recruţii de la Sûreté du Québec cu privire la gestionarea unor evenimente mari, a unor situaţii volatile. Însă în cele din urmă, totul se rezuma la judecată. Şi la disciplină.

Poliţiştii trebuiau să ţină sub control mulţimea, dar să se şi controleze foarte bine. Odinioară, pe când era cadet, Gamache îi văzuse pe poliţiştii prezenţi la o demonstraţie

cum intraseră în panică, rupseseră rândurile şi începuseră să-şi bată concetăţenii.

Era oribil. Dezgustător.

Sub comanda lui nu se petrecuse niciodată aşa ceva, dar inspectorul-şef bănuia că s-ar fi putut întâmpla, în anumite condiţii. Nebunia mulţimii era o privelişte înfricoşătoare. Nebunia poliţiştilor cu arme şi bastoane era şi mai cumplită.

Le-a cerut pe rând subordonaţilor săi să dea raportul. Le-a vorbit calm şi ferm.

— Inspectore Lacoste, care-i situaţia? a întrebat el în cască.

A urmat o scurtă pauză, cât şi-a cumpănit ea răspunsul.

— Oamenii noştri ţin lucrurile sub control. Cred că în momentul ăsta ar fi mai periculos s-o oprim, decât s-o lăsăm să continue.

— *Merci*. Inspectore Beauvoir, cum stau lucrurile afară?

Întotdeauna le vorbea formal când comunicau pe o frecvenţă deschisă şi prefera să li se adreseze folosindu-le şi rangul.

În ciuda protestelor lui, inspectorul Jean-Guy Beauvoir fusese însărcinat să se ocupe de intrare – din punctul lui de vedere, fusese exilat.

Beauvoir se apropia de 40 de ani şi era zvelt, în formă, însă parcă începuse să se împlinească un pic la trup. Împărţea îndatoririle de adjunct cu Isabelle Lacoste şi era întâmplător şi ginerele lui Gamache.

— O să depăşim capacitatea, *patron*, a raportat el, cocoţat pe o lădiţă întoarsă cu fundul în sus.

Jean-Guy şi-a ridicat mâna înmănuşată la ochi, încercând să se ferească de lumina orbitoare a soarelui, reflectată de zăpadă. Cei care încă aşteptau la coadă afară tropăiau, îşi frecau mâinile ca să pună sângele în mişcare

şi-l ţintuiau cu privirea, ca şi cum el ar fi fost de vină că era iarnă.

— Aş zice că mai sunt de intrat vreo 150, poate 180. Devin cam nerăbdători. Unii se mai împing, dar încă nu s-a luat nimeni la bătaie.

— Câţi au intrat până acum? a întrebat Gamache.

— Am numărat 470.

— Ştii care-i limita. Ce crezi c-o să se întâmple când ajungi acolo?

— Greu de zis. Sunt şi nişte copii, familii. Zău că nu înţeleg de ce ţi-ai aduce copilul la aşa ceva...

— De acord.

Erau deja copii şi în sală. Gamache le dăduse instrucţiuni clare oamenilor lui să se ocupe prioritar de copii, dacă li se adeverea cea mai mare temere.

Aceea era varianta de coşmar, bineînţeles. Oamenii s-ar fi omorât călcându-se în picioare, înnebuniţi să intre sau să iasă. Iar copiii erau cei mai vulnerabili.

— Vreo armă?

— Niciun pistol. Niciun cuţit. Câteva sticle doar, şi-am confiscat o grămadă de pancarte. Asta i-a cam enervat pe unii. Ai zice că scrie în Carta Drepturilor Omului c-au voie să intre într-o încăpere aglomerată cu ceva care seamănă perfect cu o bâtă, a raportat Beauvoir.

A privit în jos, spre grămada de pancarte care zăceau în zăpadă, lângă zidul de cărămidă.

Cele mai multe erau scrise de mână, cu creionul, şi prinse cu capse de nişte tije din lemn. Cumva, ameninţările păreau şi mai sinistre când erau scrise cu creionul. Ba chiar unele pancarte fuseseră făcute de copii, cu textul *Ça va bien aller*.

Totul va fi bine.

Ceea ce era de-ajuns ca să i se urce sângele la cap. Protestatarii îşi însuşiseră o expresie care, de-a lungul

recentei pandemii, adusese alinare oamenilor. Iar acum o pervertiseră, o transformaseră într-un mesaj cifrat, o ameninţare subtilă. Sau, şi mai rău, îşi puseseră copiii să facă asta.

A privit din nou mulţimea şi a văzut că oamenii se îmbulzeau acum, în mintea lor încolţind bănuiala că e posibil să nu mai apuce să intre, dar rivalii lor, da.

— Situaţia devine cam tensionată aici. Cred c-ar trebui să-i punem capăt, *patron*, a anunţat Beauvoir.

— *Merci*, i-a răspuns Gamache şi a oftat.

Cu toate că avea să ia în considerare recomandarea lui Beauvoir şi era posibil ca Jean-Guy să aibă dreptate, trebuia să accepte că de data aceasta nu avea încredere în discernământul adjunctului său. Era imposibil să nu fie influenţat de sentimente personale. Motiv pentru care, în ciuda protestelor lui, fusese însărcinat cu securitatea de la intrare, nu din sală.

Gamache s-a uitat la ceas. 15:55.

Era momentul să ia o decizie. Să continue sau să anuleze totul.

Privind din nou în spate, a văzut două femei de vârsta a doua care stăteau una lângă alta în întuneric.

Cea din stânga, cu pantaloni negri şi un pulover gri pe gât, avea în mână un clipboard şi părea neliniştită.

Însă cealaltă i-a atras atenţia lui Gamache.

Profesoara Abigail Robinson dădea încet din cap în timp ce vorbea cealaltă femeie. A pus o mână pe braţul ei şi i-a zâmbit. Calmă. Concentrată.

Era îmbrăcată cu un pulover albastru-deschis din caşmir şi o fustă bej până la genunchi. Croită pe corp. Simplă, clasică. Ceva ce ar fi purtat şi soţia lui, Reine-Marie, s-a gândit Gamache.

Ideea asta nu avea darul de a-l linişti.

Prezenţa profesoarei universitare de statistică era motivul pentru care se adunaseră acolo atâţia oameni în ziua aceea friguroasă de sfârşit de decembrie.

Ar fi putut să meargă la schi sau la patinoar, ar fi putut să stea acasă în faţa şemineului, cu o ciocolată caldă. Însă erau aici, claie peste grămadă. Îmbulzindu-se şi împingându-se. Sperând că aveau s-o vadă cât mai bine pe statisticiană.

Unii veniseră s-o aplaude, alţii să protesteze şi s-o ia peste picior. Unii, ca să asculte, alţii, ca să huiduie.

Şi unii, unul, poate, ca să facă ceva mult mai grav de atât.

Inspectorul-şef încă nu o cunoscuse personal pe femeia care avea să se urce pe scenă, însă asistenta ei, care se prezentase drept Debbie Schneider, îl abordase de când sosiseră şi îi oferise ceea ce părea a fi un soi de favoare, o rară audienţă personală.

El refuzase, explicându-i că era în timpul serviciului şi avea multe de făcut. Ceea ce era adevărat.

Însă recunoştea în sinea lui că, dacă ar fi fost vorba despre oricine altcineva, i-ar fi plăcut să cunoască persoana care avea să ţină prelegerea. Chiar ar fi solicitat o întrevedere, ca să treacă în revistă împreună măsurile de securitate. Să stabilească nişte reguli. Ca s-o privească în ochi şi să lege acea relaţie aparte dintre protejat şi cel care proteja.

Era pentru prima oară în cariera lui când refuzase, politicos, să cunoască persoana a cărei viaţă se afla în mâinile sale. În schimb, discutase toate pregătirile cu *madame* Schneider şi se mulţumise cu atât.

S-a întors din nou spre sală. Apunea soarele. În 20 de minute avea să se întunece.

— Mergem mai departe cu evenimentul, a anunţat el.

— *Oui, patron*.

Capitolul 2

Gamache a mers din nou în culise, unde a primit raportul agenţilor postaţi acolo. A verificat toate uşile şi cotloanele întunecate.

I-a cerut tehnicianului să facă mai multă lumină.

— Cine-s oamenii ăştia? l-a întrebat sunetista, arătându-i cu o mişcare din cap publicul din sală. Cine ţine o prelegere între Crăciun şi Anul Nou? Şi cine vine s-o asculte?

Era o întrebare bună.

Gamache a recunoscut câteva figuri din mulţime. Îi ştia, erau oameni buni, cumsecade. Unii purtau insigna aceea. Alţii, nu.

Unii dintre ei îi erau vecini. Chiar prieteni. Însă cei mai mulţi erau străini.

Societatea din Québec avea opinii ferme şi nu se temea să le exprime. Ăsta era un aspect pozitiv. Însemna că lucrurile merg bine. Ţelul unei societăţi sănătoase este să-şi ţină cetăţenii în siguranţă, să simtă că-şi pot exprima vederile, chiar dacă nu se dovedesc mereu populare.

Dar şi exprimarea aceasta avea o limită, o graniţă. Iar Armand Gamache era conştient că se afla chiar pe acea graniţă.

Dacă i-ar fi dat prin cap că exagerează, orice îndoială îi fusese spulberată mai devreme, când, împreună cu Beauvoir şi Lacoste, făcuse o ultimă inspecţie a sălii şi a împrejurimilor.

Când ajunseseră, constataseră cu surprindere că erau deja maşini în parcare şi oameni care stăteau la coadă în faţa intrării. Îşi mutau greutatea de pe un picior pe altul şi îşi frecau braţele şi mâinile înmănuşate ca să facă faţă frigului crâncen. Deasupra pluteau aburii răsuflării lor, ca nişte gânduri opace.

Mai erau ore întregi până la eveniment.

Renunţând la mănuşi, Gamache îşi scosese carnetul şi, rupând câte o foaie, le dăduse numere de ordine, în funcţie de locul la coadă; îşi trecuse şi iniţialele pe fiecare foaie.

— Mergeţi acasă. Încălziţi-vă. Când vă întoarceţi, arătaţi-le foaia poliţiştilor de la intrare. O să vă lase imediat să intraţi.

— N-avem cum, îi zisese femeia din capul cozii în timp ce lua bucata de hârtie. Am venit cu maşina tocmai de la Moncton.

— Din New Brunswick? o întrebase Beauvoir.

— Da, răspunsese soţul ei. Am condus toată noaptea.

Alţii se împingeau din spate, întinzându-se să primească şi ei un număr, ca şi cum ar fi murit de foame, şi foile acelea ar fi fost un aliment vital.

— E deschisă cafeneaua din sat, intervenise Lacoste. Mergeţi acolo, mâncaţi de prânz şi întoarceţi-vă când se dă drumul înăuntru, la 15:30.

Unii se duseseră, însă cei mai mulţi hotărâseră să rămână, urcându-se pe rând în maşini, ca să se încălzească.

În timp ce ofiţerii de la Sûreté intrau în clădire, Lacoste mormăise:

— „Oare când au fost semănate seminţele mâniei / Şi ce soi de pământ le-a primit în îmbrăţişarea lui?”

Era un citat foarte potrivit, dintr-o poezie scrisă de prietena lor, Ruth Zardo. Însă agenţii de la Sûreté ştiau

foarte bine cine plantase seminţele care căzuseră acum pe pământul de la picioarele lor.

Nici bucuria, nici fericirea, şi nici optimismul nu erau cele care-i făcuseră pe oamenii aceia să vină de la aproape 1 000 de kilometri, din altă provincie, să meargă toată noaptea pe şosele pline de zăpadă şi de gheaţă. Nu de plăcere se urniseră alţii din fotoliile lor comode din faţa focului. Plecând de lângă familii. Lăsând aprinse luminiţele vesele din bradul de Crăciun, iar în frigider, friptura de curcan. Lăsând pregătirile pentru Revelion neterminate.

Ca să aştepte în gerul necruţător.

Erau seminţele furiei, pe care le plantase o statisticiană burgheză şi care prinseseră rădăcini.

Administratorul clădirii, Éric Viau, îi aştepta în fosta sală de sport. Gamache îl cunoscuse cu două zile înainte, când primise misiunea aceasta neaşteptată.

Armand se afla pe patinoarul în aer liber din mijlocul sătucului Three Pines, împreună cu Reine-Marie şi două dintre nepoatele lor. Îşi pusese deja patinele şi stătea în genunchi, legându-i şireturile nepoţelei lor de opt ani, Florence, în vreme ce soţia lui era în faţa micuţei Zora, încheindu-i patinele.

Amândouă fetiţele erau la prima lor pereche de patine, primită cadou de Crăciun de la bunici.

Florence, îmbujorată din cauza frigului, era nerăbdătoare să li se alăture copiilor de pe patinoar. Sora ei mai mică, Zora, era tăcută şi circumspectă. Nu era deloc convinsă că avea să fie distractiv să-şi prindă nişte lame uriaşe de picioare şi să păşească pe lacul îngheţat. Nu părea o idee bună.

— Tată! răsunase un strigăt dinspre casa familiei Gamache.

— *Oui?*

Daniel, înalt, bine făcut, stătea pe terasa casei, în blugi şi cămaşă de flanel în carouri şi ţinea în mâna ridicată un telefon.

— Te caută cineva! De la muncă.

— Poţi să iei tu un mesaj, *s'il te plaît*?

— Am încercat, dar se pare că-i urgent.

Armand se ridicase în picioare, alunecând puţin pe patine.

— Par alarmaţi la culme?

— *Non*.

— Poţi să le spui că fac ceva important în clipa asta şi că revin eu în 20 de minute?

— *D'accord*.

Daniel intrase în casă.

— Poate c-ar trebui să vorbească Jean-Guy? sugerase Reine-Marie, ridicându-se şi ea, însă mult mai sigură pe patine decât soţul ei.

Se uitaseră spre dealul dinspre ieşirea din sat. Ginerele lor Jean-Guy Beauvoir şi fiul său urcau înapoi pe derdeluş. Jean-Guy trăgea sania primită de Honoré de la Père Noël.

La primul său drum cu sania, băiatul se ţinuse strâns de tatăl lui şi ţipase neîncetat până ajunseseră la poalele dealului. Chiuise de bucurie când Henri, ciobănescul german al familiei Gamache, pornise în urma lor, înaintând cu salturi mari.

Coborâseră dealul, trecând în viteză pe lângă Pădurea Nouă, pe lângă biserica St. Thomas, pe lângă casele din piatră, cărămidă şi şindrilă. Se prăvăliseră râzând în zăpada moale de pe pajiştea din mijlocul satului.

— Are ceva plămâni nepotul vostru, le zisese Clara Morrow.

Ea şi cea mai bună prietenă a ei, Myrna Landers, stăteau în faţa librăriei Myrnei, încălzindu-şi mâinile pe câte o cană cu grog fierbinte cu rom.

— Mi s-a părut mie sau striga ceva, zicea un cuvânt? întrebase Myrna.

— *Non*, îi răspunsese Reine-Marie grăbită, fără s-o privească în ochi. Doar ţipa.

Chiar atunci, Honoré şi tatăl lui porniseră din vârful dealului şi văzduhul fusese despicat de încă un ţipăt.

— Bravo, băiete! exclamase bătrâna poetă Ruth, care stătea pe băncuţă între Florence şi Zora, iar raţa ei, Rosa, bombănea ceva în braţele ei.

— Ce zice Honoré, *Papa*? întrebase Florence.

— Parc-ar fi Rosa, intervenise Zora. Ce înseamnă fu...

— Lasă că-ţi zic mai târziu, îi răspunsese Armand.

Îi aruncase o privire usturătoare lui Ruth, care chicotea, în timp ce Rosa bombănea de zor *Fuck, fuck, fuck*[2] şi părea teribil de îngâmfată. Însă raţele par mai tot timpul îngâmfate.

Rosa şi Armand se luptaseră o vreme în priviri, însă bărbatul cedase şi clipise primul.

Apoi, el şi Reine-Marie îşi sprijiniseră nepoatele în timp ce alunecau şi se împiedicau pe gheaţă. Erau primii paşi dintr-o viaţă întreagă de patinat. Iar într-o bună zi aveau să-şi înveţe şi ele nepoţii.

— Ia uitaţi, ia uitaţi! strigase Florence. Uitaţi-vă la mine. Fuuu...

— *Oui*, o întrerupsese bunicul ei, văzând că Ruth, de pe bancă, nici nu mai încerca să-şi ascundă încântarea.

Era ora prânzului şi fuseseră invitaţi cu toţii la masă la Clara: supă de mazăre, pâine caldă, proaspăt scoasă din cuptor, o varietate de brânzeturi din Québec şi plăcintă de la Sarah, de la *boulangerie*.

— Şi ciocolată caldă, adăugase Clara.

---

[2] Joc de cuvinte bazat pe asemănarea dintre interjecţia *quack*! = mac! şi *fuck* = futu-i.

— Asta sper că-i o exprimare cifrată pentru „băutură”, comentase Ruth, ridicându-se de pe bancă.

Armand le dusese patinele acasă şi, intrând în biroul lui, găsise mesajul notat de Daniel. Era de la comisarul-şef de la Sûreté du Québec, care îi telefonase de la cabana sa de schi din Mont-Tremblant.

O sunase şi ascultase uluit cât îi explicase despre ce era vorba.

— O prelegere? A unei statisticiene?

Îşi vedea pe fereastră familia, care mărşăluia spre căsuţa din piatră a Clarei.

— Nu se poate ocupa poliţia din campus?

— O ştii pe tipa asta, Abigail Robinson? l-a întrebat şefa lui.

Lui Gamache îi suna cunoscut numele, dar nu ştia de unde.

— Nu chiar, *non*.

— Ar fi bine să te documentezi un pic în legătură cu ea. *Voyons*, Armand, chiar îmi pare rău! Universitatea nu-i departe de tine şi prelegerea o să ţină doar o oră. Nu te-aş ruga, dacă n-aş fi încredinţată că-i o misiune uşoară. Şi, în fine, mai e ceva.

— *Oui?*

— Au cerut anume să te ocupi tu.

— Cine a cerut?

— Păi, cineva de la universitate. Din câte înţeleg, ai un prieten acolo.

Halal prieten, îşi spusese Armand, încercând să-şi dea seama cine putea fi. Ştia mai mulţi profesori.

Făcuse duş, se schimbase, îi lăsase un bileţel lui Reine-Marie, apoi condusese cei câţiva kilometri care-l despărţeau de universitate, ca să se întâlnească imediat cu administratorul clădirii.

Pe vremuri, fusese sala de sport de la Université de l’Estrie, până se construise un nou complex sportiv, iar acum era închiriată pentru evenimente comunitare. Baluri caritabile, reuniuni, întruniri. La sfârşitul verii, Armand şi Reine-Marie fuseseră acolo la o cină – prima întâlnire publică în interior de după încheierea oficială a pandemiei, organizată pentru a strânge fonduri pentru Médecins Sans Frontières. Una dintre numeroasele organizaţii care suferiseră o scădere a donaţiilor în timpul crizei.

Dar asta se petrecuse cu luni în urmă.

Armand îşi scuturase zăpada de pe cizme şi i se prezentase administratorului, *monsieur* Viau. Stăteau în mijlocul sălii imense de sport, cercul de la centrul terenului fiind atât de decolorat, încât abia se mai distingea. Izul inconfundabil de transpiraţie de adolescenţi încă zăbovea în aer, imposibil de înlăturat, cu toate că adolescenţii care-l lăsaseră în urmă probabil că erau ei înşişi părinţi acum.

La un capăt al încăperii dreptunghiulare era o scenă, iar în partea opusă se afla un perete plin de uşi de acces. Pe una dintre laturi erau mai multe ferestre.

— Ştiţi ce capacitate are? răsunase cu ecou vocea lui Gamache în spaţiul vast, pustiu.

— Nu ştiu. N-a trebuit niciodată să-i stabilim capacitatea maximă, sala asta n-a fost vreodată nici măcar aproape plină.

— Dar nu v-au spus pompierii care-i capacitatea maximă?

— Vă referiţi la pompierii voluntari? Nu.

— Puteţi să vă interesaţi?

— Pot, dar ştiu deja răspunsul. Eu sunt şeful departamentului de pompieri voluntari. Vă garantez că sala asta respectă toate regulile! Funcţionează toate alarmele, extinctoarele şi ieşirile de urgenţă.

Gamache zâmbise şi pusese mâna pe braţul bărbatului.

— Nu vă critic. Îmi pare rău c-am venit cu toate întrebările astea şi că vă deranjez de sărbători.

Bărbatul s-a relaxat.

— Îmi imaginez că nici dumneavoastră nu v-aţi dorit să vă petreceţi aşa ziua.

Era adevărat. Când ajunsese, Armand mai rămăsese un pic în maşină şi-şi verificase mesajele. Reine-Marie îi trimisese o poză de la masa de prânz pregătită de Clara. Era o fotografie cu fiica lor Anne şi fetiţa ei Idola, care purta pe cap corniţe de ren.

Zâmbise şi atinsese uşor cu degetul chipul Idolei. Apoi băgase telefonul în buzunar şi intrase în clădire.

Cu cât se punea mai repede pe treabă, cu atât ajungea acasă mai repede. Poate avea noroc şi mai prindea o felie de plăcintă.

— Nu pricep de ce-au acceptat s-o închirieze aşa, îi spusese administratorul în timp ce-i prezenta locul. Cu două zile înainte de Anul Nou. Şi aşa, pe ultima sută de metri. Abia aseară am primit e-mailul, pentru numele lui Dumnezeu! Al dracului de nepoliticos, dacă-mi iertaţi exprimarea. Şi cine-i tipa asta? N-am mai auzit de ea. E cântăreaţă? O să aibă nevoie de altceva în afară de un microfon? Nu mi-au spus nimic.

— E profesoară, o să ţină o prelegere. În engleză. Un pupitru şi un microfon sunt suficiente.

Monsieur Viau s-a oprit şi l-a ţintuit cu privirea.

— O prelegere? În engleză? M-au luat de la o zi de schi cu familia fiindcă are cineva chef să ţină o prelegere?

Cu fiecare cuvânt, ridica tot mai mult tonul.

— Cred că glumiţi!

— Din păcate, nu glumesc.

— Doamne, n-a găsit vreo debara pe care s-o închirieze? Şi dumneavoastră de ce aţi venit? Un ofiţer de la Sûreté? Despre ce-i prelegerea asta a ei?

— Despre statistică.

— Ah, pentru numele lui Dumnezeu, o să fie sala goală! Cât timp irosit!

Gamache se urcase pe scenă şi măsura încăperea din priviri.

Era de acord cu administratorul. Ar fi fost surprins să se adune şi 50 de oameni. Însă Armand Gamache era un om precaut. Învăţase să fie precaut, după 30 de ani în care privise cadavre de oameni luaţi prin surprindere.

— Mă duc să aduc paravanele, domnule inspector-şef, spusese *monsieur* Viau.

Coborâseră de pe scenă şi merseseră la intrarea principală, unde se lăsase îngheţul, poleind clanţele.

— Aveţi cumva planul clădirii?

— E la mine în birou.

Viau se întorsese cu rolele de schiţe, înmânându-i-le lui Gamache. În timp ce se pregătea să încuie şi să plece, administratorul îl studiase pe poliţist.

Îi recunoscuse numele, bineînţeles, când telefonase să stabilească întâlnirea. Şi-l recunoscuse şi pe el, când sosise. Era ciudat să întâlnească în persoană un om pe care îl văzuse atât de des la televizor, şi în timpul pandemiei, şi înainte. *Monsieur* Viau auzise că şeful secţiei Omoruri de la Sûreté locuia în zonă, dar până acum nu se cunoscuseră.

Gamache era un bărbat solid. Avea peste 1,80 metri. Chiar şi cu pufoaica, era clar că nu era gras, ci bine făcut. Cam 55 spre 60 de ani, aproxima administratorul. Păr cărunt, care se ondula uşor în jurul urechilor. Şi, bineînţeles, avea cicatricea adâncă, inconfundabilă, la tâmplă.

Figura poliţistului, remarcase administratorul, nu era atât ridată, cât brăzdată de cute adânci. Şi Viau bănuia de unde apăruseră.

Ieşiseră împreună şi, cu toate că erau pregătiţi, frigul muşcător tot le tăiase răsuflarea. Parcă le rănea obrajii, îi făcea să lăcrimeze. Paşii lor scârţâiau pe zăpadă când administratorul îl condusese la maşină.

— De ce sunteţi aici, de fapt?

Gamache mijise ochii. Lumina reflectată de nămeţi era atât de sclipitoare, încât aproape că nu-l mai vedea pe bărbat.

— Exact asta am întrebat-o şi eu pe şefa mea, îi răspunsese zâmbind. Ca să fiu sincer, *monsieur* Viau, chiar nu ştiu.

Însă Armand Gamache nu se documentase încă în legătură cu persoana care avea să se urce pe scenă. Încă nu aflase ce aveau să spună ea şi statisticile pe care voia să le prezinte.

Acum, când evenimentul era pe cale să înceapă, inspectorul-şef Gamache s-a uitat peste capetele spectatorilor şi l-a descoperit pe *monsieur* Viau stând în partea opusă, lângă uşi. Părea uluit, se sprijinea de mop şi privea valurile de oameni care se buluceau să intre.

Gamache folosise planurile primite şi calculase că numărul maxim de oameni care încăpeau în picioare ar fi fost 650. Îl redusese la 500, gândindu-se că nu aveau să se apropie nici de atât.

Dar documentându-se în legătură cu subiectul, devenise tot mai puţin convins.

În ultimele zile, după ce mergeau ceilalţi la culcare, îşi petrecuse serile urmărind înregistrări ale unor prelegeri ţinute de profesoara Robinson. În săptămânile din urmă, multe dintre ele deveniseră virale.

Ceea ce ar fi putut fi o evocare seacă a unor statistici devenise un mesaj aproape mesianic pentru populaţia însetată de speranţă.

Cu toate că pandemia luase sfârşit, lăsase în urmă o societate epuizată. Oamenii obosiseră să fie disciplinaţi, să se autoizoleze. Erau sătui de distanţare socială şi de măşti. Erau epuizaţi, traumatizaţi, după luni şi luni nesfârşite în care îşi făcuseră griji pentru copii, pentru părinţi, pentru bunici. Pentru ei înşişi.

Erau răniţi şi îndureraţi după ce pierduseră rude, pierduseră prieteni. Pierduseră locuri de muncă şi restaurante preferate. Se săturaseră de izolare şi fuseseră aproape înnebuniţi de singurătate şi deznădejde.

Erau sătui să se teamă.

Profesoara Abigail Robinson, cu statisticile ei, le demonstra că urmau vremuri mai bune. Că economia îşi putea reveni, ajungând mai stabilă decât oricând. Că sistemul de sănătate le putea oferi îngrijiri pentru orice probleme. Că n-avea să mai fie penurie de paturi, echipamente sau medicamente. Niciodată.

Şi în loc să i se ceară să facă 100 de sacrificii, populaţiei i s-ar fi cerut să facă unul singur.

Acest unic sacrificiu era şi problema.

Raportul ei fusese cerut de guvernul canadian, Comisia Regală vrând să afle mai multe despre consecinţele sociale şi economice ale pandemiei. Despre alegerile şi deciziile luate. Profesoara Robinson, om de ştiinţă respectat şi şefa departamentului de statistică al unei universităţi din vest, fusese însărcinată să coreleze cifrele şi să vină cu nişte recomandări.

Venise cu una singură.

Dar după ce citiseră raportul, membrii Comisiei Regale refuzaseră să-i permită să prezinte public concluzia la care ajunsese.

Astfel că profesoara Robinson hotărâse s-o facă pe cont propriu. Ţinuse un mic seminar pentru colegii ei

statisticieni, care fusese transmis online, ca să-l poată vedea şi cei care nu reuşiseră să ajungă.

Îl găsise şi Armand şi o văzuse pe Abigail Robinson stând în faţa tabelelor şi a graficelor din prezentarea ei. Avea o voce caldă şi o privire inteligentă în timp ce vorbea despre victime, supravieţuire şi resurse.

Găsiseră şi alţii prezentarea aceea. Nu doar oameni de ştiinţă, ci şi publicul larg. Fusese distribuită şi redistribuită. Profesoara Robinson fusese invitată să ţină şi alte prelegeri. Prelegeri de mai mare anvergură. Apoi, şi mai mare.

Mesajul ei putea fi rezumat în patru cuvinte, care acum erau imprimate pe tricouri, şepci şi insigne mari, rotunde.

Totul va fi bine.

Ceea ce începuse ca un proiect de cercetare arid, menit să ajungă în sertarele vreunui oficial, o luase la vale. Ajunsese la public. Ajunsese viral. Prinsese avânt o mişcare de nişă. Încă nu era la nivelul publicului larg, dar Gamache îşi dădea seama că era doar o chestiune de timp. Ca însăşi pandemia, mesajul lui Robinson se răspândea rapid. Găsea oameni vulnerabili în faţa acestei combinaţii stranii între speranţa pentru viitor şi teama de ce s-ar fi întâmplat dacă nu făceau ce propunea Robinson.

Totul va fi bine. Şi cu toţii vom fi bine. Şi toate câte vor fi vor fi spre bine.

Era un citat dintr-una dintre scriitoarele preferate ale lui Gamache, mistica medievală creştină Iuliana din Norwich. Care oferise speranţă omenirii în momente de suferinţă cruntă. Dar spre deosebire de cuvintele Iulianei din Norwich, fraza-cheie a profesoarei Robinson avea un miez sinistru. Când Robinson spunea *Totul va fi bine*, ea nu se referea, de fapt, la tot. Şi nici la toţi.

Începeau să apară la evenimentele ei şi alte insigne, vândute în vederea strângerii de fonduri pentru ceea ce se

transformase dintr-un studiu într-o cauză şi apoi – şi-a dat seama Gamache stând în biroul lui cufundat în tăcere, cu luminiţele din bradul de Crăciun aprinse – într-o cruciadă.

Pe noile insigne purtate de susţinători era inscripţionat un citat mult mai sumbru. Şi pe acesta îl recunoştea. Era versul unei poete cam ţăcănite, însă geniale. Care avea o raţă sărită de pe fix.

Sau va fi, cum a fost mereu, PREA TÂRZIU? Cuvintele „PREA TÂRZIU” erau scrise cu litere mari, îngroşate. Ca un strigăt. Un ţipăt. O avertizare şi o acuzaţie.

În doar câteva luni, proiectul acela de cercetare se transformase într-o mişcare. O cercetătoare obscură se transformase în profet.

Iar speranţa se preschimbase în indignare, pe măsură ce se conturaseră şi se consolidaseră două tabere diferite aflate în conflict. De o parte erau cei care considerau că ideea profesoarei Robinson era singura opţiune pentru viitor. O soluţie milostivă şi pragmatică. De partea cealaltă erau oamenii care găseau ideea scandaloasă. O profanare ruşinoasă a tot ce era mai sfânt pentru ei.

În timp ce larma din sală se înteţea, Armand Gamache a întors din nou privirea spre femeia care se pregătea să păşească pe scenă şi s-a întrebat dacă profetul era pe cale să se transforme în Mesia. Sau într-un martir.

Capitolul 3

În seara dinaintea evenimentului, după ce copiii făcuseră baie şi merseseră la culcare, iar în casă se lăsase

liniştea, Jean-Guy Beauvoir i se alăturase socrului său în birou.

De fapt, era pe drum spre bucătărie, să ia ultima bucată de tartă, când văzuse lumină pe sub uşa de la birou.

După o clipă de ezitare, se hotărâse şi bătuse la uşă.

— *Entrez*.

În părul negru al lui Jean-Guy erau şi fire cărunte acum, iar pe chipul lui atrăgător apăruseră câteva riduri. Era încă îmbujorat, după o zi petrecută la soare şi în bătaia vântului rece. Deşi se exprimase cât se poate de clar, prefera să i se spună că e „viguros”, nu îmbujorat.

Acum se uitase la farfuria pe care o avea în mână. Un boţ de sos întărit se topea pe tarta încălzită la microunde, care mirosea ademenitor.

— Poftim. A adus-o Myrna în după-amiaza asta, când construiam cazemata de zăpadă şi tu moţăiai.

Jean-Guy zâmbise. Ştia foarte bine că socrul lui fusese plecat cu treabă. Se oferise să meargă şi el, dar de data aceasta, o raritate, Armand îi spusese să stea acasă şi să se bucure de vacanţă. Şi altă raritate, Beauvoir nu insistase.

Se întorsese cu familia în Montréal de la Paris, iar el îşi reluase de curând activitatea la Sûreté, împărţind îndatoririle de adjunct cu Isabelle Lacoste.

După rigorile şi ororile pandemiei, vacanţa aceasta de Crăciun în Three Pines era un răgaz binevenit. O uşurare.

Odată ajunşi acasă, copiii se schimbaseră în haine uscate şi călduroase şi se aşezaseră pe canapea cu câte o ciocolată caldă în mână, în timp ce câinii, Henri şi bătrânul Fred, dormeau lângă foc, alături de micuţa Gracie. Care era ori câine, ori dihor.

Dintre locuitorii sătucului, cei mai mulţi pariaseră că era veveriţă. Însă lui Stephen Horowitz, naşul lui Armand, care

acum stătea cu ei, îi făcea mare plăcere să insiste că Gracie e şobolan.

— Sunt foarte inteligenţi şobolanii, să ştiţi, le zisese bătrânul finanţist de 93 de ani copiilor când se aşezaseră lângă el pe canapea.

— De unde ştii? îl întrebase Zora, nepoţica serioasă.

— Fiindcă pe vremuri am fost şi eu la fel.

— Ai fost şobolan? îl întrebase Florence.

— Da. Unul mare, grăsun, cu o coadă foarte lungă şi mătăsoasă.

Copiii făcuseră ochii mari în timp ce bărbatul îi desfătase cu povestea aventurilor lui ca şobolan pe Wall Street şi pe Bay Street. Pe Rue Saint-Jacques din Montréal şi la Bursa din Paris.

Asta fusese după-amiaza. Acum erau toţi în pat şi dormeau duşi.

Deşi unul încă se foia neliniştit.

Armand a pus pauză filmuleţului şi a ridicat privirea. Auzea scrâşnetele şi pârâiturile obişnuite când scădea temperatura şi îngheţul pătrundea în oasele casei vechi. Gândul că toţi cei dragi erau în paturile lor, în siguranţă, avea ceva nespus de liniştitor.

— *Merci*.

Armand a făcut un semn din cap spre tartă şi i-a zâmbit lui Jean-Guy.

Apoi şi-a scos ochelarii şi s-a frecat la ochi.

— Asta-i persoana pe care o s-o protejezi? l-a întrebat Jean-Guy, aşezându-se şi făcând un gest spre calculator.

— *Oui*.

Răspunsurile lui Armand erau neobişnuit de concise, aşa că Jean-Guy a privit cu şi mai multă atenţie imaginea de pe ecran.

Înfăţişa o femeie de vârsta a doua zâmbind la un pupitru instalat pe o scenă. Un zâmbet plăcut. Nu avea nimic

sarcastic. Nimic răutăcios, nici viclean. Nu era un zâmbet îngâmfat, nici furios. Părea o femeie cumsecade.

— S-a întâmplat ceva?

Jean-Guy şi-a privit cu atenţie socrul şi şi-a dat seama că era tulburat.

Armand şi-a aruncat ochelarii pe birou şi a făcut semn spre monitor.

— Înregistrarea e de la ultimul eveniment susţinut de Abigail Robinson, chiar înainte de Crăciun. După ce am văzut filmuleţul în după-amiaza asta, i-am telefonat preşedintelui Universităţii şi i-am cerut să anuleze evenimentul de mâine.

— Serios? Şi ce-a zis?

— Că exagerez.

Tare îşi dorise Armand să-l creadă pe preşedinte. I-ar fi plăcut să ruleze la loc planul clădirii, să închidă carnetul, să-şi pună pufoaica şi să meargă să petreacă după-amiaza cu familia lui.

Voise să stea cu nepoţii lui, acoperiţi toţi cu o pătură călduroasă, şi să privească amuzaţi coada Gloriei, în timp ce calul trăgea sania roşie pe drumul spre nord, la ieşirea din sătuc. În schimb, se urcase în maşină şi mersese la North Hatley, ca să se vadă cu rectorul Universităţii.

Capitolul 4

Inspectorul-şef Gamache şi-a scos geaca şi bocancii şi a pornit în urma gazdei spre living.

— *S’il vous plaît*, Armand, i-a spus ea, făcând semn spre un fotoliu confortabil de lângă şemineu.

Pereţii încăperii erau acoperiţi de rafturi cu cărţi, iar deasupra poliţei şemineului era un tablou de A.Y. Jackson. Gamache l-a privit o clipă, dar şi-a continuat drumul spre uşile din sticlă ale acelei încăperi fermecătoare. S-a oprit în faţa lor, cu mâinile împreunate la spate, şi a privit afară, spre lacul Massawippi. Luciul de apă uriaş, înconjurat de o pădure deasă, era îngheţat. Ca o câmpie vastă, de un alb sclipitor. Cu o excepţie. Chiar în faţa casei, aproape de mal, un dreptunghi fusese curăţat, apoi inundat şi reîngheţat, astfel încât să se formeze un patinoar în toată regula.

Acolo tocmai avea loc un meci de hochei, deşi Armand nu ştia cum îşi dădeau seama jucătorii care în ce echipă este: purtau cu toţii pulovere cu logoul echipei Montreal Canadiens – Habs.

— Familia? a întrebat-o Armand când a ajuns lângă el.

— Şi câţiva copii de prin vecini, dar da, cei mai mulţi sunt nepoţii mei. Parcă acum aveţi şi tu şi Reine-Marie vreo doi nepoţi?

— Patru.

— Patru? N-aveţi destui pentru o echipă de hochei, dar pe-aproape.

— De-abia învaţă să patineze, i-a răspuns el, întorcându-se la fotolii. Poate doar dacă hocheiul s-ar juca în patru labe...

Încăperea era caldă, primitoare şi oglindea perfect personalitatea femeii.

Colette Roberge ocupa de doi ani funcţia, în mare parte simbolică, de rector al Universităţii. Ieşise la pensie ca decană a Facultăţii de Matematică şi primise titlul de profesor emerit.

Armand o considera prietenă, chiar dacă nu apropiată.

— Cafea?

— *Non, merci*.

— Un ceai?
— Mulţumesc, Colette, nu vreau nimic.
I-a zâmbit şi a aşteptat să se aşeze ea, înainte de a lua loc.
— Ce mai face Jean-Paul? Mi-ar plăcea să-l salut şi pe el.
— Este pe lac, face pe arbitrul. Ai tăi? Au trecut cu bine prin pandemie?
— Da, le merge foarte bine, mulţumesc.
— Şi Stephen? După tot ce s-a întâmplat în Paris?
— Şi-a revenit, e cum îl ştim dintotdeauna.
— Asta n-are cum să fie de bun augur, i-a răspuns ea surâzând.
Ajunsă la 70 şi ceva de ani, Roberge era o susţinătoare neobosită a Universităţii şi o cercetătoare realizată. Iar acum, în toiul vacanţei petrecute cu familia, îşi făcuse timp să-l primească şi-l întâmpinase ca şi cum s-ar fi aşteptat la vizita lui.
Şi, s-a gândit el, poate chiar se aşteptase.
— Cu ce pot să te ajut, Armand?
— Aş vrea să vorbim un pic despre Abigail Robinson.
Sprâncenele îngrijit pensate au tresărit imperceptibil. Îşi ţinea în poală mâinile, cu o manichiură impecabilă, iar Armand a observat că s-au încordat uşor.
Dar femeia şi-a păstrat aceeaşi expresie plăcută.
Era suficient de înţeleaptă încât să-şi dea seama că nu era cazul să mimeze ignoranţa.
— Da? Ce anume în legătură cu ea?
— Ştii c-o să ţină o prelegere la universitate mâine după-amiază.
— Am văzut, da.
— Şi eşti de acord?
— N-am căderea să fiu de acord sau nu.
În vocea ei se strecurase o urmă subtilă de răceală. O avertizare.

— Şi nici tu.

Armand s-a aşezat picior peste picior, un semn subtil că de-abia se instala şi că n-avea să se lase intimidat.

Văzându-i gestul, Roberge s-a ridicat şi a mai pus un lemn pe foc, iar scânteile vesele s-au ridicat pe horn. Acesta era mesajul ei.

Avea tot timpul din lume.

— O să intru direct în subiect, i-a spus Armand. Cred că sala de la universitate n-ar fi trebuit niciodată închiriată pentru un asemenea eveniment, dar cum s-a întâmplat deja, cred că evenimentul ar trebui anulat.

— Şi asta ai venit să-mi ceri mie? Eu n-aş putea să fac nimic, nici dacă aş vrea. După cum ştii, titlul meu este pur onorific. N-am nicio putere, de fapt.

— Cu preşedintele am vorbit deja.

— Zău? Şi ce-a zis?

Gamache a sesizat tonul ei amuzat.

Preşedintele Universităţii, cu toate că era un monstru sacru în domeniul lui de cercetare, nu avea nici pe departe aceeaşi prestanţă ca lider şi creator de politici.

— M-a refuzat.

— Lasă-mă să ghicesc, i-a răspuns ea, închizând ochii. Ţelul Universităţii este să asigure un spaţiu în care să poată fi exprimate opinii diferite.

Deschizând ochii, a văzut că musafirul ei zâmbea.

— Nu greşeşte, a spus Gamache.

— Nu.

— Dar în cazul ăsta nu-i o simplă opinie aparte, a continuat el, aplecându-se puţin. Tu ai influenţă, Colette. Ai putea să vorbeşti cu consiliul Universităţii. Te respectă. Convoacă un apel online cu toţi.

— Şi ce să le spun?

— Că o prelegere de genul ăsta, înveşmântată în haine academice, nu este doar o prostie, e şi periculoasă.

Acceptând s-o găzduiască, universitatea riscă să confere legitimitate vederilor ei.

L-a studiat o clipă. Două. Părea să cumpănească, însă Armand bănuia că anticipase toată conversaţia şi avea deja un răspuns pregătit.

Era o trăsătură pe care o aveau în comun. Anticipau ce avea să se întâmple. Se pregăteau. Asta făcuse şi el pe drum spre ea. Nu câştiga întotdeauna disputele, nici nu se aştepta să iasă învingător din toate. Unele lupte nu pot fi câştigate. Însă uneori e suficient să te prezinţi.

Iar el trebuia să încerce.

— Dacă ţi se pare periculoasă, opreşte-o tu. Ai autoritatea, ca ofiţer superior de la Sûreté. Sigur, dacă ţi se pare că Abigail încalcă legea. Asta crezi?

— *Non*. Dacă asta aş fi crezut, nu era nevoie să vin aici, oricât de plăcută este vizita.

Colette a zâmbit.

— Aşadar, vrei să-ţi fac eu treaba murdară? Nu vrei să se spună c-ai abuzat de puterea ta, dar ai vrea să abuzez eu de-a mea?

Cu toate că vedea gheaţa subţire care se întindea în faţa lui, tot a fost surprins de următoarea ei replică.

— Chiar te-ai ascunde în spatele unei femei de 73 de ani? Atât de laş eşti?

Armand şi-a plecat capul uşor într-o parte, privind-o şi reevaluând rapid situaţia. Era un atac la persoană direct, chiar brutal. Nu-l durea. Ştia că nu e laş. Şi mai important, ştia şi ea.

Fusese acuzat de multe lucruri de-a lungul carierei lui, dar nici măcar duşmanii nu cutezaseră să-i arunce aşa ceva în faţă.

Şi-atunci, de ce ar fi făcut-o ea? Nu era un gest demn de femeia pe care o cunoştea şi pe care o respecta.

Departe de a permite să fie provocat aşa, a devenit şi mai calm. Concentrarea şi atenţia i s-au ascuţit, până şi respiraţia i s-a domolit. Ca întotdeauna când se pregătea pentru o confruntare, fie ea fizică sau intelectuală.

Se gândise pe drum că putea fi o conversaţie tensionată, dar nu se aşteptase la o asemenea reacţie din partea ei.

— Ei bine, într-adevăr, mă tem, i-a răspuns pe un ton cât se poate de raţional. Dacă la asta te referi. Nu numai de faptul că poate degenera în violenţă – asta se poate întâmpla în cazul oricărei adunări publice, iar în situaţia aceasta e şi mai probabil. Dar mă tem şi că, găzduind evenimentul acesta, universitatea nu doar că-şi va întina numele, ci va ajuta la răspândirea mesajului ei. Are potenţialul să infecteze toată provincia. Şi să ajungă chiar mai departe.

— Consideri că libera exprimare e o infecţie? Ideile sunt nişte virusuri? Aveam impresia că tu crezi în Carta Drepturilor şi a Libertăţilor, sau aia e doar pentru consumul publicului larg? Ce e, îţi cam iese la iveală etica de circumstanţă? E bună libera exprimare, câtă vreme nu-ţi contrazice vederile personale, ideologia proprie?

— N-am nicio ideologie...

Colette Roberge a izbucnit în râs.

— Nu te minţi singur! Toată lumea are vederi, valori.

— Am valori, da. Dar e altceva. Nu m-ai lăsat să termin. Nu am nicio ideologie în afară de cea care mă motivează să identific şi să apăr graniţa dintre libertate şi siguranţă.

Roberge a rămas tăcută o clipă.

— Şi crezi că prelegerea încalcă graniţa asta?

— Tu ştii ce spune? Ce susţine?

— În linii mari, da.

— Şi ţi se pare în regulă?

— Repet, nu pot să fiu sau nu de acord. Dacă n-ar permite prelegeri decât pe subiecte cu care „suntem de acord”, universitatea n-ar mai fi un loc în care să poţi învăţa mare lucru, nu? N-am explora niciodată idei noi, radicale sau care pot fi considerate periculoase. Ne-am învârti în cerc, spunând şi ascultând acelaşi lucru la nesfârşit. Ca într-o cameră cu ecou. Nu, universitatea asta este deschisă faţă de ideile noi.

— Dar asta nu-i o idee nouă. Pare că ai fi de acord cu profesoara Robinson, i-a răspuns el şi a privit-o lung.

— Sunt de acord că este important să existe opinii diferite, vederi mai puţin agreate, chiar şi gânduri periculoase, câtă vreme nu depăşesc limita.

— Şi care e limita aceea?

— Asta trebuie să decizi tu, inspectore-şef.

— Adică te dezici de responsabilitatea ta morală faţă de universitate şi o laşi pe seama poliţiei?

Ridicaseră amândoi tonul. Nu ţipau unul la altul, dar discuţia era înflăcărată, iar Armand era conştient că erau pe cale să încalce o limită.

De fapt, Colette o încălcase deja când îl făcuse laş şi era posibil s-o fi încălcat şi el, când o acuzase că se dezicea de responsabilitatea morală. Însă o făcuse cu un motiv.

— Tu susţii acum un abuz de putere! Vrei să înăbuşi libera exprimare. Iar asta se cheamă tiranie. Ai mare grijă, inspectore-şef! Păşeşti pe un teren foarte nesigur. Am crezut c-ai să te îngrijeşti ca evenimentul ăsta să se desfăşoare în siguranţă. Dar acum vorbeşti ca un fascist.

Gamache a făcut o pauză înainte de a-i răspunde:

— Deci *tu* m-ai solicitat pe mine, personal, pentru misiunea asta?

Roberge şi-a dat seama că fusese provocată, căzuse în capcană şi dezvăluise prea mult. Iar acum, uitându-se la bărbatul din faţa ei, era aproape sigură c-o provocase

intenţionat. O aţâţase, o provocase. O îmboldise până răbufnise. Pierduse din vedere limita pe care şi-o impusese singură.

Însă era conştientă că era probabil deja descumpănită chiar înainte să fi sosit Gamache. Că nu era sigură de poziţia pe care o adoptase, de argumentele pe care se baza. Că nu era sigură că luase decizia corectă. De fapt, tare se temea că făcuse o greşeală.

Dar era prea târziu. Cel puţin, Gamache nu ştia totul.

Colette a încuviinţat.

— Am greşit atunci când te-am solicitat pe tine? Am crezut c-ai să fii corect şi profesionist. Dar poate cer prea mult. Având în vedere situaţia ta personală, poate c-o să-ţi fie dificil s-o protejezi pe profesoara Robinson, dacă va fi cazul.

Acum chiar depăşise o limită, dar de data asta o făcuse special. Ca să schimbe direcţia conversaţiei. A văzut uluirea de pe chipul poliţistului, înlocuită fulgerător de mânie.

— Îmi pare rău! s-a repezit să-l asigure, cu o sinceritate îndoielnică. N-ar fi trebuit să spun asta. Dar e o întrebare corectă.

— Nu este corectă, *madame* rector, şi ştii foarte bine. Tocmai mi-ai târât familia în toată tărăşenia asta. M-ai acuzat de tiranie. M-ai acuzat chiar c-aş permite ca un om să fie rănit, poate ucis, fiindcă se întâmplă să nu fiu de acord cu ideologia lui.

— Nu. Te-am acuzat că eşti om. Că-ţi aperi familia. Şi dacă tot a venit vorba, tu m-ai acuzat pe mine că permit să fie puşi în pericol mii de tineri pentru că nu vreau să mă implic.

Se ţintuiau cu privirea. Clocoteau de furie. Îşi pierduseră amândoi calmul dobândit cu atâta strădanie.

Doamne Dumnezeule! şi-a zis Gamache, îndepărtându-se de marginea prăpastiei. *Aşa începe. Ăsta e efectul pe care îl are Abigail Robinson, chiar şi de la depărtare. Şi o simplă conversaţie despre ea poate sădi seminţele mâniei. Iar odată cu mânia, vine şi frica*.

Şi da, chiar se temea. Îi era teamă că statisticile şi graficele ei o să prindă la public. Că oamenii aveau să ajungă să creadă şi să sprijine ceva ce n-ar fi trebuit să fie sprijinit niciodată.

A tras adânc aer în piept.

— Îmi pare rău, Colette. Am fost deplasat.

Ea n-a răspuns. Părea că încă nu era gata să-i ofere şi ea scuze.

— Cum de-a fost de acord universitatea să-i închirieze sala?

— Pe mine mă întrebi? Nu eu aprob evenimentele.

Tot arţăgoasă.

— Şi de ce a hotărât profesoara Robinson să vină aici?

— De ce nu?

— Nu ţi se pare ciudat că în timp ce toate celelalte prelegeri le-a ţinut în vest, când ajunge în est nu merge la Universitatea din Toronto, nici la McGill sau la Université de Montréal? Nu în vreo sală mare de conferinţe din vreun oraş important, ci la o universitate dintr-un oraş micuţ?

— Université de l’Estrie are o reputaţie foarte bună.

— *C’est vrai*, dar tot e surprinzător.

Însă tonul lui era tot mai detaşat, pe măsură ce urma un nou raţionament. Unul care nu-i mai trecuse prin cap până acum. Fusese atât de preocupat de aspectele morale, legale şi logistice, încât nu se oprise o clipă să se întrebe de ce fusese aleasă Université de l’Estrie.

— Poate celelalte universităţi au refuzat-o, a gândit el cu voce tare.

— Nu e relevant.

Armand a oftat.

— M-am frământat mult, Colette. Am întors situaţia pe toate părţile, mi-am tot schimbat perspectiva, până aseară. Am văzut cea mai recentă dintre prelegerile pe care le-a ţinut şi ce a urmat după ea. Conflictul care s-a iscat între spectatori. Încalcă legea? Este un discurs care instigă la ură? Nu. Dar a dus deja la nişte confruntări foarte, foarte urâte.

— Tocmai de asta te-am solicitat pe tine. Ştiam că poliţia din campus va fi depăşită dacă o să fie nevoie s-o apere pe Abigail.

— Pe Abigail?

— Da. Aşa o cheamă, nu? Abigail Robinson.

— *Oui*. Dar tu i-ai spus pe numele mic. Nu „profesoara Robinson”.

S-a aplecat spre ea.

— O cunoşti? Personal?

Iar în clipa aceea şi-a mai dat seama de un lucru.

— De asta a ales Université de l’Estrie? Ai invitat-o tu?

— Glumeşti?

— *Non*.

Colette l-a ţintuit cu privirea. Apoi s-a înmuiat.

— Ai dreptate, chiar o cunosc. O ştiu de mulţi ani. Dar n-am invitat-o eu.

— De unde o cunoşti?

— Nu văd cum ar fi relevant, dar, dacă tot m-ai întrebat, să ştii că l-am cunoscut foarte bine pe tatăl ei. Am lucrat împreună la nişte studii. Tot statistician a fost şi el. Mi-a fost prieten. M-a rugat să am grijă de Abigail în perioada în care am fost profesor asociat la Oxford, când ea urma cursuri de matematică acolo.

— Şi cum era?

— Contează?

— Mă ajută mult să cunosc personalitatea celui pe care-l protejez. Este agresivă? Temătoare? Maleabilă? O să respecte instrucţiunile sau o să comenteze?

Roberge s-a uitat dincolo de el, privind parcă spre trecut.

Îi vedea pe tinerele şi pe tinerii abia ieşiţi din copilărie, înşiraţi parcă în faţa ei. De-abia începeau să-şi dea seama de un adevăr dur. Cu toate că-şi depăşiseră uşor colegii de acasă, aici, la Oxford, se zbăteau să ţină pasul. Trecuseră într-o clipită de la excepţionali la mediocri.

Multora nu le mergea bine, nu se putuseră acomoda, însă Abigail reuşise să se adapteze destul de rapid.

— Spre deosebire de mulţi dintre colegii ei, care erau destul de stângaci, ea era simpatică. Nu se trăgea dintr-o familie bogată, ci dintr-un mediu care preţuia realizările intelectuale. Era pusă pe treabă, agreabilă.

— Ambiţioasă?

— Nu mai mult ca tine, i-a răspuns Colette zâmbind.

— Şi activitatea ei?

— Era excepţională.

Acum, că discutau despre chestiuni care ţineau de mediul academic, rectorul Roberge s-a relaxat.

— Nu ştiu dacă tu realizezi că matematica nu e liniară. Este mai curând o linie curbă. Iar în minţile cele mai luminate, mai flexibile, ea desenează un arc şi se intersectează cu filosofia, cu arta, cu muzica, a explicat ea. Se împletesc. Dacă-l asculţi pe Bach, este o operă de matematică în aceeaşi măsură în care este o operă muzicală.

Gamache ştia teoria. O auzise pe Clara Morrow, prietena şi vecina lor, dar şi o pictoriţă talentată, vorbind chiar despre o asemenea convergenţă. Despre perspectivă. Proporţie. Gândire în spaţiu. Logică şi rezolvare de probleme. Şi portretistică.

— O prietenă de-ale noastre îl citează des pe Robert Frost, a spus el. „Orice poem începe cu un nod în gât.” Artiştii pe care îi ştiu eu simt la fel. Oare aşa stau lucrurile şi pentru matematicieni?

Roberge era conştientă că nu e o simplă întrebare oarecare. Era o grenadă. E drept, una interesantă, dar tot cu potenţial exploziv.

— N-aş zice. Cred că pentru matematicieni, pentru statisticieni, nodul în gât apare mai târziu. Când vedem unde ne-a adus munca noastră.

— Şi felul în care poate fi pervertită?

Colette nu i-a răspuns, aşa că Armand a mai adăugat:

— Crezi că profesoara Robinson are un nod în gât când se uită la graficele ei?

— Trebuie s-o întrebi pe ea. Uite ce e, n-o apăr.

— Aşa pare. Faci o greşeală dacă permiţi să aibă loc prelegerea asta. Am tot citit şi răscitit legile despre cenzură. Despre cum este definit discursul care instigă la ură. Dacă aş putea să anulez evenimentul pe baza asta, aş face-o. Şi e posibil ca mâine, la faţa locului, să-l pot anula din raţiuni legate de siguranţă, dar în momentul ăsta n-am un motiv întemeiat.

Cuvintele lui zăboveau în aerul cald dintre ei, în timp ce lemnele trosneau uşor în foc şi de pe patinoarul improvizat pe lacul îngheţat răsunau ţipete de bucurie.

Cineva marcase un gol, dar care dintre echipe?

Apoi încăperea s-a cufundat din nou în tăcere.

— Te rog, a spus Armand încet. Te implor, Colette, să anulezi evenimentul. Găseşte orice scuză! Nu merge încălzirea în clădire. Angajaţii sunt plecaţi în concediu. Faptul c-a fost acceptată programarea a fost o greşeală birocratică. Te rog! N-o să se sfârşească bine pentru nimeni.

Roberge l-a studiat pe bărbatul din faţa ei. Îl cunoştea de zeci de ani. Îi văzuse ascensiunea în cadrul poliţiei. Îi văzuse marea decădere.

Şi-l văzuse trăgând de el şi punându-se pe picioare iar şi iar, ca să poată reveni la o slujbă care pentru el nu era un simplu loc de muncă.

Totul îi stătea scris pe chip. Cutele fine, ridurile nu erau din cauza vârstei. Cel puţin, nu toate. Erau o hartă a vieţii lui. A convingerilor sale. A poziţiilor pe care le luase şi a loviturilor pe care le îndurase.

Se vedea în cicatricea adâncă de la tâmplă.

Nu, bărbatul acesta nu era un laş, dar, aşa cum şi recunoscuse, se temea.

Până la urmă, şi ea se temea.

— N-o să contramandez evenimentul, Armand, a declarat Colette Roberge ridicându-se.

Inspectorul-şef Gamache ştiuse, chiar dinainte de a pleca din biroul său de acasă, că era o luptă pe care n-o putea câştiga. Însă cu toate că nu pleca de-aici cu nicio concesie, acum ştia mult mai multe lucruri decât la venire. Inclusiv faptul că Roberge o cunoştea pe Abigail Robinson. Suficient de bine încât să-i spună pe numele mic.

Se întreba dacă vreuna dintre felicitările de Crăciun de pe rafturile cu cărţi şi de pe poliţa şemineului era semnată *Abigail*.

Nu-şi dădea seama ce importanţă putea avea, dar pe de altă parte, nicio informaţie nu era cu totul inutilă.

— Mulţumesc, *madame* rector, că mi-ai ascultat punctul de vedere.

— Îmi pare rău că te-am băgat în tărăşenia asta. Văd că-ţi este greu.

— Era de aşteptat.

— Când ai o nepoată cu Sindromul Down.

Armand s-a oprit în dreptul uşii, punându-şi mănuşile şi privind-o atent. Era clar că ştia mai mult decât spunea.

— *Non*, Idola este alinarea, mângâierea. Dureros este când trebuie să iau decizii ca aceasta.

— N-o să te întreb unde te doare.

Gamache a izbucnit în râs.

— O să vii şi tu?

— *Moi? Non*. O să mă ascund sub plapumă şi n-o să răspund la telefon. Uite ce e, Armand, amândoi ştim că toată discuţia asta e inutilă. Profesoara Robinson o să-şi ţină mâine prelegerea, dar o s-o facă în faţa unei săli pustii. Şi asta o să fie tot.

S-a aplecat spre el şi l-a sărutat pe obraji.

— *Joyeux Noël. Bonne année*. Transmite-i lui Reine-Marie toate cele bune.

— Şi vouă la fel, Colette, ţie şi lui Jean-Paul.

În timp ce mergea pe alee spre maşină, Armand s-a întors şi a observat hârtiile care încă erau lipite la fereastra din faţă a casei. Înfăţişau nişte curcubeie, probabil desenate de nepoţi în timpul pandemiei, iar deasupra era scris cu creionul *Ça va bien aller*.

S-a întors, cu o expresie sumbră pe chip. *Totul va fi bine*. Era conştient că asta depindea de sensul dat cuvântului „bine”. Şi avea un sentiment teribil că el şi rectorul nu înţelegeau acelaşi lucru prin „bine”.

* * *

Colette Roberge şi-a strâns mai bine puloverul pe trup şi a privit cum se îndepărtează maşina inspectorului-şef. Chiar în clipa aceea au răsunat vocile tinerilor de afară, prinşi într-o discuţie înflăcărată, şi au intrat nepoţii împreună cu prietenii lor.

S-au trântit câteva uşi, iar în casă a pătruns aer rece. S-au auzit nişte bufnete, copiii şi-au scos cizmele şi şi-au aruncat patinele într-un colţ.

— Fac o ciocolată caldă? i-a întrebat.

— Da, Buni, te rugăm.

Îi spuneau Buni şi puştii care nu-i erau nepoţi. Mai mult, Colette ştia că inclusiv unii dintre colegii de la muncă şi chiar premierul Québecului îi spuneau *Grand-mère*.

Ea hotărâse de mult că era atât un nume de alint, cât şi un avantaj. Oamenii erau mai puţin precauţi vizavi de o persoană pe care o priveau ca pe o bunicuţă.

A amestecat în ibricul cu cacao şi şi-a privit soţul: era într-un colţ, unde stătuse toată dimineaţa, pierdut într-un puzzle. În timp ce viaţa se învolbura neobservată în jurul lui.

În seara aceea, stând de vorbă cu Jean-Guy în biroul lui, Armand s-a aplecat spre laptop şi a apăsat pe *Play*. Au privit amândoi ecranul laptopului, iar Abigail Robinson, femeia simpatică de pe monitor, a început să vorbească.

După 12 minute, Jean-Guy s-a întins spre laptop şi a pus pauză.

— Chiar zice ce am eu impresia că zice?

Armand a încuviinţat.

— Fir-ar să fie! a şoptit Jean-Guy şi şi-a mutat privirea de la computer la socrul lui. Şi tu ai de gând să-i asiguri protecţia?

— Cineva trebuie s-o facă.

— Când ai acceptat misiunea, ştiai ce susţine femeia asta?

— *Non*.

— Când mi-ai zis că n-ai nevoie de mine la întâlnire, ştiai ce susţine femeia asta?

— *Non*.

S-au privit lung câteva clipe. Chipul lui Jean-Guy trecuse de la trandafiriu la roşu-stacojiu. Fuseseră sădite seminţele mâniei.

— Eu mă duc sus, a anunţat el.

— Vin şi eu.

Armand a stins luminiţele din brad. În întunericul ce s-a lăsat, s-a dus la geam şi a privit cei trei pini impozanţi de pe pajiştea din mijlocul sătucului. Beculeţele lor licăreau în roşu, albastru şi verde pe crengile uşor aplecate sub greutatea zăpezii.

Henri şi Fred au urcat încet treptele în urma lor. Gracie dormea deja dusă în camera lui Stephen.

Armand le-a pupat de noapte bună pe Florence şi pe Zora, apoi a intrat în camera alăturată, unde Jean-Guy îşi privea atent fetiţa. O adiere de vânt rece umfla perdelele, aducând frigul în încăpere. Ca un semn rău prevestitor.

Armand a împins fereastra până când a rămas deschisă cam de două degete, apoi l-a acoperit mai bine pe Honoré cu păturelele. Cumva, băieţelul reuşise să-şi strecoare şi sania în pat. Armand l-a sărutat pe frunte, apoi a mers lângă ginerele lui.

Micuţa Idola dormea liniştită, neştiind că în jurul ei se încleştau în luptă atâtea forţe.

Jean-Guy a ridicat privirea.

— Am auzit c-ai chemat-o pe Isabelle să te ajute cu evenimentul de mâine, şi pe alţii din departamentul nostru. Vreau să vin şi eu.

— Ştii că nu-i o idee bună.

— Dacă nu vin ca membru al echipei tale, o să vin ca spectator. În orice caz, o să fiu acolo.

Armand şi-a dat seama că seminţele prinseseră rădăcini.

— Vorbim mâine-dimineaţă.

Un pic mai târziu, în noaptea aceea, Jean-Guy a coborât în living şi s-a aşezat în fotoliul din faţa şemineului în care acum doar mai fumegau câţiva tăciuni. A găsit videoclipul pe care i-l arătase Armand şi de data asta l-a urmărit până la capăt.

Acum înţelegea de ce mersese Armand la Colette Roberge şi o rugase, probabil o şi implorase, să anuleze evenimentul.

Şi ştia de ce nu voia socrul lui să-l lase nici măcar în apropierea acelei femei.

Capitolul 5

— Doamna profesoară Robinson? Sunt inspectorul-şef Gamache, de la Sûreté.

Nu mai putea amâna conversaţia cu ea.

— Sunteţi pregătită să ieşiţi pe scenă?

Abigail Robinson l-a cântărit din priviri pe bărbatul care se apropiase de ea.

Nu se cunoscuseră încă, dar i-l arătase Debbie şi-i explicase că el avea să conducă echipa de poliţişti. Deşi nu era nevoie să-i spună, pentru că autoritatea lui era evidentă.

Nu era îmbrăcat în uniformă, ci purta sacou şi cravată. Material de bună calitate, bine croit.

Cu toate că nu era chipeş în sensul clasic al cuvântului, avea ceva convingător. Poate calmul. Însă ceea ce îi atrăgea atenţia, acum că stătea chiar în faţa ei, erau ochii.

De un căprui adânc, limpede. Nişte ochi în permanenţă atenţi, aşa cum şi era de aşteptat. Datoria lui era să aibă grijă ca ea să fie în siguranţă, deci trebuia să fie vigilent.

În privirea lui se citea inteligenţa, dar era mai mult decât atât. Avea o privire gânditoare.

Genul de om care cumpănea înainte de a acţiona. Iar ea era conştientă că răgazul aceasta dintre gând şi acţiune era un lucru rar. În cazul celor mai mulţi oameni, nu exista. Credeau cu toţii că şi-l acordă, dar majoritatea acţionau mânaţi de impulsivitate, chiar de instinct, şi abia apoi îşi justificau faptele.

Profesoara Robinson ştia că răgazul acela, pauza aceea, însemna că omul respectiv deţinea controlul asupra propriilor acţiuni. Lua decizii. Iar odată cu deciziile, venea puterea.

Bărbatul acesta lua decizii conştiente şi avea putere. Iar în clipa aceasta, decizia lui era să se comporte civilizat. Se străduia să-şi ascundă antipatia faţă de ea în spatele comportamentului politicos care-i venea firesc, dar ea îi descifrase privirea gânditoare. O dispreţuia.

— Doamnă profesoară? a repetat Gamache. Este puţin peste ora 16:00. Sala e plină. Ar fi bine să începeţi cât mai repede cu putinţă.

Auzea murmurul puternic al mulţimii de dincolo de cortina groasă. Bubuitul vocilor semăna cu vuietul unui tren de marfă. Parcă întreaga clădire începuse să se cutremure – de entuziasm, de nerăbdare, de neastâmpăr. Era zgomotul făcut de sute de oameni. Care aşteptau. O aşteptau pe ea.

Gamache a întins braţul, încercând s-o conducă în faţă. Însă asistenta profesoarei s-a băgat între ei.

— Ai tot ce-ţi trebuie, Abby? a întrebat-o, privind în jur. E apă pe pupitru? Ai notiţele pregătite?

— Am tot, Debbie, mulţumesc.

Gamache şi-a dat seama că nu îi era doar angajată, ci şi prietenă.

Profesoara Robinson s-a întors din nou spre el. Dacă n-ar fi ştiut adevărul, dacă n-ar fi văzut filmările prelegerilor anterioare, Gamache ar fi crezut, judecând după privirea ei, că era un om bun.

Dar ştia adevărul. Ştia că în privire nu i se oglindeau gândurile, şi nici cuvintele pe care avea să le rostească.

Deşi mai exista o posibilitate.

Ca Abigail Robinson să creadă cu adevărat că ceea ce susţinea era rezonabil, chiar nobil. Nu un gest de o cruzime obscenă, ci de bunătate.

— S-a întâmplat ceva? l-a întrebat Isabelle Lacoste în cască, vorbind un pic mai strident decât în mod normal. O să înceapă curând?

Inspectorul-şef auzea că hărmălaia de dincolo de cortină era tot mai puternică.

— *Oui*, i-a răspuns şi s-a întors spre Robinson. Dacă nu vă deranjează, ar fi bine să începeţi acum. Vă prezintă cineva?

S-a uitat în jur. Nu mai era nimeni în culise, în afară de *madame* Schneider şi de sunetistă. Cuprins de panică pentru o clipă, Gamache s-a gândit că va trebui s-o prezinte el. Şi poate c-ar fi fost în stare s-o facă, numai ca s-o trimită odată pe scenă şi să liniştească mulţimea aceea agitată.

Profesoara Robinson a aruncat o privire spre uşă, apoi i-a răspuns:

— Nu, am să merg singură pe scenă. Nu-i nevoie să fiu prezentată. Oamenii din sală mă cunosc.

Zâmbind, a adăugat:

— De bine, de rău.

Aşteaptă pe cineva, şi-a zis Gamache. *De-asta a tot tras de timp. Speră c-o să apară cineva.*

Cineva care era posibil ca în clipa aceea să se ascundă sub plapumă şi să nu răspundă la telefon.

— Baftă! Ai să te descurci grozav, Abby Maria, a asigurat-o Debbie, zâmbindu-i larg prietenei sale.

Nu încăpea îndoială că era o încurajare, însă cuvintele păreau s-o fi enervat pe profesoară. Poate că se număra printre cei care considerau că, dacă îţi urează cineva „baftă”, de fapt cobeşte, a presupus Gamache.

Cei mai mulţi dintre oamenii de ştiinţă pe care îi cunoştea erau profund superstiţioşi. Cum erau şi poliţiştii, de altfel.

— Haideţi cu mine, vă rog! a îndemnat-o el şi a condus-o spre despicătura din cortina grea. Am văzut filmarea de la ultimul dumneavoastră eveniment. N-o să se repete şi aici situaţia de acolo. Dacă spectatorii vă dau impresia că încep să scape de sub control, le spuneţi să se calmeze. Dacă nu merge aşa, am să vin eu pe scenă şi am să repet îndemnul, am să-i avertizez că, dacă nu se comportă civilizat, pun capăt prelegerii.

— Înţeleg, inspectore-şef. Credeţi-mă, nici eu nu vreau să se mai întâmple aşa ceva.

— Adevărat?

— Da. Dacă n-aţi privit doar, ci aţi şi ascultat ce am spus, ştiţi că nu pledez în favoarea violenţei. Din contră. Eu vorbesc despre vindecare. Din nefericire, unii îmi răstălmăcesc cuvintele.

Afirmaţia pe care tocmai o făcuse era atât de strigătoare la cer, de incorectă, încât Gamache n-a putut s-o privească decât o clipă. Îşi dorea din toată inima s-o poată contrazice, s-o provoace. Dar nu erau nici momentul, nici locul potrivit, şi nici nu era treaba lui.

Deocamdată, treaba lui era să se asigure că toţi cei prezenţi plecau de la prelegere în aceeaşi stare în care veniseră. Deşi se temea că nu prea era posibil. Mulţi aveau

să plece cu o idee cumplită în minte. Ca buruiana ce se strecura printr-o crăpătură, şubrezind fundaţia.

— Inspectore Beauvoir, care e situaţia la intrare?

— Au fost nişte îmbrânceli când am anunţat că nu mai intră nimeni. Dar acum e linişte.

— *Bon, merci.* Ne pregătim să începem.

Beauvoir şi-a oprit microfonul şi a privit uşa închisă. Ştia, simţea până în măduva oaselor că nu era bine să facă ceea ce avea de gând. Dar ştia şi că urma s-o facă.

S-a întors spre agenta de la Sûreté de lângă el şi i-a spus:

— Te las pe tine responsabilă de intrare.

— Poftim, domnule?

— Eu mă duc înăuntru.

Inspectorul-şef Gamache a privit-o pe Abigail Robinson în timp ce trăgea adânc aer în piept, reculegându-se. Era acelaşi gest pe care îl remarcase la înotătorii olimpici când ajungeau cu călcâiele pe marginea trambulinei, cu braţele întinse în lateral şi cu spatele spre bazin.

Clipa dinaintea plonjonului imposibil. Irevocabil.

Era exact ce făcea şi el în faţa unei uşi închise. Ridica mâna strânsă în pumn. Ezita o clipă, acordându-i familiei de dincolo de uşă un ultim răgaz de linişte. Înaintea plonjonului.

Apoi bătea la uşă.

Cu regret, vă informăm că...

Abigail Robinson a inspirat adânc şi a păşit pe scenă.

Armand Gamache a inspirat adânc şi a lăsat-o să păşească pe scenă.

Capitolul 6

Reacţia a fost imediată şi atât de copleşitoare, încât aproape că l-a împins pe Gamache cu un pas în spate. Mai auzise ţipete, vacarm. Din tribune, la meciurile de hochei din play-off, când marcau cei de la Habs. Sau la finala Grey Cup. La concerte, când muzicienii apăreau, în sfârşit, pe scenă.

Dar aici era cu totul altceva.

A privit publicul.

Poate că de vină era densitatea mulţimii, deşi avusese grijă să subestimeze capacitatea sălii. Poate că de vină era acustica fostei săli de sport, însă vacarmul părea mult mai puternic decât vocile a 500 de oameni.

Apoi şi-a dat seama, dintr-odată, care era explicaţia.

Erau aclamaţii, strigăte de sprijin şi aprobare, scandări. Dar erau în egală măsură şi huiduieli. Exclamaţii de „Ruşine!”, chiote batjocoritoare.

Se auzeau şi ţipete. Era imposibil de zis dacă erau strigăte de susţinere, de dispreţ ori pur şi simplu izbucnirile unor oameni copleşiţi de emoţie, care simţeau nevoia să se descarce.

Se contopeau toate într-o lovitură acustică pe care o resimţea fizic.

S-a îndepărtat de cortină, ca să vadă mai bine. Se aştepta ca profesoara Robinson să se oprească, poate chiar să se întoarcă, să dea înapoi. Descumpănită pe moment, chiar paralizată de acest atac.

Însă ea a mers mai departe. Încet. Calm. Ca şi cum ar fi fost singură în încăpere.

Armand Gamache a urmărit-o cum înainta cu paşi măsuraţi prin haosul acela şi i-a apreciat curajul. Însă nu era ceea ce ar fi numit el vitejie.

Era curajul care decurgea din convingere, dintr-o certitudine nestrămutată. Din excluderea oricărei îndoieli. Era curajul fanaticului.

Apoi a început tropăitul, cizmele grele, butucănoase care loveau podeaua veche din lemn. Sala fierbea. Lui Gamache i-a zburat gândul la administrator, care probabil că în clipa aceea era cuprins de disperare.

În spatele sălii, Jean-Guy Beauvoir se ridicase pe vârfuri ca să vadă mai bine.

Toţi cei din faţa lui făceau acelaşi lucru, aşa că era nevoit să se aplece când într-o parte, când în cealaltă, ca s-o întrezărească pe femeia care mergea, aproape în pas de plimbare, pe scenă.

Părea să nu fie conştientă de senzaţia pe care o stârnea.

Beauvoir văzuse înregistrarea evenimentului pe care îl susţinuse cu zece zile înainte. Şi acolo fusese agitaţie, dar nici nu se compara cu cea de acum.

Din punctul ei de observaţie, de pe platforma aflată pe la jumătatea sălii, Isabelle Lacoste a cuprins cu privirea mişcarea mulţimii. Oamenii se aplecau dintr-o parte în alta, în faţă şi în spate. Ca apa învolburată a unui ocean. Dacă ar fi suferit de rău de mare, acum ar fi fost deja cumplit de ameţită.

Ochii ei ageri scrutau publicul, căutând posibile puncte-problemă. Valuri şi vâltori. Acesta era unul dintre momentele cele mai periculoase, când publicul are pentru prima oară în faţa ochilor obiectul adoraţiei sau al furiei sale.

S-a uitat la agenţii amplasaţi în diverse puncte de-a lungul pereţilor şi chiar în mulţime. Unii în uniformă. Alţii în civil.

Apoi şi-a îndreptat atenţia spre scenă. Nu la persoana care aproape ajunsese la pupitru, ci la agenţii aliniaţi în faţă.

În clipa aceea, din mijlocul mulţimii a început să răsune tropăitul, ca o chemare tribală la luptă.

— Şefule! a rostit Lacoste în cască. Mulţimea o s-o ia razna.

— Aveţi răbdare, a răspuns Gamache, deschizând canalul de comunicare spre toţi agenţii din sală. Calm. Calm. O să treacă.

Se afla la vreo şase metri de poliţiştii postaţi în faţa scenei. Dacă spectatorii s-ar fi repezit spre podium, acei agenţi ar fi încasat cele mai cumplite lovituri.

Le-a privit figurile. Cei mai mulţi erau tineri. Puternici. Hotărâţi. Cu ochii aţintiţi în faţă. Ofiţerul responsabil cu zona aceea a spus ceva, iar agenţii, toţi ca unul, şi-au tras în spate piciorul drept. O mişcare discretă prin care îşi asigurau echilibrul, fără a-i ameninţa pe spectatorii din faţa lor.

Niciunul dintre agenţii lui Gamache nu purta armă. Într-o mulţime imprevizibilă care ar fi putut deveni violentă, era mult prea uşor să înşface cineva arma unui poliţist, în vâltoarea luptei. S-o folosească. Mai văzuse asemenea situaţii, iar deznodământul fusese tragic.

Aşa că inspectorul-şef ordonase să nu poarte nimeni arme de foc. Dar aveau bastoanele.

Înainte de a deschide uşile pentru public, le făcuse agenţilor un instructaj pentru cazul în care lucrurile ar fi scăpat de sub control. Şi le spusese cât se poate de clar că cea mai gravă situaţie ar fi fost cea în care poliţiştii, a

căror menire era să asigure ordinea şi protecţia oamenilor, recurgeau la violenţă.

— Ăsta – spusese, ridicând un baston – este o unealtă, nu o armă. S-a înţeles?

— *Oui, patron!* îi răspunseseră.

Mulţi dintre ei erau încă iritaţi că fuseseră nevoiţi să nu-şi ia armele.

Cât le ţinuse Gamache un mic curs de recapitulare a protocolului, *monsieur* Viau, administratorul clădirii, urmărise cu atenţie, strângând în pumn mânerul mopului de parcă ar fi fost o bâtă.

— Oamenii ăştia vă sunt vecini, prieteni, le explica Gamache. Gândiţi-vă la ei ca la părinţii voştri, la fraţi şi la surori. Nu sunt oameni răi. Nu vă sunt duşmani. Nu-i loviţi decât dacă într-adevăr nu aveţi de ales.

I-a privit în ochi, asigurându-se că pricepeau, iar ei au dat din cap.

Apoi inspectorul-şef le-a arătat cum să folosească defensiv bastoanele, intervenind ca să despartă oamenii dacă se încăierau. Să stăpânească mulţimea în timp ce dădeau ei înşişi dovadă de stăpânire de sine.

Gamache îşi dădea seama, văzându-le expresiile, că habar n-aveau cu ce urmau să se confrunte. Mulţi dintre ei făceau pe plictisiţii, bazându-se pe o experienţă pe care n-o aveau. Căci cei care participaseră la vreo misiune de controlare a unei revolte erau cât se poate de atenţi acum. În cea mai mare parte, poliţişti cu vechime. Lacoste, Beauvoir şi câţiva alţi agenţi.

Ştiau ce se putea întâmpla. Cât de gravă putea deveni situaţia, şi cât de repede.

Când îi fusese încredinţat evenimentul acesta, cu două zile înainte, inspectorul-şef Gamache ceruse să-i fie detaşat un singur agent local, care să fi fost deja de serviciu. Şi doar pentru o oră.

Apoi, când aflase mai multe despre profesoară, contingentul crescuse la 15 agenţi, aduşi din localităţile din zonă. Îi chemase chiar el, întrebându-i pe poliţişti, aflaţi la început de drum sau cu experienţă, dacă sunt dispuşi să participe alături de el la misiune în ziua aceea.

Nu-l refuzase niciunul.

Iar acum erau 35 de agenţi de la Sûreté care îl urmăreau în timp ce le arăta rapid, cu mişcări de expert, cum să-şi doboare bunicile la pământ cu blândeţe. Dacă avea să fie necesar.

Abigail Robinson ajunsese la pupitru. A aplecat microfonul un pic şi a rostit primele cuvinte.

— Salut? *Bonjour?* Mă auziţi?

Tonul îi era calm, voios, aproape dezinvolt.

Nu la asta se aşteptase Gamache, aşa cum nu se aşteptase nici mulţimea.

Vacarmul s-a stins. Tropăitul s-a potolit. Mulţimea a rămas nemişcată şi tăcută, cu excepţia câtorva strigăte izolate. Iar Gamache a înţeles imediat că fusese o mişcare de geniu.

În loc să-şi înceapă direct prezentarea, profesoara îi salutase cât se poate politicos şi de familiar. Şi fiindcă erau, în bună parte, oameni cumsecade, de treabă, au reacţionat pe măsură. Cât se poate de politicos.

Gamache nu s-a lăsat păcălit. Începutul acesta dezarmant nu domolise miraculos toate sentimentele puternice. Era doar un răgaz care-i permitea profesoarei Robinson să-şi înceapă cuvântarea, să se facă auzită.

Da, era o mişcare genială. Şi calculată.

Profesoara a zâmbit.

— Aşa, bun. Întotdeauna mă tem când fac drumul ăsta, care pare aşa de lung, de acolo – a arătat spre culise – până aici, că atunci când ajung pe scenă, n-o să funcţioneze microfonul. Vă închipuiţi ce jenant ar fi?!

Ridicând uşor umerii, a râs pe înfundate. Nu exista alt termen potrivit. O combinaţie între chicotit şi râs. Era un gest fermecător, de autoironie. Şi, din nou, calculat.

Oamenii s-a liniştit şi mai mult. Au răsunat câteva râsete.

Prietenii şi vecinii, mamele şi taţii, fraţii şi surorile ascultau. Erau captivaţi. Nefiind nici pe departe nebuna vehementă pe care se aşteptaseră contestatarii ei s-o vadă, femeia aceasta semăna cu sora lor, cu mătuşa lor, cu o vecină simpatică. Şi stătea singură pe scena sălii de sport, zâmbind.

Le-a urat un Crăciun fericit, un *joyeux Noël*. Un An Nou fericit şi un *bonne année*. Au răsunat câteva aplauze răzleţe pentru franceza ei cu accent britanic.

Apoi şi-a început dizertaţia. A citat cifre. Date. Informaţii. Statistici compilate de diferite sectoare publice atât înainte, cât şi după pandemie. A citat predicţii.

În timp ce vorbea profesoara, Gamache şi-a dat seama că nu doar cuvintele erau importante. Discursul avea şi o cadenţă aparte.

Vocea ei avea o muzicalitate deosebită, un ritm ce parcă semăna cu Bach, în timp ce ea recita litania de dezastre. De crize care aveau să afecteze nu numai sectorul sănătăţii, ci şi pe cel al educaţiei. Infrastructura. Mediul. Pensiile. Locurile de muncă. Monstruoasa datorie naţională care avea să înghită viitorul copiilor.

Nu încăpea îndoială că resursele aflate deja în declin erau suprasolicitate. Criza fusese accentuată de pandemie, însă nu aceasta o provocase.

În sală s-a aşternut liniştea în timp ce profesoara şi-a expus metodic argumentaţia.

Vocea nu i-a tremurat nici măcar o dată, nu a ridicat deloc tonul. Era liniştitoare, hipnotizantă şi, cumva, făcea

ca lucrurile pe care le spunea să pară cât se poate de rezonabile.

Inspectorul-şef ştia, după atâţia ani în care anchetase criminali, că dacă ţipai la oameni, se închideau. Ridicau ziduri în jurul lor. Îşi zăvorau minţile şi gurile.

Dar, dacă le vorbeai încetişor, exista posibilitatea să lase garda jos. Cel puţin, aveai mai multe şanse.

Asta făcea ea acum. Adresându-li-se cu un glas melodios, Abigail Robinson se insinua în minţile oamenilor. Se folosea de cele mai sumbre gânduri ale lor, le scotea la suprafaţă temerile ascunse.

În timp ce o asculta, Armand Gamache şi-a dat seama că Roberge avusese dreptate. Prelegerea aceasta despre statistică, despre matematică, era şi muzică. Era şi artă. Deşi o artă întunecată. Nu avea nimic în comun cu genul de artă creată de Clara Morrow, cu portretele ei luminoase.

Profesoara Robinson transforma pe loc, chiar în faţa ochilor lor, gândurile în cuvinte, iar cuvintele, în acţiune. Informaţiile, în frică. Neliniştea, în mânie. Era şi asta o artă.

Abigail Robinson nu era doar un om de ştiinţă, era un alchimist.

Gamache ştia, fiindcă îi urmărise prelegerile anterioare, că acesta era momentul în care ajungea la punctul de cotitură.

După ce zugrăvise imaginea sinistră a unei societăţi aflate pe marginea prăpastiei, acum avea să le ofere speranţă. *Totul va fi bine.* Profesoara Robinson avea să le spună ce trebuiau să facă pentru a se îndrepta către o lume nouă, luminoasă.

Avea să le dea o soluţie simplă. Una care fusese revelată, în mod ironic, chiar de pandemie.

Abigail Robinson a făcut o pauză şi a privit publicul.

A făcut şi Gamache la fel.

A citit pe figurile oamenilor disperarea. Trecuseră prin iad. Poate pierduseră rude, prieteni. Mulţi rămăseseră fără locuri de muncă.

Dar a văzut şi speranţă.

Cu toate acestea, se întreba câţi dintre cei care o ascultaseră până în punctul acesta aveau să fie dispuşi să facă pasul următor. Se întreba câţi dintre cei care veniseră acolo ca să protesteze se răzgândiseră după ce-i ascultaseră litania melodioasă a dezastrelor.

Vedea chiar că unii dintre agenţi, mai ales cei tineri, aflaţi în faţa scenei, întorceau câte o clipă capul, privind-o pe furiş. Ofiţerul responsabil le-a spus ceva, cu siguranţă, căci şi-au aţintit cu toţii privirea în faţă imediat. Însă...

Un copil a fost ridicat pe umerii unui bărbat. Apoi altul.

— Inspectoare Lacoste..., a început Gamache.

— Îi văd, *patron*. Supraveghem 12 copii. Am agenţi pregătiţi să-i preia, dacă lucrurile scapă de sub control.

— *Bon*. Inspectore Beauvoir, câţi copii au intrat în sală?

Tăcere.

— Inspectore?

— Domnule, s-a auzit o voce feminină nefamiliară. Inspectorul Beauvoir nu-i aici, dar i-a numărat la intrare. Sunt 15 copii.

— *Merci*. Inspectore Lacoste, ai auzit?

— Da. Mă ocup!

Gamache a văzut că mulţimea începuse să se împingă spre scenă. Profesoara Robinson ajunsese la *le moment juste*.

Zgomotul din sală a devenit mai puternic, contestatarii trezindu-se acum din uluire.

— Ruşine! au strigat.

— E prea târziu! le-a răspuns tabăra cealaltă.

S-au transformat într-o provocare şi o reacţie primitive. Duduitul tobelor dinaintea luptei.

— Unde s-a dus inspectorul Beauvoir? a întrebat-o Gamache pe poliţista de la uşă.

— Dar există o soluţie! a auzit-o pe profesoara Robinson, în vreme ce ochii lui ageri scrutau mulţimea care fremăta. E nevoie de curaj, dar cred că sunteţi curajoşi.

— E înăuntru, a răspuns poliţista.

— Înăuntru? a insistat Gamache. Eşti sigură?

Dacă aşa era, Jean-Guy Beauvoir îl încălcase ordinele, îşi părăsise postul şi, cel mai grav, intrase în sală cu o armă. Acum se afla undeva în mulţime un pistol încărcat. Nu era doar şocant, ci şi de neiertat.

— Da, domnule.

— Ruşine, ruşine! scanda jumătate din mulţime.

— E prea târziu! sosea imediat răspunsul furios.

— ...bani, şi timp, şi competenţe care sunt irosite pe ceva inutil. Lipsit de orice speranţă. Ba chiar plin de cruzime. Vreţi ca părinţii voştri, bunicii voştri să sufere, aşa cum au suferit deja prea mulţi oameni?

— Nu! a strigat mulţimea.

— Vreţi să sufere copiii voştri?

— Nu!

— Căci vor suferi. Suferă deja. Însă putem să schimbăm situaţia.

Gamache a păşit pe scenă, evaluând rapid lucrurile. Şi-a dat seama că, deşi situaţia era tensionată, agenţii lui o ţineau sub control.

Cu toate acestea, ar fi putut... Nu l-ar fi învinovăţit nimeni...

Dar nu a pus capăt prelegerii. În schimb, i-a făcut un semn discret, încurajator agentului din prima linie aflat lângă el. Un tânăr care-i aducea aminte de un alt agent imposibil de tânăr, de acum 1 000 de ani.

Bărbatul a dat din cap şi şi-a întors privirea în faţă, spre mulţime.

— Însă nu-i prea târziu. Am făcut toate calculele şi soluţia e clară, chiar dacă nu este uşoară, spunea Abigail. Dacă am învăţat ceva în urma pandemiei, este faptul că nu toată lumea poate fi salvată. Trebuie luate nişte decizii. Trebuie făcute sacrificii.

Gamache ţintuia publicul cu privirea.

— Soluţia este…

În mijlocul sălii au răsunat nişte pocnituri rapide.

Bang. Bang. Bang.

Gamache a tresărit, dar şi-a revenit aproape instantaneu. A fugit spre mijlocul scenei şi a făcut semn spre un punct din mulţime.

— Lacoste!

— Mă ocup.

A văzut-o sărind de pe platforma pe care se afla şi pornind spre vălătucul de fum din centrul sălii. A văzut agenţii Sûreté aliniaţi în faţa scenei, încordându-se şi pregătindu-se.

A văzut oamenii din public lăsându-se în jos, în încercarea de a se feri de explozii. A auzit ţipetele. A văzut începutul unui val de oameni îngroziţi, care se îmbulzeau spre uşi. Ridicând braţele în sus, a strigat:

— *Arrêtez!* Opriţi-vă! Sunt doar nişte pocnitori. Opriţi-vă.

Ştia că nu sunt focuri de armă. Auzise prea multe ca să se înşele. Însă mamele şi taţii, fiii şi fiicele, soţii şi soţiile care se înghesuiau în sala aceea nu aveau de unde să ştie. Pentru ei, sunaseră exact ca focul unei arme automate. *Ra-ta-ta-ta-tat.*

Şi făceau ce ar fi făcut orice om cu capul pe umeri. Se fereau, se îndreptau spre ieşire, mânaţi de instinctul de a fugi.

— Opriţi-vă! a strigat din nou. Nu-i niciun pericol.

Nu-l asculta nimeni. Nu-l auzea nimeni.

A împins-o pe profesoara Robinson la o parte şi a înşfăcat microfonul de pe pupitru.

— Opriţi-vă! le-a ordonat. Sunt pocnitori. Rămâneţi pe loc! Imediat!

A repetat grăbit cuvintele, în franceză şi în engleză. Cu o voce limpede, autoritară, până când, treptat, panica a început să se risipească. Valul de oameni s-a domolit, oprindu-se chiar înainte de a se izbi de uşi.

Isabelle Lacoste a găsit mănunchiul de pocnitori, înnegrit şi fumegând, şi l-a ridicat cât de sus a putut.

Oamenii au început să se liniştească. Ba chiar au răsunat câteva râsete cam încordate, cei care cu o clipă mai devreme se considerau duşmani zâmbindu-şi acum uşuraţi.

Apoi a răsunat un alt pocnet puternic şi lemnul pupitrului de lângă Gamache s-a despicat.

De data asta nu mai era o pocnitoare.

Gamache a trântit-o pe profesoara Robinson la podea chiar când un alt glonţ a lovit scena la doar câţiva centimetri de ei.

A protejat-o cu corpul lui şi a închis ochii strâns, aşteptând următorul glonţ.

Mai fusese nevoit să procedeze aşa o singură dată, când avusese loc un atentat asupra premierului. Luaseră cina împreună la bistroul Leméac din Montréal şi mergeau pe jos pe Strada Laurier, într-o seară plăcută de vară. Agenţii din dispozitivul de securitate de la Sûreté du Québec mergeau înaintea şi în urma lor, iar Armand se afla chiar lângă liderul provinciei; erau absorbiţi de conversaţie când a fost deschis focul asupra lor.

Din fericire, asasinul amator nu avea deloc ţintă bună, iar inspectorul-şef reacţionase prompt, împingându-l pe premier la pământ şi protejându-l cu propriul trup.

Când luase sfârşit totul şi erau în siguranţă, premierul, care declarase public că este homosexual, glumise că o asemenea fotografie ar fi făcut furori în social media. Premierul şi şeful Secţiei de Omoruri, tăvălindu-se prin iarbă.

— Să ştii că nu-s o partidă rea, *mon ami*, îi spusese Gamache.

— Nici eu.

Însă niciunul dintre ei n-avea să uite vreodată expresia de pe chipul celuilalt din acele fracţiuni de secundă, din momentul în care au căzut la pământ şi în jurul lor zburau gloanţele. Aşteptau amândoi impactul fatal, clipa în care un proiectil avea să-şi atingă ţinta.

Acum, Gamache o proteja pe Abigail Robinson cu trupul lui. Una era să moară apărându-l pe premier, dar pe ea...?

— L-am prins! s-a auzit în cască exclamaţia scurtă a lui Lacoste. L-am prins pe atacator. Sunteţi bine, domnule?

— *Oui.*

S-a ridicat rapid în picioare şi a văzut că Lacoste şi alţi doi agenţi imobilizaseră un bărbat la podea.

Dar a văzut şi o imagine cumplită. Trupuri peste tot. Sute de oameni întinşi pe jos. Ştia, raţional vorbind, că nu erau răniţi. Că singurele gloanţe care fuseseră trase veniseră în direcţia lui. Cu toate acestea, s-a înfiorat de groază.

Apoi au început să se mişte.

Trecuseră doar câteva secunde de la primul glonţ. Gamache ştia că acesta era răgazul, clipa de uluire de dinainte ca şocul să se transforme în panică. Era momentul de graţie în care putea fi evitată o revoltă în toată regula.

A găsit microfonul printre sfărâmăturile de lângă pupitru şi, apucându-l grăbit, i-a îndemnat la calm. Cu vocea egală, stând pe scenă, vizibil, reconfortant, lăsând

impresia că era de neclintit, Gamache a repetat la nesfârşit, în engleză şi în franceză, că erau în siguranţă. Aproape c-a spus şi *Ça va bien aller*. Totul va fi bine. Dar s-a înfrânat.

Problema era că habar n-avea dacă mai era vreun atentator în sală. Sau chiar o bombă.

Trebuiau să evacueze cât mai repede cu putinţă. Şi a văzut că agenţii lui chiar asta făceau. *Monsieur* Viau, administratorul clădirii, îndruma şi el oamenii spre ieşiri. Îşi folosea mopul ca să-i împingă uşor în direcţia bună.

— Abby!

Debbie Schneider a traversat în fugă scena spre profesoara Robinson, care tocmai se ridica în şezut.

Gamache s-a întors spre ea o clipă, a văzut că este nevătămată, apoi le-a cerut să coboare de pe scenă.

În timp ce el coordona evacuarea, iar sala se golea şi Lacoste îl păzea pe atacatorul imobilizat, a apărut şi inspectorul Beauvoir.

— *Patron*..., a început el, însă a fost întrerupt.

— De tine mă ocup mai târziu! s-a răstit Gamache. Mergi afară. Dă o mână de ajutor cu răniţii!

Prin uşile deschise vedea pâlpâirea luminilor de la maşinile de salvare. O altă decizie a lui Gamache pe care mulţi o consideraseră exagerată fusese să solicite două ambulanţe şi o echipă de prim ajutor.

— L-am imobilizat pe atacator, a anunţat Lacoste.

— Percheziţionaţi toată clădirea! a ordonat inspectorul-şef. Blocaţi drumurile din jurul Universităţii, pe ambele sensuri. Percheziţionaţi toate maşinile şi toţi oamenii.

Sala era aproape goală acum. Rămăseseră în urmă o puzderie de bocanci, căciuli şi mănuşi. Insigne şi hârtii. Pe podea zăceau câteva genţi, nişte rucsacuri şi telefoane. Însă nu şi oameni. Niciun trup neînsufleţit, a constatat Gamache, uşurat.

Poliţiştii care nu participau la percheziţia clădirii erau afară, alături de ambulanţieri, şi se ocupau de oamenii aflaţi în stare de şoc, înspăimântaţi. Verificau să nu fie răniţi. Le verificau actele. Căutau arme de foc, în caz că un al doilea atacator s-ar fi strecurat din sală odată cu mulţimea.

Atentatorul, încătuşat şi cu capul plecat, era condus prin spate. *Monsieur* Viau stătea în capătul sălii, lângă uşile mari, cu mâinile încleştate pe coada mopului. Un rege războinic ce-şi cerceta regatul după o bătălie.

Prin uşa deschisă, Gamache vedea în întuneric siluetele oamenilor mişcându-se în faţa luminilor intermitente ale salvărilor. Unii stăteau pe mormane de zăpadă, alţii se aşezaseră în genunchi, ca să-i poată ajuta. Orice animozitate fusese dată uitării. Deocamdată.

Monsieur Viau şi-a ridicat mopul în semn de salut când Gamache i-a făcut cu mâna. În semn de mulţumire. Apoi administratorul a plecat, iar inspectorul-şef a rămas singur.

S-a uitat în jur şi i-a mulţumit lui Dumnezeu că nu fusese nimeni ucis, din câte ştia. Deşi şocul şi trauma psihologică aveau să-i afecteze multă vreme pe cei care se aflaseră în sală.

— Putea să fie şi mai rău, s-a auzit o voce în spatele lui.

Gamache nu s-a întors. Nu se putea întoarce. Nu suporta nici s-o privească.

— Vă rog să plecaţi.

— Mi-aţi salvat viaţa, i-a răspuns profesoara Robinson. Mulţumesc.

Armand Gamache a rămas cu privirea aţintită în faţă, până i-a auzit paşii răsunând tot mai încet şi în jurul lui s-a aşternut tăcerea.

A închis ochii, iar în liniştea aceea a auzit din nou focurile de armă. Urletele, ţipetele. Plânsetul copiilor. Şi a

auzit ultimul cuvânt pe care apucase Abigail Robinson să-l rostească.

— Mila...

Soluţia este mila...

Şi atunci se declanşaseră pocnitorile, porniseră gloanţele. Însă Gamache nu-i putea duce la capăt ideea. Cuvintele pe care nu apucase ea să le rostească.

Uciderea din milă. Însă nu uciderea din milă o propunea ea. Profesoara Robinson propunea o crimă, pur şi simplu.

Capitolul 7

În seara aceea, târziu, când restul familiei dormea şi au rămas, în sfârşit, singuri, Jean-Guy l-a abordat pe Armand.

Stătea în pragul biroului.

Inspectorul-şef ştia că Jean-Guy se afla acolo, dar trebuia să-şi termine raportul şi să-l trimită. Degetele i se plimbau cu repeziciune pe tastatură. Era conştient că este prea obosit ca să scrie mesajul acela, dar trebuia să scape de grija lui.

Apoi putea să se strecoare în pat lângă Reine-Marie. Să se lipească de ea, ştiind că se poate odihni un pic.

În cele din urmă, a trimis e-mailul. Apoi şi-a scos ochelarii şi s-a întors spre uşă.

— Da?

— Putem să stăm de vorbă?

Era ultimul lucru pe care şi-l dorea Armand. Se simţea epuizat după evenimentele de la prelegere şi tot ce urmase.

Asistenţă pentru răniţi. Percheziţia clădirii, a oamenilor şi a maşinilor.

Interogarea martorilor, dintre care niciunul nu văzuse nimic, deşi probabil că erau în stare de şoc. Cineva văzuse ceva, dar avea nevoie de puţin timp ca să-şi revină.

Îl reţinuseră pe atacator, un localnic pe nume Édouard Tardif, în vârstă de 53 de ani. Muncea ca tăietor de lemne.

Tardif fusese deja interogat, dar refuzase să spună ceva. Inclusiv dacă avusese vreun complice.

— Vreo veste despre armă? întrebase Gamache, ieşind din camera de interogatoriu.

— Un pistol, îi răspunsese Beauvoir, aproape alergând ca să ţină pasul cu Gamache. E înregistrat pe numele lui. Face parte din clubul de tir din localitate şi de obicei îl ţine sub cheie, la sediul clubului, normal. Managerul zice că Tardif e un foarte bun ţintaş. A fost ieri la club, a tras câteva cartuşe şi a plecat. Acum fac rost de înregistrarea de pe camerele de securitate.

— Bun. O să trebuiască să stăm de vorbă cu rudele şi prietenii. Angajatori. Cu oricine căruia i-ar fi putut împărtăşi părerea lui despre profesoara Robinson. Şi trebuie să vedem şi de unde proveneau pocnitorile alea.

Soţia lui Tardif era şocată, ca şi restul familiei lui. Nu le venea să creadă c-a făcut aşa ceva. Singurul pe care nu reuşiseră să-l contacteze era fratele lui, care se afla într-o călătorie cu snowmobilul, la 600 de kilometri spre nord, în Abitibi[3]. Plecase chiar în după-amiaza aceea.

— Găsiţi-l! ordonase Gamache. Pocnitorile alea şi pistolul n-au pătruns singure în sală. Şi probabil că nici odată cu Tardif, pe uşa din faţă.

Îl fixase cu privirea pe Beauvoir, care roşise şi se bâlbâise:

---

[3] Abitibi-Témiscamingue, regiune administrativă din vestul Québecului, la graniţa cu Ontario.

— Nu. Adică da. Nu, vreau să zic nu.

Mai devreme sosise şi presa la universitate.

Inspectorul-şef Gamache apăruse în faţa sălii de sport, în frig şi în lumina orbitoare a camerelor de filmat, şi dăduse o declaraţie de presă, încredinţând populaţia că atacatorul fusese arestat.

Apoi răspunsese întrebărilor puse de jurnalişti.

— Cum îl cheamă?

— Deocamdată nu vom face publică această informaţie.

— E de aici, e localnic?

— Nu vă pot spune încă. Investigaţia este în plină desfăşurare.

— Ce investigaţie, dacă l-aţi prins deja? A mai fost cineva implicat?

— Asta cercetăm acum. Trebuie să luăm în considerare toate posibilităţile.

— Cum a intrat cu pistolul în sală?

— Nu ştim încă. Am avut poliţişti care au păzit intrarea, ca să ne asigurăm că nu intră nimeni cu arme. Am confiscat câteva sticle, pancarte. Însă nu cuţite, nu arme. Nu cred c-ar fi putut să intre cineva cu un pistol.

— Şi cu toate astea, a intrat.

— Da. A intrat. Şi o să aflăm cum a reuşit.

Se uitase pe camerele de luat vederi şi îi rugase pe telespectatori să colaboreze cu poliţia, dacă ştiau ceva. Apoi îi rugase pe cei care fuseseră prezenţi şi filmaseră prelegerea să trimită înregistrările la Sûreté. Adresa de e-mail şi numărul de telefon aveau să apară în partea de jos a ecranului când urma să fie difuzată ştirea.

A mai răspuns la câteva întrebări, a mai făcut câteva declaraţii, apoi s-a întors cu spatele, pregătindu-se să revină la investigaţie.

— Dar cum de i s-a permis profesoarei Robinson să ţină cuvântarea asta? Având în vedere ce susţine, n-ar fi trebuit s-o interziceţi? a strigat în urma lui un reporter.

Gamache s-a oprit şi s-a întors. A aşteptat o clipă, apoi a privit luminile orbitoare ale camerelor.

— Ca să fiu sincer, e un lucru în legătură cu care am cumpănit şi ne-am frământat mult. În orice societate liberă, există nevoi aflate în competiţie şi uneori chiar contradictorii. Nevoia de libertate de exprimare, chiar şi a celor... mai ales a celor cu care nu suntem de acord. Nevoia de siguranţă. S-a ajuns la concluzia că teza profesoarei Robinson, deşi controversată, nu încalcă nicio lege, prin urmare prelegerea a putut avea loc.

— Susţine ideea unor crime în masă! Vreţi să ziceţi că sunteţi de acord? strigase cineva care poate făcea parte din presă, poate nu.

Înainte de a răspunde, Gamache oftase – mult mai tare decât se aşteptase.

— Vreau să spun că datoria mea este să apăr legea. Iar în cazul ăsta, legea este cât se poate de clară. Prin urmare, rolul Sûreté a fost să-i apere pe oamenii din sală. Trebuie să mă întorc la treabă. Promit să vă dau de ştire când vom avea mai multe noutăţi. Deocamdată, e important ca publicul să ştie c-a fost un eveniment singular, izolat şi că toată lumea este în siguranţă.

— Aşa aţi crezut şi despre prelegere, şi iată ce s-a întâmplat! strigase o voce când inspectorul-şef se îndepărta de microfon şi de luminile orbitoare.

Gamache se întorsese în sala de sport, unde-şi organizase un birou provizoriu în culise, ca să se ocupe de milionul de detalii implicate într-o anchetă de genul acesta. Să interogheze martori, să adune probe. Să scrie rapoarte. Să dea şi să primească telefoane. Erau o mulţime de lucruri pe care trebuiau să le facă anchetatorii

şi o mulţime de lucruri pe care putea să le facă doar inspectorul-şef.

Édouard Tardif nu avea cazier. Nu se mai manifestase niciodată violent. Se părea că se trezise în dimineaţa aceea, luase pistolul şi hotărâse să ucidă pe cineva. Într-o sală de sport aglomerată.

Sigur, rămânea una dintre întrebările importante: cum ajunsese pistolul în sală? Nu îl depistaseră poliţiştii de la intrare sau chiar exista un complice? Îl ascunsese cineva dinainte de eveniment?

Gamache ştia, aşa cum ştiau şi ceilalţi ofiţeri de rang înalt, că trebuiau să pornească de la presupunerea că exista un complice. Şi bănuiau că respectivul complice fugise în Abitibi, ştiind că fratele său avea să fie prins imediat.

În cele din urmă, Armand ajunsese acasă. Jean-Guy mai rămăsese la muncă, teoretic ca să coordoneze comunicarea cu sediul Sûreté din Abitibi şi ca să organizeze celelalte echipe, care aveau să lucreze toată noaptea.

Însă ştiau amândoi adevăratul motiv pentru care zăbovise.

Nu voise să se întoarcă în maşină cu inspectorul-şef. Şi cu atât mai puţin cu socrul lui. Nu voise să rămână singur cu bărbatul care abia dacă putea să-l privească în ochi.

Până se întorsese Armand în Three Pines, copiii mai mari mâncaseră, făcuseră baie şi erau deja în pat. Reine-Marie îl întâmpinase la uşă şi, îmbrăţişându-l, îi şoptise:

— Am auzit şi noi.

După atâţia zeci de ani de când era soţia unui ofiţer superior, ştia că nu e cazul să-l întrebe dacă e în regulă. Era clar că nu. Aşa că n-a făcut decât să-l strângă tare în braţe.

— Jean-Guy? întrebase Annie, stând în pragul uşii şi protejând-o pe mica Idola de rafala de aer rece care intrase odată cu Armand.

— Ajunge şi el în curând.

Închisese uşa, îşi scosese geaca şi apoi se întinsese să-şi ia în braţe nepoţica.

Cu permisiunea lui Annie, o dusese sus pe Idola şi, suflecându-şi mânecile, îi făcuse băiţa de seară, având grijă s-o ţină cât mai dreaptă. Mirosul săpunului pentru bebeluşi era nespus de liniştitor.

Îi pusese scutecul, împăturind, prinzând şi verificând totul cu mişcări de expert. Să nu fie prea strâns. Să nu fie prea larg.

— E numai bine, şoptise.

Îi vorbise micuţei neîncetat. Îi cântase un pic. Îşi lipise palma lată de spatele ei îngust, de gât şi de căpşor, iar Idola îi zâmbise.

Un copil vesel.

Se gândise la Abigail Robinson şi încercase să-şi înăbuşe mânia. Şi gândul trecător la ceea ce s-ar fi întâmplat dacă n-ar fi reacţionat el atât de prompt.

După ce o pusese pe Idola în pătuţ, îl pupase şi pe Honoré, care dormea iarăşi cu sania. Apoi mersese în camera alăturată să-şi vadă nepoatele.

Florence făcuse un cort din aşternuturi şi stătea sub cearşaf, cu o lanternă, citind *Micul prinţ*. Avusese un aer vinovat când o întrerupsese bunicul ei, însă acesta îi dăduse o bomboană cu mentă şi o asigurase că n-o va pârî.

Când coborâse la parter, îl găsise pe Daniel la uşă, cu câinii.

— Plimbare? îl întrebase fiul lui.

— Pentru mine sau pentru câini?

— Ambele. Dacă-mi promiţi că nu fugi, nici nu-ţi pun lesă.

Armand izbucnise în râs. Avea sentimentul că nu mai râsese de o viaţă întreagă. Tatăl şi fiul se plimbaseră pe pajiştea din mijlocul sătucului, cu capetele plecate, înclinându-le un pic, ritmic, în cadenţa paşilor. Stătuseră de vorbă. Se opriseră la un moment dat, căutând pe cerul emisferei nordice Centura lui Orion şi Carul Mare. Aruncaseră bulgări de zăpadă, iar Henri alergase după ei, în vreme ce bătrânul Fred şi mica Gracie îl priveau cu o expresie care părea să spună „Ce căţel caraghios!”

În cele din urmă, Daniel îl întrebase:

— Poţi să vorbeşti despre asta, tata?

Armand dăduse din cap pe întuneric.

— Probabil mi-ar face bine să vorbesc.

Aşa că îi povestise. La final, Daniel îi pusese câteva întrebări, iar Armand îi răspunsese pe larg. Mai pe larg decât le răspunsese reporterilor. Ştia că Daniel n-avea să dezvăluie ce afla. Însă era şi un lucru pe care nu i-l spusese.

Între timp ajunsese şi Jean-Guy şi stătea cu ceilalţi în living. Când se întorseseră Daniel şi Armand, erau la televizor.

— Voiam să ne uităm la ştiri. Te superi, Armand? îl întrebase Reine-Marie.

— *Non*. Trebuie să văd cum e prezentată situaţia.

Îşi turnase un scotch slab şi li se alăturase.

Privind totul cu ochii ei ageri, Annie îşi dăduse seama că era ceva în neregulă. Tatăl ei nu-i adresase nici măcar un cuvânt lui Jean-Guy. De-abia putea să se uite la el. Şi viceversa.

— Ce este? Ce s-a întâmplat? îi şoptise soţului ei, aşezându-se lângă el pe canapea.

Însă bărbatul doar clătinase din cap.

Ştirile începuseră cu incidentul de la Université de l’Estrie.

— Cred că glumeşti, şoptise Stephen în timp ce reportera descria teoriile profesoarei Robinson, popularitatea ei tot mai răspândită şi confruntările din ce în ce mai violente.

Erau şi înregistrări, filmuleţe făcute de spectatori cu telefonul. Imaginile erau, bineînţeles, tremurate, dar reuşeau să surprindă ceea ce se întâmplase. Explozia pocnitorilor. Apoi ţipetele, strigătele. Începutul panicii. Se auzea vocea lui Armand, îndemnând oamenii să-şi păstreze cumpătul. Apoi focurile de armă.

Reine-Marie trăsese brusc aer în piept, de parcă s-ar fi sufocat. Ceilalţi îşi îndreptaseră privirile spre Armand. În afară de Jean-Guy, care se uita drept în faţă.

Fusese intervievată şi Abigail Robinson. Refuzase să vorbească despre conţinutul prelegerii, spunând că tot ce conta acum era ca toată lumea să fie în siguranţă.

Era, îşi spusese Gamache în timp ce o ţinea de mână pe Reine-Marie, încă o dovadă a măiestriei profesoarei. Păruse îngrijorată, implicată. Profund afectată şi empatică.

Putea să fie şi mai rău.

Acum nu mai spusese asta. Era prea sofisticată pentru a face o asemenea greşeală. Dar i-o spusese lui. Şi avusese dreptate. Însă ar fi putut fi şi mai bine.

Armand îşi dăduse seama că asta o descria cel mai bine pe profesoară: spunea un adevăr, dar omitea un adevăr şi mai important.

Apărea şi el la ştiri, răspunzând întrebărilor despre siguranţa publică şi încredinţând populaţia că atacul avusese o ţintă precisă. Oamenii erau în siguranţă.

La televizor, Armand îi lăuda pe membrii publicului pentru stăpânirea de sine de care dăduseră dovadă, fără să intre în panică. Ajutându-se unii pe alţii şi, odată ce ieşiseră din sală, alinându-i pe cei care aveau nevoie de susţinere. Vorbea despre empatia lor, despre felul în care

avuseseră grijă unii de alţii. Sublinia cât de importante fuseseră lucrurile acestea.

Îi lăuda pe administratorul clădirii şi pe agenţii de la Sûreté care-şi îndepliniseră datoria în condiţii deosebit de grele.

Annie observase că soţul ei lăsase ochii în jos, fixând cu privirea bucata de covor dintre papuci.

— Jean-Guy? i-a şoptit.

Se întorsese spre ea şi reuşise să-i zâmbească.

Îi surâsese şi ea. Un zâmbet cald. Plin de dragoste. Încurajator. Bărbatul se întrebase cât avea să-l mai privească aşa, dacă afla adevărul. Nu, se corectase. Nu dacă, ci când. Ştia că avea să-i spună ce făcuse – şi ce nu făcuse.

Dar întâi trebuia să stea de vorbă cu Armand.

După ştiri, îşi spuseseră *bonne nuit* şi se duseseră la culcare. Armand însă mai avea de lucru. Se aşezase la laptop, citind informaţiile noi şi scriind rapoarte.

În jurul lui, din casă se auzeau zgomotele familiare. Apa care curgea. Paşi pe parchetul care scârţâia uşor. Conversaţii înăbuşite, care se transformau în şoapte şi apoi se pierdeau.

Suspinele şi scrâşnetele ce răsunau în vreme ce frigul pătrundea tot mai adânc în cărămizile şi în grinzile casei vechi.

Armand a simţit prezenţa lui Jean-Guy înainte de a-l vedea. Întotdeauna îşi dădea seama când era în preajmă. După ce a încheiat ultimul e-mail pentru seara aceea, un raport detaliat către premierul Québecului, s-a întors.

— Da?

— Putem să stăm de vorbă?

Armand s-a întins să stingă veioza de pe birou, apoi s-a ridicat.

Cu ochelarii de citit în mână, a făcut un gest spre sufrageria pustie şi spre focul care de-abia mai mocnea în şemineu. Ieşind din birou, a aruncat o privire spre treptele care duceau la etaj. Spre dormitor. Spre Reine-Marie.

Ar fi putut refuza să stea de vorbă cu Jean-Guy, explicându-i că e prea obosit. Putea amâna până a doua zi dimineaţă. Putea să urce scările, să facă un duş, să se bage sub plapumă şi s-o simtă încălzindu-se în jurul trupului său. O putea lua pe Reine-Marie, caldă, în braţe.

Dar ştia că de fapt nu suferea amânare. Trebuiau să stea de vorbă. Încă un rău, încă o rană provocată de ziua aceea. Era mai bine să n-o lase să supureze.

— De fapt, i-a spus Jean-Guy, speram să ieşim un pic din casă.

— Câinii şi-au făcut deja plimbarea.

Armand hotărâse s-o includă şi pe Gracie în categoria câinilor, ca să fie mai simplu. Şi de dragul liniştii lui sufleteşti. Cine ar fi vrut să ţină o veveriţă în casă?

Cu toate că adevărul era că Stephen le spusese copiilor că, după studii ştiinţifice serioase, ajunsese la concluzia că Gracie era şoboriţă. O combinaţie fantastică între o veveriţă şi un şobolan.

— Deşi este posibil, le explicase aplecându-se uşor spre ei, să aibă şi trăsături de raţă. Va trebui să aşteptăm să mai crească un pic, ca să vedem dacă ştie să zboare.

— Să zboare? oftase Zora.

Era greu de zis dacă îl credeau, dar cel puţin îi făceau hatârul de a-l lăsa să-şi spună poveştile.

— Mă gândeam să mergem la bistro, a zis Jean-Guy.

Armand a aruncat o privire la ceas, apoi s-a uitat pe geam. Avea sentimentul că era cam 3:00 dimineaţa, dar de fapt de-abia se apropia miezul nopţii. Vedea luminiţele vesele de la bistro şi distingea silueta uşor de recunoscut a

Myrnei, care trecea de la bar spre canapeaua de lângă uriaşul cămin din piatră.

Înainte de a veni în Three Pines, Myrna Landers fusese o psihologă cunoscută în Montréal, specializată în cazuri deosebit de dificile. Lucrase inclusiv la Unitatea pentru Cazuri Speciale, care se ocupa de infractorii cei mai înrăiţi şi mai problematici. Cei cu boli psihice.

Doctoriţa Landers hotărâse că-şi putea petrece viaţa într-un mod mai plăcut, într-un loc mai frumos, alături de oameni mai fericiţi. Aşa că demisionase, îşi predase cazurile, îşi vânduse casa, îşi urcase toate bagajele în maşină şi într-o dimineaţă de primăvară pornise spre sud.

Planul ei era să meargă până când, asemenea lui Ulise, avea să găsească o comunitate unde oamenii nu ştiau ce e o racletă pentru gheaţă. Însă rătăcindu-se după doar o oră de condus, trecuse un deal dincolo de care găsise un sătuc ascuns într-o vale. Nu apărea pe harta ei. De fapt, GPS-ul o avertiza că se afla în mijlocul unei pajişti, într-o zonă nelocuită.

Dar GPS-ul greşea. Myrna ajunsese la destinaţie.

Din vârful dealului, văzuse casele din piatră, căbănuţele cu şindrilă şi magazinele cu faţade din cărămidă – toate aşezate în jurul pajiştii din mijlocul satului. Grădinile pline de flori perene tocmai înverziseră. Se vedeau bujori şi tufe uriaşe de liliac mov, iar pe panta domoală a dealului creşteau rânduri-rânduri de lupin.

În centrul sătucului se înălţau trei pini falnici.

Myrna coborâse cu maşina şi parcase în faţa magazinelor. Dându-se jos, trăsese adânc în piept aerul proaspăt şi mirosul ademenitor de brutărie. Intrase în bistro ca să ceară indicaţii în legătură cu drumul, apoi se aşezase la o masă, comandase un *café au lait* şi o tartă cu migdale proaspătă, caldă şi crocantă. Şi nu mai plecase.

Închiriase magazinul de alături, deschise un anticariat-librărie şi se mutase în garsoniera de deasupra lui.

Armand bănuia că paharul de vin roşu pe care îl avea Myrna în mână era pentru cea mai bună prietenă a ei, Clara Morrow.

— *D'accord*, i-a răspuns lui Jean-Guy. Haide la bistro.

În timp ce-şi punea pufoaica, s-a întrebat de ce voia ginerele lui să iasă, când în casă era cald şi intim. Însă în timp ce traversau spre bistro, a înţeles.

Acasă era acasă.

Un loc unde se simţeau în siguranţă, aproape sacru. Jean-Guy nu voia să-l întineze cu ceea ce aveau să-şi spună. Şi astfel, Armand a conştientizat din nou cât de mult îl admira şi-l respecta pe Jean-Guy Beauvoir.

Lucru care făcea şi mai dificil ceea ce urma.

Capitolul 8

Clara a ridicat privirea când a auzit uşa deschizându-se şi înăuntru a pătruns un val de aer rece, aducându-i pe Armand şi pe Jean-Guy.

Covrigelul pe care şi-l pusese în păr, distrasă, având impresia că era un creion, a căzut pe podeaua din lemn de pin. S-a aplecat să-l ridice, l-a azvârlit în gură şi s-a întrebat cam câte creioane mâncase aşa, confundându-le cu nişte covrigei. Cum nu era un gând tocmai plăcut, l-a alungat.

— Hm, s-a mirat Myrna, întorcându-se şi ea să se uite. Nu mă aşteptam să-i văd.

A dat să se ridice, legănându-şi uşor trupul masiv, însă s-a oprit când a văzut chipul lui Armand. Lângă ea, pe canapea, raţa Rosa a mormăit *Fuck, fuck, fuck* părând şi ea surprinsă. Pe de altă parte, raţele par adeseori surprinse.

— Cine-s ăştia? a întrebat femeia din fotoliul cel mai apropiat de foc.

Nefiind obişnuită cu iarna, avea pe ea un caftan larg, de culoare fucsia, iar pe dedesubt mai multe straturi de haine de lână, care-i provocau mâncărimi. Fularul de la gât se unea cu hijabul care-i acoperea capul, încadrându-i chipul brăzdat de riduri.

Deşi avea doar 20 şi ceva de ani, Haniya Daoud părea mult mai în vârstă. În expresia buzelor subţiri i se citea nemulţumirea. A mijit ochii, bănuitoare.

— Sunt poliţişti, i-a răspuns Ruth Zardo. De la Sûreté du Québec. Sunt nişte brute. Mai ales cu oamenii de culoare, după cum bine ştie Myrna. Probabil au auzit că eşti aici.

A privit rapid în jur şi a adăugat:

— Acum e prea târziu să mai fugi.

— Pentru numele lui Dumnezeu, Ruth! s-a răstit Myrna, apoi s-a întors spre Haniya. Să ştii că nu-i adevărat.

Dar era prea târziu. Nou-venita o înşfăcase pe Ruth şi o ţinea strâns de braţul subţirel.

— Salvează-mă! Ştiu ce le fac poliţiştii oamenilor ca mine. Trebuie să mă ajuţi!

Ridicase tonul deznădăjduită.

— Te rog! Te implor!

Ruth, dându-şi seama ce provocase gluma ei, încerca disperată să dea înapoi.

— Nu, nu, nu, a reuşit să spună.

Haniya a început să plângă şi să urle, legănându-se. Rosa a scos un „Fuuuuck” dramatic.

Abia când a început Myrna să râdă şi-a dat seama şi Ruth ce se petrecea. Şi-a îngustat ochii, privind-o lung pe Haniya.

— Râzi de mine?

— De ce aş face aşa ceva? i-a răspuns tânăra, acum cât se poate de calmă, zâmbind.

Dar avea o sclipire aprigă în ochi, pe care psihologa Myrna şi artista Clara au recunoscut-o imediat. Nu era amuzament, ci răutate.

Armand şi Jean-Guy îşi dăduseră jos gecile şi acum traversau bistroul, păşind pe scândurile late ale podelei, pe sub grinzile masive din lemn. Într-o parte şi în alta a sălii erau şemineuri uriaşe din piatră, iar focul încălzea încăperea spaţioasă.

Niciunul dintre ei nu şi-a salutat prietenii şi vecinii. Priveau drept în faţă, trecând pe lângă cunoscuţi fără să spună o vorbă.

S-a lăsat tăcerea. Toţi cei aflaţi în bistro ştiau ce se petrecuse la universitate în după-amiaza aceea. Ruth i-a salutat ca de obicei, însă au ignorat degetul ridicat spre ei.

Jean-Guy, mai ales, avea o expresie sumbră.

Armand a trecut pe lângă mai multe mese până a ales una mică, rotundă, izolată de restul încăperii.

I-a făcut semn lui Jean-Guy să se aşeze pe scaunul cel mai îndepărtat. La colţ. Tânărul s-a întrebat dacă o făcuse intenţionat, ca şi cum ar fi pedepsit un copil năzdrăvan.

Foarte puţine dintre gesturile inspectorului-şef erau făcute fără un scop.

În timp ce se strecura pe locul lui, Jean-Guy a aruncat o privire la grupul de lângă şemineu. Cât şi-ar fi dorit să meargă şi ei acolo! Să se aşeze lângă foc şi să trăncănească despre o zi obişnuită, fără evenimente deosebite. Să afle câte cărţi furase Ruth de la Myrna, prefăcându-se convinsă că librăria e de fapt bibliotecă. Să

afle despre cel mai recent tablou al Clarei şi să vadă cum îi cad firimituri din păr, în timp ce-şi trece mâinile expresive printre şuviţe.

Să facă schimb de insulte cu bătrâna poetă ţăcănită şi să pretindă că nu aude mormăielile raţei ei ciudate. Să-i întâmpine pe Olivier şi Gabri, după ce-şi terminau treaba, şi să pretindă că nu-l interesează bârfele despre cine o să vină la petrecerea de Revelion de a doua zi de la vila de pe deal.

Când veneau spre masa lor, Jean-Guy remarcase că mai era cineva lângă foc. O persoană pe care n-o recunoştea. O femeie în vârstă, care purta hijab.

Apoi şi-a dat seama cine era. Îi povestise Myrna c-avea s-o aducă de la Montréal în seara aceea. Sosirea Haniyei Daoud stârnise mult entuziasm în sătucul lor. O femeie care îndurase multe. Supravieţuise atâtor încercări. Ţinuse discursuri la ONU. Se aflase la cârma unei mişcări pentru dreptate socială. Condusese atâţia oameni spre libertate. Fusese nominalizată la Premiul Nobel pentru Pace.

Myrna Landers, cu sprijinul altor locuitori din Three Pines, fusese printre primii care răspunseseră solicitării Haniyei Daoud. Fusese lansată o campanie pentru susţinerea drepturilor omului, într-un colţ al lumii despre care puţini păreau să ştie şi erau chiar mai puţini cărora părea să le pese.

Madame Daoud venise în Canada pentru a le mulţumi Myrnei şi celorlalţi susţinători ai ei pentru ajutor.

Jean-Guy s-a întrebat în treacăt dacă avea să vină la petrecerea de Revelion. Oamenii ca ea mergeau la petreceri sau era o chestie mult prea frivolă?

Se mai întreba şi dacă el avea să meargă la petrecere sau dacă avea să rămână la colţ, pedepsit.

Toate astea i-au străfulgerat prin minte în timp ce-şi trăgea burta, care începuse să capete proporţii surprinzătoare, şi se strecura pe scaunul lui.

— Ce ai dori? l-a întrebat Armand.

— Merg eu să comand, i-a răspuns Jean-Guy, chinuindu-se să se ridice iar.

— Stai jos. Mă duc eu. Ce ai dori?

Chiar în timp ce vorbea Armand, Olivier pornea spre ei.

Proprietarul bistroului era zâmbitor. Nu zâmbea cu gura până la urechi, dar era un surâs cald. Ca toată lumea, auzise despre cele întâmplate. Văzuse ştirile pe internet şi la televizor.

— Armand! a rostit, punând uşor mâna pe braţul poliţistului. Toate bune?

Armand a surâs vag şi a încuviinţat.

— Sigur.

— Mă bucur. Şi tu? l-a întrebat pe Jean-Guy.

— Sunt OK.

Olivier i-a privit lung o clipă şi, deşi ar fi vrut să spună ceva care să ajute, îşi dădea seama că, indiferent care era problema, cuvintele lui nu le puteau aduce alinare. Aşa că le-a oferit ce i-a stat în putere.

— Avem nişte tartă cu lămâie şi bezea care nu s-a dat.

— Eu aş vrea doar nişte apă minerală, *patron*, i-a răspuns Armand. *Merci.*

— Eu, o Cola Diet. Mulţumesc.

Nu pleca, nu pleca, nu pleca.

Olivier a plecat, aruncându-i o privire încurajatoare lui Jean-Guy.

Deşi nu reuşea să-şi dea seama care era problema, n-avea nicio îndoială că era de rău. Întorcându-se spre bar, l-a oprit pe Gabri, care se pregătea să meargă să-i salute pe Armand şi pe Jean-Guy şi să-şi exprime compasiunea.

— Nu te duce!

N-au vorbit până nu le-au fost aduse băuturile.

În apa minerală a lui Armand plutea o feliuţă de lămâie. Deşi n-o ceruse, Olivier ştia că aşa îi plăcea inspectorului-şef. Şi un pic de lime în Cola lui Jean-Guy. Cum îi plăcea lui.

Gabri insistase să le ducă el comanda. Masiv şi volubil din fire, n-a scos o vorbă când a aşezat între ei, pe masă, o felie de tartă cu lămâie şi bezea.

— *Merci*, i-a spus Armand, în timp ce Jean-Guy se holba la ea ca la sfintele moaşte.

Degetul de la picior al Sfântului Iuda Tadeu, sfântul cauzelor pierdute. Rotula Sfintei Marguerite, care-i ocrotea pe cei respinşi de ordinele religioase, motiv pentru care şi era sfânta preferată a lui Jean-Guy.

Şi acum, tarta sacră a Sfântului Gabri. Însă Jean-Guy era conştient că nici măcar o asemenea ofrandă nu putea face miracole. În afara cazului în care Gabri i-ar fi putut coace şi o maşină a timpului, rugăciunile lui n-aveau să-şi afle răspunsul.

După ce a plecat Gabri, s-a lăsat o linişte zdrobitoare.

Luminiţele roşii, albastre şi verzui din pinii uriaşi de pe pajişte clipoceau pe figura lui Armand. Sclipirea lor veselă contrasta puternic cu expresia din ochii bărbatului care aştepta ca adjunctul lui să spună ceva.

— Vrei să-mi dau demisia? l-a întrebat Jean-Guy încet.

— Aş vrea întâi o explicaţie şi o să decid pe urmă.

— Îmi pare rău.

Inspectorul-şef Gamache n-a răspuns nimic. Îl aştepta să continue. Însă Jean-Guy stătea cu mâinile încleştate pe masă şi le-a strâns aşa de tare, că încheieturile s-au albit, iar degetele aproape că s-au învineţit, inundate de sângele captiv acolo.

— Am vrut să aud cu urechile mele, a continuat el. Am vrut să văd despre ce e vorba. Să-mi dau seama câţi

dintre cei din public o sprijină. Cât de convingătoare poate fi. Cât de periculoasă este, de fapt.

L-a aşteptat pe Armand să spună ceva. Însă tăcerea s-a prelungit şi şi-a dat seama că n-avea să audă nimic.

Socrul lui nu era acolo – îl avea în faţă pe şeful lui.

Directorul Secţiei Omoruri de la Sûreté du Québec. Omul care la un moment dat condusese întreaga forţă poliţienească a provinciei şi care refuzase propunerea de a prelua şefia Poliţiei Regale Canadiene Călare. Preferase să se întoarcă la Omoruri. Să vâneze criminali.

În faţa lui Jean-Guy se afla omul care îl găsise, cu atâţia ani în urmă, exilat la o secţie izolată din Sûreté Blocat în magazia de dovezi de la subsol, fiindcă niciunul dintre ceilalţi agenţi nu-l putea suferi şi nu voia să lucreze cu el.

Inspectorul-şef Gamache, care se afla acolo ca să investigheze o crimă, mersese în magazia de dovezi, îi aruncase o privire agentului Beauvoir şi ceruse să fie detaşat să lucreze la cazul lui. Comandatul secţiei fusese încântat, sperând, fără îndoială, că agentul Beauvoir avea să ajungă într-o situaţie în care să-şi provoace moartea. Sau că avea să se facă de râs ori să fie dat afară. I-ar fi convenit oricare dintre variante.

În timp ce mergeau cu maşina prin pădure, spre malul lacului unde fusese găsit cadavrul, inspectorul-şef îi vorbise mult. Cu o voce domoală, îi explicase tânărului agent ce să facă şi ce să nu facă.

După ce parcaseră, Gamache îl oprise pe Beauvoir înainte de a coborî din maşină. Îl privise fix în ochi, ţintuindu-l pe loc.

— Mai este ceva ce trebuie să ştii.

— Da, am înţeles. Nu mă ating de dovezi. Nu pun mâna pe cadavru. Mi-aţi mai zis toate astea şi e destul de evident.

— Există, îi spusese inspectorul-şef, netulburat şi neabătut de întrerupere, patru propoziţii care te îndrumă spre înţelepciune. Faci ce consideri de cuviinţă cu ele.

Nimeni nu-i mai vorbise aşa lui Beauvoir.

Faci ce consideri de cuviinţă cu ele. Cine vorbeşte aşa?!

Dar şi mai important decât exprimarea aceea straniu de formală era faptul că, dintre toţi cunoscuţii lui Beauvoir, nimeni nu legase vreodată mai mult de trei cuvinte fără să zică şi *fuck*, *calice* sau *merde*. Inclusiv – mai ales – tatăl lui. Şi mama lui, de fapt. Şi cu atât mai puţin îi pomenise vreunul ceva despre înţelepciune.

Se holbase la bărbatul mai în vârstă decât el, care-i vorbea cu atâta blândeţe. Şi Jean-Guy Beauvoir se trezise că asculta cu multă atenţie.

— „Îmi pare rău", „Am greşit", „Nu ştiu".

În timp ce le enumera, inspectorul-şef ridica pe rând câte un deget, iar la final a deschis palma cu totul.

— „Am nevoie de ajutor."

Beauvoir îl privise în ochi şi văzuse acolo un alt lucru cu totul nou pentru el. Bunătate.

Îl zdruncinase atât de tare, încât roşise. Se pierduse. Aproape căzuse din maşină, în graba lui de a se îndepărta de ceva ce nu înţelegea şi îl înspăimânta.

Dar nu uitase niciodată. Momentul acela. Când întâlnise pentru prima oară bunătatea. Şi îi fusese arătat drumul spre înţelepciune prin patru propoziţii simple, însă deloc uşoare.

Jean-Guy se întrebase adeseori ce văzuse experimentatul şef de la Omoruri în agentul acela furios, neîncrezător în propriile forţe, nevrotic şi egoist. Probabil acelaşi lucru pe care îl vedea Gamache şi în ceilalţi recruţi ai lui.

Secţia Omoruri era alcătuită din drojdia poliţiei, din agenţii care nu erau doriţi nicăieri. Cei rătăciţi, cei frânţi.

Însă pe toţi îi descoperise omul care se afla acum în faţa lui Beauvoir.

Cu o seară înainte, când stăteau amândoi aplecaţi deasupra pătuţului Idolei, îl implorase pe Armand să-i permită să facă parte din echipă. În dimineaţa aceea, inspectorul-şef fusese de acord. Îl însărcinase cu paza la exteriorul sălii.

După instructaj, chiar înainte de a deschide uşile pentru public, Gamache îi luase pe Lacoste şi pe Beauvoir laoparte. Îşi scosese propria armă de la curea, cu tot cu toc, şi i-o înmânase lui Jean-Guy.

— Ai zis fără..., începuse Beauvoir.

— Ştiu ce-am zis, dar trebuie să avem măcar un ofiţer înarmat, pentru orice eventualitate. Şi va trebui să fii tu, ofiţerul cu cel mai înalt rang din afara clădirii. Dacă apar probleme...

— Am să fiu acolo, *patron*, răspunsese Beauvoir, luând tocul uzat şi prinzându-l la centură.

Dar nu fusese acolo.

Îşi părăsise postul. Încălcase ordinele. Lăsase un agent fără experienţă să se ocupe de exterior. Şi nu fiindcă ar fi apărut vreo situaţie de criză, ci fiindcă voise s-o vadă cu ochii lui pe Robinson.

Luminiţele vesele ale pomului de Crăciun reflectate în ochii inspectorului-şef nu reuşeau să-i ascundă indignarea. Dimpotrivă, făceau cumva totul să pară şi mai cumplit. Ca pancartele pline de furie scrise cu creioane colorate.

— N-am crezut niciodată pledoariile de apărare care invocă pierderea temporară a facultăţilor mintale, a rostit Jean-Guy, găsindu-şi vocea. Mi s-au părut mereu o vrăjeală, o minciună. Acum cred. A fost un moment de rătăcire.

— Asta e explicaţia ta? Pierderea temporară a facultăţilor mintale?

— Nu ştiu.

Beauvoir a lăsat privirea în jos, apoi a ridicat-o, uitându-se în ochii socrului său.

— Nici nu ştiu exact de ce am făcut-o. Am greşit şi îmi pare rău.

— Eu cred că ştii.

Gamache avea vocea sugrumată, de-abia stăpânindu-şi mânia.

— Chiar nu ştiu. M-am întrebat singur de o mie de ori. Nu-mi explic deloc.

— Sigur că ştii! Doar că ţi-e prea frică să priveşti atât de adânc în tine.

Jean-Guy a simţit că-l cuprinde un val de furie şi că-i iau foc obrajii.

— Am nevoie de mai mult decât „Nu ştiu”, a continuat Gamache, ţintuindu-l cu privirea. Ţi-ai părăsit postul. Practic, ai lăsat intrarea nesupravegheată. Ai intrat cu o armă într-o situaţie extrem de tensionată, exact lucrul care spusesem că nu trebuie să se întâmple cu niciun chip. Ai pus în pericol vieţile celor din sală. Îţi dai măcar seama cât de aproape am fost de o tragedie? Nu să fim împuşcaţi eu sau profesoara, ci să se calce în picioare sute de oameni? Copiii ăia...

S-a oprit, simţind că nu mai poate vorbi. Copleşit de imaginea de coşmar a ceea ce s-ar fi putut petrece.

Ridurile de pe faţa lui se transformaseră în crevase. Din gât i s-a auzit un sunet ciudat, un gâlgâit, ca şi cum s-ar fi înecat cu propriile cuvinte, cu propria furie. Aproape că era ca horcăitul pe care îl auziseră de mult prea multe ori – la cei care îşi dădeau ultima suflare. Iar pentru Beauvoir chiar era un soi de moarte. Finalul a ceva preţios şi, se părea, fragil.

Al încrederii.

Jean-Guy îl privea deznădăjduit pe Gamache, conştient de faptul că, dacă încrederea pierea, el era cel care o ucisese.

Gamache s-a recules şi, în cele din urmă, a continuat:

— Din cauza ta, situaţia a fost şi mai grea.

Cuvintele au fost ca o palmă pentru Beauvoir. Şi a părut să se trezească. Să-şi vină în fire. A înţeles perfect motivul gestului său. Dacă nu era suficient pentru inspectorul-şef, poate că avea să-l mulţumească pe socru.

— Idola..., a început el, însă n-a apucat decât să-i rostească numele.

— Să nu-ndrăzneşti să dai vina pe fetiţa ta! N-are legătură cu ea şi o ştii prea bine.

Şi asta a fost tot. Jean-Guy a izbucnit.

— Ce ştiu... domnule, este că eu sunt tatăl ei! Tu-i eşti doar bunic.

Toate legăturile fuseseră rupte, iar el se simţea liber de orice constrângere.

— Nu eşti nimic. O să fii mort şi-ngropat de mult, şi ea tot cu noi o să locuiască. Pentru totdeauna. Şi pe urmă, într-o zi, o să rămână povara lui Honoré. Aşa că să nu-mi zici tu mie vreodată ce are şi ce n-are legătură cu ea! Fiindcă totul are legătură.

Când a terminat, mârâitul i se transformase în urlet. Îşi încleştase mâinile pe marginea mesei şi, luat de valul mâniei, al nebuniei subite, a smucit-o, iar tarta cu lămâie şi bezea a sărit de pe masă, aterizând pe podea.

În bistro se lăsase tăcerea; toţi ceilalţi îi priveau cu atenţie, apoi şi-au îndepărtat privirile. Ca şi cum Jean-Guy s-ar fi despuiat brusc şi ar fi rămas doar în lenjeria intimă. Ceva ce nu era expus în mod normal.

Şi apoi, cu acel cuvânt, a căzut şi acea ultimă apărare. A rămas gol ca în ziua în care se născuse.

Povară. Povară.

I-a învăluit din nou tăcerea, întreruptă doar de icnetele lui Jean-Guy, care se chinuia să respire şi se lupta cu lacrimile care-l înecau.

Şi-a împins scaunul în spate, sau cel puţin a încercat să-l împingă. A încercat să se ridice. Să fugă. Dar locul era prea îngust.

Gamache tot nu spunea nimic.

Gata să ţipe iarăşi la el, să strige să-l lase să plece, Jean-Guy l-a privit ţintă pe inspectorul-şef. Şi a văzut că socrul lui avea lacrimi în ochi.

— Ce-au păţit? a întrebat Haniya Daoud.

Doar ea se holba la ei în continuare.

— Nimic, i-a răspuns Clara. Au avut o zi grea.

— Da.

Haniya îl recunoscuse de la ştiri pe poliţistul mai solid, în vârstă.

— Tu de ce nu-i poţi suferi? Ce ţi-au făcut?

— Nimic, i-a răspuns Ruth.

— Ei, ceva trebuie să-ţi fi făcut. Când au intrat, le-ai arătat asta, a spus Haniya, ridicând degetul mijlociu. Am impresia că înseamnă „du-te dracului”.

Myrna a ridicat din sprâncene, surprinsă.

— Este şi un gest de afecţiune, i-a spus Ruth. Dacă o să câştigi Premiul Nobel pentru Pace, poţi să-ţi începi discursul cu semnul ăsta.

Haniya Daoud a zâmbit, însă ochii ei erau oţeliţi în timp ce o privea pe femeia în vârstă de lângă ea. Apoi s-a uitat la cei doi ofiţeri de la Sûreté.

— Sunt furioşi. Labili. Şi, n-am nicio îndoială, înarmaţi.

A privit în jur şi a adăugat:

— Nu cred că-mi place aici.

Capitolul 9

Jean-Guy a lăsat capul în piept şi şi-a acoperit faţa, înăbuşindu-şi hohotele de plâns în spatele mâinilor.

Armand a rămas tăcut, însă ridurile de la coada ochilor i se umpluseră cu lacrimi. A scos o batistă curată şi i-a întins-o peste masă, apoi el s-a şters pe faţă cu un şerveţel.

În cele din urmă, după ce şi-a şters lacrimile şi şi-a suflat nasul, tatăl Idolei a ridicat privirea spre bunicul fetei. Însă înainte să apuce să spună ceva, a început Armand:

— Îmi pare rău. Ai dreptate. Acum, tot ce se petrece în viaţa ta are legătură cu Idola şi cu Honoré. Trebuia să ştiu. Iartă-mă! N-ar fi trebuit să te pun în situaţia asta, a fost greşeala mea.

Ce avea treaba asta cu Abigail Robinson de scotea la iveală ce era mai rău în oameni? Gamache era nevoit să se confrunte acum cu propriul adevăr incomod.

Profesoara Robinson doar scotea la suprafaţă furia, teama. Nu le crea. Şi da, poate şi laşitatea pe care o ascundeau acestea. Era ca un fel de mutaţie genetică ce trezea la viaţă bolile care în mod normal ar fi rămas latente.

Ea era elementul catalizator. Dar potenţialul, boala exista deja.

Iar acum, Abigail Robinson călătorea de-a lungul şi de-a latul ţării, pretutindeni în lume, graţie internetului, declanşând, cu statisticile ei aride, cele mai profunde temeri şi resentimente ale oamenilor. Disperarea şi speranţele.

Jean-Guy lăsase privirea în pământ, uitându-se pierdut la rămăşiţele tartei cu bezea şi lămâie.

— Ce este? a şoptit Armand, simţind că mai avea ceva pe inimă. Poţi să-mi spui.

— Povară. Am zis că fiică-mea e o povară.

A ridicat privirea, uitându-se în ochii înroşiţi ai lui Armand.

— Şi...

Armand a aşteptat.

— ...şi am vorbit serios.

Cu fiecare cuvânt, vorbea tot mai încet, astfel încât pe ultimele de-abia dacă le-a murmurat. În ochii lui se citea o rugăminte. Un strigăt înlăcrimat de ajutor. Armand s-a întins peste masă şi l-a apucat uşor de braţ.

— E în regulă, i-a spus domol. Spune în continuare.

Jean-Guy, cu gura deschisă, cu respiraţia accelerată, a tăcut. Armand a aşteptat, cu mâna pe puloverul tânărului.

— Mi-e..., a început Jean-Guy, oprindu-se apoi o clipă ca să se reculeagă. Mi-e teamă că o parte din mine e de acord cu ea. În legătură cu avortul... O urăsc.

Cuvintele se revărsaseră dintr-odată, iar el a ridicat privirea, ca să vadă cum fuseseră primite. Ochii pe care i-a întâlnit erau gânditori. Şi trişti.

— Spune, l-a îndemnat încet Armand.

— Nu face decât să spună ce am simţit eu. Ce simt încă. Uneori, îmi doresc să ne fi spus cineva, un doctor, că trebuie să facem avort. Că nu avem altă soluţie. Aşa, Annie şi cu mine nu ne-am fi simţit vinovaţi. Aşa, n-am avea... n-am avea-o pe ea. Aşa, am avea o viaţă... normală. Of, Doamne!

Jean-Guy şi-a ascuns iarăşi faţa în mâini.

— Ajută-mă!

Armand i-a răspuns abia când Jean-Guy a lăsat din nou mâinile jos.

— Şi de ce nu l-aţi făcut?

— Ce anume?

— Avortul. Aţi aflat că fetusul avea Sindromul Down când sarcina era la început. Se putea face avort.

Jean-Guy nu numai că nu se temea de întrebarea aceasta, ci era chiar copleşit de uşurare. Lucrul acela cumplit, întunecat, care stătuse încolăcit în jurul inimii lui fusese scos la suprafaţă. Iar Armand nu numai că nu se retrăsese dezgustat, ci se purta ca şi cum ar fi fost un lucru dureros, dar cât se poate de firesc. Şi, începuse Jean-Guy să-şi spună, poate chiar aşa şi era.

— Am vorbit cu Annie. Aveam de gând să facem avort. Făcuserăm şi programarea. Însă pur şi simplu n-am putut. Nu din motive legate de religie. Ştii că nu suntem religioşi. Pur şi simplu simţeam c-am face o greşeală. Am hotărât că, dacă fetusul se dezvoltă normal din toate celelalte puncte de vedere, o să...

Ce, s-a întrebat Jean-Guy, *o s-o păstrăm?* Suna ca şi cum fetiţa lor ar fi fost un căţel. Dar chiar asta fusese decizia şi exact cuvintele astea le folosiseră atunci.

— ...o s-o păstrăm.

După o clipă de ezitare, a adăugat:

— Mi-e aşa de frică!

— De ce?

— Că n-am s-o iubesc suficient de mult, că n-o să fiu un tată bun. Că nu sunt în stare să mă descurc.

Armand a tras adânc aer în piept, însă n-a zis nimic. Îl lăsa pe Jean-Guy să spună tot ce îl frământa.

— Mă uit la ea, Armand, şi n-o văd pe Annie, nu mă văd pe mine. Nici pe tine sau pe Reine-Marie. Pe ai mei. Nu văd pe nimeni din familia noastră. Uneori, am senzaţia că n-aş putea trăi fără ea, iar alteori mi se pare că e o străină.

Armand a încuviinţat.

— Da, a sărit departe de trunchi.

I-a luat un pic lui Jean-Guy să înţeleagă la ce făcea referire, iar apoi a zâmbit uşor şi s-a uitat pe fereastra îngheţată. La pajiştea din mijlocul sătucului. La pinii uriaşi.

— Dar poate nu chiar atât de departe, a rostit încet şi şi-a dat seama că nu se mai simţise de mult atât de împăcat.

Poate că povara nu era Idola. Ci ruşinea.

— Sper că eşti conştient, i-a spus Armand, că aproape toţi părinţii se simt ca tine la un moment dat. Îşi doresc să se întoarcă la viaţa lor lipsită de griji. Nu pot să-ţi spun de câte ori ne-am uitat eu şi Reine-Marie la Daniel şi la Annie când făceau câte o criză de nervi şi ne-am dorit să fi fost copiii altcuiva. De câte ori ne-au fost mai simpatici câinii decât copiii.

Cumva, auzind cuvintele, lui Jean-Guy i-a venit să plângă. De uşurare.

— E o mare diferenţă între ce ai spus tu adineauri, despre dificultatea deciziei de a o păstra pe Idola, şi avortul obligatoriu al oricărui fetus care nu este perfect. Spre asta se îndreaptă profesoara Robinson, la asta face aluzie. E împachetată în altă exprimare, dar tot o formă de eugenie este. Îţi dai seama ce oameni am pierde? a continuat Armand cu o voce calmă, fermă.

Armand îşi simţea mânia ameninţând să se transforme în revoltă.

Iar ceea ce propunea Abigail Robinson mergea mult mai departe de atât.

După ce analizase statisticile legate de morţile survenite în pandemie şi calculase raportul costuri-beneficii, ajunsese la concluzia că puteau fi împuşcaţi doi iepuri dintr-un foc. Iar profesoara Robinson, amabilă şi plăcută cum era, nu s-ar fi dat înapoi să tragă ea primul foc.

Dacă ar fi putut fi ajutaţi cei care sufereau de dureri inimaginabile, imposibil de controlat, muribunzii, cei imobilizaţi la pat şi cei aflaţi în stare vegetativă în urma

unui atac cerebral, cei fragili şi bolnavi? Dacă le-ar fi putut fi curmată suferinţa? Cu o injecţie. Ar fi fost scutiţi de durere, iar societatea ar fi fost scutită de cheltuieli. De povară.

Cu toate că nu fusese folosit cuvântul acesta, înţelegea toată lumea. Ăsta era codul.

Oare n-ar fi fost un gest milos dacă ceea ce se întâmplase din greşeală în timpul pandemiei, moartea la grămadă a sute de mii de bătrâni, ar fi devenit o politică asumată? Un semn de compasiune? De bunătate? Ba chiar de omenie?

În definitiv, animalele care suferă nu sunt eutanasiate? Şi nu era considerat acesta un gest de iubire? Care era diferenţa?

Când primise raportul lui Robinson, Comisia Regală refuzase să asculte. Să confere legitimitate unei asemenea idei.

Dar...

Dar pe urmă Robinson pornise în turneu, îşi etalase graficele şi demonstrase cu mult calm corelaţia surprinzător de clară dintre banii economisiţi şi banii necesari pentru reconstrucţie după criza economică provocată de coronavirus.

Dacă făceau ce sugerau rezultatele analizei ei, totul avea să fie bine.

Şi în plus, nu era deja legală în Canada sinuciderea asistată? Acesta ar fi fost doar un pas în plus.

Sigur, dacă rezultatele ar fi fost implementate, dreptul de a muri s-ar fi transformat în obligaţia de a muri, însă trebuiau făcute şi sacrificii. Într-o societate liberă.

Recent, încurajată de sprijinul tot mai semnificativ, Robinson începuse discret să-şi îndrepte atenţia către celălalt capăt al firului vieţii. Către bebeluşi. Cei cu defecte din naştere.

Care puteau fi scutiţi de suferinţă.

Gamache avea acum sentimentul că erau blocaţi într-o punere în scenă a patimilor lui Hristos, iar deznodământul avea să decidă soarta generaţiilor viitoare.

Deşi exista o cale de a opri totul. Dacă persoana care conducea, care oferea legitimitate acestei campanii ar fi...

— Mi-am scris deja raportul despre ce s-a petrecut în după-amiaza asta, a spus Gamache, întrerupându-şi singur firul gândurilor. O să fie o anchetă, bineînţeles.

— O să...

Jean-Guy se pregătea să spună *O să am demisia pregătită mâine dimineaţă, la prima oră*. Dar inspectorul-şef nu l-a lăsat.

— Cum? a întrebat Gamache, aplecându-se în faţă, cu braţele pe masă şi cu mâinile încleştate. Cum au ajuns pocnitorile alea în sală? Şi arma? Cum a ajuns în mâna atacatorului? Spune-mi sincer, când anume ai plecat de la uşă?

— Doar după ce intrase toată lumea şi închiseserăm uşile. N-a mai pătruns nimeni înăuntru după mine, *patron*. Şi toţi cei care au intrat au fost percheziţionaţi temeinic. N-am nicio îndoială.

Gamache îl credea.

— Atunci înseamnă c-a lăsat-o cineva acolo. Cineva care a avut acces în sală înaintea evenimentului.

— Fratele lui Tardif.

— Da, probabil. Dar trebuie să căutăm şi mai departe de atât. Pe cineva care a aflat din timp că urma să aibă loc evenimentul şi a avut acces în fosta sală de sport.

— Administratorul?

— E posibil.

Gamache nu voia să se gândească la varianta că Éric Viau ar fi putut avea de-a face cu arma, dar ştia că era o întrebare îndreptăţită.

Din nefericire, în fosta sală de sport nu fuseseră instalate niciodată camere de supraveghere. Erau prea costisitoare pentru o clădire care nu era nici folosită des, nici cine ştie ce valoroasă. Însă lui Beauvoir i-a venit o idee.

— Filmuleţul pe care l-am văzut, cel de la prelegerea ei de acum câteva săptămâni. Imaginea era prea clară, părea filmat profesionist, nu de un simplu participant din public. Pun pariu că angajează pe cineva să-i înregistreze evenimentele.

— S-ar putea să ai dreptate. Deşi în cazul ăsta, camera ar fi îndreptată spre scenă, nu către public. Dar nu se ştie niciodată. Ai găsit ceva prin filmuleţele de la spectatori?

— Încă nu. Cum ziceai şi tu, telefoanele erau îndreptate spre scenă. Pe urmă, când au explodat pocnitorile, toată lumea a luat-o razna. Imaginile sunt prea tremurate ca să disting ceva. Crezi c-a fost o legătură între ele? Pocnitorile au fost puse ca să creeze panică şi să acopere focurile de armă? Ca atacatorul să treacă neobservat în marea de oameni panicaţi care se îmbulzeau?

Revăzând cu ochii minţii scena, Gamache a clătinat încet din cap.

— Nu ştiu. Pare cam tras de păr să fi fost o coincidenţă, dar, dacă totul a fost plănuit, n-a funcţionat. Gloanţele au fost trase la 32 de secunde după ce au explodat pocnitorile. Oamenii începuseră deja să se calmeze. Ai zice că era mai util să se petreacă simultan.

— Poate c-a fost o coincidenţă, iar când Tardif a auzit pocnitorile, şi-a dat seama că are ocazia perfectă, aşa c-a dat zor să tragă. Dar s-a grăbit şi n-a nimerit-o pe Robinson.

— Se poate.

Gamache a făcut o pauză, căzut pe gânduri.

— Managerul clubului de tir a zis că Tardif e un ţintaş excelent, nu? Şi cu toate astea, a ratat. De două ori.

— Stresul din timpul luptei. Cu toţii am mai ratat. La ce panică se stârnise în jurul lui, e posibil chiar să-i fi mişcat cineva braţul. Şi n-a ratat cu prea mult, *patron*.

— Şi asta-i adevărat.

Încă mai pigulea aşchii din pupitru de pe jachetă.

— Dacă planul n-a fost s-o omoare pe Robinson, ci să creeze haos, poate c-a fost dus la îndeplinire perfect. Întâi pocnitorile, ca să tulbure publicul, şi apoi focurile de armă, care garantau o busculadă.

Garantau că oamenii aveau să se calce în picioare ca să scape. Aveau să se zdrobească unii pe alţii. Ar fi fost răniţi şi ucişi bărbaţi, femei şi copii. Ce fel de monstru era acest Tardif? se întreba Beauvoir.

— Chiar dacă profesoara Robinson ar fi supravieţuit, moartea celor din public ar fi fost asociată pentru totdeauna cu campania ei. I-ar fi ucis mişcarea, dacă n-ar fi omorât-o chiar pe ea.

— Dar crezi c-aşa s-ar fi petrecut lucrurile? a insistat Gamache. Ia gândeşte-te puţin. Un haos total, cu zeci, poate sute de răniţi şi de morţi, ar fi ajuns la ştiri în toată lumea. Ar fi avut parte de un gen de publicitate pe care nu-l poţi cumpăra nici c-o avere. Şi n-ar fi fost ea învinovăţită. De fapt, ar fi fost victimă, de-abia scăpând dintr-o tentativă de asasinat. Asta se şi întâmplă deja. La ştirile din seara asta a avut o reacţie desăvârşită. Aproape ca şi cum ar fi pregătit-o dinainte.

— Stai un pic!

Jean-Guy a ridicat o mână, încercând să ţină pasul cu raţionamentul inspectorului-şef.

— Crezi că ea este în spate?

— Tardif este un ţintaş expert şi a ratat. De două ori.

— Cu extrem de puţin, a repetat Beauvoir.

Totodată, ştia – dar n-a spus-o – că, dacă ar fi fost în locul lui Tardif, ar fi tras şi n-ar fi ratat.

A scos carneţelul şi şi-a notat să se intereseze dacă existase vreun soi de contact între Tardif şi profesoara Robinson sau asistenta ei. Apoi s-a oprit şi s-a uitat la Gamache.

— Nu eşti pus pe liber, l-a liniştit inspectorul-şef, înţelegând ce însemna privirea lui. Nu te-am pomenit în rapoartele pe care le-am trimis în seara asta.

— Ai minţit?

— Doar prin omisiune. Nu văd ce-ar avea de câştigat Sûreté dacă ar fi dat afară un ofiţer excepţional, din cauza unui incident izolat în urma căruia n-a avut nimeni de suferit.

— Dacă se află, o să fii tu dat afară.

— Am mai fost dat afară. Cred că s-au săturat deja şi şefii să tot schimbe numele de pe uşă. Uite ce e, Jean-Guy, a fost vina mea. În timp ce eu protejam o străină, tu-ţi protejai fiica. Cum mi-ai zis aseară. M-ai avertizat. Şi aveai dreptate. Are nevoie să fie protejată. Asta e cea mai importantă misiune din viaţa ta. Singura care contează.

— Am încălcat ordinele, a insistat Jean-Guy.

— Ştiu. Auzi, vrei să fii dat afară?

Când Beauvoir a clătinat din cap, Gamache i-a zis:

— *Bon*, atunci nu mă mai contrazice. Acceptă şi gata.

— *Merci*.

Apoi, Jean-Guy şi-a dat seama de ceva.

— Cazul o să fie preluat de Secţia Infracţiuni Grave? Nu-i un omor. Nu ţine de noi.

— *Non*. Am cerut să-mi încredinţeze mie investigaţia. Au fost de acord.

Jean-Guy a dat să-l întrebe de ce şi-ar fi dorit o anchetă aşa complicată, dar s-a abţinut. Ştia foarte bine de ce.

Dacă ar fi preluat-o Secţia de Infracţiuni Grave, ar fi încercat să afle exact ce se petrecuse. Şi ar fi descoperit că Beauvoir nu-şi făcuse datoria.

Gamache făcea totul ca să-l protejeze. Însă Jean-Guy bănuia că era mai mult decât atât.

Armand Gamache voia să afle mai multe despre această Abigail Robinson. Informaţia înseamnă putere, iar el avea nevoie de cât mai multă putere ca să-şi apere nepoţica şi pe alţii ca ea. Sau diferiţi de ea.

Jean-Guy a aruncat o privire spre şemineu şi spre Haniya Daoud, femeia extraordinară care se odihnea lângă foc. Şi care, cu toate că era ea însăşi în mare pericol, îi condusese pe atâţia alţii spre libertate. Mai ales copii. Lăsându-i pe ai ei în urmă.

A dat discret din cap spre şemineu.

Armand, înţelegând ce voia să transmită, s-a ridicat în picioare şi a tras masa, eliberându-l pe prizonier. În timp ce Jean-Guy se strecura din cotlonul lui, Armand i-a pus o mână pe braţ.

— Poate că nu semeni deloc cu mine, dar tot fiul meu eşti.

Olivier şi Gabri li se alăturaseră femeilor, iar acum s-au ridicat cu toţii să-i întâmpine pe Armand şi pe Jean-Guy. Până şi Ruth.

În timp ce-o îmbrăţişa, Jean-Guy i-a simţit oasele fragile, ca de pasăre, pe sub puloverul mâncat de molii şi s-a gândit că, până la urmă, poate că bătrâna poetă ţăcănită chiar era mama Rosei.

— Am făcut mizerie, *patron*, i-a spus Armand lui Olivier, arătând tarta de pe jos. Putem s-o strângem noi.

— Staţi liniştiţi, fac eu curat. Am un sistem de debarasare.

A aruncat o privire spre Ruth. Singura care rămăsese pe scaun era musafira, în caftanul ei fucsia cu auriu şi cu hijab.

— Vreau să v-o prezint pe Haniya Daoud, a spus Myrna. Haniya, ei sunt prietenii noştri, Armand Gamache şi Jean-Guy Beauvoir.

Acum că era mai aproape de ea, Jean-Guy şi-a dat seama că era, de fapt, foarte tânără. Cicatricile care-i brăzdau chipul şi ochii mari, obosiţi o făceau să pară mult mai în vârstă.

Haniya Daoud îi ţintuia cu privirea.

— Sunteţi poliţişti.

— Da. Şi vecini, i-a răspuns Armand. E o onoare să vă cunosc, *madame*.

A făcut o plecăciune uşoară, fiindcă era convins că dacă ar fi întins mâna, ea n-ar fi acceptat-o.

— Nu-mi plac poliţiştii, i-a răspuns după ce l-a privit o clipă.

— Nu vă învinuiesc. Nici mie nu mi-ar plăcea, dacă aş fi trecut prin toate încercările prin care aţi trecut dumneavoastră.

Ea i-a zâmbit.

— Am mai cunoscut oameni, bărbaţi ca dumneavoastră. Demni. Înţelepţi. Puternici. Un lider înnăscut, nu-i aşa?

S-a uitat în jur, iar ceilalţi au încuviinţat. Haniya a coborât vocea şi s-a aplecat în faţă, aşa încât el a fost nevoit să se aplece şi mai mult ca s-o audă.

— Ştiu foarte bine şi ce faceţi cu puterea voastră, ce-aţi face ca s-o păstraţi. Pe mine nu mă păcăliţi.

— Nici nu încerc să vă păcălesc, i-a răspuns Armand tot în şoaptă. Nu mă cunoaşteţi, *madame* Daoud. Sper ca situaţia să se schimbe în următoarele câteva zile.

Gamache s-a îndreptat.

— E târziu şi suntem toţi obosiţi. Sper să aveţi o noapte odihnitoare. Poate că totul va părea altfel mâine-dimineaţă.

— O să dispară zăpada? O să fie flori şi iarbă? l-a întrebat ea, aruncând o privire pe geam. În viaţa mea n-am văzut un peisaj mai mohorât.

— Nu, i-a răspuns Armand. Ce-i afară n-o să se schimbe, dar poate că se va schimba ce este înăuntru. Nu putem decât să sperăm.

— Putem face mai mult, inspectore-şef, dacă vrem. Speranţa, de una singură, este rareori suficientă.

Când zâmbea, cicatricile şi tăieturile de pe faţă parcă îi erau şi mai adânci.

— Deci ştiţi cine sunt. Mi-aţi spus „inspectore-şef”.

— Vă ştiu rangul şi, da, după ce am văzut ştirile, cred că mi-am făcut o idee destul de clară despre cine sunteţi. Şi ce sunteţi.

Haniya Daoud a mormăit ceva spre şemineu.

— *Excusez-moi?* a spus Gamache.

— Nu m-am exprimat corect în franceză? Am zis – a ridicat vocea, ca s-o audă toţi – *faible*.

A privit chipurile uluite ale prietenilor şi vecinilor lui Gamache.

— Am pronunţat bine?

— *Oui*, i-a răspuns Gabri şi s-a căptuşit cu nişte coate zdravene din ambele părţi, de la Olivier şi Clara.

— Bun. Încă învăţ. Frumoasă limbă e franceza! Mi se pare că *faible* sună mai bine, mai blând decât cuvântul englezesc. Şi are mai multe nuanţe.

Acum i se adresa direct şi exclusiv lui Gamache; ceilalţi nu mai existau pentru ea.

— Mi-a venit în gând când v-am văzut la ştiri în seara asta, inspectore-şef. Înseamnă slab. Mărunt. Nevolnic. Am dreptate?

— Da, asta e traducerea, i-a răspuns el, mai curând curios decât jignit.

De ce ar fi catadicsit Haniya Daoud să-l insulte? Cu ce scop?

Tânăra s-a opintit un pic, reuşind să se ridice din adâncurile fotoliului moale, şi a spus:

— Mă duc la culcare.

Întorcându-se spre Clara, a adăugat:

— Cred că stau la tine. Există un hotel cu spa de lux un pic mai sus, pe deal.

— Auberge, da, i-a răspuns Clara.

— Bun. O să mă mut acolo mâine. Iar acum am să-i ofer mulţimii acesteia cu figuri încrezute tradiţionalul gest de afecţiune şi am să vă urez tuturor *bonne nuit*.

A ridicat degetul mijlociu.

În timp ce Gamache s-a dat uşor în spate ca s-o lase să treacă, ea s-a oprit chiar în faţa lui.

— Vreţi să ştiţi de ce v-am făcut slab.

— Ca să fiu sincer, nu mă prea interesează.

— Mă întreb dacă aşa e. Cred că vă interesează multe lucruri, inclusiv cum sunteţi văzut de ceilalţi. Ştiţi ce predică femeia aia.

— Abigail Robinson? *Oui.*

— Crimă în masă. Am văzut ştirea de mai multe ori. Am recunoscut expresia din ochii dumneavoastră atunci când o priveaţi. Era dezgust, nu-i aşa?

Cum el n-a contrazis-o, Haniya a continuat:

— Şi cu toate acestea, nu numai că n-aţi oprit desfăşurarea evenimentului, i-aţi şi salvat viaţa. Aţi făcut gestul ăsta să pară eroic, dar eu ştiu ce a fost. Vă cunosc, inspectore-şef. Am cunoscut mii de oameni ca dumneavoastră. Sunteţi în stare să donaţi fonduri. Sunt sigură c-aţi donat chiar şi cauzei mele. Le oferiţi o masă caldă nevoiaşilor şi strângeţi geci călduroase pentru cei fără adăpost. Ţineţi discursuri înflăcărate, dar, de fapt, n-aţi ridica un deget ca să opriţi un tiran. Vreţi s-o facă

altcineva. Vreţi s-o fac eu. Sunteţi nevolnic. Slab. Un ipocrit. Cred că...

L-a privit cu mai multă atenţie. Ochii tinerei se plimbau pe chipul lui, oprindu-se în dreptul cicatricei de pe tâmplă.

— Da, cred că sunteţi un om cumsecade, sau cel puţin asta vă place să credeţi. Un om de treabă. Dar sunteţi şi *faible*. Eu însă nu sunt. Nici de treabă, nici slabă.

Armand nu i-a răspuns, iar ea a continuat, mai încet:

— Nu-mi staţi în cale.

— Ăia chiar se gândesc să-i dea Premiul Nobel pentru Pace? a întrebat Ruth, privind-o cum se îndepărtează. Cine mai e pe listă? Kim Jong-un? Putin?

Myrna s-a întors spre Armand.

— Eşti bine? Am senzaţia că te-a lovit unde te doare.

Armand a scos un hohot mic de râs.

— E vina mea c-am lăsat să se vadă unde mă doare.

Punctul dureros pe care-l nimerise ea, fie ghicind la noroc, fie printr-o intuiţie stranie, era chiar gândul lui de mai devreme. La ce s-ar fi întâmplat dacă s-ar fi mişcat un pic mai încet...

O parte din el – doar o parte – şi-ar fi dorit să se fi mişcat mai încet. Şi o parte din el se întreba dacă nu cumva Haniya Daoud, Eroina Sudanului, avea dreptate. Lui îi lipsea curajul.

Era a doua oară în doar două zile când era acuzat de laşitate. Şi de ambele dăţi fusese în legătură cu Abigail Robinson.

În timp ce mergea împreună cu Jean-Guy spre casă, Armand s-a gândit la cicatricile de pe faţa tânără a Haniyei, întrebându-se cum fusese ea în copilărie. Înainte. Cum ar fi fost dacă s-ar fi născut şi ar fi crescut aici.

Dacă obrajii i-ar fi fost bătuţi de vântul rece al iernii, nu despicaţi de tăişurile macetelor. S-a întrebat cum ar fi fost

el, Reine-Marie, cum ar fi fost Annie şi Daniel dacă s-ar fi născut şi ar fi crescut în satul de unde venea ea.

Armand s-a oprit în faţa aleii din faţa casei lor şi a ridicat privirea. Spre cerul senin al nopţii, spre stelele de deasupra lor. S-a oprit şi Jean-Guy, uitându-se în sus.

Deşi îl înfuriaseră cuvintele femeii, Jean-Guy era mai curând uşurat. Greutatea care-i apăsase pe suflet atât de mult timp fusese ridicată, cel puţin parţial.

Îl consola şi gândul că acasă îl aşteptau nişte tarte cu unt, în cutia cu biscuiţi din bucătărie.

Armand a spus ceva, vorbind parcă direct cu Carul Mare, corabia uriaşă de pe cer.

Jean-Guy a coborât privirea.

— *Pardon?*

— Am zis „Furişează-te spre casă şi roagă-te să nu cunoşti nicicând / Iadul în care ajung tinereţea şi râsetele”.

— Frumos.

Nu-mi spune că-i dintr-o poezie, şi-a zis Jean-Guy.

— E dintr-o poezie, i-a răspuns Armand.

Dă, Doamne, măcar să nu fie una lungă.

Armand l-a privit în ochi şi a zâmbit.

— A zis că suntem o „mulţime cu figuri încrezute”.

— *Oui.*

Tarte cu unt. Tarte cu unt.

— Şi?

— Mă întrebam dacă a făcut aluzie la un vers din poezia aceea a lui Sassoon[4], din timpul Marelui Război.

— Nu totul este o aluzie la poezii. Şi de unde ar şti-o ea, oricum?

— Ştie mult mai multe decât bănuim noi, *mon ami*.

---

[4] Siegfried Sassoon (1886-1967), soldat şi poet britanic de război, unul dintre cei mai importanţi poeţi care au scris despre Primul Război Mondial, condamnând atrocităţile luptei şi satirizând prefăcutul patriotism al celor care susţineau războiul.

Inclusiv iadul în care ajung tinereţea şi râsetele.
Pe de altă parte, şi-a spus Armand, *şi eu îl ştiu*.

Capitolul 10

— N-o să vă vină să credeţi!

În dimineaţa aceea, Annie a coborât scările în salturi. I-au auzit paşii grei – *buf, buf, boc, buf* – şi şi-au îndreptat privirile spre uşă când a intrat în bucătărie aproape dansând.

Era îmbujorată, iar ochii îi sclipeau de entuziasm când i-a privit: erau la masa mare, din lemn de pin, şi-şi savurau micul-dejun cu clătite americane şi bacon.

— A venit Haniya Daoud!

— Ce?! a exclamat Roslyn ridicând privirea de la puloverul lui Florence, de pe care încerca să şteargă nişte sirop de arţar. Unde a venit? În Three Pines? Credeam c-ajunge abia mâine.

— Ei bine, e deja aici! Jean-Guy şi tata au cunoscut-o aseară la bistro. Mama, nu ţi-a povestit tata?

— Nu, i-a răspuns Reine-Marie. Aseară dormeam deja când s-a întors, iar azi m-am trezit înaintea lui. Acum face duş.

Era 7 şi un pic în dimineaţa ajunului Anului Nou şi încă era întuneric afară.

Când se îmbrăcase Reine-Marie şi coborâse, găsise luminile aprinse şi pe Daniel deja în bucătărie. Aprinsese soba şi pusese de cafea.

Pe Honoré îl găsise trântit lângă uşa de la intrare. Se îmbrăcase singur în costumaşul de fâş şi tocmai se chinuia să-şi încalţe cizmuliţele – invers.

Avea alături sania lui credincioasă, iar Henri şi Fred îi dădeau târcoale şi-l îmboldeau cu boturile, nerăbdători să iasă din casă. Micuţa Gracie, şoboriţa, era încă în camera lui Stephen şi dormeau amândoi buştean.

Reine-Marie şi Honoré scoseseră câinii la plimbare în parcul din mijlocul sătucului. Henri şi Fred se jucaseră în zăpadă, în timp ce băieţelul îşi trăsese sania de frânghie şi-i pusese tot felul de întrebări bunicii lui.

Ce este un an? De ce avem nevoie de unul nou, cel vechi s-a stricat? Câte clătite am voie să mănânc?

Honoré îi arătase Carul Mare, care era în realitate doar o stea oarecare ce încă mai strălucea pe cerul dimineţii, apoi se întorseseră în casă.

Când ajunseseră în bucătărie, ceilalţi se treziseră deja, îşi turnaseră cafea, iar baconul afumat cu sirop de arţar sfârâia în tigaia mare, din fontă.

Reine-Marie făcuse prima tură de clătite cu afine.

Armand coborâse mai devreme şi mersese, fără să observe cineva, în birou. Stând în picioare la fereastră, îi văzuse pe Reine-Marie şi pe Honoré făcându-şi plimbarea de dimineaţă.

Avea să fie o zi senină, cu soare, însă şi cu un frig muşcător. O zi în care părea că până şi aerul se cristaliza.

Apoi se aşezase la laptop şi citise mesajele sosite peste noapte.

Patrulele de la Sûreté ieşiseră deja în misiune pe snowmobile, în căutarea fratelui lui Édouard Tardif. Fără prea mare succes, deocamdată. Trebuia acoperită o zonă uriaşă, cu multe cărări şi cabane în pădure.

Filmuleţele trimise până acum de spectatori nu scoseseră la iveală nimic folositor. Niciun indiciu cu privire

la cine ar putea fi complicele. La persoana care ar fi declanşat pocnitorile, dacă n-o făcuse chiar Tardif.

Iar Tardif refuza să coopereze. În ziua aceea avea să intre chiar Gamache să-l interogheze.

I-a auzit pe Reine-Marie şi pe Honoré întorcându-se în casă şi pe nepoţele dând fuga la parter la micul-dejun.

După ce a terminat de trecut în revistă mesajele şi a schiţat notiţele pentru ziua care începea, inspectorul-şef li s-a alăturat celorlalţi în bucătărie.

Când se trezise în dimineaţa aceea, Annie ştiuse instinctiv că era singură în pat. Adormită, şi-a strecurat mâna şi s-a convins că aşternutul începuse să se răcească. Încă nu era rece. Jean-Guy nu se ridicase de multă vreme.

Aruncând un halat pe ea, a intrat în camera învecinată şi l-a găsit lângă pătuţul Idolei, privind-o.

— Unde e Honoré? a întrebat somnoroasă.

Jean-Guy a făcut un semn din cap spre geam.

— Pe acoperiş? l-a întrebat ea, mergând spre fereastră. Super!

Se luminase suficient cât să distingă două siluete. A zâmbit, văzând că micul Honoré mergea alături de bunica lui şi păreau adânciţi într-o conversaţie captivantă. Annie şi-a adus aminte că şi ea făcuse asemenea plimbări cu mama ei. Mergeau ţinându-se de mână, prin parcul aflat aproape de apartamentul lor din Montréal, iar ea îi explica maică-sii cum funcţiona lumea.

Abia după ce împlinise vreo 20 de ani şi era deja la Drept, la Université de Montréal, începuse să asculte şi ea.

— Ştiu că e rândul tău s-o trezeşti, i-a spus Jean-Guy, dar te superi dacă mă ocup eu în dimineaţa asta?

— Glumeşti? i-a răspuns Annie, întorcându-se spre el. Aş da bani buni să te ocupi tu. Dar – l-a privit cu mai multă atenţie – eşti în regulă?

— De ce mă-ntrebi?

— Mă temeam să nu răceşti cumva. Ai nasul înfundat?

De când cu pandemia, deşi se vaccinaseră toţi, deşi nu mai fusese niciun caz nou de luni întregi, tot se îngrijorau de fiecare dată când tuşea cineva.

— De ce mă-ntrebi? Oh, Doamne, nu-mi zice! Atât de rău e?

S-a aplecat spre Idola şi a tras aer în piept.

— Nu simt nimic.

— Nu-ţi miroase nici măcar a bacon?

— Miroase a bacon?!

Ăsta chiar ar fi fost un miracol, şi-a spus el, însă apoi şi-a dat seama ce spunea Annie, de fapt. Îi zâmbea larg.

— Dac-ar fi pe lumea asta un om al cărui copil să facă *merde* care să miroasă a carne afumată, acela ai fi tu! Dar nu. Mirosul vine de jos. De obicei, când simţi aroma de bacon, de-abia te pot convinge să pui ceva pe tine înainte să dai buzna pe scări.

L-a privit în timp ce termina ritualul de dimineaţă şi-o ridica în braţe pe fetiţă, protejându-i căpşorul moale, aşa cum le arătaseră doctorii. Gesturile acestea veneau de la sine acum.

Ţinând-o pe Idola în braţe, a ridicat ochii spre Annie, care îl privea gânditoare, cu o expresie ce semăna teribil cu a tatălui ei.

— E totul în regulă? a insistat ea.

— Trebuie să-ţi spun ceva.

— Despre Idola?

— *Non*. Nu chiar.

S-a aşezat pe marginea patului lui Honoré, iar Annie i s-a alăturat.

— Ce e? E de rău? S-a întâmplat ceva ieri? Păreai tare aerian.

Jean-Guy a strâns-o pe Idola în braţe. I-a mirosit perişorul. I-a simţit degeţelele apucându-l de guler.

— Aseară, la bistro, a început el fără s-o privească. Am stat de vorbă cu tatăl tău.

— Aşa…

Venise momentul. Avea să-i spună că încălcase ordinele şi-şi părăsise postul. Avea să-i spună ce simţea uneori în legătură cu fiica lor. În legătură cu decizia lor.

Avea să-i spună totul lui Annie.

Şi atunci i-a spus.

Despre Haniya Daoud.

— Vreo veste? a întrebat Jean-Guy când a coborât în bucătărie cu Idola.

O îmbrăcase într-o salopetă simpatică, primită de Crăciun de la Stephen. Avea imprimeu cu şoricei roz care dansează, fiecare ţinând între lăbuţe câte o felie de caşcaval sau de tartă cu lămâie şi bezea.

— *Non*. Nimic, i-a răspuns Armand, sărutând căpşorul Idolei. Miroase frumos. Aveţi o pudră de talc nouă?

— Miroase a bacon, tată, a zis Annie şi s-a întors spre Roslyn. Bărbaţii ăştia!

— Ştiu. Daniel a crezut ani întregi că bebeluşii noştri miros a croissant.

— Adică nu miros a croissant? a întrebat Daniel şi s-a uitat cruciş spre Zora, care a izbucnit în râs.

— Am vorbit cu Isabelle, a început Jean-Guy, turnându-şi cafea. O să-l interogăm pe Tardif în dimineaţa asta. O să fie şi avocatul lui de faţă, bineînţeles.

— Bineînţeles.

Idola a stat pe genunchii lui Armand în timp ce acesta îi asculta pe Zora, Florence şi Honoré, care i-au povestit ce urma să facă în ziua aceea.

Apoi a răsunat un cor de bipuri – soseau SMS-uri pentru Annie, Roslyn şi Reine-Marie. Toate cu acelaşi mesaj de la Clara, care le invita să ia micul-dejun cu Haniya Daoud.

Părea ceva mai mult decât o simplă invitaţie, a remarcat Reine-Marie. Era mai curând o rugăminte disperată.

Roslyn a compus rapid un răspuns entuziast.

Da, binevestire. De-abia aşternem. Pot să vin şi cu feta? Mercur.

Nu era cea mai reuşită exprimare a ei, dar Clara a înţeles şi i-a răspuns imediat: *Mai bine nu veni cu fetică*.

— Mă-ntreb de ce să nu merg cu fetele, a spus Roslyn.

— Ca să nu se sperie, i-a răspuns Jean-Guy, aruncând o privire spre Armand.

— Ai dreptate, a zis Annie. Nu vrem s-o copleşim pe Haniya. Probabil e fragilă.

Reine-Marie, care refuzase din păcate invitaţia, spunând că avea treabă, s-a dus lângă soţul ei.

— Ţi-am văzut privirea. Ce s-a-ntâmplat?

— Îţi povestesc mai târziu, i-a şoptit el.

Au strâns vasele, astfel încât Annie şi Roslyn să poată merge la cel de-al doilea mic-dejun, cu musafira lor de seamă.

Se trezise şi Stephen între timp şi-şi făcuse apariţia, îmbrăcat, ca de obicei, cu o cămaşă bine apretată, un pulover şi pantaloni gri din flanel. Pregătit pentru o întrunire de consiliu director, în caz c-ar fi apărut una.

— Tot mai găseşti maimuţe? a întrebat-o pe Reine-Marie, după ce şi-a pus o cană de cafea.

Ea stătea acum lângă soba din partea cealaltă a bucătăriei, aplecată deasupra unei cutii mari din carton.

— *Oui.*

— La câte ai ajuns? a mai întrebat, mergând lângă ea.

— La 57, până acum.

— Ce om ciudat, să colecţioneze maimuţe! a comentat Stephen, ţinând-o în braţe pe şoboriţa Gracie.

— Mi-ar plăcea să pot spune că asta e cea mai stranie chestie pe care am descoperit-o umblând prin lucrurile oamenilor.

După ce ajunsese arhivistă-şefă în Québec, Reine-Marie hotărâse de curând să iasă la pensie şi să accepte câte un proiect în calitate de consultant.

De data aceasta, fusese angajată de o familie din localitate să treacă în revistă lucrurile mamei. Fusese capul familiei şi murise de curând, lăsându-le copiilor mult mai puţini bani decât s-ar fi aşteptat, o casă veche, plină de coridoare întortocheate, şi o mulţime de cutii cu haine, hârtii, flecuşteţe, precum şi o colecţie uluitoare de păpuşele-maimuţe, vederi cu maimuţe, maimuţe de pluş, maimuţe pictate şi ilustraţii cu maimuţe. Toate adunate în cutii în pod.

Însă cea mai numeroasă colecţie era, de departe, cea de maimuţe desenate manual pe tot felul de documente. Era un fel de puzzle, iar Reine-Marie spera să-l dezlege.

— E ceva de valoare? a întrebat-o Stephen.

— Din câte ştiu eu, nu, i-a răspuns ea, ţinând de o ureche o păpuşă-maimuţă cam mâncată de molii.

Li s-a alăturat şi Armand, venind cu un dosar în mână.

— Bun! a spus Reine-Marie. Înainte să te acapareze complet munca, ce era cu privirile pe care vi le-aţi aruncat tu şi Jean-Guy când vorbeam despre Haniya Daoud?

— Păi, dacă Annie şi Roslyn se aşteaptă să găsească o sfântă, o să fie dezamăgite.

— De ce? Cum este?

Armand nu i-a răspuns, iar Reine-Marie a devenit serioasă. Înţelesese.

— E un miracol c-a supravieţuit, în orice caz, a remarcat ea, şi că şi-a folosit durerea pentru a face atâta bine. Nu-i deloc surprinzător dacă e un pic...

Care era cuvântul potrivit?

— ...dificilă.

— *Oui*. Şi încă cum! Cu siguranţă e rănită, poate chiar dezechilibrată, în sensul că vede cât se poate de clar ce-i în neregulă cu lumea în care trăieşte, dar nu reuşeşte să vadă şi lucrurile bune.

Deşi pe el Haniya Daoud îl văzuse deosebit de clar. Dacă nu-i intuise şi gândurile, cu siguranţă izbutise să privească printre crăpături, să-i vadă inima frântă.

Şi iată secretul meu. E foarte simplu: nu poţi vedea decât cu inima. Esenţialul e invizibil pentru ochi.[5]

Armand se întreba dacă Florence înţelegea cu adevărat pasajul din *Micul prinţ*.

În copilărie, el nu-l înţelesese. Abia când crescuse îşi dăduse seama cât adevăr era cuprins în cuvintele acelea. Iar acum se gândea la Haniya Daoud şi la ce văzuse ea. Cu inima ei frântă.

— O Sfântă Nesimţită, a comentat Stephen. Au mai fost sfinţi nesimţiţi. Cred că majoritatea au fost aşa, de fapt, nu? Ba chiar s-ar putea să nu fie nici măcar prima de pe-aici.

— Nu cumva te referi chiar la tine, Stephen? l-a întrebat Reine-Marie. Fiindcă, cel puţin din câte spune Ruth, doar unul dintre cuvintele astea ţi se potriveşte.

— Zău? Şi credeţi pe cuvânt o femeie sărită de pe fix, care duce peste tot o raţă după ea? Se poartă cu pasărea aia de parcă i-ar fi copil, nu-i aşa, Gracie?

A pupat şobolţa pe botul cu mustăţi.

Însă şi Reine-Marie, şi Armand ştiau la cine se referea, de fapt.

Sfântul Nesimţit al satului locuia într-o cabană din pădure, preferând propria companie tovărăşiei oricui altcuiva de pe lume.

---

[5] Antoine de Saint-Exupéry, *Micul Prinţ*, Editura Arthur, Bucureşti, 2015, traducere şi postfaţă de Ioana Pârvulescu, p. 90.

Şi tot restul lumii îi împărtăşea părerea.

Se obişnuiseră atât de tare să-i spună aşa şi până şi el se prezenta ca Sfântul Nesimţit, încât locuitorii sătucului aproape că uitaseră cine era de fapt.

— Eu nu l-am cunoscut încă, a comentat Stephen. Şi de ce e aşa nesimţit?

— Dacă vine diseară, o să-ţi dai seama fără probleme, i-a răspuns Reine-Marie. Mai curând partea cu sfinţenia e cea ascunsă.

Armand a zâmbit. Într-adevăr, chiar era ascunsă. Dar asta nu însemna că nu există.

Bărbatul acela îşi dedicase cea mai mare parte din viaţă îmbunătăţirii condiţiilor de trai pentru cei vulnerabili. Pentru cei uitaţi şi lăsaţi la o parte. Deşi era discutabil dacă îi agrea cu adevărat.

— Ei, acum chiar că sunt curios! Credeţi c-o să vină la petrecerea de diseară?

— Probabil, a spus Reine-Marie. Petrecerea e la băiatul lui.

— La Auberge. Voi veniţi?

De data asta, întrebarea îi era adresată mai curând lui Armand.

— Sper. O să vedem.

De fapt, spera că nu. Nu că n-ar fi vrut să meargă, dar spera mai curând că avea să aresteze şi să interogheze un suspect. Complicele. Şi să închidă cazul.

— Tocmai a sunat Isabelle, a intervenit Jean-Guy, sprijinindu-se de tocul uşii de la bucătărie. O să ajungă la sala de spectacole a Universităţii în 20 de minute.

— *Bon*, a spus Gamache şi s-a ridicat, uitându-se la ceas. Vin cu tine. Preşedintele şi rectorul vor să ne întâlnim.

— Te-au chemat la cancelarie, Armand? a glumit Stephen.

— Cam aşa mă simt, da.

Capitolul 11

— Şi cum justificaţi asta? a întrebat Haniya Daoud, ţintuind-o cu privirea pe Roslyn, care făcea ochii tot mai mari. Aşa vă câştigaţi traiul, făcând haine pentru bogătaşi?

— Şi cum justificaţi asta? a întrebat preşedintele de la Université de l'Estrie, ţintuindu-l cu privirea pe Gamache.

Otto Pascal era aşezat în spatele biroului său masiv, în vreme ce Colette Roberge alesese un scaun cu spătarul înalt, care părea teribil de incomod.

Preşedintele nu-l invitase şi pe Gamache să ia loc.

— *Oui*. Cum de s-a putut întâmpla aşa ceva? l-a întrebat şi Roberge.

Gamache s-a întors spre ea, privind-o siderat.

— Haideţi să vă explic, a început Éric Viau, administratorul clădirii, aflat împreună cu inspectorii Beauvoir şi Lacoste în fosta sală de sport. Toate uşile sunt încuiate în permanenţă şi au instalate alarme care sună la mine acasă – a făcut un semn spre alee, către căsuţa aflată lângă intrarea în universitate – şi în biroul pazei campusului. Şi declanşează şi o sirenă al naibii de puternică.

— Şi-n ultima săptămână nu s-a declanşat nicio alarmă? l-a întrebat Isabelle Lacoste.

— Nu. Nimic.

— Şi nu s-a ţinut niciun alt eveniment acolo de Crăciun? a insistat Beauvoir, uitându-se în jur, la căciulile, mănuşile, genţile şi bocancii care încă zăceau unde căzuseră.

Se aflau chiar pe locul unde explodaseră pocnitorile, iar podeaua era înnegrită.

— Nimic. Nu-i chiar locul preferat pentru evenimente. Folosim sala asta doar dacă nu e nimic altceva liber. Dar în ultima vreme n-am folosit-o, *non*. Nu în perioada sărbătorilor.

— Şi atunci, de ce a fost rezervată pentru prelegerea de ieri? l-a întrebat Lacoste. Şi aşa din scurt? Erau ocupate toate celelalte săli?

Monsieur Viau a privit-o surprins.

— Pe mine mă-ntrebaţi? Eu doar încerc s-o menţin funcţională. Habar n-am de ce ar alege-o cineva pentru un eveniment.

— Stai o clipă, Armand! a spus Roberge, ridicându-se de pe scaunul de lângă biroul preşedintelui. Vrei să spui că e posibil ca totul să fi fost plănuit şi înscenat chiar de profesoara Robinson? De dragul publicităţii?

— Vreau să spun că există şi posibilitatea asta, e una dintre numeroasele variante pe care le investigăm.

Trecuse deja în revistă diversele teorii pe care le analizau şi i se părea interesant că ea se oprise tocmai asupra acesteia.

Preşedintele Pascal s-a ridicat, a venit în faţa biroului şi s-a aşezat lângă Roberge, cu doar jumătate de pas în faţa ei, înfruntându-l parcă amândoi pe Gamache.

Otto Pascal părea din ce în ce mai agitat. Cele petrecute îi depăşeau cu mult puterea de înţelegere, care se oprea undeva în jurul anului 600 î.e.n., cam pe la căderea Tebei.

Secolul XXI era un mister pentru egiptolog, care cerceta acum chipul ofiţerului de la Sûreté ca şi cum spera să fi descoperit Piatra de la Rosetta.

— L-aţi arestat pe cel care a tras cu arma. Ce mai căutaţi?

— Voi de ce căutaţi mereu? i-a întors-o Gamache. În caz că v-a scăpat ceva. În caz că mai este ceva de descoperit. La fel ca voi, trebuie să fim scrupuloşi.

Profesorul Pascal era palid şi părea că ar vrea să se aşeze din nou. În acelaşi timp, arăta ca şi cum îşi petrecuse toată viaţa stând jos. Ceea ce era adevărat.

Ca somitate în domeniul literaturii hieroglife, în ultimii 40 de ani, dacă nu stătuse jos, stătuse aplecat. Unii ar fi zis însă că se şi dăduse peste cap. Încerca întâi să vadă el, apoi să convingă restul lumii că literatura hieroglifă chiar există.

Ceea ce însemna că profesorul Pascal, care ajunsese acum preşedintele Pascal, era convins că o parte din ceea ce se presupusese că ar fi nişte relatări nonfictive ale unor evenimente din viaţa egiptenilor din Antichitate, gravate cu grijă în piatră, erau echivalentul antic al romanelor. În mare parte, thrillere.

Iar asta însemna că-şi petrecuse întreaga carieră, ba chiar că-şi legase întreaga carieră de abilitatea de a transforma adevărul în ficţiune. Ceea ce se străduia, disperat, să facă şi în întâlnirea aceasta.

— Păi, s-a bâlbâit Roslyn. Da, presupun că e şi asta... Fac şi haine pentru copii...

— Haine pentru copii? a întrebat Haniya. Tot pentru copiii celor privilegiaţi, probabil. Şi cât costă?

Roslyn a mormăit ceva.

— Poftim, ce-ai spus? a insistat Haniya.

— Păi...

Roslyn a căutat din priviri ajutorul Clarei, însă gazda şi prietena ei trecuse prin acelaşi interogatoriu dur, chiar de mai multe ori în cursul dimineţii, şi era deja epuizată.

Se dăduse jos din pat pe jumătate temătoare, pe jumătate entuziasmată: Haniya Daoud, mândria lumii libere, dormea în încăperea alăturată.

Numai că nu dormea. O găsise în atelier, inspectând tablourile în ulei proptite de pereţi.

— Sunt de la o expoziţie mai veche, îi spusese Clara din pragul uşii. Încă n-am apucat să le agăţ.

Haniya, care purta acum un caftan splendid, din mătase verde-închis, se întorsese spre ea şi-i răspunsese:

— Mi-e foarte clar de ce n-ai făcut-o.

Acela fusese momentul când, simţindu-şi creştetul îngheţat, dar obrajii arzând, scrisese mesajul către Myrna, Reine-Marie, Annie şi Roslyn. SOS-ul. Le chemase s-o salveze de Sfânta Nesimţită.

Acum şi-a coborât privirea spre telefonul pe care îl avea în poală şi i-a trimis rapid un SMS Myrnei.

Unde eşti?

Scuze, nu pot să vin.

Nu poţi sau nu vrei?

Exact.

Scârbă! a tastat Clara, iar răspunsul pe care l-a primit a fost un emoticon zâmbitor.

— Aveţi un sari tare frumos, a intervenit Annie.

Roslyn s-a întors către cumnata ei, recunoscătoare că-i distrăsese atenţia căpcăunului. Dar Clara bănuia că era mai mult de atât.

Era o înţepătură subtilă, care sublinia ipocrizia gestului Haniyei de a o critica pe Roslyn, în timp ce ea însăşi se bucura de roadele unei trude similare.

Sariul ei costase, probabil, multicel, poate că-l primise în dar de la un binefăcător generos şi era posibil să fi fost produs de copii care trudeau în vreo fabrică de coşmar din India.

— Se numeşte *abaya*, i-a răspuns Haniya. A fost produs de o reţea de cooperative ale femeilor pe care am creat-o în Nigeria. Este finanţată de un sistem bancar pe care l-am înfiinţat şi care este şi el condus de...

Clara a simţit că i se face rău, iar pe Annie a luat-o ameţeala.

Roslyn, pe de altă parte, se aplecase uşor în faţă, sorbind fiecare cuvânt.

— Aţi văzut pe cineva suspect pe lângă clădire în ultima săptămână? a întrebat Isabelle.

— Credeam că l-aţi prins pe atacator.

— Aşa e, i-a răspuns Jean-Guy. Acum trebuie doar să ne asigurăm că n-a mai fost implicat şi altcineva.

În timp ce rostea cuvintele, a urmărit atent reacţia lui *monsieur* Viau. Vreo uşoară schimbare a culorii din obraji, a ritmului respiraţiei. Dacă o lua la fugă spre uşă. Însă administratorul îl asculta liniştit.

— A stabilit cineva vreo întâlnire ca să vadă sala, pentru un posibil eveniment, în ultimele două săptămâni? l-a întrebat Beauvoir. Au venit muncitori? S-au făcut reparaţii?

— Muncitori, nu, dar a venit un tip. Voia să organizeze un bal caritabil şi auzise că sala asta e ieftină.

— L-aţi lăsat singur vreun moment? a întrebat Lacoste.

— Nu.

— L-aţi dus oriunde altundeva în clădire?

— Nu. Doar aici.

— Ar fi putut ascunde ceva fără să vedeţi?

Monsieur Viau a cumpănit o clipă, apoi a clătinat din cap.

— Nu, am fost lângă el tot timpul. Aş fi observat.

— Despre el e vorba?

Isabelle i-a arătat o fotografie cu Édouard Tardif.

În timp ce o studia, bărbatului i-a dispărut culoarea din obraji.

— *Oui*, a răspuns, ridicând privirea spre ei. L-am lăsat pe atacator să intre-n clădire?

— N-aveaţi de unde să ştiţi. A închiriat sala, până la urmă?

— Asta va trebui să întrebaţi pe cineva de la biroul administrativ.

— E inspectorul-şef chiar acolo, a intervenit Beauvoir, scoţând telefonul. Are o întâlnire cu preşedintele şi cu rectorul.

— Ce noroc pe el! a comentat Viau.

— O să văd dacă poate să afle ceva.

În timp ce Beauvoir trimitea mesajul, Lacoste s-a întors spre administrator.

— Ca să nu încapă vreo îndoială, bărbatul ăsta, cu care v-aţi întâlnit aici, a venit singur?

— *Oui.*

— Sunteţi sigur?

De data asta, Viau a ezitat.

— Păi, n-am văzut pe altcineva, dar presupun c-ar fi putut veni cu cineva. Care să-l fi aşteptat afară.

— Când a sosit el, aţi descuiat uşa, a continuat Isabelle. Ar fi putut intra cineva în urma lui, fără să vedeţi?

Viau s-a gândit o clipă, apoi a încuviinţat.

— Da, presupun că e posibil.

Lacoste şi Beauvoir s-au privit lung.

— Majoritatea celor care închiriază sala vin înainte în vizită, ca s-o vadă? l-a întrebat Beauvoir.

— Aproape toţi, aş zice.

— În cazul ăsta, cine din echipa profesoarei Robinson a fost aici să vadă sala? Şi când a venit?

Viau a ridicat din sprâncene a mirare.

— N-a venit nimeni. Din câte ştiu eu, cel puţin.

— De unde au ştiut despre sala asta? Şi cine a închiriat-o pentru ea? a continuat Beauvoir.

Din biroul preşedintelui, Gamache vedea fosta sală de sport. Şi-a întors privirea de la fereastră spre preşedintele Pascal şi rectorul Roberge.

Trecuse în revistă evenimentele din ziua anterioară. Pas cu pas. O relatare. Fapte concrete.

— Care e varianta cea mai probabilă? l-a întrebat preşedintele Pascal.

— În momentul de faţă, nu mă pot pronunţa.

— Nu poţi sau nu vrei? a intervenit Roberge.

Gamache a tăcut.

— Practic, domnule inspector-şef, spui că iei în considerare toate posibilităţile, a adăugat preşedintele.

— Cu excepţia unei intervenţii a extratereştrilor, da.

— Inclusiv varianta ca totul să fi fost pus la cale de profesoara Robinson, a continuat Pascal.

— E un posibil scenariu, *oui*.

— Nu pare cu mult mai verosimil decât cel cu extratereştrii, a intervenit Roberge, cu un zâmbet obosit – ultimele 24 de ore nu fuseseră uşoare nici pentru ea. Mi se pare un raţionament ilogic. Legi între ele nişte lucruri care n-au nimic de-a face unele cu altele.

— Trebuie să luăm în considerare toate variantele, oricât de improbabile par, a repetat Gamache.

Deşi cu cât se gândea mai mult, cu atât i se părea mai puţin probabil ca profesoara Robinson să fi pus la cale un atac împotriva ei înseşi. Erau prea multe variabile într-o asemenea ecuaţie. Prea multe lucruri care ar fi putut să meargă prost.

Ca statisticiană, ar fi trebuit să fie conştientă de asta. Şi-ar fi asumat un asemenea risc? Gamache se îndoia.

— Cum a ajuns arma în sală? l-a întrebat preşedintele. Presupun că atacatorul n-a intrat cu ea pe uşă.

— Nu. Probabil că fusese ascunsă înăuntru dinainte de eveniment.

A hotărât să nu le spună că bănuiau că Tardif avea un complice.

Inspectorul-şef îl privea pe preşedinte cu oarecare compătimire. Otto Pascal conducea o universitate micuţă, de-a dreptul apatică, şi se trezise cu un haos pe cap.

Campusul fusese cotropit de poliţişti şi de jurnalişti din toată provincia Québec, în curând din toată ţara, chiar din toată lumea.

Probabil că administraţia se confrunta deja cu întrebări incomode din partea părinţilor speriaţi. Care se gândeau dacă e cazul să-şi mai lase copiii să se întoarcă la cursuri. Şi nu doar din cauza atacului armat.

Probabil că toţi jurnaliştii şi o parte dintre părinţi îşi puneau deja întrebarea cum era posibil ca o instituţie academică să permită organizarea unei prelegeri a lui Abigail Robinson, pe care mulţi o considerau nebună de legat.

Preşedintele Pascal a privit cu jind spre birou, unde îşi aşteptau interpretarea cele mai recente fotografii de la un sit din Valea Regilor.

Otto Pascal îşi concepuse teoria despre ficţiunea hieroglifică în cercetarea sa postdoctorală, doar pentru că aşa ceva nu-i mai dăduse nimănui prin cap. Apoi petrecuse ultimele patru decenii dându-şi seama, treptat, de ce nu-i mai venise nimănui ideea aceea.

Cu toate acestea, se bucurase de ceva atenţie. E drept, nu la fel de multă ca în cazul colegului lui de cameră, care, în glumă şi având în vedere conversaţia asta, oarecum ironic, hotărâse să postuleze că hieroglifele şi chiar piramidele fuseseră opere ale extratereştrilor din Antichitate.

Asta îl scotea din sărite pe Pascal. De ce nu-i venise lui ideea asta? Acum era silit să rămână la teoria stupidă a literaturii.

— Domnule preşedinte?

— Ce-i?

Înaltul ofiţer de la Sûreté făcea semn din cap spre fereastră. Când s-a uitat şi el pe geam, preşedintele a

văzut chiar sala de sport cu pricina. O clădire ca o tumoare.

— De aici se vede foarte bine locul faptei, a remarcat Gamache. Presupun că n-aţi văzut nimic în ultima săptămână?

— Eu? Nu. N-am fost aici.

Gamache a observat privirea grăbită pe care a aruncat-o Pascal spre birou şi a făcut un pas în direcţia aceea. Pe masă erau câteva printuri datate cu două zile în urmă.

Pascal şi-a dat seama ce văzuse poliţistul.

— Mă rog, am venit doar ca să iau alea. Le-am dus acasă, după care le-am adus înapoi când mi-am dat seama c-o să trebuiască să-mi petrec ziua de azi încercând să calmez spiritele.

L-a privit pe Gamache de parcă el, personal, ar fi dat foc Universităţii.

Inspectorul-şef a luptat împotriva impulsului de a le atrage atenţia că îi rugase, îi implorase atât de preşedinte, cât şi pe rector să anuleze evenimentul.

I-a vibrat telefonul, iar el a aruncat o privire: era un mesaj de la Beauvoir.

— Trebuie să aflăm cine a închiriat sala pentru profesoara Robinson, a spus când şi-a băgat telefonul la loc în buzunar.

— Birourile administrative sunt închise în perioada sărbătorilor, i-a răspuns preşedintele Pascal.

Gamache a ridicat din sprâncene.

— Cred că indiferent cine se ocupă, poate să facă un drum până aici, nu? N-ar trebui să dureze prea mult. Şi nici n-aş vrea să fiu nevoit să fac rost de mandat.

— Nu-i nevoie. O să mă asigur eu că într-o oră primiţi informaţiile care vă trebuie.

— *Bon, merci*. Dacă nu mai aveţi şi alte întrebări...

— Tare bine ar fi fost dacă ai fi anulat evenimentul, Armand, după ce am stat de vorbă, i-a spus Pascal în timp ce îl conducea spre uşă. Însă şi aşa, îşi sunt recunoscător pentru ce-aţi făcut tu şi oamenii tăi.

Gamache a surprins un zâmbet compătimitor al lui Colette Roberge.

— Cred că te pot ajuta eu cu informaţiile de care ai nevoie, i-a spus ea. Biroul meu este în clădirea administraţiei. Am cheia.

Capitolul 12

Gamache a cercetat camera, apoi s-a uitat la Colette Roberge.

— Ăsta e biroul tău?

— *Oui*. Te-aş invita să iei loc, dar...

Nu avea unde să se aşeze, în afara scaunului pivotant teribil de vechi şi pătat din spatele biroului, care părea scos dintr-un tomberon. Inspectorul-şef văzuse celule de închisoare mai mari şi mai primitoare.

— Nu se aşteaptă nimeni ca rectorul să muncească cine ştie ce, i-a explicat Roberge, sprijinindu-se de biroul plin de hârtii.

— E clar că n-au ştiut în ce se bagă când te-au numit pe tine, i-a răspuns Gamache în glumă, însă apoi a continuat serios: De ce am venit aici, Colette?

— Ca să-ţi dau formularul de rezervare de care ai nevoie.

— Ar fi putut să-l scaneze cineva şi să mi-l trimită. Oricine altcineva în afară de rectorul Universităţii.

— Şi asta-i adevărat.

Gamache a aşteptat.

— Cred că poţi ghici.

— Nu cred că vreau.

Femeia a dat din cap, apoi a întins mâna spre unul dintre sertarele biroului.

— Pot să-ţi dau pe loc fişa de închiriere a sălii de sport şi dovada plăţii. Nu-i nevoie să caut.

A scos o foaie de hârtie din sertar, însă nu i-a dat-o.

— M-a sunat Abby chiar înainte de Crăciun.

— Nu mi-ai zis până acum.

— Nu. Dar îţi povestesc acum. Nu era ceva ieşit din comun. Ca atâţia oameni care nu se cunosc foarte bine, dar îşi doresc să păstreze legătura, vorbim mereu de Crăciun. Îmi trimisese lucrarea pentru Comisia Regală şi urmărisem controversa care s-a iscat. Mi-a zis c-ar vrea să vină în vizită.

— Dar nu stau la tine. S-au cazat la Manoir Bellechasse, nu? Am trimis agenţi acolo, în caz că apare vreo problemă.

— Eu aveam deja casa plină de musafiri, după cum ai văzut, aşa că nu le puteam găzdui. Dar...

— Da?

— Am vorbit la telefon aseară. Ea şi Debbie erau atât de zguduite, încât le-am invitat azi la noi. Copiii pot să doarmă pe canapelele de la subsol.

Mintea lui Gamache lucra febril. Fusese, probabil, o decizie bună. Era mai uşor să apere o casă particulară decât un hotel.

— Când te-a sunat şi ţi-a spus că vrea să vină în vizită, a zis şi de ce?

Colette a zâmbit.

— Am crezut că vrea să profite de înţelepciunea mea, de sfaturile mele. Dar se pare că nu. Nu mi-a cerut sfatul.

— A pomenit ceva despre vreun eveniment în perioada în care avea să fie aici?

— Nu. N-avea nimic în plan.

— Atunci, cum de-a avut loc?

Acum, Colette părea de-a dreptul încurcată.

— Mă tem că eu am fost de vină. Am menţionat în treacăt, mai mult ca glumă, că dacă vrea să-şi deconteze călătoria, ar putea să ţină o prelegere. Peste două zile m-a sunat iar şi...

— Te-a sunat? Niciuna dintre conversaţiile astea n-a fost purtată prin e-mail sau prin mesaje?

— Nu. Doar la telefon.

Armand a înţeles. Însemna că nu există nimic scris. Nu putea fi confirmat nimic, în afara faptului că avuseseră loc apelurile telefonice. Dar nu şi despre ce s-a discutat.

— M-a întrebat dacă există vreun amfiteatru sau ceva, o sală pe care s-o închirieze. Am crezut că acum glumea ea. Un amfiteatru! Pe urmă am găsit filmarea de la ultima ei prelegere şi am văzut mulţimea.

— Aşa c-ai închiriat sala de sport în numele ei?

Foaia de hârtie pe care o ţinea în mână era un semn clar că ea era responsabilă pentru alegerea sălii, însă pentru Gamache tot era şocant să primească confirmarea.

— Ce puteam să mai fac? Fusese ideea mea.

— Puteai să-i spui că nu există nicio sală disponibilă. Să refuzi. Să minţi.

O fixa cu privirea, încercând să priceapă cum o persoană pe care el o considerase întotdeauna inteligentă putea face un lucru atât de prostesc.

Apoi i-a venit o idee.

— Nici n-ai vrut s-o refuzi. De fapt, ai venit cu sugestia asta ştiind c-o să profite de ocazie. Ai vrut să te asiguri c-o să vină. De ce?

Rectorul Roberge a strâns din buze şi a pus fişa pe biroul aglomerat.

— E o cercetătoare genială, cu un intelect uluitor, exact ca tatăl ei. Dar o luase razna, ajunsese la nişte concluzii care păreau nu doar revoltătoare, ci pur şi simplu fictive. Da, am vrut să vină. Măcar cu atât îi eram datoare tatălui ei. Voiam să aflu ce se întâmplase. Să încerc s-o aduc pe drumul cel bun.

— Aşa c-ai aranjat să ţină o prelegere?!

— Ştiu, ştiu. Uite ce e, chiar nu m-am gândit c-o să vină cineva s-o asculte. O prelegere programată aşa din scurt, despre statistică, în engleză, într-o zonă rurală din Québec, în săptămâna dintre Crăciun şi Anul Nou? Ar fi trebuit să fie un eşec total. Până în ziua în care a avut loc, n-am crezut c-o să aibă public.

— Bine, ce-a fost a fost. Să lăsăm asta la o parte deocamdată. Dar, Colette, dacă scopul vizitei ei nu era prelegerea şi nici să te vadă pe tine, atunci de ce a venit?

— Asta m-am întrebat şi eu. N-a mai fost niciodată aici, de ce ar fi făcut-o acum? Cred că vrea să se vadă cu cineva, cu o persoană despre care crede c-o poate ajuta.

— Nu ţi-a zis cu cine?

— Nu, iar eu n-am întrebat.

— Aşa să fie?

Părea incredibil că această cercetătoare, care lucra în acelaşi domeniu, nu fusese curioasă în legătură cu persoana la al cărei sprijin spera Robinson. Sau chiar geloasă. Cine era mai important şi mai bine văzut în cercurile academice decât ea?

Gamache cu siguranţă era curios.

— Da, aşa este, i-a răspuns Roberge. Nu e treaba mea.

— Ba este fix treaba ta, Colette.

— Nu mai e. M-am retras de mult din domeniul senzaţional al statisticii.

Tentativa ei de autoironie n-a avut succes. Gamache o fixa în continuare cu privirea, în timp ce între ei se aşternea o tăcere stânjenitoare.

Când a vorbit din nou, tonul lui Roberge era serios.

— Abigail are o personalitate unică, Armand. Nu e greu să fii absorbit în universul ei. Sunt sigură c-ai remarcat şi tu ieri.

Remarcase, da. Nu multă lume putea captiva cu o prelegere despre statistică un public alcătuit în cea mai mare parte din oameni care probabil urau matematica. Colette avea dreptate. Fosta ei studentă era fascinantă. Iar Abigail Robinson reuşea performanţa aceasta nu prin cabotinism, ci cu o voce atât de domoală, încât cei din public aproape că trebuiau să facă un efort pentru a o auzi. Avea un glas blând, cald, care era convingător tocmai prin faptul că părea să nu încerce să te convingă de nimic.

— Vrei să spui că te-a hipnotizat? a întrebat-o pe Roberge.

— Vreau să spun că există oameni cărora vrei să le faci pe plac pur şi simplu. Abby se numără printre ei.

— Profesoara Robinson a sosit acum două zile, cu o zi înainte de prelegere. V-aţi văzut?

— Nu.

Gamache se pricepea de minune să-şi dea seama când cineva îi ascundea ceva. Nu era sigur dacă Roberge tocmai îl minţise sau doar reuşise să se eschiveze. Dacă era vorba de o întrebare pe care el n-o pusese. Apoi şi-a adus aminte de un moment, chiar înainte de începerea prelegerii, în care o întrebase pe profesoara Robinson dacă avea s-o prezinte cineva. Îi răspunsese că nu, dar aruncase o privire spre uşă, iar el avusese senzaţia că trăgea de timp. Că aştepta până în ultima clipă, şi chiar dincolo de ea, pentru a începe. Aştepta pe cineva.

— Ar fi trebuit să fii acolo? Te-a rugat profesoara Robinson s-o prezinţi când urcă pe scenă?

— Nu.

A negat rapid. Fără drept de apel.

Iar Gamache n-a crezut-o.

— De ce nu mi-ai spus toate astea când am venit la tine acasă?

— Nu m-am gândit că sunt relevante.

Văzând expresia inspectorului-şef, a adăugat:

— N-am vrut să ştie nimeni c-am avut de-a face cu asta. Am regretat aproape instantaneu c-am rezervat sala, dar era prea târziu...

— Nu era prea târziu! a izbucnit Gamache. Am venit la tine, te-am implorat, efectiv, să contramandezi, iar tu ai refuzat. Cum e până la urmă, regretai sau nu? Una spui, alta faci!

— După cum ţi-am spus, s-a răstit şi Roberge, n-am crezut c-o să vină nimeni la prelegere. Eram convinsă că exagerezi şi că anularea prelegerii ar fi atras mai multă atenţie decât dacă evenimentul ar fi avut loc şi ar fi murit de moarte bună.

A regretat alegerea cuvintelor imediat ce le-a rostit. Ţinea mâinile încleştate pe marginea biroului şi stătea uşor aplecată spre Gamache, însă acum a lăsat capul în jos. Când a ridicat privirea, s-a uitat drept în ochii lui.

— Îmi pare rău. Am greşit, asta e clar. Aveai nevoie de hârtia asta.

I-a întins fişa de închiriere.

— Numele tău nu apare aici. Scrie Tyler Vigen. Cine e?

— Nimeni. N-am vrut să folosesc un nume real, aşa c-am inventat unul.

Inspectorul-şef a împăturit hârtia, a pus-o în buzunar, apoi a studiat chipul femeii.

— Eşti implicată? a întrebat-o calm.

— În atacul armat?!

— Nu mai fi aşa siderată! E o concluzie firească. Îi citiseşi studiul, ai invitat-o aici. Ai rezervat sala şi aveai acces la ea.

— Dar l-aţi arestat deja pe atacator.

— Adevărat, dar e posibil să-l fi ajutat cineva.

— Dacă este aşa, n-am fost eu.

A mijit ochii şi a adăugat:

— Deci aşa crezi c-a ajuns arma în sala de sport. A pus-o altcineva acolo.

— Credem că este o posibilitate, da. Şi dacă aşa este, înseamnă că persoana aceea e încă în libertate. Eşti sigură că vrei să le găzduieşti pe profesoara Robinson şi pe *madame* Schneider? La tine acasă? Cu nepoţii tăi acolo?

Roberge l-a privit lung, chibzuind concentrată. Apoi a încuviinţat.

— Îţi mulţumesc că mi-ai spus. O să avem mare grijă să pornim mereu alarmele.

Armand a ţintuit-o cu privirea, aşteptând să mai spună ceva. Cum ea n-a mai adăugat nimic, a continuat el:

— Şi copiii?

— Stau la noi până în weekend. Au abonamente la schi.

— Ai să inviţi în casă o persoană asupra căreia a avut loc deja un atentat, în condiţiile în care e posibil ca un al doilea ucigaş să fie în libertate. Nu crezi c-ar trebui ca măcar copiii să meargă în altă parte?

Roberge s-a gândit o clipă şi a oftat.

— Ai dreptate. Am rămas calată pe ideea c-o să stea la noi. Vor fi tare dezamăgiţi.

— Dar vor fi în viaţă. Am să detaşez câţiva agenţi, să stea de pază. Trec şi eu un pic mai târziu, în după-amiaza asta, să stau de vorbă cu profesoara.

Şi-a pus căciula pe cap, apoi s-a oprit în dreptul uşii.

— Ai spus că Abigail Robinson era, că este genială.

— Chiar este. E un geniu în domeniul ei.
— Dacă este aşa genială, cum a putut să greşească atât de mult cu datele şi concluziile despre pandemie?
— N-a greşit.
— *Pardon?*
— I-am revizuit cercetarea, calculele. Ba chiar am trimis studiul ei unui prieten bun, a cărui părere o preţuiesc mult. A ajuns şi el la aceeaşi concluzie. Abigail n-a greşit.
— Dar ai zis c-o luat-o razna, că-i o concluzie...
— Condamnabilă din punct de vedere moral, dar corectă la nivel pragmatic.

— Doamne Dumnezeule, voi nu simţiţi duhoarea asta? a exclamat Isabelle.
— Ce duhoare? a întrebat-o Jean-Guy şi s-a uitat la Armand, care a clătinat din cap, nedumerit.
Gamache ajunsese la fosta sală de sport şi îi însoţea la subsol, unde tocmai era instalat centrul de comandă. În fostul vestiar al băieţilor.
Tehnicienii montau cabluri, calculatoare, birouri, scaune şi panouri.
Nu era chiar haos, dar nici departe nu era.
— Pute de parcă a pus cineva nişte brânză veche într-o şosetă transpirată, a înfăşurat-o într-o coajă de banană mucegăită şi pe urmă s-a aşezat pe ea, i-a explicat Lacoste.
— Ah, a răspuns Gamache. Mirosul ăla.
— Mie-mi place, a spus Jean-Guy.
Armand a izbucnit în râs.
— O exista şi un loc în care să nu miroasă aşa urât, i-a întors-o Isabelle, uitându-se în jur. La baie, de exemplu.
Monsieur Viau se întorsese cu o foaie de hârtie pe care scrisese numele şi numărul de telefon al bărbatului cu care se întâlnise în urmă cu o săptămână.
— *Merci*, i-a spus Lacoste.

A aruncat o privire pe hârtie, apoi le-a arătat-o lui Gamache şi Beauvoir. Figurile lor n-au trădat nicio emoţie.

Édouard Tardif.

Nu-i surprindea decât faptul că Tardif nici măcar nu încercase să-şi ascundă identitatea.

Gamache s-a uitat în jur.

— Am putea merge într-un loc un pic mai liniştit?

— Pot să vă aduc o masă şi nişte scaune sus, pe scenă, dacă doriţi, s-a oferit administratorul.

În timp ce Viau se ocupa să-i instaleze, poliţiştii au ieşit la aer. Isabelle a inspirat adânc, cât de adânc putea. Gamache a mijit ochii, copleşit de lumina soarelui, şi a făcut un semn cu mâna.

— Acolo e biroul preşedintelui Pascal.

Era o clădire cu faţada din piatră, foarte veche şi foarte frumoasă, al cărei acoperiş metalic roşu avea înclinaţia caracteristică faimosului *patrimoine québécois.* Fusese ridicată cu secole în urmă, cel mai probabil fiind prima casă ridicată pe terenul acela. Contrasta violent cu forma aproape brutal de modernă a sălii de sport, construită la începutul anilor 1960.

— Vede foarte bine sala asta, a remarcat Lacoste.

— Aşa-i, dar zice că n-a fost la birou decât acum câteva zile, pentru foarte puţin timp. Şi că n-a văzut nimic.

— „Zice”? a intervenit Beauvoir. Nu-l crezi?

— Preşedintele are o pasiune pentru ficţiune, dar – Gamache a cumpănit o clipă – cred că mi-a spus adevărul.

— Însă ar fi avut acces la sala de sport, a insistat Beauvoir.

Gamache a încercat să şi-l imagineze pe Otto Pascal furişându-se până în sală, intrând şi ascunzând o armă. Însă imaginaţia nu l-a ajutat prea mult.

S-a deschis uşa din spatele lor şi *monsieur* Viau le-a zis:

— Suntem gata.

Înainte să urce pe scenă, Gamache a trecut pe sub banda întinsă de poliţie şi a mers în mijlocul sălii, unde se vedea arsura lăsată de pocnitori. În locul de unde se trăsese.

S-a oprit cam pe unde se aflase, probabil, Tardif. De ce stătuse atât de în spate? De ce nu s-a dus chiar lângă scenă, ca să fie sigur că-şi nimereşte ţinta?

Oare era posibil să nu fi vrut, de fapt, s-o nimerească? Şi poate că, stând acolo, sperase că are şanse mai mari să fugă.

Inspectorul-şef s-a uitat spre ieşiri. Da. Ar fi fost un loc bun de unde să fugă. Însă nu şi să-i reuşească atentatul, dacă planul chiar fusese s-o omoare pe profesoara Robinson.

Gamache s-a uitat pe jos, la obiectele aruncate de spectatorii care se grăbiseră să iasă.

Aproape peste lemnul ars era un fes cu însemnele Habs. Era imposibil de confundat împletitura roşie, cu C-ul mare, simbolul echipei de hochei Montreal Canadiens, căreia i se spunea cu duioşie Les Habitants. Habs.

Era o căciulă deosebit de populară. Aproape toţi locuitorii Québecului aveau aşa ceva. Şi Gamache avea una, rătăcită pe undeva printre hainele de iarnă.

Cu toate astea...

A chemat un tehnician şi a cerut să fie împachetată, etichetată şi trimisă la analiză.

Odată ajuns pe scenă, a mers chiar până la margine şi s-a uitat în jos, cu mâinile la spate, ca un căpitan ce scrutează orizontul în căutarea uscatului. Sau a unui aisberg. Au venit şi Jean-Guy şi Isabelle, oprindu-se de o parte şi de cealaltă a inspectorului-şef.

— La ce vă gândiţi, *patron*? l-a întrebat Isabelle.

— Mă gândesc că *monsieur* Tardif stătea mai departe decât ar fi trebuit.

Isabelle s-a întors spre el, surprinsă că nu-şi dăduse şi ea seama.

— Aşa e. De ce n-a venit direct spre scenă? Aşa n-ar fi avut cum să rateze.

— Poate tocmai de asta, a spus Gamache, mergând spre masa din mijlocul scenei. Încă o întrebare pe care să i-o punem.

Administratorul s-a întors şi le-a adus o farfurie cu fursecuri în formă de brazi de Crăciun şi oameni de zăpadă, cu globuleţe argintii care semănau cu nişte alice, fiind şi la fel de comestibile. A pus pe masă şi trei căni cu ceai tare, fierbinte.

I-au mulţumit şi au luat cănile în mâini. Iarna se insinuase în încăperea mare, pustie, şi căldura ceaiului era binevenită.

Inspectorul-şef a dat din cap, iar Lacoste şi Beauvoir i-au prezentat raportul în urma conversaţiei cu Viau.

— S-ar părea că scopul vizitei a fost ca Édouard Tardif să-i distragă atenţia, în timp ce altcineva ascundea pocnitorile şi arma, a spus Isabelle.

— Poate fratele lui, a adăugat Beauvoir. Poliţiştii din Abitibi încă încearcă să-i dea de urmă, dar e posibil să nici nu fie acolo. Am pus în circulaţie poza şi descrierea lui.

Gamache a sorbit din ceai şi s-a uitat la fesul Habs, care era tot pe jos.

— Haideţi să presupunem că nu fratele lui a fost complicele. Dacă era şi complicele în sală? Ascunsese lucrurile cu câteva zile înainte, deci ştia unde se află.

În timp ce vorbea, imaginile i se perindau prin faţa ochilor, ca într-un film. Un bărbat cu un fes Habs pe cap intra în sală odată cu mulţimea. Se furişa. Poate în baie. Găsea arma şi pocnitorile unde le dosise. I le strecura lui Tardif.

— Poate că treaba lui era să arunce pocnitorile şi să stârnească panica, a sugerat Isabelle. Iar Tardif trebuia să se concentreze asupra atacului cu arma.

— Poate că, în busculada spre ieşire, după ce fuseseră declanşate pocnitorile, avea de gând să vină în faţă şi s-o împuşte, a intervenit Beauvoir. Să profite de haos.

— Dar de ce nu s-a aşezat acolo de la bun început? a întrebat Gamache.

— Poate că asta avea de gând, dar când v-a văzut pe tine şi şirul de agenţi din faţa scenei şi-a dat seama că n-ar reuşi să tragă, i-a răspuns Beauvoir. Avea mai multe şanse din spate.

— OK. Trebuie să-l căutăm în continuare pe fratele lui Tardif, dar să explorăm şi posibilitatea să fi fost implicat altcineva, nu el. Cum sunt sunetista şi tehnicianul cu luminile?

— Sunt amândoi studenţi. E posibil ca Tardif să-i fi plătit să aducă ceva în sală, fără să ştie ce era.

— Nu ar fi recunoscut până acum? a întrebat Lacoste.

— N-ai prea avut de-a face cu adolescenţi, a intervenit Gamache. E ca şi cum ai trăi cu un dihor.

Ceea ce chiar era posibil, şi-a spus inspectorul-şef, cu gândul la Gracie.

— O să-i interoghez eu, a anunţat Beauvoir. Mă înţeleg bine cu puştimea.

— De când? l-a întrebat Lacoste.

— De când am primit o armă de foc. Ar mai fi şi administratorul.

— *Oui*, s-a declarat Gamache de acord.

Era adevărat, dar nu-i făcea nicio plăcere să se gândească la posibilitatea ca *monsieur* Viau să fi fost implicat în atac.

Fusese un atentat premeditat asupra vieţii profesoarei Robinson. Şi cu toate că evenimentul fusese organizat pe

ultima sută de metri, persoana care ştiuse cel mai din timp, având răgazul de a-şi face un plan, precum şi persoana căreia îi era familiară configuraţia sălii era chiar administratorul.

Deşi mai era – şi-a dat seama Gamache, uitându-se pe fereastra înaltă, în partea cealaltă a campusului, spre clădirea conducerii Universităţii – o persoană care avusese chiar mai multe ocazii.

Capitolul 13

L-au ascultat cu atenţie pe inspectorul-şef Gamache, care le-a povestit despre întâlnirea cu preşedintele şi rectorul Universităţii.

— N-am aflat mare lucru, a recunoscut el la sfârşit. În cea mai mare parte, le-am răspuns eu la întrebări.

Le-a spus apoi despre conversaţia între patru ochi pe care o avusese cu rectorul Roberge, iar expresiile celor doi tineri s-au schimbat, trecând de la interes la uluire.

— Ea a rezervat sala? a întrebat Beauvoir. Şi nu v-a zis nimic până acum?

— *Non.*

— A făcut mai mult decât să rezerve sala, a intervenit Isabelle. Evenimentul în sine a fost ideea ei! Ce altceva o mai fi ascunzând?

Beauvoir a luat de pe masă fişa pe care o adusese Gamache şi a studiat-o.

— A folosit un nume fals. Cine-i tipul?

— A inventat ea un nume. Haide, spune ce-ţi stă pe limbă.

— Ştiu că ţi-e prietenă, *patron*, a început Jean-Guy, dar zău că pare tot mai mult că e băgată până-n gât în treaba asta.

— De acord. Aşa pare. Dar oare nu-i asta mereu problema noastră? Lucruri care în viaţa de zi cu zi par destul de rezonabile, poate doar un pic bizare, devin dintr-odată mult mai grave după ce are loc o infracţiune. E foarte simplu să exagerăm cu interpretările.

— V-a minţit, a insistat Isabelle. Şi a folosit un nume fals în actul ăsta. E greu să exagerezi cu interpretarea în cazul ăsta.

— N-am de gând s-o apăr pe Colette Roberge. Dar, dacă mă întrebaţi dac-o consider vinovată pentru atacul asupra lui Abigail Robinson, răspunsul este nu. Cred că, în cel mai rău caz, n-a vrut să se afle c-a ajutat-o pe profesoara Robinson, aşa c-a minţit ca să-şi acopere urmele.

— Crezi c-o susţine pe Robinson? l-a întrebat Jean-Guy.

Armand a tras adânc aer în piept.

— Nu ştiu. Chiar nu ştiu.

— Dar le lasă pe Robinson şi pe asistenta ei să stea la ea acasă, i-a atras atenţia Isabelle. Înseamnă şi asta ceva.

— Înseamnă că e o prietenă de nădejde. Nu înseamnă că-i de acord cu teoriile ei. De fapt, mi-a spus c-o face mai curând de dragul prieteniei cu tatăl lui Robinson.

— Trebuie să stăm de vorbă şi cu el.

— N-avem cum. A murit acum mulţi ani.

— Adică face toate astea de dragul unui mort? a întrebat Beauvoir. Asta da prietenie!

Scaunul din lemn a scârţâit când Gamache s-a lăsat încet pe spate. După câteva clipe, inspectorul-şef a spus:

— Isabelle, dacă ar avea loc un atentat asupra unei persoane pe care o cunoşti, dar nu foarte bine, te-ai oferi s-o găzduieşti, ca să fie în siguranţă?

Lacoste a chibzuit.

— Da.
— Cu familia ta acasă?
— Nu, bineînţeles că nu. Pe ei i-aş muta în altă parte.
Gamache a încuviinţat şi l-a privit pe Jean-Guy, care a spus:
— La fel.
— Şi cu toate astea, când i-am spus lui Colette despre complice şi că e foarte posibil să mai aibă loc un atac, n-a zis c-ar trebui să scoată copiii din casă. A trebuit s-o conving eu.
Lacoste s-a gândit o clipă, apoi i-a răspuns:
— Singurul context în care ai invita posibila ţintă a unui atentat la tine acasă, cu copiii acolo, este dacă ştii cu certitudine că atacul nu se va repeta.
Gamache a dat din cap. Exact aşa gândea şi el.
Beauvoir şi-a proptit coatele pe masă şi s-a aplecat spre ei.
— Iar singurul mod în care Roberge poate avea certitudinea asta este să fi fost implicată în primul atentat. Să fi fost complice.
— Sau să ştie cine e, a completat Gamache. Încep să cred că m-am înşelat mai devreme. E posibil să fie implicată mai profund.
— Şi tocmai a invitat-o pe Robinson la ea acasă. Oare ar trebui s-o oprim?
Gamache a cumpănit, apoi a clătinat din cap.
— Dacă este într-adevăr implicată, şi e un mare „dacă”, în niciun caz n-ar permite să aibă loc un atac în casa ei. Nu, cred că, în momentul ăsta, acela e locul cel mai sigur pentru profesoara Robinson.
Beauvoir şi Lacoste s-au privit lung. Se temeau că inspectorul-şef n-o nimerise.

* * *

— A plecat? a întrebat Myrna, stând în pragul uşii de la cabana Clarei şi lungindu-şi gâtul, ca să vadă dincolo de hol, spre bucătărie. Încă se simte un iz de pucioasă.

— Probabil e de la Ruth.

Clara a închis bine uşa ca să nu intre frigul, apoi s-a întors spre Myrna.

— Şi da, s-a mutat la Auberge. Eşti o prietenă cam de căcat, apropo!

— *Gâteau?*

Clara a acceptat prăjitura cu ciocolată, dar s-a asigurat că era cât se poate de clar că asta nu-nsemna că erau chit.

— M-am rugat de tine să vii şi n-ai vrut. E musafira ta, dar mi-ai lăsat-o mie pe cap. Toată seara. Ştii că a comandat friganele la micul-dejun? Pentru mine n-am făcut niciodată, dar acum a trebuit să mă descurc. Şi a decretat c-au fost, cum s-a exprimat ea, „dezgustătoare”, aşa c-a refuzat să le mănânce.

— Şi tu ai mâncat?

— Ce, friganelele? Da. Dar nu asta-i ideea.

— Tu te-ai oferit s-o găzduieşti.

— Când credeam că-i un om remarcabil, da.

— Păi, e în continuare un om remarcabil.

Myrna şi-a scos cizmele şi şi-a pus papucii pe care-i ţinea la Clara.

— Şi o nemernică.

— Păi, da. Chestii pe care nu le afli din prezentarea pentru Premiul Nobel.

Au tăiat prăjitura în cinci felii egale şi le-au dus în salon, unde Reine-Marie, Annie şi Ruth erau aşezate în jurul focului.

— Unde ai fost? a tras-o Annie la răspundere. Laşo!

— Vrei prăjitură?

Annie a luat o bucată, părând întrucâtva îmbunată. Sau cel puţin distrasă. Puţine distrageri erau mai eficiente ca prăjitura cu ciocolată.

— Am vrut să vin, dar am avut nişte treburi urgente, a început Myrna, trântindu-se pe canapea şi făcându-le pe Ruth şi pe Rosa, care se aflau în partea opusă, să salte în aer.

— O urgenţă cu cărţi vechi? a întrebat Clara.

Cu gura plină cu prăjitură cremoasă şi glazură, a sunat mai curând a „O ufenthă fu căffi echi?”

— E doar vina ta, a intervenit Ruth. Tu ai adus-o pe femeia asta. Ce-a fost în capul tău?

— M-am gândit că-i o femeie curajoasă, care ar trebui sprijinită şi sărbătorită.

— De la distanţă, a intervenit Annie. Distanţă de, să zicem, un continent, două.

— Dumnezeu s-o ocrotească şi s-o ţină... departe de noi, a adăugat Clara.

— *Scripcarul pe acoperiş*? a întrebat-o Annie. Nu asta speră Gabri să pună în scenă anul ăsta?

— Ba da. Încearcă să-l convingă pe tatăl tău să-l joace pe Tevye.

— Şi se lasă greu? a intervenit Myrna.

— L-ai auzit vreodată pe Armand cântând? a întrebat-o Reine-Marie.

— Dar tu unde ai fost? s-a întors Clara spre ea. Şi tu puteai să vii.

— Chiar îmi pare rău că n-am venit. Mi-ar fi plăcut s-o cunosc. Acum presupun că n-o să mai am ocazia. Am impresia că *madame* Daoud pleacă în curând, nu?

— Într-un fel sau altul, a mormăit Ruth.

— Haide, Ruth! a intervenit Annie. Ţine minte ce-am vorbit.

— N-am voie să omor pe nimeni.

— Bun. Încearcă să nu uiţi.

— Cred că toate trebuie să ţinem minte încercările prin care a trecut Haniya Daoud, a spus Reine-Marie privindu-şi prietenele. E mai tânără decât tine, a adăugat, întorcându-se spre Annie. Şi-a pierdut propriii copii, dar a salvat mii de alţi micuţi. A fost vândută ca sclavă. Violată şi torturată. Imaginaţi-vă, încercaţi să vă imaginaţi grozăviile prin care a trecut. Şi după toate astea, a iniţiat o mişcare care a salvat şi a emancipat femei din toată lumea. Şi noi vrem să facem conversaţie, să stea la palavre? Să fie politicoasă? Iar când nu este, când e nervoasă şi furioasă, glumim despre cum am omorî-o?

Ochii lui Reine-Marie, vocea ei, expresia – toate s-au înăsprit.

— Despre cum am *omorî-o*?

S-a lăsat tăcerea.

Clara a oftat.

— Ai dreptate. Cred că s-a mutat la Auberge fiindcă şi-a dat seama că nu vreau să mai stea la mine.

— După ce a trecut prin atâtea nenorociri, cum ne-am putut imagina c-ar trebui să fie ca noi? a întrebat Annie.

— Nu, i-a răspuns Ruth. Nu ca noi. Mai bună decât noi. Chiar ne aşteptam să fie o sfântă.

— Nu un om în carne şi oase, cu sentimente, a adăugat Myrna. Poate c-a fost dezagreabilă, dar noi am fost rele. Crude, chiar. I-am arătat clar că n-o vrem printre noi.

Myrna Landers era conştientă că puţine lucruri pe lumea asta sunt mai dureroase decât să fii exclus, să fii respins. În unele comunităţi, exilul era o pedeapsă mai cumplită decât moartea.

— Şi tu de ce n-ai venit? a întrebat-o Clara pe Reine-Marie.

Însă Reine-Marie nu mai asculta. Se gândea la conversaţia purtată cu Armand despre Haniya Daoud. Cum

o descrisese el. Cu respect, compasiune, dar şi cu îngrijorare. Era conştient de rănile pe care le puteau provoca oamenii răniţi.

— *Maman?* i-a întrerupt Annie firul gândurilor.

— Ah, scuze!

Reine-Marie s-a întors spre Clara şi a continuat:

— Am avut de lucru, din păcate.

— Tot maimuţe? a întrebat-o Myrna.

— *Oui.*

— Davy Jones[6] a fost dintotdeauna preferatul meu, a intervenit Clara.

— Adevărul e că-ţi şi place să visezi cu ochii deschişi[7], a tachinat-o Myrna.

— La câte ai ajuns? a întrebat Ruth.

— La 63. Ce crezi c-ar putea însemna? a întrebat-o Reine-Marie pe Myrna, psihologa grupului. De ce şi-ar petrece cineva mai mult de jumătate de secol adunând maimuţe?

— Întrebarea nu e de ce a colecţionat maimuţe, a intervenit Ruth. Întrebarea este de ce a făcut-o în secret.

— Are dreptate, a răspuns Myrna, întorcându-se uluită spre poeta ţăcănită din celălalt capăt al canapelei.

— Până la urmă, odată şi-odată trebuia s-o nimerească şi ea, a comentat Clara. Legea probabilităţilor.

— Există aşa ceva? a întrebat-o Annie. Calculele, numerele nu pot fi prelucrate şi interpretate în aşa fel încât să însemne orice? Să prezică orice rezultat?

Ştiau toate la ce se referă de fapt Annie.

Nu era vorba despre probabilitatea ca Ruth să aibă, în sfârşit, dreptate. Nici despre probabilitatea ca Haniya

---

[6] Joc de cuvinte: Davy Jones (1945-2012), muzician de origine britanică, a făcut parte din trupa The Monkees (Maimuţele).

[7] Aluzie la melodia *Daydream Believer*, a trupei The Monkees.

Daoud, o străină remarcabilă, dar care le dezamăgise, şi insultele ei să atingă, în cele din urmă, un punct sensibil.

Annie se gândea la statistică. La grafice. La o lege a probabilităţilor care părea să fi prevestit că o teorie smintită avea să prindă rădăcini. Până la urmă.

Şi că probabilitatea asta creştea în fiecare zi, cu fiecare clic, cu fiecare prelegere.

Creştea de fiecare dată când deschidea gura profesoara Abigail Robinson.

Capitolul 14

— Salut, Armand! a spus Colette Roberge şi l-a surprins pe inspectorul-şef sărutându-l pe amândoi obrajii, ca şi cum era un prieten sosit în vizită, nu şeful Secţiei Omoruri de la Sûreté du Québec, care venise să investigheze o tentativă de crimă.

— *Madame* rector, i-a răspuns el, făcând un pas în spate şi prezentându-i-o pe Isabelle Lacoste.

Cu toate că Jean-Guy îl asigurase că avea să se poarte civilizat, Gamache considerase că e mai înţelept ca el să nu-i însoţească, ci să stea de vorbă cu tehnicienii de lumini şi sunetiştii.

— Pe-aici, i-a invitat Colette, luând-o înainte şi conducându-i spre bucătărie.

Era o încăpere plăcută, cu rafturi pe care se vedeau porţelanuri alb-albastre. Câteva cutii aliniate pe blat: *Farine. Sucre. Café. Thé. Biscuits.*

Pe tavan se vedeau grinzile late albite, iar uşile mari, din sticlă, dădeau spre o grădină întinsă, care acum era acoperită de zăpadă.

În colţul de lângă uşă, scăldat în lumina soarelui, se afla o masă de jocuri pe care era întins un puzzle. Urme ale prezenţei nepoţilor.

Lângă şemineu stăteau în picioare două femei care şi-au întors chipurile neliniştite spre nou-veniţi. Se vedea că niciuna dintre ele nu prea dormise. Păreau răvăşite, epuizate.

— V-a explicat atacatorul de ce-a făcut-o? a întrebat Debbie Schneider, făcând un pas în faţă.

— Nu, i-a răspuns Isabelle. N-a zis nimic. Încă nu-i facem public numele şi nici vreun detaliu, dar vă pot spune că nu-i de meserie. De fapt, nu are deloc cazier.

— E doar un nebun din sat, a sugerat *madame* Schneider.

— Nici în sensul ăsta n-avem vreun indiciu, i-a răspuns Lacoste rece.

Debbie Schneider a deschis gura ca să-şi susţină ideea, dar Abigail Robinson a întrerupt-o.

— Vă mulţumesc, inspectore-şef! M-am uitat aseară la filmuleţe. Cred c-am fost în stare de şoc. E clar că, dacă n-aţi fi acţionat dumneavoastră, n-aş mai fi acum aici, i-a spus ea, întinzând mâna.

— Cu plăcere, i-a răspuns Gamache, strângându-i mâna.

Isabelle Lacoste le-a cercetat pe cele două femei în timp ce se aşezau cu toţii în faţa sobei. Până acum, o văzuse pe profesoara Robinson doar de la distanţă, pe scenă.

Acolo fusese calmă, sigură pe ea. Avusese o anumită căldură pe care Lacoste o găsise deconcertantă.

Dar aici vedea altă femeie.

Încordată. Trasă la faţă. Era o reacţie cât se poate de normală la cele petrecute.

Pe cealaltă femeie, Debbie Schneider, n-o mai văzuse. Probabil că era de aceeaşi vârstă ca profesoara, dar *madame* Schneider avea aerul că avusese o viaţă mai grea. Căi mai abrupte. O viaţă mai lungă nu atât în zile, cât în încercări.

— Avem o fotografie a atacatorului. Aş vrea să-mi spuneţi dacă l-aţi mai văzut vreodată, a intervenit Isabelle.

În timp ce femeile se aplecau să se uite, Lacoste şi-a concentrat atenţia asupra lui Roberge. Era scundă şi trupeşă, îmbrăcată elegant chiar şi-n dimineaţa dinaintea Anului Nou.

Avea ochii de un albastru limpede cum e cerul de iarnă şi părea să aibă o inteligenţă oţelită.

Şi Gamache o privea tot pe Colette Roberge.

Îşi dăduse seama că, în timpul discuţiei din cursul dimineţii, nu-l întrebase nimic despre atacator. Nici preşedintele Universităţii nu-i ceruse vreun detaliu, însă curiozitatea lui se oprea la Cleopatra.

— Pare..., a început Abigail, studiind fotografia şi căutând cuvântul potrivit.

— Normal? a întrebat-o Debbie Schneider.

— De treabă.

Armand era tentat să-i spună că şi ea părea de treabă, dar, bineînţeles, s-a abţinut.

— Şi oamenii care au fost răniţi? Cum se simt? i-a întrebat Abigail.

— Îşi revin. Unul dintre ei o să mai rămână în spital pentru nişte investigaţii la inimă.

— Aş putea să-i trimit o felicitare cu urări de bine?

— Dacă mi-o daţi mie, o să mă asigur că ajunge.

— Debbie, poţi tu să...?

În timp ce Debbie îşi nota ce avea de făcut, profesoara Robinson s-a întors către Lacoste:

— Îmi imaginez c-aţi prefera să fiţi alături de familia dumneavoastră, în loc să vă bateţi capul să aflaţi de ce a tras un om de treabă într-o persoană care probabil credeţi c-a meritat-o.

— Abby! a exclamat Debbie.

Era o remarcă atât de nemaipomenită, încât Lacoste n-a ştiut cum să reacţioneze.

Nemaipomenită fiindcă era parţial adevărată.

— Mă bucur foarte mult că nu şi-a atins ţinta, doamnă profesoară.

Abigail a zâmbit.

— Vă mulţumesc.

Surâsul ei nu era un simplu zâmbet. Era mai intim. Blând şi cald. Înţelegător şi încurajator. Isabelle Lacoste avea sentimentul că era invitată înăuntru, la căldură. În lumea lui Abby Robinson, unde totul avea să fie bine.

Isabelle era departe de a se lăsa fermecată, era doar fascinată de efectul pe care îl avea profesoara asupra ei. Abigail Robinson descoperise, la doar câteva minute de când se cunoscuseră, o fisură în zidul ei bine fortificat. O fisură despre care nici ea nu ştiuse că se afla acolo.

Isabelle Lacoste, adjuncta Secţiei Omoruri de la Sûreté du Québec, îşi dorea şi ea ca totul să fie bine.

Dar cine nu-şi dorea?

Şi-a dat seama în clipa aceea că profesoara nu era periculoasă doar din cauza vederilor ei, ci şi pentru că era atât de cuceritoare. Atât de fermecătoare. Şi, lucrul cel mai periculos, atât de normală.

Nu era vreun maniac carismatic. Era vecina căreia-i lăsai câinele când plecai în vacanţă. Dacă-ţi spunea despre ceva că e adevărat, o credeai.

— Vă cunoaşteţi de multă vreme? le-a întrebat Isabelle, încercând să-şi recapete cumpătul, să cârpească fisura.

— De-o viaţă întreagă, aş zice. Abby Maria şi cu mine am fost vecine din copilărie. Am crescut împreună, i-a răspuns Debbie Schneider.

S-a uitat la Abigail, care i-a zâmbit, însă lui Gamache, care le urmărea cu multă atenţie, i s-a părut un surâs forţat. În ochii profesoarei se ghicea un avertisment, iar lui Debbie i-au luat foc obrajii.

— Şi unde anume aţi copilărit?

— În Nanaimo, British Columbia, i-a răspuns Abigail.

— E o zonă superbă. Tot acolo locuiţi şi acum?

— Da.

Lacoste a continuat cu întrebările.

Niciuna nu avea copii şi erau amândouă singure, însă Debbie era divorţată, în vreme ce Abby nu fusese niciodată căsătorită. Se îndepărtaseră una de cealaltă, viaţa purtându-le în direcţii diferite.

— Ştiţi c-a învăţat la Oxford? a spus Debbie. În timp ce noi, celelalte, ne amorezam de cine ştie ce băiat, ea citea despre programa de studiu de la Oxford, cu ani întregi înainte de a ajunge la vârsta pentru facultate.

Întorcându-se spre Roberge, a adăugat:

— Parcă acolo v-aţi cunoscut, nu?

Ea a încuviinţat; ca şi Gamache, nu intervenise în conversaţie. Doar observase.

— L-am cunoscut pe Paul, tatăl lui Abigail. A fost un bun prieten şi un mare matematician. Aproape la fel de înzestrat ca fiica lui.

Abigail a zâmbit.

— *Merci.*

— A murit când Abby era în anul întâi, a adăugat Debbie. Noi am reluat legătura la înmormântare.

— Mă întreb ce-ar zice despre ceea ce se întâmplă acum, a intervenit Abigail.

— Cred că ştim. După câte a făcut pentru tine, ar fi foarte mândru de realizările tale. Şi ar fi mândru şi de studiul tău. Credea cu tărie că adevărul, oricât de dur ar fi, trebuie să iasă la iveală. Şi uneori, chiar e foarte dur.

Abigail şi-a privit lung prietena şi a roşit. A dat scurt din cap şi s-a întors spre foc.

— Aşa este, a intervenit Roberge. Ar fi mândru de tine, fiindcă ai curajul să spui ce crezi. A fost un om bun, un om curajos. Credea în compasiune, indiferent ce formă ar fi luat.

Gamache a lăsat capul pe spate, uitându-se la grinzile de deasupra. Şi-a oferit un răgaz între gând şi faptă. Ca să nu spună ceea ce gândea în clipa aceea.

Milă. Colette chiar îndrăznise să lege principiile pe care le susţinea Abigail Robinson de ideea de compasiune?

Însă găsise, cel puţin, răspunsul pentru una dintre întrebări. A lăsat capul în jos şi a privit-o pe Colette, care părea să împărtăşească totuşi viziunea lui Abigail Robinson.

— Şi acum lucraţi împreună, spunea Lacoste, adresându-li-se lui Debbie şi Abigail.

— Ăsta e un mod amabil de a descrie situaţia, a răspuns Debbie. Eu lucrez pentru Abby, da. Deşi nu simt neapărat c-aş munci.

— Cu ce anume vă ocupaţi?

— Cu absolut tot, a intervenit Abigail. Debbie face totul.

— În afara cercetării, lucrărilor, întâlnirilor, prelegerilor. Dar da, a adăugat Debbie zâmbind, în afara lor, mă ocup de tot.

— Ea găseşte cele mai bune zboruri, a completat Abigail, face rezervările la hoteluri, plăteşte facturile, repară laptopurile, găseşte coşari, se ocupă de schimbarea anvelopelor, de tunsul ierbii, de...

— De *social media*? a întrebat Gamache.

— Da.

— Dumneavoastră postaţi filmuleţele de la evenimente?

— Da. N-o să vă vină să credeţi cât de populare au ajuns.

Lui Gamache, care remarcase cum creştea văzând cu ochii numărul de like-uri, îi venea să creadă.

— Videoclipurile par să fie tot mai bune, a remarcat Lacoste. Mai profesioniste.

— Aşa este. La început, foloseam filmări primite de la oameni din public, a explicat Debbie, dar aveam nevoie de ceva mai uşor de urmărit, aşa că angajăm acum pe cineva care să filmeze în fiecare oraş în care mergem.

— Şi ieri? A fost înregistrat evenimentul?

— Dac-ar fi existat o filmare, inspectore, v-am fi dat-o. Dar a fost prea din scurt, n-am apucat să găsim pe cineva.

— Am văzut filmuleţul de la evenimentul de dinainte de Crăciun, a intervenit Gamache, pe un ton relaxat.

— Da, păi, cea mai mare parte din înregistrarea aia a fost făcută de oameni din public. Am hotărât să nu folosim ce-am filmat noi.

— Din cauza violenţei?

S-a lăsat tăcerea.

— S-ar zice că prezentaţi adevărul cam pe alese, a remarcat inspectorul-şef.

— Nu facem toţi aşa? a replicat profesoara Robinson. Presupun că nici dumneavoastră nu ne spuneţi acum tot ce-aţi aflat. De exemplu, cum a pătruns omul ăla în sală cu o armă? Am văzut că erau agenţi postaţi la uşă. Îi verificau pe toţi cei care intrau.

Gamache a privit-o pe Roberge, încercând să-şi dea seama dacă le spusese despre bănuiala poliţiei că exista un complice, dar părea că Abigail Robinson îşi dăduse seama singură.

— Asta investigăm acum. Există posibilitatea să nu fi lucrat singur.

În încăpere nu se mai auzea decât pocnetul lemnelor din foc.

— Deci mai există un atacator în libertate? a întrebat Debbie, făcând ochii mari şi uitându-se imediat spre uşile înalte din sticlă şi spre grădina de dincolo de ele.

— Avem agenţi de la Sûreté care păzesc casa, i-a răspuns Gamache. Şi facem tot ce ne stă în putere ca să găsim complicele. Dacă există.

— Nici măcar asta nu ştiţi cu certitudine? Cum veţi putea să găsiţi un om despre care nici nu ştiţi sigur dacă există? a insistat Debbie, ridicând tonul.

— E-n regulă, a intervenit Colette. Sunt foarte buni în meseria lor.

— Cum au fost şi ieri, când a intrat în sală un atacator înarmat? s-a răstit Debbie.

Abigail a pus mâna pe braţul prietenei ei. Debbie a răsuflat adânc, încercând să se calmeze, şi i-a strâns uşor mâna.

Un lucru era cert. Abigail Robinson şi Debbie Schneider erau un cuplu, la fel de intime cum ar fi fost şi dacă ar fi fost îndrăgostite. Poate chiar mai intime. Nu sexul defineşte o relaţie intimă, aşa cum absenţa sexului nu exclude existenţa unei relaţii.

— Aveţi idee cine ar vrea să vă facă rău? a întrebat Lacoste. Dintre colegi? Foşti parteneri, cineva care v-ar putea purta ranchiună?

— Păi, cam jumătate din Canada, se pare, a răspuns Abigail.

— Personal, vreau să spun.

— Nu cred c-am rănit pe cineva atât de rău încât să-şi dorească să mă omoare. Tu ce crezi? a întrebat-o pe Debbie, care a clătinat din cap.

— Lucraţi la University of Western Canada, nu-i aşa?

— La UWC, da. De fapt, am preluat fostul post al tatălui meu.

Isabelle a reflectat asupra dinamicii pe care o sugera situaţia. Părea aproape ceva shakespearian. Poate chiar demn de o tragedie greacă. Dar să fi fost într-adevăr o tragedie sau doar un Destin binevoitor, care-i oferise acest dar unui copil talentat?

— Probabil că era relativ tânăr când a murit.

— Aşa e. A făcut un accident cerebral.

— Şi vă aflaţi în Oxford când s-a întâmplat?

— Da, acolo era, i-a răspuns Colette. M-au sunat pe mine şi a trebuit să-i dau vestea lui Abigail.

— De la spital te-au contactat pe tine? a întrebat-o Gamache.

— *Oui*. Pe mine mă trecuse Paul ca persoană de contact în caz de urgenţă. Dacă se întâmpla ceva, nu voia ca Abigail să fie singură când primea o asemenea veste.

— Pare să fi fost un om foarte grijuliu, a comentat Gamache.

— A fost un tată iubitor, a replicat Colette. Mereu pregătit pentru lucrurile impredictibile.

— Era adept al teoriei probabilităţilor?

— Dumneavoastră ar trebui să înţelegeţi foarte bine asta, domnule inspector-şef, a intervenit Abigail. Nu creaţi teorii bazate pe probabilităţi, ca apoi să le eliminaţi, pe măsură ce aflaţi fapte concrete? Nu aşa găsiţi criminalii?

— E foarte adevărat. Dar trebuie să luăm în considerare şi sentimentele. Ceea ce simţim faţă de lucrurile care ne înconjoară influenţează felul în care le percepem.

— Acesta pare să fie un element imprevizibil, a remarcat Colette.

— Oh, ai fi surprinsă cât de limpede vede inima. Ce ştiu cu siguranţă este că ceea ce simţim determină ce gândim, iar ceea ce gândim determină felul cum acţionăm.

Acţiunile noastre lasă în urmă dovezi, faptele astea pe care le-aţi pomenit. Dar totul începe cu sentimentele.

— Din fericire, cifrele n-au sentimente, a comentat Abigail.

— Nu, dar matematicianul, statisticianul are. Este imposibil să n-aibă niciun sentiment. La fel şi anchetatorii de la Omoruri. Putem face greşeli. Putem interpreta excesiv dovezile. Putem chiar să manipulăm anumite fapte ca să se potrivească teoriei care ne convine nouă. Încercăm să n-o facem, dar oameni suntem şi noi, iar tentaţia există. Din fericire, dacă interpretăm greşit faptele şi arestăm o persoană nevinovată, cazul e respins.

— Dar nu întotdeauna, a intervenit Roberge. Uneori sunt condamnaţi şi oameni nevinovaţi. Iar cei vinovaţi sunt eliberaţi.

— Exact. Aceleaşi fapte pot conduce la concluzii diferite. Felul în care interpretăm faptele poate să depindă de experienţele noastre. Chiar de felul în care am fost crescuţi. De ceea ce ne dorim să spună faptele acelea.

— *Minciuni, minciuni sfruntate şi statistici*[8]? a întrebat Abigail.

Gamache a ridicat din sprâncene, recunoscând citatul. Însă nu a spus nimic.

— Credeţi că asta am făcut eu?

Nu părea să fi intrat în defensivă, ci doar să fie curioasă. Aproape amuzată.

— Nu sunteţi prima persoană care-mi spune asta. Pot fi manipulate statisticile? Absolut. Am văzut cu toţii situaţii în care s-a întâmplat. Politicieni, sondaje, agenţii de publicitate. Oricine urmăreşte un scop poate măslui statisticile. Dar ce vă pot spune, şi cred că rectorul

[8] Citat faimos, folosit şi răspândit de scriitorul american Mark Twain (1835-1910), care i-l atribuia premierului britanic Benjamin Disraeli (1804-1881).

Roberge va fi de acord, este că puţini oameni de ştiinţă ar face aşa ceva, fie şi numai pentru c-am fi descoperiţi imediat de colegii de breaslă. Ne-am pierde credibilitatea, am pierde respectul colegilor şi am risca blamul universităţilor unde lucrăm.

— Ceea ce vi s-a şi întâmplat.

După înţepătura aceasta, s-a aşternut tăcerea.

— E adevărat, a răspuns profesoara în cele din urmă. Dar nu fiindcă studiul meu ar fi greşit. Dimpotrivă, ci fiindcă ştiu şi ei că am dreptate, iar asta îi nelinişteşte.

Gamache şi-a adus aminte ce-i spusese Roberge când pleca din biroul ei. Că deşi erau şocante, chiar dezgustătoare, cifrele şi concluziile profesoarei Robinson erau corecte. Însă între corect şi drept este o mare diferenţă. La fel ca între fapte şi adevăr.

S-a aplecat în faţă.

— De ce-aţi venit aici?

— Doamna rector s-a gândit c-ar fi mai comod să stăm aici, i-a răspuns Abigail.

— Nu, vă întrebam de ce aţi venit în Québec. În zona asta. În perioada asta a anului. N-aţi venit ca să organizaţi evenimentul; a fost programat abia după ce vă hotărâserăţi să veniţi. Deci ce v-a adus aici?

— Am vrut s-o vedem pe Colette. Am avut câteva luni grele după ce Comisia Regală mi-a respins raportul. Am vrut să schimb un pic aerul şi să-i cer sfatul.

— Şi cu toate astea, nu s-ar spune că v-aţi grăbit s-o revedeţi.

Abigail a aruncat o privire spre Colette, care a lăsat ochii în jos.

— În regulă, vreţi să ştiţi adevărul?

— Vă rog.

— Motivul principal pentru care am venit acum e foarte simplu. Mi-am vândut casa şi peste tot sunt acum doar cutii.

— E o harababură totală, a completat Debbie.

— Aşa c-aţi traversat tot continentul ca să scăpaţi de dezordine şi cutii? a insistat Lacoste.

— E greu de explicat, a continuat Abigail oftând. După ce a murit tata, am cărat în pod toate cutiile de la el din casă şi nu m-am mai atins de ele. Dar acum trebuie să iau totul la mână şi să hotărăsc ce păstrez. A fost – a ezitat o clipă – dificil. M-am simţit copleşită emoţional. Colette îmi tot povestise cât de frumos e aici, mai ales în perioada asta a anului. Cât de linişte e.

Privindu-l lung pe detectiv, a adăugat:

— Mă întreb dacă înţelegeţi sentimentul ăsta. Nu mi-am dorit decât un pic de linişte.

— Aşa c-aţi organizat o manifestaţie? a întrebat-o Lacoste.

— Mi-ar fi luat doar o oră din concediu. Cine şi-ar fi imaginat c-avea să se întâmple aşa ceva?

Gamache a tras adânc aer în piept şi a decis să nu deschidă iar subiectul.

— Chiar şi aşa, tot a ieşit şi ceva bun, a intervenit Debbie.

— Ce anume?

— Am primit un telefon în dimineaţa asta. N-am apucat să-ţi povestim, Colette.

— De la cine? a întrebat Roberge.

— De la premierul Québecului. A văzut ştirile. Probabil şi-a dat seama că teoria e sprijinită de tot mai mulţi oameni. Vrea o întâlnire, să discute rezultatele cercetării lui Abigail. S-ar putea ca în curând să aveţi de aplicat o lege cu totul nouă.

Ceea ce cu două zile înainte ar fi însemnat sinucidere politică, acum devenise viabil.

Gamache n-a reacţionat în niciun fel, cu excepţia faptului c-a rămas încremenit. În timp ce Isabelle Lacoste, care se afla lângă el, îşi imagina cum ar fi fost să-i forţeze pe bătrâni şi pe bolnavi să accepte o injecţie letală.

Inspectorul-şef a privit-o pe Roberge şi a rostit încet:

— Mă-ntreb dacă asta a fost ceva previzibil.

Însă ea nu era atentă. Colette se uita pe fereastră, privindu-şi soţul care se plimba de mână cu unul dintre nepoţi.

— Sunt tot aici copiii? a întrebat el.

— Pleacă după prânz, i-a răspuns Colette.

— Ne-au sunat şi multe dintre trusturile de presă. I-am programat interviuri lui Abby pentru toată după-amiaza, a continuat Debbie. De fapt, în câteva minute o să înceapă o intervenţie în direct la CNN, pe urmă la BBC. Am bifat deja emisiunile de ştiri canadiene. Ni s-a dublat numărul de urmăritori pe *social media* de aseară.

Gamache ştia deja. Urmărise şi el creşterea numărului de susţinători de după atac.

— Putem sta de vorbă între patru ochi o clipă? a întrebat-o pe Roberge.

Ea a încuviinţat şi s-a ridicat.

Capitolul 15

Au ieşit din bucătăria primitoare şi, trecând prin salon, au intrat într-un birou micuţ. Era plin de suveniruri. Fotografii. Premii. Diplome. Ordinul Canadei şi Ordre National du Québec primite de Roberge.

Apoi cărţi, cărţi şi iar cărţi.

Colette s-a întors spre el.

— Cu ce te pot ajuta, Armand?

— Aş vrea să văd toate e-mailurile pe care vi le-aţi trimis tu şi profesoara Robinson sau *madame* Schneider.

— N-o crezi?

După ce l-a privit lung o clipă, a zâmbit şi a adăugat:

— Sau nu mă crezi pe mine.

— Să zicem doar că şi eu lucrez foarte metodic.

Roberge s-a aşezat la birou, în timp ce în depărtare s-a auzit o uşă deschizându-se brusc. Gamache s-a întors fulgerător în direcţia din care răsunase bubuitura, dar s-a relaxat când a văzut gaşca de puştani intrând în hol. Copiii erau îmbujoraţi şi aveau părul răvăşit din cauza căciulilor. Era clar că petrecuseră dimineaţa pe pârtie, iar acum aveau o dispută despre superioritatea schiului sau a snowboardingului.

Roberge, cu ochelarii pe nas, şi-a îndreptat privirea spre el.

— O să plece, promit.

Dinspre bucătărie, unde o lăsase pe Lacoste, a auzit-o pe Debbie încercând să-i convingă pe copii să facă mai puţină gălăgie, explicându-le că urma să înceapă un interviu.

— Uite-le, Armand! l-a chemat Colette, dându-se în spate din faţa calculatorului. Nu sunt multe. Vrei să ţi le printez?

— Da, te rog.

— Eşti de modă veche, a zâmbit ea, apoi a apăsat o tastă şi s-a îndreptat spre imprimantă.

— Sunt doar bătrân.

Şi-a tras scaunul în faţa calculatorului şi şi-a pus ochelarii de citit. O auzea pe profesoara Robinson în bucătărie – începea interviul. Împărţind ecranul în două, a pornit într-o parte CNN Live, iar în cealaltă a deschis e-mailurile.

Gazda emisiunii a început destul de politicos, întrebând-o cum se simte. Apoi a prezentat clipurile de la eveniment. Erau nişte înregistrări pe care, din câte ştia Gamache, cei de la Sûreté nu le primiseră.

Nu păreau să conţină nicio noutate. Camera de filmat era îndreptată spre scenă, bineînţeles, nu spre public.

Era surprinsă şi debandada aceea cumplită. Reinstaurarea unui calm fragil. Apoi gloanţele. Când s-a terminat înregistrarea, gazda emisiunii a început s-o atace pe profesoara Robinson.

— Faceţi să pară că propuneţi un gest de bunătate, dar nu spuneţi, de fapt, „Dumnezeu să v-ajute dacă vă-mbolnăviţi, că societatea sigur n-o s-o facă”? Am văzut cu toţii ce s-a întâmplat în căminele de bătrâni în timpul pandemiei, acum vreţi să transformaţi nenorocirea aia într-o politică guvernamentală?

— În primul rând, eu nu spun nimic. Cifrele, statisticile vorbesc de la sine. În timpul pandemiei am învăţat că asemenea tragedii nu trebuie să se mai repete niciodată, absolut niciodată. Nimeni nu merită să moară aşa. Asta ar preveni...

Gamache a închis fereastra cu interviul, iar Colette a observat că-i tremura un pic mâna dreaptă.

— E foarte bună, nu-i aşa? a întrebat ea.

— Ştie cum să-şi păstreze cumpătul într-un interviu dificil, da.

Ceea ce, ştia foarte bine, era cât se poate de diferit de „a fi bună”.

— Cât de bine l-ai cunoscut pe tatăl lui Abigail?

— Cum adică?

— Pare că aţi avut o relaţie intimă.

Colette i-a zâmbit şi s-a aşezat lângă el.

— Da, presupun c-a fost intimă. Dar nu în sensul la care te gândeşti tu. Era mai în vârstă decât mine. O combinaţie

între mentor şi frate mai mare. Era mai curând o comuniune a minţilor, decât a inimilor.

— Şi soţia lui, mama lui Abigail? Ce părere avea despre relaţia dintre voi doi?

— N-am cunoscut-o. Murise deja. De ce te interesează povestea asta? S-a întâmplat acum zeci de ani. Poate c-ar fi mai bine să te concentrezi pe oamenii care-s acum în viaţă.

Gamache a zâmbit.

— Am mai vânat eu fantome, dar nu, acum vreau doar să-mi pot face o imagine completă. După ce i-au murit şi mama, şi tatăl, probabil că Abigail s-a apropiat foarte mult de tine.

— Nu prea. După Oxford, s-a întors în British Columbia, iar eu şi Jean-Paul am revenit în Québec.

— Şi nu mai avea pe nimeni altcineva? Fraţi, surori?

— O avea pe Debbie. Părea să fie suficient.

Surâzând, a adăugat:

— Ce mai scorneşte acum mintea aia a ta bănuitoare?

A zâmbit şi inspectorul-şef, iar în colţurile ochilor i-au apărut cute lungi ce se întindeau şi-n jos, spre obraji.

— Nimic. E un defect profesional. Să caut spectre acolo unde nu există.

— Şi complici, la fel?

— Ah, complicii sunt sigur că există.

S-a ridicat şi, mergând lângă bibliotecă, a scos un volum pe care îl observase de când intrase în încăpere. A privit coperta, apoi l-a întors spre ea, să i-l arate. Roberge a izbucnit în râs.

— Mi-a dat-o cadou soţul meu când ne-am logodit.

Colette a luat cartea şi a privit-o cu duioşie, ca pe chipul unui om iubit. Cartea se numea *Cum să minţi cu ajutorul statisticii*.

Gamache a auzit iarăşi dinspre bucătărie gălăgia făcută de copii şi şi-a dat seama că probabil interviul luase sfârşit. A scos telefonul şi s-a uitat pe profilul de *social media* al lui Abigail Robinson – numărul urmăritorilor era într-o creştere susţinută. O creştere la fel de rapidă, şi-a spus el, precum creşterea datoriei naţionale a Statelor Unite, ilustrată pe un contor pe care îl văzuse în New York. Acum privea cu aceeaşi nelinişte cum creştea neîncetat numărul susţinătorilor profesoarei Robinson. Un barometru al deficitului de moralitate.

Armand a băgat telefonul în buzunar şi a pornit spre uşa biroului. Le vedea pe hol pe Lacoste, Abigail şi Debbie. Când poliţista s-a uitat spre el, a dat uşor din cap.

Plecau.

S-a întors spre Roberge.

— Te rog să nu le laşi să plece de la tine până nu prindem complicele.

— Şi dacă nu-l prindeţi niciodată?

— Ai o casă suficient de mare...

Colette a râs.

— Am să fac tot ce-mi stă în putere. *Bonne année*, Armand. Să sperăm că Anul Nou o să înceapă mai bine decât s-a încheiat cel vechi.

— *Inshallah*[9]. *Bonne année*, Colette.

În timp ce ieşea cu maşina de pe aleea din faţa casei, Lacoste l-a întrebat:

— Ce părere aveţi despre Colette Roberge? Credeţi că-i implicată?

— Ah, cu siguranţă e implicată. Numai că nu ştiu cum anume.

---

[9] Expresie în limba arabă care are sensul „dacă vrea Dumnezeu”, „cu voia lui Dumnezeu”.

Jean-Guy s-a oprit în faţa uşii şi a apăsat pe butonul soneriei.

Era acasă la sunetistă. Cu tehnicianul care se ocupase de lumini vorbise deja – îi spusese că-n timpul evenimentului moţăise într-o cabină din fundul sălii de sport.

Nu ştia deloc engleză, iar cu o seară înainte ieşise la o băută cu prietenii. Prelegerea despre statistică, ţinută în limba engleză, nu-l interesase nici cât negru sub unghie. Tânărul studia Teatrul la universitate şi lucra cu jumătate de normă ca tehnician de lumini, ca să mai câştige un ban.

Cum poliţistul mai bătrân le zisese să ţină luminile aprinse tot timpul, nu avusese mare lucru de făcut, îi povestise el lui Beauvoir. Aşa că-l luase somnul. Se trezise abia când explodau pocnitorile.

Nu, nu văzuse cine era de vină. Până se trezise de-a binelea, exploziile încetaseră şi mulţimea începea să intre în panică. Apoi răsunaseră împuşcăturile.

— M-am speriat ca dracu’! *Ostie*.

— Ai filmat ceva?

— Mă ocup de lumini, nu de înregistrări.

— Asta am înţeles, îi răspunsese Beauvoir, simţind că-i este pusă la încercare răbdarea. Dar din cabina ta se vedea totul perfect. E chiar în spatele sălii de sport şi e la înălţime. Dacă ar vrea cineva să înregistreze un eveniment, ăla ar fi locul ideal. Nu?

— Probabil. Dar de ce mi-aş fi dorit să am o asemenea înregistrare?

— Tu nu, dar poate că altcineva, da.

Îi aruncase puştiului o privire vicleană şi adăugase:

— Ţi-a cerut cineva s-o înregistrezi? Poate chiar ai fost plătit pentru aşa ceva?

— Să înregistrez un eveniment? Fără aprobare scrisă de la universitate? E ilegal.

— *Merci*, îi răspunsese Beauvoir. Acum, să ştii c-am să te întreb din nou, pentru că mi-eşti simpatic şi nu vreau să intri într-un bucluc şi mai mare fiindcă ai de gând obstrucţionezi justiţia într-un caz de tentativă de crimă. Eşti sigur că n-ai înregistrat evenimentul?

— Uitaţi ce e, jobul ăsta e uşor şi e destul de bine plătit, aşa că n-o să-mi bat joc de el înregistrând ilegal cine ştie ce. Mă roagă lumea tot timpul, mai ales puştimea care vrea să pirateze concerte. Cum aţi spus şi dumneavoastră, de acolo se vede foarte bine scena. Dar nu fac aşa ceva. Oricine poate să-şi dea seama de unde a fost filmat, doar uitându-se la clipul ăla, şi aş da imediat de belea.

— În ultima săptămână ai mai intrat în clădire?

— Nu, ce să caut acolo?

— Ţi-a dat cineva vreun obiect pe care să-l duci înăuntru?

— Cum ar fi pocnitorile?

Cum inspectorul nu îi răspunsese, băiatul făcuse ochii mari.

— Vă referiţi la pistol? Aş vrea eu!

Inspectorul-şef se înşală, îşi spusese Beauvoir în timp ce se întorcea la maşină. *Puştiul ăsta nu-i dihor. E un gluton.*

Apoi urmase sunetista. Parcase pe aleea din faţa casei, în timp ce un Père Noël uriaş, cocoţat pe acoperiş, îi făcea de zor cu mâna. Fără să coboare din maşină, Jean-Guy se uitase la herghelia de reni din faţa casei, toţi cu nasuri roşii, sclipitoare. Era ridicol.

Îi plăcea, într-un fel.

Primise un mesaj de la Isabelle, care îi spunea că erau pe drum spre secţia locală de poliţie, ca să-l interogheze pe Édouard Tardif.

Vin şi eu imediat, îi răspunsese, apoi urcase treptele de la intrare şi sunase la uşă.

— Ce-ai aflat? l-a întrebat Gamache, o jumătate de oră mai târziu.

Şeful secţiei le cedase biroul lui; erau deja familiarizaţi cu el de la alte anchete.

— Am vorbit cu tehnicienii de sunet şi lumini. Amândoi sunt studenţi la Teatru la universitate.

Nu şi-a scos notiţele; nu avea nevoie de ele. Nu era mare lucru de ţinut minte.

— Tipul cu luminile zice c-a dormit până au explodat pocnitorile. Cică n-a înregistrat prelegerea pentru nimeni, dar e cam şmecheraş. Mă-ndoiesc că-i genul care să respecte regulile.

Gamache s-a abţinut să zâmbească. Era, aproape cuvânt cu cuvânt, ce-i spusese şeful secţiei despre Beauvoir când se cunoscuseră.

— Şi studenta care s-a ocupat de sunet? Ea a văzut ceva? l-a întrebat Isabelle.

— Nu. Au chemat-o abia în dimineaţa respectivă. A ajuns cu o oră înainte să urce Robinson pe scenă şi nu mai intrase în sală de la începutul vacanţei de Crăciun. A stat tot timpul în culise şi e încă destul de afectată. I-am programat o întâlnire cu psihologul nostru.

Gamache a aprobat. Acesta era Jean-Guy pe care-l cunoscuse cu atâţia ani în urmă: un om de treabă, deghizat în şmecheraş.

S-a auzit o bătaie în uşă şi a băgat capul un agent.

— A venit avocata, inspectore-şef.

— *Merci*. Poţi s-o conduci în sala de interogatoriu, te rog? Pe urmă, aşteaptă zece minute şi adu-l şi pe *monsieur* Tardif.

— *Entendu.*

— Grozav mod de a-ţi petrece Anul Nou, Armand, l-a întâmpinat *maître* Lacombe, avocata.

A pus pe masă un carnet de notiţe şi telefonul, apoi i-a salutat pe Beauvoir şi Lacoste plecându-şi uşor capul.

— Sfânta Treime? Serioasă mobilizare de forţe, pentru un caz care e deja închis.

— Aşa să fie? i-a întors-o Gamache, aşezându-se şi el.

— Închis? Da, eu aşa zic. Clientul meu n-are antecedente. Cooperează. Nu s-a opus arestării şi e clar că n-a fost o tentativă reală de crimă.

— Oho, impresionantă listă de minciuni şi de jumătăţi de adevăr, a replicat Isabelle. Agenţii mei au fost nevoiţi să se lupte cu el ca să-i ia arma, a tras în public, într-un spaţiu închis, aproape provocând o degringoladă, iar profesoara Robinson a scăpat cu viaţă doar pentru c-a împins-o inspectorul-şef.

— E o chestiune de percepţie, inspectore, i-a răspuns avocata. Édouard Tardif este un om cumsecade, care a luat-o un pic pe arătură. I-a intrat în cap că ceea ce spune profesoara Robinson este o ameninţare. A fost întărâtat de mass-media ostilă. De *fake news*. A tras şi el o dată la întâmplare...

— De două ori, a corectat-o Beauvoir. Şi a ratat cu puţin.

— Dar a ratat. Şi de unde ştim noi că nu asta a fost intenţia lui de la bun început? Este un ţintaş expert. Dac-ar fi vrut s-o omoare, ar fi reuşit.

La un semn al lui Gamache, a fost adus şi Édouard Tardif.

Gamache îl mai văzuse doar pentru o clipă, în treacăt, în sala de sport.

Era un bărbat de 53 de ani, solid, bine făcut.

— Le poţi scoate, a spus Gamache, arătând spre cătuşele de la încheieturile groase ale lui Tardif.

După ce s-au prezentat, inspectorul-şef a vorbit primul:

— Avem câteva întrebări pentru dumneavoastră, domnule.

— Înainte să începem, a zis Tardif, spuneţi-mi, vă rog, cum se simt cei care au fost duşi la spital.

Vocea i se potrivea cu înfăţişarea. Era aspră, răguşită. Un fel de mârâit. Dar lui Gamache nu-i părea a fi vocea unui om rău.

— În principal julituri şi vânătăi, i-a răspuns Isabelle. Mulţi sunt în stare de şoc. Un bărbat e încă internat şi ţinut sub observaţie, din cauza unui posibil atac de cord.

— Sper c-o să-şi revină.

— Dacă moare, veţi fi acuzat de crimă.

— Omor prin imprudenţă, în cel mai rău caz, a intervenit *maître* Lacombe.

— Începem? a propus Gamache. Am vrea să lămurim nişte chestiuni.

S-a uitat spre Lacoste, care a demarat interogatoriul.

La început i-a pus o serie de întrebări înşelător de simple, uşoare, ca să se destindă. Unde locuieşte, câţi ani are, unde lucrează.

— În pădure, a răspuns *monsieur* Tardif.

Era adevărul adevărat, rostit fără vreo urmă de sarcasm. Édouard Tardif tăia copaci pentru lemne de foc şi-i căra din pădure. Se folosea de un cal, fiindcă în pădure copacii erau prea deşi ca să încapă un tractor. Îi trântea la pământ, apoi îi târa unul câte unul afară din pădure.

— Copacii care s-ar fi uscat oricum, a adăugat.

— Şi faceţi asta singur? l-a întrebat Gamache.

— Uneori mă ajută frate-meu, dar, de cele mai multe ori, singur.

— E o muncă foarte periculoasă de unul singur, i-a spus Lacoste. În adâncul pădurii.

— Păi, tinerii din ziua de azi nu vor să facă munca grea. Şi mie-mi place să fiu singur. Fără nimeni care să mă bată la cap.

— Dar nu are nici cine să vă salveze.

Tardif s-a întors să-l privească pe Jean-Guy, care intervenise.

— Există pe lumea asta şi locuri mai cumplite decât pădurea în care să mori. Moduri mai oribile de a muri.

— Cum ar fi să fii împuşcat sau călcat în picioare într-o sală de sport?

Tardif şi-a muşcat buza de sus, trăgând-o spre interior.

— *Monsieur* Tardif n-a vrut să-i facă niciun rău profesoarei Robinson, a intervenit avocata. Focurile de armă aveau menirea să sperie, atâta tot.

— Nu pe dumneavoastră vă interogăm, *maître* Lacombe, a ripostat Gamache. Vă rog să-i permiteţi clientului dumneavoastră să răspundă.

S-a întors către Tardif şi a continuat:

— Bănuiesc că puteţi răspunde şi singur. Aşa cum bănuiesc că evenimentele de ieri n-au fost rezultatul unui impuls fantezist. Ce aţi vrut să faceţi?

— Vă sfătuiesc să nu răspundeţi la întrebarea asta! s-a repezit *maître* Lacombe.

Tardif s-a uitat la avocată, apoi la ofiţerii de la Sûreté.

— Am învăţat meserie de la un pădurar bătrân pe nume Tony. Eram copil, iar dintre copaci ştiam doar arţarii. Şi castanii. Şi pinii, bineînţeles. El m-a învăţat că arţarii sunt de mai multe feluri, la fel şi pinii, şi stejarii, şi cireşii. Despre speciile invazive, despre foioase. Despre copacii sempervirescenţi. Despre cei care se vor usca şi cei care pot fi salvaţi. Am învăţat să ascult oamenii care ştiu mai multe decât mine. De ce aş mai avea avocată, dacă n-aş asculta de ea? N-am să vă răspund la întrebare.

Răspunsul lui, atât de logic argumentat, atât de succint pus în context, a luat-o prin surprindere până şi pe *maître* Lacombe.

— Ceea ce faceţi în pădure, faptul că stabiliţi care dintre copaci se vor usca în curând şi îi tăiaţi, este foarte important pentru sănătatea întregii păduri, a remarcat Jean-Guy. Ceilalţi copaci au de câştigat.

— Aşa-i.

— Şi atunci, de ce vă supără atât de mult teoria profesoarei Robinson? Nu e acelaşi lucru? Ca bolnavii aflaţi în stadii terminale să fie sacrificaţi pentru binele societăţii?

— Cred că mă supără fiindcă e o mare diferenţă între un copac şi un om.

Maître Lacombe a izbucnit în râs.

— *Touché*.

— Faceţi parte din clubul de tir, sunteţi un ţintaş bun, a spus Isabelle. Ştiţi ce pot face armele, gloanţele. Şi cu toate acestea, aţi decis să trageţi cu arma de două ori, într-o sală aglomerată. Aproape c-aţi creat isterie. Ar fi putut fi ucişi sute de oameni, inclusiv copii.

— Nu m-am gândit la asta.

— Aiurea! a izbucnit Beauvoir. Sunteţi un om inteligent. Şi vreţi să ştim că sunteţi un om inteligent. Iar acum ne spuneţi că nu v-a trecut prin cap cel mai evident lucru? Nu, pur şi simplu nu v-a păsat. Nu v-a păsat de copiii ăia. De bătrânii din sală. Cine credeţi c-ar fi fost ucis, dacă oamenii începeau să se calce în picioare? Probabil nu cei tineri, sănătoşi. Ar fi pierit persoanele vulnerabile, bolnave, oamenii mai slabi, care se mişcă mai încet. Nu sunteţi cu nimic mai breaz decât Robinson.

Beauvoir aproape că urla la el.

Gamache i-a permis, curios cum avea să reacţioneze Tardif.

— Ba îmi pasă! De ce credeţi c-am făcut ce-am făcut? a explodat bărbatul.

— De ce?

— Nu răspundeţi la întrebarea asta! s-a răstit avocata lui Tardif, punând mâna pe braţul lui robust.

— Ca să-i salvez pe alţii. Ca s-o opresc.

Maître Lacombe a suspinat şi s-a sprijinit de spătarul scaunului.

— Şi uite-aşa începe.
— De ce? a insistat Beauvoir.
— Dumneavoastră n-aţi face la fel? Vreţi să se apuce să omoare bătrâni? Copii? Ce fel de om n-ar vrea s-o oprească? Ştiam c-o să fiu prins, dar tot a meritat. Cineva trebuia s-o facă. Cineva trebuia să încerce.

Pădurarul s-a întors spre Gamache şi l-a privit lung.
— Dar aţi salvat-o.

În aceste câteva cuvinte se simţea tot dezgustul de care era capabil omul din faţa lui. Părea că e la un pas de a-l scuipa pe inspectorul-şef.
— Da. Nimeni nu are dreptul să ia aşa viaţa unui alt om.

Doar o uşoară îmbujorare dădea de gol sentimentele lui Gamache.
— Nici profesoara Robinson, nici guvernul. Şi nici dumneavoastră, *monsieur* Tardif.

Acum era rândul lui Tardif să se-nroşească la faţă.
— De ce eraţi atât de-n spate în sală? l-a întrebat Lacoste pe un ton calm, pragmatic.
— Nu mă aşteptam să fie aşa mulţi poliţişti. Planul meu era să stau în faţa scenei şi să trag de acolo.
— De unde nu puteaţi rata, a subliniat Lacoste.
— Nu răspundeţi! l-a avertizat avocata.
— Dar când am văzut atâţia poliţişti, m-am tras mai în spate. M-am gândit că, dacă stau pe la mijlocul sălii, aş putea să fug.
— Deci voiaţi să fugiţi, a intervenit Beauvoir.
— Dacă reuşeam să scap, da. Nu voiam să fiu prins, însă mă aşteptam să se întâmple.
— Cine a declanşat pocnitorile?
— Eu.

S-a lăsat tăcerea. Gamache a vorbit primul.
— Nu-i adevărat.
— Ba da.

— Care a fost scopul pocnitorilor?
— Să distragă atenţia.
— Zău? Şi cu toate astea, au avut efectul opus. Acum, toată lumea se uita în direcţia dumneavoastră. Cine a fost complicele dumneavoastră? l-a întrebat Lacoste.
— Nimeni.
— Cineva a ascuns arma şi pocnitorile în sală, cu trei zile înaintea evenimentului.
Pentru prima oară, Tardif a părut surprins. Descumpănit.
— În timp ce dumneavoastră îl ţineaţi de vorbă pe administrator. Cine a fost?
Chipul lui Tardif a împietrit.
— A fost fratele dumneavoastră, Alphonse?
Tardif o fixa cu privirea, iar expresia îi era de nepătruns.
— A plecat spre Abitibi chiar în ziua atacului. E imposibil să fie doar o coincidenţă.
— N-a avut nicio legătură cu ce s-a întâmplat. Am acţionat singur.
— Ştim deja că nu-i adevărat.
Pe un ton mai rece şi mai aspru, Lacoste a continuat:
— Uitaţi, în ciuda celor petrecute, n-a murit nimeni. Dacă o să cooperaţi, ne facem treaba în continuare şi putem încheia ancheta. O să aflăm în curând, oricum. Trebuie să fiţi conştient de asta. Fratele dumneavoastră va fi arestat de poliţia de acolo. E mai bine pentru dumneavoastră, pentru el, dacă ne spuneţi acum totul.
Édouard Tardif şi-a încrucişat la piept braţele uriaşe, musculoase. Isabelle a mai insistat o vreme, dar era clar că interogatoriul luase sfârşit.
— Audierea e programată pentru mâine, a anunţat-o Gamache pe avocată, în timp ce-o conducea spre ieşirea din secţie.
— *Merci*, Armand. Am să fiu acolo.

— Sfătuieşte-ţi clientul să coopereze. Dacă există un complice, nu vrem să-i facă vreun rău lui Abigail Robinson sau oricui altcuiva. Iar dacă izbuteşte s-o facă, *monsieur* Tardif va fi acuzat de crimă cu premeditare. Şi de acuzaţia aia nu va mai scăpa. Ştii foarte bine.

Maître Lacombe şi-a pus mănuşile şi a încuviinţat.

— O să stau de vorbă cu el.

— *Bon.*

Când au ajuns la uşă, Gamache a adăugat:

— Laşi impresia că eşti de acord cu profesoara Robinson.

Avocata l-a privit lung.

— Tu nu eşti de acord? Ce fel de societate îşi lasă oamenii să sufere, odată ce nu mai au nicio speranţă? Ar fi un gest de bunătate.

— Ar fi ca reglarea populaţiei de animale sălbatice prin depopulare controlată.

— Depopularea are loc pentru binele comunităţii. E trist, dar este necesară. *Bonne année*, Armand.

Capitolul 16

Petrecerea era în toi când au intrat Armand şi Reine-Marie în Auberge, chiar înainte de ora 22.

Un molid uriaş care mirosea minunat şi era împodobit cu ornamente strălucitoare din sticlă, bastonaşe de acadea şi lanţuri din popcorn domina un colţ al camerei de zi.

Pe poliţa şemineului se odihneau câteva crengi de pin pe care erau prinse fundiţe roşii, precum şi lumânări înalte, care licăreau plăcut. Dedesubt, focul trosnea uşor.

Marc Gilbert agăţase o rămurică de vâsc în candelabrul de la intrare, iar musafirii erau întâmpinaţi cu îmbrăţişări şi sărutări.

Armand a privit în jur şi a zâmbit. Era copleşit de uşurare.

Cu un an în urmă... Cu un an în urmă, aşa ceva părea imposibil. Asemenea reuniuni păreau să fi dispărut pentru totdeauna. Venise al doilea val al pandemiei, virusul se răspândea, luând cu el şi alte afaceri, şi alte locuri de muncă, libertăţi, tot mai multe vieţi.

Dar aşa cum situaţia se înrăutăţise uluitor de repede, se şi redresase odată ce fusese realizat vaccinul, care fusese împărţit cu toate ţările.

Ca o pădure după un incendiu, şi-a spus Gamache, în timp ce ducea gecile într-o cameră din spate, unde era pe pat un maldăr enorm de paltoane şi geci. Suferiseră multe pierderi, dar din cenuşă renăscuse o viaţă nouă, plină de vigoare.

Magazinele se redeschiseseră. Hotelurile şi restaurantele erau pline-ochi. Rata şomajului ajunsese mai mică decât oricând. Era ca şi cum oamenii se treziseră dintr-un coşmar lung şi se străduiau să compenseze pentru timpul pierdut. Să se bucure, să savureze o libertate pe care acum n-o mai considerau de la sine înţeleasă.

S-a întors în holul de la intrare şi s-a uitat pe fereastra livingului, unde i-a văzut pe Florence, Zora şi Honoré. Erau afară, împreună cu ceilalţi copii, frigeau bezele lângă focul de tabără, supravegheaţi de *monsieur* Béliveau, băcanul.

Apoi i-a scrutat pe oamenii din încăpere şi a văzut-o pe Reine-Marie: stătea de vorbă cu Clara şi cu Ruth. A surprins privirea Clarei o clipă şi i-a înţeles imediat semnificaţia.

Cu toate că trecuseră ani întregi de când clădirea fusese preluată de Marc şi Dominique Gilbert, Clara tot nu se obişnuise să-i spună Auberge sau Hotel & Spa. Pentru ea, avea să fie întotdeauna fosta casă Hadley. Şi pentru Armand, la fel.

Avea să rămână mereu locul înfiorător de pe deal, oroarea care se înălţa deasupra sătucului lor fermecător. Fosta casă Hadley îi urmărea în timp ce-şi vedeau de viaţa lor. Fericirea lor, mulţumirea lor nu reuşeau decât să-i facă umbra şi mai lungă, şi mai întunecată. Se lungea şi se tot lungea, întinzându-se spre ei, chiar şi în timp ce varul i se scorojea, acoperişul îşi pierdea ţiglele, lemnul putrezea. Cu cât erau ei mai fericiţi, cu atât mai odioasă devenea ea.

Era o ameninţare. Sătenii ţinuseră o întrunire şi hotărâseră s-o demoleze. Însă apoi răsunase o voce solitară, care le făcea altă propunere.

Se întorseseră cu toţii pe băncuţele lor din biserica St. Thomas şi priviseră în spate, uluiţi, la Ruth Zardo. Le spunea că ar fi putut fi salvată.

Votaseră cu toţii şi luaseră decizia de a-i mai acorda o şansă. Astfel, fusese consolidată, renovată, şi localnicii îi dăduseră o faţă cu totul nouă. Fusese curăţată şi chiar şi purificată, printr-un ritual făcut de Myrna, cu salvie, iarba-zimbrului şi apă sfinţită.

Apoi, după ce făcuseră tot ce le stătuse în putere, fosta casă Hadley fusese vândută – fără profit – tânărului cuplu şi devenise Hotel & Spa.

Acum, când o priveau, sătenii nu mai vedeau o oroare, ci o a doua şansă.

Cu toate astea, Clara nu putea să pună piciorul înăuntru fără să se înfioare de spaimă. Fără s-o vadă aşa cum fusese înainte. Aşa cum bănuia că e încă. Sub straturile de vopsea proaspătă.

Chiar şi acum, din pereţi părea să emane un iz de putreziciune. Ca artistă, Clara ştia că vopseaua nu schimbă nimic. Doar acoperea ceea ce se afla – şi avea să se afle pentru totdeauna – acolo.

Îşi dădea seama că Armand avea exact acelaşi sentiment. Că simţea şi el acelaşi lucru.

Era nedrept, Gamache era conştient de asta şi şi-o spunea în timp ce turna punci în pahare. Dar tot vedea, sub ipsos, oasele clădirii. Şerpii de la subsol, scheletele de şobolani încolăcite pe la colţuri. Pânzele groase de păianjen, care aşteptau să prindă şi să devoreze o fiinţă vie.

Sub aromele de pin, ghimbir şi scorţişoară ale sărbătorilor, el simţea mirosul de descompunere.

— Vrei ceva de băut? a întrebat, întinzându-i Clarei unul dintre paharele cu punci.

— *Merci.*

Pe celălalt i l-a dat lui Reine-Marie.

— Cu mine cum rămâne? i-a cerut Ruth socoteală.

S-a uitat la găleata cu scotch pe care o ţinea bine bătrâna poetă. A recunoscut-o. Era, de fapt, o vază de flori. De la ei de acasă.

Copiii au venit de afară şi au înşfăcat câte o gustare de pe masă lungă, plină cu *tourtières*[10] şi *boeuf bourguignon*. Brânzeturi variate şi feliuţe de baghetă. Gabri şi Olivier aduseseră un somn întreg, înăbuşit şi garnisit, în vreme ce pe o masă separată erau tarte şi prăjituri, fursecuri şi pandişpane, boluri cu lemn-dulce, jeleuri şi cireşe trase în ciocolată.

În mijlocul mesei trona o căsuţă de turtă dulce imensă, care reproducea fidel chiar clădirea în care se aflau.

Clara s-a aplecat şi s-a uitat prin uşa căsuţei, ornată cu dropsuri.

---

[10] Plăcintă canadiană cu carne.

— Ce cauţi? a întrebat-o Ruth.

— Tinereţea ta de mult apusă, i-a răspuns Clara, îndreptându-se de spate.

— N-o s-o găseşti acolo, a replicat Ruth, ridicând găleata.

Afară, Daniel o consola pe Florence, care privea nefericită bezeaua carbonizată ce atârna pe băţul ei.

Honoré, urmând exemplul băieţilor mai mari, şi-a avântat băţul, cu tot cu bezea, drept în inima flăcărilor, ca şi când ar fi ucis un dragon. Au sărit scântei, care au plutit spre cerul întunecat.

Zora stătea la distanţă. Nici ea şi nici bezeaua ei nu erau în pericol de a se arde. Însă nici n-aveau să se încălzească. Sub privirile lui Armand, Daniel s-a apropiat de fiica lui cea mică şi a îngenuncheat lângă ea în zăpadă, şoptindu-i ceva, liniştind-o, încurajând-o, însă fără s-o împingă în faţă.

Zora a făcut un pas de probă. Apoi al doilea.

Ce fetiţă curajoasă! şi-a spus bunicul. Armand cunoştea foarte bine spaima acelui prim pas. Ştia şi că asumarea riscului acelui prim pas era cheia unei vieţi împlinite. Important nu era neapărat să-i fie mai puţin frică, ci să găsească mai mult curaj. Iar Zora chiar avea curaj. Avea şi un tată care ştia diferenţa dintre a împinge şi a încuraja.

— Zevzecul unde e? a întrebat Ruth.

— Acasă. O să treacă pe aici curând, o aduce şi pe Idola, i-a răspuns Armand.

Acceptaseră de mult că aşa îi spunea Ruth lui Jean-Guy. Şi Jean-Guy îşi acceptase porecla, sau cel puţin devenise imun.

— N-am mai văzut-o pe Idola de două zile, a adăugat Ruth. A început deja să vorbească?

— Încă nu, i-a răspuns Reine-Marie. Şi, pentru numele lui Dumnezeu, nu vrem să se repete fiascoul lui Honoré!

Ruth a chicotit – părea oricum, numai chinuită de remuşcări nu. Ea-l învăţase pe băieţel primul cuvânt, care rămăsese preferatul lui.

— N-am fost eu de vină, s-a apărat ea, privind acuzator raţa pe care o ţinea în braţe.

— *Fuck! Fuck! Fuck!* a făcut pasărea, ca o apărare teribil de ineficientă.

— Dar Stephen? a întrebat Ruth, nonşalantă. Vine şi el?

— Te-ai îmbujorat? a tachinat-o Reine-Marie.

— Ruth nu se poate îmbujora, i-a răspuns Gabri. Ca să te îmbujorezi, trebuie să ai sânge în tine.

Făcând un semn din cap spre scotch, a adăugat:

— Dacă e vreodată stânjenită, ea se face aurie la faţă.

— Am impresia că se cheamă icter, a intervenit Clara.

— M-a strigat cineva?

Stephen a traversat agale încăperea aglomerată, folosindu-se de baston ca să-şi croiască drum. Exact cum îi arătase Ruth.

— Salut, Icter! l-a întâmpinat bătrâna poetă.

— Salut, Insuficienţă Hepatică! i-a întors-o el, sărutând-o pe obraji. Şi *fuck, fuck, fuck* şi ţie, i-a spus Rosei, care îl privea cu o expresie similară veneraţiei.

Iar raţele rar venerează pe cineva.

În timp ce oamenii trăncăneau liniştiţi în jurul lui, Armand s-a uitat din nou pe fereastră, la figurile îmbujorate şi la ochii sclipitori care priveau focul de tabără. Avea sentimentul că privea o scenă de la începuturile omenirii.

Ceva primitiv şi străvechi. Un an nou, zorii unei noi zile.

Mergea deseori la micuţa capelă de pe deal. Mai mult de dragul liniştii de acolo, decât ca să asculte predicile. Şi întotdeauna o găsea pe Ruth deja aşezată într-o strană. Singură, mâzgălea ceva, stând pe locul ei obişnuit; uneori, mâzgălea chiar pe el. Se aşeza sub vitraliul cu cei trei

dintre băieţii din sat care plecaseră la Marele Război şi nu se mai întorseseră.

Pe perete era o tăbliţă cu lista impardonabil de lungă: nume precum Tommy, Bobby şi Jacques. Iar sub nume era gravat: *Au fost copiii noştri*.

Cei iertaţi şi cei care au iertat se vor întâlni din nou. În timp ce se uita pe geam la copiii din jurul focului de tabără, Armand s-a gândit la poezia emblematică a lui Ruth.

Copiii noştri, era el conştient, au multe să ne ierte.

Sau va fi, cum a fost mereu, prea târziu?

— La ce te gândeşti? l-a întrebat Reine-Marie, văzându-i privirea pierdută undeva departe.

— Păi, mă gândeam la poezia ta despre iertare, i-a spus Armand direct lui Ruth. Ai cunoscut-o pe Abigail Robinson?

— Smintita? a întrebat Ruth, apoi s-a întors spre Stephen. Dac-ar fi după ea, noi doi am fi eutanasiaţi imediat.

— Poate că nu-i chiar aşa nebună, i-a spus Gabri lui Olivier.

— Doamne! a exclamat cineva din mulţimea de musafiri. Nu-mi vine să cred.

Armand s-a întors să vadă ce nu-i venea să creadă.

Încăperea se cufundase în tăcere. Până şi copiii se opriseră din alergat şi din ţipat, cu omuleţii de turtă dulce aflaţi pe undeva la jumătatea drumului spre gură. Se holbau cu toţii spre treptele largi care porneau, urcând, din holul de la intrare.

Haniya s-a oprit la jumătatea scării şi a rămas acolo. Nemişcată. Până când ochii tuturor oamenilor din încăpere au fost aţintiţi asupra ei.

— Nu cumva e...?

— N-are cum!

— Dar ce caută aici?

— Doamne Dumnezeule, e magnifică! a murmurat Reine-Marie.

Şi chiar era magnifică. Haniya Daoud, Eroina Sudanului, stătea pe treptele elegante, cu capul ridicat şi fruntea sus, cu trupul înfăşurat într-o *abaya* splendidă trandafirie cu auriu, şi cu hijab.

Era strălucitoare.

Reine-Marie o vedea pentru prima oară. După conversaţiile cu Armand şi cu prietenele ei, după descrierea deloc flatantă pe care i-o făcuseră, Reine-Marie se aşteptase la o persoană mai curând sumbră. Cu siguranţă, mai puţin luminoasă.

Iar acum avea în faţa ochilor o femeie care părea fără vârstă, în afara graniţelor timpului. O femeie plină de forţă, care domina încăperea chiar înainte să intre.

Dacă aşa era Haniya Daoud rănită, se întreba Reine-Marie, oare cum era pe vremea când era nevătămată, întreagă?

— În curând o să trebuiască să merg acolo, a spus Myrna câteva minute mai târziu, uitându-se spre Haniya, care stătea de vorbă cu admiratorii ei lângă pomul de Crăciun.

— De ce? a întrebat-o Jean-Guy.

Li se alăturaseră şi el, şi Idola. Micuţa era îmbrăcată într-o salopetă-veveriţă, cu urechiuşe şi codiţă pufoase. Olivier a luat-o în braţe, întorcându-se cu spatele spre Gabri, care întinsese mâinile, vrând s-o ţină şi el.

— E a mea!

Părinţii îşi tot împingeau copiii de la spate, spre *madame* Daoud. Ca într-o bună zi să le poată povesti propriilor copii că întâlniseră o sfântă.

Oamenii făceau poze, iar expresia de pe chipul Haniyei nu trăda niciun sentiment atunci când se uita spre obiectiv.

Îndepărtându-se de ea, o fetiţă şi-a întrebat mama:

— Toţi sfinţii au cicatrici din astea?
— Asta pot să-ţi răspund eu, a sărit un bărbat în vârstă, care tocmai se alăturase grupului lor.
— Bună, Vincent! l-a salutat Reine-Marie, zâmbind şi sărutându-l pe obraji.
Apoi s-a întors spre Stephen şi i-a spus:
— Am impresia că voi doi nu v-aţi cunoscut. El este doctorul Vincent Gilbert. Iar el este Stephen Horowitz.
— Aaah! a exclamat Stephen zâmbind. Sfântul Nesimţit.
— În persoană, i-a răspuns Gilbert, şi cei doi bărbaţi au dat mâna. Iar tu eşti miliardarul ratat.
— Hei, te rog! Acum trăiesc pe spinarea finului meu şi a familiei lui, n-aş zice că-s chiar ratat.
Gilbert a izbucnit în râs.
— S-a adunat ceva lume, a remarcat el, uitându-se în jur.
Armand a avut senzaţia că bărbatul caută pe cineva.
Myrna a luat o gură de punci şi a zis:
— Cred c-am s-o fac acum, până nu i se strică de tot dispoziţia. Ce păcat că nu bea şi ea!
— Ce să faci? a întrebat-o Vincent Gilbert.
— Să-mi cer iertare.
Întorcându-se spre Reine-Marie, a adăugat:
— Pot să i te prezint, dacă vrei. Clara!
— Ce?
— Haide, ştii foarte bine ce!
— Pff, bine.
Clara şi-a golit rapid paharul şi i l-a întins lui Annie.
— Dacă nu mă mai întorc, să ştiţi că v-am iubit pe toţi.
— Pot să iau eu tabloul cu Ruth? a întrebat Gabri.
— Nu, îl vreau eu! s-a băgat Ruth. E singurul care nu-i o mizerie.
— Cam asta a fost cu iubirea, a bombănit Myrna în timp ce se îndreptau spre Haniya.

— E faimoasa Eroină a Sudanului, a spus Gilbert, aşezându-se lângă Armand, în locul lui Reine-Marie. Am auzit că-i posibil să vină.

Sfântul Nesimţit se holba la Haniya cu o curiozitate şi o ranchiună făţişe.

După ce locuise atâţia ani nu doar în pădure, ci şi în spaţiul vast al propriului orgoliu, doctorul Vincent Gilbert ajunsese să se aştepte ca el să fie în centrul atenţiei, obiectul uluirii şi al veneraţiei la orice întâlnire socială.

— E mai tânără decât credeam.

— Are 23 de ani, i-a răspuns Armand. *Madame* Daoud a fost răpită şi vândută pe piaţa de carne vie când avea 11 ani.

— *Oui*. Cumplită poveste.

Gamache şi-a amintit de ce i se spunea bărbatului „Sfântul Nesimţit”. Era, fără îndoială, măcar în parte sfânt, dar era clar pentru toată lumea care-l cunoştea că, deşi cercetările sale în domeniul medicinei contribuiseră la starea de bine a omenirii, lui nu-i prea plăceau, de fapt, oamenii.

— Nu mă aşteptam s-o găsesc pe Eroina Sudanului taman în fundătura Québecului, a spus Gilbert. Ce caută aici?

— A venit în vizită la Myrna.

— Ăsta nu-i chiar un răspuns pentru ce-ntrebam eu, nu?

— Mie aşa mi se pare.

Vincent Gilbert avea în jur de 75 de ani şi-şi arăta vârsta, ba chiar părea mai bătrân. Zvelt, musculos, cu pielea brăzdată de riduri şi tăbăcită de viaţa de pustnic din ultima perioadă, petrecută într-o cabană de lemn din mijlocul pădurii.

— În mod normal nu te exprimi atât de vag, Armand. Mă-ntreb dacă nu cumva te-a afectat evenimentul de ieri.

În ciuda celor rostite, tonul lui Vincent Gilbert era blând. Îl îndemna pe Armand să spună ce are pe suflet, dacă

doreşte. Gamache avea sentimentul că, din când în când, putea întrezări pentru o clipă sfinţenia din Gilbert.

Însă apoi şi-a dat seama de altceva. Poate că Vincent Gilbert nu voia să-i asculte lui ofurile, ci să stea de vorbă despre ceea ce se petrecuse la universitate.

— Vincent, tu o cunoşti pe Abigail Robinson?

— Doar după reputaţie. I-am citit studiul.

— Şi?

— Şi nimic. Sunt doctor, nu statistician.

— Atunci, de ce l-ai citit?

— M-am săturat să tot citesc doar articole despre compost. Interesant e c-am descoperit că din cercetarea asta a ei recentă iese un îngrăşământ excelent. *Excusez-moi*, Armand. Marc!

Reine-Marie a încercat să se ţină tare, dar în cele din urmă a trebuit să recunoască: o găsea pe Haniya Daoud dificilă. A încercat să fie înţelegătoare când Haniya a ascultat, cu figura împietrită, scuzele Clarei. N-a ajutat că încercarea Myrnei de a-i cere iertare fusese întâmpinată cu o tăcere de gheaţă. Iar acum, Clara turna în abisul acela nişte cuvinte care sunau – şi probabil chiar erau – tot mai puţin sincere.

În timp ce Reine-Marie o privea pe Haniya, văzându-i grimasa dispreţuitoare i-a venit în gând un vers al lui Ruth.

Cine te-a rănit nespus, atât de-adânc, de nu ai vindecare?

Însă ştiau cine o rănise. Nu doar cei care o torturaseră. Ei, cu toţii, îi făcuseră rău prin tăcerea şi inerţia lor.

Era ora 23:15. Se apropia momentul piesei.

Pipăindu-şi buzunarele, Armand şi-a dat seama că-şi lăsase telefonul în pufoaică, iar acum voia să facă poze. Când a ieşit cu telefonul în mână din garderoba

improvizată, a auzit-o pe Dominique, una dintre gazde, stând de vorbă cu nişte musafiri întârziaţi.

— Puteţi să vă lăsaţi gecile în camera de acolo, aruncaţi-le direct pe pat, iar apoi vă rog să vă simţiţi ca acasă.

Însă vocea lui Dominique nu era la fel de voioasă ca de obicei, ceea ce l-a făcut pe Armand să se uite pe hol, dorind să vadă cine sosise. Zâmbetul i-a pierit.

La capătul holului, întoarsă cu faţa spre el şi privindu-l fix, era Colette Roberge. Iar în spatele ei se aflau Abigail Robinson şi Debbie Schneider.

Capitolul 17

— *Bonjour*, a salutat Armand, fără a catadicsi să zâmbească. N-am ştiut că urma să veniţi la petrecere.

— Eu am invitat-o pe doamna rector Roberge. Ne-a telefonat în după-amiaza asta, să întrebe dacă ţinem petrecerea tradiţională de Revelion. I-am spus că da şi că este binevenită să ni se alăture, a răspuns Dominique, simţind tensiunea dintre ei şi încercând s-o ascundă.

Şi-au aruncat hainele pe pat, apoi s-au întors împreună cu Armand de-a lungul holului.

— Am întrebat dacă pot aduce pe cineva, a explicat Colette.

— Am crezut că vă refereaţi la soţul dumneavoastră, i-a replicat Dominique.

— Pare că ne este destinat să ne tot întâlnim, inspectore-şef, a remarcat Abigail Robinson când s-au oprit în holul de la intrare.

— *Excusez-moi.*

A luat-o pe Colette la o parte şi i-a spus, în şoaptă:

— Te-am rugat s-o ţii pe profesoara Robinson la tine acasă. Să n-o laşi să plece.

— Da, dar...

— Dar nu suntem arestate, a intervenit Abigail în conversaţia lor, care era, în mod evident, confidenţială. Nu-i aşa? Nu încălcăm vreo lege venind la petrecerea asta, nu?

Armand a tras adânc aer în piept.

— *Non*. Dar pentru siguranţa dumneavoastră şi pentru siguranţa celorlalţi...

— N-a ştiut nimeni c-o să venim, a insistat Colette. Nici măcar gazda noastră.

Acum era rândul ei să-l ia pe Armand de braţ şi să-l ducă un pic mai departe de grup.

— Nu mă aşteptam să te găsesc aici, Armand. De unde îi ştii pe cei din familia Gilbert?

— Suntem vecini. Locuim în sătucul ăsta. *Voi* ce căutaţi aici, Colette?

— Abby a insistat să venim. Mai ţii minte că ţi-am spus că voia să se vadă cu cineva?

— Persoana aceea e aici?

— Posibil.

— Posibil?

— Uite ce e, tot ce ştiu este că m-a rugat să mă interesez şi să aflu dacă are loc vreo petrecere pe-aici.

— Aici? În satul ăsta?

— Da. Ştia despre Three Pines. Aşa c-am sunat-o pe Dominique şi ne-a invitat.

— V-a invitat pe tine şi pe Jean-Paul, nu...

A făcut un semn din cap spre Abigail, care acum privea grupul de oameni din living.

Deocamdată nu observase nimeni cine sosise. Cei mai mulţi dintre musafiri o priveau pe furiş pe Haniya Daoud,

însă tot mai puţini îndrăzneau să se apropie de ea. Femeia începea să semene cu o fortăreaţă, iar şanţul de apărare din jurul ei era tot mai lat. Până şi Reine-Marie se retrăsese.

— Cu cine dintre cei de aici şi-a dorit Abigail să se întâlnească? Trebuie s-o fi întrebat.

— Am întrebat-o, dar nu mi-a spus.

— De ce nu?

Colette a oftat.

— Nu ştiu.

Inspectorul-şef a privit-o siderat.

— Ştii c-ai fi putut să refuzi. Nu erai obligată s-o aduci aici. Ce speri să obţii, Colette?

— Nimic. Pur şi simplu încerc s-o ajut pe fiica unui prieten.

— De ce?

— *Pardon?*

— De ce? De ce te implici în toate astea? Ce-i datorezi tatălui ei? Sau chiar ei? De ce faci atâtea pentru ea? Ştii foarte bine cum pare.

— Cum? Cum pare, ia spune-mi tu? i-a întors-o Colette, enervată.

— Tu i-ai organizat prelegerea. Acum stă la tine. O aduci la petrecerea asta. Pare că-i susţii campania.

— Îi susţin dreptul de a...

— Scuteşte-mă, te rog! Păstrează pologhia asta pentru Consiliul Director. Ştim amândoi c-ai luat nişte decizii foarte – a făcut o pauză, căutând cuvântul potrivit – periculoase.

— Periculoase?

Colette aproape c-a izbucnit în râs.

— Te simţi ameninţat, Armand? O femeie puternică şi inteligentă aduce nişte argumente solide, convingătoare, care îţi contrazic ţie principiile. Şi nu-ţi convine.

— Sunt şeful Secţiei Omoruri de la Sûreté du Québec, Colette, nu vreun student căruia poţi să-i ţii o predică, pe care poţi să-l sperii sau să-l intimidezi până se declară de acord cu tine. Ameninţarea la adresa profesoarei Robinson este cât se poate de reală, lucrul ăsta a fost demonstrat deja, iar tu ai scos-o dintr-un adăpost sigur şi ai adus-o iarăşi în public. E posibil să fi pus în pericol nu numai viaţa ei, ci şi pe a tuturor celor prezenţi aici. Inclusiv pe cea a rudelor mele. Asta e hotărârea periculoasă pe care ai luat-o. Nu e ilegală, dar cu siguranţă nu e nici dovada unei judecăţi înţelepte.

Câţiva dintre oaspeţi începuseră s-o recunoască pe Abigail Robinson. Telefoanele se mutau dinspre Haniya Daoud spre nou-venită. Lumea făcea poze.

Armand s-a întors din nou către Roberge.

— Nu încerc s-o opresc. Dimpotrivă, mă străduiesc s-o ţin în viaţă. Sigur asta faci şi tu?

— Cum adică?

A făcut un semn către telefoanele îndreptate spre Abigail. Încăperea părea electrizată.

— Vestea o să fie peste tot pe *social media* în câteva minute. Dacă mai ai vreun dram de judecată, o să-i zici să se întâlnească mâine cu persoana cu care vrea să se vadă. La tine acasă. În privat.

A privit-o lung şi a adăugat:

— Duceţi-vă acasă, Colette.

În timp ce vorbea, a observat că Abigail Robinson se uita fix la cineva din mulţime. La Haniya Daoud.

Tânăra îşi ţinea braţele încrucişate strâns la piept. Şi o privea şi ea pe Abigail.

Doar nu cu ea voia să se întâlnească, şi-a spus Armand.

Dar...

Vincent Gilbert întrebase de ce se afla acolo *madame* Daoud. Şi poate că nu venise în vizită la Myrna. Poate

acesta era doar un pretext. Iar motivul îl descoperea abia acum.

Profesoara Robinson venise în Three Pines ca să se întâlnească aici cu *madame* Daoud? Şi Haniya Daoud venise aici ca s-o întâlnească pe Abigail Robinson? Şi dacă da, care era scopul? Ce puteau avea de discutat Eroina Sudanului şi o femeie care propunea crime în masă şi ucideri controlate?

Sau poate că nu voiau să vorbească.

Nu-mi staţi în cale, spusese Haniya cu doar o seară înainte.

Aş fi în stare de data asta? Să mă dau la o parte?

Armand a simţit o boare de aer rece pe ceafă şi s-a uitat spre uşă, însă era închisă.

— Aia nu-i Haniya Daoud? a întrebat Debbie Schneider. Dar ce să caute aici?

După o pauză de-o clipă, a continuat.

— Doamne, Abby! Cred că ea e! Dacă am convinge-o să ne sprijine...

Însă Abigail se uita deja în altă parte. Nu o mai privea pe Haniya. Îl ţintuia cu privirea pe Sfântul Nesimţit. Vincent Gilbert.

Armand era în spatele profesoarei şi nu-i putea vedea expresia. Însă o vedea pe cea de pe chipul doctorului Gilbert. Se uita dincolo de Abigail Robinson. La Roberge.

Asupra mulţimii s-a lăsat o tăcere apăsătoare, strivind sub greutatea ei veselia sărbătorii Anului Nou. Ochii tuturor, chiar şi ai lui Gilbert, erau acum aţintiţi asupra lui Abigail Robinson.

Armand a auzit-o pe Dominique spunându-i soţului ei:

— Cea mai nefericită petrecere din lume!

— O să fie şi mai nefericită, i-a şoptit Marc. A venit tata, iar Ruth a dibuit unde e băutura.

Armand a văzut că Annie o ia pe Idola de la Olivier, iar Jean-Guy le-a cuprins pe amândouă cu braţul. Reine-Marie a venit lângă fiica şi nepoata ei.

Unul câte unul, Daniel, Stephen, Clara, Olivier, Ruth şi Myrna au înconjurat-o pe Idola. Ca şi cum simplele gânduri ale profesoarei Robinson ar fi putut să-i facă rău micuţei. Şi Armand ştia că, într-adevăr, ar fi putut.

— Poate c-ar fi mai bine să plecăm, a spus Colette Roberge, tulburată de atmosfera din jurul lor.

— Poate..., a murmurat Debbie către Abby.

— Nu. Am ajuns prea departe.

Ridicând un pic braţele, cu un gest care sugera că se predă, Abby a făcut un pas în faţă şi a rupt tăcerea.

— Văd că cei mai mulţi dintre voi m-au recunoscut deja şi că nu-i chiar o surpriză plăcută. Vreau să ştiţi că nu m-au invitat gazdele noastre.

A zâmbit. Exact ca la prelegere, le vorbea cu o voce blândă, raţională. Simpatică. Armand simţea cum se atenuează tensiunea.

Nu era monstrul la care se aşteptau. Nebuna cu idei sărite de pe fix. Era un om exact ca ei. O tipă de treabă.

— Aşadar, a continuat Abigail, n-aveţi de ce să-i împuşcaţi pe ei. Doar pe mine.

S-au auzit nişte râsete cam încordate.

Rar mai văzuse Armand o mulţime schimbându-şi atât de repede atitudinea. Nu însemna că oamenii aceia aveau să devină brusc susţinători ai cruciadei profesoarei, dar se vedea clar că lăsaseră garda jos.

O plăceau, chiar dacă nu erau de acord cu ideile ei.

Însă în camera aceea se mai afla o persoană care schimbase atitudinea mulţimii faţă de ea la fel de repede, însă în direcţia opusă. Haniya Daoud reuşise să-i facă aproape pe toţi să-i întoarcă spatele.

Din partea cealaltă a holului se auzeau gălăgie, voci de copii, strigăte entuziaste.

Era ora 23:25. Repetiţia luase sfârşit. Avea să înceapă evenimentul principal.

— Ce se-ntâmplă? a întrebat-o Haniya pe Roslyn.

Copiii din sat, încântaţi la culme, îi împingeau pe adulţi de pe cele câteva trepte din holul larg de la intrare, unde se afla acum scena improvizată.

— E o tradiţie din Québec, i-a răspuns Roslyn, privindu-şi fiicele cum îşi ocupă locurile pe scenă. Am participat şi eu când eram mică.

Roslyn nu observase că Haniya o fixa cu privirea pe Abigail Robinson când întrebase „Ce se-ntâmplă?”

Acum, Haniya Daoud s-a întors spre ea, atentă.

— La ce ai participat?

— La *Fabulele* lui de La Fontaine. De Anul Nou, copiii aleg câte una dintre poveştile lui şi o pun în scenă.

— Doamne! a exclamat Haniya. Încă o tortură.

Clara i-a surprins privirea şi, chiar înainte ca Haniya să se întoarcă, a văzut un zâmbet.

Haniya făcuse o glumă. Cu totul neaşteptat. În momentul acela, Clara a întrezărit-o pe tânăra din spatele cicatricilor. Rănile acelea cumplite se vindecaseră pentru o clipă, la vederea copiilor în costumele făcute chiar cu mâinile lor, împingându-se şi înghesuindu-se pe „scenă”.

Apoi, clipa aceea a trecut, iar cicatricile au reapărut, mai adânci decât oricând.

Clara şi-a mutat şi ea privirea, ca să vadă la ce se uita Haniya. La cine se uita.

Abigail Robinson îşi croia drum prin mulţime, iar oamenii se dădeau la o parte din faţa ei, de parcă profesoara ar fi fost înveşmântată cu o pelerină neagră şi ar fi mânuit o coasă.

— Ah, o să fie una dintre preferatele mele, a spus Myrna, făcându-i Clarei semn cu cotul. *Les Animaux Malades de la Peste*.

— *Animalele lovite de ciumă*, a tradus Roslyn pentru Haniya.

Lovite, nu bolnave de ciumă, a remarcat Haniya privind-o pe Abigail, care înainta prin încăpere.

Şi ea se cam săturase de lovituri.

— Vincent Gilbert, nu-i aşa? a întrebat Abigail Robinson zâmbind.

Bărbatul şi-a plecat capul, dar nu i-a întins mâna.

— Doamnă profesoară.

— Ele sunt Deborah Schneider, asistenta mea, şi Colette Roberge...

— Rectorul Universităţii, a întrerupt-o Gilbert. Ne cunoaştem.

Agitaţia de pe scenă le-a atras atenţia, aşa că s-au întors cu toţii spre copii.

În mod normal, dura cam două minute până când fabula anuală a lui La Fontaine să se transforme într-un dezastru, dar de data asta a fost stabilit un nou record.

Fetiţa care juca rolul măgarului plângea în hohote. În ciuda consolărilor lui Gabri, care încerca s-o convingă că e doar un joc, că toată lumea se preface, micuţa luase dialogul cât se poate de personal, căci celelalte animale o învinuiau, în fine, învinuiau măgarul pentru izbucnirea ciumei.

Acum urla, cu ochii în lacrimi, „Nu e vina mea!”

Au luat o pauză, urmând ca Gabri şi părinţii fetiţei s-o liniştească.

În timpul acestui antract neprevăzut, Roberge i s-a adresat lui Abigail:

— Nu ştiu dacă ai aflat că doctorul Gilbert a făcut nişte studii de referinţă legate de conexiunea minte-corp.

— Ştiu cine este. Şi-i cunosc şi munca de cercetare.

— Iar eu ştiu despre a dumneavoastră, a spus el. Aţi stârnit ceva senzaţie în comunitatea ştiinţifică. Poate că vom discuta cândva despre asta.

— Aţi dori să-mi susţineţi concluziile, doctore Gilbert? Am impresia c-avem multe în comun.

— Cum aşa?

— M-am gândit adeseori că nu v-aţi bucurat de recunoaşterea meritată, mai ales pentru munca de la începutul carierei dumneavoastră. M-aş bucura să dau o mână de ajutor ca să primiţi ceea ce meritaţi.

Armand se aşezase strategic, aproape de profesoara Robinson. Era cu spatele la ei şi, cu toate că le asculta atent conversaţia, privirea îi era îndreptată spre scenă, unde îşi urmărea nepoţii.

Honoré, care juca pentru prima oară într-o fabulă, purta nişte urechi uriaşe de iepuraş şi-şi târâse şi sania pe scenă. Florence şi Zora erau costumate în porcuşori şi încercau să consoleze măgăruşul. Îi explicau că nu-i vina ei că toată lumea avea ciumă.

— Am ieşit de mult la pensie, a spus Gilbert. Nu mai contează.

— Adevărul contează întotdeauna.

— Adevărul? a întrebat Gilbert părând amuzat. Niciun om de ştiinţă veritabil nu aduce în discuţie adevărul.

S-a lăsat tăcerea.

— Vreţi să spuneţi că nu sunt un om de ştiinţă veritabil?

Gheaţa ce se ascunsese în adâncuri se ridica acum la suprafaţă.

— Pe de altă parte, a continuat Abigail, înţeleg de ce nu sunteţi vreun mare fan al adevărului.

— Dimpotrivă, chiar sunt. Acum, că am mai mult timp liber, am descoperit că adevărul este mult mai interesant decât faptele. Adevărul este că niciun om de ştiinţă cu

capul pe umeri nu vă ia în serios concluziile. Comisia Regală nici măcar nu vă permite să le prezentaţi în mod oficial. Şi pe bună dreptate. Poate că din punct de vedere intelectual nu e o demenţă, dar este o nebunie pe plan moral.

S-a aşternut liniştea. În mijlocul conversaţiei lor se căscase o prăpastie.

Abigail a umplut-o cu un hohot de râs.

— Nebunie pe plan moral? Şi tocmai dumneavoastră spuneţi asta?

Armand, care asculta în continuare, încerca să-şi dea seama ce se petrece. Ce-şi spuneau, de fapt. Ce se întâmpla. Fiindcă era clar că se întâmpla ceva.

— Aveţi nevoie de ajutor, i-a spus Gilbert. Uitaţi-vă puţin la figurile care vă-nconjoară. Dacă ar avea ocazia şi un pistol, jumătate din oamenii de aici v-ar împuşca.

Profesoara Robinson s-a uitat la mulţime, apoi la el.

— Şi cealaltă jumătate, domnule doctor? Oamenii ăştia ştiu că susţin ceva raţional şi pragmatic. Ce-i sperie pe cei ca dumneavoastră este că eu am curajul să rostesc cu voce tare gândurile majorităţii.

— Ale majorităţii? Nu cred.

— Aveţi dreptate. Încă nu. Dar mai aşteptaţi un pic. Poate că nu mă ascultă Comisia Regală, dar alţii vor asculta. Alţii ascultă deja. Săptămâna viitoare am o întâlnire cu premierul. Ştiţi foarte bine că toate calculele mele sunt corecte. Dacă doriţi să-mi sprijiniţi propunerea...

— Or fi corecte statisticile dumneavoastră...

— Sunt.

— ...dar concluziile sunt greşite. Chiar nu vă pasă?

— Corecte? Greşite? Acum sunteţi judecător, dintr-odată? Câtă ipocrizie, doctore Gilbert! În definitiv, din câte ştiu, şi la universitatea dumneavoastră au fost făcute nişte studii destul de controversate. Ewen Cameron nu la McGill lucra?

În clipa aceea, Armand s-a întors şi a văzut expresia uluită a lui Vincent Gilbert.

— Era un monstru.

— Aşa e. Dar monstruozităţile trăiesc multă vreme. Iar monştrii dau naştere altor monştri.

I-a privit din nou pe ceilalţi oaspeţi, inclusiv pe Jean-Guy şi Annie, care se uitau la ei.

— Nu mai lipsesc decât furcile şi topoarele. Dar poate că nu eu sunt cea pe care ar trebui s-o atace.

Armand era debusolat. Abigail Robinson îl făcuse pe Gilbert „monstru”?

— Ce vreţi să spuneţi cu asta? a întrebat-o Gilbert.

Pe scenă reîncepuse spectacolul. Un leu recita:

— *Istoria astfel consemnează / Devotamentul cât contează. / Apoi să ne scrutăm şi inima, / În ea-i ascuns păcatul cu pricina*.

— Abby Maria, poate c-ar trebui să..., a început Debbie, dar Gilbert a întrerupt-o, izbucnind în râs.

— Abby Maria? Cum ar veni, ca-n Ave Maria?

— Îmi pare rău, dar..., a început iar Debbie, însă n-a băgat-o nimeni în seamă.

— Ăsta-i numele pe care-l folosiţi, Abby Maria? a pufnit Gilbert. Aţi luat-o razna!

— Haide! a zis Debbie. Nu-i pasă nimănui ce are el de zis.

Însă Armand nu era de acord. Era convins că lui Abigail Robinson îi păsa. Îi păsa atât de mult, încât făcuse un drum de mii de kilometri doar ca să-l cunoască.

S-a uitat la Colette, care nu scosese un cuvânt. Tăcuse fiindcă era de acord? Şi dacă da, cu care dintre cei doi era de acord?

— Nu aveţi autoritatea morală de a mă judeca, a spus Abigail Robinson încet, continuând aproape în şoaptă: Să n-aveţi impresia că nu ştiu!

Pe scenă, fabula lui de La Fontaine se încheia, toate animalele întorcându-se spre public şi recitând ultimele versuri.

Al oamenilor tribunal îl iartă pe cel puternic,
Iar pe cel slab îl osândeşte, greşind, nevrednic.

Capitolul 18

— Nu mai e nevoie să te prefaci că nu tragi cu urechea, Armand, i-a zis Gilbert.

Colette şi Debbie mergeau să-şi ia hainele. Se pregăteau de plecare, însă profesoara Robinson o luase în altă direcţie: pornise spre Annie şi Jean-Guy.

Nu încăpea îndoială că profesoara era conştientă că naviga drept către o furtună. Însă după confruntarea cu Gilbert, poate că exact asta îşi dorea, s-a gândit Gamache. Poate simţea nevoia să se descarce şi căuta să işte o ceartă, aşa că alesese oamenii care, cel mai probabil, aveau să-i dea ceea ce voia.

— V-aţi luat la harţă zdravăn, i-a spus lui Vincent. La ce se referea când ţi-a zis că ştie? Ce ştie?

— Nimic. E o sociopată.

Armand o urmărea în continuare cu privirea. Toţi o priveau. Toată lumea din încăpere era hipnotizată. În schimb, Eroina Sudanului aproape că devenise invizibilă.

Mai erau 20 de minute până la miezul nopţii.

* * *

— Şi cum rămâne cu Hellen Keller? îi replica Annie, câteva minute mai târziu. Doar n-o să-mi spuneţi c-a fost o povară pentru societate.

— Aveţi dreptate. Bun argument, i-a răspuns Abigail.

A văzut că Debbie şi Colette aveau hainele pe ele, stăteau lângă uşa de la intrare şi îi făceau semne. Era momentul să plece.

Abigail a ridicat mâna, în semn de „încă cinci minute”, apoi s-a întors din nou către grupul de oaspeţi.

— Mda, a spus Debbie. Nici bătută n-o să plece în cinci minte. Noi ce facem? Deja mi-e cald.

— Hai să luăm o gură de aer, i-a propus Colette.

— Îi dau mesaj, să ştie că suntem afară.

Debbie a lăsat geaca lui Abigail pe scaunul de lângă recepţie, i-a trimis mesajul, apoi a ieşit cu Roberge.

Abigail se străduia să se concentreze din nou asupra conversaţiei, dar nu mai avea mintea la argumente. O preocupau alte gânduri.

Abby Maria. Asta chiar era ultima picătură. Gilbert repetase cele două cuvinte de parcă le-ar fi vomitat.

Abby Maria. *Cea plină de har.*

Nu voia decât să se termine odată.

Roagă-te pentru noi, păcătoşii.

Abigail şi-a dat seama că aşteptau să răspundă. Să se apere. A oftat.

— Nu spun decât că resursele sunt limitate. Ăsta e un fapt. Trebuie să-i salvăm pe cei care pot fi salvaţi, iar celorlalţi să le oferim un sfârşit demn, milostiv şi, da, rapid.

A văzut copilaşul din braţele tinerei.

— Oooh, un bebeluş! a exclamat, aplecându-se spre el. Îmi permiteţi?

În cealaltă parte a încăperii, Ruth şi Stephen veniseră lângă Sfântul Nesimţit şi Armand.

Domnea din nou atmosfera de petrecere. Piesa şi copiii fericiţi, care săriseră de pe „scenă” în aplauzele asurzitoare ale publicului, ajutaseră mult. Iar acum în încăpere pluteau zumzetul plăcut al conversaţiilor relaxate, hohotele de râs şi nerăbdarea – ceasurile începuseră numărătoarea inversă spre finalul unui an cu încercări grele, dar şi cu triumfuri importante.

Adolescenţii erau cam gălăgioşi, iar Armand ştia de ce. Dacă semănau vreun pic cu el la vârsta aceea, de fapt şi cu Daniel ori cu Annie la aceeaşi vârstă, dosiseră pe undeva prin pădure nişte bere sau cidru şi tocmai îşi trăiau prima beţie.

Ştia din experienţă că mâine-dimineaţă aveau să fie mult mai puţin încântaţi.

— Reine-Marie tot mai găseşte maimuţe? l-a întrebat Ruth.

— *Oui.*

Se tot uita spre familia lui, să vadă cum mergea cu Abigail Robinson. Judecând după expresia lui Jean-Guy, nu prea bine.

— Maimuţe? a întrebat Vincent Gilbert. Îmi scapă mie ceva?

— Cu asta se ocupă acum Reine-Marie, l-a lămurit Ruth.

— Caută maimuţe? Şi le găseşte? Unde?

— Nu, nătărăule! i-a răspuns Ruth. Nu-s maimuţe adevărate.

— Găseşte maimuţe imaginare?

Doctorul Gilbert s-a întors spre Armand şi a continuat:

— Asta nu-mi sună bine.

— A rugat-o o familie să sorteze lucrurile lăsate în urmă de mamă, i-a explicat Armand. Femeia a murit acum câteva luni şi, când au făcut ordine în casă, copiii ei au

găsit o mulţime de cutii în pod, pline cu scrisori, documente...

— Şi maimuţe, a completat Stephen.

— Câte s-au adunat până acum? a întrebat Ruth.

— La ultima numărătoare, 86.

— De maimuţe? a repetat Sfântul Nesimţit.

— Nu-s d-alea adevărate! s-a răstit Ruth. Şi nici imaginare.

Pe Vincent Gilbert chiar începuse să-l intereseze subiectul.

— Atunci, ce sunt?

— Desene, în cea mai mare parte, i-a explicat Stephen. Probabil că biata femeie o cam luase razna.

— Treaba asta e des întâlnită pe-aici, a comentat Gilbert, aruncând o privire spre Abigail Robinson.

Armand a bombănit în barbă. Din experienţa lui, aproape întotdeauna exista un motiv pentru care oamenii făceau ceea ce făceau. Şi de cele mai multe ori, era chiar un motiv raţional. Trebuia doar să-l descopere.

— Mă-ntreb dacă o să ajungă la 100 de maimuţe, a continuat Gilbert. Atunci chiar ar fi interesant.

— Dar 86 de maimuţe nu sunt interesante? l-a întrebat Ruth.

* * *

Jean-Guy a dat să se interpună între Abigail şi Idola. Însă Annie i-a pus o mână pe braţ şi i-a şoptit:

— *Ça va bien aller.*

Va fi bine.

A fixat-o o clipă cu privirea, apoi s-a dat la o parte.

— De ce spuneţi c-ar fi interesant să ajungă la 100 de maimuţe? l-a întrebat Stephen.

Văzând că Abigail Robinson face un gest ca pentru a da la o parte păturica în care era învelită Idola, Ruth a păşit în faţă, încleştându-şi mâna pe baston şi strângând tare raţa la piept. Rosa părea teribil de îndârjită. O raţă războinică.

Însă Armand a întins mâna în faţa ei.

— *Non.* Lasă-i.

— Dar Idola...

— E în siguranţă.

Dar nici el nu-şi dezlipea privirea de la ei. N-ar fi putut spune de ce anume se temea. Ştia că Abigail Robinson n-avea să-i facă niciun rău nepoatei lui. Nu acolo. Nu atunci.

Au privit-o aplecându-se spre fetiţă. Au privit-o îndreptându-se de spate. Au privit-o cum le spune ceva lui Annie şi lui Jean-Guy. Iar Annie i-a răspuns.

Armand a văzut că Reine-Marie zâmbeşte. Abia atunci şi-a îndreptat atenţia spre Gilbert.

— Teoria celei de-a 100-a maimuţe? N-aţi auzit de ea? spunea bărbatul.

— Ar fi trebuit? a întrebat Stephen.

Gilbert a izbucnit în râs.

— Presupun că nu. Fiindcă locuiesc singur, am timp să citesc tot felul de articole obscure. Acesta era despre natura umană şi mentalitatea maselor.

— Staţi un pic, l-a oprit Stephen. E studiul făcut de antropologii ăia din Japonia?

— Da. Nici măcar nu-s sigur că-i un studiu real, i-a răspuns doctorul Gilbert. Părea o aiureală şi cu toate astea...

— Poate că nu-i o aiureală, a spus Stephen, întorcându-se entuziasmat către ceilalţi. A circulat şi prin comunitatea fondurilor de investiţii acum câţiva ani. E ciudat, dar unii sunt de părere că explică de ce anumite acţiuni, industrii sau produse, ca Bitcoinul, ajung brusc la modă. De ce

unele idei prind, oricât de nebuneşti sunt, în timp ce altele, chiar mai bune, se sting în anonimat.

— Ca Betamaxul[11], a completat Ruth.

Pentru ea, era definiţia lucrului care ar fi trebuit să se bucure de succes, însă eşuase. Asta şi Avro Arrow[12].

— Despre ce studiu e vorba? a întrebat Armand, pentru că îl interesa tot ce avea de-a face cu natura umană.

— Cândva prin anii 1950, cred, a început Gilbert, pe o insulă japoneză populată de maimuţe au fost aruncaţi nişte cartofi dulci. Maimuţelor le-a plăcut gustul, dar nu suportau nisipul care se prindea de mâncare. Antropologii care le studiau au observat că, într-o zi, o femelă tânără a spălat un cartof dulce în apa oceanului. Apoi au mai procedat aşa alte câteva maimuţe, dar cele mai multe doar s-au uitat la ele şi au continuat să mănânce cartofii plini de nisip. Am zis bine?

— Aşa ţin şi eu minte, a confirmat Stephen.

— Nu-i mare lucru de capul poveştii ăsteia, a zis Ruth. V-am povestit vreodată despre Avro Arrow?

— E o prietenă de-ale dumneavoastră? l-a întrebat Gilbert pe Stephen.

— Nu ea. Cu raţa suntem prieteni.

— Sindromul Down? a întrebat Abigail.

— Idola, i-a răspuns Annie.

---

[11] Format pentru înregistrări video creat în anul 1975 de Sony şi folosit de Toshiba, Sony şi Pioneer. A pierdut teren în faţa formatului VHS, creat de JVC.

[12] Avion de luptă canadian produs între anii 1957 şi 1959; stoparea producţiei după doar doi ani, de către guvernul canadian, a creat o controversă pe plan internaţional, iar compania Avro a intrat în faliment.

Reine-Marie s-a uitat spre Armand, care, aşa cum bănuia deja, le urmărea cu privirea. I-a zâmbit. Apoi s-a întors din nou către Abigail Robinson.

— Aş vrea să vă arăt ceva.

Ceilalţi le-au urmat, iar Reine-Marie a condus-o pe profesoară spre una dintre ferestre, arătându-i geamul.

— Mai sunt şi altele, pe mai multe dintre ferestrele de la Hotel & Spa. De fapt, toate casele şi toate micile afaceri din Three Pines...

— Poate chiar din tot Québecul, a adăugat Gabri.

— ...au aşa ceva în geam.

Pe fereastră era lipit desenul făcut de un copilaş: înfăţişa un curcubeu, iar dedesubt scria *Ça va bien aller.*

— Da, am văzut unul şi acasă la Colette, a spus Abigail, însă nu părea să se uite la desen, ci dincolo de el, spre focul de tabără.

— Este varianta în franceză a citatului din Iuliana din Norwich, i-a explicat Myrna. Citat pe care cred că-l ştiţi. „Totul va fi bine."

— Copiii au desenat curcubeie, a adăugat Clara, aşa cum cred c-au desenat copiii din lumea întreagă. Dar cei de aici au scris şi propoziţia asta. Au împărţit desene ca astea în timpul primului val.

În doar câteva săptămâni de la instituirea izolării, toate casele şi magazinele cu storurile trase aveau în geam câte un asemenea desen.

Ça va bien aller devenise nu doar o mângâiere, ci şi un strigăt de luptă. Un îndemn la calm şi la raţiune. Un îndemn la rezistenţă în faţa deznădejdii. A panicii. A singurătăţii. A negării şi chiar a prostiei.

Le oferise sătenilor speranţa că într-o bună zi aveau să revină în librăria Myrnei şi să se aşeze lângă sobă. Că aveau să-şi dea întâlnire cu prietenii la bistro, să bea ceva

împreună. Că aveau să se invite unii pe alţii acasă, la o cină plăcută.

Că aveau să se îmbrăţişeze din nou. Şi să se sărute. Să se atingă.

Ça va bien aller.

Într-o bună zi.

Era o propoziţie nespus de importantă, de puternică.

Iar acum omul ăsta de ştiinţă, profesoara asta, şi-o însuşise. O folosea ca să-i atace tocmai pe oamenii pe care era menită să-i îmbărbăteze.

— Pe ăsta l-a desenat nepoata noastră, Florence, a spus Reine-Marie.

L-a recunoscut imediat după stilul cam neglijent. Deşi poate c-ar fi fost mai bun un epitet ca „exuberant”, cu toate că nu era la fel de potrivit.

Daniel, Annie şi nepoţii sosiseră şi ei în Three Pines înainte de a intra în vigoare interdicţia de deplasare. Înainte să fi fost închişi în bula lor.

Însă Armand nu reuşise să vină, şi nici Jean-Guy. Le simţeau lipsa clipă de clipă, în fiecare zi. Şi în fiecare noapte.

Reine-Marie îşi amintea ziua în care se închisese bistroul. Apoi librăria. Brutăria. Băcănia lui *monsieur* Béliveau rămăsese deschisă, însă hârtia igienică se terminase rapid. La fel şi drojdia.

Băcanul muncise până la epuizare – şi până aproape de faliment – încercând să-i ajute pe ceilalţi. La fel şi Sarah, brutăreasa. La fel şi Olivier şi Gabri, care pregătiseră zilnic mese pentru bătrâni, pentru familiile în care rămăseseră toţi fără locuri de muncă. Pentru copiii care nu mai aveau cum să primească o masă pe zi de la şcoală.

Myrna lăsase cărţi în pragul uşilor – atât pentru prieteni, cât şi pentru străini, aproape că-şi golise librăria.

Purtând măşti şi dându-şi cu dezinfectant din belşug, sătenii merseseră din uşă în uşă, ducând câte o masă caldă şi medicamente. Cărţi şi puzzle-uri.

Rămâneau afară, adeseori într-un frig cumplit, şi stăteau de vorbă cu bătrânii speriaţi şi singuri, comunicau prin ferestrele închise. Încercau să-i încurajeze. Să se încurajeze singuri.

Totul avea să fie bine.

Se întorceau acasă în fiecare seară. Epuizaţi. Uluiţi de viteza cu care se prăbuşea lumea întreagă în jurul lor. Şi nu ştiau cât de mult aveau să se mai înrăutăţească lucrurile.

Viaţa era atât de fragilă, încât oamenii puteau fi ucişi de o tuse.

Iar ei se numărau printre cei norocoşi.

Armand şi Jean-Guy, nu.

Ei, împreună cu toţi cei din prima linie, lucrau câte 16 ore pe zi şi intrau neîncetat în contact cu oameni grav bolnavi, care aveau nevoie de ajutor.

La finalul fiecărei zile, Armand şi Jean-Guy nu puteau nici măcar să meargă acasă, la familiile lor. Fuseseră nevoiţi să se izoleze în Montréal, de teamă să nu ducă mai departe virusul.

Reine-Marie îi trimitea în fiecare dimineaţă lui Armand câte un filmuleţ care îi plăcuse mult. Clopotele din Banff. Aplauzele din Londra. Cântecele din Italia. Căţeii Olive şi Mabel. Lucrurile amuzante. Lucrurile ireverenţioase. Lucrurile care o mişcau şi o inspirau. Cele pur şi simplu caraghioase. Aşa, soţul ei îşi începea ziua zâmbind.

Şi în fiecare seară, adesea mult după miezul nopţii, Armand iniţia apelul video. Reine-Marie vedea, lipite pe fereastra din spatele lui, afişele vesele pe care le făcuseră Florence, Zora şi Honoré pentru bunicul lor.

Pe măsură ce treceau zilele, săptămânile şi lunile, Armand era tot mai tras la faţă. Şi ea la fel, probabil.

Apoi a venit noaptea aceea. O apelase mai târziu decât de obicei. Şi arăta cumplit. Arăta ca o fantomă.

— Eşti bolnav? îl întrebase, ridicând tonul fără să vrea. Trebuie să mergi la spital?

Clătinase din cap, dar încă nu-i putuse răspunde. O privea lung, o implora ceva din priviri. Să-l ajute.

— Cum pot să te ajut? Ce s-a întâmplat?

Întinsese mâna, dar în loc să simtă chipul lui cald, atât de familiar, atinsese ecranul rece.

Sub ochii ei, Armand a lăsat capul în jos şi, acoperindu-şi faţa cu mâinile, a plâns în hohote. În cele din urmă, a ridicat fruntea, a lăsat mâinile în jos şi i-a povestit.

Fusese chemat la un cămin de bătrâni. Când ajunsese, o găsise pe fiica unuia dintre ei stând afară, în nămeţii care acopereau aleea ce ar fi trebuit să fie deszăpezită până la intrarea în cămin. Zăpada nu mai fusese îndepărtată de zile întregi.

Îl privea cu ochii mari, era în stare de şoc. Armand o urcase în maşina lui, la căldură, apoi chemase ajutoare.

Vedea deja, pe ferestre, semnele celor petrecute înăuntru. Nu erau curcubeie frumoase, purtătoare de speranţă, ci altceva fusese întins pe geam.

Punându-şi echipamentul de protecţie, Armand intrase singur.

În clipa în care deschisese uşa, recunoscuse mirosul acela înfiorător chiar şi prin mască.

Nu îi descrisese în detaliu lui Reine-Marie tot ce găsise înăuntru. Dar îi povestise suficient, iar ea văzuse apoi buletinele de ştiri, aflând că acolo nimic nu fusese bine.

Oamenii cei mai vulnerabili. Cei slabi. Cei infirmi. Cei care nu se puteau îngriji singuri fuseseră abandonaţi. Lăsaţi să moară. Şi muriseră.

Armand intrase primul şi ieşise ultimul. Stătuse alături de fiecare bărbat, de fiecare femeie, de fiecare trup neînsufleţit, până ce fuseseră scoase toate.

Trimisese imediat echipe de intervenţie la alte cămine, până când fuseseră verificate toate. Şi fuseseră dezvăluite toate ororile.

Avea să poarte cu el ruşinea aceea toată viaţa. Nu că el, personal, i-ar fi abandonat pe oamenii aceia, ci Québecul. Toţi locuitorii Québecului îi abandonaseră. Iar el, ca ofiţer de poliţie cu o funcţie de conducere, nu-şi dăduse seama mai devreme că se putea întâmpla aşa ceva în timpul unei pandemii. Că se putea întâmpla aşa ceva, punct. Aici. Aici.

Cu toate că nu era adeptul teoriei conspiraţiei, Armand avusese şi rămăsese de atunci cu bănuiala că autorităţile, deşi nu precipitaseră în mod activ moartea acelor oameni, nu le întorseseră spatele intenţionat, nici nu îşi îndreptaseră atenţia asupra lor. Nu se grăbiseră să folosească resursele preţioase şi tot mai rare pentru cei care aveau să moară, oricum, în curând.

Apoi să ne scrutăm şi inima,
În ea-i ascuns păcatul cu pricina.

Reine-Marie ştia că Armand deschisese un dosar personal şi investiga persoanele responsabile.

Poate că avea să dureze luni, ori chiar ani, dar avea să găsească păcatul ascuns.

Acum i se părea strigător la cer să audă cuvintele „Totul va fi bine” folosite pentru a justifica intenţia de a pune capăt vieţii celor mai fragili şi mai vulnerabili dintre semeni.

Da, şi-a spus ea, privind-o pe Abigail Robinson, *chiar suntem loviţi de o boală*. Şi aici, în mijlocul lor, era purtătoarea noului virus.

— Numărul maimuţelor care spălau cartofii a continuat să crească uşor vreme de câteva luni...

— Oh, Doamne! a pufnit Ruth. Tot n-am terminat cu maimuţele? Hai să cădem de acord că Peter Tork era cel mai bun şi cu asta, basta.

— Apoi, a continuat Gilbert, într-o dimineaţă, cea de-a 100-a maimuţă, după numărătoarea cercetătorilor, a luat un cartof dulce şi l-a spălat. Şi asta a schimbat totul. A rupt un zăgaz. Până în seara acelei zile, toate maimuţele de pe insulă îşi spălau cartofii.

— Şi suntem siguri că nu-i un eufemism? a întrebat Ruth. Sunt maimuţe, până la urmă.

— De ce? a întrebat şi Armand, ignorând-o pe Ruth, dar fără să-şi poată reţine un zâmbet. Maimuţa cu numărul 100 era alfa? Le era lider?

— Nu, n-avea nimic special, i-a răspuns Gilbert. E interesant, nu? De ce s-au hotărât toate aşa, brusc. De ce a contat atât de mult acea maimuţă, cea cu numărul 100. Şi mai interesant e faptul că pe urmă au descoperit că şi maimuţele de pe alte insule făceau acelaşi lucru. Niciuna nu-şi spălase până atunci cartofii dulci, dar acum îi spălau toate.

— Ei, haide! a comentat Ruth. Nu se poate. Ce vrei să zici, că maimuţele aveau puteri telepatice? Cum comunicau, prin undele cerebrale?

Rosa a pufnit.

— Nu eu spun asta, i-a replicat Gilbert. Asta au constatat antropologii. Au fost şi ei uluiţi, la fel ca toată lumea. Fenomenul ăsta a ajuns cunoscut ca efectul celei de-a 100-a maimuţe. Indiferent dacă era vorba chiar despre 100 sau nu, ideea e că, atunci când este atins acel prag critic, când un număr anume de maimuţe...

— ...sau de oameni, a adăugat Stephen.

— ...încep să facă acelaşi lucru...

— ...sau să creadă în acelaşi lucru, a completat Stephen.

— Exact, i-a răspuns Vincent. Ideea explodează pur şi simplu. Prinde aripi.

— Capătă o viaţă proprie, a adăugat Armand, privind-o pe Abigail.

Se întreba dacă, în urma evenimentului din sala de sport şi a focurilor de armă care-şi rataseră ţinta, se ajunsese deja la cea de-a 100-a maimuţă. Se întreba şi dacă nu cumva acesta fusese scopul acelor focuri de armă.

Era cufundat în gânduri când Honoré, care încă avea pe cap urechile de iepuraş şi trăgea sania în urma lui, a venit la el.

— Papa..., a început, dar atât a apucat să spună.

Bang! Bang! Bang! Exploziile au umplut încăperea.

Armand l-a tras pe băieţel lângă el, întorcându-se fulgerător cu spatele spre focurile de armă, aplecându-se şi acoperindu-l cu totul cu trupul lui.

În partea opusă a încăperii, Jean-Guy le-a apucat repede pe Annie şi pe Idola, în vreme ce Haniya Daoud s-a lăsat în genunchi, aplecându-se şi acoperindu-şi capul cu mâinile. S-a făcut cât mai mică cu putinţă.

După câteva clipe, bubuiturile au încetat şi, ţinându-l pe Honoré în spatele lui, Armand s-a întors. Ochii lui ageri au cercetat rapid camera. Încordat, gata să intervină, cu toate că mintea îi...

— Au fost nişte pocnitori, Armand.

Stephen îşi privea îngrijorat finul. A întins o mână slabă, osoasă, către pieptul lui Armand.

— Nu s-a întâmplat nimic.

Honoré îşi privea şocat bunicul. Urechile de iepuraş se strâmbaseră, alunecaseră într-o parte. Buza de jos îi tremura.

— Oh, nu!

Armand s-a lăsat în genunchi, ca să-l poată privi în ochi de la nivelul lui.

— Nu, nu. Nu-i nimic. Doar am...

Doar ce?

Doar am crezut că trage cineva. Însă n-a spus asta.

Cu o zi înainte, la prelegere, recunoscuse imediat pocnitorile, însă atunci era în stare de alertă, pregătit să se întâmple ceva. Aici, acum, fusese luat prin surprindere.

A întins braţele, iar Honoré s-a cuibărit la adăpostul lor.

Dincolo, Jean-Guy era încă tulburat. Apoi, privirile celor doi poliţişti s-au întâlnit în dreptul Haniyei Daoud, pe care Roslyn şi Clara o ajutau să se ridice.

Nimeni altcineva nu se mai speriase de zgomot. Doar ei. Toţi ceilalţi auziseră pocnitori. Ei auziseră focuri de armă.

Strângându-şi nepotul în braţe, Armand Gamache s-a întrebat cât de adânci erau, de fapt, rănile lor. Cât de mult rău li se făcuse.

Şi dacă aveau să se mai vindece vreodată.

Capitolul 19

— *Désolé!* a strigat Félix în clipa în care Jean-Guy şi Armand au ieşit din clădire.

— Nenorocitului ăluia mic nu-i pare rău nici cât negru sub unghie, a spus Jean-Guy.

Era clar că ajutorul lui *monsieur* Béliveau, un puşti de 11 ani, fusese cel care aruncase pocnitorile în focul de tabără.

— Doar n-o să-mi zici că tu n-ai fi făcut la fel la vârsta lui, Jean-Guy. Pocnitori? Un foc de tabără? Ai fi aruncat în flăcări toată cutia!

Jean-Guy a zâmbit mânzeşte. Era adevărat. Artificii. Batoane cu bombiţe. Rachete din alea care şuierau. Toate explodau deodată, ca o demonstraţie glorioasă a neputinţei lui.

Li s-a alăturat *monsieur* Béliveau, făcând zăpada să scrâşnească sub tălpile bocancilor.

— *Désolé!* Mă ocup eu. Artificiile mele, responsabilitatea mea.

A privit dincolo de flăcări, spre Félix, care tocmai se întindea, cât se poate de discret, spre cutia cu artificii, care rămăsese deschisă.

— *Eh, garçon! Non.*

Îi vorbise ferm, dar când s-a întors spre Armand şi Jean-Guy, a zâmbit amuzat.

— Copii!

Deşi era morocănos din fire şi nu avea copii, băcanul dădea mereu dovadă de răbdare şi bunătate faţă de puşti. Ca şi cum în loc să aibă un copil, îi avea pe toţi.

Când *monsieur* Béliveau s-a dus să stea de vorbă cu Félix, Armand şi Jean-Guy s-au încălzit la foc, ridicând mâinile în dreptul flăcărilor. Era o noapte senină de iarnă, însă vântul se înteţea.

— Se cam strică vremea, a remarcat Jean-Guy, ridicând privirea spre cer şi identificând din reflex Carul Mare.

Nu aveau gecile pe ei, erau în pulovere, aşa că s-au apropiat de foc cât de mult au îndrăznit.

Au auzit un hârşâit familiar – cristalele de gheaţă, ridicate în aer de o rafală de vânt, alunecau pe suprafaţa zăpezii. Aceeaşi rafală de vânt a luat pe sus fum şi cenuşă fierbinte din foc, suflându-le spre ei. Armand şi Jean-Guy au închis ochii instinctiv şi s-au întors cu spatele. Când s-a potolit vântul, Armand l-a întrebat:

— Eşti în regulă?

Jean-Guy a zâmbit.

— E doar fum. Cred c-o să supravieţuiesc.
— Mă refeream la profesoara Robinson.
— A văzut-o pe Idola.

Armand a tăcut, cu privirea aţintită asupra focului care trosnea. Ştia că ginerele lui nu terminase de povestit.

— Am încercat s-o opresc, Armand. Cred că Annie a avut impresia c-am făcut-o fiindcă voiam s-o protejez pe Idola, şi în cea mai mare parte, ăsta era motivul. Dar...

Armand a aşteptat.

— ...dar o părticică din mine nu voia s-o lase s-o vadă.

La lumina flăcărilor ce pâlpâiau, Armand a văzut pentru prima oară ridurile de pe chipul lui Jean-Guy. Chiar atât de mulţi ani să fi trecut de când se cunoscuseră? Îi apăruseră o mulţime de riduri. Acum observa şi că prin părul negru al lui Jean-Guy începuseră să apară fire cărunte.

— Dar ai lăsat-o.
— Doar datorită lui Annie. Mi-a zis c-o să fie în regulă.
— Şi este? În regulă?

Jean-Guy a pufnit în râs, iar Armand a văzut că, de fapt, ridurile cele mai adânci le avea la colţul ochilor. Riduri de expresie – de la râs.

— Cred c-o să fie.

Beauvoir a aruncat o privire în spate, pe fereastră. Fusese adus şi instalat un televizor chiar lângă şemineu, pornit pe emisiunea de la Radio Canada dedicată Revelionului, *Bye Bye*.

Aduseseră scaune, iar musafirii se adunau acolo, aducându-şi farfuriile şi paharele.

— Haideţi, intraţi! i-a strigat Reine-Marie din pragul uşii. Mai e un pic.
— Se cam înteţeşte vântul, a spus *monsieur* Béliveau. Rămân eu afară, să mă ocup de foc.

S-a întors spre Félix şi a adăugat:

— Intră şi tu! Bea o ciocolată fierbinte, încălzeşte-te puţin.

— Nu, i-a răspuns băiatul. Vreau să stau cu tine. Focul ăsta trebuie supravegheat.

— Haide, l-a îndemnat Armand pe Jean-Guy. O să ne luăm rămas-bun de la anul ăsta împreună.

— Sper că n-ai de gând să mă săruţi la miezul nopţii, nu? Apropo, ai luat foc.

Armand s-a uitat în jos. Într-adevăr, pe puloverul lui ajunseseră câţiva tăciuni mici.

Jean-Guy şi-a tras mânecile de la pulover peste degete şi a scuturat tăciunii.

Au intrat, au luat două ciocolate calde şi le-au dus afară, pentru băcan şi pentru ucenicul lui, apoi li s-au alăturat celor adunaţi în jurul televizorului.

Reine-Marie şi-a petrecut braţul pe sub braţul lui Armand şi s-a sprijinit de el.

— Eşti fierbinte.

— Şi-ţi place? a întrebat-o rânjind.

— Nu, adică îţi simt puloverul fierbinte şi cam fumegă.

Când s-a uitat, Armand a văzut că Jean-Guy nu reuşise să stingă chiar toţi tăciunii, dar i-a scuturat Reine-Marie.

— Ai primit puloverul ăsta cadou de la Moş Crăciun, *monsieur*! Nu-l ai decât de o săptămână.

— Doamna Crăciun o să fie dezamăgită.

— Doamna Crăciun ştie că uneori bărbaţii îşi dau foc fără vreun motiv anume.

Armand a izbucnit în râs.

— Mulţumesc că mi-ai salvat viaţa.

— Am salvat puloverul. Tu doar s-a întâmplat să fii în el.

L-a îmbrăţişat strâns, trăgând în piept aroma de fum şi lână pârlită, amestecată cu izul de santal şi trandafir al parfumului. Era un miros simplu şi ciudat de plăcut.

— Ssst! a şuierat Ruth. E aproape miezul nopţii.

S-au aplecat în faţă, spre anul cel nou şi neîntinat, iar pe ecran au apărut cifrele numărătorii inverse.

— ...*sept, six, cinq*, au numărat cu toţii. ...*trois, deux, un! Bonne année!* au izbucnit, râzând şi îmbrăţişându-se.

Reine-Marie şi Armand s-au strâns în braţe şi s-au sărutat, cum au făcut şi celelalte cupluri.

Stephen şi-a plecat capul spre Ruth, care a închis ochii şi s-a apropiat de el, însă Rosa s-a iţit între ei, iar el a ajuns să pupe raţa.

Cerul de deasupra hotelului a fost luminat de rachete-artificii. *Monsieur* Béliveau găsise şi pocnitori silenţioase, care să nu sperie animalele. Ceea ce făcea, cumva, ca întregul spectacol să pară şi mai încărcat de magie.

Armand s-a uitat după Daniel şi s-a dus să-l îmbrăţişeze.

— Mă bucur că sunteţi acasă.

— *Moi aussi*, i-a răspuns Daniel.

Au ieşit afară împreună, să vadă artificiile.

Au uitat cu toţii de frig, iar exclamaţiile de bucurie au umplut văzduhul. Se uitau încântaţi, arătau cu mâna şi se minunau. Artificiile-morişcă se învârteau, bombiţele aruncate din rachete se transformau într-o puzderie de steluţe, luminându-le chipurile şi întreg satul Three Pines.

Copiii au primit artificii mici, pe care să le ţină în mână. Félix i-a arătat lui Honoré cum să bage vârful în flăcările focului de tabără, până când izbucneau din capăt o mulţime de steluţe micuţe. Apoi l-a învăţat să-şi scrie numele în întuneric. În curând, toţi copiii se jucau aşa.

— Maimuţele mici! a spus Vincent Gilbert, apărând lângă Armand şi Reine-Marie chiar când se încheiau artificiile.

Gilbert fusese singurul suficient de inteligent încât să-şi fi pus geaca pe el.

După ce s-au epuizat toate artificiile, au dat fuga înapoi în casă, lângă şemineu, tremurând şi râzând.

Mai trecuse un an. Şi începuse altul.

Billy Williams, care rămăsese afară să înăbuşe flăcările, zâmbea în timp ce punea zăpadă pe foc cu lopata şi

retrăia momentele dinaintea miezului nopţii. Se aşezase special lângă Myrna.

— ...*deux, un! Bonne année!*

Se întorsese spre ea şi-o întrebase, peste aclamaţii şi râsete:

— Îmi permiţi?

Când ea încuviinţase, se aplecase şi o sărutase uşor, pentru o clipă doar. Pe buze.

Îi simţise mâna pe braţul lui. Nu ca să-l oprească, ci ca să-l reţină. Şi o sărutase din nou. O sărutase mai lung.

A făcut o pauză şi s-a sprijinit de lopată. A retrăit momentul acela după care tânjise atâta timp. Apoi a zărit o sclipire printre tăciuni şi focul a prins din nou viaţă.

L-a aţâţat o rafală de vânt, şi-a spus Billy şi a înfipt lopata într-un nămete.

Câteva minute mai târziu, chiar când se pregătea să intre şi el în hotel, Billy a auzit gălăgie. S-a uitat în dreapta, în întuneric. Unul dintre adolescenţi se rătăcise în pădure şi acum îşi striga prietenii.

Probabil aveau cam 16-17 ani, iar Billy îi cunoştea pe toţi. Îi ştia de mici, îi văzuse crescând. Încă nu aveau vârsta la care să poată bea, ştia, dar lucrul ăsta n-avea să-i oprească. Aşa cum nu-l oprise nici pe el, când era de vârsta lor. Nici acum nu suporta să simtă miros de cidru, imediat i se făcea greaţă.

Zâmbind, a aruncat o ultimă lopată de zăpadă pe foc şi a auzit cărbunii aproape stinşi şuierând la el. S-au auzit şi alte strigăte, iar ceva din tonul lor l-a pus pe gânduri. A făcut câţiva paşi în întuneric.

Apoi, puştii au început să iasă din pădure, unul câte unul, împleticindu-se grăbiţi. Ochii lor, care reflectau lumina de la ferestrele hotelului, erau mari, pierduţi.

Billy Williams a aruncat lopata cât colo şi s-a dus spre ei.

Epuizaţi şi fericiţi, Armand şi Reine-Marie tocmai porneau pe coridor, să-şi ia hainele de la garderoba improvizată, când Armand s-a oprit brusc.

S-a întors.

Şi a privit în spate.

Capitolul 20

Armand s-a oprit brusc şi a căzut în genunchi lângă trupul neînsufleţit care zăcea cu faţa în jos în zăpadă. Tocmai se pregătea să-l apuce de haină şi să-l întoarcă, însă s-a oprit şi a dat înapoi.

Jean-Guy s-a aşezat în genunchi, pe cealaltă parte a siluetei de la pământ, şi a întins şi el mâna.

— Nu!

Cu mâna fără mănuşă, Gamache a umblat încetişor sub fularul trupului căzut, în căutarea pulsului pe care ştia că nu avea să-l găsească. Apoi a ridicat privirea spre Beauvoir.

Când se dăduse alarma, lui Armand îi stătuse inima în loc. Auzind groaza din ţipetele de afară, se gândise imediat că vreun adolescent fusese găsit beat şi îngheţat prin nămeţi.

Se năpustise afară atât de grăbit, încât nu-şi luase geaca şi galoşii. Porniseră şi alţii spre uşă, dar Jean-Guy îi oprise cu o replică scurtă:

— Vă ţinem noi la curent.

Temperatura scăzuse brusc şi vântul se înteţea, iar acum gemea printre copaci, ridica zăpada în vălătuci şi o învârtejea în văzduh.

Armand l-a atins pe Jean-Guy pe braţ şi i-a făcut un semn, arătându-i ceva.

— Ai grijă!

Beauvoir s-a uitat în jos şi a văzut urme întunecate prin zăpada curată, chiar lângă capul femeii care murise.

Căci era o femeie. Şi murise. Asta era evident. Şi mai era ceva evident: urmele întunecate la culoare erau sânge. Fusese lovită în cap. Nu murise de hipotermie. Nu era un simplu accident tragic.

Beauvoir a scos telefonul, a pornit lanterna şi, aplecându-se, a început să filmeze, să surprindă detaliile de la locul crimei. Nu asta era procedura-standard. Însă vremea se înrăutăţea cu fiecare clipă. Degete lungi de zăpadă se întindeau peste trupul neînsufleţit, ca şi cum o mână uriaşă ieşea din pământ şi încerca s-o tragă înăuntru pe femeie.

Cu fiecare moment care trecea, pierdeau tot mai multe dovezi. Chiar sub ochii lor, petele de sânge erau acoperite de zăpadă.

— Du-te înăuntru! a strigat Gamache, ca să se facă auzit prin vântul care deja vuia cumplit. O să se îngrijoreze părinţii puştilor. Zi-le doar c-a fost un accident şi că ne ocupăm noi. Trebuie să rămână la Auberge. Nu pleacă nimeni!

— Sigur.

Jean-Guy s-a ridicat şi a luat-o la fugă spre hotel.

— Şi adu şi gecile! a mai strigat Gamache după el.

Trăgându-şi umerii şi rugându-se ca Beauvoir să fi auzit ultimul lucru pe care i-l spusese, inspectorul-şef s-a zgribulit, încercând să se ferească de frig cât de bine putea. Ştia că nu dura mult să se instaleze degerăturile, hipotermia. Apoi a scos telefonul şi a continuat să filmeze, făcând şi două apeluri. Primul către medicul legist, iar al doilea, către ofiţerul de serviciu de la sediul Sûreté. La

Omoruri. Cu dinţii clănţănind, i-a spus să trimită echipa de criminalişti.

În timp ce vorbea, se deplasa în jurul cadavrului, în aşa fel încât să fie un fel de paravânt, să-l protejeze. Să protejeze ce mai putea, înainte ca natura să înghită totul.

Era trupul unei femei, nu al unei adolescente. Asta era clar, cu toate că faţa îi era complet îngropată în zăpadă. Gâtul îi era rece la atingere, aproape îngheţat. Părea de marmură, ca şi cum ar fi fost o statuie dărâmată pe-o alee.

Avea braţele de o parte şi de alta a corpului. Nu încercase să-şi amortizeze căderea.

Îşi pierduse deja cunoştinţa când a căzut, şi-a dat seama poliţistul aplecându-se, ca să vadă mai de aproape rana de pe ceafa femeii. Poate chiar murise deja în momentul în care se prăbuşise. Chiar şi cu lanterna, nu reuşea să vadă mare lucru, în afara petei întunecate de pe fesul închis la culoare. Şi de picăturile de sânge care încă se vedeau pe zăpadă.

Gamache s-a uitat la ceas. Era 00:17. Femeia murise probabil de cel puţin 20 de minute.

L-a izbit o rafală de vânt rece, apoi a trecut, tăindu-i răsuflarea şi lăsându-l şi mai înfrigurat.

Începuse să-i amorţească faţa, iar mâinile goale îi tremurau în timp ce mişca încet telefonul pe deasupra locului crimei, filmând şi descriind ceea ce vedea. Deşi bănuia că vorbele îi erau aproape neinteligibile, fiindcă îi îngheţaseră buzele şi obrajii. S-a înfiorat, sau mai degrabă s-a cutremurat când a auzit scrâşnetul zăpezii în spatele lui.

— *Patron!*

A simţit că-i este pusă pe umeri pufoaica şi nişte braţe puternice îl ajutau să se ridice în picioare. Acum tremura de-a binelea. Beauvoir l-a ajutat să se îmbrace cu geaca

groasă şi s-a simţit imediat mai bine. Frigul şi vântul nu-i mai muşcau din trup. Iarna îi era izgonită din oase.

A scos un zgomot care crezuse că va fi un vag suspin de uşurare, însă a ieşit un fel de scâncet. Fără îndoială, într-o bună zi avea să fie auzit de multă lume, când înregistrarea avea să fie folosită la tribunal. Dar nu-i păsa.

Beauvoir i-a îndesat peste urechi un fes tricotat şi a spus:

— Aşa. Acum dă-mi mâinile.

Gamache l-a ascultat, iar Beauvoir i-a pus mănuşi flauşate, pregătite deja cu încălzitoare de buzunar.

— E mai bine?

Gamache a dat din cap, iar Beauvoir a îngenuncheat, ca să-l ajute să-şi pună galoşii.

— *Non*, *non*, asta pot să fac eu! a protestat Armand, însă Jean-Guy i-i punea deja, oferindu-i şi un umăr pe care să se sprijine.

În mai puţin de un minut, lumea se transformase dintr-un loc îngheţat, de un frig feroce, într-unul călduţ, binecuvântat.

— *Merci*, a bălmăjit, încă simţindu-şi buzele amorţite.

Au privit amândoi trupul neînsufleţit al femeii de la picioarele lor. Cu toate că nu spuseseră nimic, ştiau amândoi cine era.

Toate instinctele, tot ce era uman în el, striga la Gamache s-o întoarcă pe Abigail Robinson cu faţa în sus. Era ceva grotesc s-o lase aşa, cu faţa în jos, îngropată în zăpadă. Dar nu mai putea fi salvată şi ei nu-i mai păsa. Tot ce puteau face pentru ea acum era să afle cine o ucisese.

— Criminaliştii şi legistul sunt pe drum, i-a spus lui Beauvoir.

Începuse să ningă. Nu cu fulgi mari, pufoşi, ca nişte flori blânde din zăpadă. Erau nişte cârlige mici şi rele. În

căutarea cărnii. Îi invadau prin orice deschizătură a hainelor.

Zona din jurul cadavrului fusese călcată în picioare. Şi nu de ei – ei avuseseră grijă, deşi sigur că n-aveau cum să evite cu totul să lase urme.

Tinerii care se repeziseră lângă trupul neînsufleţit atunci când îl găsiseră călcaseră, fără să vrea, peste orice urme care le-ar fi putut fi utile ca dovezi.

Erau în pădure, cam la 100 de metri de lizieră, lângă o pârtie folosită de obicei pentru schi fond. Gamache chiar vedea liniile paralele lăsate de schiuri. Cele din apropiere de cadavru, însă, fuseseră călcate în picioare. Şi chiar şi urmele de bocanci care le acoperiseră se umpleau acum rapid cu zăpadă.

Lanternele lor creau o lume stranie în pădure, cu siluete şi contururi fantomatice care se mişcau odată cu fasciculele de lumină.

— Nicio armă, a spus Beauvoir. Când să se fi întâmplat?

El nu apucase să atingă cadavrul, aşa că nu ştia.

— Chiar înainte de miezul nopţii, aş zice.

— Când noi eram distraşi de numărătoarea inversă?

Gamache a mormăit ceva în semn de încuviinţare.

Beauvoir s-a uitat în spate. De la Auberge se vedea locul unde fusese atacată profesoara. De unde stătea acum, zărea bradul de Crăciun, vesel şi luminos, pe fereastra livingului. Îi vedea pe Annie şi pe ceilalţi, tăcuţi în jurul focului.

Petrecerea luase sfârşit.

* * *

Doctorul Harris s-a îndreptat de spate şi i-a făcut semn şefului criminaliştilor că pot întoarce victima.

Se aflau în cortul echipei de criminalişti, ridicat în jurul cadavrului, pentru protejarea dovezilor şi a intimităţii.

Sharon Harris a făcut un pas în spate, între inspectorul-şef Gamache şi inspectorul Beauvoir, doi ofiţeri de la Sûreté pe care îi ştia bine, căci lucraseră la multe anchete împreună.

Venise îmbrăcată în hainele de petrecere pe sub geaca lungă, de iarnă.

— *Bonne année*, mormăise ca răspuns la salutul lui Gamache.

Criminaliştii se apucaseră de treabă şi instalaseră deja reflectoare industriale. În zăpadă fuseseră înfipte termosuri cu cafea fierbinte, pentru agenţii ghinionişti care erau de serviciu când fusese anunţată crima.

Zăpada şi vântul biciuiau pereţii cortului, iar agenţii erau nevoiţi să strige ca să se facă auziţi pe deasupra vuietului. Nu vorbeau prea mult, în orice caz, dincolo de ceea ce era obligatoriu să-şi spună. Gamache îi învăţase că scena crimei trebuie tratată întotdeauna ca un loc aproape sacru.

Înţelegea perfect că glumele erau un mod de a face faţă traumei şi stresului. Însă existau şi moduri mai bune, mai eficiente de a le face faţă.

Ca să-şi ajute agenţii să facă faţă ororilor meseriei, inspectorul-şef Gamache adusese un psiholog în Secţia Omoruri, dezvăluindu-le tuturor că el însuşi mergea lunar la consiliere, uneori chiar mai des.

Şi astfel, treptat, au început să facă la fel şi majoritatea agenţilor lui.

Acum se uita cum era întors trupul rigid al lui Abigail Robinson şi a rămas cu privirea aţintită asupra lui. S-a întors spre Jean-Guy, care privea şi el cu ochii mari.

— Numai o clipă, vă rog.

Gamache a făcut un pas şi s-a aplecat deasupra trupului neînsufleţit, apoi a ridicat privirea spre Jean-Guy Beauvoir. Erau amândoi surprinşi.

Dar probabil nu la fel de surprinşi cum fusese Debbie Schneider.

Doctorul Harris şi-a încheiat examinarea iniţială a cadavrului, apoi Beauvoir a făcut semn spre ieşirea din cort.

— Chiar trebuie? a întrebat doctoriţa.

Însă i-a urmat afară, zgribulindu-se din cauza frigului îngrozitor.

Cu toate că ştiau la ce să se aştepte, vântul şi zăpada tot le-au tăiat răsuflarea. Aerul rece a pătruns în jos pe gâturile lor şi le-a ars plămânii. Pentru o clipă n-au putut respira, apoi au început toţi trei să tuşească, deoarece corpurile lor se împotriveau, încercau să elimine aerul ca de gheaţă.

— *Merde*, Armand! a gemut doctoriţa Harris. Da' ştiu că le alegi pe sprânceană!

— N-am ales eu să fie aşa, a hârâit el.

S-au strâns unii în alţii, iar vălătucii de zăpadă, mici tornade de fulgi, li se învolburau în jur.

— Ce poţi să ne spui?

Cuvintele lui Gamache s-au transformat în abur, care a îngheţat în barba scurtă. Începeau să semene cu membrii expediţiei în Antarctica a lui Scott. Şi expediţia aceea nu se încheiase cu bine.

— Chiar nu putem să mergem înăuntru? a strigat doctoriţa, aproape acoperită de şuieratul vântului. E prea frig ca să putem sta de vorbă.

Beauvoir i-a făcut semn unei agente.

— Vino cu noi, trebuie să iei notiţe.

— Înăuntru, domnule?

În momentul acela, însemna mai mult decât să fi câştigat la Loto-Québec.

— Da, înăuntru, i-a răspuns inspectorul Beauvoir, şi dacă ar fi putut, ar fi zâmbit.

Stând unde fusese cu doar câteva ore înainte scena pentru fabula lui La Fontaine, Gamache, Beauvoir şi doctoriţa Harris priveau chipurile neliniştite din jurul lor.

Toată lumea, cu excepţia copiilor, care dormeau, era în picioare, cu ochii aţintiţi asupra lor.

Armand simţea picăturile care se scurgeau încet, în timp ce zăpada se topea pe obrajii lui fierbinţi şi pe ceafă. Lângă el, doctoriţa analiza mulţimea, îi observa pe copiii care dormeau pe canapele, scaune şi pe covorul din faţa şemineului, mulţi dintre ei îmbrăcaţi în costume de animale. Arăta ca un *tableau vivant*. Până când s-a mişcat o femeie.

Abigail Robinson a făcut un pas înainte, întorcându-se doar pentru o clipă spre uşă. Aştepta să mai vină cineva. Spera…

— Ce s-a-ntâmplat? Unde e Debbie?

Colette Roberge a şoptit:

— Abby…

Dar Abigail n-o asculta. A traversat încăperea şi l-a înşfăcat pe Armand de braţ.

— Unde e?

— Aş vrea să stau de vorbă cu dumneavoastră, i-a răspuns el blând. Însă întâi şi-ntâi, trebuie să le spun tuturor câteva cuvinte. Apoi putem vorbi. Între patru ochi.

— Nu, acum! Trebuie să ştiu, a insistat ea, ridicând tonul.

Gamache şi-a pus mâna peste mâinile ei.

— Doar o clipă. Vă rog.

A dat uşor din cap spre Colette, care a venit lângă ei şi a condus-o pe Abigail câţiva paşi într-o parte. Beauvoir le vorbea încet lui Dominique şi Marc, apoi i-a făcut semn lui Colette că trebuiau s-o urmeze pe Dominique pe hol.

Acum, Abigail părea dezorientată. Parcă nu ştia ce să facă. S-a uitat în jur. Căuta îndrumare, ajutor. O căuta pe Debbie.

— Mergi cu ele, i-a spus discret Beauvoir unei agente. Înregistrează tot ce spun şi tot ce fac.

Abigail s-a lăsat condusă de-a lungul holului, sub privirile părinţilor care-şi îmbrăţişau copiii, protejându-i de imaginea unei asemenea suferinţe cumplite.

Ruth cuibărea cu blândeţe capul Rosei în scobitura umărului, loc creat special, pesemne, pentru adăpostirea unei raţe sensibile.

După ce au plecat ele, Armand a rămas în picioare lângă şemineu. Îşi privea în ochi prietenii, vecinii, familia. Era dureros de conştient de prezenţa copiilor, inclusiv a nepoţilor săi, care se treziseră şi acum priveau cu atenţie. Ascultau.

Era conştient şi de faptul că era posibil să fie şi criminalul acolo. A scrutat chipurile celor din jur, a privit-o în ochi pe Haniya Daoud. L-a privit pe Vincent Gilbert.

Pe Stephen.

Naşul lui făcuse de curând o glumă spunând că bătrânii ar fi ucigaşii perfecţi:

— Închisoarea pe viaţă nu mai e mare ameninţare. Sau descurajare.

Apoi izbucnise în râs, însă Armand îl cunoştea suficient de bine încât să-şi dea seama că, în acelaşi timp, vorbise serios.

Oare bătrânul acela ar fi ucis – ca s-o protejeze pe Idola şi pe toate acele Idole care nici nu se născuseră încă?

Armand ştia deja răspunsul. Era posibil ca Stephen Horowitz să fi fost cea mai periculoasă persoană din încăperea aceea. Bun la suflet, generos, extrem de inteligent. Lipsit de scrupule, hotărât şi priceput. Şi nu avea absolut nimic de pierdut.

Dar s-o ucidă pe Debbie Schneider? O femeie pe care, din câte ştia Armand, n-o cunoştea? De ce?

De să fi omorât-o oricare dintre ei?

Răspunsul era evident. N-o omorâseră pe ea. Ucigaşul o atacase pe Abigail Robinson, sau cel puţin aşa crezuse.

Şi-a dres glasul, simţindu-şi gâtul încă iritat din cauza frigului, şi le-a explicat, în cuvinte astfel alese încât să nu se sperie copiii, dar părinţii să înţeleagă că murise cineva şi că trebuiau să afle de ce.

— Îmi pare rău, dar încă nu veţi putea merge acasă. Va trebui să stăm de vorbă cu fiecare dintre voi. O să începem cu părinţii celor mai micuţi dintre copii şi continuăm tot aşa. Sper să nu dureze prea mult.

Le-a mulţumit pentru înţelegere. Înainte să plece, s-a apropiat de el Reine-Marie.

— Te deranjează dacă-i duc pe Ruth şi pe Stephen acasă? Pe urmă mă-ntorc.

Armand i-a privit pe cei doi bătrâni. Păreau epuizaţi, vlăguiţi, iar el a încuviinţat.

— Bună idee. O să stau mâine de vorbă cu ei.

Beauvoir a vorbit cu Annie, apoi li s-a alăturat lui Gamache şi doctoriţei Harris în holul de la intrare.

— Tocmai am fost afară. Agenţii însărcinaţi cu paza profesoarei Robinson au venit până aici după ele şi au stat în maşină. N-au văzut pe nimeni venind sau plecând de la Auberge.

— Profesoara Robinson? l-a întrebat Gamache.

— E în bibliotecă, împreună cu Colette Roberge.

— *Bon*.

Gamache i-a tras şi mai departe de mulţimea din living şi s-a întors spre medicul legist.

— Povesteşte-ne ce ai descoperit.

— Dacă n-o să apară vreo surpriză la autopsie, cauza morţii a fost o lovitură puternică în zona capului. Aş zice că o singură lovitură, fatală, în ceafă, în urma căreia aşchii din craniu au pătruns în creier. Moartea pare să fi survenit imediat. A sângerat foarte puţin. După ce s-a prăbuşit la

pământ, a mai primit două lovituri, care i-au împins adânc faţa în zăpadă. Presupun că n-aţi găsit arma crimei.

— Încă nu, a confirmat Beauvoir. Ai vreo idee?

— Aş căuta un buştean. Pe fes erau urme de scoarţă şi de pământ, iar forma rănii corespunde cu a unui lemn de foc.

A schiţat în aer forma unei pene.

— Ah! a exclamat Gamache, scoţând un fel de geamăt.

De asta se temea.

— Ce e? l-a întrebat doctoriţa Harris.

Însă Jean-Guy ştia. Se gândise imediat la acelaşi lucru. S-au uitat amândoi spre clădire, pe ferestrele înalte.

— Am făcut un foc de tabără, a răspuns Gamache. Cred că arma crimei a ars de mult.

— Şi ora morţii? a întrebat-o Beauvoir.

— Pe frigul ăsta, e greu de zis, dar probabil cam acum o oră şi jumătate-două ore.

S-au uitat la ceas. Era 2:03 dimineaţa.

— Deci cam pe la miezul nopţii?

— Aproximativ, da. Armand, femeia care era aşa tulburată... era Abigail Robinson, nu? Profesoara asupra căreia s-a tras ieri. Am văzut-o la ştiri.

— Da. Femeia care a murit era cea mai bună prietenă a ei.

— Are nişte zile cam grele.

Gamache a căzut pe gânduri, privind-o pe legistă.

— Sharon, ce crezi c-ar spune doctorii despre eutanasia obligatorie? Şi despre eliminarea tuturor sarcinilor cu probleme congenitale?

— Adică despre ideile pe care le promovează profesoara Robinson?

Doctoriţa Harris a rămas pe gânduri, ceea ce l-a surprins pe Gamache. S-ar fi aşteptat să condamne imediat asemenea idei.

— Cred c-ar fi îngroziţi. Dar pe de altă parte, mulţi au fost îngroziţi iniţial şi când a apărut pentru prima oară ideea sinuciderii asistate medical. Însă odată ce-a fost instituită legea, ne-am obişnuit cu ideea. Ba chiar îi vedem beneficiile – alină suferinţa multora.

Şi-au continuat conversaţia mergând spre intrarea în hotel.

— Îngrijorător este aspectul legat de obligativitate. Cel puţin îngrijorător! Pare de neconceput ca un guvern, orice guvern, să permită ce propune ea.

— În ultima vreme am văzut o groază de lucruri de neconceput. *Merci*, i-a răspuns el, strângându-i mâna.

— N-o să vă urez un An Nou fericit, i-a spus doctoriţa.

— Ah, urarea asta chiar prinde bine oricând. *Bonne année*, Sharon.

Doctoriţa Harris i-a privit îndepărtându-se pe coridor, cu figurile mohorâte. Se pregăteau să facă partea cea mai dificilă a unei slujbe pline de momente grele. Apoi doctoriţa a păşit în noaptea rece, noul an muşcând-o cu colţii lui ca de gheaţă.

Capitolul 21

Pereţii bibliotecii erau plini de rafturi cu cărţi, pe jos era un covor persan uzat, iar în cameră se mai aflau câteva fotolii vechi din piele şi o canapea de catifea verde.

Gamache a făcut semn către ferestrele înalte cât încăperea care dădeau direct afară, iar Beauvoir s-a dus imediat să le verifice.

— Sunt încuiate, a raportat.

Cu toate că din foc mai rămăseseră doar cenuşa şi câţiva tăciuni, în cameră era cald, plăcut.

Abigail s-a ridicat în picioare când au intrat cei doi poliţişti. Roberge era alături, cu o mână pe braţul ei.

Gamache ştia că nu avea cum să-i dea vestea cea rea pe ocolite şi că dacă ar fi încercat, n-ar fi făcut decât să-i prelungească agonia. Era indicat să-i spună rapid şi limpede, însă, dacă se putea, cu blândeţe.

Ştia şi că nu făcea decât să confirme ceva ce Abigail Robinson ştia deja. Dar asta nu atenua cu nimic durerea pe care aveau s-o provoace cuvintele lui.

— A fost descoperit în pădure un trup neînsufleţit.

A făcut o pauză de o clipă şi a continuat mai încet:

— Îmi pare rău. Este Deborah Schneider. A murit.

Abigail s-a încordat şi a lăsat capul în jos, întorcându-l uşor într-o parte. A închis ochii strâns de tot, ca şi cum ar fi simţit un gust teribil de amar. Apoi a ridicat privirea spre Gamache.

— Sunteţi sigur?

— Da.

Abigail a strâns din buze şi s-a recules rapid, ridicând uşor bărbia.

— Mulţumesc. Ştiu că trebuie să vă fie greu...

Vocea i s-a stins, dar ochii i-au rămas aţintiţi asupra lui Gamache.

Beauvoir, care ura tot ce susţinea femeia aceea, a încercat să-şi dea seama dacă simţea vreo fărâmă de plăcere pentru durerea prin care trecea ea, însă n-a găsit nici urmă de satisfacţie.

— Vă rog, i-a spus, făcând semn spre canapea. Luaţi loc.

Ofiţerii de la Sûreté şi-au tras câte un scaun, aşezându-se aproape de ele.

— *Madame* Schneider avea rude? a întrebat Beauvoir. Cineva care ar trebui anunţat?

— Vai, Doamne! Părinţii ei. Are şi un frate. Sunt toţi în vest. Să-i sun...?

— Ne ocupăm noi să fie înştiinţaţi, i-a răspuns Beauvoir şi a văzut că se simţea uşurată. Dar ne-ar fi de ajutor dacă ne-aţi putea da adresa şi numărul de telefon. De când cu *social media*, lucrurile astea se află imediat.

— Bineînţeles, i-a spus Abigail şi a început să caute în telefon.

Le-a dat informaţiile de contact.

— Îmi puteţi spune cum?

— Încă nu.

Jean-Guy a ezitat o clipă, apoi a adăugat:

— Doar că n-a fost un accident.

Şi el, şi Gamache urmăreau să vadă o reacţie, care n-a fost greu de văzut.

Abigail şi Colette au rămas cu gurile căscate. Mute. Parcă nici nu mai respirau.

— Adică? a reuşit Colette Roberge să îngaime, în cele din urmă.

— Adică Debbie Schneider a fost ucisă, i-a răspuns Gamache.

— Ucisă? a şoptit Colette. Omorâtă?

— *Oui*.

În momentul acela a răsunat o bătaie la uşă şi a intrat Dominique, aducând o tavă pe care se aflau un ceainic, o cafetieră, căni, lapte şi zahăr.

— *Pardon.*

Fără să-i privească în ochi, a lăsat tava şi a plecat. A fugit, aproape. N-avea să uite niciodată expresia de pe chipul lui Abigail Robinson.

Cu mâinile lipite de obraji, se holba la Gamache. Zguduită de spaimă şi de repulsie. De parcă el ar fi fost vinovat. De parcă el ar fi ucis-o pe Debbie.

Apoi s-au rupt zăgazurile.

A început să plângă. În hohote. Se îneca. Se sufoca. Se chinuia să respire, în timp ce suferinţa se revărsa din ea în valuri.

Colette o mângâia uşor pe spate şi îi murmura cuvinte de alinare, ca o mamă care încearcă să liniştească un copil. Până când hohotele de plâns s-au domolit, transformându-se în scâncete şi sughiţuri.

— Îmi pare rău. Îmi pare rău.

Gamache a găsit o cutie de şerveţele şi i-a întins-o.

Tânăra agentă care stătea într-un colţ al încăperii îi privea cu ochii mari. Îngrozită de ceea ce vedea. O suferinţă atât de profundă, încât ameninţa să-i înghită pe toţi. A aruncat o privire spre inspectorul-şef şi a văzut compasiune pe chipul lui. Dar şi-a dat seama şi că şeful era concentrat, cu privirea ageră.

Poliţista şi-a mai verificat o dată telefonul, asigurându-se că înregistra, şi s-a aplecat în faţă.

Abigail a mototolit şerveţelul în palmă şi s-a uitat în jur. Îşi căuta prietena. Care de obicei îi lua şerveţelele din mână. Care se ocupă întotdeauna de tot ce era neplăcut. Apoi mâna i-a căzut în poală şi privirea i s-a oprit asupra lui Gamache.

— Cum?

— Nu vă putem spune.

— Nu puteţi sau nu vreţi? a intervenit Colette Roberge.

— Nu vrem. Dar credem c-a fost o moarte rapidă.

A înclinat din cap spre Beauvoir, care a preluat interogatoriul.

— Când aţi văzut-o ultima dată pe *madame* Schneider?

Abigail s-a recules o clipă, apoi s-a întors spre Colette.

— Înainte de miezul nopţii. Când aţi ieşit la plimbare. V-am văzut pe amândouă lângă focul de tabără.

— Când se-ntâmpla asta? a întrebat-o Beauvoir pe Roberge.

— După... ăăă, discuţia cu doctorul Gilbert. Debbie şi cu mine ne-am dus să luăm hainele, pentru că voiam să mergem acasă. Te-am aşteptat afară, a adăugat uitându-se la Abigail.

— În frig? a întrebat Beauvoir.

— Părea mai primitor decât petrecerea dinăuntru. Şi-n plus, ni se făcuse cald în geci.

— Aţi ieşit şi dumneavoastră? a întrebat-o inspectorul pe Abigail.

— Nu. Am mers la un grup de oaspeţi şi am fost absorbită de o conversaţie despre cercetarea mea şi despre pandemie.

L-a privit cu multă atenţie pe Beauvoir, de parcă de-abia acum îl vedea.

— Eraţi şi dumneavoastră de faţă.

— Da.

— Sunteţi poliţist?

— Este adjunctul meu la Secţia Omoruri, a răspuns Gamache. Şi este şi ginerele meu.

Mintea profesoarei, prinsă în nisipurile mişcătoare ale şocului, încerca să înţeleagă situaţia.

— Aşadar, tânăra este fiica dumneavoastră.

— Da.

— Şi femeia mai în vârstă, cu care am vorbit despre curcubeie? E soţia dumneavoastră? Asta înseamnă că micuţa vă e nepoată.

— Da.

— Da, a repetat Abigail, dând din cap. Înţeleg.

— Înţelegeţi?

— Obiecţiile dumneavoastră faţă de concluziile cercetării mele.

— Abby..., a avertizat-o Colette.

Gamache nu avea să se lase distras. Era curios. Îşi dăduse seama că instinctiv – sau poate intenţionat –,

Abigail mutase subiectul conversaţiei de la uciderea prietenei ei la un domeniu pe care îl înţelegea. Pe care îl stăpânea perfect, de fapt. Dezbaterea nesfârşită a studiului ei.

L-a simţit pe Jean-Guy crispându-se.

Până în clipa aceea, el reuşise s-o vadă pe Abigail Robinson, prietena îndurerată a victimei, ca pe o persoană cu totul separată de profesoara Robinson. Însă acum, cele două deveniseră una.

— Idola nu este o obiecţie, a intervenit Armand înainte să apuce Jean-Guy să răspundă.

Vorbise pe un ton calm, raţional. Ferm.

— Este nepoata mea şi n-are ce căuta în conversaţia asta. Să trecem mai departe.

— Eşti sigur? a întrebat Colette Roberge.

— Ce vreţi să spuneţi? a întrebat Beauvoir, iar în vocea lui a răsunat un avertisment pe care îl înţeleseseră, cu siguranţă, cu toţii.

— Credeţi că atacul asupra lui Debbie a fost întâmplător? a ripostat Roberge.

— Sigur că da! a intervenit Abigail. Cum altcumva să fi fost?

S-a încruntat la Colette. În clipa aceea o ura fiindcă dăduse glas gândului pe care îl aveau cu toţii, acelui gând de neconceput.

— Ştii foarte bine, i-a răspuns Roberge, apoi s-a întors spre Gamache: Şi tu la fel. De ce ar fi vrut cineva s-o omoare pe Debbie? N-are niciun sens. Dar altceva are sens.

— Nu! a izbucnit Abigail. A fost un atac la întâmplare, poate chiar un accident. Un puşti beat, care se prostea. Sunt o grămadă de adolescenţi aici. Şi, cumva, Debbie le-a stat în cale. Sau a alunecat şi a căzut. Sau... Sau...

— Sau atacatorul voia să vă ucidă pe dumneavoastră, a întrerupt-o Beauvoir.

Strecurase o înţepătură şi era suficient de sincer cu el însuşi încât să admită că-i făcuse plăcere.

— Nu! E imposibil! a ripostat Abigail, scuturând din cap.

— De ce? Era întuneric. Avea o haină largă, căciulă pe cap. N-avea cum să-şi dea nimeni seama, a insistat inspectorul, simţind că emoţiile bine ţinute sub control, până în momentul în care fusese pomenită Idola, începeau acum să iasă la suprafaţă.

— Nu!

Abigail şi-a încrucişat braţele cu un gest hotărât.

— Ba da! Dumneavoastră ar fi trebuit să zăceţi acum în zăpadă, a izbucnit Beauvoir.

— Inspectore!

Vocea lui Gamache a avut efectul unei palme – Beauvoir s-a înroşit la faţă, însă a continuat s-o fixeze cu privirea pe profesoară, abia după o clipă întorcându-şi privirea arzătoare spre şeful lui.

A tras adânc aer în piept şi a reuşit să îngaime:

— *Désolé.*

Interogatoriul a fost preluat de Gamache, care s-a întors spre Colette:

— Când ai văzut-o ultima oară pe Debbie Schneider?

— După cum spuneam, eram afară şi o aşteptam pe Abby, dar vedeam pe geam că era captivată de conversaţie. Ştiam c-avea să dureze ceva, aşa c-am hotărât să facem o plimbare.

— Pe unde v-aţi plimbat?

— Doar în jurul casei. Ne-am oprit la focul de tabără, pe urmă ne-am uitat la grajduri. Se făcea din ce în ce mai frig şi am vrut să mă-ntorc înăuntru, dar Debbie zicea că te aşteaptă, era sigură c-o să vii afară şi nu voia să vă pierdeţi una de alta, a adăugat, întorcându-se spre Abigail.

Abigail îşi privea mâinile împreunate în poală.

— Am uitat.

Şi-au imaginat-o cu toţii pe Debbie Schneider, singură afară, în frig, pe întuneric. Aşteptând o prietenă care uitase de ea.

— Mai era cineva afară? a întrebat Gamache.

— Doar câţiva puşti mai mari. Cred că băuseră prin pădure.

— Pe urmă ce ai făcut?

— Am intrat.

— La ce oră se-ntâmpla asta?

— Cred că era cu câteva minute înainte de miezul nopţii. Era pornit televizorul, pe *Bye Bye*.

— Nu te-am văzut, i-a răspuns Gamache.

— Nu. Voi doi eraţi la focul de tabără. Am hotărât că era atât de aproape de miezul nopţii, încât mai bine rămâneam aici. Am ieşit un pic afară, să văd artificiile, apoi am venit în bibliotecă. Pentru mine, compania cărţilor e întotdeauna o alinare.

— De ce aveai nevoie să fii alinată?

— N-ai simţit tensiunea, animozitatea de la petrecere? Şi nu era doar Abigail vizată. Şi Debbie, şi eu le-am simţit. Eram vinovate prin asocierea cu ea. Am vrut doar să mă relaxez câteva momente, înainte de-a ieşi să le caut pe Abigail şi pe Debbie şi să pornim spre casă.

— Când ai ieşit de-aici?

— Când am auzit gălăgie. Cred că era cam 00:10.

— Nu mai devreme?

— Nu. Am stat în bibliotecă doar câteva minute.

Gamache a privit stiva de lemne de foc aflată lângă cămin.

— Ardea focul?

— Da. Mi-era frig, aşa c-am mai pus câţiva buşteni pe foc.

— Ce ai citit?

Colette a zâmbit.

— Contează?

— Poate că va conta.

— Cartea de acolo, a răspuns ea, făcând semn spre măsuţa de lângă fotoliul aflat cel mai aproape de cămin.

Gamache a mers la măsuţă, a luat cartea şi a ridicat din sprâncene.

O ştia. Găsise acelaşi volum vechi, obscur, în colecţia părinţilor lui. Acum era în biblioteca de-acasă, deşi el n-o citise.

S-a întors spre Roberge, iar ea a răspuns întrebării lui nerostite.

— *Extraordinary Popular Delusions and the Madness of Crowds*[13], a spus, susţinându-i privirea. Vezi, inspectore-şef, chiar am fost în camera asta.

Gamache s-a întors cu cartea, s-a aşezat picior peste picior şi a pus volumul în echilibru pe genunchi.

— Ai văzut-o pe *madame* Schneider la artificii?

— Nu. Dar nici nu m-am uitat în jur. Am urmărit spectacolul.

— Pe profesoara Robinson ai văzut-o? a întrebat-o Gamache făcând un semn spre Abigail, care se refugiase în tăcere.

— Nu, dar, repet, mă uitam pe cer. A fost un spectacol frumos. Pe urmă am intrat cu toţii în casă şi eu am venit aici.

— Doamnă profesoară Robinson, dumneavoastră unde eraţi în timpul numărătorii inverse de la miezul nopţii?

— Am fost cu restul lumii, prin preajma televizorului.

Gamache a dat încet din cap.

— Şi ce era la televizor?

---

[13] *Amăgiri extraordinar de răspândite şi nebunia mulţimilor*, volum publicat în 1841 de jurnalistul scoţian Charles Mackay, ce are drept subiect psihologia mulţimilor.

Acum a zâmbit ea uşor.

— Nu mă credeţi?

Gamache i-a răspuns la surâs şi a aşteptat răspunsul.

— Era o emisiune franţuzească, ceva cu scheciuri.

Cam pe-acolo, o nimerise.

— Ce s-a întâmplat la miezul nopţii?

— Ce s-a întâmplat? Cum adică?

— Ce au făcut oamenii?

— Ce fac întotdeauna. Au strigat toţi „La mulţi ani” şi s-au îmbrăţişat.

Beauvoir s-a foit uşor pe scaun, dar n-a spus nimic. Observase că profesoara folosise expresia în engleză, pe când la miezul nopţii, toţi strigaseră *Bonne année*, chiar şi vorbitorii de engleză.

— Dumneavoastră ce aţi făcut?

— Am căutat-o pe Debbie.

— De ce?

— Ca s-o strâng în braţe. Să-i urez un An Nou fericit.

A închis ochii, căutând o clipă de intimitate, apoi s-a recules şi a continuat.

— Dar n-am găsit-o. Credeam că-i tot afară, aşa că mi-am pus geaca şi am ieşit. Începuseră deja artificiile. M-am tot uitat în jur, dar n-am găsit-o şi am aşteptat lângă focul de tabără, cu toată lumea, gândindu-mă că trebuie să apară. Acolo v-am văzut şi pe dumneavoastră, le-a spus lui Gamache şi Beauvoir, dar pe tine nu te-am văzut, a zis ea, întorcându-se spre Colette.

— Nici eu nu te-am văzut pe tine.

De-a lungul interogatoriului, Gamache avusese întruna senzaţia că cele două femei se tot împing una pe alta spre el. Fiecare încerca să-l facă pe poliţist să se concentreze asupra celeilalte. Îi aduceau aminte de o bandă desenată *Far Side* pe care i-o decupase Jean-Guy la un moment dat şi i-o lăsase pe birou. Înfăţişa doi urşi luaţi în cătarea unei

puşti de vânătoare. Unul dintre ei rânjea şi arăta cu laba spre celălalt.

Deşi acum nu rânjea nimeni, cele două femei lăsau impresia că se arată una pe alta cu degetul.

— Apoi ce aţi făcut?

— După artificii? a întrebat Abigail. Am venit înăuntru. Eram obosită şi voiam să merg acasă la Colette, aşa că v-am căutat pe tine şi pe Debbie, a spus, întorcându-se spre Roberge. Dar nu v-am găsit. Presupun că tu erai aici. Apoi au început copiii să ţipe şi ai ieşit în fugă.

— Ne-am întâlnit în living, a completat Colette, şi am căutat-o pe Debbie. Nu credeam că s-a întâmplat ceva grav. Nu lui Debbie, în orice caz. Dar, când n-am găsit-o nicăieri, şi pe urmă ni s-a spus că n-avem voie să plecăm, şi a trecut atâta timp...

— Altceva ne mai puteţi spune despre seara asta? le-a întrebat Gamache. Poate ceva ce aţi văzut ori aţi auzit?

Au clătinat amândouă din cap. Apoi Abigail a ezitat o clipă.

— Ar fi ceva, dar o să credeţi că sunt răzbunătoare.

— Nu vă faceţi griji pentru ce credem noi. Spuneţi-ne.

— Mai e o persoană pe care n-am văzut-o înăuntru – nici în preajma televizorului, nici după. Vincent Gilbert.

Gamache s-a străduit să-şi aducă aminte şi şi-a dat seama că nici el nu-l văzuse pe Gilbert. S-a întors spre Roberge, care a clătinat din cap.

Îi rămăsese o singură întrebare de pus.

S-a aplecat uşor spre Abigail Robinson.

— De ce aţi venit aici? La petrecere?

— Dacă e obligatoriu să ştiţi, am venit să mă întâlnesc cu cineva.

Deci era adevărat, venise ca să-l vadă, poate chiar să-l provoace pe Vincent Gilbert, şi-a spus Gamache.

— Cu Ruth Zardo, a continuat Abigail. Să-i mulţumesc că mi-a permis să-i folosesc versurile. M-a sprijinit enorm.

Capitolul 22

Următoarele interogatorii au mers destul de repede.

Părinţii celor mici nu văzuseră mare lucru, îşi petrecuseră seara încercând să-i ţină sub control pe copiii epuizaţi şi hiperactivi din cauza dulciurilor hăpăite.

Au fost interogaţi şi Annie, Daniel şi Roslyn, iar după ce au declarat că nici ei nu văzuseră nimic, au plecat pe jos, coborând dealul cu copiii în braţe, nerăbdători să-i culce.

Jean-Guy i-a condus pe Annie şi pe copii până la ieşire şi i-a pupat.

— Vin şi eu cât de repede pot.

Abigail Robinson şi Colette Roberge plecaseră deja spre casă, însoţite de agenţi de la Sûreté.

Echipa de criminalişti încă lucra. Trupul neînsufleţit al lui Debbie Schneider era tot în cort; avea să fie transportat la morgă după ce îşi terminau ei treaba.

Era aproape 3 dimineaţa când au ajuns la adolescenţi şi la părinţii lor.

Copiii păreau să fi făcut un legământ al tăcerii, care a dăinuit până le-a pus Beauvoir prima întrebare. Apoi au povestit tot. Furaseră de la părinţi bere, cidru şi Tia Maria[14] şi ascunseseră băutura într-un nămete din pădure.

Beauvoir îl compătimea un pic pe puştiul cu Tia Maria, care era cumplit de verde la faţă. Îşi amintea şi inspectorul prima sa beţie. El şi prietenii lui amestecaseră whisky,

[14] Lichior de cafea cu vanilie.

bere, vin şi Drambuie[15], numind combinaţia „cocktail”. Nu-şi amintea mare lucru din seara aceea, doar că se trezise cu faţa în jos, lungit în iarbă, în propria vomă.

Ultimul adolescent cu care au stat de vorbă a fost Jacques Brodeur, cel care descoperise cadavrul.

Atletic şi chipeş, părea să fie liderul grupului. Însă sub împăunarea lui, Beauvoir a descoperit rapid un băieţel speriat. Era încadrat de părinţi în timp ce povestea.

— Am pus sticlele în zăpadă. Auziserăm că de la alcoolul cald ţi se face greaţă.

— Nu de la temperatura băuturii ţi se face rău, l-a asigurat Beauvoir.

Tonul i se mai îmblânzise şi îşi dădea seama că băiatul voia să vorbească. Simţea nevoia să vorbească.

— N-o să dai de necaz. Cel puţin, nu cu noi. Haide, povesteşte-ne ce s-a întâmplat.

Jacques s-a uitat la părinţi, iar ei au încuviinţat.

— La miezul nopţii eram deja destul de luaţi. Mie-mi venea să fac pipi, aşa c-am intrat în pădure. Artificiile luminau pârtia de schi, am mers pe lângă ea până mi s-a părut că nu mai are cum să mă vadă nimeni şi m-am uşurat pe un copac.

Amintirea momentului acela de eliberare l-a făcut să ofteze uşor.

Tatăl lui a pufnit dezaprobator, iar mama a strâns din buze – greu de zis dacă era furioasă sau amuzată.

— Dar pe urmă s-au oprit artificiile şi s-a făcut întuneric. Am pornit lanterna pe telefon şi m-am uitat în jur. Atunci am văzut-o.

— Bun, hai s-o luăm încet, i-a spus Beauvoir. Ce ai văzut?

Băiatul a tăcut o clipă, apoi a răspuns:

---

[15] Băutură similară cu un lichior, obţinută prin infuzarea whiskyului irlandez învechit cu ierburi, mirodenii şi miere.

— Un petic negru pe zăpadă, o chestie întunecată, ca şi cum căzuse o creangă mare. Înainte nu era acolo.
— Înainte? Mai fuseseşi acolo?
— Păi, da.
— Ca să te uşurezi?
— Da. Şi ca să vomit.

De data asta, tatăl băiatului a scos un geamăt în toată legea.

— Pentru numele lui Dumnezeu, Geoff! a exclamat soţia lui, aplecându-se pe după Jacques, ca să-l vadă. Când ne-am cunoscut, aveam 15 ani. Eram la o petrecere, tu te sprijineai de un copac şi-ţi vărsai maţele. Mai lasă băiatul în pace!

Asta aproape c-a deviat cu totul interogatoriul pentru o clipă, fiindcă Beauvoir era foarte tentat să pună câteva întrebări şi despre povestea aceea. De exemplu, cum putuse ea să fie atrasă de...

Dar s-a ţinut tare.

— Când fuseseşi ultima oară acolo înainte să găseşti cadavrul? l-a întrebat pe băiat.
— Nu ş'.
— Încearcă. Era înainte de pocnitori?
— Alea care v-au speriat?
— Da. Alea.
— Cred că era un pic mai târziu. Pe la 23:50. Am intrat în casă şi m-am uitat la *Bye Bye*.
— Ai mai văzut pe altcineva mergând în pădure?
— Pe tovarăşii mei.
— Ştiu, dar altcineva? Vreun adult?

Băiatul s-a gândit o clipă, apoi a clătinat din cap. Apoi s-a oprit brusc.

— De fapt, da. Două femei. Cel puţin cred că erau femei. Stăteau lângă foc, pe urmă au plecat. M-am uitat după ele

fiindcă mi-era teamă c-o să găsească pileala, dar au trecut mai departe. Nu-s sigur c-au intrat în pădure.

— Le-ai văzut întorcându-se?

— Nu.

— Hai să revenim la cadavru. Când l-ai văzut pe jos, ce ai făcut?

— Am crezut c-a aruncat cineva un morman de haine. Mi-am chemat prietenii.

Lucru care era, din punctul de vedere al anchetatorilor de la Omoruri, firesc, dar regretabil.

— Şi?

— Şi ne-am uitat mai de-aproape.

— Aţi atins cadavrul?

— Nu. Dar...

— Da?

— L-am împuns.

— Poftim?

— Am luat un băţ de pe jos şi l-am împuns cu el.

— Jacques! a izbucnit tatăl lui.

— Ce vrei? N-am ştiut ce e. Atunci mi-am dat seama...

A început să-i tremure bărbia, a strâns buzele cât de tare a putut. Tatăl lui a pus o mână peste mâna lui, cu un gest blând.

— Atunci, a gemut băiatul, am început – s-a şters la ochi cu mâneca – toţi să strigăm după ajutor.

Beauvoir s-a întins spre băiat şi l-a bătut uşor cu palma pe genunchi.

— E-n regulă. Eu văd des lucruri de genul ăsta şi tot mă afectează. Ar fi grav dacă nu te-ar afecta. Dacă-ţi mai aduci aminte vreun detaliu, ne dai tu de ştire?

Jacques a încuviinţat.

— Aş avea şi eu o întrebare, a intervenit Gamache.

Băiatul s-a întors spre el. Inspectorul-şef îl intimida teribil; îl admira fiindcă îl văzuse la televizor de o mulţime de ori. Însă Gamache se uita la *madame* Brodeur.

— Dumneavoastră cum v-aţi petrecut seara?

— Eu?

— Da.

S-au privit lung o clipă, apoi *madame* Brodeur a zâmbit uşor şi a cedat.

— Îi supravegheam.

— *Maman!* M-ai spionat?!

Femeia s-a întors spre fiul ei.

— Nu e cineva pe lumea asta care să te iubească mai mult, dar nici care să ştie ce ameţit poţi să fii uneori. Sincer! O dată ai fost să înoţi în pielea goală în Lac Brume, şi la sfârşit ai uitat unde-ţi lăsaseşi hainele...

— Mamă!

— Stai liniştit, te tragi dintr-un neam de ameţiţi.

S-a uitat dincolo de Jacques, spre tatăl lui, care se declara de acord printr-o grimasă nemulţumită.

— Ştiam că probabil o să bei cu prietenii tăi, aşa c-am vrut doar să stau un pic cu ochii pe voi. E periculos totuşi, nu? Să bei afară, în frig, iarna.

Gamache a încuviinţat.

— Ce-aţi văzut în noaptea asta, *madame*?

— Din păcate, nimic ce să nu vă fi povestit deja şi Jacques.

— Sigur?

— Da. Scopul meu nu era să-l spionez, doar să mă asigur că el şi prietenii lui sunt în siguranţă. Aşa că m-am uitat după el, dar nu l-am urmărit.

— Şi după ce au intrat în casă?

— Erau în siguranţă. Nu mai eram de serviciu, aşa că mă puteam distra şi eu. Cât de cât. Era destul de ciudat. Nu domnea chiar o atmosferă de petrecere. Cu *madame*

Daoud, care are nişte maniere aşa neplăcute, şi cu profesoara aia, care îi tot dă înainte că bolnavii ar trebui omorâţi, ei bine...

Ei bine. *Ei bine*, şi-a spus Gamache. Femeia pusese problema cât se poate de elocvent. S-a întors din nou spre băiat.

— Ce-ai făcut cu băţul?

— Ăla cu care am atins-o?

— Da.

— L-am aruncat în foc. Am greşit?

— *Non*. Nu cred că ne-ar fi fost de prea mare ajutor.

Apoi i-a venit o idee şi a adăugat:

— Focul încă ardea când ai aruncat băţul?

— Da.

— Acum, fii atent, e important, a continuat inspectorul-şef, aplecându-se spre băiat. Erau doar tăciuni aprinşi sau erau flăcări?

Tulburat de intensitatea privirii poliţistului, Jacques a cumpănit mult înainte să răspundă.

— Sigur erau flăcări.

Gamache s-a lăsat pe spate şi a dat din cap.

— *Merci*.

Aşadar, ultima oară când mersese unul dintre ei să ia bere sau să facă pipi, înainte ca Jacques să fi găsit cadavrul, era cam 23:50. Şi nu era niciun cadavru lângă pârtie.

Iar alarma fusese dată la 00:15.

Asta însemna că intervalul în care avusese loc crima tocmai fusese restrâns considerabil. Erau aproximativ 25 de minute în care putuse apărea cadavrul.

După alte câteva interviuri, când au ridicat privirea, au văzut-o în cadrul uşii pe Haniya Daoud.

— Eu urmez.

Gamache şi Beauvoir bănuiau că era posibil să nu fie chiar adevărat, dar au hotărât să meargă pe calea curajului. Jean-Guy a invitat-o să ia loc pe canapea, iar după ce s-a aşezat, Gamache a întrebat-o:

— Sunteţi bine?

— Poftim?

— Cele petrecute sunt tulburătoare pentru toată lumea, dar dumneavoastră aţi trecut prin lucruri mai cumplite decât majoritatea. O crimă poate declanşa tot soiul de traume. Voiam doar să ştiu cum vă simţiţi.

Femeia l-a privit de parcă ar fi spus ceva nu doar fără sens, ci de-a dreptul idiot.

— Sigur că sunt bine. Asta-i o nimica toată. Ca o seară liniştită în Darfur.

Însă Gamache n-a crezut-o.

Când explodaseră pocnitorile, singurii care tresăriseră fuseseră ei trei. Fuseseră aruncaţi într-o lume despre care alţii nici măcar nu ştiau că există. O lume în care era firesc să confunzi cu focuri de armă un motor care dă rateuri, o carte grea care cade pe jos sau nişte pocnitori.

Nervii le fuseseră şi distruşi, şi oţeliţi de experienţele prin care trecuseră.

— Lucrurile devin mai puternice odată ce au fost distruse, i-a spus el.

Şi cu toate că vorbele astea păreau rostite din senin, fără legătură cu ceva, şi-a dat seama că ea înţelesese. Cicatricile de pe chipul ei mergeau adânc sub nivelul pielii.

Haniya i-a zâmbit.

— Nu sunt chiar aşa distrusă cum vă imaginaţi.

L-a studiat o clipă, apoi a continuat:

— Încercaţi să vă daţi seama dacă am omorât-o pe femeia aceea, crezând că este profesoara Robinson. Daţi-mi voie să vă scutesc de o pierdere de timp. N-am omorât-o eu.

— Dar v-ar fi plăcut s-o omorâţi. Asta mi-aţi şi spus aseară, în bistro.

— Nu sunt singura cu gândul ăsta. Milioane de oameni ar vrea s-o ştie moartă.

— Într-adevăr, milioane de oameni sunt îngroziţi. Dar un număr tot mai mare de oameni încep să se declare de acord cu ea. Inclusiv oameni care au puterea de a-i implementa ideile. Asta, desigur, în afara cazului în care se-ntâmplă să nu mai ajungă la întâlnirea aceea.

— Adică vreţi să spuneţi c-am hotărât s-o împiedic să ajungă la nişte întâlniri de care habar nu aveam?

— Aţi fi putut auzi despre întrevederea pe care urma s-o aibă cu premierul. Nu era un secret. Asta v-ar fi putut motiva.

— O grămadă de „ar fi putut”, inspectore-şef. Construiţi o casă tare şubredă. N-o să reziste în faţa musonilor.

— Atunci, haideţi să trecem la certitudini. Nu numai c-aţi spus cât se poate de clar c-ar fi trebuit să permit să fie împuşcată, dar mi-aţi şi zis *Nu-mi staţi în cale*.

— Ca să fiu sinceră, deşi vă consider laş din punct de vedere moral, până acum v-am crezut măcar inteligent. Chiar aveţi impresia că, dacă aş fi avut de gând s-o ucid pe profesoara Robinson, v-aş fi provocat să staţi cu ochii pe mine? Şi ca şi cum asta n-ar fi fost o prostie suficient de mare, aş fi şi decis s-o omor la o petrecere cu 50 de martori, ca pe urmă să ucid persoana greşită?

— Oamenii mai fac greşeli. Era întuneric, era frig, probabil că ucigaşul se grăbea...

— Eu nu fac greşeli. Nu când sunt în joc vieţile unor oameni. E adevărat, nu mi-ar fi greu s-o ucid pe profesoara Robinson, dar n-aş face ditamai circul de tot rahatul din chestia asta. Asta e expresia, „de tot rahatul”, nu? Vă plac expresiile cu *merde* pe-aici.

S-a aplecat uşor, iar Gamache şi-a amintit, din nou, cât de tânără era. Nu avea nici 25 de ani. Iar pentru ea, spre deosebire de Stephen, ameninţarea închisorii pe viaţă era cât se poate de reală.

Dar Gamache avea sentimentul că Haniya Daoud era deja în închisoare. Cicatricile acelea erau gratiile ei.

— N-am ucis-o pe *madame* Sch... cum o chema. Nici intenţionat, nici din greşeală.

— Schneider. Şi iertaţi-mă dacă nu vă cred pe cuvânt. Nu ţin minte să vă fi văzut la miezul nopţii. Şi nici la artificii.

— Nu m-aţi văzut fiindcă nu v-aţi uitat după mine.

Cuvintele astea, rostite atât de simplu, purtau în ele un adevăr la fel de simplu.

Nimeni, nici măcar el, nu se întorsese spre Eroina Sudanului, poate următoarea laureată a Premiului Nobel, să-i ureze *bonne année*. Să-i ureze sănătate, fericire, viaţă lungă. Nu făcuse nimeni gestul de-a o îmbrăţişa. Probabil că nici ea nu schiţase gestul ăsta faţă de cineva.

— Asta nu-nseamnă că eraţi acolo.

— Dar nu-nseamnă nici că eram în altă parte şi omoram persoana greşită.

— Ce-aţi făcut chiar înainte şi chiar după miezul nopţii?

— M-am uitat la emisiunea aia cretină de la televizor. Pe urmă, am ieşit şi m-am uitat la artificii.

A făcut o pauză, apoi a continuat:

— Nu mai văzusem niciodată artificii. De-adevăratelea. Au fost...

În timp ce ea căuta cuvântul potrivit, Gamache s-a pregătit pentru încă o insultă.

— ...foarte frumoase. Aproape înduioşătoare. Cum au luminat sătucul din vale. Nu cine ştie ce mare spectacol pirotehnic, ci un bătrân şi un copil care aprindeau artificii într-o curte.

Părea obosită, dar calmă.

— E bine să ni se aducă aminte, din când în când, că există asemenea lucruri.

— Ce lucruri?

— Frumuseţe. Pace.

L-a privit ţintă şi a continuat:

— Bunătate. Dar sunt fragile şi pot să dispară cu mare uşurinţă, dacă oamenii nu-s dispuşi să facă ce trebuie pentru a le apăra.

— Nu cred că bunătatea este chiar atât de fragilă, i-a răspuns Gamache.

Tânăra agentă care înregistra totul îi privea când pe unul, când pe celălalt, având impresia că nu reuşeşte să le urmărească discuţia în limba engleză. Inspectorul-şef şi suspecta filosofau despre bunătate?

— Dacă nu fragilă, cu siguranţă este schimbătoare. Binele. Răul. Cruzimea şi bunătatea. Vinovăţia şi inocenţa. Un gest poate să fie toate aceste lucruri la un loc, în funcţie de perspectiva omului. E atât de uşor să ne minţim singuri, nu, inspectore-şef?

— Să ne convingem că uciderea unui om pentru a salva milioane de alţi oameni este un gest de curaj moral?

— Nu cred că asta înseamnă să ne minţim.

— Şi dacă ucizi persoana greşită?

— Dacă aş ucide-o eu?

A zâmbit.

— Repet, şi vă rog ca de data asta să fiţi atent, nu eu am ucis-o pe biata femeie. Şi, cine ştie, poate că nici n-a fost omorâtă din greşeală.

— De ce spuneţi asta?

— E doar o posibilitate. Poate că ştia ceva sau a văzut ceva. Ori poate că e vreun nebun pe aici. Eu aş începe căutarea de la bătrâna cu raţa. Personal, cred că raţa e cea mai periculoasă. Ştiţi că există raţe de atac? Sunt foarte agresive.

Beauvoir, care fusese fugărit de raţe în câteva ferme, precum şi de cel puţin un iepure ostil, a încuviinţat. Şi el bănuia că e posibil ca Rosa să nu fie întreagă la cap.

— Foarte utile informaţii, a remarcat Gamache. Rămâneţi aici peste noapte?

— Da. M-a rugat artista să mă-ntorc, să stau la ea, dar e clar c-a făcut-o mai mult din vinovăţie, decât dintr-o dorinţă sinceră.

— Este un om bun. O prietenă bună. Cred că era sinceră.

— Tot dumneavoastră credeţi şi că eu am ucis pe cineva în noaptea asta. O să mă iertaţi deci dacă nu vă iau părerile foarte în serios.

— Era o întrebare, nu o părere, i-a răspuns Gamache în timp ce ea pornea spre uşă.

S-a oprit înainte de a ieşi din încăpere, s-a întors şi i-a zis:

— Mi-aţi spus de ce credeţi c-aş vrea s-o omor pe profesoara Robinson. Acum, permiteţi-mi să vă spun de ce n-aş vrea s-o ucid.

— Vă ascult.

— Pentru că, oricât de satisfăcător ar fi s-o omor, ştiu că uciderea unui om nu ucide şi ideea pe care acesta o susţine. Dimpotrivă. Dacă vrei ca o idee să prindă aripi, nimic nu-i va da mai mult elan decât moartea unui martir. Eu nu vreau ca ideile ei să prindă aripi, dar poate că altcineva asta-şi doreşte. Chibzuiţi un pic la asta, inspectore-şef.

— *Merci*.

Se gândise deja la aspectul acesta, mai ales în ceea ce privea atacul din sala de sport. Poate chiar şi în ceea ce privea crima din noaptea aceea.

Însă era impresionat că *madame* Daoud ajunsese atât de rapid la concluziile acestea.

— Mi-am petrecut o bună parte din seară privind-o pe profesoara Robinson şi vreţi să ştiţi ce-am văzut? Am văzut vulpea.

Gamache a ridicat din sprâncene.

— Sunteţi surprins? Cum credeţi c-am supravieţuit, când atâţia oameni au fost ucişi în jurul meu? Am privit totul cu multă atenţie. Printre violuri şi bătăi, ale mele şi ale altora, am privit, am ascultat şi am învăţat cum funcţionează lucrurile. Cum funcţionează natura umană. De asta nu-mi prea plac oamenii. Şi nici natura, de fapt.

— Nu mai rămâne mare lucru, a comentat Beauvoir.

— Aşa-i.

— Dar există artificiile, a spus Gamache şi a văzut-o zâmbind.

— Vreţi să ştiţi ce văd când mă uit la dumneavoastră? l-a întrebat Haniya.

— Nu prea.

— Văd leul.

Capitolul 23

Înainte de a intra următorul oaspete cu care aveau să stea de vorbă, Beauvoir l-a întrebat:

— Vulpea?

— Din fabula lui La Fontaine, cred. *Les Animaux Malades de la Peste*.

Animalele lovite de ciumă.

— Ah, da! Adevărul e că eu m-am uitat numai la Honoré. A fost un iepure extraordinar.

— Unul dintre cei mai reuşiţi iepuri din istorie, s-a declarat Armand de acord.

— Şi vulpea cine era?

— Personajul viclean care îi convinge pe ceilalţi de vinovăţia unor animale nevinovate. Învinovăţeşte victima.

— Cam sună a profesoara Robinson. Dar măcar *madame* Daoud te-a văzut ca fiind leul.

Gamache nu era convins că era un compliment, cum credea Beauvoir. Leul, deşi era teoretic regele animalelor, fusese manipulat de vulpe.

Se întreba ce personaj din fabula aceea ar fi fost Haniya Daoud.

Îl întrebase cum credea el că supravieţuise violurilor şi torturii. Chiar nu ştia, dar se întreba dacă nu cumva erau două lucruri care o motivaseră în mod deosebit să supravieţuiască. Dorinţa arzătoare de a se răzbuna, care a sufocat deznădejdea, şi capacitatea, disponibilitatea de a fi la fel de brutală ca temnicerii ei, atunci când avea să vină momentul.

Era o viaţă de care era greu să se rupă odată ce se întorsese în societatea civilizată – aşa cum ştiau mulţi războinici. Aşa cum ştia şi vulpea.

— Ei bine, măcar avem o veste bună, i-a spus Jean-Guy, cu telefonul în mână; tocmai primise un mesaj de la secţia din Abitibi. L-au săltat pe fratele lui Tardif, era la o cabană de vânătoare de lângă Val-d'Or. Ni-l aduc mâine-dimineaţă.

Chiar atunci a intrat Vincent Gilbert. Părea şi mai răvăşit decât de obicei, avea cearcăne adânci, părul grizonant era ciufulit, iar pe obraji se vedea umbra unei bărbi albe ce începea să crească.

Beauvoir şi-a trecut mâna peste faţă şi a simţit zgârietura uşoară a bărbii. Şi socrului său începuse să-i apară barba căruntă.

Apoi s-a uitat la agenta tânără care stătea în colţul încăperii. Arăta la fel de proaspătă ca în momentul în care venise la muncă, cu 16 ore mai devreme. Îi privea cu ochii mari, limpezi, la ora 3:35 dimineaţa.

— Îţi mulţumim c-ai stat treaz până la ora asta, l-a întâmpinat Gamache.

— Vrei să zici c-aş fi avut de ales? l-a întrebat Gilbert, aşezându-se cu un geamăt obosit. E cumplit ce s-a petrecut.

— Da, foarte trist, a fost de acord Gamache.

— N-are cum să fie bine pentru afacere, a adăugat Gilbert, fiind clar că nu se gândea la aceeaşi tragedie ca Gamache. Deja umbla zvonul că hotelul ăsta e bântuit. O prostie, normal. Nu există aşa ceva. Dar ia încearcă să-i convingi pe toţi nespălaţii că nu există fantome.

Armand a simţit brusc nevoia să facă un duş.

După ce inspectorul-şef i-a aruncat o privire, Beauvoir a preluat cârma discuţiei şi l-a întrebat pe doctorul Gilbert ce făcuse înainte şi după miezul nopţii.

Răspunsurile au fost cam vagi. Stătuse o vreme în living. Fusese afară o vreme. Mersese chiar şi în bibliotecă. O vreme.

— M-am ascuns acolo, nu mi-e ruşine s-o recunosc. Urăsc petrecerile. La asta am venit doar ca să-i susţin pe Marc şi pe Dominique. Lumea se aştepta să particip.

Vorbea de parcă avea hoarde de fani care-l aşteptau peste tot. Era adevărat însă că oamenii ştiau că asta era cam singura ocazie în care puteau fi siguri că aveau să-l vadă pe Sfântul Nesimţit.

Gamache se întreba dacă ştiuse şi Abigail. Spusese că a venit s-o vadă pe Ruth Zardo, însă el avea îndoieli. Profesoara n-o abordase deloc pe bătrâna poetă. Însă spre Vincent Gilbert se repezise imediat.

— Când aţi plecat de aici?

— Din bibliotecă? Când au început artificiile.

— N-aţi fost dincolo în timpul numărătorii inverse de la miezul nopţii? l-a întrebat Beauvoir.

— Ca să mă poată îmbrăţişa lumea?

S-a strâmbat şi a adăugat:

— Nu.

Gamache s-a gândit că într-adevăr era posibil ca Sfântul Nesimţit să se fi refugiat în bibliotecă tocmai ca să nu fie pus în situaţia în care nu-l îmbrăţişa nimeni.

— Te-ai exprimat vag mai devreme, i s-a adresat Gamache, când te-am întrebat cum de ai citit studiul profesoarei Robinson. Aşa c-am să te întreb din nou. Cum de l-ai citit?

— Of, a fost acum câteva luni bune. Nici nu mai ţin minte. După ce învăţ pe dinafară textul de pe cutia de cereale, încep să disper. Lunile de iarnă sunt tare lungi şi eu nu prea am musafiri. Tu însă mai vii pe la mine, Armand. Îmi aduci cărţi.

Gamache a încuviinţat. De fiecare dată când se apropia de cabana lui, îşi aducea aminte de Thoreau, care spusese despre propria cabană de la Walden Pond: *Aveam trei scaune în casă: unul pentru singurătate, al doilea pentru prietenie, al treilea pentru societate*.

Vincent Gilbert avea două scaune. Nu-i plăcea societatea, şi nici societatea nu-l prea plăcea pe el.

— Deci v-a trimis cineva cercetarea profesoarei Robinson? l-a întrebat Beauvoir.

— Probabil, din moment ce am citit-o.

— Cine?

— Nu mai ţin minte. Primesc tot soiul de prostii.

— V-a trimis-o chiar profesoara Robinson?

— Nu.

— Cine, atunci? Ştiţi că putem afla, a insistat Beauvoir, deşi în momentul acela habar nu avea cum ar fi putut să afle.

Nefiind obişnuit să-i fie puse la îndoială spusele, Vincent Gilbert s-a simţit jignit şi s-a încăpăţânat să nu coopereze, ca un măgăruş îndărătnic, s-a gândit Gamache şi şi-a amintit de bietul măgar din fabulă. Nevinovat, dar învinuit.

Apoi şi-a mai adus aminte de ceva.

— Colette Roberge mi-a spus c-a verificat personal rezultatele profesoarei Robinson şi că le-a trimis şi unei persoane în care are mare încredere, ca să-i afle părerea. Ca orice om de ştiinţă scrupulos, voia o confirmare. Tu i-ai oferit acea a doua părere?

Vincent Gilbert l-a fixat cu aceeaşi căutătură aspră care băgase în sperieţi generaţii întregi de stagiari. Dar Armand i-a susţinut privirea.

— Eşti bun la ghicit.

— Deci Colette Roberge ţi l-a trimis? a insistat Gamache – avea nevoie de o certitudine, nu de jocuri de cuvinte.

— Da.

— De ce vi l-a trimis? a întrebat Beauvoir.

— N-am idee. Asta va trebui s-o întrebaţi pe ea. Bănuiesc că s-a gândit că m-ar interesa.

— De ce a crezut aşa ceva?

— Fiindcă toate concluziile studiului lui Robinson sunt inumane, iar eu sunt un umanist faimos.

Straniu, dar chiar aşa era. La fel ca Haniya Daoud, doctorul era un umanist renumit, însă nu-i plăceau oamenii.

— De unde vă cunoaşteţi tu şi rectorul Roberge? l-a întrebat Gamache.

— Am făcut parte amândoi dintr-un comitet director, acum câţiva ani.

— Ce comitet?

Gilbert s-a aşezat picior peste picior, apoi şi-a despărţit picioarele şi s-a aşezat mai sus pe canapea.

— Cred că era ceva pentru o fundaţie caritabilă. În perioada aia eram în multe comitete directoare. Nu precupeţesc niciun efort când vine vorba de a mă pune în slujba altora.

— Mai gândeşte-te, a insistat Gamache. Încearcă să-ţi aduci aminte.

Deşi se zbârlise iar de nervi, doctorul Gilbert a cedat în faţa inevitabilului.

— LaPorte.

— Vezi? N-a fost aşa de greu.

Însă vedea că-i fusese greu. Şi ştia şi de ce. Ştia şi Beauvoir.

Doctorul Gilbert aproape că recunoscuse că avea un motiv pentru care s-o ucidă pe profesoara Robinson.

Jean-Guy ştia multe despre LaPorte. Era o comunitate creată pentru a susţine şi proteja bărbaţi, femei şi copii cu Sindromul Down. Chiar oamenii despre care profesoara Robinson spunea că n-ar trebui să existe.

Lui Gamache i se părea interesant mai ales faptul că şi Colette Roberge, şi Vincent Gilbert încercaseră să ascundă lucrul ăsta.

— Ştiu că ştiţi, a spus Gilbert pe un ton mai domol.

Şi-a întors faţa de la Gamache, adresându-i-se doar lui Jean-Guy:

— De când există investigaţiile de *screening*, se nasc tot mai puţini copii cu Sindromul Down. N-am să judec decizia asta. Presupun că şi eu aş fi hotărât acelaşi lucru, ca părinte tânăr. Din fericire, n-am fost nevoit niciodată s-o fac.

Auzind vocea mângâietoare, blândă a bărbatului, Beauvoir şi-a amintit c-a fost în cabana lui. În grija lui. Când fusese rănit.

Simţise, în ciuda durerii înfiorătoare, mâinile acestui bărbat în rana lui deschisă; nu era doar doctor, ci şi tămăduitor. Un om căruia chiar îi păsase dacă el avea să trăiască sau să moară.

Ça va bien aller, îi şoptise Gilbert când durerea şi spaima ameninţau să-l copleşească pe Jean-Guy. *Totul va fi bine*. Şi îl crezuse.

— N-am fost doar membru al comitetului director, am făcut şi voluntariat pentru LaPorte, a adăugat doctorul. Şi mi-am dat seama că, poate nu ei sunt cei care au un defect, ci noi suntem defecţi. Ştiţi ce vreau să spun?

Şi-a mutat privirea de la Jean-Guy la Armand, apoi iarăşi la Jean-Guy.

— Sunt buni la inimă. Mulţumiţi de viaţa lor. Nu judecă. Nu-şi ascund sentimentele. N-au intenţii ascunse. Acceptă pe oricine. Dacă nici ăsta nu e har, nu ştiu ce este. Nu spun că oamenii cu Sindromul Down sunt perfecţi, nici că e mereu uşor să ai de-a face cu ei. Asta ar însemna să-i trivializez, să-i fac să pară nişte animale de companie. Ceea ce spun este că, din experienţa mea, sunt nişte oameni mai buni decât majoritatea.

A zâmbit şi a adăugat:

— Mai buni decât mine. Şi cred că pentru asta merită să lupţi, nu?

S-a aşternut o tăcere lungă, iar în cele din urmă, Gamache a rostit încet:

— Şi să ucizi?

Vincent Gilbert s-a întors spre el.

— Ai arestat vreodată o persoană cu Sindromul Down pentru o crimă?

— *Non.*

— Tu? l-a întrebat pe Beauvoir.

— *Non.*

— Nu. Şi există şi un motiv întemeiat. Eu nu pot decât să aspir să fiu la fel de bun, de optimist, de iertător ca oamenii ăştia.

Armand a tras adânc aer în piept. Şi a continuat interogatoriul.

— Te cred. Dar să aspiri şi să reuşeşti sunt două lucruri complet diferite. Nu o persoană cu SD a ucis-o pe Debbie Schneider. Însă poate c-a ucis-o cineva care încerca să-i protejeze pe oamenii cu Sindromul Down.

— Eu?

— Rectorul Roberge ţi-a trimis studiul profesoarei Robinson în speranţa c-ai să-i opreşti campania. Se concentrează în primul rând asupra eutanasierii obligatorii a bolnavilor în stadiu terminal şi a bătrânilor. Dar sunt şi indicii legate de altceva.

— De eugenie, da, i-a răspuns Gilbert cu o voce rece, tăioasă. Rectorul Roberge nu mi-a spus de ce mi-l trimite. Pur şi simplu mi l-a trimis.

— Şi ce ai făcut după ce l-ai citit?

— Am fost indignat, dar, ca să fiu sincer, n-am crezut c-o să-l ia cineva în serios.

— Te surprinde că l-a luat în serios chiar premierul? l-a întrebat Gamache.

— I-a luat în serios raportul? N-am ştiut.

Şi cu toate acestea, Gilbert nu părea surprins. Deşi întâlnirea profesoarei cu liderul provinciei nu era un secret, nici nu fusese anunţată public.

Însă exista o persoană care ştia.

Colette Roberge.

Şi exista o persoană care i-ar fi putut spune lui Vincent Gilbert.

Colette Roberge.

Rectorul se dovedea a fi un adevărat puzzle.

Ea fusese cea care propusese organizarea prelegerii. O invitase pe Abigail la ea acasă. O adusese la petrecerea de Revelion. Şi se plimba pe afară cu victima...

Gamache s-a oprit aici.

Nu avea sens. Colette Roberge era, în acelaşi timp, singura persoană care nu avea cum s-o confunde pe *madame* Schneider cu profesoara Robinson.

— Cât de bine o cunoşti pe Colette Roberge? l-a întrebat pe Gilbert.

— Nu foarte bine. Ne-am întâlnit de două ori pe an, poate nici atât. Eram foarte ocupaţi amândoi. Ea era rectorul Universităţii, iar eu încercam să plantez nişte fasole căţărătoare.

Compătimirea de sine era mai mult decât evidentă.

Uitat şi înăcrit, Vincent Gilbert era un mare om care decăzuse. Un cardinal Wolsey al lumii ştiinţifice. Gamache mai-mai că-l auzea lamentându-se: *Rămas-bun! Un lung rămas-bun măreţiei mele!*[16]

Însă Wolsey dispăruse în linişte. Gamache se îndoia că Vincent Gilbert s-ar fi dat dus aşa uşor.

Oare era dispus să facă un ultim lucru magnific, pentru a le reaminti tuturor ce om măreţ era? Dar era posibil ca motivul să nu fi fost legat doar de cei cu Sindromul Down.

Gilbert putea avea alt motiv pentru a-şi dori ca Robinson să moară.

— Profesoara Robinson ţi-a zis că n-ai autoritatea morală s-o judeci, i-a spus Gamache. Ba chiar te-a şi comparat cu Ewen Cameron. Ce a vrut să spună cu treaba asta?

---

[16] Thomas Wolsey (1473-1530), politician şi episcop catolic englez. S-a bucurat de aprecierea lui Henric al VIII-lea, fiind considerat al doilea cel mai puternic om din Anglia. Însă pentru că nu a reuşit să obţină anularea căsătoriei regelui cu Caterina de Aragon, i-au fost luate toate funcţiile şi distincţiile, fiind ulterior acuzat de trădare. Apare ca personaj în piesa *Henric al VIII-lea*, de William Shakespeare.

Gilbert a clătinat din cap.

— Nu-i chiar subtilă Abigail a noastră, nu? Ori de câte ori vrea cineva să strice reputaţia unui cercetător de la McGill, se apucă să-l dezgroape pe Ewen Cameron. Vină prin asociere. Asta ne demonstrează cât de disperată este.

— Apoi a adăugat *Să n-aveţi impresia că nu ştiu*.

— Groaznică dublă negaţie!

— Da. Ceea ce voia să transmită este că *ştie* ceva. Ce anume ştie?

Gilbert a izbucnit în râs.

— Nu degeaba mi se zice Sfântul Nesimţit. Probabil îşi imaginează că ştie ceva care m-ar stânjeni, fără să-şi dea seama că-mi asum bucuros orice *merde*. Mi-am ispăşit păcatele. Trăiesc o viaţă liniştită, nu mi se poate reproşa nimic, locuiesc în mijlocul pădurii. Departe de orice tentaţie şi chiar de orice posibilitate de a face ceva imoral.

— Dar nu şi ilegal. Te şantaja cu ceva ca să-i sprijini cercetarea?

Bărbatul a izbucnit iarăşi în râs.

— Vai, tare îmi place de tine!

S-a aplecat spre Gamache şi a adăugat:

— Sincer? Chiar crezi că eu aş putea fi şantajat? Crezi că-mi pasă ce gândesc alţii despre mine? Pe vremuri, am fost cel mai cunoscut cercetător din domeniul medical din Canada. Am primit Ordinul Canadei. Ordinul Naţional al Québecului. Invitaţii să ţin prelegeri la conferinţe ştiinţifice din toată lumea. Acum trăiesc într-o cabană din lemn, în mijlocul pustietăţii. *Non*, inspectore-şef, nu mai am nimic de pierdut. Am renunţat la tot. O tentativă de şantaj ar fi amuzantă, chiar m-ar distra. Ar trece mai repede zilele şi nopţile lungi de iarnă. Atâta tot.

Şi cu toate astea, şi-a spus Armand, în timp ce privea ochii aceia injectaţi, fusese o pologhie foarte lungă şi

detaliată a refuzului – pentru un om care nu mai avea nimic de pierdut.

Nu era prima oară când se întreba ce îl făcuse pe bărbatul ăsta, cu un orgoliu atât de puternic, să se retragă în pădure? Ce făcuse, de era necesară o ispăşire nesfârşită?

Şi atunci, ca Lucifer cădem, fără nădejde[17], şi-a spus Gamache.

Restul interogatoriilor au mers mult mai repede. Gabri, Olivier, Clara, Myrna. Niciunul nu văzuse, nu auzise şi nu ştia nimic.

A fost însă un schimb interesant de replici când Beauvoir a întrebat-o pe Myrna ce părere are despre profesoara Robinson. Le pusese tuturor întrebarea asta, însă răspunsul Myrnei a fost excepţional de pătrunzător.

— Aţi observat că s-a dus direct la cei doi oameni care, în mod cât se poate de evident, nu voiau să stea de vorbă cu ea? La Sfântul Nesimţit şi la tine, i-a spus Myrna lui Beauvoir. Cred că o persoană care face aşa ceva, care se repede întruna în situaţiile cele mai stânjenitoare şi mai dureroase, se dispreţuieşte pe sine.

— Şi atunci, de ce o face? a întrebat Beauvoir.

— Ca să se pedepsească singură. Cred că-şi pune cămaşa de ascet în fiecare zi şi iese în lume, gata să răspândească rahaturi în care nici măcar nu crede neapărat.

— Stai puţin, a oprit-o Beauvoir. Crezi că nu crede în propria cauză?

— Cu capul crede, însă nu-s la fel de sigură c-ar crede şi cu inima. Presupunând, bineînţeles, că are inimă.

— Şi atunci, de ce o face?

---

[17] William Shakespeare, *Henric al VIII-lea*, în *Opere complete*, volumul 8, traducere de Dan Grigorescu, Editura Univers, Bucureşti, 1990, Actul III, scena 2, p. 512.

— De ce fac oamenii ceea ce fac, în general? O mână ceva de la spate.

— Ceva? Sau cineva?

— Oricare. Ambele. E ca un dependent: atât de atras de un lucru, încât nu poate renunţa, chiar dacă ştie că e autodistrugător.

Jean-Guy a încuviinţat. Înţelegea dependenţa şi comportamentele compulsive.

— Tu eşti psiholog, a spus Gamache. Crezi că profesoara Robinson ar vrea să se oprească?

Myrna a oftat şi s-a uitat pe fereastră. Fusese o noapte foarte, foarte lungă şi oribilă. Iar trupul bietei femei era încă afară.

— Dac-ar trebui să fac o presupunere, şi asta şi este, o presupunere, aş zice că profesoara Robinson oscilează. Am văzut-o încercând să intre în graţiile mulţimii, chiar şi în graţiile tale, a adăugat, uitându-se la Beauvoir. Vrea să fie plăcută, asta e clar. Şi chiar este o persoană agreabilă. Dar trage după ea peste tot ditamai ideea cumplită, care stârneşte repulsie. Cred că i-ar plăcea la nebunie să renunţe la ea, dar nu poate.

— Nu poate pleca de pe câmpul de luptă, a remarcat Gamache.

Myrna l-a privit lung o clipă, observându-i ochii gânditori şi spectrele care se învolburau în spatele lor.

Era un om care înţelegea dorinţa de a pleca de pe câmpul de luptă. Diferenţa era că, pentru Abigail, lupta era groaznic de dureroasă.

— Dar de ce nu poate? a întrebat Beauvoir. De ce continuă, dacă nici ea nu crede în ce spune?

— Ah, probabil crede. Şi cred că se urăşte singură pentru asta. Nu-i o situaţie comodă. Un om care trăieşte aşa poate fi extrem de instabil.

— Şi-ar putea omorî prietena? a întrebat Beauvoir.

Myrna a zâmbit din nou, însă nu însemna că se amuză.

— Habar n-am. Presupun că n-a fost o crimă plănuită, nu?

Gamache şi Beauvoir s-au privit unul pe altul şi au clătinat din cap. Încă nu apucaseră să discute detaliile, dar asta părea clar. Când arma crimei este un lemn de foc, e foarte probabil ca fapta să nu fi fost premeditată.

— Atunci, înseamnă că s-a întâmplat ceva la petrecere, a continuat Myrna. A fost vreo discuţie între cele două prietene? S-au certat?

— Din câte am văzut, nu, i-a răspuns Beauvoir.

— Păi, voi ştiţi mai mult decât mine despre crime şi motive, dar aş zice că o persoană care-şi doreşte cu disperare să fie plăcută n-ar ucide singura persoană care o place cu adevărat.

— *Merci*, Myrna, a spus Gamache, ridicându-se în picioare.

Însă Myrna a căzut pe gânduri, fără să se ridice şi ea.

— Nu ştiu dacă e cazul să spun asta.

— Ce?

Femeia a tras adânc aer în piept.

— Ceea ce propune Abigail Robinson nu-i o idee nouă. Nu e ceva revoluţionar. Ţine de evoluţie. Se întâmplă deja.

Când Armand a dat să deschidă gura, Myrna a ridicat o mână butucănoasă.

— Québecul a fost prima provincie care a legalizat sinuciderea asistată de doctor.

— Cu reguli stricte şi doar sub supraveghere, a ripostat Armand. E o decizie pe care o ia bolnavul.

— Dar oprirea aparatelor nu-i o decizie. Cel puţin, nu a persoanei care este pe moarte. Este o hotărâre pe care o iau rudele. Şi este o situaţie foarte crudă în care sunt puşi apropiaţii bolnavului. Poate ne-ar fi mai bine dacă decizia asta n-ar mai fi în mâinile noastre. Nu ne-ar mai împovăra conştiinţa.

— Vrei să spui că eşti de acord cu ea?

— Vreau să spun că nu-i aşa de simplu. Toată lumea şi-a ales câte o tabără în chestiunea asta, dar poate c-ar trebui să ascultăm cu mintea mai deschisă. Eu am fost nevoită cândva să opresc aparatele care ţineau pe cineva în viaţă. N-am să-mi revin niciodată în urma traumei de atunci. Mi-am omorât propria mamă. Aşa m-am simţit, ca şi cum am omorât-o. Mi-ar fi plăcut să nu fiu nevoită să iau eu decizia.

Şi Armand fusese nevoit să ia o asemenea hotărâre. Cu un alt deznodământ, dar şi pentru el fusese traumatizant.

— Nu spun că sunt de acord cu ea, le-a mai zis Myrna, ridicându-se în picioare. Spun doar că înţeleg unele dintre argumentele ei. *Bonne nuit*, Armand. Jean-Guy.

— Noapte bună.

Ea era ultima cu care trebuiau să stea de vorbă.

La 4 şi ceva dimineaţa, au fost şi ei gata de plecare. Reine-Marie era singură în living şi îi aştepta. Însă inspectorii de la Sûreté mai aveau un lucru de făcut. Primiseră un mesaj de la ofiţerul care coordona echipa de criminalişti.

Armand şi Jean-Guy şi-au pus gecile şi galoşii şi au pornit spre pădure. Vântul şi frigul le-au zgâriat din nou obrajii şi le-au tăiat respiraţia.

Cortul se vedea de departe, căci era luminat pe dinăuntru. Câteva umbre se mişcau de colo-colo, ca nişte fantome prizoniere.

După ce au intrat, au stat de vorbă cu şeful criminaliştilor. Apoi şi-au scos căciulile, iar trupul neînsufleţit al lui Debbie Schneider a trecut pe lângă ei, purtat spre morgă.

Capitolul 24

Isabelle Lacoste a sosit în Three Pines în dimineaţa următoare, devreme, şi a mers direct la hotel.

Furtuna lăsase în urmă mai puţin de 15 centimetri de zăpadă, însă viscolise şi apăruseră troiene uriaşe, înalte, lipite de case, de magazine, de garduri şi de copaci. Blocau uşile. După frigul amarnic din timpul nopţii, temperatura crescuse până la -9 grade Celsius. Era de-a dreptul călduţ.

Se preconiza că aveau să mai urmeze furtuni, iar în zilele următoare avea să mai ningă. Veşti grozave pentru schiori. Nu la fel de grozave pentru investigarea unei crime, şi-a spus Isabelle în timp ce mergea spre intrarea din spate de la Auberge.

Drumul care înainte era o pârtie pentru schi fond fermecătoare ce se întindea, unduindu-se, prin pădure, arăta acum ca o potecă pentru alpinism. Cu un cort trântit ca nuca în perete într-o parte.

După ce a intrat în cort, inspectoarea Lacoste s-a aplecat deasupra urmei lăsate de cadavru în zăpadă. Ca un mulaj.

Apoi s-a uitat în jur. Cât îşi băuse cafeaua în dimineaţa aceea, cu mult înainte să fi răsărit soarele sau să se fi trezit familia ei, se uitase la filmuleţele trimise de inspectorul-şef Gamache şi de Jean-Guy. Citise rapoartele preliminare.

Se vedea că făcuseră tot ce putuseră pentru a proteja locul crimei, însă pagubele făcute de natură şi de adolescenţii beţi erau iremediabile.

După ce şi-a făcut o idee în legătură cu locul crimei, s-a întors la Auberge să stea de vorbă cu Dominique şi cu

Marc. Centrul de comandă fusese mutat din fosta sală de sport la noul hotel. Se instalaseră la subsol, departe de ochii curioşilor şi de clienţi.

Spre deosebire de sala de sport, subsolul de aici era bine luminat, curat şi, cel mai important, mirosea a var proaspăt, nu a şosete transpirate.

A venit şi Jean-Guy după câteva minute, iar în timp ce tehnicienii lucrau în jurul lor, a pus-o la curent cu ce se petrecuse în seara anterioară.

Lacoste citise rapoartele, dar erau schematice. Acum a ascultat cu atenţie în timp ce Beauvoir completa cu toate detaliile importante.

— Biata femeie, a spus ea când a încheiat. Să fie ucisă din greşeală!

— Nu putem porni de la premisa asta. Dar da, probabil că aşa a fost. Ce veşti mai ai despre fratele lui Tardif?

— O să-l interoghez la secţie, într-o oră.

— Bun. Ştim că n-a avut nimic de-a face cu crima de azi-noapte, dar poate va clarifica nişte lucruri în legătură cu atacul de la prelegere.

— Deci nu-i nicio legătură între cele două atacuri?

— N-ar trebui să fie, nu? a spus Beauvoir privind-o atent. Tu ce crezi?

— Ah, sunt de acord. N-are cum să fie o legătură între ele, în afara cazului în care primul l-a inspirat pe cel de-al doilea. Amândoi fraţii Tardif erau în arest, deci altcineva este criminalul de azi-noapte.

Însă Beauvoir ştia că Lacoste nu era întru totul împăcată cu concluzia aceasta. Nici el nu era, însă chiar nu vedea cum puteau fi legate cele două atacuri, în afara faptului că era posibil să fi avut aceeaşi ţintă.

— Unde-i şeful? a întrebat Isabelle.

— Acasă, mai trece în revistă nişte chestii. Vine şi el imediat.

Jean-Guy a privit în jur şi s-a întrebat ce avea să spună şeful despre noul lor centru de comandă. Probabil că n-avea să fie încântat. Gamache cunoştea mai bine decât oricine spectrele ascunse în subsolul acela. Le ştia după nume. Ceea ce nu era neapărat un avantaj, când venea vorba despre spectre.

Stephen s-a sprijinit de tocul uşii biroului.

— Voiai să stăm de vorbă.

Armand s-a ridicat de la masa de lucru.

— Da, mulţumesc c-ai venit. Cum te simţi?

— Ca toată lumea, i-a răspuns bătrânul, mergând cam anchilozat spre scaunul cu spătar înalt pe care stătea mereu. Sunt trist şi obosit. Mi se pare neverosimil ce s-a întâmplat.

S-a aşezat cu un geamăt, apoi a făcut un semn spre birou.

— De ani întregi n-am mai văzut cartea aia. E cea pe care i-am dat-o tatălui tău?

— Tu i-ai dat-o?

— Da. Având în vedere prin ce trecea, m-am gândit c-avea să găsească un pic de alinare în ea.

Armand a luat în mână volumul pe care îl găsise în dimineaţa aceea în biblioteca din living. *Extraordinary Popular Delusions and the Madness of Crowds*.

— Azi-noapte, rectorul Roberge a stat în biblioteca de la Auberge şi a citit din cartea asta, a spus Armand. Mi-am amintit c-o văzusem şi în colecţia noastră. Eram curios.

A deschis-o şi a văzut dedicaţia de pe pagina de titlu: *Pentru Honoré, care ştie atât de multe despre nebunia mulţimilor. Stephen.* Era datată cu anul în care se născuse Armand.

Când Canada declarase război Germaniei, Honoré Gamache, tatăl lui Armand, refuzase să lupte pe front, din cauza convingerilor politice. Ţinuse discursuri însufleţite

împotriva încorporării, susţinând că locuitorii Québecului n-ar fi trebuit să-şi jertfească vieţile pentru a proteja puterile imperialiste din cealaltă parte a lumii. Devenise figura cea mai reprezentativă a rezistenţei Québecului faţă de război.

Se înscrisese însă în Crucea Roşie şi lucrase ca sanitar şi şofer de ambulanţă. Dar după ce intrase în lagărele de concentrare, după ce văzuse prin ce trecuseră oamenii aceia, Honoré Gamache şi-a regretat din tot sufletul poziţia.

Frământat de ruşinea că nu-şi conştientizase mai devreme datoria morală, şi-a petrecut restul scurtei sale vieţi căutând să-şi ispăşească greşeala. Inclusiv sponsorizând doi refugiaţi în noile lor vieţi. O femeie, Zora, care avea să-i devină bunică *de facto* lui Armand, crescându-l după moartea părinţilor. Şi un bărbat, Stephen Horowitz, naşul lui Armand, care îl apăra pe Honoré cu orice ocazie, subliniind în faţa celor care-l criticau curajul enorm de care dăduse dovadă ca medic. Păşise pe câmpul de luptă neînarmat. Ca să salveze vieţi, nu ca să le curme. Şi avusese marele curaj de a-şi recunoaşte greşelile.

Cu toate acestea, numele Honoré Gamache a rămas pentru o generaţie sinonim cu laşitatea, iar tatăl lui Armand era adeseori hărţuit când ţinea discursuri în sprijinul Crucii Roşii şi al refugiaţilor. Îşi lua fiul la evenimente, ştiind ce avea să se întâmple.

Se apleca uşor şi-l liniştea pe micul Armand, spunându-i că *ça va bien aller*. Că oamenii aceia aveau dreptul la opinia lor şi că mulţi muriseră luptând pentru acel drept.

Încă de la o vârstă foarte fragedă, Armand ştiuse multe despre curaj, ca şi despre nebunia mulţimilor.

— N-am citit-o, i-a spus lui Stephen, întinzându-i cartea.

— Ar trebui. Este despre ce se întâmplă atunci când credulitatea şi frica se-ntâlnesc cu lăcomia şi puterea.

— Nimic bun, presupun? i-a răspuns Armand, zâmbind.

— Eşti mai isteţ decât pari, *garçon*.

Stephen a bătut uşor cu degetul în copertă, apoi a continuat:

— Oamenii sunt în stare să creadă orice. Şi asta nu-nseamnă că sunt proşti, ci disperaţi. E interesant că rectorul citea cartea asta. E prietenă cu profesoara Robinson, nu?

— Aşa se pare.

— Amăgiri şi nebunie, a spus Stephen, întinzându-i cartea înapoi.

— Aş vrea doar să te-ntreb câteva lucruri despre azi-noapte. Bănuim că *madame* Schneider a fost ucisă între 23:50 şi un interval de câteva minute după miezul nopţii.

— Când eram cu toţii atenţi la altceva.

— Exact. Tu unde erai?

— În living, apoi am ieşit afară cu Ruth, să ne uităm la artificii.

— În frig?

— Păi, nu ştii niciodată.

I-a încheiat Armand gândul: *Dacă nu-i ultima oară când o vei face*.

— Ai văzut-o pe Debbie Schneider în răstimpul ăsta?

— Ca să fiu sincer, Armand, nu prea ştiu cum arăta. Auzisem că profesoara a venit cu rectorul şi cu încă cineva, dar n-am băgat-o de seamă pe cealaltă persoană.

— Ai observat cumva dacă s-a dus cineva în pădure?

— Nu. Am intrat destul de repede în casă după ce s-au terminat artificiile.

Au vorbit şi despre cum se simţise Stephen la petrecere. Ca toţi ceilalţi, nu văzuse nimic semnificativ, dar remarcase tensiunea, care din când în când se transforma în răbufniri sarcastice.

— S-a certat zdravăn cu Sfântul Nesimţit, a adăugat Stephen. Crezi că el e vinovatul?

— În momentul ăsta, toată lumea e pe lista de suspecţi.

— Inclusiv eu? l-a întrebat bătrânul, izbucnind în râs.

Însă văzând că Armand n-a râs, i-a studiat cu atenţie chipul.

— Doar nu crezi c-aş fi ucis-o pe *madame* Schneider, nu?

— Pe ea, nu. Dar ai ucide-o, oare, pe Abigail Robinson? Poate.

În loc să se simtă insultat, să-şi considere ţinuta morală jignită, Stephen Horowitz părea s-o fi luat ca pe un compliment.

— Cineva trebuie s-o oprească, asta e adevărat.

Armand s-a lăsat pe spate şi l-a ţintuit cu privirea.

— Vrei să-mi faci o...

— ...mărturisire? Nu. Oare aş recunoaşte, dac-aş fi ucis-o eu?

A chibzuit o clipă şi a adăugat:

— Da, probabil c-aş mărturisi.

— Închisoarea pe viaţă nu-i cine ştie ce ameninţare.

Stephen a zâmbit.

— În plus, am apucat să văd focurile de artificii. Ştii, deşi spectacolele pirotehnice profesioniste sunt magnifice, le prefer pe cele micuţe, de cartier. Să-i văd pe copilaşi încercând să-şi scrie numele cu artificiile. Fluturându-le prin aer ca pe nişte baghete de magician.

Stephen a făcut un gest cu braţul, ca şi cum ar fi dirijat o orchestră. Armand a văzut că scria un nume. Nu pe-al lui. Scria *I-d-o-l-a*.

— Văd că părinţii lui madame Schneider au fost anunţaţi, a spus Isabelle Lacoste.

— Da, poliţiştii din Nanaimo au mers azi-noapte la ei acasă şi le-au dat vestea.

Jean-Guy s-a uitat la ceasul mare de pe perete. Era o diferenţă de trei ore între Québec şi British Columbia.

— O să le telefonăm în câteva ore. De asemenea, trebuie să vorbim cu şeful departamentului de la universitate unde lucrează profesoara Robinson.

Cum încă nu ştiau cu certitudine cine ar fi trebuit să fie victima atacului, se aflau în strania situaţie de a trebui să acţioneze ca şi cum ar fi fost ucise şi Debbie Schneider, şi Abigail Robinson.

— Îţi spune ceva teoria celei de-a 100-a maimuţe?

Stephen plecase, iar Armand şi Reine-Marie stăteau tăcuţi în birou, cum făceau adeseori. Armand citea rapoartele şi-şi făcea ordine în gânduri, iar Reine-Marie trecea în revistă lucrurile din cutiile clienţilor.

Şi-a scos ochelarii de citit şi l-a privit. Reine-Marie avea ochii injectaţi, cu cearcăne mari şi întunecate, din cauza nesomnului. În vreme ce Armand, obişnuit să aibă de-a face cu crime, adormise rapid, ea stătuse în pat trează, gândindu-se la femeia care murise.

O văzuse pe Debbie Schneider cu ochii minţii, cum umblase liniştită prin salonul confortabil al hotelului, fără să ştie ce avea să se întâmple. Fără să ştie că avea să fie ucisă de cineva din încăperea aceea.

Dacă exista pe lumea asta un motiv întemeiat pentru a sta trează şi a privi cum flutură perdelele, acesta era. O cunoştinţă de-ale lor murise. O cunoştinţă de-ale lor o omorâse.

— O sută de maimuţe, Armand? Chiar există o asemenea teorie?

— E o chestie pe care ne-a povestit-o aseară Vincent Gilbert, când vorbeam despre entuziasmul tot mai mare al publicului faţă de studiul profesoarei Robinson.

I-a explicat teoria celei de-a 100-a maimuţe.

— E destul de interesant, a comentat Reine-Marie. Mă întreb dacă aşa este.

S-a uitat la documentul pe care îl avea în poală. Pe acela nu era nicio maimuţă, însă găsise una pe marginea unei scrisori vechi, pe care tocmai o citise, de la sora lui Enid Horton.

— Am pierdut şirul maimuţelor găsite până acum. S-ar putea să fie 100 în total. Sau mai mult. Sau mai puţin. Mai am o cutie de deschis după asta. Nu cred că numărul contează, de fapt.

— De acord. Ideea este că există un punct critic. Cu siguranţă asta pare să fi fost valabil pentru profesoara Robinson şi pentru campania ei.

— Şi crezi că l-am depăşit, Armand? Crezi c-am trecut dincolo de punctul critic şi nu mai e cale de întoarcere?

— Nu, nu cred c-a adunat încă suficienţi susţinători. Dar cred că este foarte aproape, datorită atenţiei primite în urma atacului armat de la sala de sport. Şi mai este şi crima de azi-noapte.

— Da, în legătură cu asta. Aveţi vreo idee...

— Cine a omorât-o?

Armand îi vorbea deschis soţiei lui despre toate cazurile. Aşa făcuse dintotdeauna, aşa avea să facă şi în continuare. Dacă nu aveau încredere unul în altul, de ce se mai căsătoriseră?

— E foarte dificil. Trebuie să aflăm întâi dacă Debbie Schneider a fost adevărata ţintă sau dacă ucigaşul a făcut o greşeală.

— Şi cum procedezi? Ah, stai. În mod normal, nu-i pui pe Jean-Guy şi pe Isabelle să se ocupe de aşa ceva?

— În timp ce eu stau degeaba şi ronţăi bomboane? În mod normal, da. Însă acum nu-mi pun mari speranţe în ei, îi bănuiesc că s-au dus să-şi facă nişte tratamente faciale.

A zâmbit, dar apoi a devenit din nou serios.

— Chestia e, în investigaţiile legate de crime, că angrenajul s-a pus în mişcare cu multă vreme înaintea

asasinatului propriu-zis. Ucigaşul o ia pe drumul ăsta al crimei cu ani întregi înainte. Uneori, chiar fără să-şi dea seama.

— Dar ceva a declanşat tăvălugul.

— *Oui*. Întotdeauna există un motiv, chiar dacă nu este unul raţional. Aproape întotdeauna porneşte de la un sentiment. Cineva suferă. E jignit. O insultă, o trădare. Îl macină, îl roade, devine o rană care supurează. Îl târăşte pe omul acela până pe marginea prăpastiei. Poate dura nişte ani, iar în cazul unora nu se ajunge niciodată la crimă. Furia devine un fel de zgomot de fond care îi însoţeşte toată viaţa. Însă pentru alţii...?

A ridicat mâinile a neputinţă.

— Dar, dacă poate fi un lucru atât de mic, Armand, cum ai să-l găseşti?

— Nu-l putem găsi. Nu motivul iniţial. Sau, cel puţin, nu se-ntâmplă prea des să-l găsim. Însă adunăm dovezi. Adunăm informaţii. Şi de-a lungul acestui proces, adunăm şi sentimente. Încercăm să identificăm urmele lăsate de sentimentele toxice. De percepţiile uşor eronate. Ca marinarii în larg. Dacă pornesc cu un curs stabilit cu doar o miime greşit, vor sfârşi rătăcind pe mare fără speranţă.

Acelaşi principiu se aplica şi în cazul investigaţiilor legate de crime. Un pas greşit făcut la început îi putea devia acum atât de mult de la drumul cel bun, încât puteau să dea greş şi să nu-l găsească pe criminal sau, şi mai grav, puteau aresta o persoană nevinovată.

Mai rău, totul putea dura atât de mult, încât să mai aibă loc o crimă.

— Cauţi pe cineva care şi-a pierdut calea? l-a întrebat Reine-Marie.

Armand i-a zâmbit.

— E posibil. Problema este că toţi ne pierdem calea uneori.

Reine-Marie a încuviinţat. Ştia că toţi cei din Three Pines, de la Clara la Myrna, de la Gabri şi Olivier la Ruth şi chiar la Rosa, găsiseră satul pentru că-şi pierduseră calea.

Până şi ea şi Armand. Se mutaseră aici când simţiseră că nu-şi mai găsesc locul. Ştia, la fel ca Armand, că nu toţi oamenii aveau norocul de a fi găsiţi atunci când rătăceau, pierduţi. Unii ajungeau până la capătul lumii şi mergeau mai departe. Spre locul în care trăiau monştrii şi nebunia.

S-a uitat la documentele împrăştiate la picioarele ei şi s-a întrebat ce se întâmplase în viaţa lui Enid Horton, de o împinsese pe bătrână să deseneze maimuţe pe absolut tot ce-i pica în mână.

Dar s-a oprit. Şi-a dat seama că nu erau chiar peste tot. Doar pe anumite documente. Şi nu le desenase o bătrână. Nu pe toate, în orice caz. Începuse în tinereţe, când Enid Horton era o tânără mamă.

Pe măsură ce Reine-Marie parcursese conţinutul cutiilor, se conturase imaginea unei femei perfect normale pentru generaţia ei. O femeie care se măritase de tânără. Crescuse o familie în anii 1960-1970. Pregătise mese de Crăciun şi de Ziua Recunoştinţei, păstrase reţete şi carnetele de note ale copiilor, cadouri şi felicitări făcute de ei, lucruri pe care doar o mamă le putea considera preţioase.

O femeie care făcuse voluntariat la spitalul local şi se-ntorsese acasă, închisese uşa şi desenase maimuţe pe tot felul de scrisori şi facturi, aleatoriu.

Însă Reine-Marie se întreba acum dacă o făcuse într-adevăr aleatoriu.

— Trebuie să luăm în considerare şi posibilitatea ca atacul de azi-noapte să aibă legătură cu cel de la prelegere, a continuat Armand.

— Vrei să zici că un oaspete venit la petrecerea de aseară a încercat să termine treaba începută în sala de sport?

— E posibil. Dar nu văd cum. Cel mai verosimil complice era la kilometri distanţă, în arestul poliţiei. Îl interoghează în dimineaţa asta. Se poate ca legătura să fie mai curând indirectă. Poate că primul atac i-a dat cuiva ideea pentru cel de-al doilea. L-a încurajat.

După plecarea lui Armand, Reine-Marie a hotărât să sorteze hârtiile, punându-le pe cele cu desene într-un vraf. Pe cele fără desene, în altul. Privind teancul tot mai mare de hârtii cu desene, şi-a dat seama că era totuşi posibil să se fi adunat 100 de maimuţe.

Pe drum spre Auberge, Armand s-a oprit la căbănuţa lui Ruth.

În timpul verii, casa veche părea aproape abandonată, cu terasa şubredă şi balustrada care se clătina, cu obloanele pe jumătate căzute. Vopseaua se scorojea, iar pe pajiştea din faţa casei erau mai mult buruieni.

Dacă Ruth s-ar fi străduit să-şi facă o casă cât mai neprimitoare, nu i-ar fi ieşit mai bine de atât. Şi erau şanse să se fi străduit, într-adevăr.

Prietenii din sat se oferiseră, nu o dată, să repare, să vopsească, să desţelenească, însă ea nici nu voia să audă. Casa era o reflecţie desăvârşită a personalităţii ei. Dezordonată. Cam şubredă şi cam şuie. Clar zdruncinată. Ea n-avea nevoie de nicio reparaţie. Şi nici casa ei.

— Şi dacă vrei să ştii, îi spusese lui Gabri când apăruse odată cu mănuşile de grădinărit şi cu o săpăligă, mie-mi plac buruienile!

— Iarba, vrei să zici.

— Poate! i-a răspuns bătrâna poetă.

Bărbatul îi privise cu mai multă atenţie grădina, plantele de-a dreptul luxuriante care creşteau neîngrădit. Îl consultase şi pe Armand, care îl asigurase că nu era marijuana.

— Sigur, asta nu înseamnă că n-o fumează.

Acum, Armand stătea în acelaşi loc şi privea aceeaşi căbănuţă. Iarna arăta cu totul altfel. Acoperită de zăpadă, cu ţurţuri care atârnau pe la streşini ca nişte bucăţi de cristal, semăna cu o căsuţă din turtă dulce. Construită de nişte copilaşi fericiţi.

Ajungea, din cea mai tristă cabană din sat, cea mai frumoasă.

Atât de mare era puterea percepţiei, s-a gândit Armand în timp ce-şi croia drum cu lopata spre intrare. Când a terminat de dat zăpada şi a înfipt lopata într-un nămete, uşa casei s-a crăpat aproape imperceptibil.

— Ce vrei?

— Trebuie să stăm un pic de vorbă, Ruth. Despre ce s-a întâmplat azi-noapte.

Bătrâna a ezitat o clipă. Apoi a deschis larg uşa, iar el s-a grăbit să intre.

În living ardea focul – din fericire, chiar în cămin. Aproape oriunde s-ar fi uitat Armand, erau cărţi. Echivalentul literar al unor nămeţi. Erau stivuite pe lângă pereţi, ca şi cum ar fi ajuns acolo bătute de vânt. În unele locuri erau straturi înalte de un metru, un metru şi jumătate.

Tot nişte cărţi serveau şi drept noptiere, lângă canapeaua ponosită, iar câteva teancuri de cărţi propteau o scândură de placaj, alcătuind astfel o măsuţă de cafea. Numai că, în casa lui Ruth, era mai curând măsuţă de scotch.

Multe dintre volume, bănuia Armand, erau „împrumutate” din librăria Myrnei.

Ruth a împins câteva cărţi de pe canapea şi i-a făcut semn să se aşeze.

Se încinsese cât dăduse zăpada, aşa că şi-a scos geaca şi galoşii. Apoi s-a aşezat încet, cu grijă. S-a lăsat în jos foarte lent, cu o genuflexiune atent controlată, până a

simţit sub el perna canapelei. O dată, o singură dată, făcuse greşeala să se trântească pe canapeaua aceasta aşa cum se trântea pe cea de acasă. Numai că asta nu avea aproape deloc arcuri, aşa încât căzuse drept pe podea cu un bufnet zdravăn, căpătând nişte vânătăi şi simţind un singur arc – într-un loc în care oamenii n-ar trebui să simtă niciodată arcuri. Sărise imediat în picioare. Şi n-avea să mai facă niciodată greşeala, de atunci.

Rosa era cuibărită într-un pătuţ de câine aşezat lângă foc şi mormăia ceva în somn. Lui Armand i se părea că seamănă a *Merde, merde, merde* – răsuflare adâncă – *merde, merde, merde*.

Se întreba cât avea să mai dureze până când învăţau şi micul Honoré sau chiar Idola…

— Aşa, vorbeşte! l-a somat Ruth.

— Păi, aş fi vrut să vorbeşti tu şi eu să te ascult. Cât de bine o cunoşti pe Abigail Robinson?

Întrebarea a luat-o prin surprindere şi nu era deloc uşor s-o surprinzi pe Ruth.

— Văd c-ai decis să-ncepi cu o întrebare idioată. Probabil nu vrei să ridici ştacheta prea sus. De ce naiba oi fi crezând tu c-o cunosc? N-am văzut-o în viaţa mea. N-am vorbit aseară. N-am vorbit niciodată. Nu cumva ai cules din iarba mea?

— Şi pe Debbie Schneider?

— Femeia care a fost omorâtă.

Ruth a tăcut o clipă. Nu lua niciodată în glumă moartea, mai ales când era vorba despre una violentă. Poate fiindcă o considera un soi de avertisment, simţindu-se şi ea cu un picior în groapă.

Flăcările din cămin se reflectau în ochii apoşi ai bătrânei şi Armand a văzut, ca de fiecare dată, sclipirea inteligenţei excepţionale a lui Ruth.

— Nu. Nici cu ea n-am vorbit. Mi-am petrecut cea mai mare parte a serii stând de vorbă cu Stephen.

— Ai văzut ceva care, având în vedere ce s-a întâmplat, să te fi pus pe gânduri?

Armand ştia că, deşi Ruth susţinea sus şi tare că ignoră tot ce are de-a face cu cei din jur, era doar un rol. Ruth Zardo observa totul. Era conştientă de prezenţa şi de sentimentele celor care o înconjurau.

Dacă îi păsa de sentimentele acelea – asta era altă discuţie. Însă foarte puţine detalii îi scăpau. Şi aproape tot ce observa transforma în poezie.

De mult dusă şi-ngropată-n alt cătun,
Mama pace tot nu-mi dă.

Da, şi-a spus Armand privind-o cum se gândeşte, trebuia să aibă un talent aparte pentru a scrie despre lucrurile personale în aşa fel încât să poată fi citite ca experienţe universale. Ştia că părinţii lui, de mult duşi şi-ngropaţi în alt cătun, aveau în continuare o mare influenţă asupra celor făcute de el, asupra personalităţii lui.

Probabil că asta era valabil pentru cei mai mulţi oameni.

— Am remarcat tensiunea dintre femeia aia, Robinson, şi Sfântul Nesimţit, a spus Ruth. Despre ce vorbeau?

— A fost un schimb de insulte.

— La naiba! Tocmai asta am ratat. Măcar au fost insulte ca lumea?

— Păi, ea l-a comparat cu Ewen Cameron.

Chipul lui Ruth a împietrit.

— Şi doctorul Gilbert cum a reacţionat?

— A ignorat-o. A zis că-i o insultă previzibilă. Oricine vrea să submineze un cercetător care a terminat McGill i-l aruncă pe Cameron în faţă. De ce, ce este?

— Nimic. Ştiam o femeie din zonă, cu câţiva ani mai mare decât mine, care se pare că s-a numărat printre subiecţii din experimentele lui. Era doar un zvon.

A făcut o pauză şi a adăugat:

— Cameron a fost un monstru, bineînţeles.

— Da.

Armand a pipăit prin buzunar şi, scoţând o insignă care semăna cu cele din campaniile electorale, a pus-o pe măsuţa de scotch.

— Ce-i asta? a întrebat ea, fixând-o cu privirea.

— Insignele astea se vând la evenimentele profesoarei Robinson, ca să strângă bani pentru campanie.

Înainte de focurile de armă şi înainte ca sala de sport să fie cuprinsă de haos, Armand chiar se gândise să cumpere o insignă, ca să i-o arate lui Ruth. Dar nu-l lăsase inima să dea bani pentru acea cauză, oricât de mică ar fi fost suma.

Găsise două insigne pe jos, printre obiectele scăpate de oameni în disperarea lor de a ieşi din sală cât mai repede. Fuseseră prelucrate, căutându-se amprente şi ADN. Apoi le luase el.

S-a uitat atent la Ruth, care a luat insigna. A privit-o. Apoi l-a privit pe el.

— Asta-i a mea.

Armand ştia ce voia să spună. Îi aparţinea nu insigna, ci fraza inscripţionată pe ea.

Sau va fi, cum a fost mereu, prea târziu?

Scandările furioase ale susţinătorilor lui Robinson, *Prea târziu! Prea târziu!*, au umplut pentru o clipă salonaşul tihnit.

Era dintr-o poezie care, în mod ironic, vorbea despre iertare.

— Nu-nţeleg, a spus Ruth, ridicând insigna. De ce e poezia mea pe asta?

— Nu ţi-a cerut profesoara Robinson permisiunea s-o folosească?

— Nu, normal că nu. Niciodată n-aş...

I s-a stins vocea.

— Ce este?

Ruth s-a întors şi şi-a aţintit privirea asupra focului, cu mâinile subţiri, cu vene albăstrui, lipite de obraji. Apoi s-a ridicat şi s-a întors într-un moment, aducând laptopul şi deschizându-l în poală.

— Ah, căcat!

— Ce e?

Armand s-a apropiat şi s-a aplecat lângă fotoliul ei. Pe ecran era un e-mail de la o anume D. Schneider, primit cu o lună în urmă. Îi cerea permisiunea să folosească versul acela într-o campanie menită să adune fonduri pentru un proiect al universităţii, o cercetare în domeniul îmbunătăţii serviciilor medicale. Lângă titlu era săgeata care marca mesajele cărora le răspunsese.

— I-ai răspuns?

— Probabil că da.

Ruth a mers în folderul cu e-mailuri trimise. Aşa cum era de aşteptat, acolo a găsit răspunsul ei.

Sub nicio formă! Numai bine, Ruth Zardo.

— Mda, te-ai exprimat destul de clar, a remarcat Armand, îndreptându-se de spate. Dar tot l-au folosit.

Asta ar fi explicat de ce o evitaseră amândouă, şi Robinson, şi *madame* Schneider, toată seara, în ciuda a ceea ce susţinea profesoara. Probabil nu le picase deloc bine când văzuseră că era şi ea la petrecere.

— Profesoara Robinson zice c-au venit din British Columbia special pentru tine. Că aranjaseră să vă-ntâlniţi la petrecere.

— Vrăjeală!

— Eşti sigură?

— Crezi că nu-s în stare să recunosc vrăjeala?

— Cred că primeşti o grămadă de rugăminţi de genul ăsta şi se poate ca într-un moment de...

— ...sminteală?

— ...să fi acceptat.

— Să mă-ntâlnesc cu nişte oameni pe care i-am refuzat deja? De ce aş face aşa ceva?

— Poate nu ţi-ai dat seama cine sunt.

Ruth s-a lăsat pe spate şi l-a ţintuit cu privirea.

— Când ştii tu c-am acceptat ultima oară să mă-ntâlnesc cu cineva? Mai ales ca să stăm de vorbă despre poeziile mele?

Avea dreptate.

Ruth nu suferea să vorbească despre opera ei, prefera să-şi lase poeziile să vorbească de la sine. Totodată, se temea – în secret – că n-ar fi reuşit să explice ce scria şi de ce, se temea c-ar fi părut incoerentă şi cam sărită de pe fix.

A apucat insigna cu două degete, ţinând-o cât mai departe de ea, ca şi cum ar fi duhnit îngrozitor.

— Ce pot să fac în legătură cu asta?

— Stai liniştită, i-a spus Armand. Se rezolvă uşor. Am să vorbesc cu profesoara Robinson şi o să-i amintesc de e-mailul pe care i l-ai trimis. Poţi să mi-l trimiţi?

— Da. Şi spune-i să doneze către LaPorte toţi banii pe care i-a câştigat de pe urma poeziei mele.

Armand a zâmbit.

— Am să-i spun. Şi dacă nu merge aşa, vorbeşti cu avocatul.

— N-am bani.

— Nu-ţi face griji, o să fie acoperite cheltuielile.

S-a aplecat uşor şi a şoptit:

— Putem să vindem din iarba ta.

Ruth a izbucnit în râs.

— Nu cred că-i la prea mare căutare piciorul-caprei.

Apoi a devenit serioasă şi a adăugat:

— *Merci*, Armand.

Erau amândoi conştienţi de faptul că, făcând asta, inspectorul-şef putea fi acuzat de un conflict de interese. Dar Armand ştia, la fel ca tatăl lui, că uneori conflictul este necesar.

Capitolul 25

Aşa cum făcuse şi Isabelle mai devreme, Armand a ocolit întâi Auberge prin spate şi abia după aceea a intrat.

A pornit pe cărarea pe care mersese de atâtea ori cu prietenii lui, făcând schi fond în după-amiezile de iarnă prin pădurea tăcută. Doar vâââjjj-vâââjjj-vâââjjjul schiurilor lungi şi înguste pe cărare. Ritmic, meditativ. Razele soarelui pătrundeau printre ramurile golaşe ale copacilor.

Vâââjjj-vâââjjj-vâââjj.

Mergeau câţiva kilometri de-a lungul cărării, după care o luau înapoi şi se opreau la bistrou. Îşi desfăceau clăparii, sprijineau schiurile de clădire şi intrau ca să stea, îmbujoraţi, lângă foc şi să bea ciocolată caldă, scotch ori grog cu rom. Şi se tachinau fiindcă răsuflau greu din cauza efortului.

Însă astăzi, în timp ce se îndrepta spre cort, bocancii lui grei striveau urmele înguste lăsate de schiuri. Agenţii de la Sûreté căutau în toată pădurea arma crimei sau orice altă dovadă, sperând că la lumina zilei vor avea mai mult succes.

Când a auzit că se apropie cineva, agentul responsabil s-a întors şi era cât pe ce să-l avertizeze pe curios să nu se apropie. Însă când a văzut, apoi au văzut şi ceilalţi, cine era, au luat poziţie de drepţi.

— *Bonjour*, i-a salutat Gamache. *Bonne année!* Aţi găsit ceva?

— Până acum, nimic, *patron*.

A intrat în cort, unde domnea o linişte stranie. A rămas chiar pe locul în care îşi găsise sfârşitul Debbie Schneider şi s-a uitat în jur. Apoi a închis ochii o clipă, concentrându-se asupra lucrurilor care nu se vedeau. După aceea a plecat grăbit spre Auberge.

S-a oprit în capul treptelor care duceau la subsol şi s-a uitat în jos. Nu a văzut o casă a scărilor bine luminată şi proaspăt văruită, ci o criptă. Într-o clipă, s-a simţit aruncat în trecut, în prima zi în care fugărise fantomele prin fosta casă Hadley, izgonindu-le chiar până în hruba aceea infectă.

A văzut pânzele groase de păianjen, a văzut scheletele şobolanilor otrăviţi, care se târâseră prin colţuri şi muriseră acolo.

A simţit din nou mirosul de putreziciune, mucegaiul, ca atunci când urmase fasciculul de lumină al lanternei, pătrunzând şi mai adânc în întuneric. A simţit cablurile de electricitate ce atârnau de grinzile de deasupra. Îl atingeau pe cap. Pe faţă. Pe umeri.

Şi pe urmă se mişcaseră. Aşa îşi dăduse seama că subsolul era plin de şerpi.

Apoi începuse partea şi mai cumplită.

Dar, şi-a spus el acum, toate astea ţineau de trecut. Lucrurile se schimbaseră. Clădirea se schimbase. Şi cu toate astea, în timp ce cobora treptele, a simţit un fior ce se ridica, asemenea unei viituri, de la glezne spre genunchi. Spre tors, spre piept.

I-a ajuns la piept, apoi i s-a revărsat peste cap. Şi, pentru o clipă, Armand a avut senzaţia că se îneacă într-o amintire.

— *Patron!* l-a strigat Jean-Guy, parcă de foarte, foarte departe.

Armand a simţit o mână pe braţ.

— Da’ ştiu că nu te-ai grăbit deloc! l-a apostrofat Beauvoir cu blândeţe, dar ţinându-l ferm de braţ. Isabelle a crezut că te-ai culcat la loc, dar să ştii că eu ţi-am luat apărarea. I-am zis că probabil ai uitat că ne-am mutat aici.

— *Merci.*

Ştiau amândoi că nu era o glumă simpatică, ci un colac de salvare. Datorită lui Jean-Guy, spectrele fuseseră împinse înapoi în pereţi. În amintiri. Unde le şi era locul. Armand deţinea din nou controlul asupra propriei realităţi.

Însă în timp ce păşea mai adânc în subsol, vedea micile denivelări din zidul aspru de piatră, ca nişte frânturi din chipurile creaturilor prizoniere acolo. Care tânjeau să iasă. Ca toţi monştrii din trecut.

În bistrou domnea o atmosferă tăcută. Între timp aflaseră ce se întâmplase şi cei care nu fuseseră la petrecere.

Gabri hotărâse să nu poarte şorţul roz cu volănaşe păstrat pentru ocaziile când încerca să-l enerveze pe Olivier, care încă voia să pară hetero.

— În caz că trece taică-său pe la noi fără să ne anunţe, le-a explicat Gabri. Ca şi cum ar trece vreodată pe aici!

— Adică Olivier nu le-a spus alor lui că e gay? l-a întrebat Clara.

— Nu chiar.

— Şi atunci, cum explică...? a continuat, făcând un semn spre Gabri.

— Mi-e şi frică să-ntreb.

— Dar de ce se teme Olivier? a întrebat Myrna, privindu-l pe bărbatul chipeş, dichisit, suplu, care tocmai reorganiza borcănaşele cu bomboane de pe bar.

Însă psihologul din ea bănuia deja care era temerea bărbatului.

Olivier se temea de dezaprobare. Ura dezaprobarea şi mai mult decât jinduia după aprobare. Un vestigiu din copilărie. Cât de dificil îi fusese probabil băiatului când îşi dăduse seama că era gay şi că-l aştepta o viaţă întreagă în care avea să fie judecat cu superficialitate.

Chiar în clipa aceea, de parcă ar fi invocat posibilitatea de-a putea judeca pe cineva, a apărut Ruth.

A aruncat o insignă pe masă, apoi s-a aşezat pe canapeaua din faţa căminului imens din piatră, în care ardea un foc zdravăn.

— Ce-i asta? a întrebat-o Clara, luând insigna. Ah, am înţeles. E un vers din poezia ta, *Dar, vai!*.

A închis ochii şi şi-a lăsat capul pe spate, străduindu-se să-şi aducă aminte.

— *Vocea ei, resemnată, anevoie mi se desprinde din gât / şi-n inima mea, furia ei încă mocneşte / prin cenuşa...*

— Destul! s-a răstit Ruth. O ştim cu toţii.

— *...rămăşiţelor vinovăţiei*, a încheiat Clara, deschizând ochii. O poezie despre mama ta.

Ce expresiv mod de a pune problema, şi-a spus Myrna, «cenuşa rămăşiţelor vinovăţiei*».*

Deşi uneori în locul cenuşii erau, de fapt, tăciuni care de-abia aşteptau să dea iar naştere unor flăcări. Să facă şi mai mare prăpăd.

Cu toţii aveau rămăşiţe ale vinovăţiei, însă unii reuşiseră să se scuture de cenuşă şi să-şi continue viaţa, în timp ce alţii se lăsau sufocaţi de ea. Ca bietele suflete prinse-n erupţia Vezuviului. Aveau trup de oameni, însă erau, de fapt, găunoşi.

S-a uitat şi Myrna la insignă. *Sau va fi, cum a fost mereu, PREA TÂRZIU?*

— Le vinde femeia aia îngrozitoare, a anunţat Ruth. Ca să strângă bani pentru campanie.

— Cine, Abigail Robinson? a întrebat Myrna.

— Nu, Amelia Earhart! a repezit-o Ruth. Am găsit-o. Ea şi Jimmy Hoffa şi-au făcut un cuibuşor pe Old Stage Road. Da, normal că Abigail Robinson! Cine altcineva?

Isabelle Lacoste a pus cana cu cafea tare în faţa lui Alphonse Tardif şi s-a prezentat.

Avusese grijă ca Édouard să-şi vadă fratele când sosise. Observase că fraţii se încăpăţânaseră să nu se privească în ochi. Unul mergea flancat de doi agenţi de la Sûreté, celălalt era în spatele gratiilor.

Îşi făcuse din nou apariţia *maître* Lacombe.

— Dumneavoastră îl veţi reprezenta şi pe acest *monsieur* Tardif? a întrebat-o Isabelle.

— Doar până aflăm dacă va fi pus sub acuzare sau nu.

Isabelle a început conversaţia vorbind despre condiţiile pentru călătoria cu snowmobilul în Abitibi. Cunoştea bine zona şi vorbea în cunoştinţă de cauză. De asemenea, părea că vorbeşte mult şi aiurea.

Ştia foarte bine că bărbatul din faţa ei va deveni cu atât mai încordat cu cât va dura mai mult până intra în subiect. Era bine făcut, ca fratele lui. Dar acest Tardif era mai scund, îndesat, şi avea faţa ridată, umflată şi ochii apoşi ai cuiva care bea prea mult.

Isabelle i-a tot pus întrebări inofensive despre pârtii şi avalanşe, până când Alphonse Tardif a cedat.

— Uitaţi, ştiu de ce m-aţi adus aici! Dar n-am vrut să facem nimic rău. Nu...

— Vă rog, *monsieur* Tardif! a intervenit *maître* Lacombe.

— Nu, vreau să vorbesc.

Deci ăsta n-o să asculte de avocată, şi-a zis Isabelle.

— Aţi fost implicat în atacul asupra lui Abigail Robinson din sala de sport, de acum două zile?

— D... nu.

A oftat.

— N-am vrut să se întâmple nimic.

— Deci focurile de armă au fost accidentale?

— Nu trebuiau să-i facă rău. Doar să pună capăt prelegerii. Poate s-o bage în sperieţi. Dar nu s-o omoare. Zău, Édouard e un ţintaş grozav. Dac-ar fi vrut s-o nimerească, o nimerea sigur!

— Asta v-a spus când v-a cerut să ascundeţi arma?

— Nu răspundeţi, *monsieur* Tardif, l-a sfătuit avocata.

— Au aflat deja. Nu vreau decât să se termine mai repede. Da, eu am ascuns arma.

— Şi pocnitorile?

— Şi pocnitorile. În baie, în timp ce Édouard îl ţinea de vorbă pe administrator. Ăsta era planul.

— Şi dumneavoastră ar fi trebuit să fiţi acolo?

— Nu. Édouard mi-a zis să plec cât mai departe. Asta am şi făcut.

— Aţi văzut ce s-a întâmplat la eveniment?

— Nu. Aşa departe în Abitibi nu e internet. Dar am auzit. N-a murit nimeni.

— Nu, dar nu-i meritul dumneavoastră sau al fratelui dumneavoastră.

Telefonul lui Isabelle era alături, pe masa metalică. A pornit filmuleţul de la prelegere.

În timp ce-l urmărea, bărbatului i s-a tăiat răsuflarea. Când au explodat pocnitorile şi mulţimea a intrat în panică, s-a încruntat.

Apoi focurile de armă.

— Ce idiot! a izbucnit. Dar a ratat. Aşa cum plănuiserăm.

— A fost foarte aproape să nimerească, i-a răspuns Lacoste, închizând ecranul telefonului.

— Probabil că i-a dat cineva peste mână.

— Cine mai era implicat în planul ăsta?

— Nimeni.

— De ce aţi făcut aşa ceva, *monsieur* Tardif?

Vocea îi era calmă, blândă. Era evident că inspectoarea chiar încerca să înţeleagă.

— Nu aveţi antecedente. Dumneavoastră şi fratele dumneavoastră sunteţi membri cumsecade ai comunităţii, oameni harnici. De ce aţi hotărât dintr-odată să faceţi aşa ceva? Chiar dacă planul era doar s-o speriaţi pe profesoara Robinson, trebuie să vă fi gândit că focurile de armă puteau stârni panică, o tragedie. Au fost răniţi mai mulţi oameni. Unul a făcut infarct.

— Of, Doamne, îmi pare aşa de rău! Nu ne-am gândit. O să se facă bine?

— Aşa credem. Nu c-ar fi meritul dumneavoastră dacă scapă cu viaţă.

Acum, Alphonse Tardif era supărat. Furios, chiar.

— Ce nenorocit!

— Cine?

A ezitat o clipă, tulburat.

— Eu. N-am vrut decât s-o speriem. Atât!

Alphonse Tardif i-a explicat în detaliu unde fusese în ziua atacului. Cu cine fusese. Cabanele le care poposiseră.

Apoi a fost pus sub acuzare pentru complicitate la tentativă de omor.

În subsolul hotelului, Armand şi Jean-Guy discutau.

— Criminaliştii au ajuns la aceeaşi concluzie ca noi, a spus Beauvoir. Arma crimei a fost un buştean, tăiat ca lemn de foc. Îl caută acum agenţii prin pădure.

— Tocmai am stat de vorbă cu ei. Ca să fiu sincer, mă-ndoiesc că-l vor găsi. Cred c-a fost aruncat în focul de tabără. Billy Williams domolise focul până rămăseseră doar tăciunii, dar tânărul care a descoperit cadavrul...

— Jacques Brodeur.

— ...a zis că, atunci când a aruncat băţul în foc, erau flăcări. Acum, e drept că se înteţise vântul şi s-ar putea ca tăciunii de sub cenuşă să se fi reaprins singuri, dar cred c-au primit o mână de ajutor.

— De la arma crimei.

Când s-a întors Isabelle, câteva minute mai târziu, le-a povestit cum mersese interogatoriul lui Alphonse Tardif.

— Totul se leagă, aşa că cel puţin capitolul ăsta îl putem încheia, a spus ea.

— Aşa-i, a încuviinţat Gamache.

O anchetă în minus, o complicaţie în minus prindeau întotdeauna bine. Dar...

— Ce te supără, Isabelle?

— Mi s-a părut prea uşor. Alphonse Tardif nu era obligat să spună nimic. Cu siguranţă nu era obligat să mărturisească. Nu avem nicio dovadă. Dacă şi-ar fi ascultat avocata şi ar fi tăcut, am fi fost nevoiţi să-i dăm drumul.

— Poate c-a vrut să mărturisească, unii simt nevoia, a comentat Beauvoir.

— Poate.

— Dar? a insistat Beauvoir.

— Nu ştiu. Pur şi simplu, mi s-a părut prea rapid, prea grăbit. Şi când i-am arătat înregistrarea s-a enervat rău, ca şi cum ar fi fost surprins.

— Păi, chiar o fi fost surprins. N-a fost de faţă.

— Nu, mi-a zis că e supărat pe el însuşi, dar cred că se enervase pe frate-său, fiindcă trăsese. Asta e impresia pe care mi-a lăsat-o.

— Şi ce crezi că-i la mijloc? a întrebat-o Beauvoir.

— Probabil nimic. Presupun că sunt exact ceea ce par: doi tipi din zonă, care s-au băgat în bucluc. Fiindcă nu şi-au gândit bine planul până la capăt.

— Crezi c-au vrut s-o omoare?

— Păi, l-am acuzat de complicitate la tentativă de omor, dar n-aş băga mâna în foc. Tare aş vrea să avem o filmare mai bună.

— Hai să căutăm în continuare un filmuleţ mai clar, a spus Gamache. Între timp, avem şi o crimă în toată legea. Haideţi să ne concentrăm asupra ei.

— Până acum am presupus că Abigail Robinson a fost, de fapt, ţinta atacului de azi-noapte, a zis Jean-Guy. Dar cred c-ar trebui să luăm în considerare şi varianta că nu-i aşa.

— Dar cine ar fi vrut s-o ucidă pe Debbie Schneider?

— Poate nu pe ea a vrut s-o ucidă. Mai e o posibilitate.

Beauvoir i-a privit pe amândoi, vrând să vadă dacă-şi dau şi ei seama.

— Rectorul Roberge. Are o funcţie importantă la universitate. Poate că cineva de acolo e furios pe ea sau pe universitate. Un profesor sau un student, vreun angajat care a fost dat afară.

— Dar nu ştia nimeni c-avea să fie la petrecere, a argumentat Lacoste.

— Exact. Ştim deja că n-a fost o crimă cu premeditare. Deci cineva de acolo a văzut-o şi a avut un declic.

— Vrei să spui că e posibil ca atacul să nu aibă de-a face cu profesoara Robinson şi cu studiul ei.

— Spun doar că e o posibilitate, i-a răspuns Jean-Guy. Dar mai e una. O variantă cât se poate de evidentă.

Gamache a dat din cap. Se gândise şi el la asta. Era soluţia cea mai la îndemână.

— Colette Roberge a ucis-o pe Debbie Schneider în timp ce se plimbau. Dar de ce?

Isabelle de-abia dacă a reuşit să-şi ascundă zâmbetul. Cu câteva săptămâni înainte, venise împreună cu ai ei în vizită la familia Gamache. Ea intrase în librăria din Three Pines şi le găsise pe Myrna şi pe Clara bând lichior de ouă cu brandy şi ascultând *A Child's Christmas in Wales*, în

lectura lui Dylan Thomas însuşi. Povestea despre darurile primite în copilărie.

...şi cărţi din care aflam totul despre viespi, mai puţin de ce.

Inspectorul-şef tocmai vorbise pe exact acelaşi ton tânguitor. De ce?

— De ce ar vrea cineva, cu atât mai puţin rectorul Roberge, s-o omoare pe Debbie Schneider? întreba Gamache.

— Şi de ce acum? a completat Isabelle.

De ce trebuise Debbie Schneider să moară în momentul acela? De ce nu cu o zi înainte sau după?

— Să presupunem, a început Beauvoir, gândind cu voce tare, să presupunem că ucigaşul era de acord cu ce predică profesoara Robinson. Să presupunem c-ar fi ajuns la concluzia că ar fi fost mai utilă cauzei dacă murea. O martiră. Nu asta sugera Haniya Daoud azi-noapte?

Gamache a încuviinţat. Haniya spusese că ideile pot prinde aripi datorită elanului dat de moartea unui martir. Da, putea fi o variantă. O idee înecată în sânge, devenită astfel şi mai puternică.

— Iar Debbie Schneider a fost o greşeală, în cazul ăsta, a spus Isabelle.

Sau...

— Dar dacă n-a fost o greşeală? a intervenit Gamache. Dacă toate astea au fost plănuite de profesoara Robinson? I-a venit ideea de la atacul de cu o zi înainte. Putea avea loc un nou atentat. Cineva ar fi vrut, în mod evident, s-o omoare pe ea, însă dintr-o greşeală tragică murea prietena sa cea mai bună, asistenta ei. Aşa, Robinson şi campania ei se puteau bucura de publicitate pe plan internaţional, fără neajunsul de a fi nevoită să moară.

— Dar chiar îi pasă aşa mult de campania asta, încât să-şi ucidă cea mai bună prietenă? a întrebat Jean-Guy. Dacă

voia publicitate, n-o omora mai curând pe Roberge? Mai ţii minte ce a zis Myrna aseară? Abigail Robinson vrea să fie plăcută. Aşa că singura persoană care o place, chiar o iubeşte cu adevărat ar fi ultimul om pe care l-ar ucide.

— Aşa-i, i-a răspuns Gamache, lăsându-se pe spate în scaun.

— Am găsit ceva ciudat în raportul dumneavoastră, *patron*, a intervenit Isabelle.

— Of, nu! Ce-am scris? Era foarte târziu. Probabil am tastat aiurea.

Lacoste a zâmbit.

— Se poate. Aţi menţionat în treacăt că Debbie Schneider i-a zis profesoarei „Abby Maria”.

— Da.

— Probabil nu-nseamnă mare lucru, dar celălalt prenume al ei este Elizabeth, nu Maria.

— Era doar o poreclă, i-a răspuns Jean-Guy. Poate o glumă între ele două.

— Ca „zevzec”? l-a înţepat Isabelle, iar Jean-Guy a privit-o cu ochii mijiţi. Oare înseamnă că eşti chiar zevzec?

— Eu nu, dar pentru alţii nu bag mâna-n foc!

— Haideţi să ne împărţim sarcinile, a propus Gamache, ca să nu-i lase să meargă prea departe.

Beauvoir urma să se ocupe de părinţii lui Debbie Schneider şi de cei de la universitate. Lacoste avea să meargă la audierea celor doi fraţi Tardif, ca să vadă ce mai putea afla de pe frontul acela.

Armand urma să stea din nou de vorbă cu Abigail Robinson şi cu Colette Roberge.

Reine-Marie a privit teancul cu maimuţe.

Cele mai multe erau siluete în stilul benzilor desenate, schiţate pe documente, însă câteva erau păpuşi de cârlţi. Erau şi două bibelouri din porţelan, precum şi o carte pentru copii, *George cel curios*.

Ciudat era că nu găsise niciun album al formaţiei Monkees.

Fredonând *Last Train to Clarksville*, a pus toate hârtiile disparate într-o cutie, apoi i-a telefonat fiicei lui Enid Horton şi a pornit cu maşina spre ea, într-un sătuc învecinat.

Édouard Tardif a fost acuzat în mod oficial de tentativă de omor, pentru care a pledat nevinovat, apoi a avut loc audierea.

Fratele lui, Alphonse, a fost acuzat de complicitate.

Cei doi fraţi nu şi-au vorbit nici de data aceasta. Şi în timp ce Édouard a încercat să surprindă privirea fratelui său mai mic, acesta s-a uitat în altă parte, cu o expresie dârză.

O dezvăluire interesantă a fost că mama celor doi, o doamnă în vârstă, se afla într-un cămin de bătrâni, după ce rămăsese invalidă în urma unui accident cerebral. Avea mintea limpede, însă trupul îi era neputincios. Bătrâna, care supravieţuise pandemiei, n-ar fi supravieţuit şi „milei” lui Abigail Robinson.

Dragostea era, în aceeaşi măsură ca ura, cea care apăsase pe trăgaci. Şi intervenise norocul.

În timp ce Édouard era scos din sala de judecată, Lacoste i-a spus:

— A mai avut loc un atentat asupra lui Abigail Robinson azi-noapte, la Auberge, în Three Pines.

— La hotel? Şi ce s-a întâmplat?

— A fost ucisă altă femeie, din greşeală.

— Ucisă?

Era uluit. Mai mult decât atât, era înspăimântat.

— Ştiţi cine a făcut-o? a întrebat bărbatul.

— Nu. Dumneavoastră ştiţi?

Tardif a clătinat din cap şi apoi a fost scos din sală.

Jean-Guy Beauvoir l-a găsit pe Éric Viau în subsolul fostei săli de sport, ştergând totul cu dezinfectant.

— Îmi pare rău, am lăsat mizerie când am plecat?

— Nu, i-a răspuns administratorul. Puterea obişnuinţei.

— Aş avea nevoie să mă ajutaţi cu ceva. Ce-mi puteţi spune despre rectorul Roberge?

— Despre rector? a repetat Viau, oprindu-se din ce făcea. N-o cunosc prea bine. Am văzut-o pe la evenimentele mari ale universităţii.

— O place lumea?

— Da, chiar foarte mult. Are întotdeauna o vorbă bună pentru fiecare, pare mereu aşa de veselă! N-am auzit pe nimeni s-o vorbească de rău. Dar ştiţi că, de fapt, nu prea e implicată în treburile universităţii. Nu în chestiunile de zi cu zi.

A tăcut o clipă, apoi a continuat:

— Am auzit ce s-a întâmplat la petrecerea de aseară. E groaznic.

— Doar de curiozitate, dumneavoastră unde aţi fost azi-noapte?

— Întotdeauna facem *fondue* de Revelion. Copiii au stat treji să prindă miezul nopţii, dar soţia mea şi cu mine ne-am culcat pe la ora 22.

După ce i-a mulţumit lui *monsieur* Viau, Beauvoir a traversat campusul spre micuţa clădire de piatră unde urma să aibă loc întâlnirea stabilită cu preşedintele universităţii.

— Rectorul Roberge? a repetat Otto Pascal, ca şi cum nu mai auzise de ea niciodată; apoi, scoţând capul din Mesopotamia antică, a adăugat: Nu, n-a fost înregistrată nicio plângere împotriva ei. Are un rol strict onorific. Nu prea are contact cu profesorii sau cu studenţii, deşi ţine două prelegeri pe an, pentru studenţii la matematică din

anul I. Un fel de introducere în statistică. Am mers şi eu de câteva ori. E chiar distractiv.

Asta i s-a părut foarte puţin probabil lui Beauvoir, iar informaţia nici nu-i era de folos. La plecare, s-a oprit în dreptul ieşirii, ca să verifice notificarea ce tocmai îi apăruse pe telefon.

Fusese postat online un nou filmuleţ de la evenimentul din sala de sport. Nu fusese trimis la poliţie, ci încărcat direct pe YouTube. Cu reclame. Până acum, avea peste 5 000 de vizualizări.

Aproape c-a hotărât să nu se uite, din moment ce atacatorul fusese prins, arestat şi pus sub acuzare, la fel şi complicele lui. Însă Beauvoir nu ardea de nerăbdare să se avânte iar în ziua aceea rece şi cenuşie de iarnă. A găsit un scaun, s-a aşezat şi a pornit filmuleţul.

Şi-a dat seama de la primele cadre că înregistrarea asta avea să fie altfel.

— Ce ticălos şmecher! a mormăit.

Fusese filmat din balconul aflat în partea din spate a sălii. Beauvoir n-avea nicio îndoială că-l filmase tehnicianul responsabil cu luminile, care jurase că n-a făcut aşa ceva.

Armand a oprit motorul şi a rămas o vreme în maşină, la căldură, pe aleea din faţa casei lui Colette Roberge.

Tocmai începuse să ningă uşor. Fulgii de zăpadă coborau plutind nonşalant din văzduh, aterizau pe parbriz şi rezistau acolo un moment, după care se topeau.

Scoţând telefonul, şi-a citit mesajele, a răspuns, apoi s-a îndreptat spre uşa de la intrare.

Reine-Marie a pus cutia plină cu hârtii pe jos în living.

Cea mai mare parte din mobilă fusese scoasă, iar pe covorul uzat erau multe alte cutii din carton – unele lipite cu scotch, altele goale, aşteptând să fie umplute.

Susan Horton şi-a trecut mâneca peste faţă, dându-şi la o parte şuviţele de păr de pe frunte.

— Aţi auzit ce s-a întâmplat? a întrebat-o pe Reine-Marie.

— Nu, ce?

— A avut loc o crimă în Three Pines. Mama mergea acolo uneori, se ducea la biserică.

Reine-Marie nu i-a spus că ea acolo locuia şi nici că fusese la petrecerea cu pricina.

— Am găsit ceva printre lucrurile mamei dumneavoastră, i-a spus în schimb.

A auzit zgomotul unor mişcări sub ele, la subsol.

— Ceva de valoare?

În vocea obosită a femeii se ghicea speranţa.

— Păi, nu, nu chiar. Mai curând enigmatic.

— În ce sens enigmatic?

— Ne putem aşeza o clipă?

Au găsit două cutii în care se aflau cărţi, suficient de rezistente încât să poată sta pe ele, iar Reine-Marie a ridicat capacul cutiei cu care venise.

Susan s-a uitat înăuntru, apoi s-a lăsat pe spate.

— Păpuşi?

— Maimuţe. Foarte multe maimuţe.

Poate chiar 100, şi-a spus, dar n-a rostit cuvintele cu voce tare.

— Aveţi idee de ce ar fi adunat mama dumneavoastră atâtea?

— Păi, probabil îi plăceau. Oamenii colecţionează tot felul de lucruri.

— Ăsta nu era un hobby.

Reine-Marie a scos nişte hârtii din cutie şi i le-a arătat.

— Vedeţi? Nu le colecţiona doar, le şi desena.

Susan părea uluită.

— Are vreo importanţă?

— Probabil că nu, dar m-aţi rugat să sortez lucrurile mamei dumneavoastră şi să încerc să le pun ordine. Ăsta e un lucru care pare să fi fost foarte important pentru ea.

— Poate. E ciudat, dar adevărul e că, spre sfârşit, chiar a devenit cam ciudată.

— Ei bine, tocmai despre asta voiam să vorbim. Treaba cu maimuţele n-a început la bătrâneţe, ci când era destul de tânără. Cea mai veche maimuţă pe care am găsit-o până acum e de la mijlocul anilor 1960. Din tinereţe, deci. A desenat-o pe o factură de la un hotel din Montréal. S-a întâmplat ceva deosebit în perioada aceea?

— Eram foarte mică, i-a răspuns Susan. Habar n-am dacă s-a întâmplat ceva. Poate a fost la Zoo şi s-a îndrăgostit de maimuţe.

Reine-Marie a privit-o lung pe femeia din faţa ei – era doar un pic mai în vârstă decât ea.

— V-a citit vreodată mama dumneavoastră *George cel curios*?

— Ce? Nu. E o carte?

Reine-Marie a scos din cutie cartea cu coperta gălbuie, ce înfăţişa o maimuţică fericită. Era nedeschisă, necitită.

— De ce ar fi cumpărat mama dumneavoastră cartea asta, însă fără să v-o citească?

Reine-Marie a întors-o cu susul în jos şi a scuturat-o. De-a lungul timpului, găsise destule lucruri ascunse printre paginile cărţilor donate către Bibliothèque et Archives Nationales du Québec. Documente. Scrisori. Chiar şi bani.

S-au uitat amândouă cu atenţie, dar n-a căzut nimic. Aşezând cartea la loc, Reine-Marie a spus:

— Am impresia că mama dumneavoastră v-a ascuns pasiunea asta. Bănuiţi de ce?

— Nu, îmi pare rău. E prima oară când aud despre treaba cu maimuţele.

— V-ar deranja să arunc o privire prin casă?

Deşi surprinsă, Susan a acceptat.

— Vă rog! Eu trebuie să termin de împachetat.

După 25 de minute, după ce aruncase o privire prin restul casei, Reine-Marie a ajuns lângă patul lui Enid Horton. Patul ei de moarte.

Uitându-se în jur, ca să se asigure că n-o vede nimeni, s-a aşezat în pat, s-a întors pe-o parte şi a întins braţul.

Mâna ei, cu un deget întins, drept ca un creion, a atins un petic mai aspru din tapetul cu boboci de trandafir. Nu era un defect al tapetului, era ceva scrijelit.

— Ce faceţi aici? a răsunat o voce bărbătească mânioasă.

Capitolul 26

Judecând după cearcănele vineţii şi după mişcările apatice, nici Abigail Robinson, şi nici Colette Roberge nu reuşiseră să doarmă. Amândouă păreau şocate, traumatizate.

Însă asta nu însemna că una dintre ele nu era ucigaşa. Gamache era de părere că persoana care o omorâse pe Debbie Schneider nu-şi începuse ziua, nici măcar seara anterioară, cu intenţia de a ucide.

Probabil că vinovatul era la fel de şocat ca toată lumea.

S-au aşezat din nou toţi trei în faţa căminului din bucătărie. Cât se poate de conştienţi de prezenţa scaunului gol dintre ei.

— Cum merge, Armand? l-a întrebat Colette.

— Adunăm dovezi, informaţii. Şi chiar mai am nevoie de nişte informaţii de la dumneavoastră, doamnă profesoară Robinson.

— Sigur că da. Orice.

— De ce aţi venit aici, de fapt?

Avea senzaţia că era a mia oară când punea întrebarea asta.

Abigail Robinson se aştepta, probabil, la o întrebare despre Debbie Schneider; pentru o clipă a părut încurcată.

— V-am spus deja. Am venit să mă văd cu Ruth Zardo.

— Şi cu toate astea, nu i-aţi vorbit deloc aseară.

A pus insigna pe masa dintre ei, apoi s-a lăsat pe spate în scaun, văzând cum profesoarei Robinson îi revine culoarea în obraji.

— Da, exact. Am venit să-i mulţumesc că ne-a lăsat să folosim versul ăsta din poezia ei.

— *Dar, vai!*

— Poftiţi?

— Aşa se cheamă poezia.

— Ah, da.

Abigail a zâmbit, adăugând:

— Iertaţi-mă, sunt tare obosită. Debbie a citit că *madame* Zardo locuieşte într-un sătuc numit Three Pines. De asta am venit la petrecere. Speram s-o găsim aici. Dar nu părea deloc doritoare să fie abordată de străini, aşa că nu i-am vorbit.

— Aţi bătut un drum de mii de kilometri doar ca să-i mulţumiţi, iar când aţi ajuns la câţiva paşi de ea, v-aţi oprit?

— Da.

Armand a luat telefonul în mână.

— Ăsta este răspunsul lui Ruth de acum o lună, după ce Debbie Schneider i-a cerut permisiunea să folosiţi versul acela din poemul ei.

Sub nicio formă! Numai bine, Ruth Zardo.

Abigail l-a privit lung.

— Adică n-a fost de acord?

— Mi se pare destul de clar că nu. *Madame* Schneider avea obiceiul să nu vă comunice informaţii importante?

— Nu, deloc. Cel puţin, nu cred. Dar poate că n-a vrut să mă necăjească sau să mă dezamăgească. Poate s-a gândit că, odată ajunse aici, ar putea-o convinge pe *madame* Zardo să ne permită să folosim citatul.

— Şi cu toate astea, nici ea n-a abordat-o pe Ruth. Deci ca să fiu sigur c-am înţeles cum stau lucrurile, *madame* Schneider v-a minţit.

Colette Roberge s-a foit pe scaun şi a părut că vrea să spună ceva, însă privirea aprigă a lui Gamache a oprit-o.

— Nu. Mă rog, da, dar n-o ştiţi pe Debbie! N-ar face-o niciodată cu vreo intenţie rea, ci ar minţi crezând că este de ajutor. Că mă protejează, chiar, a răspuns Abigail, încurcată.

— Dacă *madame* Schneider v-a indus în eroare cu privire la citat, mai sunt şi alte lucruri în legătură cu care v-a minţit?

— Cum ar fi?

— Păi, cum ar fi întrevederea cu premierul. Cum ar fi câştigurile din vânzarea obiectelor promoţionale la prelegeri. Se pare că *madame* Schneider era foarte implicată în detaliile organizatorice de zi cu zi ale campaniei dumneavoastră.

— Nu doar ale campaniei. Ale vieţii mele. Poate, presupun că-i posibil. Trebuie să verific.

S-a uitat în jur. O căuta pe Debbie Schneider. S-o ajute s-o verifice pe Debbie Schneider.

— Aş dori să-mi daţi acces la toate documentele dumneavoastră. Acte, registre financiare, tot. Ca să vedem ce-ar fi putut pune la cale.

— Chiar e necesar?

Inspectorul-şef a privit-o cu o oarecare compasiune.

— Anchetele în cazurile de crimă sunt, prin însăşi natura lor, invazive, şi îmi pare sincer rău. Până să încheiem investigaţia, vom şti despre dumneavoastră şi despre toţi cei implicaţi mai multe decât ar trebui să ştim. Dar vă făgăduiesc că, dacă informaţiile nu sunt relevante, vor fi uitate imediat.

— Zău? Aveţi capacitatea asta, inspectore-şef? Să uitaţi pur şi simplu? Sunteţi norocos.

S-au privit în ochi. Niciun om cu părul cărunt nu ajunsese unde era fără să treacă prin lucruri pe care ar fi preferat să le uite. Dar nu reuşea.

În cele din urmă, Armand a rupt tăcerea.

— *Madame* Zardo vă roagă să încetaţi să-i mai folosiţi poemul şi, mai ales, să puneţi capăt imediat vânzării insignelor.

— Sigur, am s-o rog...

I s-a stins vocea. Pe cine avea să roage să se ocupe?

— O să mă asigur că se rezolvă.

— De asemenea, mai doreşte ca orice profituri pe care le-aţi obţinut deja să fie donate către LaPorte.

— Către cine?

Gamache s-a uitat la rectorul Roberge, care nu reacţionase în niciun fel. A hotărât să nu insiste, adăugând:

— Poate c-o să vă ajute doamna rector cu informaţia asta.

Apoi s-a întors spre Abigail şi a întrebat-o brusc:

— Cine e Maria?

— Poftiţi?

— Debbie v-a spus „Abby Maria”. Însă celălalt nume al dumneavoastră este Elizabeth, nu Maria. Deci care-i explicaţia?

— E o poreclă. Din copilărie. Doamne, dacă astea-s întrebările care vă preocupă, n-o să găsiţi niciodată criminalul!

Privirea profesoarei a fugit o clipă spre Colette. Probabil că-i făcuse un semn discret, căci Abigail a oftat exasperată.

— Presupun c-o să aflaţi curând, oricum. Am avut o soră. Maria. Mai mică decât mine. S-a născut cu un handicap grav şi a murit la nouă ani.

— Abby Maria, a repetat inspectorul-şef şi a privit-o pe Colette Roberge.

Ştia. Şi cu toate astea, şi-a amintit Gamache, când o întrebase dacă Abigail era singură la părinţi, nu comentase.

— Mama ne spunea aşa, a inventat porecla asta din clipa în care au adus-o acasă. Am ştiut ce însemna.

— Ce?

— Că eram legate. Nu două persoane, ci una singură. Abby Maria. Doctorul Gilbert avea dreptate azi-noapte. Numele ăsta chiar face referire la Ave Maria. E un joc de cuvinte. O încercare de-a face să pară că era un lucru bun. Un dar de la Dumnezeu.

— Şi nu era?

Abigail n-a răspuns. În schimb, a lăsat privirea în jos – îşi ţinea mâinile în poală, încleştate. Nu două mâini separate, ci un amalgam de degete. Era imposibil să-ţi dai seama care degete aparţineau cărei mâini. Unde se termina una şi începea cealaltă. Nu erau mai puternice fiindcă stăteau împreună. Una o strângea pe cealaltă atât de tare, încât nu mai putea face niciuna nimic, erau inutile amândouă.

Armand ştia că „Ave” din „Ave Maria” se traducea prin „Slavă”. Însă mai putea însemna şi „fii bine”.

Dar nu fusese nimic bine.

Vai!

Durase doar o fracţiune de secundă. Se petrecuse atât de repede, încât Beauvoir a remarcat abia a treia oară când a urmărit înregistrarea.

Datorită poziţiei mult mai bune din care se filmase, vedea aproape tot publicul, precum şi scena. E drept, celor din public le vedea doar spatele, dar era suficient.

Îndurase iar şi iar prelegerea lui Abigail Robinson, combinaţia aceea ciudată de cifre serbede care conduceau la o concluzie de-a dreptul electrizantă.

„Prea târziu! Prea târziu!” scanda jumătate din sală, în timp ce cealaltă jumătate huiduia.

Apoi explodau pocnitorile.

Gamache mergea în mijlocul scenei şi încerca să-i calmeze pe oameni, dar nu reuşea să se facă auzit din cauza panicii tot mai mari. Apucând microfonul şi vorbindu-le cu o voce limpede şi autoritară, reuşea să-i liniştească.

Apoi Beauvoir a văzut cum bărbatul din mijlocul sălii ridica mâna şi ţintea. Deşi ştia ce avea să se întâmple, tot i se părea şocant.

Bucata de podium dintre Gamache şi Robinson a sărit în aer.

Apoi a răsunat cel de-al doilea foc de armă. Beauvoir habar n-avea cum de nu-i nimerise. Din fericire, agenţii l-au doborât pe atacator înainte să apuce să tragă şi a treia oară.

A urmărit din nou filmuleţul, de data asta cu încetinitorul. S-a concentrat asupra pocnitorilor. Asupra persoanei care le aprinsese.

Nu vedea bine, din cauza unui bărbat cu un fes cu Montreal Canadiens. Beauvoir a început să se întrebe dacă nu cumva acesta aprinsese pocnitorile, şi nu Tardif.

Bărbatul stătea cu spatele la aparat, bineînţeles. Inspectorul a dat înregistrarea înainte, cadru cu cadru. Chiar în secunda în care au răsunat focurile de armă, s-a ferit. Şi cu gestul acesta, a întors capul suficient încât Beauvoir să vadă cine era.

— Fir-ar să fie! a murmurat, privind chipul încremenit pe ecran.

— Îmi pare rău, a spus Reine-Marie, dându-se jos din pat atât de repede, de parcă ar fi luat foc. Mi s-a spus că pot arunca o privire prin casă.

— Şi să vă-ntindeţi pe patul mamei mele? a întrebat-o bărbatul din cadrul uşii.

Reine-Marie şi-a netezit cu un gest stingherit pantalonii şi a simţit că-i iau foc obrajii.

— Nu, doar am vrut să văd ceva.

— Cine sunteţi?

— Reine-Marie Gamache.

A mers lângă el, întinzându-i mâna.

— Sunt arhivista.

— Arhivista? a întrebat el, holbându-se la ea – era furios, dar şi nedumerit.

— *Oui*. Dumneavoastră sunteţi James Horton? Fiul lui *madame* Horton?

— Da.

— M-a contactat sora dumneavoastră şi m-a rugat s-o ajut să pună în ordine hârtiile mamei dumneavoastră. A găsit o mulţime de cutii pline în pod şi nu era sigură ce trebuie păstrat printre documentele familiei şi ce poate fi aruncat. Înţeleg c-aţi vândut casa şi vă presează timpul.

— N-avea niciun drept să facă asta fără să mă-ntrebe. Sunt acte personale, chestiuni care nu ne privesc decât pe noi, familia.

A privit-o şi a adăugat:

— Şi?

— Şi?

— Ce-aţi găsit?

Ştia c-ar fi trebuit să-i spună. Ştia că, probabil, avea să-i zică sora lui. Dar ceva din felul răstit în care îi pusese întrebarea o îndemna să nu-i povestească nimic.

— Până acum, doar facturi şi fotografii. Felicitări de Ziua Mamei. Chestii obişnuite.

— Şi de ce v-aţi aşezat în patul ei?

— Vă cer scuze. N-am venit cu gândul ăsta, dar am văzut ceva pe perete şi am vrut să mă uit mai de-aproape.

— Ce anume?

L-a condus la perete şi i-a arătat.

— Nu văd nimic.

— Sunt câteva linii scrijelite în tapet, chiar între pat şi noptieră.

— Şi ce treabă aveţi dumneavoastră cu asta?

— Aveţi dreptate. Niciuna.

Chiar avea dreptate, iar Reine-Marie ştia foarte bine. Nu era treaba ei.

James Horton a escortat-o din cameră şi a insistat să lase la ei cutia cu lucrurile mamei lor.

— Să ne trimiteţi factura! i-a spus, în timp ce Susan stătea în spatele fratelui ei, cu o expresie jenată.

— Nu-i nevoie. Nu v-am fost de prea mare ajutor.

Acum ningea mai abundent, dar nu viscolea. Era o ninsoare bogată, cu fulgi uşori.

Reine-Marie şi-a curăţat maşina şi s-a gândit la doamna Horton pe patul de moarte. Cu ultimele puteri, desenase o maimuţă.

Povestea asta era tot mai puţin amuzantă.

Aproape că se simţea vinovată că nu le spusese lui Susan şi lui James că mai era o cutie a mamei lor, care se afla, nedeschisă încă, în biroul familiei Gamache.

Pe drumul de întoarcere spre Three Pines, după ce stătuse de vorbă cu Édouard Tardif la tribunal, lui Isabelle Lacoste i-a vibrat telefonul. Era un mesaj de la Jean-Guy.

Ca să fie sigură că nu intră cu maşina în troiene, Isabelle a tras pe dreapta şi l-a citit: *Vincent Gilbert a fost la prelegerea lui Robinson.*

— În biografia oficială de pe site-ul dumneavoastră nu e pomenită nicio soră, a spus Gamache, privind fix ochii roşii de nesomn ai lui Abigail Robinson.

— Nu. Mă străduiesc ca viaţa personală să rămână personală.

— Personală sau secretă?

— Ce credeţi că s-ar întâmpla dacă s-ar afla c-am avut o soră cu handicap grav? Oamenii ar crede că mi-a influenţat cercetarea.

— Şi v-a influenţat-o?

— Nu credeţi că m-am întrebat şi singură? A fost dureros, da. Am văzut cu ochii mei prin ce au trecut părinţii noştri fiindcă au avut un copil cu handicap. Epuizarea, grijile neîncetate. Dar mi-am iubit sora. Cercetarea mea, concluziile la care am ajuns n-au nicio legătură cu Maria, privesc doar viitorul şi plasa de siguranţă socială a acestei ţări. N-avem suficiente resurse să...

A ridicat mâinile a neputinţă şi a zâmbit.

— Iar încep. Îmi cunoaşteţi deja argumentele. Sunt statistici. Fapte concrete, pragmatice. N-au nimic de-a face cu Maria.

Gamache s-a întors spre Colette.

— Tu ştiai despre soră?

— Da. Mi-a povestit tatăl lui Abby. Moartea ei a fost, bineînţeles, o tragedie. Dar n-a fost un secret, Armand. Ci o suferinţă personală, în familie. Nici tu nu vorbeşti despre moartea părinţilor tăi, a adăugat privindu-l în ochi.

— Adevărat. Dar vorbesc despre viaţa lor.

Asta însă i-a adus aminte de altceva. S-a întors din nou spre Abigail.

— Am auzit multe despre tatăl dumneavoastră, însă nu şi despre mama dumneavoastră.

— A murit când eram mică. Înaintea Mariei.

— Îmi pare rău. Trebuie să vă fi fost tare greu. Îmi puteţi povesti cum a murit?

S-a lăsat tăcerea o clipă, iar Armand putea să pună pariu că una dintre ele avea să-l întrebe ce relevanţă avea. Şi ştia că nu putea răspunde la întrebarea asta. Fiindcă probabil nu avea nicio relevanţă.

— Infarct. Avea 35 de ani. Aşa am rămas doar tata şi cu mine să avem grijă de Maria.

Gamache a sesizat resentimentele, mânia ce încă mocnea după atâţia ani. Nu faţă de sora ei. Ci faţă de mamă. Fiindcă îi lăsase singuri, chiar dacă nu fusese decizia ei.

L-a străfulgerat o idee nebunească.

Poate că fusese. Poate că fusese decizia ei.

Cei iertaţi şi cei care au iertat se vor întâlni din nou,
sau va fi, cum a fost mereu, prea târziu?

Capitolul 27

Isabelle Lacoste a întors maşina.

Peste 20 de minute, stătea din nou de vorbă cu Édouard Tardif. I-a arătat imaginea trimisă de Beauvoir, captura din înregistrare, iar bărbatul a mijit ochii, a ridicat din sprâncene, apoi a clătinat din cap.

— Cine e? a întrebat-o.

— Ştiţi foarte bine cine e.

— Nu ştiu. Nu l-am mai văzut în viaţa mea.

Lacoste a lăsat telefonul pe masă, aşezat în aşa fel încât să pară că Vincent Gilbert îl fixa cu privirea.

— V-a fost complice? El a aprins pocnitorile?

Tardif a clătinat iar din cap şi a repetat:

— Nu l-am mai văzut în viaţa mea.

— Cât de bine îl cunoaşteţi pe Vincent Gilbert? a întrebat Gamache.

Îi vibrase şi lui telefonul când primise mesajul lui Beauvoir. Îşi plecase privirea asupra lui doar cât să-l citească.

— Pe doctorul Gilbert? a repetat Abigail Robinson. Aseară l-am întâlnit pentru prima oară.

— Dar ştiaţi cine este. Chiar l-aţi comparat cu Ewen Cameron. Un faimos şi infam doctor şi cercetător.

Abigail a pufnit a râs.

— Da, l-am comparat cu el, nu?

— De ce?

— Mi-a scăpat. Eram furioasă. Şi ăsta e cel mai grav lucru de care poate fi acuzat un om de ştiinţă. Că este la fel de lipsit de moralitate, la fel de crud cum a fost Cameron. Îi cunoaşteţi activitatea?

— Da.

— Deci ştiţi.

— Ce nu ştiu este dacă dumneavoastră chiar credeţi că lui Vincent Gilbert îi lipseşte moralitatea.

— Ce legătură are asta cu moartea lui Debbie?

— Aţi avut o discuţie aprinsă cu cineva. Apoi, nici o oră mai târziu, prietena şi asistenta dumneavoastră este ucisă în ceea ce pare a fi un atentat eşuat asupra vieţii dumneavoastră. Întrebările astea trebuie puse. Şi trebuie să primească şi răspuns.

— Credeţi că Gilbert a încercat să mă omoare? l-a întrebat Abigail, sincer uluită. Ne-am certat, dar nu cred c-ar merge atât de departe.

— Ultimele cuvinte pe care i le-aţi adresat au sunat ca un avertisment. O ameninţare. I-aţi spus că ştiţi. Ce anume ştiţi despre Vincent Gilbert?

— Ştiu cât de sensibile sunt orgoliile noastre. Oamenii de ştiinţă par raţionali, dar suntem printre cele mai fragile persoane din lume. Poate fiindcă cei mai mulţi dintre noi n-au învăţat cum să-şi gestioneze sentimentele, aşa că sunt mereu la cheremul lor. Am vrut să-i provoc orgoliul uriaş, exagerat. Am vrut să-l rănesc şi eu pe el. Şi nimic nu se compară cu a-l asemui cu Cameron.

— Sau c-aţi vrut să spuneţi, prin acel „Ştiu”, că ştiaţi că fusese în public la prelegerea dumneavoastră, cu o zi înainte.

În clipa aceea a văzut ceva interesant. Nu surpriza lui Abigail Robinson – nu părea să-i pese. Însă lui Colette Roberge îi păsa.

— De ce crezi c-a mers Gilbert la prelegerea profesoarei Robinson? a întrebat-o Gamache pe Colette în timp ce-l conducea până la maşină.

Voia să stea de vorbă cu ea între patru ochi, credea că avea mai mari şanse să afle adevărul dacă nu era şi Abigail de faţă.

Acum ningea mai tare. Însă cu toate că era o ninsoare abundentă, era în acelaşi timp şi gingaşă. Ca penele care cad dintr-o pernă sfâşiată.

Lumea întreagă părea acoperită de un strat moale de zăpadă. Înăbuşea orice sunet. Era linişte. Nu se auzea decât scrâşnetul uşor al cizmelor.

— De unde să ştiu eu? De-abia îl cunosc.

— Ei, asta nu-i adevărat, nu?

S-a oprit şi a privit-o cu atenţie. Se îmbujorase. Probabil din cauza frigului. Poate din altă cauză.

— Mi-ai ascuns nişte lucruri aseară. Nu mi-ai spus că tu şi Vincent Gilbert aţi făcut parte din acelaşi comitet director.

— Şi? Fac parte dintr-o grămadă de comitete, dar nu-i cunosc pe ceilalţi membri.

— Comitetul ăsta era LaPorte, o organizaţie înfiinţată ca să-i protejeze pe cei care suferă de Sindromul Down.

— Aşa e. Nu m-am gândit că are vreo importanţă.

— Ei, haide, pentru numele lui Dumnezeu, Colette! Normal că are importanţă!

— În regulă, am greşit. N-am vrut să-ţi spun fiindcă ştiam c-o să-i atribui o semnificaţie mult mai mare decât a avut.

— Adică?

— C-o să crezi că Vincent şi cu mine am complotat. Că avem un ţel comun. Că, mânaţi de dorinţa noastră de a-i proteja pe oamenii cu Sindromul Down, am mers prea departe şi chiar c-am avut de-a face cu atentatele asupra lui Abigail. Că facem parte din vreo societate secretă asasină.

— Păi, cu excepţia ultimei părţi, trebuie să recunoşti, nu-s lucruri greu de crezut.

Au pornit din nou spre maşina inspectorului-şef.

— C-aş fi în stare să ucid..., a început Colette ridicând tonul, apoi s-a uitat în jur şi a continuat mai încet. C-aş fi în stare să ucid pe cineva? Doar nu crezi aşa ceva, Armand.

— Singura persoană în legătură cu care sunt absolut sigur că n-a ucis-o pe Debbie Schneider sunt eu.

A reflectat o clipă şi a adăugat:

— Şi poate Reine-Marie.

Micul hohot de râs al lui Colette a fost însoţit de un val de aer cald, care a topit toţi fulgii micuţi ce i-au ieşit în cale.

— Ştiu că trebuie să-i consideri pe toţi suspecţi, asta e meseria ta. Dar nu-ţi irosi timpul cu mine. N-am omorât-o eu.

— Dar poate c-a omorât-o Gilbert. Cât de bine îl cunoşti, de fapt?

Văzând-o că se îmbujorează şi mai tare, l-a izbit o idee nouă. S-a oprit iarăşi şi s-a întors către ea.

— Stai puţin, Colette. Aveţi o legătură?

Femeia a tras adânc aer în piept, aruncând o privire spre casă.

— Nu. Am fost însă atraşi unul de celălalt? Da. Pe plan intelectual. Este genial şi neconvenţional, prezenţa lui este antrenantă. Însă între noi n-a fost niciodată ceva fizic.

— O atracţie a minţilor, nu a sufletelor?

— Da.

— M-ai minţit şi când ai zis că Abigail a fost singură la părinţi.

— *Non*, tu ai zis asta, iar eu nu te-am contrazis.

— Nu te coborî la nivelul ăsta, Colette. Chiar ai de gând să te ascunzi în spatele unor detalii de genul ăsta?

— Maria a murit acum mulţi ani şi pierderea ei a fost o suferinţă intimă a familiei ei. N-am văzut de ce ar conta acum.

— Şi atunci, de ce nu mi-ai spus?

— Ar fi trebuit. Îmi pare rău.

— Ce altceva îmi mai ascunzi? Acum e momentul să-mi spui.

— Nimic. Nu mai e nimic altceva de zis.

Porniseră din nou, iar în curând au ajuns lângă maşina plină de zăpadă a inspectorului-şef.

— Până acum ai avut mare grijă să nu depăşeşti nişte limite, i-a spus Gamache. Sau, mai curând, să nu iei partea nimănui. Dar trebuie să ştiu. O sprijini sau nu pe profesoara Robinson?

— Asta n-am să-ţi spun, Armand.

— De ce?

— Fiindcă sunt rectorul unei universităţi, iar vederile mele personale şi politice trebuie să rămână confidenţiale, ca să nu-i influenţez pe studenţi sau angajaţi.

— Sună ca şi cum ai sprijini-o. Şi cu toate astea...

— *Oui?*

Îi întinsese lui Colette o perie, iar cu cealaltă dădea zăpada de pe partea dinspre el a parbrizului.

— Şi cu toate astea, a continuat, oprindu-se ca s-o privească, nu-mi vine să cred c-ai susţine o propunere atât de oribilă. Care înseamnă, practic, crimă în masă.

— Dar mă crezi în stare să asasinez pe cineva? Deci fie sunt de partea lui Abigail, sprijinind bucuroasă crima în masă, fie sunt împotriva ei şi implicată într-o singură crimă. Tot e mai bine, presupun. Ce gândire stranie ai, Armand! Te respect, dar nu te invidiez. Că trăieşti cu o asemenea perspectivă asupra omenirii.

Armand dădea acum zăpada de pe portiere şi de pe capotă.

— Nu asupra întregii omeniri. Doar a câtorva oameni. Ai grijă, Colette. Nu sunt singurul care te urmăreşte cu atenţie.

După ce a demarat, s-a uitat prin lunetă. Colette Roberge stătea în mijlocul aleii, petrecându-l cu privirea. Şi în spatele ei, fără ca ea s-o vadă, Abigail Robinson stătea la fereastră şi o privea pe ea.

Capitolul 28

Raportul autopsiei a sosit chiar când s-a întors Gamache la centrul de comandă. Nu conţinea nimic din ce nu ştiau sau bănuiau deja.

Deborah Jane Schneider murise aproximativ la miezul nopţii, în noaptea de 31 decembrie spre 1 ianuarie.

Cauza morţii: un traumatism în zona cefei. Arma: o bucată lungă de lemn, cel mai probabil un lemn de foc.

Se întorsese şi Isabelle Lacoste, iar acum stăteau toţi trei la masa lungă din subsol şi se uitau la înregistrare. Nu la toată, doar la secvenţa aceea. La nesfârşit. Apoi Beauvoir a oprit filmul, iar pe ecran a rămas chipul lui Gilbert.

Gamache s-a lăsat în spate pe scaun.

— Ce credeţi? Vincent Gilbert le e complice?

Isabelle a scuturat hotărât din cap.

— *Non*.

— A fost în sală, a spus Jean-Guy. A stat chiar lângă tip.

— Dar Tardif nu avusese de gând să stea acolo, a subliniat Isabelle. Iniţial, voia să stea mult mai în faţă. S-a dus mai în spate fiindcă ne-a văzut pe noi. Am stat de vorbă cu el de mai multe ori şi, crede-mă, în niciun caz nu l-ar fi ales Vincent Gilbert drept complice pentru ceva, orice, cu atât mai puţin pentru crimă.

— Cum aşa?

— Fiindcă Gilbert s-ar asigura că găseşte un om care ştie ce face. Édouard Tardif este un tip cumsecade, harnic, un om bun care a fost împins spre un gest extrem. Nu e chiar un geniu diabolic.

— A fost suficient de calculat ca să-i iasă aproape în totalitate figura, a remarcat Beauvoir.

— Dar n-a scăpat neprins, a insistat Lacoste. Gilbert n-ar accepta niciodată un plan în urma căruia complicele lui să fie arestat pe loc.

— Şi asta-i adevărat, a recunoscut Beauvoir, dând încet din cap.

— Şi cred că nici Tardif nu l-ar alege pe Gilbert ca partener, a continuat Isabelle. Nu sunt compatibili deloc. Un om de ştiinţă arogant şi un pădurar naiv?

— Îl placi, a spus Gamache. Pe Tardif.

Lacoste a cumpănit o clipă.

— Îl înţeleg.

— Şi empatizezi cu el? a întrebat-o inspectorul-şef.

Lacoste a încuviinţat încet.

— Şi mama a început să îmbătrânească. Dacă aş fi în locul lui, cred c-aş simţi la fel.

— Ei bine, să nu mai empatizezi cu el! i-a atras atenţia Gamache. Édouard Tardif n-a apucat spontan un pistol şi a tras. A plănuit totul, mai multe zile. A pregătit o diversiune. Aproape c-a provocat o tragedie, oamenii mai aveau puţin şi se călcau în picioare. Asta nu-i o *crime passionnel*. Este o tentativă de crimă cu sânge-rece, care a pus în pericol sute de vieţi. Să nu romanţăm viaţa lui *monsieur* Tardif şi nici motivaţia sau faptele lui.

Îl îngrijora faptul că cei mai experimentaţi anchetatori ai lui exact asta făceau. Cazul acesta le trezea tuturor sentimente puternice. Inclusiv lui.

— *Désolée, patron*, s-a scuzat Isabelle. Dar mai e o problemă. Deşi nu cred că doctorul Gilbert i-a fost complice, nu-s convinsă nici în legătură cu fratele lui, Alphonse.

— De ce? a intervenit Beauvoir.

— Cum ziceam şi mai devreme, a cedat mult prea rapid şi a fost şocat de ce a văzut pe înregistrare. Nu părea să se aştepte deloc la aşa ceva. Vreau să mai vorbesc o dată cu el.

— Nu cred că putem exclude varianta cu Sfântul Nesimţit, a insistat Jean-Guy. Poate că nu e complice, dar ne-a indus în eroare în ce priveşte relaţia lui cu rectorul Roberge. Nu ne-a spus c-a fost la prelegere. Şi a participat la petrecerea de azi-noapte. E singurul care a fost prezent la ambele atacuri.

— În afară de profesoara Robinson, le-a atras atenţia Gamache.

— Şi de tine! a replicat Isabelle, privindu-l pe Jean-Guy cu ochii mijiţi – adora să-l enerveze cu orice ocazie.

— Nu mă faceţi să vin să m-aşez între voi! i-a avertizat Gamache. Cred că-i probabil ca atacurile să nu aibă legătură între ele. Primul a fost plănuit. Al doilea, nu. Şi tot nu ştim dacă ucigaşul voia s-o omoare pe Debbie Schneider.

— Am vorbit cu tatăl ei, a spus Beauvoir.

Nu era nevoie să le descrie mintea zdruncinată a bărbatului. Nici inima frântă.

— A încercat să ne fie de ajutor, dar nu-şi amintea mare lucru. A confirmat că Debbie şi Abigail erau prietene din copilărie.

— Ştia despre sora lui Abigail, Maria? a întrebat Gamache.

— Nu ştiam eu despre ea când am vorbit cu el, aşa că nu l-am întrebat.

— Poţi să-l suni iar şi să-l întrebi dacă Abigail a avut o soră?

— *Absolument*. *Monsieur* Schneider mi-a zis că n-are idee cine ar vrea să-i facă rău fiicei lui şi, fiindcă ea n-a mai fost niciodată în Québec, nu vede cum ar putea avea duşmani aici.

— Fostul soţ? a întrebat Lacoste.

— Nu se mai văzuseră de mulţi ani şi s-au despărţit amiabil. Nu pare să fie niciun pericol din partea lui. Am vorbit şi cu directorul departamentului unde lucrează profesoara Robinson.

Gamache s-a aplecat în faţă.

— Ce a lăsat de înţeles, deşi n-a spus-o propriu-zis, este că e teribil de dezamăgit de ea. Zice că Robinson e un geniu. Că au fost tare mândri când a fost aleasă să facă studiul statistic de după pandemie, pentru Comisia Regală. Însă după ce a citit raportul ei preliminar, i-a cerut să se oprească. I-a explicat că partea matematică este corectă, însă concluziile sunt greşite.

— Dar nu s-a oprit, evident.

— Nu. A stârnit un scandal de tot căcatul în cadrul departamentului.

— Aşa s-a exprimat el? a intervenit Isabelle.

Beauvoir a zâmbit.

— Nu, de fapt, s-a exprimat chiar foarte frumos. A zis că Robinson are o minte ca argintul-viu.

Gamache a mormăit:

— Inteligent.

— Da, nu asta voia să zică? a întrebat Lacoste. Că Robinson e inteligentă?

— Însă „argint-viu" mai înseamnă şi mercur. Care e o otravă. N-a ştiut să-ţi spună de nicio persoană căreia profesoara să-i fi făcut rău la modul concret?

— Nu. A fost doar impresia generală că, din cauza ei, avea de suferit reputaţia departamentului, a întregii universităţi. Dar nu-l văd urcându-se în avion şi venind aici ca s-o omoare pocnind-o cu un lemn de foc.

— Nu la aceeaşi universitate a lucrat şi tatăl ei? a întrebat Isabelle.

— Ba da. Directorul l-a cunoscut. Şi-au început activitatea acolo cam în acelaşi timp. Mi-a zis că Paul Robinson era – Jean-Guy şi-a verificat notiţele – un matematician remarcabil, care a lucrat mai mult asupra teoriei probabilităţilor. Era agreat de colegi şi de studenţi şi a colaborat cu mulţi cercetători. Moartea lui a fost un şoc pentru toată lumea.

— Aşadar, revenind la noaptea trecută, a spus Isabelle. S-ar părea că profesoara Robinson a fost, totuşi, ţinta atacului. Cineva de la petrecere are o mamă sau un tată care vor fi afectaţi dacă sunt puse în practică recomandările ei. A identificat o ocazie şi a profitat.

— Sau un copil, a intervenit Armand.

S-a lăsat o tăcere care ameninţa să devină stânjenitoare, dacă n-o rupea tot el:

— Sau un nepot.

— Doamne Dumnezeule! a exclamat Jean-Guy. Chiar ai luat în considerare serios varianta c-aş putea fi eu?

— Nu, nu serios.

— Dar te-ai gândit.

Gamache l-a privit în ochi. A zâmbit.

— Doar în ideea că altcineva ar putea lua în calcul varianta asta. Am crezut c-ai luat un buştean şi ai lovit-o pe la spate, într-un moment de nebunie? Nu. Nu mai mult decât m-ai considerat şi tu pe mine suspect.

Din nou, acea tăcere stingheră.

— M-ai considerat suspect?

Jean-Guy a zâmbit.

— Vrei să ştii dacă nu mi-ai pus problema că ai fi putut s-o omori? Având-o în vedere nu doar pe Idola, ci tot ce s-a întâmplat în pandemie? Ba da. Însă nu te-am considerat suspect nicio clipă.

— Perfect, doi suspecţi pe care putem să-i tăiem de pe listă, a spus Isabelle. Nu mai rămân decât alţi 50.

— A fost aseară la petrecere o persoană care cred c-a mai ucis, a zis Gamache. Şi ar ucide din nou, fără mustrări de conştiinţă, dacă ar avea motivul potrivit. Şi motivul potrivit s-a aflat tot acolo, în aceeaşi încăpere cu ea.

— Haniya Daoud.

— *Oui.*

— Am să vorbesc eu cu ea, a spus Beauvoir.

— *Non*, lasă-mă pe mine, a intervenit Lacoste. Vreau s-o cunosc şi n-am idei preconcepute...

— Să-ţi iei la tine şi bastonul, a sfătuit-o Beauvoir. O să-ţi provoace un şoc de n-o să mai ştii de tine.

— ...cum ar fi asta.

Gamache s-a ridicat, iar cei doi inspectori i-au urmat exemplul.

— Cât vă ocupaţi voi de astea, eu am să merg până la Montréal. Vreau să văd ce mai reuşesc să aflu despre cariera lui Vincent Gilbert. Dacă ascunde ceva, sigur o să găsesc informaţiile în Biblioteca Medicală Osler de la McGill. Poate vrea şi Reine-Marie să vină cu mine, să-mi dea o mână de ajutor. Ea le ştie bine arhivele.

— O să vorbesc eu cu Sfântul Nesimţit, a anunţat Beauvoir. Să văd de ce a mers la prelegerea lui Robinson şi de ce stătea suspect de aproape de atacator.

Când mergeau pe coridor, spre scări, pe lângă creaturile captive în pereţi, pe lângă figurile lor care se conturau pe zidul de piatră, Gamache s-a oprit.

— Ştii, cred că de fapt ar fi mai bine să mergi tu la McGill, Jean-Guy.

— Bună idee, *patron*. Trimite-mă pe mine la o bibliotecă medicală de limbă engleză. Măcar în felul ăsta, o să avem un element-surpriză.

Lacoste a izbucnit în râs.

— În sfârşit, îţi poţi folosi vasta ignoranţă!

— Am o singură întrebare, a continuat Jean-Guy. Ce-i McGill ăsta? Haha, McGilligan. Un fel de insulă a lui Gilligan, dar irlandeză.

Părea nespus de mândru de gluma făcută. Gamache a râs, privindu-l şi observând că ochii inteligenţi ai tânărului se luminaseră de amuzament. Armand ţinea enorm la ginerele lui.

— O să te descurci de minune. N-ar trebui să-ţi ia mai mult de trei ore.

Beauvoir a izbucnit în râs.

— Dar de ce schimbăm aşa cursul, căpitane?

— Vreau să vorbesc eu cu Vincent Gilbert. Cred c-o să se deschidă mai uşor faţă de mine.

Şi Isabelle, şi Jean-Guy bănuiau că era adevărat. Una dintre numeroasele trăsături sclipitoare ale Sfântului Nesimţit era faptul că era snob.

* * *

Jean-Guy şi-a găsit soacra în librărie, unde discuta cu Myrna despre maimuţele lui Enid Horton.

— Aşa e, spunea Myrna. Dacă reuşeşti să afli unde a desenat pentru prima oară o maimuţă, poate o să înţelegi şi de la ce a pornit totul.

Când a întrebat-o dacă ar vrea să-l însoţească la McGill, Reine-Marie s-a declarat încântată. Îi plăcea biblioteca Osler. Era o comoară ascunsă, considerată de cunoscători drept cea mai bună bibliotecă şi arhivă medicală din America de Nord. Şi le era aproape complet necunoscută celor din afară.

Din politeţe, Jean-Guy a întrebat-o şi pe Myrna dacă ar dori să vină cu ei. Aşa au aflat că ea ştia bine biblioteca, fiindcă petrecuse ore întregi acolo în timpul facultăţii.

Astfel, micul grup a pornit la drum.

Armand l-a reperat pe Vincent Gilbert în livingul de la Auberge – stătea în faţa focului şi citea. Între timp, fusese înlăturată orice urmă a petrecerii din noaptea de dinainte.

— *Bonjour*, Vincent, l-a salutat Armand. Caut pe cineva care să-mi ţină de urât la prânz. Nu vrei să luăm masa împreună?

— Faci cinste?

— Face cinste Sûreté.

— Asta înseamnă c-o să mă toci cu întrebări?

— Cel puţin! i-a răspuns Armand în timp ce traversau coridorul. Poate te fac chiar piure.

Vincent a zâmbit.

Au trecut pe lângă Isabelle, care era la recepţie şi se interesa de Haniya Daoud.

— Din câte ştiu, mai devreme era la grajduri, i-a răspuns recepţionerul.

— *Merci*.

Inspectoarea Lacoste a ezitat o clipă, apoi a întrebat:

— Marc şi Dominique Gilbert sunt pe aici?

— Proprietarii? a întrebat tânărul. *Madame* Gilbert e în birou. Vreţi să vorbiţi cu ea?

— O să intru direct, l-a anunţat Lacoste şi a pornit înainte ca recepţionerul s-o poată opri.

Deşi adevărul era că nici nu-şi prea dorea să încerce.

Capitolul 29

— Langustinele sunt excelente, i-a spus Vincent Gilbert în timp ce se aşezau la o masă de lângă fereastră.

În zilele senine, priveliştea era superbă: se vedeau sătucul de la poalele dealului şi colinele din zare întinzându-se până departe, în Vermont. Dar acum zăpada ascundea dealurile şi, în acelaşi timp, le rotunjea povârnişurile, aşa încât peisajul părea desprins dintr-un vis.

Doctorului Gilbert, care admira priveliştea din spatele tovarăşului său, îi părea că seamănă cu ilustraţia dintr-o carte de poveşti. Liniştită, paşnică.

Însă Gamache se uita în partea opusă şi avea o privelişte cu totul diferită. Vedea agenţii de la Sûreté, cortul din pădure şi banda care împrejmuia locul crimei.

Lui i se părea că seamănă mai curând cu o scenă din basmele Fraţilor Grimm ori poate dintr-o fabulă sumbră a lui La Fontaine.

Cât de aproape existau, coexistau cele două perspective! a reflectat el. Una lângă alta. Era nespus de subţire graniţa dintre Rai şi Iad. Dintre crimă şi milă. Bunătate şi cruzime. Şi cât de greu era uneori să le distingi unele de altele! Sau să ştii de care parte a graniţei te afli.

— Le freacă bine cu unt şi usturoi, apoi le fac la grătar pe cărbuni. Deasupra presară nişte pătrunjel tocat, i-a explicat doctorul Gilbert, luând meniul de la tânărul care-i servea şi mormăind ceva în semn de mulţumire.

— Ce coincidenţă! a remarcat Armand, aruncând o privire pe meniu. Tocat – exact ce am eu de gând să-ţi fac ţie.

Gilbert a izbucnit în râs.

— Mă-ndoiesc c-o să ies la fel de gustos. Ceva noutăţi despre crima de azi-noapte?

— Câteva.

A aşteptat până au comandat, iar chelnerul i-a turnat lui Vincent un pahar de Chablis.

— Dar înainte să vorbim despre asta, am o întrebare despre celălalt atac, de la sala de sport.

— *Oui?*

— De ce nu ne-ai spus c-ai fost acolo?

Vincent se întinsese spre chifle – erau calde, proaspăt scoase din cuptor –, luase una şi o rupea în două, când s-a oprit. Apoi şi-a continuat gestul, însă acum, când a sucit chifla, părea că strânge pe cineva de gât.

— Adică să recunosc c-am fost prezent la ambele atacuri? Chiar aşa prost par?

— E vorba despre ce faci, nu cum pari. Şi eşti suficient de inteligent încât să ştii şi tu.

Vincent Gilbert, convins că e suficient de inteligent încât să ştie aproape totul, a zâmbit vag.

— Eram curios. Îi citisem lucrarea şi ştiam că membrii Comisiei Regale refuzaseră să-i asculte prezentarea. O decizie extraordinară, având în vedere că studiul fusese comandat chiar de guvernul federal. Voiam să văd cu ochii mei cât de nebuni sunt ea şi susţinătorii ei.

— Te puteai uita la unul dintre filmuleţele de pe internet. Nu era nevoie să mergi la prelegere.

— Nu-i acelaşi lucru. Eşti suficient de inteligent încât să ştii şi tu.

Armand a zâmbit mânzeşte. Nimeni nu ţinea – şi, la nevoie, nu producea – ranchiună la fel de eficient ca Sfântul Nesimţit. În acelaşi timp, puţini oameni erau la fel de buni la suflet.

Bunătate şi cruzime, îngemănate. În aceeaşi persoană. Sfântul Nesimţit.

— Şi?

— Şi sunt destul de săriţi de pe fix.

— Cum a fost să stai acolo, în mijlocul mulţimii? l-a întrebat Armand după ce chelnerul i-a pus în faţă supa de ceapă cu cidru, iar lui Vincent i-a adus langustinele la grătar. Eu am stat într-o parte a scenei, aşa c-am avut alt gen de experienţă.

— Da, am văzut ce gen de experienţă ai avut tu.

A întins cu o bucată de pâine în untul cu usturoi şi s-a gândit puţin.

— A fost înspăimântător. Toţi oamenii ăia care scandau. O susţineau. Susţineau ideea de a omorî alţi oameni, ca să se simtă ei în siguranţă. Cum s-a ajuns aici? Aşa erau oamenii şi înainte de pandemie sau ea a provocat totul? Un fel de COVID prelungit al fricii? Nu ştiu, Armand, am simţit că mi se face greaţă. M-a întristat. Şi m-am bucurat că eu trăiesc departe de...

— De mulţimea nebună?

Vincent Gilbert a zâmbit şi a încuviinţat.

— Da. Mai scot capul afară şi arunc câte o privire din când în când, dar pe urmă dau fuga înapoi la căbănuţa mea, unde sper că n-o să-mi dea de urmă aşa-zisa Civilizaţie.

— Şi crezi că acum ţi-a dat de urmă, Vincent?

Gilbert n-a răspuns, coborându-şi privirea spre farfurie. Apoi a ridicat capul încet şi a oftat.

— E greu, Armand. Când îţi pasă, dar te străduieşti să nu-ţi pese. Te prefaci că nu te interesează. Câtă vreme nu auzeam nimic, nu vedeam nimic, eram în regulă. Am trecut prin pandemie închis în mica mea bulă. În siguranţă, departe de lume. Dar când mi-a trimis Colette studiul ăla, statisticile despre cele petrecute şi...

A deschis larg palmele, apoi le-a strâns la loc.

— S-a spart bula în care trăiai, a spus Armand încet şi l-a întrebat din nou, blând, ca şi cum încerca să ademenească un pui de căprioară să iasă din ascunziş: De ce te-ai dus la prelegerea ei?

— Trebuia să evaluez cât rău făcuse. Cât rău făcusem eu, că n-am încercat s-o opresc atunci când avusesem ocazia. Dacă aş fi spus ceva imediat ce citisem studiul.

— Universitatea unde lucrează Robinson a încercat s-o oprească şi n-a reuşit.

— Măcar ei au încercat. Eu, nu. Doar m-am retras în căsuţa mea şi m-am ascuns de lume.

— Dar pe urmă ai ieşit.

Armand a rămas tăcut o clipă şi l-a privit atent pe bărbatul din faţa lui.

— Şi am descoperit o boală de alt soi, dar la fel de letală. Abigail Robinson nu împrăştie în jur doar moarte, ci şi deznădejde. Scandarea aia cu „Prea târziu, prea târziu”. Trebuie să fie oprită. Ştii şi tu. Recunoaşte că ştii!

— Ce-ai hotărât să faci în legătură cu asta?

Cum Sfântul Nesimţit nu i-a răspuns, Armand a scos telefonul, a atins ecranul de câteva ori şi a apăsat *play* înainte de a-l întoarce spre comeseanul lui.

Era fără sunet. Nu era nevoie să-i deranjeze pe cei din jur.

Dacă i-ar fi privit cineva pe cei doi bărbaţi de la masa de lângă fereastră, l-ar fi văzut pe cel mai tânăr şi mai solid dintre ei ţinând un telefon, iar pe celălalt holbându-se la ecran şi pălind cumplit.

Ar fi fost o imagine tulburătoare.

Jean-Guy a traversat noul pod Samuel de Champlain, iar oraşul Montréal s-a conturat fantomatic în depărtare, printre fulgii de zăpadă.

În câteva minute au ajuns la Universitatea McGill. Clădirile din campus erau amplasate în jurul unui fel de parc, chiar în mijlocul oraşului. Graţie cunoştinţelor lui Reine-Marie, directoarea bibliotecii Osler i-a aşteptat în faţa Clădirii McIntyre şi au intrat împreună.

— *Bonne année*, a salutat-o Mary Hague-Yearl, iar cele două femei s-au sărutat pe obraji.

— *Bonne année*, i-a răspuns Reine-Marie. Îţi mulţumim c-ai venit să deschizi biblioteca pentru noi.

— Ai spus că-i important.

Reine-Marie i-a prezentat şi pe cei care o însoţeau.

— Ea este Myrna Landers. Doctorul Landers e...

— Un psiholog de seamă, da, ne-am mai întâlnit, a răspuns Mary Hague-Yearl, dând mâna cu Myrna.

— Vă cer scuze, eu nu mai ţin minte.

— Ne-am cunoscut la o petrecere organizată în bibliotecă pentru a sărbători numirea unei preşedinte a Departamentului de Studii de Gen, i-a amintit directoarea bibliotecii. Mă bucur să vă văd. Auzisem că v-aţi retras la ţară, dar nu ştiam că vă cunoaşteţi cu familia Gamache.

— Suntem vecini. Şi prieteni, a adăugat Myrna.

Apoi, Reine-Marie i l-a prezentat pe inspectorul Jean-Guy Beauvoir de la Sûreté.

— Deci are legătură cu atacul asupra lui Abigail Robinson, de la Université de l'Estrie, de-acum câteva zile, a spus Mary Hague-Yearl, conducându-i la etajul al treilea.

— Şi cu crima de azi-noapte, i-a răspuns inspectorul Beauvoir.

Femeia s-a oprit pe hol, în faţa intrării în biblioteca Osler.

— Crimă? A omorât-o cineva?

Amestecul de dezgust faţă de violenţă şi de uşurare cu privire la victimă era imposibil de ascuns.

— Nu te-ai uitat la ştiri? a întrebat-o Reine-Marie.

— Nu. Încerc să mă ţin departe de ştiri în concediu. Ce s-a întâmplat?

— Nu profesoara Robinson a fost ucisă, i-a explicat Beauvoir, ci asistenta şi prietena ei. O femeie pe nume Deborah Schneider.

Se opriseră în faţa uşilor închise care duceau în bibliotecă.

Erau uriaşe, potrivite mai curând pentru o fortăreaţă decât pentru o bibliotecă. Înalte de cel puţin cinci metri, din lemn masiv, contrastau frapant cu restul clădirii moderne, din beton şi sticlă.

Beauvoir văzuse suficiente filme de groază ca să ştie că aşa începeau cele mai multe poveşti horror. Cu nişte oameni naivi care stăteau în faţa unor uşi gigantice, vechi, încuiate.

Cât de des mormăise în faţa televizorului *Nu intraţi, nu intraţi!*

Dar evident, întotdeauna intrau.

Dr. Hague-Yearl a descuiat uşile, iar ei au intrat.

* * *

Sfântul Nesimţit s-a lăsat pe spate în scaun şi şi-a apăsat pe buze degetele osoase.

Armand pusese pauză înregistrării şi lăsase telefonul jos. Gilbert se uita dincolo de el, pe fereastră, la pădurea şi dealurile care se întindeau în faţa ochilor lui.

— Aţi terminat, doctore Gilbert?

Chelnerul l-a făcut pe Vincent să tresară, aducându-l cu picioarele pe pământ. S-a uitat în jos, la farfuria goală.

— *Oui*.

După ce a plecat tânărul cu farfuriile, Vincent a revenit cu privirea asupra lui Gamache, însă nu a spus nimic. Nu pentru c-ar fi aşteptat să vorbească el primul, ci fiindcă nu ştia ce să spună. De unde să înceapă.

A deschis gura, a tras adânc aer în piept, a oftat. Apoi a închis iar gura. În cele din urmă, după ce le-a fost adusă şi cafeaua, a vorbit.

— Am fost acolo.

Armand ştia că nu voia să-l plictisească spunându-i lucruri evidente. Era doar un scurt răgaz pe care şi-l acorda.

— E adevărat ce am zis mai devreme. Nu m-am dus la prelegere cu vreun plan. Cu siguranţă nu ca să fac rău cuiva.

Să nu le fac rău semenilor mei. Ani întregi, Armand crezuse că vorbele acelea fac parte din jurământul lui Hipocrate, pe care îl făceau toţi doctorii. Abia recent aflase că nu era aşa.

Să nu le fac rău semenilor mei făcea parte din scrierile lui Hipocrate, însă dintr-un alt text. Despre epidemii.

— Ştii foarte bine ce înseamnă videoclipul ăsta, ce dezvăluie. Nu doar faptul c-ai fost acolo.

— Da.

Pe înregistrarea descoperită de Jean-Guy, făcută de tehnicianul responsabil cu luminile, din balconul sălii de sport, se vedea cât se poate de clar ce se întâmplase.

Se vedea Vincent Gilbert, cu un fes Canadiens tras pe cap şi pe figură, ca să-şi ascundă identitatea pe cât posibil. Când au explodat pocnitorile chiar lângă el, s-a ferit. Fusese luat prin surprindere, nu încăpea îndoială. Apoi se îndreptase de spate şi privise spre scenă, împreună cu restul mulţimii, în timp ce Gamache încerca să-i calmeze, încredinţându-i că nu fuseseră focuri armă.

Apoi urmau cele câteva secunde cruciale.

Bărbatul de lângă Gilbert a ridicat braţul. Încet. În mână avea, se vedea clar în filmuleţ, o armă.

Toţi din jur se uitau în continuare pe scenă. La Gamache.

Cu excepţia lui Vincent Gilbert. El se uita la pistol. Apoi a întors şi mai mult capul, uitându-se la cel care ţinea arma.

L-a văzut luându-şi victima în cătare. Chibzuind bine înainte de a apăsa pe trăgaci.

Şi trăgând.

Sfântul Nesimţit văzuse totul. Fusese suficient de aproape încât să se întindă şi să-i dea peste mână atacatorului. Ca să nu-şi atingă ţinta.

— Nu e vorba că n-ai făcut rău nimănui, i-a răspuns Armand. Problema e că n-ai făcut nimic.

Capitolul 30

Pe drum spre Montréal, Reine-Marie şi Myrna stătuseră de vorbă despre biblioteca Osler, în timp ce Jean-Guy asculta pe sărite. Înregistra doar unele detalii.

Practic, ce auzise era că biblioteca îşi primise numele în cinstea unui renumit doctor anglofil care murise de mult şi-şi donase toate lucrările şi cărţile Universităţii McGill – cu mai mult de un secol în urmă.

Bla bla bla.

Jean-Guy Beauvoir nu prea văzuse niciodată rostul bibliotecilor, însă n-ar fi recunoscut niciodată asta în faţa lui Annie sau a părinţilor ei, care considerau *les bibliothèques* locuri sacre.

În copilărie nu deprinsese obiceiul de a merge la bibliotecă, şi acum, când exista internetul, iar accesul la informaţie era atât de facil, nu pricepea de ce mai existau biblioteci. Asta, până când mersese cu Annie şi cu Honoré la un eveniment pentru copii organizat la biblioteca locală.

Văzuse mirarea şi încântarea din ochii băieţelului când bibliotecara le citise poveşti.

Văzuse entuziasmul cu care Honoré îşi alesese singur cărţile pe care voia să le împrumute. Cum le strângea tare la piept, ca şi cum ar fi putut citi cu inima.

Graţie fiului său, Jean-Guy descoperise că în biblioteci erau ascunse adevărate comori. Nu doar cuvântul scris, ci şi lucruri ascunse ochiului. Cum spunea *Le petit prince*, în cartea pe care Jean-Guy o citise pentru prima oară odată cu Honoré: *Esenţialul e invizibil pentru ochi*.

Cunoştinţele, ideile, gândurile. Imaginaţia. Toate sunt invizibile. Toate trăiesc în biblioteci.

Dar puţini oameni ştiau mai bine decât detectivul de la Omoruri că nu toate ideile şi toate gândurile, nu toate lucrurile care se nasc din imaginaţia oamenilor ar trebui strânse la piept.

Când s-au deschis uşile impozante ale marii biblioteci, Jean-Guy a rămas cu gura căscată.

Mary Hague-Yearl s-a dat la o parte, ca el să poată admira tavanul înalt şi lambriurile de stejar. Bibliotecile impresionante, cu uşi din sticlă, ferestrele cu vitralii şi colţurile retrase, liniştite, mesele lungi, cu veioze de citit. Părăsiseră secolul XXI şi păşiseră în anii 1800.

— Sir William Osler a fost absolvent al Universităţii McGill, le-a povestit directoarea în timp ce-i conducea prin încăperea uriaşă. Este considerat părintele medicinei moderne. Tot ce vedeţi aici a fost construit după modelul bibliotecii lui originale.

Lui Beauvoir nu-i venea greu să creadă. Chiar era ca şi cum intraseră în casa unui gentleman din epoca victoriană.

Directoarea a făcut semn din cap către o masă lungă din stejar.

— Dacă vă aşezaţi aici, o să merg să văd ce găsesc despre Vincent Gilbert. Ar trebui să avem nişte documente. E destul de faimos.

Au rânjit toţi trei, ştiind cât de tare s-ar fi enervat Sfântul Nesimţit dacă ar fi auzit acel „destul de”.

În câteva minute, fiecare avea în faţă un teanc.

— Toate astea? a întrebat Beauvoir.

— Da.

Şi Mary Hague-Yearl părea surprinsă:

— Am mai găsit şi nişte dosare vechi, de pe vremea când îşi făcea rezidenţiatul. Pe acelea nu vi le-am adus. Dar pot să merg după ele, dacă vreţi.

— *Non, merci*, i-a răspuns Beauvoir. Avem aici mai mult decât suficient.

S-a foit pe scaunul tare şi s-a resemnat cu gândul că urma o după-amiază lungă şi plicticoasă. Însă a rămas vigilent, în caz că din dosare ar fi ieşit brusc ceva nevăzut.

Isabelle Lacoste vorbise cu Dominique şi primise o listă cu angajaţii.

Îi venise o idee.

Édouard Tardif avea un fiu şi o fiică, Simon şi Félicité. Fuseseră şi ei interogaţi, ca şi soţia lui Tardif. Toţi aveau alibiuri pentru ziua evenimentului şi nu contribuiseră cu nicio informaţie nouă la investigaţie. Potrivit poliţistului care vorbise cu ei, păreau uluiţi şi, cum era şi firesc, necăjiţi.

Ambii copii ai lui Tardif aveau până-n 25 de ani. Uitându-se un pic în jur, Isabelle Lacoste îşi dăduse seama că majoritatea angajaţilor aveau cam aceeaşi vârstă: 20 şi ceva de ani. Cameristele, chelnerii, recepţionerii.

Dacă...

Dar nu era niciun Tardif pe lista cu angajaţi.

Abia când a ajuns aproape de grajduri, căutând-o pe Haniya Daoud, a avut o revelaţie. S-a întors din drum, păşind pe propriile urme din stratul tot mai gros de zăpadă, şi a bătut din nou la uşa lui Dominique.

— Pentru petrecerea de Revelion angajaţi cumva mână de lucru suplimentară?

— Da. De Crăciun şi de Anul Nou le dăm liber multora dintre angajaţi.

— Ai o listă cu cei care au lucrat în noaptea petrecerii?

Cinci minute mai târziu, a intrat în sala de mese şi l-a văzut pe inspectorul-şef Gamache absorbit de conversaţia cu Vincent Gilbert.

— Oare ai să mă crezi, Armand, dacă-ţi spun c-am fost şocat atunci când am văzut arma? C-am înmărmurit, prea uluit ca să mă pot mişca?

Armand a clătinat din cap.

— Dacă ar fi fost oricine altcineva, da, poate c-aş fi crezut, dar tu eşti doctor. Chirurg. Toată cariera ţi-ai petrecut-o având de-a face cu neprevăzutul. Bănuiesc c-ai făcut gărzi şi la Urgenţe.

Gilbert a încuviinţat.

— Eşti antrenat să reacţionezi rapid, a continuat Armand. Şi cu toate astea, n-ai făcut-o. Sau – l-a privit cu atenţie pe bărbatul din faţa lui – poate c-ai reacţionat. Însă nu ai acţionat. Ţi-ai dat seama ce urma să se întâmple şi l-ai lăsat pe atacator să tragă.

— N-o să recunosc asta, cel puţin nu în faţa ta. Dar cred că-ţi sunt dator cu un soi de explicaţie, fiindcă ţi-ai fi putut pierde viaţa din cauza celor întâmplate atunci. Nu asta mi-a fost intenţia şi chiar îmi pare rău.

Într-adevăr, părea să regrete.

— Atunci, care ţi-a fost intenţia, Vincent?

I-a luat ceva timp să răspundă. Când a făcut-o, în cele din urmă, nu l-a putut privi pe Armand în ochi.

— Am fost laş. În lunile alea lungi de pandemie, am stat în cabana mea. Mi-au adus alţii de băut şi de mâncat. Provizii.

— *Oui*. Reine-Marie a fost unul dintre ei.

— Zău? Nu m-am uitat niciodată pe geam. Mi-era prea frică.

— De ce? Virusul nu se răspândea prin simpla vedere.

— Nu, însă ruşinea da. Câtă vreme apărea în mod cu totul misterios câte o pungă, mă puteam preface că nu mă ascund. Dar, dacă aş fi văzut cine mă ajută, când ar fi trebuit să mă număr şi eu printre cei care ajutau, atunci...

Atunci.

— Sunt doctor. Ar fi trebuit să-i tratez pe bolnavi. Să administrez teste. Să fac ceva util. Dar m-am ascuns.

— Ai peste 70 de ani. Eşti în grupa de vârstă cu risc ridicat, căreia i s-a recomandat să se protejeze, să nu iasă din casă. N-ai fi putut să ajuţi.

— Dar nici măcar n-am încercat! a ridicat Vincent tonul, furios. Aşa că, atunci când am văzut arma îndreptată spre Abigail Robinson, spre persoana care-i convingea pe alţii că bolnavii şi bătrânii, ba chiar şi bebeluşii ar trebui să moară, aşa cum muriseră în pandemie, ei bine...

Ei bine...

— *Patron?*

Au ridicat amândoi privirile.

— *Désolée*, dar aş putea vorbi cu dumneavoastră o clipă?

— Te superi? l-a întrebat Armand pe Vincent, care a clătinat din cap.

Dominique li s-a alăturat lui Lacoste şi Gamache în colţul cel mai îndepărtat al sălii de mese şi a făcut un semn cu mâna. Când chelnerul le-a dus nota de plată, Armand a revenit lângă Gilbert.

— Eu fac cinste, da?

După ce i-a întins chelnerului cardul şi l-a primit înapoi, Gamache a spus:

— Mersi, *monsieur* Tardif.

Tânărul a înlemnit, iar pentru o clipă, Gamache s-a gândit că avea s-o rupă la fugă. Însă n-a fugit.

— Putem sta un pic de vorbă?

Vincent Gilbert părea uluit, dar uşurat. Era rândul altcuiva să fie tocat mărunt. Şi făcut piure.

Chelnerul a plecat flancat de Gamache şi Lacoste şi au coborât în subsolul de la Auberge. S-a aşezat pe scaunul care i-a fost indicat, la masa lungă.

— Sunteţi Simon Tardif? l-a întrebat Isabelle Lacoste.

— *Oui.*

— Tatăl dumneavoastră este Édouard Tardif?

— Da.

Simon Tardif era scund. Slab. Palid la faţă, aproape bolnăvicios. Arăta ca un pui de pasăre care de-abia îşi menţinea echilibrul pe marginea cuibului şi avea să fie împins în gol mult prea curând.

Prea curând.

— Unde aţi fost în după-amiaza zilei de 30 decembrie?

— Cu nişte prieteni. Pot să dovedesc.

— Nu cu tatăl dumneavoastră, în sala de sport de la universitate?

— Nu.

— Aţi lucrat aici, la Auberge, în timpul petrecerii de Revelion de azi-noapte? l-a întrebat Gamache.

S-au privit în ochi.

Lui Gamache îi era clar că Simon Tardif era tentat să mintă. Vedea şi că era un tip inteligent, însă, şi-a spus el, nu şi viclean.

— Da. Dar n-am făcut nimic. Nu i-am făcut nimic femeii ăleia. Am...

Inspectorul-şef l-a oprit imediat.

— Ai nevoie de un avocat. Ai avocat?

Tânărul părea gata-gata să izbucnească în plâns.

— Nu. Îmi pare rău. Am...

Gamache s-a aplecat în faţă şi i-a zis:

— Nu mai spune niciun cuvânt. O să fie bine. Uită-te la mine. Uită-te la mine.

Când a spus-o şi a treia oară, Simon Tardif a ridicat privirea spre el. S-a uitat drept în ochii adânci, căprui ai inspectorului-şef şi a lăsat umerii în jos. Resemnat. Şi uşurat.

Se terminase.

— Nimic, a spus Reine-Marie, lăsându-se în spate pe scaun.

Lângă ea, Jean-Guy îşi scosese ochelarii şi se freca la ochi.

Era mijlocul după-amiezii şi deja se întuneca. Fuseseră aprinse toate lămpile din biblioteca uriaşă şi se crease o atmosferă intimă. Însă pe măsură ce se diminua lumina naturală, culoarele din jurul lor începeau să semene a tuneluri. Şi imaginaţia activă a lui Jean-Guy putea invoca tot felul de creaturi teribile care să trezeau la viaţă.

Până acum, nu găsiseră decât informaţii pe care le cam ştiau deja. Doctorul Vincent Gilbert era un talentat specialist în chirurgie toracică. Dacă aveai nevoie de o operaţie, el ai fi vrut să se bage cu mâinile până la cot în pieptul tău. Dar nu l-ai fi vrut şi lângă patul de spital, să te ţină de mână. Şi cu siguranţă nu ţi l-ai fi dorit ca şef, dacă erai stagiar sau rezident. Dosarul era plin de plângeri de la studenţi indignaţi de comportamentul lui.

Pe lângă plângeri, erau şi scrisori de la pacienţi şi de la familiile pacienţilor, care îi mulţumeau că le salvase viaţa. Şi de la alţi stagiari şi rezidenţi, care spuneau ce profesor minunat era. Cât îi ajutase. Inovaţiile aduse de el, felul în care îi provoca şi-i încuraja să gândească singuri. Da, uneori era aspru. Dar aspră era şi viaţa la ATI.

Sfântul Nesimţit în devenire.

— Trebuie să ne uităm şi pe documentele mai vechi, a spus Beauvoir, resemnat.

— Când era nesimţit-învăţăcel, a completat Myrna.

— Un sfânt la început de drum, a adăugat Reine-Marie.

Era curioasă ce aveau să găsească. Oare îşi începuse cariera medicală ca sfânt sau ca nesimţit? Se întâmplase ceva care-l schimbase?

După 20 de minute, Myrna le-a atras atenţia:

— Ia uitaţi-vă puţin. Înainte să înceapă studiile de medicină aici, la McGill, Vincent a solicitat un grant şi l-a primit.

— Serios?

Reine-Marie s-a aplecat spre ea şi a citit cererea.

Tatăl lui Gilbert murise, iar mama lui luase câţiva chiriaşi şi lucra ca spălătoreasă.

— Dar e un grant destul de mic. Oare a primit şi bursă?

A găsit-o Beauvoir.

— Da, dar nu era mare lucru.

Laolaltă, grantul şi bursa nu erau nici pe departe suficiente pentru a achita taxele de şcolarizare de la McGill.

— Şi atunci, cum şi-a plătit facultatea? a întrebat Beauvoir.

— Probabil şi-a găsit un job cu jumătate de normă, a intervenit Hague-Yearl. Mulţi studenţi procedează aşa, se angajează la un bar sau la cantină. La bibliotecă, să pună cărţile la locul lor. Lucruri de genul ăsta. Haideţi să căutăm în continuare.

Nu şi-au dat seama atunci, dar tocmai găsiseră primul indiciu legat de creatura nevăzută care pândea răbdătoare în tunelul de documente. Aştepta să fie găsită.

După alte 12 minute, au descoperit-o.

— Chiar s-a angajat undeva! i-a anunţat Myrna, fluturând o foaie de hârtie. A câştigat ceva bani în plus îngrijind animalele dintr-un laborator.

— Îîîhhh! a exclamat Reine-Marie. E oribil.

A presupus că expresia dezgustată de pe chipul Myrnei se explica prin faptul că şi ea era împotriva experimentelor pe animale. Şi chiar era împotriva lor. Dar nu ăsta era motivul.

Directoarea a luat hârtia, a citit-o şi a înmărmurit.

— Nu-mi vine să cred că ajungem tot aici! Iarăşi!

— Ce s-a întâmplat? a întrebat-o Jean-Guy.

I-a întins foaia de hârtie. Era o recipisă, confirmarea de primire a unor animale de laborator pentru Institutul Allan

din cadrul Universităţii McGill. I-a arătat cu degetul numele din partea de sus.

— Cine-i Ewen Cameron? a întrebat Beauvoir.

Îi era familiar numele. Apoi, şi-a adus aminte că Gamache şi Gilbert vorbiseră despre el.

— Staţi puţin!

Reine-Marie a înşfăcat hârtia şi a studiat-o cu atenţie.

— Vincent a lucrat cu Ewen Cameron?

— Nu ştim cu certitudine, a intervenit Myrna. Doar c-a avut grijă de animalele pe care le folosea Cameron.

— Dar cine e Cameron? a repetat Beauvoir, tot mai agitat.

Directoarea se făcuse nevăzută, ca şi cum doar numele acelui om era suficient s-o facă să intre în pământ.

Jean-Guy începea să creadă că instinctul lui legat de uşile uriaşe ale bibliotecii fusese corect. Erau menite, în parte, să ţină intruşii afară, dar şi să ţină ceva înăuntru.

Ceva. Sau pe cineva.

În mai puţin de o oră a venit un avocat din oficiu pe care Gamache îl cunoştea.

Zece minute mai târziu, după ce s-au consultat între patru ochi, Simon Tardif a mărturisit că fusese implicat în atacul de la sala de sport.

Băiatul insista că planul era doar s-o sperie pe profesoară, nu să-i facă vreun rău.

Nu, nu se gândise la sutele de oameni care aveau să fie în sala aceea.

Nu, el nu se aflase acolo. Tatăl lui insistase să aibă grijă să fie cu nişte prieteni în momentul atacului.

Da, era surprins că unchiul lui mărturisise. Din câte ştia Simon, el nu luase parte la atac.

Da, planul fusese ca, în timp ce tatăl lui îl ţinea de vorbă pe administrator, el să ascundă arma şi pocnitorile.

Da, erau şi gloanţe în armă, dar erau oarbe. Nu?

Când i-a arătat inspectorul-şef Gamache înregistrarea, Simon Tardif a cedat.

— N-am ştiut. N-am ştiut. Tata n-ar fi…

Avocatul a pus o mână pe braţul lui, ca să-l oprească.

— Şi azi-noapte? l-a întrebat Gamache, după ce şi-a revenit.

— N-am făcut nimic. Nici măcar nu ştiam c-a venit profesoara aia. Habar n-am cum arată.

— Nu ai habar cum arată persoana pe care a plănuit tatăl tău s-o atace? l-a întrebat Isabelle, în mod evident sceptică. N-ai vrut nici măcar să afli de ce încerca s-o oprească? Îţi putem verifica istoricul căutărilor pe internet, să ştii.

— Nu, nu faceţi asta!

Tânărul s-a îmbujorat, iar cei doi poliţişti şi avocatul bănuiau de ce. Nu doar profesori universitari căutase el pe internet.

— Da, bine, i-am văzut filmuleţele. Şi am înţeles de ce voia tata s-o facă. Dar ieri mi-am petrecut aproape toată seara în bucătărie, pregătind tăvile. N-am ştiut că e la petrecere.

— Ai participat la numărătoarea inversă de la miezul nopţii, nu? a ghicit Gamache.

— Da.

— Şi ce ai văzut? l-a întrebat Isabelle.

— A ieşit aproape toată lumea afară, la focul de tabără.

— Ai văzut pe cineva luând-o spre pădure?

— Nu. Dar nici nu m-am uitat. Voiam doar să se termine mai repede seara şi să mă duc acasă. Mă gândeam întruna la tata. La ce o să se-ntâmple cu el. Şi cu mine.

Inspectorul-şef Gamache s-a ridicat în picioare şi i-a spus lui Lacoste:

— Pune-l sub acuzare.

— Pentru ce? Complicitate la tentativă de omor?

Gamache l-a privit lung pe tânărul înfricoşat. Aruncat din cuib de un tată obsedat. Aterizând brutal drept în braţele poliţiei.

— Vătămare din culpă.

Era o infracţiune uşoară. Dacă era condamnat, nu i-ar fi distrus viaţa. Dar ei aveau în continuare posibilitatea să-l acuze de o infracţiune mai gravă. Cum ar fi o crimă.

L-au interogat din nou pe Alphonse Tardif. A recunoscut că ştia de implicarea nepotului său, mărturisise ca să-l protejeze pe el.

După ce a luat în considerare să-l pună sub acuzare pentru obstrucţionarea justiţiei, Gamache a ordonat ca Alphonse Tardif să fie eliberat.

Capitolul 31

— Ewen Cameron a fost psihiatru, a început Myrna.

Vocea îi era calmă, domoală. La fel de caldă ca întotdeauna. Aproape melodioasă.

— Studia comportamentul uman, însă specialitatea lui era memoria. A mers la Nürnberg şi a evaluat starea nazistului Rudolf Hess. Diagnosticul de amnezie pe care i l-a pus chiar el l-a scăpat pe Hess de o condamnare la moarte.

— Dar Hess n-a mărturisit mai târziu că se prefăcea a fi amnezic? a întrebat Reine-Marie.

— Ba da. Cameron şi-a continuat activitatea şi a dezvoltat teorii despre societate, încadrând oamenii în două categorii. Cei slabi şi cei puternici.

Al oamenilor tribunal îl iartă pe cel puternic,

Iar pe cel slab îl osândeşte, greşind, nevrednic.

Se întorsese Mary Hague-Yearl, aducând şi câteva cărţi. A deschis una dintre ele chiar la o fotografie alb-negru şi a pus-o în faţa lui Beauvoir.

— Ăsta, a zis ea împungând hârtia acolo unde era figura unui bărbat, este Ewen Cameron.

Lui Jean-Guy îi zâmbea din fotografie un bărbat suplu, de vârsta a doua, cu păr cărunt şi ochelari.

Părea un om de încredere. Inofensiv. Grijuliu. Arăta ca un doctor dintr-un serial cu medici.

Sub fotografie scria că doctorul Cameron fusese preşedintele Asociaţiei Americane a Psihiatrilor. Al Asociaţiei Canadiene a Psihiatrilor. Al Asociaţiei Mondiale a Psihiatrilor.

— Dar a ajuns celebru datorită faptului c-a lucrat cu CIA, a continuat Myrna.

Jean-Guy a ridicat imediat privirea.

— Agenţia Centrală de Informaţii?

— Da. Asta se întâmpla în anii 1950-1960. În toiul Războiului Rece. A fost angajat de CIA şi de alţii, inclusiv de guvernul canadian, ca să studieze spălarea pe creier. Cum s-o faci. Cum s-o neutralizezi. Şi ca s-o poată studia, avea nevoie nu numai de animale, ci şi de oameni. De subiecţi pentru experimente.

— Deţinuţi? a întrebat Jean-Guy.

Fusese o practică respingătoare, imorală, despre care se spunea c-ar fi continuat multă vreme după ce fusese declarată ilegală.

— Nu, i-a răspuns Reine-Marie. Erau oameni din toată Canada, care veneau la el să-i ajute. Cei mai mulţi sufereau de probleme minore, cum avem cu toţii uneori. Insomnii, dureri de cap, anxietate. Unii aveau depresie. Mame tinere cu post-partum. Era mare lucru să te

primească remarcabilul Ewen Cameron. Habar nu aveau în ce se băgau.

— Ce le făcea?

Beauvoir şi-a coborât privirea asupra fotografiei, uitându-se în ochii aceia cenuşii, blânzi. *Ce le făceai?*

— Se numea MKUltra, a răspuns Mary Hague-Yearl. Acum sună aproape ridicol. Ca un science-fiction prost. O să găsiţi detalii acolo...

A făcut semn spre teancurile de documente pe care le adusese.

— Avem şi mărturiile unora dintre victimele lui.

Nu pacienţi. Nu clienţi. Victime.

— I-au fost cobai, a spus Myrna. A folosit droguri, LSD. I-a imobilizat şi i-a electrocutat. A folosit privarea de somn. Le-a indus coma, uneori luni în şir...

— Doamne Dumnezeule! a izbucnit Beauvoir. Şi nu l-a oprit nimeni?

— Nu. Nici măcar nu i-au pus la îndoială activitatea, i-a răspuns directoarea.

— Dar îi tortura! a insistat Jean-Guy, nereuşind să înţeleagă.

— Da, a intervenit Reine-Marie. Ewen Cameron îi lua pe oamenii care veneau la el ca să-i ceară ajutorul şi îi tortura. Aici. La Institutul Allan. La Universitatea McGill. Ani la rând. În văzul întregii lumi. Şi nu l-a oprit nimeni.

— Se pare că CIA era mulţumită de rezultate, a adăugat Myrna. I-au transformat concluziile în metode de tortură psihologică pe care le folosesc şi în ziua de azi.

— Oh, Doamne! a murmurat Beauvoir.

A privit din nou figura paternă zâmbitoare din fotografie. Şi i s-a confirmat încă o dată că exact aşa arătau monştrii, de cele mai multe ori.

Nu se ascundeau prin colţurile întunecate. Monştrii remarcabili trăiau printre oameni. Încredinţaţi că nimeni n-avea să-i condamne, chiar dacă ar fi ştiut ce sunt.

— *Prinţul Întunericului e un gentleman*[18], a spus Mary Hague-Yearl, urmărindu-i privirea şi firul gândurilor.

Jean-Guy a petrecut următoarea oră citind despre victimele lui Ewen Cameron. Poveştile lor. Cum se prezentau la cabinetul lui, plângându-se că nu pot dormi, şi se întorceau acasă după câteva luni, nemaiputând să vorbească.

Fără să-şi mai recunoască soţii, soţiile şi copiii.

Fără să poată păstra un loc de muncă, fără să-şi poată controla vezica ori fără să-şi poată ţine în braţe bebeluşii.

A citit cum îi imobiliza Cameron şi îi electrocuta atât de puternic, încât îşi simţeau propriul miros de carne arsă.

Cum îi ţinea treji zile la rând sau îi băga în comă indusă luni întregi, cum îi droga. Până când creierii lor erau atât de bine spălaţi, încât îşi pierdeau minţile.

Apoi îi trimitea acasă, cu totul pierduţi. Cu mâinile încleştate pe câte o factură – pentru tratamentele primite. Şi doctorul Ewen Cameron trecea la următorul, şi la următorul.

— Şi Vincent Gilbert ştia ce se-ntâmplă? a întrebat Beauvoir. Îl ajuta?

— Asta nu ştim, a răspuns Myrna. Tot ce ştim este că recipisa aia, pentru primirea animalelor de care urma să aibă grijă doctorul Vincent Gilbert, a fost autorizată de Cameron. E de la mijlocul anilor 1960. Probabil că Gilbert era foarte tânăr, de-abia intrase în lumea asta.

— Ei, haide! i-a replicat Beauvoir. Trebuie să fi ştiut.

Reine-Marie l-a văzut pe Vincent Gilbert stând la masa veche din lemn de pin din bucătăria lor de acasă, după

---

[18] William Shakespeare, *Regele Lear*, în *Opere complete*, vol. 7, Editura Univers, Bucureşti, 1988, actul III, scena 4, p. 162.

cină, când beau împreună coniac şi stăteau la poveşti. Oare aceleaşi mâini care îi ţinuseră pe nepoţii ei în braţe le imobilizaseră pe victimele acelea, în timp ce Cameron le tortura?

Jean-Guy Beauvoir a cerut cópii după unele dintre documentele cele mai grăitoare, inclusiv recipisa pentru animalele de laborator. I-au mulţumit lui Mary Hague-Yearl şi au pornit spre casă.

În maşină a domnit tăcerea; fiecare era absorbit de propriile gânduri. Cu mişcări leneşe şi ritmice, ştergătoarele înlăturau de pe parbriz zăpada proaspăt căzută.

În timp ce oraşul dispărea în oglinda retrovizoare şi peisajul tihnit al sătucurilor trecea pe lângă geamul ei, Reine-Marie a deschis dosarul pe care-l ţinea în poală şi s-a uitat din nou la recipisa acuzatoare, pentru şobolani, maimuţe şi cobai.

Încă mai trăiau oameni care înduraseră tortura lui Cameron. Şi tăcerea colegilor lui.

Şi-a sprijinit tâmpla de geamul rece şi a rămas cu privirea aţintită asupra hectarelor nesfârşite de zăpadă. Asupra luminilor care de-abia începeau să se aprindă prin case. Asupra pădurilor, câmpiilor şi munţilor. Asupra sălbăticiei. Reine-Marie de-abia aştepta să ajungă acasă, în Three Pines.

Isabelle Lacoste a găsit-o pe Haniya Daoud la grajduri.

Avea o ţesală într-o mână şi o perie în cealaltă.

Lacoste a zăbovit pe culoarul lat şi a privit în timp ce Haniya, care-şi pusese peste *abaya* o pufoaică lungă, de împrumut, schiţa câteva mişcări circulare cu ţesala, după care peria pulpa calului în jos.

Apoi o lua de la capăt. Iar. Şi iar. Cu mişcări lungi, unduitoare, ritmice.

În timp ce îngrijea caii, Haniya mormăia ceva ce Isabelle nu putea distinge, deşi era conştientă că, şi dacă ar fi auzit ce zicea, n-ar fi înţeles cuvintele. Însă le-ar fi prins sensul.

Era o rugăciune. O meditaţie. O invocare.

Lui Isabelle i se părea nespus de liniştitoare. Auzind şoaptele acelea, văzând mişcările fluide, caii care îşi mişcau coada sau coama, simţind mirosul puternic de cai şi de fân, căldura grajdului, Lacoste simţea că se relaxează.

— Vă pricepeţi la cai, doamnă inspectoare? a întrebat-o Haniya, fără să se oprească.

— Un pic. Am călărit în copilărie, dar n-am dat niciodată de cap căpăstrului.

— Este destul de complicat.

Haniya s-a mutat pe partea cealaltă a calului, iar acum o vedea şi pe Lacoste.

— Partea din piele, cea din metal, curelele. Modul în care controlezi calul.

Animalul se lipise de Haniya Daoud. Nu într-un mod ameninţător. Părea să-i facă plăcere s-o simtă acolo. Şi ei la fel.

— Mi-a povestit Billy Williams că patronii de la Auberge au salvat caii ăştia de la abator, i-a spus Haniya. Ăsta e un fost cal de curse care urma să fie ucis şi tocat. Transformat în mâncare pentru câini şi dulciuri pentru copii.

S-a uitat spre altă boxă, în care Billy tocmai punea un harnaşament mare pe un animal uriaş.

— Acela nu bag mâna în foc că-i tot cal, i-a mărturisit ea lui Lacoste.

— Nu, i-a răspuns Isabelle, uitându-se şi ea. Aia e Gloria. Bănuim că e posibil să fie elan.

Haniya a pufnit amuzată şi s-a uitat în jur.

— Ce loc ciudat!

— Te obişnuieşti cu el.

— La fel te obişnuieşti şi cu boala.

Lăsând periile la o parte, Haniya şi-a trecut mâna peste caroiajul urmelor de bici de pe coapsa calului.

— N-am apucat să facem cunoştinţă. Mă numesc Isabelle Lacoste, sunt de la Sûreté. Dar ştiţi deja.

— Da, lucraţi cu *monsieur* Gamache. V-am mai văzut pe aici.

— Putem sta de vorbă?

Haniya s-a uitat în spate.

— *Monsieur* Williams pregăteşte sania, să-i ducă pe copii la plimbare, dar s-a oferit să facă întâi un drum scurt cu mine. Presupun că, dacă vreţi, puteţi veni şi dumneavoastră.

Nu era cea mai elegantă invitaţie pe care o primise vreodată Lacoste, dar nici cea mai neplăcută.

Câteva minute mai târziu, înfofolite într-o pătură groasă, erau instalate comod pe bancheta din spate a saniei mari, roşii, uitându-se la dosul imens al Gloriei. Billy era pe locul vizitiului, cu spatele spre ele. Îi mormăia ceva Gloriei, care părea să-i înţeleagă incantaţiile. Invocaţiile. Şi poate şi rugăciunile.

Au pornit şerpuit pe drum, apoi prin pădure. S-au îndepărtat de Auberge. S-au îndepărtat de locul crimei.

Haniya şi-a dat capul pe spate, lăsând fulgii mari să i se aşeze pe faţă. Aproape că zâmbea.

Stând atât de aproape de femeia care probabil avea să câştige Premiul Nobel pentru Pace, Isabelle observase două lucruri. Cât de tânără era, de fapt, Haniya Daoud şi cicatricile care-i brăzdau chipul. Arătau ca un puzzle asamblat imperfect.

— Nu reuşesc deloc să mă obişnuiesc cu zăpada, a spus Haniya, cu ochii închişi, cu capul dat pe spate şi faţa udă.

Clopoţeii de la căpăstrul Gloriei zornăiau vesel, iar tălpicile saniei alunecau uşor pe zăpadă, scoţând un sunet domol. *Şşşşttttt.*

— Povestiţi-mi ce vi s-a întâmplat în Sudan.

— Nu vreţi să ştiţi, i-a răspuns Haniya cerului.

— Ba vreau.

— De ce? a întrebat Haniya fulgii de zăpadă.

Apoi a lăsat capul în jos, a deschis ochii şi a privit-o fix pe inspectoare.

— Ah. Vreţi să ştiţi cât de afectată sunt. Dacă am omorât vreodată pe cineva. Haideţi să vă spun varianta scurtă. Sunt afectată, fără nicio şansă de a fi reparată, cum ar spune poeta dumneavoastră ţăcănită. Şi da, am ucis.

A privit-o lung pe Isabelle şi a adăugat:

— Cred că înţelegeţi ambele lucruri foarte bine.

— Da.

— Bun, atunci haideţi să facem aşa: vă povestesc, dacă-mi povestiţi şi dumneavoastră.

Isabelle a tăcut un moment, cu ochii aţintiţi asupra pădurii golaşe. Doar iarna reuşeai să vezi şi pădurea, şi copacii. Secţia Omoruri, şi-a spus ea, era o iarnă nesfârşită.

— De acord.

Şi astfel, acompaniată de fluturarea cozii Gloriei şi de *şşşştttul* saniei, Haniya i-a povestit.

Fusese răpită la opt ani, când satul ei fusese atacat şi distrus. Cu ce greşise? Făcea parte dintr-o etnie minoritară. A fost bătută, şi biciuită, şi tăiată cu macetele. Au legat-o, goală, în noroi. Şi au lăsat-o acolo. A primit hrană şi apă doar cât să nu moară. Ca s-o poată viola. Zi şi noapte, zi şi noapte.

În timp ce clopoţeii cântau veseli, Haniya i-a povestit că avea 12 ani când a născut prima oară. Copilul i-a fost luat.

Apoi a născut din nou, la 13 ani. Şi iarăşi, la 14. În fiecare an, până când a izbutit să evadeze. A tot scos bebeluşi din pântec. Unii morţi. Unii ţipau. Nu-i mai văzuse niciodată.

— Mi-au zis că mâncam carnea copiilor mei morţi, le-a spus ea pinilor pe lângă care treceau.

Isabelle a simţit c-o ia ameţeala şi s-a temut să nu leşine şi să cadă din sanie.

— Dar nu i-am crezut, i s-a adresat Haniya spatelui unduitor al Gloriei. Ştiu că sunt în viaţă.

Alunecau uşor prin pădurea cufundată în tăcere.

În timp ce tălpigele saniei cereau tăcere, *şşşştttt*, Haniya povestea.

— Într-o noapte, m-a violat un soldat din cale afară de beat şi apoi, când mă bătea, i-a căzut maceta de la brâu. Când l-a luat somnul, am reuşit să-mi tai sforile. A durat ceva, dar am izbutit.

Haniya s-a întors spre Isabelle. Avea privirea calmă, vocea blândă, aproape duioasă.

— L-am omorât. Apoi i-am omorât şi pe ceilalţi. Am eliberat toţi prizonierii şi am evadat împreună, luând şi macetele soldaţilor.

A făcut o pauză şi a continuat:

— Aveau copii-soldaţi care păzeau lagărul.

Haniya se uita drept în faţă, la peisajul imaculat.

— Aţi auzit vreodată de *brown-brown*?

— *Non*.

— Aşa îi transformă pe copii în soldaţi, după ce-i răpesc. Le dau *brown-brown*. Cocaină amestecată cu praf de puşcă.

Isabelle a tras adânc aer în piept, însă n-a spus nimic.

Doamne Dumnezeule! şi-a zis.

Doamne Dumnezeule.

— Îi... îi... îi transformă în altceva, a continuat Haniya. Când am încercat să evadăm, unul dintre băieţei a vrut să ne oprească. I-am văzut ochii. Privirea de *brown-brown*.

— Şi ce-aţi făcut? a şoptit Isabelle.

Şşşşttttt, făcea coada Gloriei. *Şşşşttttt,* făceau tălpigele saniei.

— Sunt aici, nu? i-a răspuns Haniya.

Oarecum, şi-a spus Isabelle, întrebându-se cât lăsase din ea însăşi la graniţa aceea.

— În cele din urmă, am trecut frontiera. Şi am fost în siguranţă.

Haniya a zâmbit.

— Dar ştiţi la fel de bine ca mine, doamnă inspectoare, că nicăieri pe lumea asta nu suntem în siguranţă.

Haniya Daoud şi-a dat iarăşi capul pe spate, a închis ochii şi a lăsat fulgii de zăpadă să i se topească pe cicatrici.

Apoi i-a spus cerului:

— Sunt în viaţă acum datorită copiilor mei. A trebuit să supravieţuiesc, ca să-i salvez. Toate femeile şi toţi micuţii pe care-i salvez sunt copiii mei.

Isabelle se întreba – dar nu a spus nimic – dacă, odată scăpată, Haniya Daoud îşi transformase macetele în pluguri. Ştia deja răspunsul.

Haniya a deschis ochii şi s-a uitat împrejur, ca şi cum ar fi fost surprinsă să vadă pădurea deasă din Québec, copacii. Apoi privirea i-a poposit asupra lui Isabelle.

— E rândul dumneavoastră.

Capitolul 32

Gloria s-a oprit în faţa bistroului, iar Haniya şi Isabelle au coborât din sanie.

Copiii din sătuc s-au bulucit în jurul lor, unii voind să se urce în sanie, alţii interesaţi mai curând de Gloria. Ridicându-se pe vârfuri în timp ce ea se apleca, îi mângâiau botul mare şi catifelat.

— Doar o clipă, le-a zis Billy râzând, în timp ce micuţii se înghesuiau şi se împingeau ca să urce în sanie. O să vă vină tuturor rândul. Promit!

Nu era poate surprinzător că ei înţelegeau perfect tot ce spunea Billy Williams, în timp ce adulţilor le venea greu.

Gloria a pornit, oprindu-se curând ca să lase să treacă maşina ce cobora încet dealul spre Three Pines. Billy a dus mâna la căciulă, salutându-i pe pasageri. Dar mai ales pe Myrna – şi ea îl înţelegea. Apoi, cu un clinchet vesel, au pornit iar.

— Papa! au strigat Florence, Zora şi Honoré o clipă mai târziu, când au trecut pe lângă bunicul lor.

Se întorcea de la Auberge, mergând pe jos spre sătuc, şi s-a oprit să le facă semn. Apoi şi-a continuat drumul cu mâinile la spate şi capul plecat. Cufundat în gânduri.

* * *

Haniya Daoud fixa cu privirea uşa care lega librăria de bistrou. O uşă prin care trecuse de câteva ori. Apoi a privit încăperea aceea lunguiaţă, cu grinzile la vedere şi cu parchetul din plăcuţe late, făcute din copaci care crescuseră chiar dincolo de ferestrele largi.

A privit căminele uriaşe aflate în cele două capete ale camerei, ridicate din pietre culese de pe câmpiile din apropiere.

I-a privit pe bărbaţii şi pe femeile de acolo, inclusiv pe poeta sărită de pe fix şi raţa ei afurisită. Fiice şi fii ai Québecului, indiferent dacă se născuseră acolo sau nu.

Haniya Daoud, Eroina Sudanului, ascultase cu atenţie cât îi povestise Lacoste ce se întâmplase. Aici. În locul acesta liniştit, în sătucul acesta paşnic.

Şşşştttt.

Arma care-i fusese lipită de ceafă. Cum intraseră pe uşa librăriei. Căutătura lui Gamache, care era în bistrou, clipa aceea în care se înţeleseseră din priviri. În care el înţelesese ce avea să facă Isabelle. Ce trebuia s-o lase să facă.

Ea avea să moară. Pentru ca toţi ceilalţi din bistrou – inclusiv Armand şi Jean-Guy, inclusiv Ruth, Gabri şi Olivier – să aibă o şansă de a supravieţui.

Şşşştttt. Dar Isabelle a continuat.

I-a povestit Haniyei despre momentul acela, în care timpul păruse să stea în loc, când îl privise în ochi pe Armand şi se gândise la copiii ei. Apoi Isabelle se încordase şi se împinsese din toate puterile, aşa încât trupul ei să-l izbească pe atacatorul aflat în spate. Dezechilibrându-l pentru o clipă nespus de preţioasă.

Ultimul lucru pe care îl văzuse, ultimul lucru pe care crezuse Isabelle c-avea să-l mai vadă vreodată fusese Gamache, care se arunca în faţă, spre ceilalţi atacatori.

Spera că inspectorul-şef avea să supravieţuiască. Spera că Jean-Guy avea să supravieţuiască. Şi toţi ceilalţi.

Fiindcă ştia, simţind explozia, că ea nu avea să scape cu viaţă.

Apoi descrisese lucrurile pe care nu le ştiuse, dar care îi fuseseră povestite. Că Ruth, în balamucul stârnit, se târâse

până la ea pe podeaua bistroului şi venise s-o ţină de mână. Ca să nu moară singură.

Că soţul ei, colegii, prietenii ei, stătuseră cu rândul la spital, o ţinuseră de mână şi-i citiseră.

Haniya asculta şi se întreba dacă, atunci când va veni momentul, avea s-o ţină şi pe ea de mână cineva, oricine.

— Lucrurile devin mai puternice odată ce au fost distruse, a rostit, întrebându-se imediat de ce îi venise să spună asta.

— Da.

Niciuna dintre ele nu descrisese drumul lung, nespus de lung de întoarcere. Dar ştiau amândouă că le adusese aici. În acest moment. În locul acesta liniştit, în sătucul acesta paşnic.

Şşşştttt.

Eroina Sudanului s-a uitat în jur, prin bistrou, la oamenii din Three Pines. Prieteni şi familii. Erau mici fisuri între ei. Ştia asta fiindcă vedea lumina ce pătrundea pe acolo.

Armand s-a întâlnit cu Reine-Marie, Myrna şi Jean-Guy în faţa bistroului.

— Cum a mers? i-a întrebat.

Însă şi-a dat seama după expresiile lor că nu mersese bine. Sau poate că „bine” nu era cuvântul potrivit.

— Hai să mergem înăuntru şi să stăm de vorbă, le-a propus.

Punând mâna pe braţul soţiei lui, a privit-o atent în ochi.

— Eşti OK?

Ea a încuviinţat, însă fără convingere.

— De fapt, m-aş duce acasă. Vreau să verific şi ultima cutie. O să fie linişte, copiii sunt la plimbare cu sania.

Adevărul e că era laşă. În bistrou putea să dea peste Vincent Gilbert şi o înspăimânta gândul la ce ar fi putut să-i spună, ce ar fi putut să facă dacă se trezea faţă în faţă cu el. Acasă era singurul loc în care s-ar fi simţit în siguranţă.

— Vrei să vin cu tine? a întrebat-o Armand.

— *Non, merci, mon coeur*[19]. Trebuie să afli ce au să-ţi povestească.

Armand i-a privit pe Jean-Guy şi pe Myrna şi le-a văzut figurile mohorâte. Probabil că trebuia să afle, însă nu prea voia.

În vreme ce ea a pornit spre casă, ceilalţi au intrat în bistrou. Isabelle era lângă foc cu Haniya, Ruth şi Clara şi s-au ridicat toate când au sosit ei. Doar Ruth a rămas pe fotoliu, profitând de ocazie ca să-şi schimbe paharul de scotch gol cu al Clarei, care era aproape plin.

— Am impresia că aveţi lucruri importante de discutat, a spus Clara.

Nu trebuia să fii pictor ca să le înţelegi expresiile.

— Ce-ar fi să mergem la mine?

— Ce?! Dar avem cele mai bune locuri din bistrou, chiar în faţa focului, a protestat Ruth. De ce să pornesc acum prin viscol, doar ca să merg până la cocioaba ta?

Rosa, cuibărită la ea în braţe, a dat din cap a încuviinţare şi s-a uitat urât la Clara.

Însă pictoriţa a privit pe geam, la fulgii de zăpadă care pluteau domol în aer. Nu era nici pe departe viscol.

— Păi, am o sticlă de *single malt*.

— Şi Olivier are.

— Am tort cu ciocolată.

Ruth a schiţat un gest cu Rosa, arătând cu ea spre suportul de prăjituri de pe bar.

— O să te las să-mi critici cele mai noi tablouri, a plusat Clara.

Ruth a devenit interesată. Să găsească defecte lucrurilor era activitatea ei preferată.

Pe drum spre ieşire, s-a oprit în faţa lui Armand.

— Ai vorbit cu ea?

---

[19] Nu, mulţumesc, iubitule (în lb. fr. în orig.).

— S-a rezolvat. Profesoara Robinson n-o să-ţi mai folosească citatul şi o să doneze profiturile către LaPorte.

— Mulţumesc, Armand, a şoptit bătrâna.

Ajunse la uşă, Clara şi Ruth au privit în spate. Haniya stătea în mijlocul încăperii, între cele două grupuri.

— Ei? s-a răstit Ruth. Ce, aştepţi invitaţie specială de la regele Suediei? Cretină ameţită!

Haniya a ezitat o clipă, apoi a pornit în urma lor. Nu era sigură, dar bănuia că apelativul „cretină ameţită” din partea lui Ruth Zardo era la fel de impresionant ca nominalizarea la Premiul Nobel pentru Pace.

În timp ce înaintau cu greu prin troienele de zăpadă spre căbănuţa Clarei, Ruth şi-a pierdut echilibrul. Haniya a apucat-o de braţ, oprind-o chiar înainte să cadă. A ţinut-o de mână tot restul drumului, întrebându-se dacă nu cumva cheia era nu să fii ţinut de mână, ci să ţii tu pe cineva.

Gabri le-a adus un ceainic.

— E deja infuzat, cum vă place vouă.

A aruncat un buştean de mesteacăn în cămin şi a aţâţat focul, apoi a plecat. Scoarţa albă s-a aprins şi s-a strâns, în timp ce tăciunii pârâiau şi scânteile fierbinţi săreau, fugărindu-se în sus, spre coş.

Armand a turnat ceaiul, iar Isabelle a început să povestească.

În doar câteva clipe, Jean-Guy, Myrna, Isabelle şi Armand au părăsit bistroul confortabil şi au ajuns în Sudan. Le priveau neputincioşi pe femeile şi pe fetele care ăceau în ţărână, legate fedeleş.

Armand şi-a încleştat maxilarul atât de tare, încât s-a temut c-au să i se sfărâme dinţii. Dacă nu se încorda aşa, avea să vomite.

Dar Isabelle povestea în continuare.

Jean-Guy şi-a văzut surorile şi mama. A văzut-o pe Annie. Le-a văzut legate. A simţit că leşină.

Dar Isabelle povestea mai departe.

Myrna simţea chingile din piele netăbăcită strângându-i încheieturile mâinilor şi gleznelor, tăind-o, carnea îi creştea acum în jurul lor. Îi vedea pe bărbaţi apropiindu-se. Beţi. Furioşi. Îi vedea scoţând macetele. Şi-a ridicat privirea spre Armand. Spre Jean-Guy. Spre Isabelle. I-a implorat. I-a rugat s-o ajute.

Lumea întreagă văzuse. Şi nu făcuse nimeni nimic.

Când Isabelle a ajuns la partea în care Haniya a evadat şi şi-a ucis atacatorul, Armand şi-a descleştat fălcile.

Când Isabelle a ajuns la partea în care Haniya le-a eliberat pe celelalte femei şi fete, Jean-Guy a vrut să sară-n sus şi să aclame.

Când Isabelle a ajuns la partea în care s-au apropiat de gardul din sârmă ghimpată, de libertate, Myrnei i-a venit să plângă de uşurare.

Când Isabelle a ajuns la partea în care Haniya s-a găsit faţă în faţă cu soldatul-copil, s-a oprit.

— Ce e? a întrebat-o Armand. Ce s-a întâmplat?

— *Brown-brown*, i-a răspuns Isabelle.

Şi le-a povestit ce s-a întâmplat, că Haniya a fost nevoită să ia o decizie. Şi a luat-o.

S-a lăsat o tăcere grea. Răsuflarea lor se amesteca acum cu fumul şi cu scânteile din foc, cu imaginile cumplite care invadaseră bistroul tihnit.

Haniya avea dreptate, şi-a spus Isabelle. Niciun loc de pe lumea asta nu e sigur.

— Isabelle? a rostit Armand în cele din urmă.

Lacoste şi-a ridicat privirea spre inspectorul-şef. Nici sclipirea aurie a focului nu putea ascunde paloarea obrajilor lui.

Isabelle ştia ce voia s-o întrebe.

— Da. N-am nicio îndoială c-ar ucide din nou, dacă aşa ar salva vieţile unor oameni. Nu ştiu dacă este o eroină sau o

psihopată, dar Haniya Daoud pare să-i considere pe toţi oamenii nevinovaţi, pe toţi copiii din lume... copiii ei. Vrea să-i salveze pe toţi. E obsedată de dorinţa asta.

Jean-Guy n-ar fi înţeles sentimentul ăsta cu câţiva ani în urmă. Acum însă înţelegea. Toţi părinţii o luau un pic razna în clipa în care li se năşteau copiii.

Armand a dat din cap. Şi el înţelegea.

Presupusese că Haniya Daoud supravieţuise mânată de ură, în nişte condiţii în care mulţi oameni ar fi renunţat şi ar fi murit. Mânată de o nevoie arzătoare de a se răzbuna.

Dar o motivase ceva şi mai puternic de atât.

Iubirea. Iubirea pentru copiii ei. Nevoia de a salva, nu de a distruge, o ajutase să meargă înainte. Şi încă o motiva la fiecare pas.

Dar să fie nevoită să ucidă un copil pentru a-i salva pe alţii? Ce mai rămânea din sufletul unui om pus în situaţia asta? Ce mai rămăsese din sufletul Haniyei? Îi era acum mult mai uşor să ucidă?

Ar fi omorât-o Haniya Daoud pe Abigail Robinson ca să salveze vieţile altora?

Fără să clipească.

Reine-Marie şi-a pus un pahar de vin roşu, a târât cutia din birou până în living, a aprins focul în cămin şi a pornit luminiţele din brad.

Stephen şi Gracie, despre care bănuia acum c-ar fi porcuşor de Guinea, trăgeau un pui de somn în dormitorul bătrânului. Daniel şi Roslyn erau la un târg în Sherbrooke, iar Annie plecase cu Idola în vizită la nişte prieteni din satul învecinat.

Henri şi Fred se cuibăriseră la picioarele ei.

Avea toată casa la dispoziţie.

Înainte de a deschide cutia, s-a lăsat pe spate pe canapea, şi-a ridicat şi picioarele, şi a sorbit pe îndelete

din vin, cu privirea pierdută în foc, cu bradul luminat pe fundal.

Aveau să-l dea jos, împreună cu celelalte decoraţiuni, pe 5 ianuarie. În ajunul celei de a 12-a nopţi.

Nici ea şi nici Armand nu erau religioşi, deşi amândoi credeau discret, cu statornicie, în Dumnezeu. Însă adorau tradiţiile, iar desfacerea bradului de Crăciun în aceeaşi zi în fiecare an era unul dintre obiceiurile cele mai vechi.

Dincolo de faptul că era noaptea dinaintea Bobotezei, când cei trei magi l-au recunoscut pe copilul Iisus, în felul ăsta îşi scuteau aspiratorul de a înghiţi prea multe ace de pin uscate. Şi poate aşa nici nu se mai strica. Din nou.

Între timp, Reine-Marie savura prezenţa bradului, decoraţiunile, liniştea.

A închis ochii, simţind pe chip căldura răspândită de foc. Însă tihna i-a fost invadată de Ewen Cameron. Figura lui binevoitoare o privea, o asigura că totul avea să fie bine, *ça va bien aller*, în timp ce bărbatul îi lega încheieturile de nişte piloni.

A deschis brusc ochii şi s-a ridicat atât de repede, încât vinul a sărit din pahar, vărsându-se pe Henri, care dormea lângă foc. Câinele nici nu s-a clintit. Ruth venea în vizită atât de des, încât se obişnuise cu asemenea accidente.

Reine-Marie a lăsat paharul şi s-a pus pe lucru, în timp ce la bistrou, Jean-Guy stătea în faţa focului şi-şi spunea povestea de groază.

— Ewen Cameron? s-a mirat Armand, mutându-şi privirea de la Jean-Guy la Myrna, şi înapoi. Vincent Gilbert a lucrat cu Cameron?

— Cu cine? a întrebat Isabelle.

Ca şi Jean-Guy, era prea tânără ca să ştie cine era. Însă în curând avea să reţină numele acela pentru tot restul vieţii. I-au explicat, în timp ce Armand s-a lăsat pe spate, ascultând, reflectând.

Când şi-au terminat povestea, Isabelle le-a pus o mulţime de întrebări lui Jean-Guy şi Myrnei, nevrând să accepte ideea că se putuse întâmpla aşa ceva. În Québec. În Montréal. La McGill. Atât de recent. Şi nu intervenise nimeni. Nu-l oprise nimeni.

— Şi Vincent Gilbert a luat parte la toate astea? a mai întrebat ea.

— N-avem nicio dovadă în sensul ăsta, i-a răspuns Jean-Guy. Ştim doar c-a îngrijit animalele din laborator. Dacă ar fi participat şi la experimente, n-am fi găsit în dosarul lui şi documente în legătură cu asta?

— Evaluări din partea lui Cameron sau a altora, a spus Myrna. Da, aşa ar trebui.

— Chiar şi aşa, a intervenit Armand, aplecându-se în faţă. E greu de crezut că doctorul Gilbert nu ştia ce se întâmplă. Până a ajuns el acolo, Cameron făcea deja experimente de aproape zece ani.

Sfântul Nesimţit devenise, au observat cu toţii, din „Vincent”, „doctorul Gilbert”; Armand se distanţa astfel de el.

S-a întors spre Myrna, dar până să apuce s-o roage să-i lase singuri, ea s-a şi ridicat.

— Eu plec, am treabă la magazin.

După plecarea ei, Jean-Guy a spus:

— Parcă a venit vorba despre Cameron şi azi-noapte, nu? I l-ai pomenit lui Gilbert când am stat de vorbă cu el.

— Da. Am încercat să-mi aduc aminte exact cum s-a exprimat Robinson. N-a făcut o acuzaţie directă, ci a fost mult mai subtilă. Vorbea despre monştri şi l-a pomenit pe Cameron. Apoi a insinuat că Gilbert nu era cu nimic mai presus de el. De asta am vrut să ştiu ce scrie în dosarul lui de la McGill. Dar nu mi-am imaginat...

Cine şi-ar fi imaginat?

— Dar, dacă ar fi ştiut ceva clar, nu i-ar fi zis direct şi gata? a întrebat Beauvoir. De ce să facă doar aluzii?

— Poate că voia să se joace cu el, a intervenit Isabelle. Ca o pisică, atunci când chinuie o pasăre rănită.

Armand nu reuşea să-l vadă pe Sfântul Nesimţit în chip de pasăre rănită. Ar fi fost mai curând pisica. Însă era o variantă. Şi un posibil mobil pentru crimă.

— N-aţi găsit nimic concret?

— Nu, nimic, i-a răspuns Beauvoir.

— Ar trebui să mai fie în viaţă, a spus Isabelle.

— Cine?

— Victimele lui Cameron. Victimele lui Gilbert. Probabil că majoritatea au fost din Québec. Poate chiar de pe aici, din zonă.

— Ar fi tare bătrâne acum, a remarcat Beauvoir. Toate astea s-au întâmplat acum nişte decenii.

Armand şi-a îndreptat privirea spre casa Clarei. Unde se afla Ruth.

Ruth?

Cine te-a rănit nespus, atât de-adânc, de nu ai vindecare,
Iar orice început îl întâmpini cu încruntare?

Acesta să fi fost răspunsul pe care-l căuta?

— Când am luat prânzul cu doctorul Gilbert, a recunoscut c-a fost la prelegerea lui Abigail Robinson, a spus Gamache.

— Nici nu prea avea cum să nege, a comentat Beauvoir.

— Aşa-i. A mărturisit şi c-a văzut arma în mâna lui Tardif. Zice că s-a blocat, a rămas paralizat.

— Dar? l-a întrebat Isabelle.

— Când am insistat, aproape c-a recunoscut că voia să se întâmple, voia ca ea să moară. A fost o decizie luată într-o fracţiune de secundă. Nu făcuse nimic ca să-i protejeze pe

oameni în timpul pandemiei. A considerat că asta era şansa lui de a se revanşa.

— Şi nu doar în timpul pandemiei, a intervenit Lacoste. N-a făcut nimic ca să le apere pe victimele lui Cameron. Pare să fie un şablon.

Gamache a încuviinţat. Oare Gilbert hotărâse, în sfârşit, să acţioneze?

Ca un medic pe câmpul de luptă, decisese azi-noapte să amputeze piciorul, ca să poată salva restul trupului? S-o ucidă pe Abigail Robinson, ca să salveze alte mii de oameni?

Sau, aşa cum se întâmpla adeseori cu Gilbert, avea un motiv mult mai complex, mai egoist? O făcuse ca să se protejeze chiar el? S-o împiedice pe Abigail Robinson să-i dezvăluie cel mai cumplit secret. Marea lui ruşine.

— Sigur, e posibil şi să nu-l fi oprit pe Tardif fiindcă lucrau împreună, a sugerat Beauvoir.

— În legătură cu asta am nişte noutăţi, a anunţat Isabelle. Cât aţi fost voi în Montréal, l-am găsit pe complice. Nu era Gilbert, nu era nici fratele. Era fiul.

I-a pus rapid la curent în legătură cu Simon Tardif. Beauvoir a priceput imediat detaliul cel mai important.

— A lucrat la Auberge în timpul petrecerii. O mulţime de puştani s-au tot perindat spre pădure în timpul nopţii. Nu l-ar fi observat nimeni pe unul anume. E posibil ca Simon Tardif să fi terminat ceea ce începuse tatăl lui.

— Chestia e că nu-s convinsă, a răspuns Lacoste. Nu cred c-ar avea tupeul ăsta.

— Nici eu nu cred, a spus Gamache. Dar mi s-a mai întâmplat să fiu surprins de oameni.

Capitolul 33

Reine-Marie a ridicat capacul ultimei cutii şi în doar câteva momente şi-a dat seama că găsise comoara. Cele mai vechi obiecte ale lui Enid Horton.

Nu carnete de note, felicitări de Ziua Mamei, felicitări de Crăciun de la copii.

De data asta, erau mărturii de la şi despre însăşi Enid.

Pentru Reine-Marie, lumea a dispărut – bibliotecara şi arhivista a trecut din viaţa ei în viaţa lui Enid.

Erau câteva fotografii vechi şi decolorate, în care era copilă, alerga într-un costum de schi imens pentru ea şi târa în spate un fular lung, din lână, îngheţat; se afla în faţa unui vechi *chalet* din Québec, în Munţii Laurentini.

Fotografii în care apărea între fraţii ei: o soră mai mare şi un frate mai mic.

O Biblie micuţă, albă, care purta o dedicaţie pentru Enid Blythe, cu ocazia botezului. Îi fusese dăruită de naşa ei.

Şi scrisori. O mulţime de scrisori.

Reine-Marie a scos un teanc şi l-a aşezat în poală, îndreptând hârtiile, apoi a luat-o pe prima şi s-a întrebat, nu pentru întâia oară, ce va face următoarea generaţie de arhivişti şi biografi. Nimeni nu mai compunea scrisori. Nimeni nu mai developa sau printa fotografii, nu mai existau albume pe care să le cerceteze istoricii sau chiar membrii familiei. Totul era în *cloud* şi era protejat de o parolă.

Însă nu asta era cea mai mare grijă a ei, în orice caz nu astăzi.

Iniţial, a citit cu atenţie fiecare scrisoare, rând cu rând, însă după o vreme a început să citească pe diagonală.

A văzut-o pe Enid crescând, trecând prin toate întrebările şi ezitările fireşti pentru o adolescentă. Pentru o femeie tânără. Pentru o mireasă tânără. Pentru o mamă tânără.

Dar... apoi...

Reine-Marie a dat pagina şi a trecut la următoarea scrisoare.

S-a uitat întâi de unde era trimisă. Apoi la expeditor. Apoi s-a oprit. Ochii i-au rămas aţintiţi asupra unui desen de pe marginea foii.

Aproape c-a împins scrisoarea, aruncând-o cât colo, ca şi cum i-ar fi aterizat un şarpe în braţe. Dar nu era un şarpe.

Era o maimuţă.

Ruth stătea în mijlocul atelierului, holbându-se la pânza de pe şevalet. Fără să se întoarcă, a spus:

— Ce-i asta? Ah, stai, nu-mi spune. E un iepuraş?

Înainte să apuce Clara să-i răspundă, Ruth şi-a înclinat capul într-o parte şi a ridicat mâna, cerând să se facă linişte.

— Nu, m-am prins! E o maşină. E un iepuraş într-o maşină.

S-a întors cu o figură uluită spre Clara, care stătea în pragul uşii, cu mâinile încrucişate la piept.

— Dai semne de creativitate, i-a spus Ruth. Sigur, pictura e tot de căcat, dar cel puţin e un *merde* surprinzător.

— Dacă te-aş angaja s-o omori, a întrebat-o Clara pe Haniya, crezi c-ai pierde Premiul Nobel din cauza asta?

— Nu cred. Competitorii mei sunt un dictator nemilos şi un tip care a ordonat ca refugiaţii să fie despărţiţi de copiii lor şi băgaţi în cuşti.

— Glumeşti! a exclamat Clara. Ăştia sunt ceilalţi nominalizaţi la Premiul Nobel pentru Pace?

— Cred că nu-i vorba de cât bine a făcut cineva, ci de cât rău ar fi putut face, dar s-a abţinut.

Clara, care ştia la cine se referea Haniya, a mormăit:

— Nu mult mai mult rău.

— Nu, stai! le-a întrerupt Ruth. Rosa zice că-i un chec rotund. Am nimerit-o?

— De fapt, a spus Haniya, s-ar putea chiar să-mi aducă un avantaj.

Clara a zâmbit şi s-a întors cu spatele.

— Ceai?

Au pornit împreună spre bucătăria spaţioasă.

— De ce o suporţi?

— Pe Ruth? a întrebat Clara, punând ceainicul pe foc şi deschizând o cutie de fursecuri cu unt. Poate că ea e premiul meu pentru pace. Nu e vorba despre cât de bună este, ci despre cât de rea ar fi putut fi.

La drept vorbind, Clara pusese pe şevalet pânza aceea deosebit de urâtă special pentru Ruth. Era o glumă între ele. În fiecare dimineaţă, Clara lucra la tablourile ei. Apoi, chiar înainte să încheie munca pe ziua respectivă, punea altă pânză pe şevalet şi trântea nişte vopsea aiurea pe ea, alegând culorile şi tuşele alandala.

Adevăratul tablou era aşezat cu grijă lângă perete, ascuns sub un cearşaf. Clara îşi proteja mereu picturile, chiar mai îndârjită de când aproape că-i distruseseră cariera nişte recenzii îngrozitoare ale ultimei ei expoziţii.

A auzit că se deschide uşa de la intrare şi o clipă s-a gândit, chiar şi după atâta timp, că era soţul ei, Peter.

Însă a răsunat o voce cunoscută:

— *Bonjour?* Clara?

— Suntem în bucătărie, Armand!

Gamache le-a salutat, apoi s-a uitat curios în jur.

— Ruth unde e?

— În atelier.

— Te deranjează dacă merg să vorbesc cu ea?
— Deloc.

A găsit-o pe Ruth fixând cu privirea o pânză sprijinită de perete. S-a întors grăbită, lăsând cearşaful să cadă, ca să acopere la loc tabloul.

— Ce vrei?
— Aş vrea să stăm de vorbă.
— Despre?
— Despre Ewen Cameron.

S-a lăsat tăcerea. Apoi Ruth a spus:

— *Simt mirosul sângelui şi-al unei epoci a nebunilor iluştri*[20].
— Şi eu la fel, a răspuns Armand.

Jean-Guy Beauvoir a încheiat primul apel telefonic, şi-a notat ceva, apoi a dat al doilea telefon.

După câteva întrebări, i-a mulţumit directorului Departamentului de Matematică şi a închis.

Lăsându-se pe spate în scaunul din centrul de comandă de la subsol, a chibzuit o clipă. Apoi, după ce a dat un telefon în British Columbia, şi-a finalizat notiţele şi a urcat să-l aştepte pe inspectorul-şef.

L-a văzut pe Vincent Gilbert lângă şemineul din living. Relaxat, stătea picior peste picior şi citea o carte. Avea pantaloni cenuşii din flanel, un pulover de caşmir, o cămaşă albă apretată şi o cravată. Părul alb îl purta tuns scurt, iar ochelarii cu lentile rotunde aveau rame maronii, cu model pestriţ.

Profesor.

Doctor. Parcă ieşit dintr-un serial cu medici.

Jean-Guy s-a întors la subsol.

---

[20] Vers din *Blessed Event*, de W.H. Auden.

Reine-Marie Gamache a rămas cu ochii pironiţi asupra flăcărilor. După o vreme, a coborât privirea spre pumnul strâns.

Avea degetele încleştate pe hârtie, pe scrisoare. O mototolea. A desfăcut-o, a netezit foaia, a citit-o din nou, apoi s-a ridicat.

Trebuia să-l găsească pe Armand. Trebuia să-i arate ce găsise.

Ştia că era la bistrou.

În timp ce-şi punea haina şi cizmele, a încercat să le explice lui Henri şi lui Fred c-avea să-i scoată la plimbare, dar nu chiar acum.

N-au priceput.

— Nu sunteţi singurii, a mormăit ea, îndesându-şi căciula peste urechi şi pornind prin ninsoare.

Încă nu ajunsese la bistrou, când s-a auzit strigată.

— Reine-Marie!

L-a văzut pe Armand – traversa în fugă către ea, venind dinspre casa Clarei. S-au întâlnit în dreptul pinilor, cu chipurile scăldate în lumina beculeţelor de Crăciun.

— Trebuie să-ţi spun..., au început amândoi în acelaşi timp.

— Spune tu prima.

— Ba nu, zi tu.

— Tocmai am stat de vorbă cu Ruth. A durat ceva, n-a vrut să-mi spună, dar până la urmă mi-a povestit. Femeia ale cărei documente le sortezi tu, Enid Horton...

— I-a fost pacientă, victimă lui Ewen Cameron. Tocmai mi-am dat şi eu seama. Trebuie să-ţi arăt ceva.

Armand şi Reine-Marie se aflau în micul birou de acasă, de lângă living.

Dincolo de uşa închisă, l-au auzit pe Stephen salutându-i pe Daniel şi pe Roslyn. Au auzit-o pe Annie întorcându-se cu Idola.

Sunetele reconfortante ale normalităţii. Ale unei familii care îşi trăia viaţa obişnuită. Îi despărţea doar o uşă.

Dincolo de ea, ei se uitau la hârtia păstrată atâţia ani de Enid Horton şi găsită acum de Reine-Marie.

Foaia avea antetul Institutului Allan. O solicitare destul de politicoasă, dar fermă, de a plăti o factură restantă. Pentru serviciile doctorului Ewen Cameron. Enid Horton fusese internată 33 de zile pentru depresie post-partum.

Pe margine era un desen. O maimuţă. De-abia schiţată, de-abia prinzând contur. O primă încercare. Capul, urechile, coada răsucită. Şi ochii mari, înspăimântaţi.

Scrisoarea era semnată de doctorul Vincent Gilbert.

* * *

— *Monsieur* Tardif, l-a salutat Isabelle Lacoste, când acesta a fost adus în sala de interogatoriu.

Fusese chemată şi avocata lui, care stătuse un pic de vorbă cu inspectoarea de la Sûreté înainte de a li se alătura Édouard Tardif.

— L-am reţinut pe fiul dumneavoastră, a început Lacoste.

A urmat o tăcere lungă, căci Édouard Tardif a deschis larg gura, însă nu ca să vorbească, ci fiindcă avea senzaţia că se sufocă.

— Nu el este de vină, a spus, în cele din urmă. N-a ştiut. A crezut... I-am zis... Credea că am gloanţe oarbe în pistol. I-am zis că nu vreau decât să întrerup prelegerea. N-a ştiut.

— Şi fratele dumneavoastră?

— El n-a avut nimic de-a face cu asta.

— Atunci, de ce a mărturisit?

— Probabil a ghicit că m-a ajutat Simon şi a vrut să-l protejeze.

Isabelle a dat din cap. Erau o familie unită. O familie iubitoare. Care, cu sau fără bună ştiinţă, complotase la o crimă.

— Să nu spuneţi un cuvânt! l-a sfătuit *maître* Lacombe.

S-a întors spre Lacoste şi a adăugat:

— *Monsieur* Tardif trecea printr-o suferinţă cumplită. Mama sa era într-un cămin pentru bătrâni, unde peste 20 de locatari muriseră de COVID. Ea supravieţuise. Însă se temea că n-avea să-i supravieţuiască şi profesoarei Robinson. El n-a făcut decât să-şi apere familia. Sau asta credea că face. Trebuie să-l înţelegeţi.

— Îl compătimesc, însă realitatea este c-a tras cu o armă de foc într-o sală aglomerată. Aproape că i-a nimerit pe profesoară şi pe un inspector-şef de la Sûreté.

— Da, cu siguranţă trebuie să suporte consecinţele, s-a declarat de acord avocata, în timp ce Tardif le urmărea atent. Dar n-a fost în deplinătatea facultăţilor mintale.

— Simon n-a ştiut! a repetat Tardif.

— Azi-noapte a fost la Auberge. A lucrat în timpul petrecerii la care a fost ucisă asistenta profesoarei Robinson.

— A fost acolo? a repetat bărbatul, căscând ochii. Doar nu credeţi că el a omorât-o!

— Având în vedere că v-a fost complice în tentativa de asasinare a profesoarei Robinson, e greu de crezut că n-a făcut-o el.

— Dar niciodată n-ar... n-ar putea. Nu e genul ăla de om. Doar a făcut ce l-am rugat eu. Are toată viaţa înainte. Vă rog, pentru numele lui Dumnezeu, trebuie să mă credeţi! Daţi-i drumul. Acuzaţi-mă pe mine de orice vreţi, dar lui daţi-i drumul! Nu-i distrugeţi viaţa.

— Mă tem că nu eu sunt cea care i-a distrus viaţa.

— Aşadar, a spus Beauvoir ridicând ochii de la scrisoare, asta e dovada. Vincent Gilbert chiar ştia ce făcea Cameron. Şi îl ajuta.

— Da, a răspuns Gamache.

Venise pe jos până la Auberge şi intrase prin spate, ca să nu dea nas în nas cu Gilbert.

De fiecare dată când era pomenit numele lui Ewen Cameron, chipurile din pereţi deveneau parcă şi mai evidente. Ca şi cum se împingeau, voiau să iasă.

Să fi fost Cameron însuşi acolo? Fusese invocat din Iad?

Gamache ştia că era o fantezie. Şi cu toate astea...

— Trebuie să mai stăm o dată de vorbă cu doctorul Gilbert.

Beauvoir s-a ridicat în picioare. De multă vreme nu mai aşteptase cu atâta nerăbdare un interogatoriu.

— Dar mai întâi, a continuat Armand, făcându-i semn să se aşeze la loc, vreau să ştiu ce-ai aflat după telefoanele date în vest.

— Ah, da. Se pare că toţi ştiau despre cea de-a doua fiică, Maria, i-a răspuns Jean-Guy. N-a fost un secret. Moartea ei l-a afectat mai ales pe tată. S-a simţit vinovat.

— De ce?

— Micuţa s-a sufocat mâncând un sandvici cu unt de arahide. Pe care i-l dăduse el la masa de prânz.

Armand a tras adânc aer în piept. Îşi imagina – şi, în acelaşi timp, încerca să nu-şi imagineze – cum fusese să trăiască aşa ceva. Clipa în care se întâmplase, apoi anii care urmaseră.

— Am vorbit şi la biroul medicului legist din Nanaimo, a continuat Beauvoir.

— De ce?

— Păi, mi s-a părut că fuseseră cam multe morţi în familia aia. Întâi mama lui Abigail, apoi sora ei, şi în cele din urmă tatăl.

Gamache s-a încruntat, apoi a dat încet din cap.

— Bună idee. Şi ai găsit ceva?

— Încă nu. Dar am cerut certificatele de deces şi rapoartele autopsiilor.

Armand şi-a luat avânt şi s-a ridicat de pe scaun.

Venise momentul.

Capitolul 34

Vincent Gilbert a observat că inspectorul-şef Gamache închisese uşa bibliotecii. Era de aşteptat, voia să poarte o conversaţie confidenţială.

Ceea ce s-a întâmplat apoi n-a mai fost de aşteptat.

Gamache a încuiat uşa cu cheia. Pe care a pus-o în buzunar.

Jean-Guy Beauvoir s-a aşezat pe unul dintre fotoliile de piele din faţa lui Gilbert, iar Gamache, pe celălalt.

Simţind un fior, doctorul s-a uitat spre cămin. Nu ardea focul. Nici măcar nu erau pregătite lemnele, doar să le aprindă. Era numai o gaură întunecată, cu cenuşă şi un vag miros de ars.

Gamache a scos din buzunar o foaie de hârtie şi i-a întins-o.

Gilbert a despăturit-o, a văzut antetul şi a lăsat-o să-i cadă din mână. A aterizat pe măsuţa de cafea, necitită. Dacă ar fi ars focul în cămin, ar fi putut încerca să arunce scrisoarea în flăcări. Unde îi şi era locul. Deşi doctorul nu era sigur că ar fi ars.

Dar nu era niciun foc. Nu era nicio cale de scăpare. Nu într-o carieră ilustră. Nu în comitete directoare. Nici măcar în adâncul pădurii.

Vincent Gilbert ştiuse de ani întregi, de decenii, că avea să vină şi ziua aceasta. Ziua în care avea să fie descoperit.

Umblase în dosarele de la Osler şi, discret, de-a lungul anilor, înlăturase orice referire la timpul pe care îl petrecuse în slujba lui Ewen Cameron. Însă n-avusese cum să recupereze scrisorile trimise pacienţilor. Sperase că le distruseseră ei. În fond, cine ar fi păstrat ceva atât de grotesc?

Dar iată că cel puţin o persoană păstrase scrisoarea. Şi-a coborât privirea spre foaia de hârtie. Enid Horton.

Numele nu-i spunea nimic.

Însă această Enid Horton îl găsise. Şi-l adusese cu ea şi pe inspectorul-şef de la Omoruri.

— Ştiai.

Atât i-a spus Gamache.

Gilbert a încuviinţat.

— Da. Ştiam ce face Ewen Cameron.

Ar fi putut să se oprească după „da”. Însă trebuia să pronunţe cuvintele acelea. Să spună cu voce tare lucrul pe care nu îndrăznise să-l recunoască nici faţă de el însuşi.

Ştiam ce face Ewen Cameron.

— Povesteşte-ne, l-a îndemnat Gamache.

Beauvoir i-a aruncat rapid o privire inspectorului-şef. Sigur erau întrebări mai concrete pe care trebuia să i le pună. Ceva care să-l ajute să-l prindă pe Gilbert. Să-i întindă capcane, ca să-l poată aresta. Căci asta era direcţia în care se îndreptau.

Vincent Gilbert o ucisese, sau încercase s-o ucidă pe Abigail Robinson nu ca să-i salveze pe alţii, ci ca să scape el. Ca s-o împiedice să dezvăluie secretul pe care el se străduise toată viaţa să-l ascundă. Faptul că fusese complice la tortura a sute de oameni. Pe care apoi îi trimisese acasă schilodiţi, distruşi. Cu o notă de plată pentru serviciile prestate.

Sfântul Nesimţit. *Oare cum li se spune sfinţilor în Iad?* s-a întrebat Beauvoir.

Şi-a amintit, din scurta perioadă în care mersese la şcoala de duminică, până să-l exmatriculeze măicuţele, că exista conceptul de „înger păcătos”. Micul Jean-Guy fusese şocat de ideea asta. Cumva, pentru un băieţel care vedea lucrurile tranşant, doar în termeni de alb şi negru, ideea că un înger putea fi păcătos era înfricoşătoare. Fiindcă însemna instaurarea haosului.

Oare erau încuiaţi în camera aceea, captivi, nu cu un Sfânt Nesimţit, ci cu un Înger Păcătos?

Şi Jean-Guy a înţeles, într-o clipă de iluminare, de ce nu-i pusese Gamache nicio întrebare, ci pur şi simplu îl invitase pe doctorul Vincent Gilbert să-i explice.

Poate că asta era capcana cu care aveau să-l prindă pe Îngerul Păcătos.

Însă era şi mai probabil să-l elibereze. Să-i ofere o ieşire, o ultimă şansă de a-şi ispăşi păcatele.

— Ca toate lucrurile de pe lumea asta, a spus Gilbert, a început cât se poate de inofensiv. Aveam nevoie de o slujbă cu jumătate de normă, iar cele bune erau luate deja. Acolo nu voia nimeni să lucreze, nimeni nu voia jobul ăla. Să aibă grijă de animale la Allan.

S-a oprit şi l-a privit fix pe Gamache.

— Ai fost vreodată acolo? La Institutul Allan?

Când inspectorul-şef a clătinat din cap, Gilbert l-a privit pe Beauvoir, care a făcut semn că nici el nu fusese.

— Este în clădirea care pe vremuri purta numele Ravenscrag, un vechi conac uriaş, din piatră, construit în Vârful Mont Royal de un industriaş. Se zice că-i bântuit, şi înţeleg de ce crede lumea treaba asta. Iar dacă n-a fost bântuit înainte de Cameron, acum sigur e. Îngrozitor loc. Probabil şi-n ziua de azi e la fel. Înspăimântător. Îngrijitorilor le era teamă să meargă la subsol. N-am rămas niciodată peste noapte acolo.

A lăsat capul în jos. Auzea ţipetele animalelor, ce se amestecau cu strigătele oamenilor până când erau imposibil de desluşit. Îl urmăriseră pe culoarele acelea, îl urmăriseră până la uşile grele. Îl urmăriseră în întunericul tot mai apăsător. Îl urmăriseră prin lumea întreagă. Şi în cele din urmă, îl urmăriseră în adâncul pădurii.

Beauvoir a simţit că i se ridică părul de pe braţe şi s-a uitat la Gamache – părea cât se poate de calm. Ca şi cum suspecţii îi spuneau zilnic poveşti cu fantome.

— Dar am păstrat postul acela, fiindcă eram bine plătit şi învăţam mult. Eram medic rezident, iar doctorul Cameron era un zeu. Zeul. Remarcabilul şef al secţiei de psihiatrie. Care desfăşura o activitate importantă, chiar vitală. El şi colaboratorii lui începeau să înţeleagă cum funcţionează mintea. Mintea, nu creierul. Era captivant.

Jean-Guy a strâns tare din buze, făcând un efort să nu spună nimic, şi a remarcat că mâna lui Armand se mişca încet de tot, aproape insesizabil. Degetele dezmierdau fotoliul din piele. Apoi Gamache a strâns încet mâna dreaptă în pumn.

Şi Beauvoir ştia de ce o face. Ca să oprească tremurul care îl necăjea încă de la atacul din fabrică. Din momentul în care corpul lui fusese ridicat în aer, ca şi cum ar fi levitat, propulsat de ploaia de gloanţe.

Apoi se prăbuşise la pământ.

Din ziua aceea, Gamache avea cicatricea de pe tâmplă. Şi un uşor şchiopătat, şi tremurul mâinii drepte în momentele în care era stresat sau obosit. Departe de a fi fost un semn de slăbiciune, Jean-Guy ştia că era, de fapt, un semn de dârzenie.

— Era o muncă oribilă, a continuat Vincent Gilbert. Dar n-a trecut mult timp şi am descoperit ceva mult mai cumplit. Ce se petrecea de partea cealaltă a zidului. În camera de

alături şi în camera de dincolo de aceea. Şi aşa mai departe.

— *Ad nauseam*, a spus Gamache.

Gilbert a dat din cap.

— Auziserăm cu toţii zvonuri, fireşte, despre implicarea CIA, dar credeam că e un mit. Iar dacă îi dădeam crezare, nu făcea decât să îi întărească aura de geniu. Părea ceva eroic. Că ajuta lumea liberă în lupta împotriva comunismului. Împotriva Ciumei Roşii. Acum pare ridicol, dar atunci chiar aşa era. Nu uitaţi că asta se petrecerea chiar în perioada crizei rachetelor din Cuba. Lumea era în pragul unui război nuclear. Orice ar fi făcut pentru a împiedica izbucnirea războiului avea să fie justificat.

Şi-a mutat privirea de la unul la celălalt, ca să le evalueze reacţiile. Însă nu reacţionaseră în niciun fel, doar îl ţintuiau cu privirea. Gilbert a tras adânc aer în piept.

— Sau cel puţin aşa mi-am spus, când mi-am dat seama ce le făceau acelor oameni Cameron şi colaboratorii lui.

S-a lăsat pe spate şi şi-a aşezat mâinile în poală, împletindu-şi degetele. Apoi le-a dus la faţă, proptindu-şi bărbia pe degetele împreunate. Ca un copil care se roagă.

Şi căpşoru-l aşez să se odihnească, Doamne-Doamne sufleţelul să mi-l păzească.

— Cele mai multe dintre experimentele lui Cameron erau legate de spălarea pe creier şi privarea de somn. Îi ţinea treji cu zilele. O parte din treaba mea era să mă asigur că primeau mâncare şi apă.

— Cine? a întrebat Gamache, cu o voce înspăimântător de calmă. Animalele sau oamenii?

— Ambele categorii, i-a răspuns încet Gilbert. Oamenii mă implorau să-i las să doarmă. Să-i dezleg. Să-i las să meargă acasă. Dar n-am făcut-o.

Dacă e în somn să pier, Domnul să mă ia la el.

— Nu fiindcă aş fi crezut că făcea ceva corect. Ştiam că nu este. Dar îmi era teamă că, dacă spun ceva, o să fiu dat afară din Facultatea de Medicină. Atât de influent era.

L-a privit lung pe Gamache şi a adăugat:

— Iar eu, atât de laş.

Vincent Gilbert a închis ochii aşa de strâns, încât mai-mai că au dispărut cu totul în cutele de pe faţă.

— Mi-am petrecut tot restul vieţii încercând să-mi ispăşesc păcatele, a spus, tot cu ochii închişi. Tot nesimţit am rămas.

A deschis ochii şi a zâmbit, apoi a continuat:

— Mă tem că aşa mi-e firea. Dar sper c-am reuşit să...

De data asta, Gamache şi-a lăsat sentimentele, gândurile să iasă la suprafaţă. Prin expresia dezgustată cu care a reacţionat la cuvintele lui Gilbert.

Doctorul părea să-i invite, să-l invite pe Gamache să se declare de acord cu faptul că, deşi era un nesimţit, reuşise, ca prin magie, şi să devină sfânt. Că sufletul îi fusese purificat, despovărându-se de acea mică greşeală din trecut.

Armand Gamache n-avea de gând să accepte aşa ceva. Însă nici n-a spus nimic.

Abia acum şi-a dat seama Jean-Guy ce făcea inspectorul-şef. Îi lăsa doctorului suficientă frânghie încât fie să poată evada din închisoarea în care trăia de atâta timp, fie să se spânzure. Gilbert, prin fraza pe care tocmai o rostise, părea să-şi pregătească singur ştreangul.

— Chiar m-am străduit, Armand, a spus el domol.

Spera la o iertare pe care nu Armand i-o putea oferi.

— Ai cunoscut-o pe doamna Horton? l-a întrebat Gamache fără să-şi desprindă privirea de pe chipul lui.

Gilbert a tăcut o clipă, apoi a clătinat din cap.

— Nu ţin minte. Poate dac-aş vedea o fotografie...

— Ce-i cu maimuţa?

— *Pardon?*
— Desenul de pe scrisoare? Ce înseamnă?
— De unde să ştiu eu?
— Cred, doctore Gilbert, c-ai demonstrat deja că ştii multe lucruri pe care nu le mărturiseşti. *Madame* Horton a murit de curând. Familia ei a găsit în pod cutii pline, printre altele, de maimuţe. Păpuşi. Cărţi. Desene. De unde fixaţia asta pentru maimuţe?

Gilbert n-a spus nimic o vreme. Sfidător. Însă în timp ce liniştea se prelungea, expresia de pe figura lui s-a schimbat. Avusese o revelaţie.

— Era o femeie în salonul de lângă camera în care ţineau animalele. Făcea parte din experimentele de privare de somn. Probabil c-a auzit...

A lăsat capul în jos, spre desen – primul desen. Animalul înspăimântat, cu o privire atât de umană în ochi.

Probabil că, în starea înfiorătoare în care era Enid Horton, confuză, aproape de pragul nebuniei, maimuţele şi ţipetele lor se strecuraseră în coşmarurile ei. Deveniseră parte din fiinţa ei.

Maimuţele din laborator se contopiseră cu mintea ei zdruncinată şi acolo rămăseseră. Desenându-le, le elibera. Un gest de compasiune pe care marele doctor Gilbert nu l-ar fi putut face niciodată.

— Le auzi şi tu? l-a întrebat Armand.

Oare şi Gilbert unise, în mintea lui, chinul animalelor cu suferinţa oamenilor? Şi se convinsese singur că nu oamenii erau cei pe care îi auzise urlând? Implorând să fie ajutaţi. Căutând, cu deznădejde în ochi, o persoană cu suflet, care să-i elibereze.

— Nu maimuţele.

Gilbert a tăcut o clipă, apoi a continuat:

— Ai auzit vreodată cum ţipă o gaiţă albastră?

Iată răspunsul pe care îl căutau. Vincent Gilbert crezuse c-avea să găsească un refugiu, pace în adâncul pădurii. Însă nu făcuse decât să pătrundă mai adânc în propriul coşmar. Acolo unde toate animalele sălbatice şi pădurea însăşi urlau la el. În fiecare zi şi-n fiecare noapte, neîncetat.

Dar, dacă ar fi putut face un lucru remarcabil, ceva cu adevărat important, poate că şi el, şi ele şi-ar fi găsit eliberarea.

Poate că Îngerul Păcătos ar fi izbăvit, şi-a spus Beauvoir.

Poate că epoca nebunilor iluştri ar lua sfârşit, şi-a spus Gamache.

— La ce te-ai gândit în momentul în care Abigail Robinson ţi l-a aruncat aşa în faţă pe Ewen Cameron? l-a întrebat Armand.

— M-am gândit că ştie.

— Şi?

— Şi mi-a fost frică.

— Şi?

Gilbert s-a foit în fotoliu.

— Şi vrei să spun c-am încercat s-o omor? Ca s-o reduc la tăcere? Dar că i-am omorât prietena din greşeală?

— Spune-ne, Vincent, a insistat Armand, aplecându-se spre el.

— Vreţi să vă spun adevărul? Da, am văzut şansa de a-mi răscumpăra păcatele. Nu fiindcă aflase că lucrasem cu Ewen Cameron, ci pentru că ceea ce propunea era imoral, greşit din toate punctele de vedere. Era prea târziu s-o mai opresc cu argumente raţionale. Ratasem ocazia aceea, ar fi trebuit să fac ceva când mi-a trimis Colette studiul. Dar puteam să îndrept acum lucrurile. Nu-i salvasem pe oamenii aceia cu atâţia ani în urmă, nu ajutasem în timpul pandemiei. Nu-i condamnasem cercetarea prima oară când o citisem, dar acum speram să mă pot revanşa.

Abigail Robinson trebuie oprită. O ştiam cât se poate de clar. O ştii şi tu foarte bine.

L-a privit stăruitor pe Gamache. Beauvoir şi-a întors şi el privirea spre inspectorul-şef. Aveau mărturisirea. Se terminase.

— Şi?

Trebuiau să-l audă rostind cuvintele-cheie.

— Şi nimic. Mi-a luat-o cineva înainte. Numai c-a dat greş. A ucis pe altcineva.

Uitându-se în ochii lui Gamache, a adăugat:

— Eu n-aş fi făcut o asemenea greşeală. Nu sunt criminalul pe care-l cauţi, Armand.

— Ai făcut planul ăsta împreună cu Colette Roberge? l-a întrebat Gamache. Ea ştia ce aveai de gând să faci?

— Nu ştia decât că sunt hotărât s-o opresc pe profesoara Robinson.

— Deci a adus-o la petrecerea de Revelion ca s-o puteţi ucide, i-a spus Beauvoir.

— Nu, nu! A fost ideea lui Abigail să vină la petrecere, nu a lui Colette. Dar am decis amândoi că era o idee bună. Aşa, aveam ocazia să stau de vorbă cu ea. Raţional. Să-ncerc s-o conving să pună capăt nebuniei ăsteia. Colette credea, am impresia, că Abigail voia să mă cunoască fiindcă mă respectă. Nu...

— Deci şi Colette Roberge voia ca Abigail Robinson să fie oprită? Şi acum e singură cu profesoara Robinson? l-a întrebat Gamache.

— Nu. Mă rog, da, dar nu ştia cât de departe sunt dispus să merg ca s-o opresc.

— Poate că nici tu nu ştii cât de departe este ea dispusă să meargă.

S-a întors către Beauvoir, care a priceput imediat situaţia. S-a ridicat, s-a îndepărtat câţiva paşi şi a dat un telefon.

— Tu vii cu noi, i-a spus Gamache lui Gilbert.

A luat scrisoarea de pe măsuţa de cafea şi a băgat-o înapoi în buzunar. L-a apucat pe Gilbert de braţ şi l-a îndemnat spre uşă.

Jean-Guy vorbise cu agenţii care păzeau casa lui Roberge, spunându-le să intre şi s-o caute pe profesoara Robinson.

— Şi să nu vă clintiţi de lângă ea. Suntem pe drum.

Ninsoarea se oprise, iar stelele răsăreau, în timp ce pretutindeni în jurul lor creaturile pădurii întunecate îi priveau.

Capitolul 35

Colette Roberge a făcut ochii mari când l-a văzut pe Vincent Gilbert în pragul uşii. Se aştepta să vină anchetatorii de la Sûreté, însă nu el. Şi, mai ales, nu împreună cu ei.

Dar şi-a redobândit calmul imediat.

— Bine aţi venit!

De data aceasta, nu s-a mai aplecat să-l pupe pe Armand. Graniţele, limitele erau acum clare.

— Oamenii tăi sunt deja aici, inspectore-şef. Sunt în bucătărie, cu Abigail.

— *Merci.*

Au intrat în casă, iar ea s-a oprit în uşa bucătăriei ce le era deja familiară. Armand simţea căldura sobei cu lemne.

Agenţii din spatele lui Abigail Robinson s-au îndreptat când au văzut că intră ofiţerii.

— *Patron!* l-au salutat pe Gamache.

Beauvoir a dat să păşească în bucătărie, dar Roberge l-a oprit.

— Mă gândeam, fiindcă suntem aşa de mulţi, c-am putea merge în altă cameră.

Trecând prin sufrageria elegantă, Colette Roberge s-a oprit în dreptul încăperii care se afla cel mai departe de bucătărie. Gamache a privit rapid în jur, verificând instinctiv căile de ieşire.

Îi condusese în solariu. Tapiţeria canapelei şi a fotoliilor avea un model plăcut, cu plante. Gamache bănuia că încăperea aceea cu trei pereţi de sticlă era superbă la lumina zilei. Însă acum, fără lumină şi fără căldură, îi dădea senzaţia că panourile de sticlă, scăldate în întuneric, erau făcute din gheaţă.

Doctorul Gilbert se aşezase lângă Roberge pe canapea, iar Abigail Robinson alesese unul dintre fotolii.

Beauvoir le-a făcut semn agenţilor să aştepte lângă uşă, în living. Nevăzuţi, dar aproape, în caz că se întâmpla ceva. Apoi, el şi Gamache şi-au tras câte un scaun tapiţat şi s-au aşezat.

Armand o studia pe Roberge. O femeie pe care o admira, o respecta. O plăcea. Şi în care acum nu mai avea încredere.

Roberge i-a înfruntat privirea.

— Ce rol ai jucat în asta? a întrebat-o, trecând direct la subiect.

— Asta? a repetat, aproape amuzată. Ce este „asta”, Armand?

Însă şi-a dat seama că făcuse o greşeală chiar în clipa în care a rostit cuvintele. Reacţionase copilăreşte. Şi mai grav, îi oferise din nou lui Gamache poziţia de forţă, după ce el îi dăduse şansa de a pune evenimentele în context.

— Conspiraţia, doamnă rector, de a o opri pe profesoara Robinson, chiar de a o omorî, dacă avea să fie necesar.

— Nu-i adevărat! a protestat Colette Roberge, indignată.
— Ce? a întrebat Abigail, gata să izbucnească în râs.
Apoi, văzând expresia serioasă a lui Gamache, s-a întors spre Colette.
— Ce vrea să spună?
— Nimic. Trage nişte concluzii greşite, face nişte corelaţii fictive.
— Vrea să spună, a intervenit Beauvoir, că fostul dumneavoastră mentor, prietena dumneavoastră, a fost implicată într-un complot pentru a vă ucide.
— Nu se poate, i-a răspuns Abigail, deşi era clar pentru toţi cei de faţă că începuse să ezite. Nu?
Vincent Gilbert a pus o mână pe mâna lui Colette. Ca s-o împiedice să spună mai mult? Nu, Gamache nu credea în varianta asta. Era un gest intim. Menit s-o sprijine şi s-o aline.
Colette clătina din cap.
— Nu am vrut decât să te răzgândeşti în legătură cu campania. Am încercat să te conving să renunţi.
— Niciodată n-ai încercat! i-a răspuns Abigail. Ţi-am trimis studiul meu preliminar şi mi-ai mulţumit. Nu mi-ai zis niciodată că nu eşti de acord. M-ai invitat aici. Mi-ai programat o prelegere. Mi-ai zis c-o să-l pot cunoaşte pe doctorul Gilbert.
— De asta aţi venit în Québec? a întrebat-o Gamache. Nu ca să vă vedeţi cu Ruth Zardo, nici măcar de dragul doamnei rector Roberge, ci să-l cunoaşteţi pe Vincent Gilbert?
Abigail a ezitat, însă apoi a dat din cap.
— Ca să-l conving să-mi sprijine în mod public cercetarea. Părerea lui ar conta în faţa Comisiei Regale.
— Ce v-a făcut să credeţi că v-ar susţine?
— Fiindcă atunci când i-a arătat Colette raportul, nu s-a declarat împotriva lui. Este faimos pentru sinceritatea lui

brutală, aşa c-am presupus că vede, că vedeţi lucrurile la fel.

Gilbert a lăsat ochii în jos. Profesoara a continuat:

— Aşa c-am venit să vă cer ajutorul.

S-a întors spre Roberge.

— Dar chiar aţi plănuit împreună să mă ucideţi? Colette?

— Nu. Am plănuit să te convingem să te răzgândeşti. Când m-ai sunat şi mi-ai zis c-ai vrea să vii în vizită, ne-am dat seama că aveam o şansă. Ţi-am oferit prelegerea ca să fiu sigură că vii. Nu mi-a dat prin cap c-o să se adune atâţia oameni. Asta n-a făcut decât să ne întărească hotărârea.

— Hotărârea de a mă ucide?

— De a vă opri, i-a spus Gilbert. Comisia Regală a refuzat pe bună dreptate să vă accepte raportul final. Chiar dacă rezultatele sunt corecte, nu sunt şi juste. Trebuie luat în considerare şi factorul uman.

— Îndrăzniţi să-mi spuneţi asta? Mie? s-a răstit Abigail, întorcându-se furioasă spre el şi zâmbind batjocoritor. Îmi ţineţi predici despre ce e just? Despre factorul uman?

Gamache urmărea scena cu mult interes şi era tentat să-i întrerupă, să pună întrebarea cea mai importantă. Dar a tăcut din nou, pentru că voia să vadă până unde vor merge lucrurile.

— Normal că îndrăznesc! a răspuns Gilbert, aplecându-se spre ea. Am fost acolo, la prelegere. I-aţi ambalat la culme cu combinaţia aia periculoasă de cifre şi teamă. Ca un şarlatan de bâlci, încercând să convingeţi publicul credul să vă înghită otrava. Întâi îi speriaţi, pe urmă le oferiţi o falsă speranţă. E dezgustător. Dar funcţionează. Şi acum politicienii, care ştiu foarte bine cât de puternică e frica, v-au cumpărat angro poţiunea otrăvitoare.

— Îmi ţineţi o predică despre morală, ca apoi să mă ucideţi?

Abigail l-a privit pe Gilbert, apoi pe Colette.

— Nu, i-a răspuns doctorul. Ea n-a ştiut ce aveam de gând. Nici eu n-am ştiut până în clipa în care am văzut mulţimea adunată la prelegere. Colette nu era acolo. Clipurile văzute la televizor sau pe internet n-au cum să redea atmosfera. Am văzut ce-aţi făcut. V-am văzut expresia atunci când scandau susţinătorii dumneavoastră. Nu eraţi triumfătoare, eraţi infatuată. Ştiaţi foarte bine ce faceţi. Şi mi-am dat seama că nu vă poate opri nimeni.

Gilbert n-a menţionat că-l văzuse pe Édouard Tardif ridicând arma, gata s-o împuşte. Şi că nu făcuse nimic. Aceea fusese prima încercare a lui Vincent Gilbert de a o ucide pe Abigail Robinson. Poate nu în faţa legii, dar în faţa unei instanţe mai înalte, cu siguranţă.

Profesoara Robinson a căscat ochii de uimire în timp ce urmărea cu gândul logica, paşii, dovezile, până când a ajuns la singura concluzie posibilă.

— Aţi omorât-o pe Debbie.

— Nu!

— Ba da, aţi omorât-o crezând că sunt eu.

— Ba nu, n-am omorât-o! Nu sunt atât de prost.

Şi-au dat seama cu toţii că nu era cine ştie ce apărare în faţa acuzaţiilor.

Gamache s-a mişcat uşor pe scaun şi privirile tuturor s-au întors spre el.

Era momentul să pună întrebarea.

După discuţia cu Édouard Tardif, Isabelle s-a întors la centrul de comandă de la subsol.

Era ora cinei şi îi era foame, mai ales că trecuse pe lângă sala de mese a hotelului şi simţise aroma bogată a celor mai iubite feluri de mâncare din Québec pe timp de iarnă. Supe şi sosuri, tocăniţe şi plăcinte, şi picante, şi dulci.

Dar se forţase să-şi vadă de drum. Coborâse la subsol.

Odată ajunsă la biroul ei, şi-a verificat mesajele. Fusese inclusă printre destinatarii cererii lui Beauvoir către legistul din Nanaimo; între timp, sosise raportul. L-a deschis.

Mamei şi tatălui lui Abigail nu li se făcuse autopsie. Doctorul responsabil trecuse drept cauză a morţii atacul de cord. Sora ei, Maria, murise sufocată, înecându-se cu o bucată de sandvici cu unt de arahide.

Era tragic, dar destul de simplu. Cu toate astea... Lacoste i-a dat telefon legistului din Nanaimo.

„Atac de cord” era ceea ce treceau doctorii în rapoarte atunci când fie nu ştiau de ce murise cineva, fie ştiau şi voiau să scutească familia de încă o suferinţă.

— De unde aţi ştiut că doctorul Gilbert a lucrat pe vremuri cu Ewen Cameron? a întrebat-o Gamache.

— A lucrat cu Cameron?! a întrebat Abigail Robinson, făcând ochii mari de uimire.

Gamache a zâmbit politicos.

— Haideţi, doamnă profesoară, vă rog! Numai că nu l-aţi acuzat de asta la petrecere, apoi astăzi, din nou.

S-a oprit o clipă, apoi a continuat pe un ton şi mai jos, ca şi cum ar fi coborât într-un vid întunecat precum cerneala:

— Ştim.

Nu a spus ce ştiau. Adevărul era că nu ştiau aproape nimic.

Şi-a dat seama că Abigail îşi calcula rapid opţiunile. Se zbătea să găsească o modalitate de a scăpa fără să spună adevărul.

— Speram să vă mai torturez un pic, a început, dându-se bătută şi întorcându-se spre Gilbert. Dar văd c-a venit momentul să spun adevărul. O rugasem pe Debbie să se documenteze un pic în legătură cu dumneavoastră, ca să

mă pregătesc pentru întâlnire. A dat peste nişte documente care sugerau c-aţi lucrat cu Ewen Cameron.

Gamache o studia atent pe profesoara Robinson, dar cu coada ochiului urmărea şi reacţia lui Roberge. Însă ea n-a reacţionat în niciun fel.

Ştia, şi-a spus poliţistul. *Ştia deja că Gilbert a lucrat cu Cameron*.

— Ce documente a găsit *madame* Schneider? a întrebat Beauvoir.

— Doar nişte referiri vagi.

— Cum sunt cele pe care le faceţi dumneavoastră acum? V-am analizat documentele. Am căutat şi prin cele aduse de Debbie Schneider. Am găsit tot soiul de hârtii, însă absolut nimic despre doctorul Gilbert.

— Zău? Ciudat. S-o fi întâmplat ceva cu ele.

— Cum aveaţi de gând să folosiţi documentele acelea? a întrebat-o Beauvoir.

— Păi, după ce am trecut peste şocul avut când am aflat c-a luat parte la ceva atât de îngrozitor, m-am gândit că m-ar putea ajuta să-l conving să-mi susţină cercetarea, în caz că n-ar fi acceptat din prima. Până la urmă, este un om de ştiinţă faimos în toată ţara.

— În toată lumea, a intervenit Gilbert din reflex.

— Şantaj? a întrebat Beauvoir, însă Abigail l-a ignorat.

S-a încruntat uşor, căzând pe gânduri.

— Mă întreb dacă nu cumva Debbie v-a arătat ce descoperise. Asta s-a întâmplat? V-aţi întâlnit afară şi v-a arătat dovada? Aţi ucis-o şi i-aţi luat documentele?

Se gândise şi Gamache la asta. Singurul motiv pentru care ar fi ucis-o Gilbert pe Debbie. Ca să distrugă dovada care îl inculpa.

Dar mai erau şi alte variante.

Telefonul lui Beauvoir vibrase mai devreme, iar el îl ignorase. Acum a început să sune. Uitându-se la ecran, i-a aruncat o privire şi lui Gamache, care a încuviinţat.

Inspectorul a trecut în camera de alături şi a răspuns la telefon, iar Gamache s-a întors spre Colette Roberge.

— Ewen Cameron ar fi avut nevoie şi de un statistician pentru experimentele lui, nu?

— Da, aşa e. Mă acuzi de ceva?

— Nu. Ai fi fost mult prea tânără. Cameron s-ar fi asigurat că aduce în echipă cel mai bun profesionist din domeniu, chiar dacă s-ar fi aflat în partea cealaltă a continentului. Să zicem, de exemplu, în British Columbia.

S-a întors din nou către Abigail Robinson. Cu toţii s-au întors spre ea.

— Asta aţi descoperit? De asta aţi ezitat atât de mult înainte să recunoaşteţi? Debbie Schneider ne-a spus că ea a făcut ordine în actele tatălui dumneavoastră. Acolo a găsit dovada că doctorul Gilbert făcuse parte din proiectul lui Cameron? Fiindcă participase şi tatăl dumneavoastră.

— Nu, niciodată! Tata n-ar fi făcut niciodată aşa ceva. Era un om bun. Un om cu suflet mare.

Beauvoir s-a întors şi i-a arătat pentru o clipă lui Gamache ecranul telefonului: un mesaj de doar patru cuvinte.

Gamache a căzut pe gânduri, încercând să pună informaţiile cap la cap. Se înşelase. Pornise pe un drum greşit. Dar acum, mulţumită lui Lacoste şi lui Beauvoir, ştia încotro trebuia să pornească.

S-a întors încet spre Abigail Robinson. Femeia a ridicat privirea de la telefonul lui Beauvoir, la care se uitase chiar dacă nu putea să citească mesajul. Când a văzut ochii inspectorului-şef, a înţeles că ştia adevărul.

— Îmi povestiţi sau vreţi să spun eu?

Abigail a tăcut. O tăcere lungă. Gamache i-a acordat un răgaz de 30 de secunde, care a părut o eternitate. Încăperea parcă se transformase într-un spaţiu de privare senzorială. Nicio mişcare. Niciun sunet. Nicio lumină de partea cealaltă a ferestrelor. Nici măcar ticăitul unui ceas.

Armand Gamache i-a mai acordat lui Abigail Robinson încă 30 de secunde. Însă tot ce s-a întâmplat în răstimpul ăsta, singura mişcare, a fost că profesoara a strâns din buze.

— Mama dumneavoastră s-a sinucis.

Asta scria în mesajul lui Lacoste. Asta scrisese legistul în notiţele lui, dar nu şi pe certificatul de deces.

Doamna Robinson s-a sinucis.

Însă Abigail n-a spus nimic. Aşa c-a vorbit tot Armand:

— Suferea de insomnie şi depresie post-partum de când o născuse pe sora dumneavoastră, Maria.

Păşea încet, cu mare grijă, încercând să-şi găsească pe ghicite drumul. Înapoi. Spre trecut. Nu avea nicio dovadă a lucrurilor pe care le spunea, dar, în sfârşit, toate piesele se îmbinau perfect.

Îi vorbea încet, blând.

— Tatăl dumneavoastră n-a lucrat cu Cameron. Aici am greşit. Ştia de activitatea lui, însă nu în detaliu. O iubea mult pe mama dumneavoastră şi a vrut să aibă parte de cel mai bun tratament.

În timp ce vorbea, o privea neîncetat pe Abigail. Îi urmărea, îi evalua reacţiile.

— A aranjat să meargă în Montréal la tratament. La Ewen Cameron.

Vincent Gilbert a rămas cu gura căscată. La propriu.

Însă Gamache a rămas concentrat asupra lui Abigail. Profesoara respira mai repede acum, ca o persoană care s-a ascuns într-un dulap, ca să se ferească de un intrus.

— Când s-a întors acasă, îi era şi mai rău.

Acum erau doar el şi Abigail în încăpere. În lume. În lumea asta înfiorătoare, unde se puteau întâmpla asemenea lucruri.

— S-a întors zdruncinată, distrusă. La scurtă vreme după aceea, şi-a luat viaţa.

— Nu. Cameron i-a luat viaţa. Şi el!

L-a ţintuit cu privirea pe Gilbert. Doctorul a pălit, ca şi cum ochii ei l-ar fi secat de sânge.

— Şi apoi, ca o insultă supremă, a continuat Gamache, doctorul Cameron a trimis factura. Aşa aţi aflat că Gilbert lucrase acolo. Fiindcă el a semnat cererea de plată. Şi aţi găsit-o printre hârtiile tatălui dumneavoastră.

A scos din buzunarul de la piept foaia pe care i-o dăduse Reine-Marie, a despăturit-o şi a pus-o pe masă, în faţa lui Abigail Robinson.

— Asta aţi găsit. O scrisoare ca asta.

Profesoara s-a plecat, a studiat hârtia. S-a uitat la nume. Enid Horton.

— Exact ca asta.

S-a uitat spre Vincent Gilbert şi a adăugat:

— O scrisoare-tip? Un şablon?

Gilbert ţinea privirea îndreptată în jos, spre mâinile lui.

— Nici măcar n-aţi catadicsit să trimiteţi câte o scrisoare personalizată? Când a primit tata asta, mama murise deja. Dar tot v-a plătit.

— Şi n-aţi venit aici să-i cereţi lui Vincent Gilbert să vă susţină lucrarea, ci ca să-l faceţi să plătească şi el.

— Da.

Capitolul 36

— Ei bine, acum ştim de ce a venit Abigail Robinson în Québec, a spus Lacoste, tăind bagheta. Ca să-l omoare pe Vincent Gilbert.

Se întorseseră la centrul de comandă, iar Dominique le adusese cina: un vas imens plin cu specialitatea ei pe timp de iarnă, un *pot-au-feu* consistent. Jean-Guy a luat polonicul şi a pus cele trei porţii în farfurii, în timp ce Armand turna bere pentru el şi pentru Lacoste, iar lui Jean-Guy i-a pus o bere de ghimbir.

Abigail Robinson venise cu ei până la hotel, la fel şi Vincent Gilbert. Acum se aflau sub acelaşi acoperiş, dar la etaje diferite, şi niciunul nu avea voie să iasă din cameră.

— N-a recunoscut, a răspuns Gamache, rupând o bucată zdravănă de baghetă şi înmuind-o în sosul tocăniţei. Ne-ar fi de mare ajutor să avem dovezi, cum ar fi scrisoarea de la Gilbert găsită printre lucrurile tatălui ei.

— Cred că Abigail a nimerit-o, totuşi, a zis Isabelle. Debbie l-a ameninţat cu scrisoarea, el a intrat în panică şi-a omorât-o, apoi a ars hârtia odată cu arma crimei. A recunoscut deja c-a distrus toate celelalte documente care-l legau de Cameron. Şi a fost în bibliotecă înainte de atac. Putea lua lemnul de foc fără să-l vadă cineva.

— Deci urmau să se omoare unul pe altul? a întrebat Jean-Guy. Ca gladiatorii în arenă?

— Nu chiar, i-a răspuns Gamache. Dar pe-aproape. Cred că planul lui Abigail era mai subtil, mai complex. Cred că voia să-l şantajeze pe Gilbert ca să-i sprijine campania...

— Şi pe urmă să facă public oricum documentul, dovada că Gilbert lucrase cu Ewen Cameron, a completat Jean-

Guy. De ce să-l omoare direct, când putea întâi să-l tortureze? Să vadă şi el cum e. Să vadă cum se prăbuşeşte într-o clipă tot ce a construit o viaţă întreagă.

— *S-a avântat prea departe-n larg, într-o mare a gloriei*, a comentat Gamache.

— E un citat? l-a întrebat Beauvoir.

Tocana consistentă şi somnul care începuse să-i dea târcoale îl făcuseră să lase garda jos, iar întrebarea i-a scăpat fără să-şi dea seama. A făcut ochii mari, de teamă – în parte în glumă, în parte serios – că inspectorul-şef avea să-i desfete cu întreaga poezie.

Însă n-a recitat-o. Gamache doar a zâmbit şi a spus:

— Cum se face că, de fiecare dată când spun ceva profund, tu presupui că aş cita pe altcineva?

— Păi, nu era un citat? l-a întrebat Beauvoir, venindu-i să se ia la palme imediat ce a terminat de vorbit.

Încetează. Nu-i mai da ocazii să se pună pe recitat!

Gamache a pufnit.

— Cât de bine mă cunoşti! Da. Este din scena de rămas-bun a lui Wolsey, din *Henric al VIII-lea*, de Shakespeare. M-am gândit de câteva ori la ea cât am reanalizat implicarea doctorului Gilbert în toată tărăşenia asta. Orgoliul imens a lăsat uşa larg deschisă pentru duşmanii lui.

— Eu m-am tot gândit la eunuci, a intervenit Lacoste.

— La eunuci? Adică...

Jean-Guy a schiţat un gest în poală.

— Exact. Pe vremuri, în China, unii bărbaţi se castrau intenţionat pentru a ajunge în anumite poziţii de putere.

Jean-Guy era uluit. Auzise de ceremonialul acesta, dar presupusese că era o pedeapsă, nu o decizie proprie. Cine s-ar...?

Armand, însă, a dat din cap.

— Da. S-ar putea ca varianta ta să fie mai aproape de adevăr. Ce sunt oamenii dispuşi să facă pentru putere.

Cum sunt dispuşi să se mutileze fizic, intelectual, moral pentru putere şi prestigiu.

— Şi credeţi că asta a făcut Gilbert? a întrebat Jean-Guy, străduindu-se să-şi alunge din minte imaginile sugestive.

— Cred că unii oameni, ca să obţină şi să-şi păstreze puterea, sunt în stare să facă orice, să spună orice, să păstreze tăcerea în legătură cu orice. În ultimii ani, am văzut cu toţii o mulţime de exemple. De ce n-ar fi şi Vincent Gilbert la fel? Un băiat dintr-o familie săracă, înzestrat cu un intelect extraordinar, dar paralizat de lipsa resurselor şi a conştiinţei. Graţie inteligenţei a reuşit să intre la McGill, iar busola morală îndoielnică i-a permis să şi rămână acolo.

— N-a trebuit decât să închidă ochii la tortură.

— Şi apoi, după mulţi ani, când devenise deja faimos pe plan mondial ca doctor şi filantrop, a fost ameninţat că va fi demascat. Instinctele i-au intrat imediat în acţiune.

— Deci crezi că Vincent Gilbert a omorât-o pe Debbie Schneider, a concluzionat Jean-Guy. Ca să-i ia documentul. Ca să pună capăt şantajului.

— Cred c-am găsit, în sfârşit, un motiv pentru moartea ei. E clar că Gilbert a făcut mari eforturi ca să şteargă orice dovadă a colaborării cu Cameron, distrugând toate documentele din biblioteca Osler.

— Dar n-a avut cum să pună mâna pe cererile de plată, a adăugat Lacoste. Erau în posesia unor persoane particulare.

— Probabil a presupus, pe măsură ce trecea timpul şi victimele se stingeau, că era în siguranţă. Că hârtiile acelea se pierduseră sau fuseseră distruse, i-a răspuns Gamache.

— Sau că nimeni n-ar observa ori recunoaşte numele unui amărât de asistent de cercetare, a continuat Lacoste. Însă

Abigail Robinson l-a recunoscut. Şi a venit aici ca să-l pedepsească.

Jean-Guy a încuviinţat gânditor. Imaginându-şi. Debbie Schneider îl avusese la mână pe doctorul Vincent Gilbert. Iar el nu putuse lăsa lucrurile aşa.

— Dar ar fi putut s-o omoare şi Colette Roberge, a spus Jean-Guy. Poate chiar mai curând ea! A ieşit la plimbare cu Debbie. Singure. Pe întuneric. Debbie i-o fi arătat scrisoarea şi, crezând că le este prietenă şi aliată, i-o fi spus ce aveau de gând să facă. Roberge şi-a dat seama cât de incriminatoare era scrisoarea şi a atacat-o. Apoi a aruncat hârtia în focul de tabără.

— Dar de ce ar fi făcut aşa ceva? a intervenit Isabelle. Să omoare pe cineva ca să pună mâna pe o scrisoare care n-avea nimic de-a face cu ea?

Gamache şi-a dat seama că Isabelle nu fusese de faţă la întâlnirea de-acasă de la Roberge. Nu văzuse gestul acela discret, mâna lui Gilbert zăbovind pe mâna lui Colette. Însă Jean-Guy îl văzuse.

— Fiindcă îl iubeşte pe Vincent Gilbert, a spus inspectorul.

— Serios?

Isabelle a cumpănit o clipă, apoi a adăugat:

— Dar chiar crezi că ar fi în stare să ucidă ca să-i protejeze reputaţia? Viaţa, poate. Dar reputaţia?

— Tu n-ai văzut cum e Gilbert? Reputaţia *este* viaţa lui. E tot ce i-a mai rămas.

— Cred că-i destul de clar că Abigail, probabil ajutată de Debbie Schneider, plănuia cel puţin să-l şantajeze pe Gilbert, a spus Armand. Ca să-şi răzbune mama.

— Poate şi tatăl, a completat Isabelle.

— Cum adică? a întrebat-o Armand, lăsând tacâmurile din mână.

— Când i-a murit soţia, Paul Robinson şi-a pierdut partenera, tovarăşa şi ajutorul. Pe certificatul lui de deces

scrie tot „atac de cord”, exact ca pe al ei. E foarte vag. Mă îndoiesc că povestea se termină aici. Nu a fost făcută autopsia.

— Crezi că s-a sinucis şi el? a întrebat-o Jean-Guy.

Nu era exagerat să-şi imagineze aşa ceva.

Dacă ar fi murit Annie? Dacă ar fi fost torturată şi chinuită până când ar fi cedat? Iar el ar fi fost cel care o dăduse pe mâna monstrului? Apoi ar fi murit Idola şi, din nou, tot el ar fi fost vinovat. I-ar fi dat sandviciul cu unt de arahide din cauza căruia ar fi murit.

Jean-Guy bănuia că şi lui i s-ar fi frânt inima şi ar fi cedat complet în cele din urmă. Zdrobit de durere şi de vinovăţie.

— A aşteptat până s-a făcut mare cealaltă fată.

— *Oui*, a confirmat Isabelle. Până a plecat de acasă, chiar. Tocmai se dusese la Oxford.

— Şi era în grija prietenei lui, Colette Roberge, a adăugat Armand.

Lucrurile se legau. Dacă el putea să le pună cap la cap, cu siguranţă putea şi Abigail Robinson.

— Spectrul lui Ewen Cameron pluteşte asupra întregului caz, a conchis Gamache. La fel, fantomele tuturor victimelor lui. Inclusiv ambii părinţi ai profesoarei Robinson.

Cu câţiva ani în urmă, când agentul Beauvoir de-abia venise în Secţia Omoruri şi inspectorul-şef spunea lucruri de genul ăsta, tânărul dădea ochii peste cap şi zâmbea zeflemitor.

Gamache îl ignorase şi aşteptase. Şi aşteptase. Până când, într-o zi, Jean-Guy înţelesese că oamenii nu dispăreau atunci când mureau. Erau cât se poate de vii în gândurile, în inimile, în amintirile celor rămaşi în urmă.

Şi nu era întotdeauna uşor să trăieşti alături de ei. Unele stafii aveau nevoie de ajutor.

— Câţi ani avea Abigail când a murit sora ei? a întrebat Armand.

— Avea 15 ani.

— Şi tatăl lor era singur cu Maria când a murit?

— Din câte ştim, da, i-a răspuns Isabelle. Din cauza împrejurărilor morţii, legistul i-a făcut autopsie.

— Îmi dai voie?

Armand a întins mâna, iar Lacoste i-a dat raportul autopsiei.

— Ambele, dacă nu te superi, a adăugat inspectorul-şef. Şi certificatul de deces al lui Paul Robinson.

Şi-a pus ochelarii şi a început să citească, dând din cap din când în când.

Cei doi inspectori şi-au dat seama că nu citea pe diagonală, ci cu multă atenţie.

— Poţi să-mi trimiţi variantele electronice? a rugat-o.

După ce le-a primit, le-a ataşat unui e-mail către Sharon Harris. Colega lor, medic legist. Apoi şi-a scos ochelarii şi a oftat.

— Rămâi peste noapte în Three Pines, Isabelle?

— Da. Am o cameră la pensiunea lui Olivier şi Gabri.

— Bun, a spus inspectorul-şef, uitându-se la ceas – trecuse de 11 noaptea. Cred că-i momentul să mergem la odihnă. Până mâine-dimineaţă n-o să primim niciun răspuns.

Beauvoir a pornit cu maşina spre sătuc, dar Armand simţea nevoia să ia o gură de aer curat, la fel şi Isabelle. În loc să coboare drept spre Three Pines, Armand a întrebat-o:

— Te deranjează dacă...?

Lacoste a clătinat din cap şi l-a urmat – ştia încotro mergeau. S-au oprit în dreptul băncii şi au dat la o parte zăpada pufoasă depusă în timpul zilei. În timp ce o

ştergea, Isabelle a mângâiat uşor spătarul băncii. Era prea întuneric ca să vadă cuvintele gravate acolo, dar le simţea.

Armand şi Reine-Marie instalaseră băncuţa pentru ca prietenii lor, dar şi străinii, să-şi poată trage sufletul după un drum greu. Să poată zăbovi şi admira priveliştea, apoi să-şi coboare privirea asupra căsuţelor din vale. Fumul se ridica în vălătuci leneşi din coşurile caselor, iar pe ferestrele cu montanţi din lemn se revărsa o lumină caldă. Să poată privi pinii maiestuoşi ce se unduiau în bătaia vântului, pe pajiştea din mijlocul satului.

Cei trei pini crescuţi la un loc, graţie cărora îşi primise satul numele, reprezentau un vechi cod al loialiştilor imperiali prin care le dădeau de ştire refugiaţilor epuizaţi de război că erau în siguranţă. În sfârşit.

Însă cu toate că Armand şi Reine-Marie erau cei care aşezaseră banca acolo, cuvintele gravate pe ea rămâneau un mister. Pur şi simplu apăruseră. Întâi o frază. Apoi, sub ea, încă una. Nimeni nu recunoştea să le fi scrijelit, dar Armand bănuia că putea fi Billy Williams, care, deşi era adeseori enigmatic, reuşea să se facă înţeles.

Pe una dintre stinghiile decolorate de vreme era un fragment dintr-o rugăciune.

Un om curajos să fii, într-o ţară curajoasă.

Şi dedesubt: *Surprins de valul Bucuriei*.

Nu se clintea nimic în aerul rece al nopţii. Isabelle şi Armand stăteau unul lângă altul, iar răsuflarea lor lua forma unor norişori.

Într-unul dintre norişori erau cuvintele:

— Cum mai eşti, Isabelle?

— Mai bine, a răspuns ea.

— Mai bine decât...?

— Decât înainte.

Isabelle a zâmbit şi n-a mai spus nimic o vreme.

— În ziua în care am ieşit din spital, aţi venit pe la noi. Ne-aţi făcut ceai, ne-aţi adus bunătăţi de la bistrou şi am stat de vorbă. Mai ţineţi minte?

— N-am să uit niciodată.

— Mi-aţi spus că sunteţi mai puternic decât eraţi înainte de a fi fost rănit cu câţiva ani în urmă. Mi-am dat seama că aşa era. În cazul dumneavoastră. Dar m-am temut că eu n-am să reuşesc niciodată. De-abia puteam să vorbesc sau să mă mişc singură. Aveam nevoie de ajutor şi ca să mănânc.

Cât de clară era amintirea aceea: inspectorul-şef se aşezase lângă ea şi rupsese croasantul pufos în bucăţele mici. Apoi, în loc să-i dea el să mănânce, cum făceau toţi ceilalţi, îi pusese unul dintre dumicaţi în mână şi îi strânsese degetele în jurul lui, până când reuşise să-l apuce.

Apoi, în timp ce lui Isabelle îi şiroiau lacrimi de ruşine pe obraji, îi ridicase uşor mâna la gură. Fusese nevoie de mai multe încercări. Mâncarea îi tot scăpa din mână, dar lacrimile conteniseră. Începuse să se concentreze.

Şi în cele din urmă reuşiseră.

Aplaudaseră. Ca şi cum izbutise ceva extraordinar. Şi aşa şi era.

O făcuseră din nou. Şi din nou. Până când terminase tot croasantul.

Fusese cel mai gustos lucru pe care îl mâncase în viaţa ei.

Din momentul acela, le ceruse tuturor – soţului, părinţilor, asistentelor, copiilor – să procedeze aşa. Avusese nevoie de mult timp şi trecuse prin momente de frustrare teribilă, chiar de umilinţă. Însă până la urmă reuşise să mănânce singură.

Acum s-a întors spre el. Chipul lui Armand se contura pe fundalul cerului înstelat. Nu i se mai vedea cicatricea

adâncă de pe frunte, dar, dacă ar fi întins mâna, ar fi simţit-o. Gravată lângă tâmplă.

— Tot mai am zile în care mi-e greu, a spus Isabelle.

— Şi eu. Mai ales când sunt obosit.

— Îmi găsesc greu cuvintele. Şi când le găsesc, vorbesc neclar, nu izbutesc să le pronunţ cum trebuie. Dar asta îmi aduce aminte cât de mult am progresat, cât de departe am ajuns.

— Îmi pare rău c-a trebuit să faci drumul ăsta greu, Isabelle.

Gestul ei nu-i salvase viaţa doar lui Armand, ci îi salvase pe mulţi dintre locuitorii din Three Pines. Fusese împuşcată, aproape ucisă, chiar acolo. În mijlocul lor. În bistrou. În locul în care se simţeau în siguranţă.

Însă ei ştiau foarte bine, mai bine decât majoritatea oamenilor, că nu există niciun loc în care să fii în siguranţă cu adevărat. Oricui i se poate întâmpla orice, oriunde şi oricând. Oamenii sunt cei datorită cărora eşti în siguranţă undeva. Datorită grijii lor. Bunătăţii lor. Datorită ajutorului şi uneori datorită suferinţei lor. Adesea, datorită iertării.

— Sunt mai puternică din toate punctele de vedere, i-a spus Isabelle. Dar mă simt vinovată faţă de copii. Îmi tot spun că încercarea asta i-a făcut şi pe ei mai puternici, că i-a călit. C-au văzut că orice greutate poate fi depăşită. Dar...

Dar.

— Şi ei au fost răniţi atunci, i-a terminat el gândul.

— *Oui.*

Şi-au mai ţinut unul altuia companie în tăcere o vreme, respirând adânc aerul curat, rece. Respirând cuvintele nerostite.

Până când Isabelle a rupt tăcerea:

— M-am tot gândit la Abigail. Ce a păţit mama ei este o nenorocire în urma căreia nu şi-ar putea reveni niciun copil. Nu cu adevărat, nu întru totul.

Gamache a încuviinţat, apoi s-a ridicat. Au trecut pe lângă Pădurea Nouă şi au intrat în sat. Amândoi şchiopătau un pic.

Daniel era la plimbare cu câinii – ultima plimbare pe ziua aceea. Armand li s-a alăturat, iar Isabelle şi-a continuat drumul spre pensiune.

— Tată?

— *Oui?*

— Crezi că profesoara Robinson o să aibă succes? Cu campania asta a ei, vreau să zic.

Armand s-a întors spre fiul lui. Înalt, bine făcut, ca taică-său. Puternic şi blând. Şi sensibil. Într-o bună zi, decizia finală ar fi putut cădea pe umerii lui.

Să apese butonul, să scoată aparatul din priză. Să-şi lase tatăl să moară. Să permită naturii să-şi urmeze cursul.

Dar despre ce „natură” era vorba? Natura umană? Pe asta se baza Abigail Robinson? Armand ştia că nu era întotdeauna elegantă. Sau empatică. Sau curajoasă.

Dacă i se permitea naturii umane să-şi urmeze cursul nestăvilită, unde s-ar fi ajuns?

Şi-a amintit pata de pe geam. Urma alungită de mână. Şi i-a venit o idee. S-a gândit că avea şi o credinţă copleşitoare în decenţa oamenilor. Cu toate că văzuse tot ce era mai diabolic în omenire, văzuse şi ce era mai bun. Şi credea că binele avea să iasă învingător.

— Sper că nu.

Dar era oare suficientă speranţa?

— Chiar ar fi fost aşa de grav dac-ar fi murit? l-a întrebat Daniel.

Armand l-a privit înmărmurit, fără să-i vină să creadă.

— Nu pot să cred că vorbeşti serios!

— Ba da.

Daniel i-a scrutat atent chipul.

— Îţi pare rău că i-ai salvat viaţa?

Până acum nu-l întrebase nimeni asta. Nu direct.

— Trebuia să încerc.

— Asta înţeleg. Dar regreţi? Îţi doreşti să nu fi reuşit s-o salvezi?

Armand a tras aer în piept, apoi l-a suflat încet. Nu ştia cum să-i răspundă.

— Ai mai face la fel dacă ai avea ocazia? l-a mai întrebat Daniel încet.

Armand vedea, peste umărul fiului său, dealul de lângă sat, unde se afla banca – ascunsă acum de întuneric. Iar pe bancă erau cuvintele acelea.

Un om curajos să fii, într-o ţară curajoasă.

Armand Gamache şi-a dat seama că nu mai ştie ce înseamnă curajul. Că nu mai ştie ce este „binele”.

Capitolul 37

Doctoriţa Sharon Harris era deja în bistrou, bea o cafea cu lapte şi mânca o *brioche*, când au sosit Armand, Jean-Guy şi Isabelle.

— Am crezut că ne trimiţi răspunsul prin e-mail, i-a spus Armand, aşezându-se după ce îi salutase pe Gabri şi pe Olivier. Sau că ne dai un telefon. Nu mă aşteptam să vii până aici.

— Dar nu ne plângem că ne-am întâlnit la bistrou, a completat Jean-Guy.

Dormise până târziu şi nu apucase să ia micul-dejun. Acum a comandat friganele cu bacon afumat cu arţar şi sirop de la o *cabane à sucre*[21] aflată la câteva case distanţă.

Cei doi colegi ai lui şi-au comandat cafea.

Era 8 şi câteva minute, într-o dimineaţă friguroasă de ianuarie. Soarele de-abia răsărea, iar clienţii bistroului îşi făceau apariţia pe rând. Copiii intrau deja pe patinoar, cu toate că unii mai mult cădeau decât se dădeau cu patinele. În timp ce părinţii îi aşteptau în picioare, în zăpadă, frecându-şi braţele, bătând din picioare şi uitându-se cu jind spre bistrou.

— Voiam să stăm de vorbă ca lumea, le-a explicat legista. Rapoartele pe care mi le-aţi trimis despre cele trei morţi din familia Robinson sunt... grăitoare.

— Şi ce grăiesc? a întrebat-o Isabelle.

— Că se întâmplă ceva mai complicat decât pare.

— Cum ar fi? a întrebat şi Jean-Guy.

— Cred că ştiţi deja.

Gamache i-a susţinut privirea fermă, însă n-a răspuns nimic.

— Bine, am să vă zic, a continuat doctoriţa Harris. Cred că notiţele doctorului sunt corecte. Kathleen Robinson, mama, s-a sinucis. Medicamentele care-i fuseseră prescrise sunt un tratament pentru depresie. În raport scrie că născuse cu câţiva ani în urmă, deci ar fi putut fi un caz de depresie post-partum prelungită, extremă. În cazul unui deces neobişnuit ca acesta, ar fi fost normal să aibă loc o autopsie. Dar n-a fost făcută. Presupun că explicaţia e că doctorul şi legistul ştiau exact din ce cauză murise.

Privindu-i pe cei trei poliţişti, a adăugat:

— Nu păreţi surprinşi.

---

[21] Loc în care se produce şi se prelucrează în mod tradiţional siropul de arţar în Canada.

— Nici nu suntem, i-a răspuns Lacoste. Bănuim că moartea ei a fost... provocată de ceva.

— De ce anume?

— A fost la Québec să se trateze pentru depresie. La Ewen Cameron.

Sharon Harris a făcut ochii mari, uluită.

— Am înţeles.

Şi ceea ce înţelesese era că o femeie altfel sănătoasă, fericită, care suferea de o depresie vremelnică, chiar dacă era acută, fusese dată pe mâna unui monstru. Ca s-o vindece.

Ceea ce înţelesese era că după luni întregi de tortură, Kathleen Robinson fusese trimisă acasă, la soţ şi la copii. Plecase depresivă, se întorsese deznădăjduită.

Şi se sinucisese.

— Am înţeles.

Ceea ce înţelesese era că nu fusese de fapt vorba despre o sinucidere. Fusese, moral vorbind, dacă nu şi din punct de vedere legal, o crimă.

— Dacă ştiaţi toate astea, de ce mi-aţi mai trimis rapoartele?

— Cred că ştii deja, i-a răspuns Gamache, cu o umbră de zâmbet.

Harris a pufnit uşor, amuzată.

— *Touché*.

Şi-a coborât privirea spre foile din faţa ei – rapoartele printate.

— Nu moartea doamnei Robinson era subiectul principal, nu? Asta era doar pentru context. Vă interesează celelalte două morţi. A soţului şi a fiicei. În raportul de la moartea bărbatului, a lui Paul Robinson, tot un atac de cord este menţionat. Aţi vrea să ştiţi dac-a mai fost şi altceva la mijloc? Se poate, dar n-avem cum să aflăm. În cazul lui, chiar ar fi putut fi un atac de cord. Avea 50 şi ceva de ani,

aşa că un infarct sau un atac cerebral n-ar ieşi din discuţie. În acelaşi timp, e la fel de posibil să se fi sinucis. Ca şi-n cazul soţiei, raportul e vag.

A ezitat o clipă, apoi l-a privit pe inspectorul-şef în ochi.

— Dar tu eşti şeful de la Omoruri, nu de la Sinucideri. Ce bănuieşti, de fapt, Armand?

— Asta aş vrea să-mi spui tu.

Doctoriţa a lăsat capul în jos şi a mormăit ceva ce suna a „nenorocit”.

— Bine, a continuat ea când a ridicat din nou privirea. Am să-ţi spun, dar nu oficial. Nu mă pot pronunţa oficial. Şi mă-ndoiesc că lucrurile astea mai pot fi dovedite.

Cei trei detectivi au aşteptat. Sharon Harris a mai frunzărit un pic hârtiile, aşezând una deasupra.

— Cred că moartea copilului, a Mariei Robinson, n-a fost un accident.

— Adică? a întrebat Isabelle, aplecându-se în faţă.

— Adică bănuiesc c-a fost ucisă. Cred c-a ucis-o tatăl ei, iar mai târziu s-a sinucis.

— Dar morţile au avut loc la un interval de câţiva ani.

— Aşa-i. Însă poate fi o reacţie întârziată.

— Atâţia ani? a întrebat Lacoste, sceptică.

— Când investighezi o crimă, i-a răspuns Harris, nu porneşti înapoi, nu analizezi trecutul? Ca să afli ce rană a supurat? Şi puroiul a erupt, după mai mulţi ani, şi a dus la crimă? V-am mai auzit vorbind despre asta. De ce n-ar fi la fel şi pentru o crimă... asupra sinelui? O sinucidere. Probabil că Paul Robinson a fost profund traumatizat de ceea ce i s-a întâmplat soţiei lui. Apoi, presiunea de a îngriji singur un copil cu un handicap grav. Mintea se poate frământa la nesfârşit, ajungând în nişte locuri teribil de întunecate. Puteţi s-o puneţi şi pe asta pe umerii lui Ewen Cameron.

— Stai o clipă, a întrerupt-o Beauvoir, ridicând o mână. Crezi că Robinson şi-a omorât copilul? O fetiţă neajutorată? De... de...

— De ce spun aşa ceva? Din cauza asta.

Doctoriţa i-a arătat un cuvânt cu degetul. Un singur cuvânt de pe foaia din faţa ei, îngropat – intenţionat sau întâmplător – într-un ocean de alte cuvinte.

Beauvoir s-a aplecat, studiindu-l ca şi cum ar fi examinat un cadavru micuţ.

Peteşii.

A ridicat privirea spre Lacoste, care se aplecase şi ea să vadă cuvântul. Apoi s-au uitat amândoi la Gamache. El nici nu trebuia să-l citească. Văzuse cuvântul acela cu o seară înainte. Tocmai din cauza lui îi trimisese rapoartele lui Harris, fără vreun comentariu. Ca să vadă ce avea să spună ea. Dacă avea să vadă ce văzuse el.

Peteşii.

Mici punctuleţe roşii pe chipul fetiţei. Ca nişte pistrui, doar că nu erau pistrui, după cum bine ştiau anchetatorii de la Omoruri, ci consecinţa unor hemoragii minuscule, un semn al strangulării sau al asfixierii.

— S-a înecat cu un sandvici cu unt de arahide, a spus Jean-Guy. Aşa a murit. Scrie în raport. Asta a provocat hemoragiile. Nu...

Simţea că i se răcesc mâinile şi picioarele, ca şi cum ar fi înaintat pe un strat subţire de gheaţă. Iar acum ar fi cedat sub el.

Se lupta să-şi recapete controlul. Se lupta să lase impresia că totul era în regulă.

Ça va bien aller.

Dar era copleşit de gândul că, dacă i se putuse întâmpla lui Paul Robinson, un tată atât de iubitor, i s-ar fi putut întâmpla... oricui.

— Starea copilului se înrăutăţise, a explicat Harris, privindu-l cu atenţie. La momentul respectiv, nu mai putea fi hrănită decât cu mâncare pasată. Niciun părinte nu i-ar fi dat un sandvici cu unt de arahide.

— Dar poate i l-a dat altcineva care avea grijă de ea, care stătea din când în când cu ea, a răspuns Beauvoir, ridicând un pic tonul, cu inima strânsă. Cineva care nu-i ştia la fel de bine situaţia.

— În raport scrie că era singură cu tatăl ei.

Armand şi-a mutat privirea de la Harris la Beauvoir. Ştia cum arăta spaima. O văzuse de multe ori pe chipul agenţilor tineri. Pe chipul anchetatorilor experimentaţi. Când se pregăteau pentru o misiune deosebit de periculoasă. Iar acum o vedea pe figura ginerelui său. Şi bănuia motivul.

— Concluzia mea ar fi că tatăl Mariei a sufocat-o probabil cu o pernă, apoi i-a băgat sandviciul pe gât post-mortem, le-a spus legista.

— *Non. Non*, a zis Jean-Guy, clătinând din cap. Niciun tată n-ar face aşa ceva.

Iată şi motivul.

— Cei mai mulţi n-ar face-o, i-a răspuns Armand.

Tu n-ai face-o.

Era un coşmar, cea mai cumplită frică a lui. Nu doar că avea să-i moară copilul, ci că el avea să fie cumva responsabil. Sau, Doamne fereşte, că avea să fie chiar cel care să-l omoare. Într-un moment de nebunie.

— Am mai văzut cazuri..., a început Isabelle.

— Da! s-a răstit Jean-Guy, întrerupând-o.

Nu voia să-i fie amintite lucrurile înfiorătoare pe care le văzuseră. Ce se întâmpla când oamenii reveneau la natura lor animalică. Da, uneori descopereau că un părinte îşi ucisese copilul, deşi mai des se întâmpla invers.

— Hai să ne oprim aici, a intervenit Armand. Îţi mulţumim c-ai venit, Sharon, şi că ne-ai explicat ce crezi tu că s-a petrecut.

— Le-ai văzut în raportul de autopsie, nu-i aşa, Armand? l-a întrebat Harris în timp ce se ridica. Peteşiile. De asta mi-ai trimis toate cele trei rapoarte.

— Da. Însă cum ai spus şi tu, s-a întâmplat acum mult timp. N-avem cum să dovedim nimic din toate astea.

— Dar nu văd legătura cu uciderea lui Deborah Schneider în noaptea de Revelion, a mai zis legista, luându-şi geaca de pe spătarul scaunului.

— Nici eu, a recunoscut Gamache. Doar încercăm să adunăm piese ale puzzle-ului. Cele mai multe nu ne sunt de folos.

Harris s-a întors spre Beauvoir.

— S-ar putea să ai dreptate. E posibil să fi fost un accident, nu crimă. Neavând cum să dovedim niciuna dintre variante, poate că alegem s-o credem pe cea a accidentului.

— *Excusez-moi.*

Fără să mai aştepte un răspuns, Beauvoir şi-a pus haina şi a plecat.

— Ai uitat ceva? l-a întrebat Stephen.

O ţinea pe Idola în poală şi-i citea. Din *Financial Times*.

— Da. Vreau doar să...

A întins mâinile, iar Stephen, un pic surprins, a pus-o pe fetiţă în braţele tatălui ei.

Jean-Guy a simţit răsuflarea Idolei pe gât, i-a simţit trupuşorul lipindu-se de el. Şi a ştiut că n-ar putea niciodată, absolut niciodată să-i facă vreun rău. Mai mult, rău le-ar fi făcut celor care ar fi încercat s-o rănească.

Asta uitase. Preţ de o clipă înfiorătoare. C-ar fi preferat să moară, decât să permită să i se întâmple ceva rău

oricăruia dintre copiii lui. De fapt, ar fi fost în stare să ucidă el, ca să-i apere.

Şi atunci, ce se întâmplase cu Paul Robinson?

Jean-Guy s-a dus cu micuţa în braţe în birou şi s-a aşezat la masa de lucru, la laptop.

L-a căutat pe Paul Robinson pe internet. N-a găsit mare lucru. Dar a dat de o fotografie de la o conferinţă la care participase.

Înfăţişa un bărbat la vârsta a doua. Slăbuţ, cu aer de tocilar, cu ochelari şi păr grizonant, cu papion. Stătea în faţa unui şevalet cu un afiş pe el şi zâmbea. Părea un pic caraghios chiar. Ghiduş.

Oare în momentul acela Paul Robinson se gândea să-şi omoare fiica?

Maria. Iubită, vulnerabilă. Ave Maria. Maria cea binecuvântată. Dar mai avea o fată. „Abby" din Abby Maria.

Inteligentă. Genială chiar. Care îi semăna atât de bine tatălui ei.

Abby Maria. Surori siameze. Nu le legase vreun cartilagiu sau vreo arteră. Nu aveau în comun un organ, ci un tată şi o soartă. O soartă care le lega pentru totdeauna.

Şi-a coborât privirea spre Idola, iar când a dat de ochişorii ei, fetiţa a început să chicotească.

Trăsăturile ei plate nu mai erau ale unui copil cu Sindromul Down. Ci ale fetiţei lui.

Când a ieşit din casă, Jean-Guy şi-a văzut socrul pe cealaltă parte a lacului îngheţat, privindu-i pe copiii care se jucau. Armand a ridicat capul, iar privirile li s-au întâlnit. Aşteptase. Răbdător. În frig. Îl aşteptase pe el.

Nu şi-au vorbit, au pornit pe drumul scăldat în razele soarelui, urcând dealul spre Auberge. Au trecut pe lângă capelă. Pe lângă Pădurea Nouă. Pe lângă bancă.

Un om curajos să fii, într-o ţară curajoasă.

Reine-Marie trecuse de jumătatea drumului spre casa lui Enid Horton, având cutia pe bancheta din spate a maşinii, când a încetinit. A oprit cu totul. Şi s-a întors din drum.

A parcat în faţa hotelului, a intrat şi a găsit-o pe Haniya Daoud la fereastră, privind întinderea nesfârşită de zăpadă, cu braţele strânse în jurul corpului.

Fără să se întoarcă, i-a zis:

— E aşa de albă! Şi de rece. Totul pare mort. Nu înţeleg de ce ar vrea cineva să trăiască aici.

A tuşit, iar Reine-Marie s-a oprit imediat. Apoi a trebuit să-şi reamintească singură că o tuse nu mai era o ameninţare. Un strănut nu mai era un atac.

Vaccinul funcţionase. Aceasta era una dintre marile experienţe împărtăşite pe tot globul: boala şi vaccinul. Cu toate acestea, a trebuit să se forţeze să înainteze, să meargă lângă tânăra cu guturai.

— Voltaire a descris Canada drept *quelques arpents de neige*, a spus Reine-Marie. Câteva hectare de zăpadă. Era, bineînţeles, o descriere dispreţuitoare. O insultă.

— Să nu vă supăraţi. N-am vrut să vă insult căminul.

Reine-Marie a zâmbit.

— Cred că ştiţi diferenţa dintre o insultă şi un compliment.

Apoi s-a uitat şi ea pe geam. Acolo unde Haniya Daoud şi Voltaire vedeau câteva hectare de zăpadă şi de nefericire, ea vedea săniuş. Schi. Rachete de zăpadă. Meciuri de hochei pe lacuri îngheţate. Odihna lângă foc, cu o ciocolată caldă, în timp ce viscolul se izbea de ferestre şi de ziduri. Exista ceva mai reconfortant decât să stai comod, în siguranţă şi la căldură, când afară vuia vântul?

— Ştiţi, fiecare fulg de zăpadă este unic.

— Zău?

N-ar fi putut manifesta mai puţin interes de atât.

— *Oui.* A demonstrat-o un tip pe nume Fulg-de-nea Bentley acum mai bine de-un veac. Era din Vermont, locuia destul de aproape de sătucul nostru. Adora pădurea şi era fascinat de nou inventata fotografie. A găsit o modalitate de a surprinde câte un singur fulg. Nu pare mare lucru, dar încearcă să prinzi unul singur, d-apoi să-l surprinzi cu aparatul de fotografiat! Iar fotografiile lui sunt uluitoare. Minunat de frumoase. Abia atunci au putut confirma oamenii de ştiinţă ceea ce bănuiseră. Că fiecare fulg este unic. Există trilioane de fulgi.

S-a întors spre Haniya şi a continuat:

— Fiecare este unic. Fiecare este splendid. Fiecare este o micuţă operă de artă. Imaginaţi-vă!

— Îl chema Fulg-de-nea?

— Nu, îl chema Wilson. Fulg-de-nea e o poreclă afectuoasă.

Reine-Marie s-a întors din nou spre priveliştea de dincolo de geam.

— Fără stratul ăsta gros de zăpadă, ar muri recoltele, florile, chiar şi multe dintre animale. Funcţionează ca un strat de izolare în faţa îngheţului ucigător. Apoi vine primăvara şi se topeşte. Aur lichid, aşa îi spun fermierii. Se roagă să aibă cât mai mult, din belşug. Perspectiva e un lucru tare interesant, *non*?

— Poftim? i-a răspuns Haniya. N-am mai fost atentă. Tot despre zăpadă vorbeaţi? Sunt aici de trei zile, şi oamenii nu vorbesc decât despre vreme.

— Şi despre crime.

— Da, par să meargă mână-n mână.

Reine-Marie a oftat lung, iar răsuflarea ei a aburit geamul. Deşi era conştientă că putea fi o greşeală îngrozitoare, tot a spus-o.

— Am de făcut un lucru delicat, poate chiar neplăcut, şi mă întrebam dacă aţi dori să mă-nsoţiţi.

Sprâncenele Haniyei aproape c-au dispărut sub hijabul mov-deschis.

— De ce?

Era, bineînţeles, o întrebare excelentă.

De ce? s-a întrebat şi Reine-Marie.

— Pentru că nu cred că-i bine să staţi singură. Pentru că le-aţi putea distrage un pic atenţia celor cu care am treabă.

— Fiindcă sunt de culoare?

— Fiindcă sunteţi enervantă. Aşa, eu o să par mult mai plăcută.

Haniya a izbucnit în râs, apoi a chibzuit.

— Nu văd de ce nu. N-am ce face decât să mă uit la asta, a spus ea, făcând un semn spre întinderea înzăpezită.

În timp ce o urma pe Reine-Marie spre maşină, a luat în palmă un pic de zăpadă şi s-a uitat lung la fulgii adunaţi în mănuşa ei. Apoi a încercat să separe unul dintre ei de grămăjoară. Nu a reuşit. A plecat capul, încercând să vadă modelul fiecărui fulg, însă răsuflarea ei caldă i-a topit înainte să apuce să distingă ceva.

A ridicat capul, privind nămeţii şi troienele de zăpadă. S-a uitat la stratul de zăpadă care stătea în echilibru pe ramurile copacilor şi care se depusese pe acoperişul hotelului, pe maşini, pe zidurile din piatră. Hectare peste hectare de zăpadă.

Urcându-se în maşina în care încă era cald, Haniya şi-a dat seama că era un motiv pe care Reine-Marie Gamache nu îl invocase atunci când o invitase s-o însoţească.

Pentru că te plac.

I se spusese că este curajoasă. Remarcabilă. I se spusese că este neobosită şi o sursă de inspiraţie. I se spusese că este o eroină. Toate, lucruri adevărate, era conştientă de asta.

Însă nimeni nu-i spusese că o consideră o bună prietenă.

Pe drum, Reine-Marie i-a povestit despre Enid Horton şi despre angajamentul de a-i ajuta copiii să sorteze lucrurile lăsate în urmă, înainte de a vinde casa.

— Aţi spus că s-ar putea să fie neplăcut. De ce? Aţi descoperit ceva?

Reine-Marie i-a spus despre maimuţe. Despre colecţia aceea bizară. Despre cărţi şi despre desene. Despre ce găsise scrijelit pe zidul din dormitor.

Însă nu şi despre Ewen Cameron. Simţea că trebuie să le povestească întâi copiilor lui Enid despre el.

— Maimuţe? a răspuns Haniya, clătinând din cap. Şi acum trebuie să le daţi vestea că mama lor era sărită de pe fix. Şi m-aţi adus şi pe mine, ca pe un exemplu de persoană ţăcănită?

Reine-Marie a parcat în faţa casei de cărămidă de lângă Cowansville.

— V-am adus ca dovadă a faptului că ne putem vindeca chiar şi după ce trecem prin lucruri cumplite.

— Credeţi că eu m-am vindecat? a întrebat-o Haniya, râzând. Credeţi că sunt întreagă?

S-a întors pe scaun, privind-o pe Reine-Marie în ochi.

— Ceea ce vedeţi este o farsă, o străduanie inutilă. Sunt alcătuită din fragmente, din bucăţi rămase pe jos, din cioburile altor oameni distruşi. Un braţ de aici, un picior de colo. O amintire, o năzuinţă, o dorinţă. Cusute laolaltă în aşa fel încât să par o fiinţă – însă nu prea sunt.

— Creatura din *Frankenstein*.

Haniya a izbucnit în râs.

— Şi eu, care credeam c-o să încercaţi să mă consolaţi. C-o să-mi spuneţi că nu e aşa. Că sunt întru totul umană şi frumoasă. În schimb, m-aţi făcut monstru.

— Nu creatura era monstrul, i-a răspuns încet Reine-Marie. Ci doctorul.

I-a zâmbit tovarăşei ei şi a continuat:

— V-am spus c-o să fie neplăcut şi tot aţi venit, ca să-mi ţineţi de urât. Asta înseamnă o fiinţă umană. Chiar sunteţi frumoasă. Şi sunteţi curajoasă.

Şi, şi, a aşteptat Haniya, *îmi sunteţi prietenă.*

Cum Reine-Marie n-a rostit cuvintele, tânăra s-a întors să se uite pe geam.

— Spuneţi că zăpada asta a dumneavoastră ascunde tot felul de lucruri frumoase. Că le ţine în viaţă. Dar am bănuiala că ascunde şi lucruri îngrozitoare. Lucruri care ar fi mai bine să rămână moarte sau cel puţin ascunse.

S-a întors din nou spre Reine-Marie şi a continuat:

— Perspectivă. Cine ştie care-s monştrii? Şi unde sunt îngropaţi?

Reine-Marie a coborât din maşină întrebându-se dacă era pe cale să facă o greşeală spunându-le celor din familia Horton adevărul îngropat pe care îl descoperise. Despre mama lor. Şi despre maimuţe. Şi despre monstrul epocii moderne.

Poate că Haniya avea dreptate. Unele lucruri nu trebuie aduse la lumină. Unele adevăruri pot rămâne nerostite.

Capitolul 38

— Cred că ştiu ce s-a întâmplat, a spus Jean-Guy, aşezându-se la masa lungă.

Se aflau din nou în subsolul de la Auberge. Zăpada depusă în timpul zilei fusese viscolită, iar acum acoperea cu totul ferestrele şi ascundea lumina soarelui.

În timp ce vorbea Jean-Guy, pereţii din piatră rugoasă ai fostei case Hadley parcă se aplecau spre ei. Spectrele prizoniere în ziduri păreau nerăbdătoare să afle cum putea un tată să-şi ucidă copila nevinovată.

— *Oui?* a întrebat Armand, aplecându-se şi el.

— Nu cred că Paul Robinson şi-a omorât fiica.

Armand a ridicat din sprâncene. Îl îngrijora Jean-Guy, dar era dispus să asculte.

— Continuă.

— Cred c-a salvat-o pe Abby.

Şi-a mutat privirea de la Armand la Isabelle şi a citit în ochii amândurora scepticism şi uluire. S-a grăbit să le explice.

— Cel puţin aşa a crezut el. Mi-a venit ideea adineauri, când eram cu Idola. Nu i-ar fi făcut niciodată vreun rău Mariei...

— Adică, tu nu i-ai face niciodată vreun rău Idolei? l-a întrebat Armand.

Frustrat, Jean-Guy s-a întors spre el.

— Nu, mă rog, parţial, da. Uite ce e, recunosc, e greu să-mi ţin separate sentimentele faţă de Idola de ceea ce a pătimit, probabil, Paul Robinson. Şi nu zic că nu-i el vinovatul.

— Dar ce zici? l-a întrebat Armand, nedumerit.

— Zic că sunt de acord cu voi. Paul Robinson era epuizat. Secătuit. Cred că şi-a dat seama că starea Mariei se agrava şi, obosit şi confuz, a făcut un gest care la momentul respectiv i s-a părut o decizie bună, dar pe care l-a regretat imediat. Cred că-ntr-un moment de pură nebunie, nu s-a gândit c-o omoară, ci o eliberează. Şi pe ea, şi pe sora ei. Că le separă, în sfârşit. Abby Maria nu

mai exista. Cred că el considera că-şi izbăvea ambele fiice. Uneia îi oferea linişte, iar celeilalte, o viaţă în adevăratul sens al cuvântului.

I-a privit din nou cu atenţie, încercând să le descifreze expresiile.

S-a lăsat tăcerea – Armand şi Isabelle, amândoi părinţi, îşi imaginau clipa în care Paul Robinson privise hăul ce se căsca în faţa lui.

Nu le era cu totul necunoscut. Şi nu exista doar în cazul părinţilor ai căror copii sufereau, ci şi în cazul copiilor adulţi ai căror părinţi erau extrem de fragili. În cazul soţilor. Al prietenilor. Când era la mijloc o durere interminabilă. O suferinţă cumplită. Când finalul era inevitabil, dar dura prea mult să sosească.

Erau apăsate butoane, erau oprite aparatele pentru respirat. Bolnavii erau ţinuţi de mână, se murmurau rugăciuni, promisiuni şi vorbe de bun-rămas.

Dar ce se întâmpla atunci când suferinţa continua? Sau când nu exista niciun buton care să poată fi apăsat? Când nu exista decât o persoană dragă, care era nimicită de o durere incontrolabilă şi care implora să fie ajutată?

Ce se întâmpla când Natura nu se grăbea deloc? Când nu fusese dată la timp permisiunea pentru sinuciderea asistată?

Era necesar un imbold?

Oare mila suna ca un pas domol în toiul nopţii? Oare arăta ca o seringă? Ca o pernă?

Dar era întotdeauna milă?

Dacă-l priveai dintr-un anume unghi, într-o anume lumină, nu devenea îngerul blând o fiinţă îngrozitoare? Nu scăpa un om iubit de o suferinţă chinuitoare, ci voia chiar el să scape de o bătaie de cap? Nu asta era chiar dezbaterea în care erau acum încleştaţi cu toţii, mulţumită

lui Abigail Robinson şi campaniei ei pentru eutanasia obligatorie?

Nu fusese folosit niciodată cuvântul „povară”, dar plutea în aerul fetid. Doar un om inconştient ar fi refuzat să-l recunoască. Să-l audă.

Doar un inconştient şi un neghiob ar fi rămas surzi în faţa şoaptelor de pe coridoarele puterii, acum încurajate de succesul profesoarei Robinson, că majoritatea victimelor din pandemie avuseseră comorbidităţi. Că ar fi murit, oricum, în curând.

Poate, şopteau vocile acelea, n-a fost chiar un lucru rău. Poate că era o binecuvântare. Poate că pandemia le făcuse, fără să vrea, un serviciu. Eliberase nişte spaţiu, îi eliberase pe ceilalţi, dându-le şansa să-şi trăiască viaţa.

Toţi se grăbeau să declare sus şi tare că ceea ce se întâmplase era sfâşietor. Dar de fapt, în particular, considerau tragediile din pandemie o simplă selecţie naturală. Fuseseră sacrificaţi cei mai slabi.

Armand Gamache nu era nici neghiob, nici inconştient. Auzea şoaptele. Şi fusese martorul aşa-zisei mile. Îi simţise duhoarea. Văzuse urma de mână de pe geam. Dâra arcuită. Ca o batjocură la adresa curcubeielor desenate de copiii din toată lumea.

Şi ştia că acea comorbiditate, infirmitatea despre care vorbeau cu toţii, nu era a celor care muriseră, ci a celor care îi lăsaseră să moară.

Iar acum avea să se transforme dintr-o greşeală tragică într-un gest calculat.

Unde era mila acum, se întreba el, şi cum arăta? Unde era curajul acum şi cum arăta?

— Vrei să spui că Paul Robinson şi-a omorât fiica din bunătate? a întrebat Lacoste.

Beauvoir a încuviinţat, apoi a clătinat din cap.

— Nu. Mă rog, parţial. Da. Cred că asta a fost justificarea lui. Dar, de fapt, de vină a fost epuizarea. Pur şi simplu nu mai putea trăi aşa.

— Deci o sufocă pe Maria, a încercat Lacoste să-i continue raţionamentul, în timp ce Beauvoir şi Gamache au păstrat tăcerea. Apoi, mulţi ani mai târziu, se sinucide. Un fel de execuţie. O pedeapsă cu moartea pe care şi-a impus-o singur, din cauza a ceea ce a făcut?

— *Oui*, i-a răspuns Beauvoir. O mai avea pe Abigail în grijă, aşa c-a aşteptat până când a ajuns ea la Oxford. Departe de casă. În siguranţă, alături de Colette Roberge.

La auzul acestui nume, Gamache a ridicat privirea. Însă n-a spus nimic. Reflecta. În cele din urmă, a ridicat mâinile a neputinţă.

— Habar n-avem ce s-a întâmplat, de fapt. Profesorul Robinson a omorât-o pe Maria? Poate. Nu vom afla niciodată cu certitudine. Haideţi să ne concentrăm asupra crimei despre care ştim mai multe.

Cu toate acestea, pe măsură ce treceau orele, Gamache nu izbutea să scape de gândul acela. De convergenţa celor întâmplate. Şi de gândul, de sentimentul că, de fapt, toate contau. Că, datorită lui Beauvoir, porniseră de-a lungul firului care unea toate cele petrecute. Că fiecare pas conta. Că totul îi adusese aici. Într-un subsol, anchetând uciderea brutală a lui Debbie Schneider.

Dar simţea şi că făcuseră o greşeală undeva, pe drum. Ceva nu era în regulă. Şi de-asta nu ajunseseră direct la criminal. Direct la ceea ce se întâmplase cu două seri înainte, când, în timp ce admirau cu toţii artificiile care luminau cerul, la doar câţiva metri de ei era ucisă o femeie.

Isabelle a primit apelul video programat de la Nanaimo, aşa că s-a scuzat şi, întorcându-se la biroul ei şi punându-şi căştile, a răspuns.

— Inspectoarea Lacoste?

Pe ecran a apărut imaginea unui bărbat de vârsta a doua, îmbrăcat în civil.

— Sunt sergentul Fillmore. Barry.

— *Salut*, Barry. Eu sunt Isabelle. Mulţumesc că ţi-ai făcut timp să mă ajuţi.

— Nicio problemă. Începem?

Detectivii din Nanaimo trecuseră deja o dată prin lucrurile din casa lui Debbie Schneider, însă Isabelle voia să vadă totul cu ochii ei. Întotdeauna i se părea interesant şi chiar revelator spaţiul intim al victimei sau al suspectului. De fapt, îi plăcea pur şi simplu să se uite prin casele oamenilor; adeseori mergea seara la plimbare prin cartier cu copiii, sperând să poată trage cu ochiul în sufrageriile luminate.

Acum a apăsat pe butonul de înregistrare şi a privit cu atenţie, în timp ce sergentul Fillmore o purta prin casa modestă din Nanaimo. Două dormitoare. O bucătărie minusculă. În living erau un televizor şi nişte mobilă bună, dar demodată, din câte vedea Isabelle. Probabil moştenită de la părinţi. Pe măsuţe şi pe rafturile cu cărţi erau fotografii înrămate.

Era o casă ordonată. Comodă. Aşa cum o lăsase o persoană care se aştepta să se întoarcă.

Ultima oprire a fost în locul pe care îşi dorea, de fapt, Isabelle să-l vadă. Cel de-al doilea dormitor fusese transformat în birou şi era mai puţin ordonat decât restul casei. Fillmore i-a arătat o imagine de ansamblu, apoi s-a întors spre masa de lucru.

— Sertarul de sus era încuiat când am venit prima oară. A trebuit să spargem broasca.

— Dar parcă nu era mare lucru în el, din câte ţin minte.

— Nu. L-am golit pe birou, i-a răspuns bărbatul, îndreptând telefonul spre mormanul de lucruri.

Erau câteva cărţi poştale, felicitări şi tot felul de articole de papetărie. O agendă ascundea parţial fotografia peste care nimerise.

— Ai putea să-mi arăţi mai bine fotografia, te rog?

Sergentul a scos poza de sub agendă, iar expresia lui Isabelle s-a îmblânzit. Surprinzător, fotografia o înfăţişa pe Maria. Şi nu doar pe ea – în cadru mai erau Debbie, foarte tânără, Abby şi un bărbat care nu putea fi decât Paul Robinson. Erau cu toţii adunaţi în jurul scaunului cu rotile şi zâmbeau.

— Poţi împacheta tot ce avea în birou şi să-mi trimiţi cât mai repede?

— Bine, i-a răspuns bărbatul, însă nu părea încântat.

— *Merci*.

După ce a închis, Isabelle a analizat din nou filmuleţul, punând pauză când a ajuns la fotografie. A făcut o captură de ecran şi a printat câteva exemplare. Apoi a privit lung imaginea aceea.

Poza fusese făcută la malul oceanului, într-o zi însorită de vară. Abigail şi Debbie aveau probabil vreo 15 ani, iar Maria, în jur de nouă.

Lacoste s-a uitat cu multă atenţie la fetiţa aceea cu ochii mari, căprui, şi trupul contorsionat. Să fi fost ultimul ei an de viaţă? Ultima lună? Ultima săptămână? Potrivit raportului legistului, murise la 27 august. Într-o zi însorită de vară? Isabelle s-a lăsat pe spate şi a rămas cu privirea aţintită asupra mesei de lucru. De ce, s-a întrebat ea, rămăsese fotografia aceasta ascunsă şi nu se afla alături de celelalte? Părea cât se poate de nevinovată. Arăta ca oricare altă fotografie de familie. Banalitatea ei o fascina.

Paul Robinson era aplecat, îşi apropiase faţa de chipul Mariei. Zâmbind. Nu avea expresia unui bărbat care se afla pe marginea prăpastiei. Nu părea epuizat, în pragul unei

căderi nervoase. Nu părea să contemple ceva de neconceput.

Părea fericit, chiar relaxat. Însă Isabelle ştia că, deşi o fotografie poate face cât o mie de cuvinte, cele mai multe dintre ele sunt nişte minciuni. Sau, cel puţin, sunt înşelătoare.

Şi ea zâmbise în fotografii, în timp ce sufletul îi fierbea de agitaţie. Ori fusese tristă. Sau plictisită. Oamenii au pornirea reflexă de a zâmbi în poze. Nu înseamnă aproape nimic.

Cu toate acestea, în fotografia din faţa ei domnea o atmosferă destinsă.

Relaxat, Paul Robinson ţinea o mână pe spătarul scaunului Mariei, iar pe cealaltă, pe umărul lui Abigail. Protector.

Trei dintre cei patru oameni din fotografie muriseră între timp. O moarte aparent accidentală, o posibilă sinucidere şi o crimă care avusese loc cu nici două zile în urmă.

Inspectoarea Lacoste avea certitudinea că totul începuse cu doi oameni care nu apăreau în fotografie.

Tragediile începuseră cu experimentele cumplite de control al minţii umane desfăşurate în văzul lumii, la una dintre marile universităţi de pe continentul american. De un ilustru nebun. Şi de un rezident care devenise unul dintre cei mai apreciaţi oameni de ştiinţă ai Canadei. Un vindecător. Un filantrop.

Iar când găsise printre lucrurile tatălui ei scrisoarea de la Allan Memorial semnată de Vincent Gilbert, Abigail Robinson avusese aceeaşi certitudine. Şi cum nu avea ce să-i facă lui Cameron, se îndreptase spre Gilbert.

Încercase acesta, cu o lovitură necruţătoare, să scape de ameninţare?

Isabelle s-a ridicat şi a început să măsoare încăperea cu paşi largi.

Jean-Guy era la biroul lui, ţinându-şi echilibrul pe cele două picioare din spate ale scaunului, în aşa fel încât picioarele din faţă nu atingeau podeaua. Se legăna uşor, cufundat în gânduri. Se legăna şi privea monitorul gol al calculatorului.

De ce fusese ucisă Debbie Schneider?

De ce nu Abigail Robinson sau Sfântul Nesimţit? De ce s-o fi omorât cineva pe Debbie?

Trebuia să fi fost o greşeală. Probabil că Robinson fusese, de fapt, ţinta asasinului.

Dar dacă nu era aşa? Dacă *madame* Schneider era cea pe care voise ucigaşul s-o omoare? Dacă ştia ceva compromiţător? Dacă văzuse ceva compromiţător? Dacă avea o dovadă compromiţătoare?

Singura teorie viabilă de până acum era că Vincent Gilbert, disperat să facă rost de scrisoarea care-i dovedea legătura cu Ewen Cameron, o ucisese pe *madame* Schneider, apoi arsese scrisoarea odată cu arma crimei.

Dar n-avea sens.

Mai existau şi alte scrisori. Găsiseră deja una printre lucrurile lui Enid Horton. Probabil că aveau să apară şi altele, pe măsură ce victimele îmbătrâneau şi începeau să moară, iar podurile caselor lor erau debarasate.

În plus, Debbie nu era singura care ştia despre legătura dintre cei doi doctori. Şi Abigail Robinson ştia, iar ea era forţa principală. Uciderea lui Debbie nu rezolva absolut nimic.

Nu. Poate că Vincent Gilbert era un pic excentric, dar era mult prea inteligent, mult prea viclean, avea un instinct de supravieţuire mult prea dezvoltat ca să omoare pe cineva dintr-un asemenea motiv. Fără motiv, în esenţă.

Dacă Debbie Schneider fusese într-adevăr victima vizată de ucigaş, trebuia să fi existat un cu totul alt motiv. Unul la care nu se gândiseră încă.

Beauvoir s-a ridicat şi a început să măsoare încăperea cu paşi mari.

Abby Maria. Abby Maria.

Cuvintele acestea îl bântuiau pe Gamache, perturbându-i gândurile în timp ce recapitula informaţiile despre asasinarea lui Debbie Schneider.

Le-a izgonit din minte şi s-a concentrat din nou, analizând ceea ce ştiau. Dovezile pe care le aveau.

Abby Maria. Iar apărea numele. Iar apărea ea. Fetiţa.

În cele din urmă, frustrat, şi-a scos ochelarii de citit şi s-a dat bătut. S-a ridicat de la birou şi a început să măsoare încăperea cu paşi largi, cu mâinile la spate.

Abby Maria. Ave Maria. Ce-mi scapă?

Îşi dădea seama că era o persoană pe care n-o luase în considerare cu adevărat. În treacăt, da, însă nu serios. Iar acum venise momentul s-o facă.

Colette Roberge.

Ea era numitorul comun. Persoana în jurul căreia se învârtea totul.

Îl cunoscuse pe tatăl lui Abigail suficient de bine încât acesta să-şi lase fiica în grija ei. Fusese mai mult decât un mentor, fusese un părinte-surogat pentru tânăra aflată atât de departe de casă. Ea o consolase atunci când primise vestea cumplită a morţii tatălui ei.

Mulţi ani mai târziu, Abigail avusese suficientă încredere în Colette încât să-i trimită chiar înainte de publicare controversatul raport pentru Comisia Regală.

Iar Colette i-l dăduse apoi lui Vincent Gilbert. Şi cu toate că amândoi se declarau ultragiaţi de recomandările statisticienei, niciunul nu făcuse ceva pentru a o opri.

În timp ce inspectorul-şef se plimba de colo-colo prin subsol, mintea lui pornea pe acest drum nou. Un drum pe care până acum aproape că-l ignorase, în favoarea suspecţilor evidenţi, Abigail Robinson şi Vincent Gilbert.

Însă acum simţea că, în sfârşit, se apropia. Se apropia tot mai mult. De adevăr.

Roberge nu numai c-o invitase pe Abigail în Québec, o invitase şi să ţină prelegerea. O invitase să stea la ea acasă.

Le invitase pe amândouă, pe Abigail şi pe Debbie.

Şi apoi făcuse acel fatidic ultim pas necesar. Colette Roberge le invitase la petrecerea de Revelion.

Ca s-o ademenească spre Gilbert, iar acesta să poată pune capăt cruciadei pentru eutanasie în masă, oprind-o pe iniţiatoare?

Ucizi femeia. Ucizi ideea.

Haniya Daoud îşi susţinuse nevinovăţia spunând că era conştientă de faptul că uciderea unui om nu-i neutraliza şi ideea. Adeseori, chiar îi conferea şi mai multă putere, transformându-i creatorul într-un martir.

Poate că, disperat, Vincent Gilbert crezuse că asta era singura variantă pe care o mai avea.

Şi atunci, de ce murise Debbie Schneider, şi nu Abigail Robinson? Le confundase ucigaşul? Sau ea fusese ţinta atacului?

Mai era, bineînţeles, şi chestiunea scrisorii, a posibilului şantaj ca mobil al crimei.

Gamache a clătinat din cap. Nu. Gilbert şi-ar fi dat seama că, şi dacă Debbie ar fi avut scrisoarea la ea, moartea ei n-ar fi rezolvat nimic. Ştia şi Abigail despre colaborarea lui cu Ewen Cameron.

Existau şi alte scrisori, puteau ieşi şi ele la lumină oricând. Cum se întâmplase cu scrisoarea lui Enid Horton.

N-ar fi trebuit ca Debbie Schneider să moară. Abigail Robinson ar fi trebuit să fie în locul ei, din cauza campaniei pe care o iniţiase. Sau Vincent Gilbert, ucis de Abigail ca răzbunare.

Nu avea niciun sens. Sau poate că avea.

Îi scăpa lui ceva. Clipise ori poate că se uitase pentru o clipă în altă parte, distras, şi nu văzuse un semn nespus de mic.

Singurul lucru care părea clar era faptul că, fără Colette Roberge, nu s-ar fi întâmplat nimic din toate astea. Abby şi Debbie s-ar fi aflat în Nanaimo, intrând entuziaste în noul an.

Gamache a închis ochii. Acum se afla în adâncul unei peşteri cufundate în întuneric. Auzea nişte paşi grăbiţi – adevărul fugea de el, ascunzându-se. Dar era acolo, cu el, şi simţea că e aproape. O simţea în inimă, în firele de păr de pe ceafă. În aerul stătut, lipicios care-i umezea pielea.

A lăsat capul pe spate, concentrându-se, tot cu ochii închişi. A tras adânc aer în piept şi l-a ţinut o clipă, apoi a răsuflat încet. Numele Abby Maria a plutit din nou spre el.

Abby Maria.

Un nume rostit pentru prima oară de mama lor, un nume care le legase pe cele două surori. Câteva decenii mai târziu, îl rostise Debbie Schneider în sala de sport a universităţii, apoi în casa lui Colette Roberge, după atac.

A inspirat iarăşi. A ţinut aerul. A expirat.

Rămâi pe poziţii. Nu da înapoi. Ce este în peştera asta, lângă tine? Ce încearcă să-ţi scape printre degete? Îi auzi ghearele, zgârie pereţii, vrea să fugă, să evadeze.

Abby Maria.

Debbie rostise din nou numele acela la petrecerea de Revelion. Şi, cel mai grav, o auzise şi Vincent Gilbert. Batjocorise aluzia clară la Ave Maria. Să fii bine, Maria.

De asta fusese ucisă Debbie? Ca Maria să rămână un secret? Ca să nu se vorbească despre sora bolnavă, cumplit de infirmă a lui Abigail, şi astfel să nu-i fie afectată campania?

Dar nu-ţi omori cea mai bună prietenă doar fiindcă i-au scăpat câteva cuvinte incomode, ceva ce ar fi putut afla

oricine ar fi căutat nişte informaţii despre tine. Maria Robinson nu era un lucru ruşinos, încuiat într-un pod plin de pânze de păianjen. Mulţi membri ai comunităţii ştiau despre ea. Nu, era vorba de un secret, dar nu era legat de viaţa Mariei. Ci de moartea ei.

Acesta să fi fost răspunsul? Acesta să fi fost secretul pe care se străduia Abigail cu disperare să-l ascundă? Că iubitul ei tată era un ucigaş? Şi de fiecare dată când pomenea numele Abby Maria, Debbie scotea la lumină secretul ăsta, fără să vrea?

Ce s-ar fi întâmplat dacă mass-media ar fi început să caute informaţii? Dacă ar fi găsit certificatul de deces al Mariei. Dacă ar fi văzut cuvântul acela. Peteşii. Şi ar fi început să pună întrebări. Despre tatăl ei. Despre ceea ce se întâmplase de fapt.

Căzut pe gânduri, rătăcind în peşteră, Gamache a simţit ceva alunecându-i pe obraz. Şi-a adus brusc aminte unde se află. A deschis imediat ochii – aproape că se aştepta să fie faţă în faţă cu un şarpe.

Dar n-a văzut decât ţevi. Şi un cablu care atârna de la un bec din tavan. Simţind că inima îi bate nebuneşte, a lăsat capul în jos, şi-a liniştit respiraţia şi a privit peretele zgrunţuros din faţa lui. Iar peretele i-a întors privirea. Îl provoca. Îl batjocorea. Părea că vechea clădire îl întreabă care dintre ei este, de fapt, cel captiv.

S-a uitat în altă parte şi a încercat să-şi aducă aminte la ce se gândea.

Era ceva despre Colette? Nu. Nu chiar. Poate.

A străbătut din nou încăperea lungă şi şi-a înşfăcat geaca.

— Mă duc să iau un pic de aer.

În drum spre ieşire, a încercat să regăsească gândul acela.

Lumina l-a izbit în plin, iar Armand s-a întors cu faţa spre soare, inspirând adânc aerul rece, curat. Dinspre sătuc se auzea hărmălaia copiilor care râdeau, iar de pe deal răsunau ţipetele de încântare ale celor care-şi dădeau drumul cu sania.

Şi pe fundalul acelor strigăte de fericire, l-a găsit. Gândul pe care-l pierduse. Abby Maria.

Sora eliberată de suferinţă. Cealaltă, eliberată ca să-şi trăiască viaţa.

Firul acelui gând era fragil. Subţire şi întins la maximum. Armand avea sentimentul că, dacă trăgea prea tare, sau prea curând, avea să se destrame.

Dar dacă era foarte, foarte atent, la celălalt capăt îl putea găsi pecriminal.

Capitolul 39

Reine-Marie şi Haniya stăteau amândouă pe o cutie mare, în timp ce Susan şi James Horton stăteau fiecare pe cutia lui.

Erau în living, înconjuraţi de cutii pentru împachetat, ziare şi role de scotch.

— Ar fi trebuit să v-o aduc înapoi mai curând, a recunoscut Reine-Marie, punând mâna pe cutia mai micuţă, plină cu lucrurile mamei lor. Dar, ca să fiu sinceră, am fost prea curioasă.

— În legătură cu maimuţele, i-a răspuns Susan. Am deschis cutiile pe care ni le-aţi lăsat, şi James s-a uitat la peretele de lângă patul mamei.

Fratele ei era tăcut. Însă fierbea.

Oare ştie? s-a întrebat Reine-Marie. Era suficient de mare încât să şi-o fi amintit pe mama lui dinainte, apoi pe mama lui de după?

Ştia ce se afla în cutia din faţa lor? Secretul de familie care, cumva, aşa cum se întâmplă adesea cu secretele, se transformase în ruşine?

— De ce a făcut aşa ceva? a întrebat-o Susan. De ce a desenat atâtea maimuţe? Chiar şi când era pe moarte? Nu înţeleg.

Haniya Daoud s-a foit, încercând să se aşeze mai bine, dar în felul acesta a împins-o pe Reine-Marie mai aproape de margine.

Le-o prezentase pe Haniya, dar nu le explicase cine era. Judecând după expresia lui, părea că James o recunoscuse vag, dar nu-şi dădea seama de unde anume o ştia.

Susan însă se holba pur şi simplu la ea. Nu reuşea să treacă peste faptul că era desfigurată de cicatrici.

Acum, fratele şi sora aşteptau ca Reine-Marie să spună ceva constructiv.

Armand îşi lăsase picioarele să aleagă încotro s-o ia, permiţând astfel minţii să se concentreze asupra direcţiei în care să pornească gândurile.

Acum era în pădure, iar bocancii i se afundau în zăpada moale de pe cărare. Era linişte. Pace.

Abby Maria. Ave Maria. Cea plină de har. Binecuvântată eşti tu.

Să fii bine, Maria.

Şi-a lăsat gândurile să curgă libere, neîngrădite de logică.

Ça va bien aller. Totul va fi bine. Maria.

Gamache s-a oprit, a ridicat privirea şi a văzut unde îl aduseseră picioarele, unde îl adusese firul acela fragil. Era în faţa cabanei pustnicului. Casa Sfântului Nesimţit.

Pe acoperiş era un strat gros de zăpadă. Nu ieşea fum din coş. Nu se vedea nicio lumină la ferestre. Niciun semn de viaţă. Şi cu toate acestea, căbănuţa nu părea abandonată sau pustie. Lăsa impresia că aştepta să se întoarcă Vincent Gilbert. Acasă.

Gamache îl vizitase de câteva ori.

Vara stătuseră pe terasă şi băuseră limonadă. Toamna culeseseră legume din grădina aflată în spatele casei, lângă un pârâiaş. Iarna venise pe schiuri până la cabană. Băuseră ceai şi mâncaseră pâine cu miere, ambele aduse de Armand din sat, în timp ce Vincent punea lemne pe foc.

Stătuseră de vorbă despre o mulţime de lucruri. Despre familie. Despre Paris. Despre Emerson. Despre Auden şi Keller.

Vorbiseră despre decizii, întâmplare şi soartă.

Unul dintre citatele preferate ale lui Gilbert era din Henry David Thoreau. *Întrebarea nu este la ce te uiţi, ci ce vezi*.

Iar Armand îi istorisise lui Vincent una dintre poveştile lui preferate cu Thoreau.

Când Thoreau fusese arestat pentru că protestase împotriva unei nedreptăţi, Ralph Waldo Emerson îl vizitase în închisoare şi-l întrebase: *Henry, ce cauţi tu după gratii?* Iar Thoreau îi răspunsese: *Dar tu, Ralph, ce cauţi în afara lor?*

Vincent izbucnise în râs. Şi Armand râsese. Dar apreciaseră amândoi ideea subliniată de Thoreau. Vine un moment în care oamenii care au conştiinţă trebuie să acţioneze.

Venise, oare, momentul acesta pentru Vincent Gilbert? Îl îndemnase o criză a conştiinţei să treacă de la a privi la a vedea la a acţiona?

Avea să fie nevoit să-l aresteze pe Sfântul Nesimţit fiindcă acţionase? Iar atunci când avea să-l aresteze,

Vincent Gilbert avea să-l întrebe ce căuta el „în afara gratiilor”? Însă Armand ştia deja răspunsul. Aducea un criminal în faţa justiţiei.

A auzit sunetul unor paşi în spatele lui. Îl auzise aproape de când cotise pe drumul acesta, luând-o pe cărarea din pădure. Acum, paşii se apropiaseră şi mai mult. Îl ajunseseră din urmă.

— Nu crezi cu adevărat ce ai spus mai devreme, nu? a întrebat Armand. Despre Paul Robinson. Că şi-a ucis fiica.

Paşii s-au oprit. Pentru o clipă, s-a lăsat tăcerea.

— Ba da. Asta cred.

Armand s-a întors şi l-a privit în ochi pe Jean-Guy. A zâmbit. Ştiuse din prima secundă cine păşea în spatele lui. Îi recunoscuse mersul. Şi, mai mult, ştia că Jean-Guy avea să-i fie mereu alături dacă putea.

Isabelle Lacoste abia dacă mai băga de seamă atmosfera apăsătoare din centrul de comandă. Era preocupată de gândurile ei, de întrebările ei.

A luat telefonul în mână.

— Barry? Isabelle sunt. Ştii fotografia care era în biroul lui Debbie Schneider? Poţi să te uiţi dacă scrie ceva pe spatele ei? O dată sau altceva?

— Am împachetat-o cu celelalte lucruri, sunt toate în cutii, gata să ţi le trimit.

— Poţi s-o cauţi?

Bărbatul a oftat.

— Da. Dar o să dureze ceva.

— Te rog mult, cât de repede poţi!

Probabil că bărbatul a simţit, în sfârşit, tonul imperativ al vocii inspectoarei, căci i-a răspuns:

— Cobor chiar acum.

— Şi-mi poţi trimite o listă cu celelalte lucruri pe care le-ai găsit în sertar?

— O am chiar aici, pe calculator. Erau nişte capse. Două cartuşe pentru imprimantă. O riglă, o agendă, nişte felicitări, o cutie cu agrafe de hârtie şi poza aia. Îţi trimit acum lista.

— *Merci*. Când găseşti cutia, poţi să scanezi şi felicitările, te rog?

A închis şi a rămas cu privirea pironită în faţă.

— Nu crezi cu adevărat că Paul Robinson şi-a ucis fata, a spus Armand.

— Ba da.

— Spune-mi adevărul, Jean-Guy!

— Chiar cred că Paul Robinson o omorât-o. Apoi, şi-a regretat fapta şi a încercat s-o justifice, dar da, bănuiesc c-a făcut-o.

— Bănuieşti. *Bănuieşti* asta. Dar ce simţi? Ce-ţi spune... asta?

L-a bătut uşor pe piept, în dreptul inimii. Gestul şi insistenţa socrului său l-au înfuriat pe Jean-Guy.

Nu putea să sufere, nu putea să sufere când Gamache îl îmboldea aşa. Nu fizic, ci îl tot îndemna să-şi ia în considerare sentimentele. Convingerile. Emoţiile. Când insista că puteau fi la fel de importante ca gândurile. Ca faptele concrete.

Jean-Guy Beauvoir avea sentimente puternice în legătură cu sentimentele, iar Gamache ştia foarte bine. Şi tot insista în continuare.

— Bine. Vrei să ştii ce simt? Asta am venit să-ţi arăt.

A scos telefonul, a atins de câteva ori ecranul şi apoi i l-a băgat lui Gamache în faţă, aproape pocnindu-l cu el.

Era imaginea lui Paul Robinson – fotografia pe care o găsise Jean-Guy când îl căutase pe internet. Robinson era la o conferinţă, stătea în faţa unui panou pe care erau o mulţime de grafice. Zâmbea într-un mod exagerat, aproape caraghios.

— Uită-te la panoul din spatele lui! s-a răstit Jean-Guy. Poza asta a fost făcută cu o săptămână, poate cu doar câteva zile înainte să moară Maria. Asta nu-i figura unui tată atât de deznădăjduit, încât să se gândească să-şi ucidă fiica cea mică.

Gamache a luat telefonul şi a studiat cu atenţie poza. Apoi i l-a dat înapoi.

— Asta nu demonstrează nimic, Jean-Guy. Cum ai spus şi tu, dacă el a sufocat-o pe Maria, a făcut-o într-un moment de nebunie. Un episod psihotic.

— Ai dreptate. Aşa gândesc şi eu. Dar m-ai întrebat ce simt. Şi simt că bărbatul ăsta nu s-a dus acasă şi nu i-a pus o pernă pe faţă fetiţei lui.

Armand şi-a privit lung adjunctul. Ginerele.

— Atunci, cine a făcut-o?

Isabelle Lacoste era la birou, revizuind cele mai recente rapoarte medico-legale, când a primit un mesaj de la Beauvoir, care o chema să se întâlnească la bistrou.

I-a găsit pe inspectorul-şef şi pe Jean-Guy într-un colţ mai ferit. Cu capetele apropiate, cufundaţi în conversaţie. Poate despre caz. Şi mai probabil, şi-a spus ea, despre ce să comande de mâncare.

— Pe mine ai venit să mă vezi, *ma belle*? a întrebat-o Olivier, sărutând-o pe obraji.

Oricât se străduia, de câte ori o vedea, Olivier şi-o imagina întinsă pe podeaua bistroului. Sângerând. Pe moarte. În timp ce în jur zburau gloanţe.

Acum, de câte ori intra Lacoste în bistrou, era ca o mică înviere.

— Bineînţeles, *mon beau*, i-a răspuns ea. Singurul motiv pentru care rămân în Sûreté e că aşa am o scuză să te văd pe tine.

Olivier a izbucnit în râs, i-a luat haina şi a făcut un semn către colţ.

— Ştii unde-i găseşti. Ce să-ţi aduc?

— Un ceai de plante şi...

Bărbatul a ridicat mâna, oprind-o.

— Ştiu. De-abia le-am scos din cuptor. Cred că le şi simţi aroma. Eşti ca un copoi specializat în produse de patiserie.

În bistrou era linişte. Nimeriseră între mese, aşa că erau ocupate doar câteva locuri, de părinţi şi copii care beau ciocolată caldă – lucru pe care părinţii aveau să-l regrete în curând. Ofiţerii de la Sûreté erau aproape singuri în local.

Isabelle şi-a tras un scaun şi a aşteptat ca Olivier să-i aducă ceaiul de tei cu miere şi o farfurie cu negrese aburinde. După ce el s-a retras, inspectoarea a pus pe masă, în faţa colegilor ei, câte un exemplar din fotografia printată.

— Asta a fost găsită acasă la Debbie. Încuiată în sertarul de la birou.

Debbie şi Abigail, adolescente. Una lângă alta. Ca nişte gemene siameze. De partea cealaltă a lui Abigail era tatăl ei. Însă în centrul fotografiei, în centrul atenţiei, se afla fetiţa din scaunul cu rotile.

Era prima oară când o vedeau pe Maria.

Avea opt, poate nouă ani. Era slăbuţă. Ţinea braţele îndoite straniu şi rigide, mâinile, degetele îi erau încleştate într-o poziţie ciudată, gura îi era strâmbă. Însă nu încăpea îndoială în legătură cu încântarea şi cu bucuria de pe chipul ei. Din ochii ei căprui, luminoşi. Aşa cum nu încăpea îndoială nici în legătură cu inteligenţa care-i sclipea în privire.

Boala care îi provocase infirmitatea fizică nu-i afectase şi mintea.

Era o fetiţă fericită, isteaţă.

Armand şi-a concentrat apoi atenţia asupra lui Paul Robinson, care avea o expresie calmă, un zâmbet relaxat.

Un tată care se bucura de o zi plăcută, la plimbare, cu familia.

O mână o ţinea pe spătarul scaunului Mariei, iar pe cealaltă, pe umărul lui Abigail.

Mâna stângă a lui Abigail se odihnea pe umărul Mariei – un gest protector, de soră mai mare.

Debbie o privea pe Abigail, ţinând-o de braţ cu ambele mâini, şi ambele fete râdeau. Una dintre ele tocmai făcuse sau spusese ceva amuzant.

Era ca o mie de alte poze, cum aveau şi ei alături de familiile lor. Era înduioşătoare şi tulburătoare, în acelaşi timp, având în vedere ce se întâmplase la scurtă vreme după aceea.

— E vreo dată pe ea? a întrebat Beauvoir.

— Nu ştiu. L-am rugat pe detectivul din Nanaimo să verifice dacă scrie ceva pe spate.

— Şi zici că era în sertarul biroului lui Debbie, iar sertarul era încuiat? a întrebat Gamache.

— *Oui*.

Armand şi-a dat seama că victima trecuse de la „*madame* Schneider” la „Debbie Schneider” şi acum la „Debbie”. Era o schimbare care avea loc pe măsură ce ajungeau s-o cunoască tot mai bine. Dezvoltaseră o relaţie mult mai intimă cu victima crimei decât cea pe care o avuseseră cu Debbie Schneider cât timp fusese în viaţă.

— Ce mai era în sertar?

A scos telefonul şi le-a citit lista.

— Capse. Două cartuşe pentru imprimantă. O agendă. O riglă. Nişte felicitări şi o cutie cu agrafe de hârtie.

— Felicitări? a repetat Beauvoir. De ce le-o fi ţinut sub cheie?

— De ce să fi ţinut sub cheie oricare dintre lucrurile astea?

— Mai erau în casă alte fotografii în care să apară şi Maria? a întrebat şi Gamache.

— Nu. Erau câteva în care apăreau Abigail şi familia lui Debbie, însă niciuna cu Maria.

Chiar în clipa aceea, telefonul inspectoarei a scos un bip – primise un mesaj.

— E de la Nanaimo, le-a spus ea, apoi l-a citit şi a adăugat: Felicitările sunt de la Debbie către Abigail.

— Netrimise, a remarcat Gamache. Şi fotografia?

— N-are nicio dată, dar cineva a scris pe spate „Ultima". Nu pare să fie scrisul lui Debbie, judecând după caligrafia de pe felicitări. Ne-a trimis detectivul şi o poză cu una dintre ele.

Le-a arătat-o.

Dragă Abby, la mulţi ani de 17 ani! Cu drag, Debbie.

Deasupra i-ului din „Debbie" era desenată o inimioară.

— Nu spune mare lucru, a constatat Jean-Guy.

— Scrisul nu se potriveşte, s-a declarat de acord Gamache, comparând felicitarea cu textul de pe spatele fotografiei. Trebuie să avem pe undeva şi o mostră din scrisul lui Abigail.

A găsit Beauvoir mostra şi au comparat-o. Nici aceasta nu se potrivea.

— Şi atunci, cine a scris „Ultima"? a întrebat Jean-Guy. Tatăl?

— El trebuie să fi scris, da, i-a răspuns Isabelle, închizând ecranul telefonului. Dar de ce i-ar fi dat poza asta lui Debbie? Şi ea de ce a încuiat-o în sertar?

Şi-au coborât toţi trei privirea spre fotografia ce înfăţişa o familie fericită. Ultima.

— Am şi eu o poză pentru tine, i-a spus Jean-Guy.

I-a arătat fotografia cu Paul Robinson la conferinţă. Isabelle a studiat-o cu atenţie.

— Conferinţa s-a încheiat în ziua în care a murit Maria.

A ridicat privirea spre colegii ei.

— Nu pare c-are de gând să...

— Nu, nu pare, i-a răspuns Gamache. Dar uite care-i întrebarea, Isabelle. Dacă nu Paul Robinson a ucis-o pe Maria...

— Atunci, cine a ucis-o?

— Ai vreo teorie? a întrebat Gamache.

— Salutare, zevzecule!

Beauvoir mai c-a sărit de pe scaun când s-a auzit interpelat. Se adâncise atât de mult în gânduri, încât n-o văzuse pe bătrână apropiindu-se de ei şi nu fusese pregătit de atac.

Ruth a rânjit la el satisfăcută, apoi s-a întors spre Armand.

— Tocmai am trecut pe la tine pe-acasă.

A schiţat gestul de a se aşeza lângă ei, însă Gamache a oprit-o cu o privire.

— Trebuie să mă înveţi şi pe mine cum faci chestia asta, a bombănit Jean-Guy.

— Am încercat să dau de Reine-Marie, dar se pare că s-a dus să returneze ultima cutie familiei Horton. A luat-o şi pe cucoana ţăcănită cu ea.

— Nu cred că-i adevărat, a înţepat-o Jean-Guy.

— Dacă te vezi cu ea, îi spui tu c-am căutat-o? Aş fi vrut să ne vedem înainte să stea de vorbă cu copiii lui Enid.

— De ce? a întrebat-o Armand. Trebuie să afle ceva înainte să meargă la ei?

— Nu. E vorba mai curând de ceva ce nu trebuie aflat.

S-a întors pe călcâie şi a plecat. Armand s-a uitat pe fereastră şi-a văzut-o pe bătrâna poetă înaintând anevoie prin zăpadă, adusă de spinare, cu capul plecat. Rosa era cuibărită în palton, la căldură.

Ruth a trecut pe lângă casa ei şi şi-a continuat drumul, urcând spre biserica îmbrăcată în lemn alb de pe

povârnişul dealului. St. Thomas. Îşi primise numele după Toma Necredinciosul. Scepticul care avusese nevoie de o dovadă concretă pentru a crede în miracolul Învierii.

Armand s-a întors spre Jean-Guy şi Isabelle. El nu era sceptic. Dar primise mult ajutor. Vedea în fiecare zi dovezi ale Învierii.

— Ai vreo idee? şi-a repetat întrebarea către Isabelle.

— Bine. Dacă nu Paul Robinson a omorât-o pe Maria, mai rămân două variante. Abigail sau Debbie. La asta vă gândiţi voi?

— Nu, nu mă gândesc. Mai curând simt, i-a răspuns Beauvoir.

S-a aplecat în faţă. Isabelle a presupus că voia să ia una dintre negresele călduţe încă, însă bărbatul s-a întins spre fotografia pe care o adusese ea. A rămas cu privirea pironită asupra ei. Apoi s-a uitat la Lacoste.

— Tu ce crezi?

— Sincer? Cred că treaba asta ne-a deconcertat şi ne împiedică să ne ocupăm de crima pe care o anchetăm. De moartea lui Debbie Schneider.

— Nu crezi că există o legătură?

— Nu văd cum ar putea fi legate. Au trecut decenii întregi între ele. Nici măcar nu ştim sigur că Maria a fost omorâtă. Ne bazăm doar pe un cuvânt din raportul unui legist care a murit între timp.

Gamache dădea din cap, scoţând un pic în afară buza de jos – se concentra.

— Corect. Şi probabil că ai dreptate. Dar cred că merită să investim câteva minute în încercarea de a afla cum a murit copila asta. Nu?

A privit-o lung. Reproşul era blând, dar cât se poate de clar.

— *Oui.*

Fusese dojenită, dar nu era convinsă.

— Dacă nu tatăl a fost ucigaşul, eu pariez pe Abigail, a intervenit Beauvoir. Mai ales având în vedere că traversează ţara în lung şi-n lat, susţinând că orice om cu o infirmitate sau cu un handicap grav este o povară inutilă. Încearcă să justifice ce a făcut atunci. Să-şi aducă retroactiv faptele în legalitate, chiar în limitele moralităţii.

— Tu ce crezi, *patron*? a întrebat Isabelle.

Gamache se uita la fotografie. Mijise ochii, cufundat în gânduri.

— Cum a ajuns poza asta la Debbie?

— Poate că Paul Robinson a developat-o în mai multe exemplare, câte unul pentru fiecare, i-a răspuns Lacoste.

— Poate. Dar atunci, de ce a ascuns-o? N-aş fi aşa de sigur că Abigail a omorât-o pe Maria. E clar că ţinea la sora ei. De fapt, în poza asta par să fie o familie foarte apropiată – a trecut cu degetul pe deasupra lui Abigail, a Mariei şi a tatălui lor – şi o străină. Cineva care parcă nu-şi are locul aici.

Degetul i s-a oprit deasupra lui Debbie Schneider.

— Ce vrei să spui? l-a întrebat Isabelle. Că Debbie a omorât-o pe Maria?

— De ce s-o fi omorât ea? a întrebat şi Jean-Guy.

— Poate din gelozie. Uitaţi-vă la mâinile ei. N-o ţine pe Abigail de braţ, ci pur şi simplu are mâinile încleştate pe braţul ei. Ca şi cum încerca s-o tragă de acolo. Cei doi se uită la Maria, dar Debbie are privirea aţintită asupra lui Abigail.

— Apoi, mai sunt şi felicitările pe care nu le-a trimis, încuiate tot în biroul ei, a zis Jean-Guy. E destul de ciudat. Mai ştiţi că ne-au povestit c-a fost o perioadă în care relaţia lor s-a răcit? Poate c-a fost mai mult decât o răcire. Poate că şi Abigail bănuia ce se întâmplase şi a rupt prietenia. În perioada aceea o fi scris Debbie felicitările, dar nu i le-a trimis.

— Dar, dacă Abigail bănuia că prietena ei îi omorâse sora, cum s-ar fi putut împăca vreodată cu ea? a intervenit Isabelle. Şi de ce i-ar fi spus Paul Robinson legistului că el îi dăduse Mariei sandviciul cu unt de arahide, dacă nu era aşa? Doar n-ar fi acoperit-o pe Debbie!

— Nu, a aprobat Gamache. Dar poate c-ar fi acoperit pe altcineva.

Isabelle a înmărmurit.

— Pe Abigail? Paul Robinson a crezut că Abigail şi-a omorât sora? Aşa c-a luat vina asupra lui?

— E posibil să fi ajuns acasă, s-o fi găsit pe Maria moartă şi să-şi fi dat seama că una dintre fete o ucisese. Poate chiar a suspectat-o pe Debbie, dar nu-şi putea asuma niciun risc.

— Dar legistul trebuie să-şi fi dat seama sau măcar să fi bănuit. Trebuie să fi chemat poliţia.

— Şi ce-ar fi descoperit? O copilă cu un handicap grav, care murise, şi un tată înnebunit de durere, care le explica ceva despre un sandvici.

— Dar nu i-ar fi pus tot felul de întrebări? a intervenit Beauvoir.

— Aţi auzit de crimele Shipman, din Anglia? i-a întrebat Gamache.

Au clătinat amândoi din cap.

— Să le căutaţi. Eram la o reuniune în Cambridge când l-au arestat pe vinovat. Un doctor acuzat că şi-a ucis 15 pacienţi.

— 15? l-a întrerupt Jean-Guy. 15?!

— Ai răbdare, asta nu-i tot. Investigaţia a scos apoi la iveală că omorâse, cel mai probabil, peste 200 de oameni. Toţi, pacienţii lui.

Se uitau amândoi ţintă la el. Dacă le-ar fi povestit altcineva aşa ceva, n-ar fi crezut.

— Şi nu bănuise nimeni nimic? a întrebat Isabelle.

— Ba da, se făcuse chiar şi o anchetă. Dar era doctor, un membru respectat al comunităţii, iar explicaţiile pe care le oferea pentru moartea pacienţilor erau credibile. Anchetatorii începători care se ocupaseră de investigaţie nu luaseră acuzaţiile în serios. Şi ştiţi de ce?

— Pentru că era doctor? a răspuns Isabelle.

— În parte, da, dar mai era un motiv. Marea majoritate a celor care muriseră erau bătrâni. Li se apropia oricum ceasul din urmă, cam asta era gândirea oamenilor. Nu merita efortul de a ancheta serios situaţia. Şi înainte să începem să ne batem cu pumnii în piept, haideţi să ne aducem aminte ce s-a întâmplat în pandemie, nu cu mult timp în urmă. Haideţi să ne amintim ce se întâmplă când o prostituată, o persoană homosexuală sau transsexuală, o persoană de culoare sau indigenă, un copil de culoare sau indigen sunt victimele unei crime. Cazul lor n-o să fie chiar copleşit cu resurse umane sau financiare, cu atenţie. N-o să sufere nimeni prea mult.

În timp ce vorbea inspectorul-şef, cei doi tineri simţeau indignarea ce clocotea în sufletul lui. Gamache, ca şef al secţiei Omoruri şi, pentru o perioadă de timp, şef al întregului Sûreté, se străduise să schimbe lucrurile. Dar o asemenea schimbare dura o viaţă întreagă.

— Aşadar, ce spui tu e c-au văzut un copil cu handicap, iar un membru de vază al comunităţii le-a dat o explicaţie rezonabilă şi ei au decis s-o creadă? l-a întrebat Jean-Guy.

— E posibil. Mai ales dacă îl compătimeau şi nu considerau c-avea vreun rost să sape mai adânc de atât. Da. Cred că se putea întâmpla aşa.

— Dar Paul Robinson avea nişte bănuieli, a spus Isabelle. O acoperea pe Abby, însă de fapt o bănuia pe Debbie, ăsta e raţionamentul tău?

— Poate fi o explicaţie pentru faptul că fotografia era la Debbie, a intervenit Beauvoir. I-o fi trimis-o ca pe un avertisment. Ca pe o acuzaţie.

— Se poate, i-a răspuns Gamache. Dar, dacă aşa stau lucrurile, ea de ce a păstrat-o? Şi atât de mult timp?

S-au privit lung. Nu găseau niciun răspuns, şi cu toate astea, nu încăpea îndoială că o soluţie exista.

— Şi de ce ar fi omorât-o Debbie pe Maria? a întrebat Isabelle, rupând tăcerea.

— Din gelozie? i-a răspuns Beauvoir. Maria solicita prea multă atenţie şi prea mult timp din partea lui Abigail.

Inspectoarea şi-a dat seama că Jean-Guy avea dreptate. Adolescentele de 15 ani nu-şi gestionează strălucit sentimentele, iar gelozia este unul dintre cele mai toxice.

S-au întors amândoi spre Gamache, care mijise ochii. Ceea ce gândea, ceea ce simţea îi contrazicea toate convingerile.

— Cred că-i posibil ca Debbie s-o fi făcut din dragoste, nu din gelozie. Nu din ură.

— Din dragoste? l-a întrebat Beauvoir. Pentru Maria? Ca s-o elibereze?

— Nu. Din dragoste pentru Abigail. Ca s-o elibereze pe ea.

Armand Gamache credea din tot sufletul că iubirea n-ar putea ucide niciodată, absolut niciodată. Nu iubirea adevărată. Una contrafăcută, o iubire care masca altceva, da. Dar iubirea adevărată? Niciodată.

Se întreba acum dacă nu cumva se înşela. Putea iubirea să ucidă? Putea pune o pernă peste faţa unui copil nevinovat?

Era a doua oară în două zile când iubirea era invocată ca justificare pentru crimă.

Haniya Daoud ucisese cu sânge-rece, tot din dragoste, sau aşa părea. Din pornirea maternă de a-şi proteja şi elibera „copiii”.

Iar acum, părea posibil ca Debbie s-o fi ucis pe Maria tot din iubire. Ca să-i ofere lui Abigail libertatea.

Armand Gamache era nevoit să recunoască, în sfârşit, un lucru pe care n-ar fi vrut să-l recunoască. Că nu ura era singurul sentiment care-l putea împinge spre crimă.

Ci iubirea. Pentru familia lui.

Şi atunci, de ce n-ar fi fost valabil acelaşi lucru şi pentru Haniya?

De ce – şi-a coborât privirea spre fotografie – n-ar fi fost valabil şi pentru Debbie? Dacă avea impresia că Maria era o ameninţare pentru viaţa lui Abigail. Nu pentru cea fizică, ci pentru viaţa ei intelectuală, emoţională.

Apoi a observat altceva.

— Pe ce e pusă fotografia?

Isabelle s-a tras mai aproape şi s-a uitat cu atenţie.

— Pare să fie agenda pomenită în listă. Probabil că-i a lui Debbie.

— Nu. Îşi ţinea agenda pe telefon, i-a spus Beauvoir. De ce ar fi avut nevoie de două? Şi mai ales de una pe hârtie? E cam de modă veche.

A aruncat o privire vicleană spre Gamache, care încă folosea o agendă pe hârtie. Avea setate mementouri pe telefon, dar evidenţa întâlnirilor o ţinea pe hârtie.

Isabelle a zâmbit, amintindu-şi cum îl tachinase ultima oară Beauvoir în legătură cu agenda lui cu spiră. Avuseseră o şedinţă la sediul Sûreté, nu mult după ridicarea carantinei, însă înainte să fi existat vaccinul. Stăteau la distanţă de doi metri unii faţă de alţii şi purtau măşti.

— Aşa-s mai puţine şanse să ajung victima hackerilor, spusese Gamache, punând mâna pe agenda deschisă în faţa lui.

— Slavă Domnului! îi răspunsese Beauvoir. Fiindcă programările tale la dentist sunt o chestiune de interes naţional.

— Poate nu cele la dentist, dar alea la frizer? i-o întorsese Gamache. Ce n-ar da ruşii să pună mâna pe ele...

— Adevărul e că-n timpul carantinei, părul tău arăta ca ieşit direct din epoca sovietică.

— Oho, Einstein, intervenise Isabelle, luându-l peste picior pe Jean-Guy. Eşti sigur că vrei să deschizi subiectul părului din perioada pandemiei?

Adevărul era că şi ea fusese uluită de cât păr grizonant avea. La 33 de ani, i se părea că e mult prea tânără ca să înceapă să albească. Dar glonţul pe care-l primise în cap nu lăsase în urmă doar o cicatrice.

— De ce ar fi ţinut Debbie două agende? a repetat Gamache. Şi de ce n-a adus-o şi pe asta cu ea? De ce a lăsat-o acasă, încuiată într-un sertar?

— Deci bănuieşti că avea o agendă secretă? l-a întrebat Isabelle, mândră de jocul de cuvinte[22].

În timp ce cei doi bărbaţi bombăneau, dându-şi ochii peste cap, Lacoste i-a telefonat poliţistului din Nanaimo cu încă o rugăminte. După o mie de mulţumiri, a închis. S-a strâmbat.

— O să coboare iar după cutie şi o să caute agenda. Dar zice că-i posibil să fi fost deja expediată.

A lăsat telefonul pe masă şi l-a privit atentă pe inspectorul-şef.

— Chiar dacă Debbie a omorât-o pe Maria, lucru care nu mai poate fi dovedit, unde ajungem cu chestia asta?

— Ajungem, i-a răspuns Jean-Guy, la concluzia că Debbie Schneider a fost ţinta atacului de la bun început, iar Abigail Robinson a fost criminala.

---

[22] În limba engleză, *secret agenda* (în traducere literală, „agendă secretă”) are şi sensul de „plan ascuns”, „intenţii ascunse”.

— Şi cum ai ajuns tu la concluzia asta?

— E răzbunare. Abigail şi-a dat seama, în sfârşit, ce a făcut Debbie.

Isabelle l-a ţintuit cu privirea.

— Pe bune? După 40 de ani? Şi chiar dac-ar fi adevărat, de ce s-o ucidă la o petrecere? Nici c-ar fi putut alege un loc mai prost. Cred c-am ajuns cu mult pe lângă subiect. Trebuie să ne întoarcem la primele variante, cele mai probabile, pentru suspect, victimă şi mobil. Vincent Gilbert a ucis-o pe Debbie, confundând-o cu Abigail Robinson. Motive avea o grămadă.

A ridicat câte un deget în timp ce le enumera.

— Campania pe care o demarase Abigail îi repugna. Şi-a dat seama că ea ştia despre colaborarea lui cu Ewen Cameron şi-l şantaja. Încerca să se revanşeze pentru greşelile din trecut. Oricare dintre explicaţiile astea este suficientă.

Gamache a dat din cap, absorbit de gânduri, apoi a luat o decizie.

— Adevărul este că nu ştim. Aşa c-o să investigăm în continuare toate variantele posibile. *D'accord?*

— *D'accord*, a răspuns Jean-Guy.

Gamache a privit-o pe Lacoste.

— *D'accord, patron.*

— *Bon.*

S-a ridicat în picioare, iar cei doi detectivi i-au urmat exemplul.

— Ne-ntoarcem la centrul de comandă? a întrebat Jean-Guy.

— Duceţi-vă voi. Eu trebuie să mă opresc undeva întâi.

Când au ajuns la uşă, Jean-Guy s-a întors brusc, grăbindu-se spre masa la care stătuseră.

— Negresele? l-a întrebat Isabelle când au ieşit din bistrou.

N-o înşela niciodată nasul.

Au mers împreună până în dreptul bisericii St. Thomas.

În timp ce ei îşi continuau drumul pe deal, Gamache a urcat treptele bisericuţei şi s-a întors cu faţa spre sat. Era un loc minunat de unde să admire priveliştea.

Prima oară când venise în Three Pines avusese impresia că cele patru drumuri care porneau de la pajiştea din centru formau un fel de cadran solar. Lucru care i se păruse ironic. Să ai un uriaş instrument pentru citirea timpului într-un loc care exista, fără îndoială, în afara timpului. Însă îşi dăduse seama curând că era de fapt o busolă. Fiecare stradă corespundea câte unui punct cardinal.

Cu cei trei pini în mijloc.

Şi de data aceasta sesizase ironia situaţiei. O busolă pentru un sat care nu apărea pe nicio hartă. Pe care îl găseau doar cei pierduţi. Sau poate că nu era o ironie a sorţii.

A zăbovit o clipă în pragul bisericii şi s-a gândit la posibilul motiv pentru care fusese ucisă Debbie Schneider. Oare chiar ar fi putut fi iubirea punctul de pornire al tuturor nenorocirilor?

Şi de-aş avea darul proorociei şi tainele toate le-aş cunoaşte şi orice ştiinţă, şi de-aş avea atâta credinţă încât să mut şi munţii, iar dragoste nu am, nimic nu sunt[23], şi-a spus el.

Oare căuta acum un om care asta era – nimic? O carapace goală? Sau căuta o persoană a cărei iubire era

---

[23] *Biblia* sau *Sfânta Scriptură*, tipărită sub îndrumarea şi cu purtarea de grijă a PF Teoctist, cu aprobarea Sfântului Sinod, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1988, „Epistola întâia către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel”, 13.2, p. 1419.

atât de puternică, încât o împinsese spre crimă? Chiar putea dragostea să facă aşa ceva?

— Închide dracului uşa! a răsunat o voce răstită din capelă, urmată de un *fuck, fuck, fuck* bombănit.

Armand n-avea nicio îndoială că nu era vocea Celui de Sus. Sau, cel puţin, spera că nu era. Deşi bănuia că şi lui Dumnezeu îi venea uneori să urle la oameni.

A făcut ce i se spusese.

Ruth era în strana ei, scăldată în lumina roşie, albastră şi verde a vitraliilor ce înfăţişau trei băieţi. Fraţi. Mărşăluind la nesfârşit spre o luptă din care n-aveau să se întoarcă nicicând.

Armand şi-a făcut cruce, în virtutea obişnuinţei, cu toate că biserica nu era catolică. Şi nici el nu se mai considera catolic. Nici protestant. Nici evreu. Nici musulman.

Era, după cum spunea Abu Ben Adhem, *un om care-şi iubeşte semenii*. Deşi când venea vorba despre raţă, trebuia să recunoască faptul că era necesar un efort în toată legea.

— Aşază-te în ultima strană, i-a spus Ruth – era cel puţin a zecea poruncă pe care o dădea în ziua aceea. Cea de la stânga uşii!

Din nou, inspectorul-şef Gamache a făcut ce i s-a spus. A durat un pic, dar în cele din urmă şi-a dat seama de ce îl trimisese acolo. În lemnul spătarului stranei era scrijelită o siluetă, ascunsă de o carte de rugăciuni.

S-a ridicat şi a mers lângă Ruth.

— Ce ştii despre maimuţele astea?

O vedea doar din profil; bătrâna avea privirea pironită în faţă şi o mângâia pe Rosa.

— Ştiu că n-au fost desenate de o femeie sărită de pe fix. Enid venea la biserică aproape în fiecare după-amiază. Şi eu la fel. Era aici când ajungeam, aici o lăsam când plecam. N-am stat niciodată de vorbă, de-abia dacă ne

salutam. Nu fiindcă nu ne-am fi plăcut, ci pentru că amândouă veneam aici căutând un pic de linişte, de pace. Într-o zi, am auzit un fel de hârşâit. Acum, după cum ştii, mie nu-mi stă deloc în fire să-i critic pe cei din jur, dar m-am gândit să-i zic, totuşi, că ăsta e lăcaşul Domnului şi să se potolească dracului cu profanările astea nenorocite.

— Amin! a răspuns Armand şi a văzut-o pe Ruth zâmbind.

— Dacă-ţi vine să crezi, s-a simţit jignită şi a plecat imediat. Aşa că m-am uitat la ce scrijelise.

— Maimuţa.

— Nu, modelul de pe vitraliu. Normal că maimuţa, inspectore Clouseau! Data următoare când am văzut-o, am întrebat-o care era faza cu ea.

— Şi?

— Şi i-a luat şapte ani să-mi povestească. În tot timpul ăsta, am stat în tăcere. În fiecare zi. Ea în strana ei, eu într-a mea. Alte maimuţe n-a mai desenat, dar cea de acolo părea s-o aline cumva. Pe urmă, într-o zi, mi-a trântit totul dintr-odată.

— Ce ţi-a spus?

— Că fusese pacienta lui Ewen Cameron.

Ruth l-a privit cu atenţie, apoi a continuat:

— Asta ţi-am mai zis o dată.

— Dar nu mi-ai spus despre maimuţe.

— Nu. Reine-Marie a descoperit maimuţele, nu? M-am gândit c-o să le descopere.

Armand a dat din cap, dar nu i-a povestit despre scrisoarea semnată de Vincent Gilbert.

— Ruth, a rostit el blând. Ce ştii despre Ewen Cameron?

Bătrâna a tras adânc aer în piept, însă nu şi-a desprins privirea de la el. Poate c-au stat aşa zece secunde, poate c-au stat zece minute ori o viaţă de om. În cele din urmă, Ruth a spus:

— M-a dus maică-mea la el. Să mă vindece. Să mă repare. Mama credea că sunt defectă.

A încercat să zâmbească, dar n-a reuşit.

— Ar fi vrut să mă lase acolo, internată, dar doctorul n-avea paturi libere. Până s-a eliberat un loc, eu mă schimbasem deja.

— Te schimbaseşi?

— Învăţasem cum îşi dorea mama să fiu. Învăţasem să mă prefac. Ca să nu fiu trimisă în locul ăla. Învăţasem ce trebuia să fac ca să mă iubească mama. Dar...

Ruth a ridicat mâinile, apoi le-a lăsat să cadă din nou. Una în poală, una, cu un gest protector, pe Rosa.

— Toate astea s-au întâmplat acum multă vreme.

— *Mama pace tot nu-mi dă*, a spus Armand şi a văzut-o zâmbind vag.

— Probabil c-aşa e.

Gamache a aruncat o privire spre raţa demonică şi a avut certitudinea că, dacă s-ar fi ajuns în situaţia în care Rosa să sufere, Ruth ar fi făcut ce trebuia. Atât de mare era iubirea ei.

— Enid n-a fost la fel de norocoasă, a continuat bătrâna. Era o mamă tânără şi avea probleme cu insomnia. Începuse să aibă atacuri de anxietate. Aşa că s-a dus la Cameron, sperând c-avea s-o ajute. Apoi s-a întors acasă...

Ruth a privit în jur, prin biserică.

— Aici şi-a găsit liniştea. Cel puţin o fărâmă de linişte în fiecare zi.

— Şi maimuţele? Ţi-a explicat vreodată ce însemnau?

— Mi-a zis că le auzea când era internată la Allan. Ştia că nu era singură. Era o alinare.

— Şi n-a povestit nimănui ce se întâmplase acolo?

— Din câte ştiu, nu. Doar mie. Când a murit, iar casa i-a fost vândută, m-am temut că-i vor găsi copiii ceva prin lucruri. Şi că avea să-i tulbure.

— De asta ai propus să se ocupe Reine-Marie. În felul ăsta, dacă în cutiile alea era ceva ieşit din comun, l-ar fi găsit ea prima.

— Da. Imaginează-ţi cum ar fi să afli că mama ta a fost torturată. Dacă Enid ar fi vrut ca ei să ştie, le-ar fi spus direct. Le-ar fi explicat. Le-ar fi răspuns la întrebări. Dar acum...

Acum, s-a gândit Armand, nu mai erau răspunsuri. Cum explici existenţa unui om ca Ewen Cameron? A unuia ca Harold Shipman? Cum explici prin ce a trecut Haniya Daoud? Cum ai putea încerca măcar să explici *brown-brown*? Nu numai că aşa ceva se putea întâmpla, ci şi cât de mulţi oameni puteau fi complici, câţi puteau rămâne impasibili.

Dar tu, Ralph, tu ce cauţi în afara gratiilor?

— De ce voiai mai devreme să dai de Reine-Marie?

— Voiam să-i spun că adevărul nu-i o eliberare pentru toată lumea. În cazul unora, devine o povară. Voiam s-o întreb dacă e absolut necesar să le spună.

Armand s-a ridicat în picioare, a băgat mâna în buzunarul gecii şi a scos un şervet din pânză.

— De la Jean-Guy.

Apoi s-a aplecat şi a sărutat-o pe obraz.

Reine-Marie a coborât privirea spre cutia din faţa ei. Era plină cu lucruri adunate de-a lungul unei vieţi întregi. Inclusiv o bucată de hârtie cu antetul Spitalului Allan Memorial. Care explica totul.

A deschis gura, dar înainte să apuce să spună ceva, a intervenit Haniya:

— Pot să vă întreb ceva?

Susan şi James au încuviinţat, aşa că a continuat:

— A fost o mamă bună?

Întrebarea ei i-a luat prin surprindere. Susan a spus imediat:

— Bineînţeles.

Însă James a răspuns mai greu.

— Da. Uneori era nervoasă, uneori – un pic cam imprevizibilă. Dar era grozavă.

— Aţi ştiut că sunteţi iubiţi?

— De ce ne întrebaţi lucrurile astea? De ce aţi venit aici? a spus James.

— Am...

— Eu am rugat-o să vină cu mine, a intervenit Reine-Marie.

— De ce? S-a întâmplat ceva? a întrebat-o Susan.

Reine-Marie a dat să răspundă, dar Haniya i-a tras un ghiont zdravăn, că aproape a căzut de pe cutia uriaşă pentru mutare pe care stăteau.

— Eu o mai ţin minte pe mama, a rostit Haniya. Dar nu foarte bine. Ţin minte c-a încercat să mă apere când au venit soldaţii. Aveam opt ani. Mulţi ani mai târziu, m-am străduit s-o găsesc, dar tot satul dispăruse.

S-a oprit o clipă, cu gândul la celălalt sat. Cel acoperit de zăpadă, din vale. Cel care părea încremenit în timp.

— Cred c-a fost ucisă, a şoptit Haniya, adresându-li-se copiilor lui Enid. Cred c-au omorât-o când încerca să mă protejeze. Îmi imaginez că şi mama dumneavoastră v-a protejat. În felul ei.

— A încercat, da, i-a răspuns James, întorcându-se apoi spre sora lui. Mai ştii când pornea alarma de incendiu?

Susan a izbucnit în râs.

— Nu se prea pricepea la gătit, declanşa alarma de incendiu cel puţin o dată pe săptămână. Intra valvârtej în living, unde mă uitam la televizor, şi mă scotea imediat afară.

James a râs.

— Îmi aduc aminte.

— „Afară! Afară!” au strigat la unison, imitând ţipetele unei femei disperate.

— Ea intra înapoi, a continuat Susan, privindu-şi fratele. Până acum, nu mi-am dat seama de chestia asta. Credea că luase foc casa, dar intra înapoi. Ca să te scoată şi pe tine.

James avea o expresie uluită.

— Aşa-i. Ni se părea amuzant. O tachinam neîncetat.

— Vă iubea, le-a spus Haniya.

— Dar ce-i cu maimuţele? a întrebat Susan.

Şi-au îndreptat privirile spre Reine-Marie. Care ştia răspunsul. Ştia că mama lor fusese torturată. Fusese ţinută trează zile în şir, ascultând ţipetele înspăimântate ale maimuţelor. Poate chiar văzuse panica din ochii lor mari, inteligenţi.

Acum trebuia să le spună copiilor ei.

— Mama dumneavoastră v-a iubit. Asta e în cutie.

A pus mâna pe capacul de carton, ca şi cum şi-ar fi luat rămas-bun. Apoi, întinzând mâna, a ajutat-o pe Haniya să se ridice.

Capitolul 40

— Tot n-avem nicio veste de la amicul tău din Nanaimo? a întrebat Gamache în timp ce-şi scotea căciula şi, îndesând-o alături de mănuşi pe mâneca gecii, a agăţat-o în cuier.

— Nu, i-a răspuns Isabelle. Mă tem că-i posibil ca dovezile din birou să fi fost deja expediate. O să-l mai sun o dată în câteva minute. Asta dacă nu vrei să-l suni tu.

Inspectorul-şef a izbucnit în râs, încercând să-şi aranjeze părul ciufulit de căciulă.

— N-aş vrea să-ţi răpesc plăcerea asta. Ceva noutăţi?

— Nimic, a zis Jean-Guy, revenind apoi la telefoanele pe care le dădea.

Isabelle s-a întors spre Gamache.

— M-am tot gândit la ce ne-ai zis în bistrou. La posibilitatea ca Debbie s-o fi omorât pe Maria, iar Abigail s-o fi ucis pe Debbie.

— *Oui?*

— Cred că te-nşeli, *patron*.

— Cum aşa? i-a răspuns inspectorul-şef, trăgându-şi scaunul şi întorcându-l spre ea.

— Cred că tu şi Jean-Guy, ca taţi, vă doriţi ca Paul Robinson să fie nevinovat, să nu-şi fi sufocat fetiţa.

Gamache a cumpănit înainte să-i răspundă.

— Am mai arestat taţi care-şi omorâseră copiii, Isabelle.

— Da, dar de data asta e altceva. Acum este Abigail Robinson la mijloc. Şi un copil cu dizabilităţi. M-ai întrebat ce cred – ăsta e răspunsul meu. Cred că şi tu, şi Jean-Guy vreţi ca Abigail să fie cea care a ucis-o pe Debbie.

— Adică tu crezi că ignor, ba chiar pervertesc dovezi, în aşa fel încât s-o pot acuza pe Abigail Robinson? Fiindcă n-o agreez pe ea şi nu sunt de acord cu concepţiile ei?

Auzind situaţia descrisă aşa, Lacoste n-a ştiut ce să-i răspundă. Însă adevărul era că da, exact asta credea. Că se îndepărtaseră de suspectul cel mai evident, Vincent Gilbert, şi de mobilul cel mai clar, în favoarea celor mai puţin probabile.

Ar fi fost mult mai convenabil din toate punctele de vedere ca Abigail Robinson să fie arestată şi condamnată pentru crimă.

— Nu intenţionat, a început ea.

Gamache a lăsat capul în jos, fixând-o cu privirea.

— Din greşeală?

Acum, Isabelle era confuză. Nu încăpea îndoială că inspectorul-şef, şeful Secţiei Omoruri, până de curând al întregului Sûreté du Québec, nu făcea nimic din greşeală. Poate că făcea uneori greşeli, dar gesturile lui, deciziile lui erau întotdeauna bine gândite dinainte.

— Cred, a început Lacoste adunându-şi gândurile, că acum căutaţi dovezi împotriva lui Abigail Robinson în mod intenţionat. Nu fiindcă aţi crede cu adevărat că e vinovată, ci fiindcă vă doriţi amândoi să fie vinovată.

Lui Armand Gamache nu-i venea să creadă ce-i auzeau urechile. O privea siderat.

Se mai întâmplase în trecut ca Isabelle Lacoste să nu fie de acord cu el. Uneori, discutaseră în contradictoriu pe marginea dovezilor sau a listei de suspecţi, chiar şi despre anumite arestări.

Şi da, era posibil ca el să se înşele, se mai întâmplase să nu aibă dreptate. Dar nici Lacoste, nici altcineva nu-i pusese la îndoială intenţiile. Până acum.

— Crezi c-am de gând s-o arestez pe nedrept pe Abigail Robinson, mânat de o prejudecată? De propriile interese?

— Nu, zic doar...

— Crezi c-aş ignora dovezi concrete şi aş aresta pe cineva pentru o crimă pe care aş şti, aş şti clar că n-a comis-o?

În loc să ridice tonul, vorbea acum atât de încet, aproape în şoaptă, încât Isabelle a trebuit să se aplece un pic în faţă ca să-l audă.

— Fiindcă am impresia că de asta mă acuzi. Una este să nu fii de acord cu o direcţie în care porneşte ancheta, Isabelle. Alta e să mă acuzi că vreau să arestez un om despre care ştiu că este nevinovat.

Isabelle îşi simţea obrajii atât de înfierbântaţi, încât se temea că aveau să se topească. Se întreba dacă nu cumva

depăşise o limită dincolo de care n-ar fi trebuit să păşească. Dacă nu mersese prea departe.

Acum trebuia să ia o decizie. Să dea repede înapoi şi să-i ceară iertare. Să dea vina pe cantitatea uriaşă de zahăr din negresele pe care le înfulecase.

Sau...

— Nu e om pe lumea asta care să te respecte mai mult decât mine, *patron*. Nu cred că mai e nevoie să-ţi demonstrez asta. Am trecut prin atâtea împreună! Dar om eşti şi tu. La fel ca Jean-Guy. Mare parte din munca noastră ţine de ştiinţă, dar o parte semnificativă e ghidată de intuiţie. De emoţie. Chiar tu o spui. Şi eşti la fel ca noi toţi ceilalţi.

S-au privit lung. Gamache era atent. Şi rănit.

— Ai o nepoţică pe care o adori şi al cărei viitor te îngrijorează. O vezi pe Abigail Robinson ameninţând acel viitor şi...

Ura ce avea să spună, dar simţea că nu poate tăcea.

— Şi am văzut câteva dintre imaginile pe care le-ai filmat în căminul ăla de bătrâni.

— Ce legătură are?

Lui Isabelle i s-a pus un nod în gât. Îşi amintea imaginile acelea. Traumele trăite în pandemie deveniseră parte din ADN-ul lor. Din ADN-ul inspectorului-şef. Parte din toate percepţiile, toate imaginile, toate sunetele, toate mesele, toate sărbătorile. Din toate momentele. Din toate deciziile. Pentru tot restul vieţii lui. Inclusiv în situaţia asta. Era imposibil de eludat.

— Ţi-ai făcut mustrări de conştiinţă că n-ai ajuns acolo mai devreme. O ştiu foarte bine. Şi cred că acum ai face orice ca să compensezi absenţa de atunci. Cred că ai sentimentul că Abigail Robinson e o ameninţare pentru zeci de mii de oameni, poate inclusiv pentru Idola. Şi, la fel

ca doctorul Gilbert, vrei s-o opreşti. Nu poţi s-o omori, dar poţi s-o arunci în închisoare.

Armand simţea cum furia încerca să-şi croiască drum cu ghearele afară. Se transforma în indignare.

O asemenea acuzaţie ar fi fost suficient de jignitoare şi din partea unui adversar – şi avea destui –, dar din partea unei aliate pe care se baza? Din partea unei colege pe care o adusese nu numai în departamentul lui, ci şi în viaţa lui. În casa lui. În familia lui.

O ţintuia cu privirea, fără cuvinte. Nu, nu fără cuvinte. Fiindu-i frică să spună ceva, temându-se de ceea ce ar fi putut spune.

Şi, spre lauda ei, deşi Gamache încă nu era dispus să cedeze nimic, Isabelle Lacoste nu a dat înapoi. A rămas neclintită, îndurându-i privirea de gheaţă. A aşteptat.

— *Merci*, a rostit el, în cele din urmă.

— *Patron*, a început ea, simţind că distrusese ceva preţios. Am...

— Mulţumesc, a întrerupt-o el, întorcându-se cu spatele.

Fusese expediată.

Dar...

Dar cuvintele ei, nu. În timp ce privea ecranul, inspectorul-şef îşi dădea seama că nu furie simţea, ci frică.

Se temea că era adevărat ce-i spusese Isabelle. Că voia s-o oprească pe Abigail Robinson şi că singura armă pe care o putea folosi era funcţia lui. Şeful Secţiei Omoruri.

Putea s-o aresteze pentru crimă. Nici n-ar mai fi contat dacă era vinovată sau nu. Tocmai plănuia alte crime, sute, mii de crime. Şi el n-avea de gând s-o lase. Avea să acţioneze. Avea s-o protejeze pe Idola. Pe Stephen şi pe Ruth. Avea să-i protejeze pe cei care nu se născuseră încă şi pe cei care se născuseră cu multe decenii în urmă.

Oare ăsta să fi fost adevărul? Avea dreptate Isabelle? Încerca să compenseze greşelile din pandemie, când nu

reuşise să-i protejeze pe cei vulnerabili? Gamache a rămas cu privirea pironită în gol, la lucrul ce se descolăcea în faţa lui. Era adevărul? Sau un vechi sentiment de vinovăţie?

Apoi şi-a concentrat privirea şi şi-a dat seama că avea în faţă fotografia de la conferinţă pe care o descoperise Jean-Guy, cea făcută cu câteva zile, poate chiar ore înainte de moartea Mariei. Se uita în ochii lui Paul Robinson. Apoi şi-a mutat privirea şi s-a tras mai aproape de ecran, mijind ochii şi devenind şi mai atent.

Beauvoir i-a întrerupt firul gândurilor:

— *Patron?*

— Da, ce este?

Jean-Guy şi-a tras un scaun.

— Hai să zicem că aşa e, Abigail a ucis-o pe Debbie ca răzbunare fiindcă îi omorâse sora – dar de ce a lăsat să treacă atâta timp? Maria murise cu mulţi ani în urmă.

Inspectorul-şef Gamache i-a privit pe Beauvoir şi pe Lacoste. Asta era şansa lui. De a schimba macazul. Nu trebuia decât să-i spună lui Beauvoir să renunţe la direcţia asta a anchetei. Că moartea Mariei era tristă, dar irelevantă. Că aveau să se concentreze asupra celui mai probabil suspect pentru uciderea lui Debbie Schneider. Vincent Gilbert.

Beauvoir a aşteptat. Lacoste a ridicat privirea.

Numai că...

— Cred că Ruth mi-a dat răspunsul la întrebarea asta.

Jean-Guy s-a întors spre Isabelle.

— Începe promiţător.

Gamache şi-a împins scaunul, îndepărtându-se de birou, de privirea lui Paul Robinson. Îi luase ceva timp să priceapă şi abia acum începeau să se lege lucrurile.

— Am stat de vorbă cu Ruth despre ce-a avut de făcut Reine-Marie, despre lucrurile lui *madame* Horton şi despre

faptul că, atunci când moare cineva, cei rămaşi în urmă trebuie să-i pună ordine în lucruri.

— Aşa-i, a zis Jean-Guy. Toate prostiile de prin dulapuri şi sertare.

— Din poduri şi din pivniţe, a adăugat Isabelle.

— Exact. Trebuie luate sute de decizii. Adeseori sunt decizii dureroase, trebuie să hotărăşti ce păstrezi şi ce arunci. Obiectele sunt încărcate cu emoţii, cu amintiri. Aşa că, de multe ori, rudele doar împachetează totul în cutii pe care le pun bine. Asta s-a întâmplat şi la moartea lui Paul Robinson. Abigail era tânără, suferise un şoc. A împachetat totul şi a dus cutiile în pod, apoi nu s-a mai gândit la ele până când a fost vândută casa.

— Acum şase săptămâni, a completat Jean-Guy. Atunci a găsit scrisoarea de la Ewen Cameron, care cerea să fie plătit pentru tratamentul aplicat.

— Şi atunci şi-a dat seama prin ce trecuse mama ei, a continuat Gamache. Şi că Gilbert luase parte la chinul ei. Dar hai să presupunem c-a găsit şi fotografia aia.

A făcut semn din cap spre birou. Poza celor patru pe malul mării.

— Dar, dacă Abigail a găsit-o, de ce ar fi fost acum la Debbie? a întrebat Isabelle. Şi de ce ar fi încuiat-o în sertar?

— Înseamnă că-n poza aia e ceva incriminator, i-a răspuns Jean-Guy. Ceva care dovedeşte că Debbie a ucis-o pe Maria.

Au privit cu toţii fotografia. Însă părea în continuare imaginea unei familii fericite alături de o prietenă.

— Dacă există aici ceva ce noi nu vedem, însă ele da, de ce i-ar fi dat-o Abigail lui Debbie? Şi de ce ar fi ales tocmai petrecerea de Revelion ca s-o ucidă?

— Probabil că atunci a apărut un factor declanşator, a spus Jean-Guy.

— Abby Maria.

Cei doi tineri s-au întors spre Gamache.

— Scuze, a spus Jean-Guy, poftim?

— Debbie a tot folosit numele ăsta, apoi a trebuit să-i ceară iertare, fiindcă era clar c-o supărase pe Abigail. Dar de ce se înfuriase? De ce-a fost nevoie să-i ceară scuze? A rostit iar numele de Revelion, de data asta în cea mai proastă companie cu putinţă. În faţa lui Vincent Gilbert. Chiar înainte să fie ucisă.

— Dar Abigail ne-a explicat deja, a intervenit Isabelle. Nu voia să afle nimeni despre Maria. Se temea că i-ar submina campania.

— A minţit. Maria nu era un secret. O grămadă de oameni ştiau despre ea. Nu, altul este motivul pentru care numele ăla a supărat-o, chiar a înfuriat-o pe Abigail.

— Crezi că Debbie a omorât-o pe Maria, a intervenit Beauvoir. Şi de fiecare dată când folosea numele acela de alint, Abigail avea senzaţia că o înjunghie.

— Cred că e posibil. Ceva trebuie să fi provocat atacul din noaptea aceea.

— Ce l-a provocat a fost faptul că Abigail l-a ameninţat pe Vincent Gilbert, a intervenit Isabelle. Şi el a omorât-o, în fine, a omorât-o pe Debbie, din greşeală. N-a avut nicio legătură cu Maria sau cu moartea ei.

— OK, a spus Beauvoir, dar dacă a avut, totuşi? Hai să zicem că Abigail o bănuia pe Debbie, dar n-avea dovezi concrete. Toate discuţiile astea despre Abby Maria au adus-o la capătul răbdării. Trebuia să se răfuiască imediat cu Debbie.

Întrucât Isabelle nu-l încuraja deloc, s-a întors spre Gamache, care asculta cu atenţie. Beauvoir s-a aplecat spre el.

— Abigail iese din Auberge, iar când pleacă Roberge, o ajunge din urmă pe Debbie şi-i cere socoteală. O provoacă

să-i spună adevărul despre ce s-a întâmplat cu Maria. Şi Debbie mărturiseşte. Probabil simţea că se apropie momentul acesta. Încă de când îi dăduse Abigail fotografia.

În timp ce vorbea Jean-Guy, Armand s-a trezit în zăpadă, aproape de cărarea din pădure. Pe întuneric. Le privea pe cele două femei, în vreme ce artificiile bubuiau de zor deasupra capetelor lor şi copiii stăteau în jurul focului de tabără, încercând să-şi scrie numele cu scântei.

A văzut cum Abigail Robinson îi cerea lui Debbie Schneider să-i spună adevărul, iar aceasta îşi recunoştea vina. Poate că era chiar uşurată că-i putea mărturisi, în sfârşit, lui Abby. Oare îşi exprima remuşcările? O ruga s-o ierte?

Sau poate că nu făcuse nici una, nici alta.

— Dacă Debbie a ucis-o într-adevăr pe Maria, a spus Gamache, cred că-i posibil să fi crezut că-i face un serviciu lui Abigail. Că-i oferă libertatea de a merge la Oxford, ca să-şi urmeze visurile. Poate s-a convins singură că-i face un serviciu şi Mariei. Dar n-a judecat bine. Abigail îşi iubea sora. E suficient să te uiţi la poza asta şi-ţi dai seama. Cred că de asta era încuiată în sertar. Nu fiindcă Debbie s-ar fi simţit vinovată şi n-ar fi putut s-o privească pe Maria, ci fiindcă nu voia să vadă iubirea din privirile lor.

— Acum nu mai trebuie decât să demonstrăm toate astea, a remarcat Beauvoir.

— Stai aşa, nu te grăbi, i-a răspuns Gamache. E o problemă.

Şi nu doar una, şi-a spus Lacoste, dar s-a abţinut s-o rostească tare.

— Eu am schiat pe poteca aia, a continuat Gamache. Nu-ţi prea ies în cale bucăţi de lemn.

— E în pădure, *patron*! Sunt copaci peste tot. Şi copacii sunt din lemn.

— *Merci*, Jean-Guy. Dar Debbie n-a fost lovită cu un copac. Nici măcar cu o creangă. Şi chiar dacă ar fi fost pe jos vreuna, sigur ar fi fost acoperită de zăpadă. Nu, concluzia legistului e că Debbie a fost lovită cu un lemn de foc, tăiat la un anumit unghi.

Gamache a schiţat cu mâinile forma respectivă.

— De unde a luat Abigail lemnul de foc? a întrebat Isabelle.

— Exact.

Beauvoir a cumpănit o clipă.

— E un morman de lemne lângă şemineul din living, iar atunci era unul şi lângă focul de tabără. Problema e că ambele se aflau în locuri publice, circulate. Cred c-ar fi remarcat cineva dacă Abigail Robinson ar fi luat un lemn şi ar fi plecat cu el.

— Ar mai fi un loc, a spus Isabelle. Şi în bibliotecă era aprins focul. Şi e o cameră intimă, mai izolată.

— Asta ar însemna ca ucigaşul să fi luat arma crimei cu el, i-a răspuns Jean-Guy. Şi ar fi vorba deja despre o crimă premeditată. Nimeni nu se plimbă liniştit de colo-colo cu un lemn de foc, fără vreo intenţie.

— În fine, nu foarte premeditată, a intervenit Gamache. Dar da, n-a fost o răbufnire spontană, aşa cum am presupus la început. Ucigaşul era deja pregătit atunci când s-a apropiat de Debbie, dacă nu chiar pe deplin hotărât s-o omoare.

S-a întors spre Lacoste şi a adăugat:

— A mai fost cineva în bibliotecă în perioada aceea.

Lacoste s-a străduit să-şi aducă aminte conversaţiile purtate cu cei prezenţi la petrecere.

— Vincent Gilbert.

— Da, i-a răspuns Gamache. A zis c-a intrat acolo fiindcă-şi dorea un pic de linişte.

— Poate c-a văzut pe geamul din bibliotecă silueta unei femei şi a crezut că era Abigail, a adăugat Lacoste. A crezut că aia era şansa lui. A luat lemnul, a urmărit-o în pădure şi a omorât-o. Numai că era Debbie Schneider. Deci vrei să spui că acum crezi că ucigaşul este Vincent Gilbert?

— Vreau să spun ceea ce am spus de la bun început. Trebuie să luăm în considerare absolut toţi suspecţii. Ceea ce mă aduce la alt subiect – vreau să vă arăt ceva.

Şi-a scos laptopul din stand-by şi pe ecran a apărut din nou Paul Robinson. Era îmbrăcat în costum, cu papion, şi stătea teribil de mândru, aproape comic, în faţa unui panou cu nişte grafice. Avea o expresie de încântare exagerată, ca un artist de carnaval.

— Am mai văzut poza asta, *patron*, i-a spus Isabelle. A fost făcută în săptămâna în care a murit Maria.

— Da, dar aţi remarcat ce-i în spatele lui?

Gamache a mărit imaginea. Lacoste şi Beauvoir s-au aplecat, venind mai aproape de monitor.

Pe panou erau mai multe grafice care ilustrau nişte studii statistice.

Isabelle s-a ridicat în picioare şi s-a întors spre inspectorul-şef.

— Ce-i asta, vreo glumă?

Graficul din partea de sus a panoului indica faptul că există o legătură directă între consumul de mozzarella per cap de locuitor şi numărul doctoratelor în inginerie civilă.

— Nu-i o glumă de-ale mele, dacă la asta te referi, i-a răspuns Gamache.

Următorul grafic ilustra legătura dintre oamenii care se înecaseră, căzând din bărci de pescuit, şi rata căsătoriilor în Kentucky. Lacoste şi Beauvoir s-au privit lung.

— Dar e ridicol! a izbucnit Jean-Guy. N-are niciun sens.

— Exact. Sunt corelaţii fictive, se distinge şi titlul de sus, dacă vă uitaţi cu atenţie. Şi bag mâna în foc că Paul Robinson a avut un coautor. Persoana care a făcut fotografia asta. Cred că e Colette Roberge.

— Rectorul? a întrebat Lacoste.

— Da. Am auzit-o folosind de mai multe ori sintagma asta, „corelaţii fictive”.

— Inclusiv aseară, a adăugat Beauvoir.

— Ne-a mai spus şi că au colaborat la câteva studii, a completat Gamache.

— Chestia asta chiar poate fi numită studiu? a întrebat Isabelle. Pare mai curând o glumă, o farsă. Ce relevanţă poate avea?

— Dacă ea i-a fost coautor, înseamnă c-a fost cu Paul Robinson în perioada în care a murit fiica lui. Poate c-a fost acolo chiar atunci.

— Adică acum crezi că Roberge a omorât-o pe Maria? l-a întrebat Jean-Guy.

— Au petrecut ceva timp împreună cât au inventat glumele astea, a intervenit Isabelle. Asta denotă o anumită apropiere. Poate chiar intimitate.

Beauvoir a tastat ceva la calculatorul lui, apoi l-a întors în aşa fel încât să vadă şi ei.

— Există un site care se cheamă Corelaţii Fictive. E al unui tip, Tyler Vigen.

Gamache s-a ridicat, vrând să se apropie de monitor, însă s-a oprit. Numele îi spunea ceva. Ceva. Apoi şi-a amintit şi a râs un pic.

— Ce e? l-a întrebat Isabelle.

— Tyler Vigen. E numele pe care l-a folosit Roberge pe formularul prin care a rezervat sala de sport pentru prelegere. O fi o persoană reală sau un alias pe care îl foloseau Colette şi Paul Robinson?

S-au adunat toţi trei în jurul monitorului şi au început să studieze site-ul.

— Pare să fie o persoană reală, a spus Beauvoir. Văd că le mulţumeşte celor doi profesori, Paul Robinson şi Colette Roberge, că i-au dat ideea.

— Cred că, repetând sintagma „corelaţii fictive”, Colette a încercat să mă îndrume spre asta, i-a răspuns Gamache. Dacă nu spre site, măcar spre ideea asta.

— Ce idee?

— Că studiul şi concluziile lui Abigail Robinson nu sunt cu nimic mai legitime decât legătura dintre – s-a aplecat şi a citit de pe monitorul lui Beauvoir – consumul de brânză per cap de locuitor şi numărul persoanelor care au murit încurcate în propriile aşternuturi.

— Pe bune?

Beauvoir s-a tras mai aproape de ecran. Şi el se mai trezea uneori noaptea încurcat în cearşaf. Şi-i plăcea mult brânza.

Gamache se întreba acum dacă Roberge încercase să-l avertizeze şi în legătură cu găsirea unor conexiuni acolo nu existau. Era, bineînţeles, cea mai cumplită temere a detectivilor. Să interpreteze greşit, să interpreteze prea mult.

Oare el făcea acum legătura între două lucruri pe care nu le lega absolut nimic? Moartea Mariei Robinson şi, 40 de ani mai târziu, asasinarea lui Debbie Schneider.

Făcea o corelaţie fictivă?

Nu ştia. Ştia doar că descoperise încă un fir care-l conducea spre Roberge.

— Ne trebuie un mandat de percheziţie, a spus inspectorul-şef, pornind spre uşă. Pentru casa lui Colette Roberge.

Venise momentul să tragă de firul acela.

Capitolul 41

— Colette? a spus soţul ei. Cine sunt oamenii ăştia? De ce ne cotrobăie prin casă?

Era în picioare, în bucătărie – un bărbat de 76 de ani, care-i privea uluit.

Armand, care nu mai vorbise cu *monsieur* Roberge de câţiva ani şi-l văzuse doar de la distanţă la ultimele vizite, şi-a mutat repede privirea de la el la Colette. Era clar că Jean-Paul Roberge, unul dintre cei mai importanţi oameni dintr-o mare companie financiară din Montréal, suferea acum de demenţă.

— N-am ştiut, i s-a adresat Armand lui Colette.

— S-ar fi schimbat ceva, dac-ai fi ştiut? l-a întrebat ea.

— Poate că da.

În timp ce inspectorul Beauvoir coordona percheziţia, Armand a ieşit afară, la o plimbare cu Jean-Paul şi Colette, luându-l pe bărbat cât mai departe de operaţiunea care, nu încăpea îndoială, îl agita teribil. Armand mergea de-o parte a lui *monsieur* Roberge, ţinându-l de braţ, iar Colette îl ţinea de celălalt. Îl ajutau să-şi păstreze echilibrul şi-l sprijineau, în caz c-ar fi alunecat pe gheaţă.

Armand îl asculta pe Jean-Paul, care-i povestea despre vizita recentă a mamei lui. Şi despre planul de-a o duce pe Colette într-o excursie la Praga cu ocazia lunii de miere.

Jean-Paul s-a oprit brusc şi şi-a aţintit ochii albaştri asupra inspectorului-şef.

— Tu eşti frate-meu?

— Nu, domnule. Sunt un prieten.

— Zău? Serios? l-a întrebat *monsieur* Roberge.

Colette, aflată lângă soţul ei, l-a ţintuit cu privirea pe Armand, parcă întrebându-l acelaşi lucru.

— Eu aşa sper, a răspuns el.

L-a văzut pe Beauvoir în pragul uşii, cu o mână ridicată – încerca să-i atragă atenţia.

— Poate c-ar trebui să intrăm înapoi, a adăugat inspectorul-şef.

— Da, i-a răspuns Jean-Paul. Ar trebui să ne facem bagajele.

— Bună idee, i-a spus soţia lui. Am aşezat deja valizele pe pat, poţi să te apuci tu să pui lucrurile înăuntru.

Când au intrat în casă, Armand i-a făcut lui Beauvoir un gest – să aştepte cât îl conducea pe *monsieur* Roberge în dormitor. A fost surprins când a văzut că, într-adevăr, valizele chiar erau puse pe pat.

— Aşa are ceva de făcut, i-a explicat Colette în timp ce-l priveau pe Jean-Paul scoţând şosetele dintr-o comodă şi aranjându-le cu grijă într-unul dintre geamantane. Când se culcă, eu despachetez.

— Îmi pare rău.

— Să nu-ţi pară. Nu face nimic rău şi el se simte util în felul ăsta, i-a răspuns ea, privindu-şi lung soţul. Suntem printre cei norocoşi.

Armand a urmat-o pe scări, de-a lungul holului şi apoi în living, unde aştepta Beauvoir.

— Am găsit asta.

I-a întins o carte lui Armand.

Extraordinary Popular Delusions and the Madness of Crowds.

— Da, am văzut-o, i-a răspuns inspectorul-şef.

— Dar asta ai văzut, *patron*?

Beauvoir a deschis cartea la pagina de titlu.

— *Pentru Colette, cu drag şi eternă recunoştinţă, Paul*.

A privit-o pe Roberge.

— Paul?
— Soţul meu, Jean-Paul.
— Pe mine mă cheamă Jean-Guy. Nu-mi zice nimeni Guy.
— Şi nu te-am auzit niciodată spunându-i soţului tău Paul, a adăugat Armand. Chiar şi adineauri, tot Jean-Paul i-ai zis.
— Era o glumă între noi doi. Acum multă, multă vreme. Îmi daţi voie?

A întins mâna, iar Beauvoir i-a dat cartea.

Armand a făcut semn spre măsuţa şi scaunele de lângă fereastră. Peste tot în jurul lor era agitaţie, agenţii percheziţionau întreaga casă.
— Cine-i Paul, Colette?
— Ţi-am spus deja.
— Să ştii că putem face o analiză grafologică.

Roberge a cumpănit o clipă, privind lung cartea pe care o ţinea în poală.
— Paul Robinson. După cum presupun c-ai ghicit.
— Şi atunci, de ce-ai minţit?
— Fiindcă-mi dau seama la ce te gândeşti. Am fost apropiaţi, dar nu *atât de* apropiaţi.
— A scris în dedicaţie *cu drag*.
— Tu nu-ţi îndrăgeşti prietenii?
— Pentru ce-ţi era etern recunoscător? Ce făcuseşi?
— Am avut grijă de Abigail la Oxford. Pentru asta-mi mulţumea.
— Etern?

Cum Roberge nu i-a răspuns, Armand a făcut un semn din cap spre Jean-Guy, iar acesta i-a arătat fotografia pe telefon.

Colette a zâmbit.
— N-am mai văzut poza asta de ani întregi. Uită-te la el, cât de fericit era! Ştii, întotdeauna purta papion. *Noeud papillon*.

Ca hipnotizată, nu-şi desprindea privirea de la fotografie. A continuat:

— Am făcut poza asta la o conferinţă din Victoria. Ultima zi fericită din viaţa lui, poate chiar ultimele ore de fericire.

Ultima, şi-a spus Armand.

— Înainte de?

— Înainte de a merge acasă şi a-i da Mariei un sandvici la cină. S-a înecat cu el, s-a sufocat şi a murit. Dar şi asta ştii deja. Doar nu crezi că...

— Ce?

Colette şi-a înclinat un pic capul, studiindu-l pe inspectorul-şef.

— De ce te interesează Paul? Şi fotografia asta, în mod deosebit? Doar nu te gândeşti c-a fost altceva la mijloc? Crezi c-a făcut-o intenţionat?

Văzând că Gamache şi Beauvoir o privesc atent, însă nu rostesc un cuvânt, a pufnit.

— Credeţi că eu am omorât-o?

— Dumneavoastră aţi făcut poza asta? a întrebat-o Beauvoir.

— Da. Paul şi cu mine am creat împreună panoul din spatele lui. Tare ne-am distrat lucrând la el!

— Ştii ce văd eu când mă uit la fotografia asta? a întrebat-o Armand. Văd un bărbat fericit, relaxat, care se uită la femeia pe care o iubeşte. Şi care-l iubeşte. Văd un panou amuzant, chiar caraghios, pregătit pentru o conferinţă ştiinţifică serioasă. Despre corelaţii fictive. O sintagmă pe care ai repetat-o de mai multe ori zilele astea. De ce?

— Am vrut să fii conştient că statisticile pot fi manipulate, pot fi greşit interpretate. Pot fi făcute să ducă la orice concluzie.

— Ştiam asta deja. Cred că cei mai mulţi oameni o ştiu, nu? Am impresia că voiai să găsim asta, a adăugat

Gamache, făcând un semn spre telefonul pe care era fotografia.

— De ce aş face aşa ceva?

— Ca să complici lucrurile. Ca să te asiguri că bâjbâim, bulversaţi...

— N-aş zice c-aveţi nevoie de ajutor în privinţa asta.

— ...ca să ne faci să punem la îndoială legăturile pe care le facem. Între moartea Mariei Robinson şi asasinarea lui Debbie Schneider. Între Abby şi Maria.

— Legătura dintre dumneavoastră şi Paul Robinson, a completat Beauvoir.

— Chiar a existat o legătură, i-a răspuns Colette. Una cât se poate de profundă. Dar n-a fost o relaţie amoroasă. El era mai în vârstă, mi-a fost mentor. Ca şi faţă de Vincent, a existat o atracţie intelectuală puternică, dar atât. Şi da, l-am iubit. Şi el m-a iubit pe mine. Dar...

— Colette? a strigat-o Jean-Paul Roberge de undeva din casă.

Colette a sărit imediat în picioare, iar cartea aproape că i-a căzut din poală. A prins-o şi a pus-o pe masă, apoi a făcut un pas în direcţia din care se auzise vocea soţului ei. S-a întors, văzând că cei doi bărbaţi se ridicaseră şi ei în picioare.

— Dar el – a aruncat o privire în spate –, el este sufletul meu pereche. Singurul bărbat cu care am vrut vreodată să fiu. Şi încă vreau.

Armand a rugat-o să lase cartea acolo, iar ea a plecat.

— Căutaţi în continuare, Jean-Guy!

— N-o crezi, *patron*?

— Cred că spune adevărul în ce priveşte faptul că n-au avut o relaţie amoroasă, dar ne ascunde multe alte lucruri. Cum ar fi ce a făcut ca să merite recunoştinţa eternă a lui Paul Robinson. Uită-te la data dedicaţiei din carte.

— Cu o zi înainte de moartea lui, a răspuns Jean-Guy.

Isabelle Lacoste l-a întrebat pe tânărul de la recepţie dacă a văzut-o pe profesoara Robinson.

— Am impresia c-am văzut-o intrând în living.

A căutat-o acolo. În încăperea spaţioasă se relaxau câţiva oaspeţi, printre care se număra şi Vincent Gilbert. Cei mai mulţi citeau. Au ridicat privirile spre ea, apoi s-au uitat în altă parte. Nimeni nu voia să-i atragă atenţia poliţistei.

Doar doctorul Gilbert a continuat s-o fixeze cu privirea. Interesat, dar nu îngrijorat. *Sigur că nu-i îngrijorat*, s-a gândit Lacoste în timp ce ieşea din încăpere. *Se crede mai deştept decât toată lumea.*

A făcut câţiva paşi, s-a oprit, s-a întors şi a revenit în living.

— Vă pot ţine companie o clipă? l-a întrebat.

Bărbatul s-a ridicat pe jumătate, invitând-o cam ezitant să i se alăture.

— Vă rog.

— Doctore Gilbert, pot să vă fac o mărturisire?

Bărbatul a închis revista şi a lăsat-o la o parte.

— Bineînţeles.

— Inspectorul-şef Gamache mi-a cerut s-o mai interoghez o dată pe profesoara Robinson, fiindcă, ei bine, avem anumite bănuieli.

Gilbert a ridicat sprâncenele grizonante stufoase.

— Cum ar fi?

— Cred că puteţi ghici, i-a răspuns încet inspectoarea, uitându-se la ceilalţi oaspeţi ai hotelului, care erau oricum prea departe ca să-i audă.

— O bănuiţi că şi-a ucis prietena? a întrebat-o el, vorbind tot în şoaptă.

— Aş prefera să nu divulg teoriile anchetei în desfăşurare, dar înainte de a sta din nou de vorbă cu ea, mă întrebam dacă mi-aţi putea oferi vreo informaţie utilă.

— Cum ar fi?
— Cum ar fi ceva despre tatăl ei, de exemplu.
Acum, sprâncenele grizonante s-au încruntat de-a dreptul.
— Tatăl ei? Nu vreţi să spuneţi „mama ei”? Despre mama ei şi despre Cameron?
— Nu, despre asta ştim deja. Eu vorbesc despre tatăl şi sora ei.
— A avut o soră?
Lacoste a zâmbit crispat.
— Da. Suferea de un handicap grav. A murit în circumstanţe stranii.
— Biata de ea, a rostit bărbatul, aproape mecanic.
— Şi pe urmă tatăl, se pare, e posibil să se fi sinucis.
— Zău? Câte tragedii în familia asta!
— Da. Se pare că totul a început când mama ei a fost tratată de Cameron, iar apoi s-a sinucis.
— Asta pare o concluzie cam exagerată.
— O corelaţie fictivă?
A privit-o lung.
— Da, presupun că-i puteţi spune şi aşa. De ce-mi povestiţi lucrurile astea?
— Mă întrebam dacă Abigail v-a pomenit ceva din toate acestea. Dacă v-a acuzat c-aţi fi responsabil pentru moartea surorii şi a tatălui ei, nu numai a mamei.
Acum o ţintuia cu o privire furioasă.
— Nu m-a acuzat, nu. Dar dumneavoastră?
— Vreţi să ştiţi dacă vă consider vinovat, domnule doctor? Nu, bineînţeles că nu. Nu puteţi fi tras la răspundere pentru ce face cineva la distanţă de mii de kilometri şi zeci de ani. Şi până la urmă, la Allan Memorial n-aţi făcut decât să aveţi grijă de maimuţe, nu?
— De toate animalele, da. N-am avut nimic de-a face cu experimentele propriu-zise.

— Dar ştiaţi ce se petrece.

— Ce legătură are asta cu bănuielile legate de profesoara Robinson şi de moartea prietenei ei?

Inspectoarea s-a ridicat în picioare.

— Mi-aţi fost de mare ajutor, domnule doctor. *Merci*.

Când a plecat Isabelle Lacoste, Vincent Gilbert părea mult mai puţin înfumurat decât la sosirea ei.

Jean-Guy Beauvoir a găsit-o aproape o oră mai târziu. Nu în subsolul casei Roberge. Nu în cutiile din pod. Era la vedere şi, prin urmare, o trecuseră toţi cu vederea.

Când şi-a dat seama ce era, a pus-o într-o folie de plastic şi i-a dus-o lui Gamache, care tocmai deschidea şi scutura miile de cărţi din colecţia familiei Roberge.

Era un lucru pe care îl învăţase la începutul carierei la Sûreté. Nu de la primul lui şef şi mentor. Ci de la logodnica lui, Reine-Marie Cloutier.

Bibliotecara-ucenică îi spusese că oamenii pun tot felul de lucruri între paginile cărţilor. Bani. Flori uscate şi presate. Scrisori.

Pe unele vor să le păstreze. Pe altele vor să le ascundă.

— Unde ai găsit-o? l-a întrebat Armand, luând scrisoarea învelită în plastic şi punându-şi ochelarii de citit.

— În asta, i-a răspuns Jean-Guy şi a ridicat cartea. *Extraordinary Popular Delusions*...

— ...*and the Madness of Crowds*, a completat Armand, zâmbind şi clătinând din cap.

S-a uitat în jur, la volumele pe care le tot scuturase vreme de o oră. Ignorându-l pe cel mai important şi mai evident dintre ele.

— Era la începutul capitolului despre „Toboşarul din Tedworth”. Despre o fantomă.

Jean-Guy nu părea deloc încântat de descoperirea lui şi, după ce a citit-o, mergând la geam ca să aibă un pic de lumină naturală, Armand a înţeles de ce.

Când a terminat de citit, şi-a scos încet ochelarii, a oftat şi s-a întors spre Jean-Guy.

— Unde e?

— În bucătărie, cu bărbatul ei.

I-au găsit pe soţii Roberge la o ceaşcă de ceai, aplecaţi amândoi deasupra unui puzzle. Armand şi-a dat seama că era cel despre care presupusese el că era al copiilor.

Imaginea formată înfăţişa un coş plin cu căţeluşi.

— Putem sta un pic de vorbă, te rog? a întrebat-o, ridicând documentul în aşa fel încât să-l vadă şi ea.

Colette Roberge a strâns din buze, a ezitat o clipă, apoi s-a ridicat. Şi-a sărutat soţul pe creştet, căci era absorbit de puzzle şi nu ridicase capul, şi i-a spus:

— Merg doar aici, aproape, lângă sobă.

El nu i-a răspuns.

După ce s-au aşezat, Armand i-a întins scrisoarea protejată de folia de plastic.

— Deci aţi găsit-o.

— Inspectorul Beauvoir a găsit-o.

Roberge şi-a întors privirea spre el, iar Jean-Guy a simţit, în mod inexplicabil, că făcuse ceva rău.

— Dovadă, Armand?

Părea aproape amuzată de eticheta de pe învelitoarea de plastic.

— Vrei să-ţi chemi un avocat?

Acum chiar a râs. Un pufnet prost dispus.

— Nu-i nevoie.

— Povesteşte-ne despre scrisoare.

— Nu e destul de clar şi aşa?

— Te rog, Colette.

Femeia a privit hârtia, apoi a pus-o cu grijă în poală, aşezându-şi mâinile deasupra ei.

— N-am mai văzut scrisoarea asta de ani întregi. De când a murit el. Mă rog, asta nu-i chiar întru totul adevărat.

L-a privit pe Armand drept în ochi şi a adăugat:

— Am primit-o la Oxford, împreună cu volumul. Au sosit a doua zi după moartea lui Paul. Poşta era mult mai rapidă pe vremea aia, dar nu suficient de rapidă. Aţi citit-o?

Şi Armand, şi Jean-Guy au încuviinţat.

— Atunci, ştiţi ce scrie. Paul mărturiseşte c-a omorât-o pe Maria. C-a asfixiat-o cu o pernă, în timp ce Abigail şi Debbie erau pe-afară cu bicicletele. Pe urmă, i-a băgat pe gât un sandvici cu unt de...

S-a oprit, răsuflând greu, ca şi cum nu şi-ar fi putut trage sufletul. A lăsat ochii în jos, apoi încet, cu mişcări lente şi tremurătoare, a pus scrisoarea pe canapea.

Cu mare efort, a ridicat privirea.

— O iubea enorm pe copila aia. Vă puteţi imagina aşa ceva?

A izbutit să tragă adânc aer în piept o dată, în timp ce ei se străduiau din răsputeri să nu-şi imagineze. Să rămână poliţişti, în timp ce tatăl din ei se zbătea să iasă la suprafaţă.

Era o încleştare sortită eşecului. Tatăl avea să învingă întotdeauna. Cei doi bărbaţi erau copleşiţi de gândul, de simpla idee de a face ceea ce făcuse Paul Robinson în ziua aceea. Pusese o pernă pe faţa copilei lui. Însă şi mai grotescă era ideea sandviciului.

Asta bănuiseră că se întâmplase, încă de când găsiseră cuvântul „peteşii” în raportul autopsiei. Că sandviciul îi fusese dat post-mortem. Că moartea Mariei nu fusese un accident îngrozitor.

Gamache cochetase cu ideea că fie Abigail, fie, mai probabil, Debbie comisese crima. Însă scrisoarea lămurea totul. Chiar tatăl Mariei, împins de deznădejde, o omorâse.

Era şi mai cumplit să citească lucrul acesta scris chiar de mâna lui, în cuvinte atât de simple.

Colette şi-a scos ochelarii şi s-a şters la ochi, apoi a tresărit uşor când a simţit brusc mâna ce poposise pe umărul ei.

— Nu-i nimic, sunt aici, i-a spus Jean-Paul.

Întorcându-se spre ei cu o privire blândă, i-a întrebat:

— Voi aţi supărat-o aşa?

Colette şi-a pus mâna peste mâna soţului ei.

— Nu. Ei ne sunt prieteni. Au venit să ne ajute.

— Cu împachetatul?

Colette i-a zâmbit.

— Nici gând! Asta-i treaba ta. Nimeni nu se pricepe aşa de bine la împachetat. Te rog, vino să stai jos.

— Eşti sigură? a întrebat-o Armand.

— Jean-Paul ştie deja, nu-i aşa, dragule?

— Da.

Avea o privire caldă, dar goală.

— Aţi zis că scrisoarea a ajuns la dumneavoastră a doua zi după moartea lui Paul Robinson? a întrebat-o Beauvoir.

— Da. A sosit împreună cu cartea. De la primul rând, mi-am dat seama ce era. N-am avut nicio îndoială că aveam să citesc scrisoarea de rămas-bun a unui sinucigaş. Recunoştea c-o omorâse pe Maria şi că nu mai putea trăi cu povara remuşcărilor. Cum a şi scris acolo, ştiuse din clipa în care se întâmplase că avea să-şi ia viaţa, dar şi că trebuia să aştepte până creştea Abigail şi pleca de acasă. Mi-a trimis-o mie, la Oxford, şi m-a rugat să am grijă de ea.

— Ceea ce ai şi făcut, i-a răspuns Armand. Aşa i-ai câştigat recunoştinţa eternă.

— *Oui*. Eu şi Jean-Paul închiriaserăm o căsuţă pe-aproape, în Lower Slaughter. Abby venea la noi în fiecare weekend şi stătea până duminică-seara. Mai aducea şi o prietenă destul de des. Abby era o tânără inteligentă, fericită. Ambiţioasă, dar mulţi tineri sunt ambiţioşi la vârsta aceea.

Pe urmă, s-a întâmplat asta, a adăugat, aruncând o privire spre scrisoare.

— Ce-ai făcut după ce ai citit-o?

— L-am sunat. M-am gândit că poate... Dar o făcuse deja. A răspuns un vecin şi mi-a spus că Paul murise. Părea să fi fost un infarct sau un atac cerebral, dar, evident, eu ştiam ce se întâmplase.

— Şi n-ai spus nimic.

— Nu, de ce să fi spus ceva? Dacă ar fi vrut să ştie cei din jur, ar fi lăsat chiar acolo biletul de rămas-bun.

— Însă ţi l-a trimis ţie. De ce?

— Şi eu m-am întrebat. Singura explicaţie pe care am găsit-o este că simţea nevoia să mărturisească. Să-i spună unui om care-l iubea şi care ar fi putut chiar să-nţeleagă ce se petrecuse.

— Dar, a adăugat Armand aplecându-se spre ea, te roagă la final să-i dai scrisoarea şi lui Abigail.

— Da.

— De ce? De ce-ar fi vrut să ştie şi ea ce-i făcuse surorii ei? Poate c-ar fi vrut să ştii tu, să zicem, dar cu siguranţă nu-şi putea dori să afle şi fiica lui.

Privirea inspectorului-şef o implora să-i explice.

Colette a zâmbit strâmb.

— Nu l-ai cunoscut pe Paul.

Şi-a privit soţul, care trăgea şerveţele din cutia de Kleenex şi le împăturea minuţios.

— Era om de ştiinţă. Îşi organiza meticulos cercetările, notiţele, dosarele. Mereu ordonat, mereu tranşant. Ţinea la adevăr. Cred că şi-a dorit să ştie cineva ce se întâmplase de fapt.

— Cineva, da. Dar de ce şi Abigail?

— Abby îi seamănă mult. Îţi dai seama de asta după faptul că insistă ca rezultatele studiului ei să fie făcute publice, oricât de neplăcută e reacţia celor din jur. Cred că

Paul a ştiut că ea şi-ar dori să afle adevărul. Poate a crezut că Abigail bănuieşte deja şi a vrut să pună capăt speculaţiilor, ca fiica lui să nu-şi petreacă tot restul vieţii întrebându-se ce s-a întâmplat cu familia ei.

Armand s-a lăsat pe spate, cumpănind. El nu şi-ar fi dorit aşa ceva. Să-şi împovăreze copilul cu un adevăr atât de înfiorător. Unele lucruri chiar nu trebuiau rostite.

Însă avea şi Colette dreptate. El nu-l cunoscuse pe Paul Robinson. Şi învăţase de mult că era nechibzuit să se aştepte ca toţi ceilalţi oameni să se comporte, să simtă şi să ia decizii ca el.

— Şi aţi făcut-o? a întrebat Beauvoir.

— Ce anume?

— I-aţi spus lui Abigail despre scrisoare?

— A făcut mai mult decât să-i spună, a intervenit Jean-Paul Roberge cu o voce puternică, cu privirea limpede. I-a arătat-o. A fost foarte afectată.

— Îmi imaginez că lui Abigail i-a fost tare greu, i-a răspuns Beauvoir.

— Nu Abigail. Cealaltă.

— *Bonjour*, a spus Isabelle. Vă deranjează dacă vă ţin un pic companie?

O găsise pe Abigail în bibliotecă, singură.

— Nu ştiam că poliţiştii cer voie, i-a răspuns statisticiana, închizând laptopul.

— M-a învăţat mama că e bine să fiu politicoasă întotdeauna. Şi inspectorul-şef mi-a dat un pistol, în caz că nu merge cu politeţea.

Abigail a zâmbit. Era palidă. Obosită.

Lacoste s-a aşezat în fotoliul din faţa ei, în aşa fel încât să se afle de o parte şi de cealaltă a focului din şemineu. A aruncat o privire spre mormanul de lemne pentru foc, unde găsise Vincent Gilbert arma crimei, cu două nopţi înainte.

— Vă ascundeţi?
— N-aş zice că-i o ascunzătoare prea bună. M-aţi găsit.
— Nu cred că de mine vă ascundeaţi.
Abigail a oftat adânc.
— Simţeam nevoia să ies din cameră, dar nu voiam să dau ochii cu el. Nu ştiam cum am să reacţionez.
— Credeţi c-aţi putea duce la capăt ce-aţi vrut să faceţi de la bun început?
Abigail a zâmbit din nou, apoi a clătinat din cap.
— Am vrut doar să-l umilesc. Să-l sperii. Să-i rănesc orgoliul, dar trupul să i-l las nevătămat. Ca să aibă tot restul vieţii la dispoziţie să se chinuie. Ca mama.
— Asta aţi făcut deja. Aşadar, ce vă temeţi c-aţi mai putea face acum?
— Mă tem c-aş putea să-l omor. Ştim cu toţii c-a ucis-o pe Debbie, confundând-o cu mine. Gamache şi celălalt detectiv aproape că mi-au zis-o direct, în noaptea în care a murit Debbie. A fost ucisă din greşeală. Dar atunci n-am priceput.
S-a frecat pe frunte, atât de tare încât şi-a înroşit-o.
— Întotdeauna reacţionează aşa oamenii, cu întârziere?
— Adeseori, da. Puteţi să-mi povestiţi câte ceva despre ziua în care a murit sora dumneavoastră?
— Poftim?
— Maria. Ce s-a întâmplat în ziua aceea?
Chiar în clipa în care a rostit ultima întrebare, i-a bipăit telefonul: erau un mesaj de la Beauvoir şi o fotografie a scrisorii.
Avea s-o citească mai târziu.
— De ce vă interesează? a întrebat-o Abigail. A fost acum o groază de timp.
— Vă rog, spuneţi-mi.
Alt oftat. Nu de exasperare, ci de epuizare.
— Era vineri. Tata tocmai se întorsese de la o conferinţă...

— Era singur?

— Da. Se văzuse acolo cu Colette, dar nu venise cu el în Nanaimo. Întotdeauna m-am întrebat dacă ea şi tata... Dar cred că nu. Pe urmă, s-a întâmplat chestia aia şi nu s-au mai văzut aproape deloc.

— Hm, a spus Lacoste, calculând rapid. Dumneavoastră unde eraţi când a murit sora dumneavoastră?

Dacă Abigail simţise vreo urmă de bănuială în întrebarea ei, nu s-a dat de gol cu nimic.

— Debbie şi cu mine aveam grijă de Maria. Dar ieşiserăm cu bicicletele...

— Şi-o lăsaserăţi singură?

— Dormea. Voiam să mergem la magazin şi ştiam că urma să se întoarcă tata curând. Debbie a hotărât că vrea să se ducă acasă, aşa c-am mers singură la magazin. Când am ajuns acasă, tata sosise, dar Maria...

— Ce v-a spus tatăl dumneavoastră?

— Atunci, nimic. Era cu ea. Încerca s-o resusciteze. Era întinsă pe jos, în bucătărie, şi el îi băgase degetele pe gât. Cred c-am ţipat, fiindcă tata s-a întors şi s-a uitat la mine. N-o să-i uit niciodată expresia de atunci.

— Da?

— Era înspăimântat. Panicat. Mi-a zis să plec. Să sun la ambulanţă. Pe urmă, au sosit o grămadă de oameni şi m-au dat la o parte.

— Era şi Debbie?

— Nu, cum v-am spus deja, ea se dusese acasă.

Lacoste s-a aplecat în faţă, iar privirea şi vocea i-au devenit intense.

— Gândiţi-vă bine. Înainte să plecaţi la magazin, Debbie a rămas vreo clipă singură cu Maria?

— Nu, de ce să fi rămas singură cu ea?

— Deci aţi fost împreună tot timpul?

— Păi, eu am mers la baie, şi acolo n-a venit cu mine, i-a răspuns Abigail surâzând, însă apoi i-a pierit zâmbetul. De ce mă-ntrebaţi?

— Credeţi că e posibil ca moartea surorii dumneavoastră să fi fost mai mult decât un accident îngrozitor?

— Nu.

— Sunteţi sigură?

— Absolut. De ce mă-ntrebaţi? Ce legătură au lucrurile astea cu asasinarea lui Debbie?

— Aţi mai văzut fotografia asta?

I-a întins poza în care apăreau toţi patru. Ultima.

În timp ce o privea, lui Abigail a început să-i tremure bărbia. A răsuflat adânc.

— Da. Însă n-am mai văzut-o de mulţi ani. Unde aţi găsit-o?

— La Debbie acasă. O ţinea într-un sertar încuiat.

Abigail s-a încruntat.

— Dar ce să caute acolo? De ce era la ea?

— Nu ştim.

Ceea ce ştia Isabelle, şi chiar bănuise de la bun început, era că teoria lor e greşită. Abigail nu găsise fotografia printre lucrurile tatălui ei şi nu i-o dăduse lui Debbie, declanşând un şir de evenimente care conduseseră la o crimă.

Nu. Fotografia din ziua aceea fericită stătuse probabil în biroul lui Debbie ani întregi, uitată. Asasinarea lui Debbie Schneider nu avea nimic de-a face cu poza aceea şi nici cu ce i se întâmplase Mariei.

I-a bipăit iar telefonul. Alt mesaj de la Beauvoir, o întreba dacă citise scrisoarea.

Încă nu, a tastat şi a trimis răspunsul.

S-a întors din nou spre Abigail, însă a fost întreruptă de un apel telefonic.

— Da, ce este? Sunt în mijlocul unui...

— Citeşte naibii scrisoarea! a şuierat Jean-Guy şi a închis.

Gamache l-a privit pe Beauvoir şi a ridicat din sprâncene. Jean-Guy a zâmbit crispat.

— Totu-i în regulă.

— Aşa de rău e? l-a întrebat Colette.

Gamache s-a întors spre ea şi spre soţul ei.

— Ai spus că cealaltă a fost afectată de scrisoarea lui Paul Robinson. Cine era cealaltă?

Jean-Paul se întorsese la şerveţelele lui, dar i-a răspuns Colette:

— Debbie Schneider.

— Era şi ea de faţă când i-ai arătat lui Abigail biletul de rămas-bun?

— Da.

— Când se întâmpla asta?

— La scurtă vreme după înmormântarea lui Paul. Din câte am înţeles, Abby şi Debbie se certaseră, dar la capelă s-au revăzut şi au reluat prietenia. Abby s-a întors la Oxford, iar Debbie a însoţit-o ca s-o susţină emoţional. Au stat la noi un weekend şi am hotărât că, dacă aveam de gând să-i arăt vreodată scrisoarea lui Abby, acela era momentul cel mai bun, când avea o prietenă alături.

— Şi cum a reacţionat?

— Cum era de aşteptat. Abby a fost şocată, nu i-a venit să creadă, nu putea concepe că tatăl ei i-ar fi făcut aşa ceva Mariei. După cum ai citit, a explicat în scrisoare c-a făcut-o ca să le elibereze pe amândouă. Pe Maria de chin, iar pe Abigail de obligaţie, de povară. Acum era liberă să-şi trăiască viaţa.

Scrisoarea fusese dificil şi dureros de citit, chiar şi pentru un străin. Un tată încerca să justifice faptul că-şi ucisese fiica. Însă ce-l frapase pe Jean-Guy, şi el bănuia că şi pe Armand, era ultimul pasaj.

Chiar dacă era adevărat, de ce să fi pus o parte din motiv şi, indirect, o parte din vina pentru crimă pe umerii celuilalt copil? Cum să nu-şi fi petrecut tânăra tot restul vieţii simţindu-se vinovată? Sora ei fusese sacrificată ca să aibă ea o viaţă mai bună.

Oare asta explica campania încăpăţânată a lui Abigail Robinson pentru întreruperea sarcinilor din care ar fi rezultat copii cu dizabilităţi? Dorinţa ei ca alţi părinţi să nu mai fie nevoiţi să ia o asemenea decizie?

— Reacţia lui Debbie la citirea scrisorii a fost mai puternică decât a lui Abigail? a întrebat Gamache.

— Da, păi, ea părea să dea glas sentimentelor pe care le trăia Abigail. Aveau o relaţie ciudată, aproape simbiotică. Una reprezenta raţiunea, cealaltă, intuiţia. Mintea şi inima.

— Ai spune că era o relaţie bolnăvicioasă?

— Sexuală, vrei să spui?

— Nu, asta nu mi s-ar părea deloc bolnăvicios. Mă gândeam la codependenţă, dacă le era cumva greu să-şi dea seama unde se oprea viaţa uneia şi începea a celeilalte.

Colette a chibzuit o clipă.

— Nu-s sigură. Ce ştiu cu certitudine este că se iubeau mult. Cel puţin Debbie o iubea enorm pe Abby, îi era devotată. Asta era clar.

— În săptămâna respectivă fuseseşi cu Paul Robinson. În ziua respectivă, chiar. Bărbatul din poza aia nu pare să aibă de gând să-şi ucidă fiica.

— De acord, dar dacă ne-am putea da seama că un om urmează să comită o crimă doar uitându-ne la el, n-am mai avea nevoie de voi, nu-i aşa, inspectore-şef?

— Bun argument, i-a răspuns Gamache.

Şi chiar era un argument bun. Chiar şi după ce fusese comisă crima, el putea sta faţă în faţă cu asasinul şi să n-o ştie.

Isabelle Lacoste a lăsat telefonul jos. Mersese în partea opusă a încăperii, departe de Abigail, ca să citească scrisoarea primită de la Jean-Guy.

Profesoara privea focul din şemineu, neclintită. Ca o statuie de ceară. Nu mai era om întru totul, nu mai era funcţională întru totul.

Lacoste şi-a tras scaunul în aşa fel încât să stea aproape de ea. Apoi, a început să citească de pe telefon cu voce tare. După primele trei cuvinte, Abigail a revenit dintr-odată la viaţă. S-a ridicat atât de brusc în picioare, încât i-a căzut laptopul pe jos.

— De unde aveţi scrisoarea aia?

— Văd c-o recunoaşteţi. M-aţi minţit.

După ce s-a zbătut o clipă să-şi vină în fire, Abigail s-a aşezat la loc.

— Dumneavoastră n-aţi fi minţit? Dacă tatăl dumneavoastră ar fi făcut aşa ceva? De ce dezgropaţi toate astea acum? Doamne Dumnezeule, ce tot faceţi? Ce faceţi?

Abigail Robinson o ţintuia cu privirea, în parte mânioasă, dar mai ales uluită.

— De ce faceţi asta? Dezgropaţi acum ce s-a întâmplat cu Maria. Cu tata. De ce? N-are nimic de-a face cu moartea lui Debbie. Ce legătură ar putea exista?

— Când suntem minţiţi, trebuie să aflăm motivul.

— Chiar trebuie? De ce contează aşa ceva?

— Am să vă spun ce crede inspectorul-şef. Crede că Debbie v-a ucis sora şi că, făcând ordine în lucrurile tatălui dumneavoastră, aţi descoperit dovada acestei crime şi v-aţi răzbunat.

Abigail o privea siderată.

— Credeţi că Debbie a omorât-o pe Maria? Şi că eu am ucis-o pe ea, 40 de ani mai târziu? E o nebunie! De ce i-ar fi făcut Debbie vreun rău Mariei? Şi dacă i-ar fi făcut, de ce

ar fi mărturisit tata o crimă pe care n-a comis-o? Şi ce dovezi aş fi putut găsi în lucrurile lui? N-are niciun sens!

Problema era că şi Isabelle credea că n-are sens. Nu ştia ce să-i răspundă, aşa că s-a lăsat pe spate în scaun şi a încercat să pară atotştiutoare.

Abigail a mijit ochii.

— Deci nici dumneavoastră nu credeţi în teoria asta. Aţi spus că e a inspectorului-şef.

Profesoara Robinson s-a aplecat spre ea şi a adăugat:

— Dumneavoastră ce credeţi că s-a întâmplat?

— Şi eu, şi Jean-Paul am dat dovadă de răbdare şi îngăduinţă, Armand, în timp ce ne-aţi întors casa cu susu-n jos, i-a spus Colette. Dar nu crezi că ne eşti dator cu o explicaţie?

— Poate c-ar trebui să vorbim între patru ochi.

Armand a aruncat o privire spre Jean-Paul, care acum alinia şerveţelele pe rânduri ordonate. Colette a ezitat, apoi i-a spus soţului ei:

— Ştii, ar fi de mare ajutor dac-ai putea să termini tu puzzle-ul. Aşa, o să vedem imaginea completă.

L-a dus până la masă, l-a instalat grijulie, i-a şoptit ceva la ureche, apoi s-a întors spre ei.

— Haideţi să mergem alături. El se descurcă aici o vreme.

Când au ajuns în living, Gamache i-a făcut semn să se aşeze, dar ea a refuzat, preferând să rămână în picioare, cu faţa la el. Ţintuindu-l cu privirea. Aşteptând.

— O mulţime de oameni au motive s-o ucidă pe Abigail, a început Armand. Şi una dintre teoriile noastre, chiar cea principală, este că ucigaşul a confundat-o cu Debbie Schneider.

— Da, ştiu.

— Prin urmare, dacă Abigail a fost ţinta, cine avea şi mobil, şi ocazia s-o omoare?

Colette a zâmbit.

— Eu?

— Tu ai invitat-o în Québec, i-ai organizat prelegerea, ai chemat-o să stea la tine şi pe urmă ai dus-o la petrecerea de Revelion. Dacă nu erai tu, nu s-ar fi întâmplat nimic din toate astea.

— Lăsând la o parte că nu ştiu ce motiv aş avea să-mi doresc moartea lui Abigail, nu uiţi ceva? Eu sunt singura persoană care ştia cu certitudine că nu Abigail era cea de pe cărarea din pădure. Ce speri să găseşti după toate astea?

A făcut un gest larg, arătând spre încăpere, spre agenţii de la Sûreté care îşi continuau percheziţia.

— Dovezi.

— Dovezi pentru ce? Dovezi că, într-un moment de nebunie, am confundat-o pe Debbie cu Abigail şi am ucis-o? Căutaţi liniştiţi! N-am avut niciun motiv să-mi doresc moartea vreuneia dintre ele, şi cu siguranţă nu pe a lui Debbie Schneider. De-abia dacă o cunoşteam. Şi, clar, n-o cunoşteam suficient încât s-o urăsc.

— Nu, nu cred că ura a fost motivul. Bănuiesc c-a fost iubirea.

— Acum chiar m-ai pierdut.

Armand a făcut un gest spre carte.

— Paul Robinson te-a rugat să ai grijă de fiica lui. Ţi-a oferit recunoştinţa lui eternă. Nu puteai s-o ucizi, dar trebuia să pui capăt campaniei lui Abigail pentru eutanasia obligatorie. A fost suficient de alarmant când ai văzut de cât sprijin se bucură, iar apoi ţi-ai dat seama la petrecere că-l putea şantaja cu ceva pe Vincent Gilbert.

— Cu faptul că a colaborat cu Ewen Cameron, a completat Beauvoir. Doar dumneavoastră ştiaţi despre asta. Până când a aflat şi profesoara Robinson.

— Aşa c-am omorât-o pe Debbie ca să-l protejez pe Vincent Gilbert? Ce logică ar avea?

— Tu rezolvi probleme, gândeşti raţional, i-a răspuns Gamache. Probabil ţi-ai dat seama că, dacă Abigail îl acuza de colaborarea cu Ewen Cameron, cum a făcut, practic, la petrecere, însemna că are şi dovada. Iar aceasta era mai mult ca sigur în posesia lui Debbie, fiindcă ea ţinea toate hârtiile.

— Aaah, am înţeles acum. Am pocnit-o în cap, i-am furat hârtiile şi le-am ars. Asta crezi c-am făcut?

Gamache a deschis larg palmele, în semn de aprobare.

— Ai câteva fracturi de logică, a adăugat Colette. Dacă mi-ai fi fost student, te-aş fi picat. Cea mai mare greşeală este presupunerea că-l iubesc pe Vincent Gilbert atât de mult, încât aş fi în stare de crimă ca să-i protejez orgoliul.

— Nu. Nu să-i protejezi orgoliul, ci să-l protejezi pe el de propriul orgoliu. Te-ai temut că Gilbert avea să cedeze şantajului. C-avea să sprijine ideile promovate de Abigail.

— Au început deja să i se alăture câţiva politicieni, a intervenit Beauvoir. Tot mai mulţi oameni îşi exprimă sprijinul.

— Un mare om de ştiinţă, un faimos filantrop care ar sprijini propunerea lui Robinson ar fi putut deveni cea de-a 100-a maimuţă, a adăugat Gamache.

— Cea de-a 100-a ce?

— Picătura care umple paharul. Nu-ţi puteai asuma riscul ăsta. Ai face orice ca să-l protejezi pe bărbatul pe care îl iubeşti.

— Pe Vincent Gilbert? a întrebat ea râzând.

— *Non*. Nu pe Gilbert. Ştiai că, dacă Abigail are câştig de cauză, într-o bună zi Jean-Paul se va număra printre cei ucişi în mod obligatoriu.

Colette s-a îndreptat de spate. A ridicat bărbia. Dar n-a spus nimic.

— Adevăratul motiv, ultimul imbold, a fost legat de el, a adăugat Gamache. A fost din iubire.

Capitolul 42

— Deci Abigail a recunoscut că ştia de scrisoarea tatălui ei, a spus Beauvoir.

Se întorseseră în subsolul de la Auberge. Izolaţi de restul lumii, în mica lor bulă cu suspecţi şi suspiciuni. Era un loc destul de aglomerat.

— N-a fost încântată c-a trebuit să recunoască, dar când i-am arătat mesajul de la tine, n-a mai prea putut să nege.

— Măcar acum ştim ce s-a întâmplat cu Maria. Nu mai e un posibil mobil pentru asasinarea lui Debbie Schneider.

— Dar chiar ştim? a întrebat Isabelle.

Armand şi Jean-Guy s-au întors spre ea.

— Păi, da! i-a răspuns Jean-Guy şi a împins spre ea scrisoarea lui Paul Robinson. Ar fi un indiciu în biletul ăsta de adio.

— Dar chiar e o mărturisire?

Beauvoir a izbucnit în râs, însă apoi s-a oprit şi a privit-o lung.

— Normal că e.

— Ceva nu-mi dă pace în legătură cu asta, i-a răspuns Isabelle, trăgând scrisoarea spre ea.

Gamache a înconjurat masa până a ajuns lângă Lacoste, iar Beauvoir a venit de cealaltă parte a ei.

— De ce n-a lăsat Paul Robinson biletul de adio lângă trupul lui neînsufleţit? a întrebat Isabelle. Aşa fac cei mai mulţi sinucigaşi. Nu toţi, dar cei mai mulţi. Sau ar fi putut foarte simplu să facă o copie a biletului şi s-o lase într-o cutie de valori. În caz că s-ar fi răzgândit cealaltă. Toată

lumea îl descrie ca pe un om de ştiinţă extrem de meticulos. Nu s-ar fi asigurat că mai există undeva o copie a unui document atât de important? Şi de ce i-a scris lui Colette, nu lui Abigail? Că doar fiică-sa nu mai era o copilă. Avea 20 de ani.

— Poate c-a vrut să se asigure că va avea pe cineva lângă ea în clipa în care o va citi, a argumentat Gamache.

— E posibil, dar putea include în plic o scrisoare separată, pentru Abigail, în care să-i spună c-o iubeşte şi că-i pare rău. Ce efect are aşa ceva asupra unei tinere, să afle că, din cauza ei, taică-său i-a omorât sora şi pe urmă s-a sinucis? Chiar trebuia să afle?

— Toată treaba pare cam ciudată, a recunoscut Jean-Guy. Adică, de ce să mai mărturisească oricum după atâţia ani?

— Asta-i altă chestie, i-a răspuns Isabelle. Nu prea mărturiseşte, de fapt.

— Sigur că mărturiseşte! a intervenit Gamache. Scrie chiar aici.

— Tocmai, că nu scrie.

S-au aplecat toţi trei deasupra scrisorii. Isabelle a simţit umărul lui Jean-Guy atingându-i umărul, a simţit parfumul discret al inspectorului-şef, lemn de santal şi o urmă de trandafir. Acea fărâmă din soţia lui pe care o purta mereu cu sine. Ca pe o respiraţie.

— Al naibii să fiu!

Gamache s-a ridicat în picioare şi, ducând mâna la gură, a rămas cu privirea pironită pe hârtie.

— Ai dreptate, a spus şi Jean-Guy. Nu scrie nicăieri clar, direct, *Eu am omorât-o pe Maria*. Nu spune decât că el poartă responsabilitatea. Că e vina lui, că nu mai poate trăi cu povara celor întâmplate.

A ridicat privirea spre colegii lui.

— Ştiind c-a fost scrisă de un sinucigaş, am completat noi cu ce credeam că spune.

— Este totuşi posibil ca el s-o fi omorât, i-a răspuns Isabelle. Dar m-a frapat faptul că n-o spune, de fapt.

— Mai zice şi *N-a fost intenţionat. Ştiu asta*, a citit Gamache cu voce tare, apoi s-a uitat la cei doi detectivi. Nu e o formulare cam ciudată?

Au încuviinţat amândoi.

— N-ar fi trebuit să se oprească la *N-a fost intenţionat*? a întrebat Jean-Guy.

S-au întors toţi trei la scrisoare şi au început s-o studieze din nou.

Gamache, cu ochii mijiţi de concentrare, încerca să pună lucrurile cap la cap.

De ce n-ai mărturisit clar? l-a întrebat pe bărbatul de mult mort, dar încă prezent. *De ce i-ai trimis scrisoarea lui Colette Roberge? De ce ai spus că ştii că moartea Mariei n-a fost intenţionată? De ce te-ai sinucis, de fapt?*

În atmosfera sumbră din subsol se cristaliza o idee.

— Trebuie să trimitem scrisoarea la laborator, să fie verificată pentru amprente şi ADN, a spus, făcând un semn din cap spre Isabelle. Plus analiza grafologică.

— *Oui, patron.*

A urmărit-o cu privirea în timp ce făcea o copie a scrisorii. Apoi, punând-o într-un plic cu protecţie, i-a dat-o unui agent care avea s-o ducă la un laborator din Montréal.

În timp ce scrisoarea se îndepărta de el, Armand a urmărit-o cu gândul.

Chiar ai omorât-o pe Maria?

Chiar te-ai sinucis?

A mers lângă panoul instalat de tehnicieni în centrul de comandă, unde prinseseră în piuneze câteva fotografii. De la locul crimei. Cu cadavrul. Câteva schiţe cu locul crimei, cu traseul pentru schi, cu Auberge. Deplasările câtorva persoane şi relaţiile dintre ele.

Pe o margine a panoului erau alte poze.

De la atacul din fosta sală de sport.

Fotografiile lui Édouard, Alphonse şi Simon Tardif când fuseseră arestaţi.

Portretul lui Ewen Cameron.

Iar acum mai fuseseră adăugate două. Paul Robinson, în faţa panoului caraghios, pseudoştiinţific, despre corelaţii fictive, şi *ultima*, cu Maria, Paul, Abigail şi Debbie.

Luând un marker negru, inspectorul-şef s-a întors către ceilalţi.

— Haideţi să-ncercăm să lămurim un pic lucrurile. Avem mai multe posibile scenarii. Primul. Ţinta atacului din noaptea de Revelion a fost Abigail Robinson.

În timp ce vorbea, i-a scris numele sub titlul mare *Victimă*.

Apoi, lângă el, sub titlul *Mobil*, a scris *Campanie eutanasie în masă / Şantaj*.

Sub *Suspecţi* a scris Vincent Gilbert, Colette Roberge.

— O variantă ar mai fi şi Simon Tardif, a spus Isabelle. Deşi cred că locul lui pe listă e mult mai jos.

— De acord. Celălalt scenariu este că *madame* Schneider a fost ţinta de la bun început.

— Şi mobilul? a întrebat Jean-Guy. Ne gândiserăm că poate ea o ucisese pe Maria, dar acum, cu scrisoarea lui Paul Robinson...

— Nu ştim cu certitudine că-i o mărturisire, a intervenit Isabelle.

— Abigail a fost convinsă în tot timpul ăsta că tatăl ei a omorât-o pe Maria, a spus Gamache. Dar ne întoarcem la cealaltă teorie. Poate că, făcând ordine în lucrurile lui, Abigail găseşte ceva care îi spune că nu el a fost ucigaşul. Află adevărul.

— Că Debbie i-a omorât sora, a spus Beauvoir.

Armand a făcut un gest cu markerul, apoi s-a întors spre panou şi a încercuit numele lui Debbie.

— Şi mobilul? a întrebat el. Din punctul de vedere al lui Abigail, Debbie nu-i ucisese doar sora iubită, ci, prin asociere, îi omorâse şi tatăl.

— Paul Robinson i-a trimis scrisoarea lui *madame* Roberge, a intervenit Beauvoir, şi i-a spus să i-o arate lui Abigail, fiind convins că ea o omorâse pe Maria. Voia ca fiica lui să ştie că este în siguranţă.

— Numai că nu ea o omorâse, a spus Isabelle. Vă daţi seama ce trebuie să fi simţit Abigail, când şi-a dat seama că tatăl ei trăise atâţia ani convins că ea-şi ucisese sora? Asta însemna că se sinucisese degeaba. Ce sentimente mai putea nutri faţă de Debbie?

— Ar fi urât-o, a răspuns Beauvoir.

Însă Isabelle a clătinat din cap.

— Cred că acum complicăm lucrurile mult prea mult. Cred că mobilul este legat de ceva recent.

— Păi, a zis Beauvoir, pentru Abigail e ceva recent.

— Continuă, a îndemnat-o Gamache pe Isabelle. Tu ce crezi că s-a întâmplat?

— Cred că primul scenariu e cel corect. Abigail era ţinta atacului. Cred c-a văzut-o cineva la petrecere. Ura campania pe care o pornise ea. A găsit o ocazie de-a o opri şi a profitat de ea.

— Te gândeşti la cineva anume?

— La Vincent Gilbert, poate cu ajutorul lui Colette Roberge. Aveau şi mobil, şi ocazia potrivită.

Gamache s-a întors şi a studiat panoul, fotografiile, schemele. Ceva nu se potrivea. O bucăţică mică din puzzle. S-a întors la masă şi a recitit scrisoarea. Începea să-şi dea seama ce nu era în regulă.

— Şi mai e ceva, *patron*, a spus Jean-Guy, luându-i locul în faţa panoului.

A luat un marker roşu şi a scris *Haniya Daoud*.

Gamache a ridicat din sprâncene. Cum putuse să uite de ea? O neglijase fiindcă, în vreme ce ceilalţi stăteau în văzul tuturor, aproape că se întreceau în a le atrage atenţia poliţiştilor, Haniya Daoud se strecura. Cu maceta în mână. Nevăzută, în întuneric.

Se întreba dacă tânăra mai avusese puterea necesară pentru o ultimă crimă. Şi apoi, *ça va bien aller*. Totul avea să fie bine. Putea lăsa jos maceta.

A pus scrisoarea pe birou.

— Hai să luăm cina.

Ca să evite Auberge, care era plin de suspecţi, au mers acasă la Gamache.

Armand s-a dus în bucătărie, s-o caute pe Reine-Marie, în vreme ce Isabelle şi Jean-Guy s-au instalat comod în living.

Imediat ce a păşit în încăpere, Armand a văzut-o pe Haniya Daoud cu un cuţit mare în mână. Îl ţinea îndreptat spre Reine-Marie, care era cu spatele la ea.

Inspectorul-şef a simţit că-i stă inima în loc şi s-a încordat. Lumea întreagă şi-a încetinit mişcarea, copleşită de un val de spaimă şi adrenalină. Apoi, la fel de repede cum venise, a trecut.

Un vestigiu al muncii de-o viaţă. Artificiile erau focuri de pistol şi toate cuţitele erau arme, mai ales când erau îndreptate spre cineva drag lui.

— Nu ştiam că sunteţi aici, i-a spus Haniyei.

— Asta-i clar. Şi văd că sunteţi încântat.

Armand i-a zâmbit.

— Nu, m-aţi văzut doar surprins. Sunteţi întotdeauna binevenită aici.

— Ah, bună, Armand! a spus şi Reine-Marie, întorcându-se spre el. Am invitat-o pe Haniya să rămână la cină. A fost

tare drăguţă şi a venit cu mine la familia Horton; le-am dus ultima cutie.

Armand a sărutat-o uşor, apoi a luat un tocător de lemn şi o baghetă.

În bucătărie mirosea a *coq au vin* care se făcea la foc mic, precum şi a busuiocul pe care îl rupsese Haniya şi-l aşezase pe un platou, alături de roşii şi de *burrata* pe care tocmai o felia.

Daniel şi familia lui, alături de Annie şi de copii, se întorseseră în Montréal. Se oferiseră să rămână, dar şi Reine-Marie, şi Armand fuseseră de părere că era mai înţelept să meargă undeva unde să nu umble nestingherit un criminal. Ceea ce în Three Pines se putea dovedi dificil.

— Cu ce mai pot ajuta? a întrebat Haniya.

— Puteţi duce platoul ăsta pe masă, i-a răspuns Reine-Marie. Apoi, puneţi-vă ceva de băut şi mergeţi alături de ceilalţi, în living. Cina o să fie gata în 20 de minute.

Haniya a pus *burrata* cu roşii pe masa din lemn de pin, însă n-a intrat în living, ci a mers în partea cealaltă a bucătăriei, oprindu-se pe drum ca să privească tablourile de pe pereţi. Unele erau portrete, altele erau nişte lucrări naive. Câteva peisaje. Şi o ramă micuţă, modestă.

— Ăsta e...?

— Da, i-a răspuns Reine-Marie. Ne-a luat ceva timp să găsim un exemplar. E original.

— Unic, adică? a întrebat-o Haniya, aplecându-se spre mica fotografie ce înfăţişa un fulg de zăpadă.

— Cum a mers cu familia Horton? a întrebat Armand.

În timp ce Reine-Marie îi povestea, el a privit-o pe Haniya. Se aşezase comod pe unul dintre scaunele mari de lângă cuptor şi se uita pe geam, la întunericul de afară.

— Nu le-ai povestit despre mama lor şi Ewen Cameron?

— Nu. Nu toate adevărurile trebuie rostite. Au cutia, se pot uita în ea, dacă vor. Cred că-s conştienţi că e ceva important acolo, însă în felul ăsta au de ales.

A aruncat o privire spre musafira lor şi a adăugat mai încet:

— Cred c-ar vrea să se oprească.

— De la ce să se oprească?

De la crime?

— Nu mai vrea să fie Eroina Sudanului. Uită-te şi tu la ea. E aproape o copilă. Cred c-ar vrea să aibă o viaţă mai liniştită. Să se trezească dimineaţa şi să se întâlnească la bistrou cu Clara, să ia micul-dejun. Să discute despre cărţi cu Myrna. Să treacă pe aici la ceai sau la cină şi să nu trebuiască să-şi facă griji pentru toate fetele, toate femeile care aşteaptă să le salveze ea.

— Să poată părăsi câmpul de luptă.

Reine-Marie l-a privit în timp ce punea apa la fiert.

Ce bine ar fi dacă s-ar putea!

Când Reine-Marie s-a întors în living, Armand i-a dus Haniyei o ceaşcă de ceai.

— Îmi permiteţi? a întrebat-o, făcând un semn spre scaunul din faţa ei.

— Bineînţeles.

S-a aşezat şi i-a trecut prin minte că Haniya Daoud crea impresia că este stăpâna oricărei încăperi în care se afla. Şi cu toate acestea, nu părea să se simtă în largul ei nicăieri.

— Dumneavoastră aţi ucis-o pe Debbie Schneider?

Sprâncenele femeii au dispărut sub *hijab*.

— Un pic de conversaţie uşurică înainte de cină, inspectore-şef?

Armand i-a zâmbit, dar n-a spus nimic.

— Sau aşa investigaţi dumneavoastră crimele? Puneţi întrebarea asta la nesfârşit, până când cineva răspunde „da”?

— Sau până când trebuie să mergem la culcare, *oui*.

Haniya a izbucnit în râs. Un hohot de râs puternic, din tot sufletul, care a părut s-o surprindă chiar şi pe ea.

— Ei bine, i-a răspuns femeia în cele din urmă, tot ce pot să spun este că investigaţia dumneavoastră trebuie să fie de tot căcatul, dacă încă mă bănuiţi pe mine. Asta e expresia, nu? „De tot căcatul”? Am învăţat-o de la Ruth. Aşa a descris cariera de artistă a Clarei.

— Păi, e o expresie, da. Dar nu mi-aţi răspuns la întrebare.

— Ah, vorbeaţi serios?

Gamache nu mai zâmbea; privirea îi era gânditoare, iscoditoare.

— Nu. N-am omorât-o eu. E adevărat ce v-am spus atunci. Dacă omori omul, nu omori şi ideea. Şi dac-aş fi vrut să scap de profesoara Robinson, n-aş fi fost aşa de proastă încât să omor pe altcineva din greşeală. N-am făcut niciodată asta.

S-a lăsat o tăcere electrizantă între ei.

— Cu toţii facem greşeli. Pe frig, pe întuneric, pe grabă. E posibil.

— Aşa-i. Dar nu greşeala *asta*. Viaţa unui om e sacră. Ăsta-i un alt lucru pe care l-am învăţat în lagăre. Când vezi atât de multă moarte, ajungi să preţuieşti viaţa. Când vezi atât de multă cruzime, ajungi să preţuieşti bunătatea.

— Dar o puteţi şi recunoaşte? Căci e chiar acolo, i-a spus Gamache, făcând un gest spre camera alăturată. Şi dumneavoastră sunteţi aici.

Şi-a lăsat ceaşca jos şi a adăugat:

— Eu am să merg în living. Aţi vrea să veniţi cu mine?

— Nu. Mă simt bine aici.

Gamache a încuviinţat.

— Dacă vă răzgândiţi...

Dar tu, Ralph, ce cauţi în afara gratiilor?

Însă bănuia ce căuta Haniya Daoud.

Capitolul 43

— N-ai putut să dormi? l-a întrebat Armand.

Deşi era aproape 3 dimineaţa, sunetul vocii lui nu l-a luat prin surprindere pe Jean-Guy. Auzise şi recunoscuse paşii ce se apropiau de bucătărie, uşor estompaţi de papucii groşi.

— N-am mai dormit ca lumea de când s-a născut Honoré, i-a răspuns.

— Vrei nişte ceai?

Armand s-a întors spre el, cu ceainicul în mână. Beauvoir se pregătea să refuze, însă şi-a dat seama că da, o ceaşcă bună de ceai...

Doamne Dumnezeule, şi-a spus, *m-am molipsit şi eu.*

— Da, te rog. Ia stai, ai auzit şi tu...?

Jean-Guy s-a ridicat pe jumătate. Alert, încordat. Se auzise un zgomot din partea din faţă a casei.

— Stai liniştit, i-a răspuns Armand, oprind apa. Acum mă pregăteam să-ţi zic...

— Gata, s-a făcut dimineaţă? a întrebat Isabelle.

Era îmbujorată, venise pe jos de la pensiune. Aducea o farfurie acoperită cu un şervet de bucătărie în carouri şi avea pe ea o pijama din flanel, cu buline, peste care îşi trăsese un halat tot din flanel, ecosez.

— Arăţi de parc-ai ieşit direct dintr-o carte a lui Dickens, i-a spus Jean-Guy.

— Nu cred că vrei să discutăm despre cum arată fiecare, nu?

În trening şi nebărbierit, Beauvoir arăta mai curând ca vreun nefericit pe care-l ridicau poliţiştii din tura de noapte şi când îl aduceau în secţie, îl ţineau cât mai departe de ei.

Isabelle a lăsat farfuria pe blat şi l-a salutat pe Gamache, care arăta ca de obicei. Sau, cel puţin, era o variaţie pe aceeaşi temă.

Arăta ca un profesor universitar trezit brusc dintr-un somn adânc. Şi el tot nebărbierit, ar fi avut barba aproape complet grizonantă, şi-a dat seama Isabelle, dac-ar fi lăsat-o iar să crească. Spre deosebire de Jean-Guy, el făcuse măcar efortul de a se pieptăna, dar părul de pe o parte tot îi stătea drept în sus.

— Am văzut că Isabelle avea lumina aprinsă la pensiune, i-a explicat Armand ginerelui său în timp ce turna lapte într-o carafă, şi i-am dat mesaj să vină pe-aici.

Era ora 2:53.

Lacoste a ridicat şervetul şi a scos la iveală o grămăjoară de produse de patiserie.

— Din partea lui Gabri şi a lui Olivier.

— Ei ştiu cât de generoşi sunt? a întrebat Armand.

— Încă nu.

În timp ce se infuza ceaiul, Armand s-a dus în birou şi s-a întors cu documentele aduse de la centrul de comandă. Jean-Guy le-a întins pe masa din bucătărie. Cu cănile în faţă, cei trei ofiţeri de la Sûreté au mâncat *pain au chocolat* şi au studiat hârtiile.

Parcă era puzzle-ul lui Jean-Paul Roberge. Numai că, atunci când erau aşezate în combinaţia corectă, piesele acestea n-aveau să dezvăluie imaginea unui coş cu căţeluşi.

Problema era că aveau de rezolvat mai multe puzzle-uri ale căror piese fuseseră amestecate.

Era implicarea lui Vincent Gilbert în experimentele lui Cameron pe oameni nevinovaţi. Inclusiv pe mama lui Abigail.

Era chestiunea morţii Mariei.

Erau reacţiile violente faţă de Abigail Robinson şi prezenţa oamenilor care ar fi făcut orice ca să pună capăt campaniei ei pentru eutanasie obligatorie – printre care se numărau Vincent Gilbert şi poate chiar şi Colette Roberge.

Apoi era străina. Puzzle-ul reprezentat de musafira lor. Haniya Daoud. Care vorbea despre curaj şi moralitate şi care ucisese la adăpostul întunericului.

Oare chiar erau nişte puzzle-uri separate, se întreba Gamache, sau făceau parte din aceeaşi imagine? O parte – pădure, alta – cer, apoi apă, câteva clădiri? Nu păreau să aibă vreo legătură, între ele părea a fi o corelaţie fictivă, dar când erau aduse laolaltă, alcătuiau o singură imagine.

Sau poate că greşise el analogia. Nu era un puzzle, ci lucrul la care se gândise mai devreme. Un fir lung. Care începea la Cameron şi se termina câteva decenii mai târziu, cu trupul neînsufleţit al lui Debbie Schneider. Pentru că trăsese de acel fir, o demascase pe Colette Roberge. Destinatara scrisorii ciudat de vagi a lui Paul Robinson. Şi a recunoştinţei lui eterne.

O câştigase având grijă de fiica lui atunci când primise vestea cumplită sau îi fusese recunoscător pentru ceva ce urma să facă? Era o promisiune pe care încă o respecta?

Luându-şi cana, Armand s-a dus la fereastra din partea opusă a bucătăriei şi s-a uitat afară.

— De ce îi era Paul Robinson atât de recunoscător lui Colette?

Cuvintele lui au aburit geamul rece.

S-a întors şi i-a privit pe Beauvoir şi pe Lacoste. Nu era nici pe departe prima dimineaţă care-i prindea împreună, nedormiţi şi analizând indiciile unei crime îmbrăcaţi în pijamale.

— Îi era recunoscător pentru c-avea grijă de Abigail, a sugerat Isabelle.

— Poate, dar recunoştinţă „eternă”? Pare cam mult.

După ce a aţâţat focul, a revenit la masă şi şi-a tras mai aproape scrisoarea de adio.

— O să fie interesant să vedem rezultatul analizei grafologice şi a ADN-ului.

— Crezi că n-a scris-o el? l-a întrebat Jean-Guy.

— Doar mă întreb, nu cred.

— Dacă nu el, cine a scris-o?

— Abigail şi Colette erau la Oxford când a murit el, a spus Isabelle. Cine mai rămâne...

S-a oprit o clipă, apoi a adăugat:

— Debbie Schneider? De ce să-l fi omorât?

— Poate că Paul Robinson a găsit dovada că ea o omorâse pe Maria, a intervenit Jean-Guy. Dovadă pe care poate c-a găsit-o şi Abigail, printre lucrurile lui, acum câteva săptămâni.

— Vrei să zici că el a confruntat-o pe Debbie, iar ea l-a omorât? a întrebat Isabelle. Cum? Şi pe urmă ea scrie biletul de adio şi-l trimite prin poştă, împreună cu o carte, unei străine?

— Ţi se pare neverosimil? a întrebat-o Gamache, zâmbind. Cred că, dacă ar fi compus Debbie scrisoarea, presupusa mărturisire ar fi fost mult mai explicită. Mai cred şi că, dacă n-ar fi fost scrisul lui, Colette şi Abigail şi-ar fi dat seama. Aşadar, Paul Robinson e cel care a scris biletul către Colette şi către fiica lui, apoi şi-a luat viaţa. Dar – a coborât din nou privirea spre hârtie – este, într-adevăr, o scrisoare inutil de crudă, iar el nu pare să fi fost

un om crud. Dimpotrivă. Din câte am aflat până acum despre el, avea o relaţie afectuoasă cu Abigail.

— Şi cu Maria la fel, a adăugat Isabelle. Şi ştim cu toţii cum s-a încheiat.

S-au aplecat toţi trei în acelaşi timp şi au studiat din nou fotografia cu Debbie, Abigail, Paul şi Maria, în spatele cărora se întindea Oceanul Pacific, sclipind în razele soarelui.

Ultima.

Armand ştia că poza aceea fusese nespus de preţioasă pentru Paul Robinson, şi atunci ce căuta încuiată în sertarul lui Debbie Schneider? S-a lăsat pe spate în scaun şi a rămas cu privirea pierdută în depărtare.

Încerca să vadă ceva ce-i scăpa întruna.

Poate dacă trăgea încet de fir. Poate...

Pe neaşteptate, în faţa ochilor i-a apărut imaginea mamei lui Reine-Marie.

S-a întors imediat spre colegii lui.

— Voi nu v-aţi pierdut încă părinţii, nu?

Au clătinat amândoi din cap, surprinşi de acest *non sequitur*.

— Atunci, înseamnă că n-aţi fost nevoiţi să le eliberaţi casa, să le luaţi la mână lucrurile. E un efort teribil. Noi am făcut asta când a murit mama lui Reine-Marie, acum vreo doi ani. E trist şi epuizant, iar uneori e incredibil de plictisitor. Toate lucrurile cu care n-au ştiut ce să facă – le-au îndesat prin dulapuri şi le-au adunat în pivniţă. Trebuie trecut prin fiecare hârtie, prin fiecare fotografie, trebuie luate decizii. Noi am avut noroc, i-am avut pe cei 78 de fraţi ai lui Reine-Marie, care ne-au ajutat.

Isabelle şi Jean-Guy au zâmbit. Numărul fraţilor creştea de fiecare dată când inspectorul-şef pomenea familia imensă a lui *madame* Gamache. Habar nu aveau câţi fraţi

şi surori avea, de fapt. Nu le era foarte clar nici dacă Reine-Marie însăşi ştia câţi sunt.

— Dar ce se întâmplă când eşti singur la părinţi? Sau când sunt prea multe lucruri de sortat şi prea puţin timp?

— Ceri ajutor? a sugerat Isabelle. Cum îi ajută acum Reine-Marie pe alţii.

— Exact. De-asta ar fi trebuit să-mi dau seama.

Gamache se animase, nervii faţă de propria persoană se transformaseră în bucuria că, în sfârşit, vedea limpede.

— Apelezi la ajutorul cuiva care nu are acelaşi ataşament emoţional. Aşadar, având un termen-limită şi o mulţime de lucruri ale tatălui ei, pe cine ar ruga Abigail s-o ajute?

— Pe Debbie Schneider, a răspuns Jean-Guy. *Merde!*

— Debbie a găsit fotografia, nu Abigail, a completat Isabelle, cu ochii sclipitori. De asta era în biroul ei. De asta a fost Abby surprinsă. N-o mai văzuse de ani întregi.

— Dar de ce s-o ţină sub cheie? a întrebat Jean-Guy. Ce este în poza asta de nu trebuie să aflăm noi?

S-a aplecat şi a văzut din nou devotamentul zugrăvit pe chipul lui Debbie când o privea pe Abigail. Şi devotamentul de pe chipul lui Abigail, care o privea pe Maria.

Paul Robinson se uita tot la Maria. Părea calm. Mulţumit. Fericit.

Apoi, Jean-Guy s-a uitat la ea.

Fetiţa, cu trupul ei micuţ şi contorsionat, avea gura deschisă, râdea şi ea la gluma care-i amuzase pe toţi. Părul îi strălucea în razele soarelui. Avea tenul trandafiriu, sănătos. Haine curate, cu un imprimeu vesel: margarete.

Dar lui Jean-Guy i-au atras atenţia mai ales ochii ei. Erau luminoşi, sclipeau de amuzament. Atenţi, conştienţi.

Nu se zărea nicio fărâmă de durere. De deznădejde. Niciun semn că starea Mariei se agrava. Nu era o fetiţă cu o calitate slabă a vieţii, nu erau o familie care se zbătea la limita supravieţuirii.

— Ăsta să fie lucrul ascuns în văzul tuturor? O familie fericită?

— *Non*, i-a răspuns Armand pe un ton categoric.

Şi el fixase fotografia cu privirea, însă nu văzuse o familie fericită.

— A sosit cutia cu dovezi din casa lui *madame* Schneider?

Isabelle a urmărit livrarea pe telefon şi a clătinat din cap frustrată.

— Da şi nu. Au trimis-o la sediul Sûreté. E pe biroul meu de acolo. Nu aici.

— Spune-i unuia dintre agenţii de serviciu să se urce într-o maşină şi s-o aducă. În clipa asta.

— Mă ocup.

În timp ce ea dădea telefon, Armand s-a întors spre Jean-Guy.

— A fost aici în tot timpul ăsta, chiar sub nasul nostru. Am şi văzut-o. Am şi vorbit despre asta, dar ne-am oprit prea devreme.

— Ce anume?

— Asta, i-a răspuns Armand, arătându-i ceva în fotografie.

Se concentraseră atât de mult asupra pozei, încât nu mai remarcaseră că aveau în faţa ochilor o captură de ecran care înfăţişa biroul lui Debbie Schneider.

Fotografia familiei fericite, *ultima*, era pusă peste alte obiecte care se aflaseră în sertarul încuiat. Cartuşele pentru imprimantă, felicitările, capsele...

— Agenda, a rostit Jean-Guy.

— Exact. Agenda. Asta a găsit Debbie. Asta a ascuns Debbie.

În mai puţin de o oră, cutia cu dovezi a sosit la Auberge.

Între timp, ei apucaseră să facă duş şi să se schimbe în haine călduroase. Armand îşi înfăşurase la gât un fular roşu-aprins, din caşmir, şi-l băgase pe sub gulerul gecii, ca să se protejeze mai bine de frigul înţepător.

Era o noapte imposibil de senină, cu o puzderie de stele pe cer.

Domnea o tăcere nefirească. Totul era neclintit. Liniştit. Singurul zgomot care se auzea era scrâşnetul ritmic al bocancilor lor pe drumul acoperit de zăpadă; au trecut pe lângă St. Thomas, pe lângă Pădurea Nouă. Spre singura lumină pe care o vedeau. Spre fosta casă Hadley, din vârful dealului.

Era ca un semnal luminos. Ca un far, şi-a spus Gamache.

Însă farul era un avertisment – că-i un loc în care apa e mai mică ori că sunt stânci. Nu era o destinaţie. Niciun marinar n-ar fi cârmit spre far, iar inspectorul-şef era conştient de asta pe măsură ce se apropiau.

Odată ajunşi, au găsit-o pe agentă şezând pe un scaun în holul de la intrare; ţinea cutia pe genunchi şi o sprijinea cu braţele.

— Agent Lavigne, nu-i aşa? a întrebat-o el.

— *Oui, patron.*

S-a ridicat atât de repede, încât aproape că i-a căzut cutia pe jos. Când a luat-o inspectoarea Lacoste, tânăra agentă s-a întors spre Gamache.

— Dacă nu vă deranjează...

Îi întindea o recipisă.

Beauvoir a strâns din buze şi şi-a propus să nu uite să-i facă cinste cu o cafea. Dacă nu pentru bun-simţ, atunci măcar pentru curaj.

Agenta a plecat cu recipisa semnată: *Armand Gamache*. Iar ei au plecat cu o cutie.

Au pus-o pe masa lungă din camera ce servea drept centru de comandă, iar Beauvoir a adus mănuşi sterile pentru toţi trei. Gamache şi le-a pus, încercând să ascundă senzaţia de greaţă care l-a copleşit când a simţit mirosul latexului.

Lacoste a scos telefonul ca să înregistreze.

Beauvoir a rupt sigiliul şi a scos pe rând diverse obiecte, enumerându-le pe măsură ce le punea la o parte. Toate au fost băgate în pungi şi etichetate. Ultimele trei obiecte le-a pus pe birou.

— Patru felicitări.

Isabelle le-a deschis.

— Cu ocazia aniversărilor lui Abigail, de la 16 la 19 ani. Toate semnate „Cu drag, Debbie". Deci acum ştim exact în ce perioadă au fost certate.

— La scurtă vreme după moartea Mariei, a remarcat Gamache.

— Uitaţi fotografia, a spus Beauvoir.

A întors-o şi a văzut scrisul îngrijit: *Ultima*. Era acelaşi scris din biletul de adio.

Mai aveau un singur obiect, rămas pe fundul cutiei.

— O agendă, a spus Jean-Guy pentru înregistrare.

Dar era mult mai mult de atât, şi o ştiau cu toţii.

A deschis-o la prima pagină, ca să vadă numele proprietarului şi anul. Apoi i-a dat-o inspectorului-şef.

— A lui Paul Robinson.

Gamache a închis ochii o clipă şi a răsuflat adânc. Asta bănuise, dar nu fusese sigur până în clipa în care îi rostise Jean-Guy numele.

— Din anul în care a murit Maria? a întrebat Isabelle.

— *Non*. Din anul în care a murit el.

Armand s-a aşezat, şi-a pus ochelarii de citit şi a deschis-o.

— A găsit-o Debbie Schneider când îi sortau împreună lucrurile, a spus Isabelle.

— Acum doar câteva săptămâni, i-a răspuns Armand, ridicând privirea. *Oui*. Cred că ăsta a fost factorul declanşator.

Veniseră amândoi mai aproape şi acum se uitau peste umărul lui, în timp ce inspectorul-şef a dat la pagina zilei în care murise Paul Robinson.

— E goală, a remarcat Isabelle.

Deşi era dezamăgită, îşi dădea seama că era puţin probabil ca bărbatul să pună un memento, ca să nu uite să se sinucidă.

— Cred că atunci când a găsit-o Debbie, poza – Gamache a ridicat-o un pic –, era pusă la pagina asta. Se vede unde s-a desprins un pic din răşină. O s-o trimitem la laborator pentru analiză.

A continuat să dea paginile. De acolo mai departe, toate erau goale.

Apoi a luat-o înapoi. O pagină. Două. Şi a găsit notiţa. Ultima.

Scrisoare pentru Colette. Copie.

Asta era. Atât de simplu şi de pragmatic. Nu scrisoarea, ci celălalt cuvânt.

— „Copie”, a spus Armand, dând din cap. Tu ai spus-o, Isabelle. Ba chiar ai şi făcut-o, a adăugat, aruncând o privire spre scanner. Ai făcut o copie după scrisoarea lui. Şi atunci, de ce n-ar fi făcut şi el una? Asta m-a tot frământat. Toţi îl descriu pe Paul Robinson ca fiind un om de ştiinţă extrem de organizat. De ce n-ar fi făcut o copie a unui document atât de important?

— Şi chiar a făcut, i-a răspuns Isabelle. Deci... unde este?

Zâmbind, Armand a întors agenda cu susul în jos şi a scuturat-o zdravăn, aşteptând să zboare scrisoarea din ea. Dar n-a zburat. Nu s-a întâmplat nimic.

— *Uneori, magia chiar funcţionează*, a spus inspectorul-şef oftând.

Jean-Guy a zâmbit, căci recunoscuse citatul din *Micul om mare*.

— În regulă, a spus Isabelle, hai să zicem că Debbie a găsit copia biletului de adio printre lucrurile lui. Unde e? Şi de ce ar mai conta? Îi ştia deja conţinutul. Citise originalul când li-l arătase Colette. Sunt de acord că toate au început atunci când au găsit ceva în lucrurile lui Paul Robinson, dar nu cred că asta-i lucrul acela, a adăugat, arătând spre agendă. Asta fost a 99-a maimuţă.

— Şi cea cu numărul 100? a întrebat-o Jean-Guy, aşezându-se şi el.

— A fost ceva găsit de Abigail. Scrisoarea de la Gilbert, care cerea plata pentru tortura mamei ei. Asta a declanşat totul.

Gamache şi-a scos ochelarii de citit, ca s-o studieze mai bine.

— Zi în continuare.

— Probabil că scrisoarea de la Gilbert a aruncat totul în aer. A schimbat totul pentru Abigail, dar i-a şi explicat totul. Mama ei murise din cauza experimentelor lui Cameron, iar, indirect, la fel şi sora ei, şi tatăl ei. Abigail e inteligentă, ştie că este o tragedie pe plan personal, dar o oportunitate pe plan profesional. Vincent Gilbert, marele filantrop, fusese implicat în cel mai ruşinos episod al medicinei canadiene. Ce ar fi fost dispus să facă pentru a se asigura că nu se află? Ea era în toiul unei ditamai controverse. Avea nevoie de aliaţi. Recunoaşte c-a venit la Québec ca să încerce să-l şantajeze pe Gilbert s-o sprijine în mod oficial. Dar dacă e mai mult decât atât?

— Vrei să spui c-a venit aici ca să-l omoare, a zis Gamache.

— Am mai vorbit despre varianta asta, da. Nu este cea mai logică? Poate că n-a pornit la drum cu ideea crimei, poate c-a vrut doar să-l şantajeze, dar când a ajuns faţă-n faţă cu el, la petrecere, s-a răzgândit. Era înfumurat,

arogant. A luat-o peste picior. Abigail şi-a ieşit din fire. Nu a fost o crimă bine gândită, nici cine ştie ce planificată.

— Atunci, cum de-a sfârşit Debbie Schneider moartă? a întrebat Jean-Guy.

— Fiindcă Vincent Gilbert a fost primul care a trecut la fapte. Şi avea o mulţime de motive.

Isabelle le-a bifat pe degete.

— Să-şi protejeze reputaţia.

Unu.

— Să compenseze pentru situaţiile în care nu luase nicio măsură.

Două.

— Ca autoapărare, când şi-a dat seama ce avea de gând să-i facă.

Trei.

— Dar a făcut o greşeală.

— C-a ucis pe altcineva? a zis Beauvoir.

— Crezi? Poate ştia sau bănuia că scrisoarea de la Cameron, dovada, este la Debbie Schneider. Trebuia s-o recupereze. Şi avea o singură soluţie.

Isabelle i-a privit pe rând. Era atât de evident! Cum de nu vedeau şi ei lucrurile la fel?

Spre lauda lui, şi-a spus ea, inspectorul-şef măcar încerca.

Pe frunte îi apăruseră câteva cute adânci, iar în ochi avea privirea aceea gânditoare, uşor înceţoşată a unui om care se străduieşte să vadă ceva la mare depărtare.

— Lemnul de foc, a spus ea, în cele din urmă. Vincent Gilbert a fost singur în bibliotecă de Revelion. A fost cam singurul care ar fi putut lua un lemn şi...

— Ei, haide, Isabelle! a întrerupt-o Jean-Guy. Toate astea-s dovezi pur circumstanţiale. Nu ai cum să demonstrezi c-a fost Gilbert. Dar sunt dovezi că Debbie...

Ca un om care încearcă să se apere de un atac, Gamache a ridicat mâinile şi a întors capul, lăsând privirea în jos. Îi ruga să-i acorde un răgaz de linişte.

În loc să tragă de fir, acum încerca să-l urmeze. Răspunsul era chiar acolo, aproape. Nu avea nicio îndoială. Încet, cu mare grijă, în tăcere, a pornit de-a lungul lui.

De la trupul neînsufleţit al lui Debbie. La confruntarea dintre Abby şi Vincent Gilbert, la petrecere. La atacul din sala de sport.

De la studiul controversat al lui Abigail despre pandemie. La sortarea lucrurilor din casa tatălui ei şi la descoperirea umbrei lui Ewen Cameron, care întuneca totul. Şi prin asociere, a umbrei lui Vincent Gilbert.

Agenda. Fotografia. Şi, poate, copia acelui straniu, dar atent compus bilet de adio. Şi, în cele din urmă, ca de atâtea ori, a ajuns faţă în faţă cu Abby Maria.

S-a ridicat în picioare.

— N-o să aflăm adevărul stând aici. Trebuie să ne întoarcem în casa familiei Roberge. Cred că Paul Robinson i-a încredinţat lui Colette secretul lui. A rugat-o să-l ajute să ascundă adevărul. Cred că pentru asta îi era etern recunoscător.

— Şi ştii care e? l-a întrebat Lacoste, ridicându-se şi ea în picioare. Adevărul?

— Nu. Dar cred că ştie Colette Roberge.

Capitolul 44

Se făcuse aproape ora 6 când le-a deschis uşa. Era în halat şi, deşi avea o expresie surprinsă, Colette Roberge nu părea şocată.

După ce i-a condus în bucătăria deja familiară şi le-a oferit câte o cană de cafea, s-au aşezat la masă. Fără vreun preambul, Armand a spus:

— Paul Robinson ţi-a încredinţat adevărul, iar acum trebuie să-l aflăm şi noi.

— Nu. Paul mi-a încredinţat-o pe Abigail, Armand. O iubea. Îşi iubea ambele fete mai mult decât propria viaţă. Ăsta e singurul adevăr pe care trebuie să-l ştii.

— Dac-o iubea atât de mult, de ce v-a spus să-i arătaţi scrisoarea de adio? De ce a făcut-o să sufere? a întrebat-o Isabelle.

Lui Gamache îi era clar cât de enervaţi erau Isabelle şi Beauvoir. Şi el era. Însă simţea şi un fior de exaltare.

Nimerise întrebarea cea mai importantă.

De ce ar fi scris Paul Robinson o asemenea scrisoare, ca apoi s-o roage pe Colette să i-o arate fiicei lui? Ce încerca să-i spună? Ce încerca să spună omul acela atât de meticulos, tatăl acela iubitor?

De ce nu reuşea să facă această ultimă legătură? Ce nu vedea?

— Mai povesteşte-ne o dată despre weekendul acela în Cotswolds, a spus Gamache. Când le-ai arătat scrisoarea lui Abigail şi lui Debbie.

Deşi era tot în gardă, Roberge s-a relaxat un pic.

— Ţin minte că era o după-amiază de sâmbătă. Posomorâtă. Făcuserăm o plimbare lungă şi ne opriserăm

la un pub să mâncăm de prânz. Stăteam în faţa şemineului, comandaserăm prânzul plugarului[24].

Beauvoir nu pricepuse mare lucru din ce mâncaseră, dar înţelesese ideea de bază.

— Vă amintiţi chiar aşa, până la cel mai mic detaliu?

Colette s-a întors spre el.

— N-aş putea să vă spun ce am mâncat la prânz cu o zi înainte sau în ziua următoare. Ţin minte sâmbăta aceea fiindcă ştiam ce urma să fac. Aveam scrisoarea la mine şi, când ne-am aşezat cu halbele de bere, stând de vorbă, mi s-a părut momentul perfect să-i spun lui Abigail. Eram relaxaţi cu toţii. Ne simţeam bine. La un moment dat am avut biletul în mână, efectiv, dar l-am pus înapoi în buzunar. Eram într-un loc prea expus, public. Când am plecat, începuse deja să burniţeze. O zi cu vreme englezească rece, umedă.

Armand îşi amintea perfect vremea aceea, chiar cu nostalgie, din perioada petrecută la Cambridge. Serile în care stătea în pub, lângă foc, cu o bere alături, învăţând în timp ce afară se lăsa o ceaţă apăsătoare.

— Când am ajuns acasă, am pus de ceai şi am dus tava în living. Jean-Paul a pregătit focul, iar fetele au mers să se schimbe în haine uscate, călduroase. Ştiam că venise momentul.

S-a oprit. Retrăia clipele acelea. Ceea ce trebuise să facă.

Armand ştia senzaţia. A avut din nou sentimentul că se află în faţa uşii închise. Între familia dinăuntru şi catastrofa ce avea s-o lovească se aflau doar câţiva centimetri de lemn.

---

[24] Prânzul plugarului, platou tradiţional englezesc cu gustări reci, care conţine brânzeturi, pâine şi ceapă proaspătă sau murată, existând şi variante care includ castraveţi muraţi, şuncă, ouă fierte.

Şi-a văzut mâna ridicându-se. Strângându-se în pumn. Gata să bată la uşă şi să schimbe o viaţă, să pună capăt unei vieţi. Avea să se uite în ochii aceia blânzi, întrebători. *Îmi pare rău, vă aduc veşti triste despre fiica dumneavoastră. Despre fiul dumneavoastră. Despre soţul dumneavoastră. Despre soţia dumneavoastră. Despre mama dumneavoastră. Despre tatăl dumneavoastră*.

— Am scos scrisoarea, a spus Colette, şi i-am dat-o.

— Cum a reacţionat când a citit-o? a întrebat-o Jean-Guy.

— I-am urmărit expresia cu atenţie, bineînţeles. Îmi dădeam seama exact unde era cu cititul. Când a ajuns la partea despre faptul că el o ucisese pe Maria, a mototolit-o, a lăsat-o în poală şi a scos un sunet ciudat. Ca un soi de... dezumflare.

— A spus ceva? a întrebat-o Jean-Guy încet.

— A murmurat *Vai, Doamne! Tati! Tu ai făcut-o?* M-am întrebat de 1 000 de ori dacă am procedat corect arătându-i scrisoarea. Părea...

S-a oprit, căutând cuvântul potrivit.

O cruzime? s-a gândit Jean-Guy.

O răutate? s-a gândit Isabelle.

— Fără rost? i-a sugerat Armand.

Colette l-a privit lung.

— Da. Chiar aşa era. Nu înţelegeam de ce ar fi vrut, de ce ar fi simţit Paul nevoia ca Abigail să ştie. Dar asta a vrut. Şi nu-i puteam pune la îndoială dorinţa. Eram un fel de executor al testamentului său, cu *t* mic. Paul avusese motivele lui şi îşi cunoştea fiica mai bine decât o cunoşteam eu.

— Şi Debbie? a întrebat Armand. Jean-Paul zicea că ea a reacţionat chiar mai frapant decât Abigail.

— Da, i-a răspuns Colette, încruntându-se un pic, în încercarea de a-şi aminti exact scena de atunci. Dar ea, de fapt, n-a citit scrisoarea.

— *Pardon?*
— A întins mâna spre ea, dar Abigail a făcut aşa.
Colette a mimat gestul de a se întoarce într-o parte, strângând un obiect la piept, ascunzându-l şi protejându-l.
— Şi atunci, de unde a ştiut ce era în scrisoare? a întrebat-o Isabelle.
— I-a spus Abigail.
— I-a citit-o, adică? a întrebat Armand.
Devenise important, chiar vital, să fie cât mai explicit.
— Nu. I-a descris-o.
— În detaliu? a întrebat şi Isabelle.
— *Oui.* Debbie a început să plângă. Abigail n-a plâns. Sau, cel puţin, nu cât am văzut-o eu. Cred că era pur şi simplu prea uluită.
— Tu şi Abigail aţi apucat să discutaţi despre scrisoare între patru ochi? a întrebat-o Armand.
— Da. I-am spus că tatăl ei îşi iubise enorm ambele fiice. Şi că fusese alegerea lui, decizia lui. Că nu era ea responsabilă.
— Şi scrisoarea a rămas la tine, a spus Armand.
— Am întrebat-o pe Abby dac-o voia, dar a zis că nu. Scrisoarea a fost la mine în tot timpul ăsta.
— Şi din câte ştii tu, Debbie n-a citit-o propriu-zis niciodată?
— Exact. De ce?
— Paul Robinson a făcut şi o copie. Mă întreb unde este.
Colette a zâmbit, dând din cap.
— Da, îmi imaginez c-ar fi pregătit şi o copie. Şi eu aş face la fel.
— Ceva îmi spune că tu te-ai exprima mai clar, Colette.
Zâmbetul a dispărut de chipul ei. L-a ţintuit cu privirea, apoi s-a uitat la ceilalţi doi poliţişti.
— Aţi observat şi voi, deci?
— Şi tu ai remarcat?

— La început, nu, dar am recitit scrisoarea după câţiva ani şi m-a frapat faptul că n-a spus, de fapt, în mod direct că el a ucis-o pe Maria. E aproape imposibil să citeşti biletul şi să nu ajungi la concluzia asta. Dar...

— De ce n-a zis-o direct? a completat Armand.

S-a gândit la biletele pe care le scria înainte de a porni într-o operaţiune periculoasă. Una despre care ştia că se putea încheia tragic. La cuvintele de dragoste pe care le aşternea pe hârtie. Apoi îşi scotea verigheta şi o punea şi pe ea în plic, lăsând totul în sertar.

În caz că.

Aceste trei cuvinte nu aveau nimic ambiguu. Şi nici exprimarea lui Paul Robinson n-ar fi trebuit să fie deloc ambiguă. În fond, avusese suficient timp să se gândească la ce avea să scrie.

Ani întregi. Să cumpănească şi să aleagă fiecare cuvânt.

Armand Gamache n-avea nicio îndoială că Robinson se sinucisese. Şi nici că el scrisese biletul de adio. Dar ce voia să spună prin scrisoarea aceea? Şi cui?

Lui Colette Roberge? Lui Abigail?

— Ce voia să spună, Colette? Cred că ştii.

— Tot ce ştiu cu certitudine, aşa cum v-am mai spus, este că Paul Robinson şi-a iubit copiii. Tot ce a făcut, a făcut pentru fete.

— Inclusiv sinuciderea? a întrebat Jean-Guy. Cum putea să fie de dragul copilei rămase în urmă? Să rămână singură şi să i se spună că tot ce se întâmplase era în parte din vina ei?

Colette a ridicat din umeri. Nu fiindcă n-ar fi considerat întrebarea importantă, ci pentru că nu ştia răspunsul.

— Ce rol a avut Debbie Schneider? a întrebat Armand.

Cum Colette tăcea în continuare, a insistat:

— Chiar a ucis-o Paul Robinson pe Maria?

— El spune că da.

— Ba nu, nu spune. Tocmai am vorbit despre asta. Pentru un om atât de pedant, în biletul de adio s-a exprimat şocant, uluitor de vag. Cu toate astea, cred că mesajul pe care voia să-l transmită e clar. Pentru cineva.

— Ei bine, Armand, când îi dezlegi misterul, să-mi spui şi mie.

— O să las lucrurile aşa, *madame* rector, fiindcă ştiu că nu eşti obişnuită ca munca ta să aibă repercusiuni în lumea reală. Dar a noastră are. Acum câteva decenii a fost ucisă o fetiţă, iar acum câteva zile a fost omorâtă o femeie în toată firea. Între morţile lor există o legătură şi cred că tu ştii care este.

— Eşti sigur că n-ai găsit o corelaţie fictivă?

Armand s-a aplecat uşor spre ea.

— De ce îţi era etern recunoscător Paul Robinson? Cu ce îl ajutai? Îi protejai secretul? Îi protejai fiica? O protejezi în continuare?

Colette s-a îmbujorat – roşeaţa i-a cuprins obrajii, gâtul.

— Trebuie să merg să văd ce face Jean-Paul.

S-a ridicat în picioare. Gamache s-a ridicat şi el.

— Ai observat exprimarea vagă din scrisoare şi ţi-ai dat seama că nu e o mărturisire. N-ar fi fost în stare să-i pună o pernă pe faţă fetiţei lui. Dar altcineva ar fi fost. Altcineva o ucisese. Şi Paul Robinson credea că ştie cine.

— Ştiu doar că şi-a iubit copiii.

— Mai mult decât propria viaţă.

— Da.

Gamache a studiat chipul femeii calme, serioase din faţa lui şi şi-a cumpănit opţiunile, a analizat consecinţele. Apoi a decis.

— Când s-a întors de la conferinţa aceea, a găsit-o pe Maria fără suflare, nu? Şi tot ce a făcut de la acel punct încolo a fost să-ncerce, inclusiv prin biletul lui de adio, să muşamalizeze cele întâmplate.

— Şi anume?

Le era clar tuturor că Roberge ştia deja. Sau măcar bănuia.

— Paul Robinson credea că cealaltă fiică a lui o ucisese.

Colette Roberge a scos un singur hohot de râs.

— Cred că glumeşti! E absurd. Abigail o iubea pe Maria.

— Da. Sunt de acord. Nu spun că Paul Robinson avea dreptate.

— Dar ce spui?

— Şi-a dat seama că Maria nu murise din cauze naturale. Să zicem că, fiind în stare de şoc, s-a grăbit să presupună ce era mai rău. Şi trebuia să acţioneze în consecinţă. În caz că aşa era, într-adevăr.

Ştia că atinsese rana deschisă pe care Colette Roberge o bandajase decenii întregi. Însă rana supurase în continuare, sângerase, până când se infectase.

— Medicul legist a găsit peteşii pe faţa Mariei. Nişte punctu...

— Ştiu ce sunt peteşiile, Armand.

— Atunci, ştii şi ce înseamnă. Cred că şi legistul a bănuit. Dar exista dovada copleşitoare a bucăţii de sandvici blocate în gâtul fetiţei.

— Stai puţin! l-a întrerupt Colette. Ai zis să presupunem că Paul a ajuns acasă, a găsit-o pe Maria fără suflare şi a presupus că Abigail era vinovată. Dar ai zis şi să presupunem că se înşelase. Deci dacă n-a fost Paul, şi n-a fost nici Abby...

Vocea i s-a stins, iar privirea i-a rătăcit spre fereastră la întinderea înzăpezită pe care sclipeau primele raze timide ale soarelui.

Apoi s-a întors spre Gamache şi i-a scrutat chipul. A descoperit o linişte deconcertantă. Un bărbat care aştepta înarmat cu răbdare. Ţinea în mână un fir fragil.

— Debbie? a rostit Colette.

Apoi a dat din cap. Începea să vadă înlănţuirea evenimentelor.

— Îi era atât de devotată lui Abigail! Şi-a dat seama că Maria avea să-i stea mereu în cale. Dar nu. Cred că dac-ar fi făcut aşa ceva, ar fi fost dintr-un motiv mult mai personal. Aveau 15 ani. E o vârstă dificilă. Avea sentimente complicate, poate chiar derutante, faţă de prietena ei cea mai bună...

Colette Roberge a ridicat privirea spre Armand şi a adăugat:

— Gelozie. Îi era devotată lui Abby, dar Abby îi era devotată Mariei.

— Poate.

— Oare de asta mi-a trimis Paul şi cartea? *Extraordinary Popular Delusions*. Încerca să-mi spună că ceea ce scrisese era o minciună? Că n-o omorâse pe Maria? Credea că Abigail o ucisese, într-un moment de rătăcire, şi voia s-o protejeze.

A ezitat, străduindu-se să urmeze acest raţionament.

— Dar voi spuneţi că s-a înşelat? Că Debbie a fost ucigaşa? Dar n-aveţi nicio dovadă, nu? De ce o bănuiţi pe Debbie de uciderea Mariei?

— Pentru c-a murit şi ea.

— Şi credeţi că Abby a aflat ce s-a întâmplat, de fapt, şi a ucis-o?

Răsărea soarele, iar în spatele lui Colette Roberge se vedea cerul dimineţii, de un albastru blând. Armand a făcut un pas spre ea, clătinând din cap.

— Eu? a rostit Colette, uluită. De ce să fac aşa ceva?

— Ca să nu fie Abigail nevoită s-o facă. Cred că încă te străduieşti să meriţi acea recunoştinţă eternă.

A tăcut o clipă, apoi a adăugat:

— Du-te să vezi ce face Jean-Paul, pe urmă îmbracă-te şi cheamă pe cineva care să stea cu el. Tu o să vii cu noi.

— Mă arestaţi? a întrebat ea, aproape râzând.
— Încă nu.
La fel ca Paul Robinson, inspectorul-şef îşi alesese cu grijă cuvintele. Se exprimase şi limpede, şi ambiguu.

Capitolul 45

Era un pic după 6:30 când Jean-Guy Beauvoir s-a dus la agentul Sûreté care stătea de pază în maşină, în faţa Auberge.
— A intrat sau a ieşit cineva?
— *Non, patron.* Doar personalul. Tura de zi începe la 6:30.
— Dacă iese cineva, opreşte-l. S-ar putea să nu apară la uşa din faţă, ci să iasă pe uşa laterală. Partenerul tău unde e?
— Patrulează pe afară, cum aţi ordonat. Facem cu rândul.
— *Bon*.
Ajunsă în holul de la intrare, Isabelle l-a rugat pe recepţioner să le telefoneze Haniyei, lui Abigail şi lui Vincent Gilbert în camerele lor. Să-i invite pe toţi jos, la micul-dejun.
Recepţionerul a reuşit să dea de Haniya, însă în camerele celorlalţi doi n-a răspuns nimeni.
— Probabil sunt în sala de mese, a presupus Isabelle.
A pornit să verifice, însă s-a întors imediat, spunându-le:
— Nu-s acolo.
— Ne puteţi da cheile camerelor lor, vă rugăm?
Beauvoir a pornit pe scări, urcând treptele câte două, în timp ce Lacoste întreba:
— Există şi o intrare a angajaţilor?

— Da, în lateral.

A pornit repede în direcţia aceea şi s-a întors în acelaşi timp cu Beauvoir.

— Nu sunt în camere, a raportat el.

— Sunt scări şi în spate, pentru personal, a spus Lacoste. Şi o ieşire. Gilbert sigur ştie despre ambele.

— Căutaţi peste tot! a ordonat Gamache.

În timp ce agenţii căutau, el a dat câteva telefoane. Primul a fost la bistrou, să se asigure că nici Vincent Gilbert şi nici Abigail Robinson nu erau acolo.

I-a răspuns Olivier şi i-a confirmat că nu erau.

Apoi i-a telefonat lui Marc, fiul lui Gilbert, care locuia la câţiva kilometri distanţă. În timp ce asculta soneria telefonului, Armand a văzut-o pe Haniya coborând în hol, îmbrăcată cu o *abaya* bleumarin şi un *hijab* brodat.

— Marc? Sunt Armand Gamache. Mă-ntrebam dacă tatăl tău e cu tine.

— Nu, ar trebui să fie la hotel. Mi-a zis că pleacă azi, dar în a doua parte a zilei.

— Unde pleacă?

— Se-ntoarce la cabana lui. De ce? S-a întâmplat ceva?

— Ai vorbit aseară cu el?

— Da, am luat cina împreună. De ce? a insistat bărbatul, ridicând tonul.

— În ce dispoziţie ţi s-a părut că e?

— În ce dispoziţie pare tata întotdeauna?!

— Deci ca de obicei?

— Da, dar de ce mă-ntrebi? Ce s-a întâmplat?

— Nimic, doar că vreau să stau de vorbă cu el.

— La ora – a urmat o pauză de o clipă – 6:40 dimineaţa?

— *Merci*, Marc. Nu-ţi face griji, totul e-n regulă.

Mergeţi mai departe, aici nu-i nimic de văzut. Deşi întotdeauna era.

Doar întrebam, fără vreun motiv anume. Deşi întotdeauna era.

Nu-ţi face griji. Deşi...

— Nu i-am găsit, a spus Beauvoir când a închis Gamache telefonul.

Isabelle a apărut din direcţia opusă şi a raportat acelaşi lucru.

— Ce se-ntâmplă? a întrebat Haniya, care stătea lângă Colette Roberge, în hol.

— Căutaţi şi afară, le-a spus Armand lui Jean-Guy şi lui Isabelle, apoi s-a uitat la Haniya. Aseară, când v-aţi întors de la noi, i-aţi văzut sau aţi vorbit cu profesoara Robinson sau cu doctorul Gilbert?

— Nu, m-am dus direct la mine în cameră.

— Şi-n dimineaţa asta? Aţi auzit sau aţi văzut ceva?

— Dormeam când mi-aţi telefonat. Ce se întâmplă?

Şi-a mutat privirea de la inspectorul-şef la Roberge, care părea tulburată.

S-a întors Beauvoir şi a raportat:

— Agentul i-a văzut pe angajaţii din tura de noapte plecând la 6:30, dar nu le-a verificat actele.

— Sunt urme de bocanci care duc în pădure, a adăugat Lacoste, care tocmai apăruse gâfâind.

— Spre locul crimei? a întrebat-o Gamache.

— Nu, spre cabană. Sunt două rânduri diferite de urme.

— Fir-ar să fie! a exclamat Gamache, uitându-se la ceas. Deci au trecut 17 minute.

S-a întors spre Colette şi a adăugat:

— Care-i planul lui? Ce vrea să-i facă lui Abigail Robinson?

Roberge era palidă şi respira sacadat. Mintea ei calcula febril.

— Nimic. Sunt sigură!

Părea ea în multe feluri, dar nu şi „sigură”.

— Sunt nişte snowmobile în garaj, le-a spus Gamache lui Beauvoir şi Lacoste.

În timp ce ei porneau în goană, inspectorul-şef s-a întors spre Colette şi Haniya.

— Staţi aici. Să nu veniţi după noi! Vorbesc serios, Colette. Să nu veniţi după noi.

Au auzit huruitul motoarelor de afară.

— *Patron?* a răsunat vocea lui Lacoste de la intrare.

Când a ajuns în pragul uşii, Gamache şi-a pus mănuşile şi i-a mai spus lui Colette, de data asta pe un ton mai blând:

— Paul Robinson s-a înşelat. Ştii bine.

S-au auzit din nou motoarele ambalate.

— Crezi?

— Să nu vii după noi!

Roberge a sesizat insistenţa şi a înclinat capul.

Gamache a făcut un semn spre Haniya şi i-a spus:

— Aici să staţi!

Femeia era în mod evident indignată că i se vorbea aşa, iar el îi dădea dreptate. Însă nu avea ce face.

S-a avântat din nou în frig, iar după ce a vorbit câteva clipe cu agentul de la Sûreté din maşină, s-a grăbit să ajungă la Beauvoir şi Lacoste, care se urcaseră deja pe câte un snowmobil.

— Sunteţi înarmaţi? i-a întrebat, ridicând tonul ca să se facă auzit peste vacarmul motoarelor.

Când au clătinat amândoi din cap, a deschis palma înmănuşată, scoţând la iveală un pistol.

— Ia-l p-ăsta!

— Nu-i al tău, a remarcat Beauvoir în timp ce punea arma în buzunarul de la geacă.

— *Non*. E al agentului. Pentru numele lui Dumnezeu, ai grijă cu el! Gilbert are o puşcă. Are permis. Să se apere, în

caz că-l atacă vreun urs, dar mă-ndoiesc c-a folosit-o vreodată.

— Asta doar fiindcă îi plac mai mult urşii decât oamenii, a comentat Lacoste.

Gamache s-a urcat pe snowmobilul cel mai din faţă şi i-a turat motorul, a trecut drumul şi s-a afundat în pădure, urmat îndeaproape de Beauvoir şi de Lacoste.

Vântul le biciuia feţele. Le lăcrimau ochii, iar obrajii le-au îngheţat în timp ce stăteau aduşi de spate peste ghidoane. Coteau pe lângă troiene, încercând însă să ţină drumul cât mai drept şi să înainteze cât mai repede, disperaţi să ajungă la cabană.

Chiar înaintea ultimei curbe, Gamache s-a oprit şi s-a dat jos. La fel şi ceilalţi.

Au alergat restul drumului, alunecând şi derapând pe zăpadă şi pe gheaţă. Când cădea câte unul, ceilalţi se întorceau şi-l ajutau să se ridice. Razele soarelui făceau să le strălucească gecile cu roşu, albastru şi verde, în timp ce poliţiştii se avântau tot mai rapid printre troiene.

Au simţit cabana înainte s-o vadă. Fusese aprins focul în sobă şi mirosul plutea până la ei prin aerul rece. Au cotit pentru ultima oară şi au încetinit. Apoi, la semnalul lui Gamache, au părăsit cărarea şi au intrat în pădure. Bocancii li se afundau în zăpadă şi, aproape înotând prin nămeţi, poliţiştii au început să întrezărească printre copaci cabana.

Era dincolo de un luminiş, iar din hornul ei de piatră se desprindea un fuior de fum. Înăuntru era aprinsă o lampă cu gaz, care arunca o lumină caldă din interior spre zăpada imaculată de afară.

Era o scenă nespus de liniştită. Ca o felicitare de Crăciun ori ca un glob de zăpadă înainte de a fi zguduit.

Însă acum era momentul să-l zguduie.

Gamache a făcut un semn, iar cei trei poliţişti au pornit în fugă de-a curmezişul luminişului, oprindu-se brusc lângă cabană. S-au lipit de pereţii din buşteni şi şi-au ţinut respiraţia.

Nimic. Nu-i auzise nimeni.

Lacoste s-a întins, uitându-se pe fereastră. Apoi s-a lăsat repede în jos.

— Sunt lângă foc, de o parte şi de alta a sobei, stau de vorbă, a şoptit ea.

— Stau de vorbă? s-a mirat Beauvoir.

Avea mâna pe buzunar. Încă nu deschisese fermoarul, dar simţea conturul reconfortant al pistolului şi prin stratul de puf de gâscă.

— *Oui.* N-am văzut nicăieri puşca.

S-a uitat din nou, apoi s-a lăsat în jos rapid.

— A dispărut Gilbert.

— Daţi-vă în spate, a spus Gamache.

În timp ce Beauvoir şi Lacoste dădeau să se strecoare pe după colţul cabanei, s-a deschis uşa.

Armand a întins brusc braţul, ca un tată care încearcă instinctiv să apere copilul aflat pe locul pasagerului când apare dintr-odată un obstacol pe drum.

Au înmărmurit cu toţii.

Vincent Gilbert a păşit pe terasa mică a cabanei şi s-a uitat în jur.

Avea ceva în mână. Ceva lung, din metal.

Când a auzit zgomotul aproape imperceptibil al fermoarului, a întors privirea şi a dat cu ochii de Gamache.

Armand s-a ridicat în picioare şi l-a înfruntat.

— Ce se-ntâmplă acolo, Vincent?

— Dar aici ce se-ntâmplă, Armand?

Poliţiştii de la Sûreté l-au urmat pe Vincent Gilbert în cabană. Gamache a văzut că Jean-Guy avea mâna pe buzunarul încă închis al gecii şi i-a făcut un gest discret.

Încă nu.

Isabelle era singura care nu mai fusese niciodată în casa Sfântului Nesimţit şi a cercetat rapid încăperea dintr-o privire.

Într-un colţ se afla un pat cu cadru din alamă, separat de restul spaţiului din cabană prin câteva rafturi cu cărţi. În alt colţ era o bucătărioară cu blaturi din lemn uzat şi o masă veche, din lemn de pin. Iar la mijloc era echivalentul unui living, piesa centrală fiind soba în care Gilbert aţâţa acum focul cu vătraiul.

În cabană era cald şi plutea un miros dulce de pin, de plante. Mirosea a pădure. Ca şi cum pereţii din buşteni erau doar o iluzie. Ca atâtea alte lucruri legate de cazul acesta.

Erau aprinse câteva lămpi, iar pe aragaz era un ibric cu cafea.

Ar fi fost o scenă casnică desăvârşită, dacă n-ar fi fost puşca aşezată pe măsuţa de cafea, printre căni, letieră şi zaharniţă. Ca într-un tablou.

În faţa sobei erau două fotolii uriaşe. Unul pentru singurătate. Două pentru prietenie.

Nici Henry David Thoreau şi nici Vincent Gilbert n-avuseseră cum să anticipeze un număr atât de mare de musafiri. Şi nici cei doi oameni care stătuseră pe fotolii nu puteau fi consideraţi prieteni.

— Îmi permiţi? l-a întrebat Gamache, făcând un pas în faţă şi arătând spre puşcă.

— Mai bine nu, i-a răspuns Gilbert aşezându-se la loc, tot cu vătraiul în mână. După cum ştii, am permis de portarmă.

— Aşa-i, dar nu ai permis şi ca să ameninţi oamenii cu ea.

— Doar stă pe masă, Armand. Nu face rău nimănui.

Încă nu.

— Sunteţi bine? a întrebat-o Lacoste pe Abigail.

— Da.

— De ce să nu fie bine? a întrebat Gilbert.

Isabelle şi-a mutat privirea de la unul la altul. Nu-şi dădea seama care era ostaticul şi care era agresorul. Se vedea că şi Beauvoir, şi Gamache aveau aceeaşi problemă. Gilbert ţinea în mână, strângea zdravăn în mână, de fapt, vătraiul, însă puşca era mai aproape de Abigail.

— Doar stăteam de vorbă. Doi oameni de ştiinţă care schimbă impresii. Dar se pare c-a venit momentul să ajungem şi la o concluzie, nu credeţi, doctore Gilbert? a spus femeia.

— Ba da, doamnă profesoară Robinson. Armand, pari îngrijorat.

De fapt, era extrem de atent.

Încerca să-şi dea seama ce se petrece.

Politeţea lor exagerată masca o agresivitate înfiorătoare, asta era clar. Şi Abigail, şi Gilbert emanau pur şi simplu trăiri violente. Poate că plutea în încăpere un miros plăcut de pădure, dar atmosfera era cea dintr-un tribunal, când se apropia finalul unui proces lung şi zguduitor.

Cum spusese Abigail? Oamenii de ştiinţă par raţionali, dar sunt mereu la cheremul sentimentelor lor. Fiindcă n-au învăţat cum să le gestioneze. Iar Gamache avea acum senzaţia că sentimentele lor, luate în sfârşit în considerare, aveau să fie nemiloase în tribunalul lor.

— De ce aţi venit aici? a întrebat inspectorul-şef.

— Voiam să stăm de vorbă între patru ochi, i-a răspuns Abigail. N-a venit nimeni adus cu forţa. Aveam nişte lucruri pe care trebuia să ni le spunem.

— Şi pe care trebuia să le facem, a adăugat Gilbert. Nu ne-am aşteptat să avem şi musafiri.

— Dar la ce v-aţi aşteptat? a întrebat Beauvoir.

A desfăcut fermoarul cu grijă, încetişor. Simţea greutatea armei şi ştia că putea s-o apuce cu mult înainte să ajungă Abigail sau Gilbert la puşcă.

Spera că Abigail avea să încerce.

— Ne-am aşteptat să ne putem răfui, în sfârşit, i-a răspuns Abigail, apoi s-a întors către Gilbert. Cum e versul ăla al lui Ruth Zardo...? Sigur îl ştii.

— *Sau va fi, cum a fost mereu, prea târziu*?

— Nu, dar se potriveşte şi ăsta.

— *Iar acum e acum*, a spus Beauvoir, *şi întunericul acela cumplit a sosit*.

Abigail s-a întors spre el şi a încuviinţat.

— Acesta, da.

Gamache şi Lacoste îl priveau uimiţi pe detectiv.

— Voi de ce-aţi venit? a întrebat Gilbert.

— Din acelaşi motiv, i-a răspuns Gamache. Ca să ne răfuim.

Adunaseră dovezi. Informaţii. Acum trebuiau să lămurească şi sentimentele.

Întunericul cumplit.

S-au auzit nişte zgomote afară şi, cumva nelalocul ei, o bătaie politicoasă la uşă.

Gilbert a pornit într-acolo, dar Gamache l-a oprit păşind în faţă şi i-a făcut semn lui Lacoste, care a deschis uşa.

— Vai, slavă Domnului!

Colette Roberge aproape că s-a prăvălit înăuntru. Era roşie la faţă, avea ochii înlăcrimaţi şi-i curgea nasul; vorbea nedesluşit fiindcă îi îngheţaseră buzele.

— Ce dracului cauţi aici? a sărit Gilbert.

— Nu puteam să nu vin.

A bătut zdravăn din picioare, ca să-şi pună sângele în mişcare, şi l-a fixat o clipă cu privirea pe Vincent, apoi s-a întors spre Gamache.

— Dar ştiai asta foarte bine. Tu i-ai zis agentului din maşină să ne lase să trecem?

— Să *ne* lase? a întrebat Lacoste.

A deschis din nou uşa şi a văzut-o pe Haniya Daoud luptându-se cu nămeţii – de-abia acum izbutea să se urce pe terasă. Ţinea capul în jos, iar frumoasa *abaya* albastră era udă şi murdară, atârnând în urma ei ca o lacrimă prelungă.

Împingând-o pe Lacoste la o parte ca să intre, a bombănit printre dinţi:

— Zăpada dracului!

Ajunsă în casă, a început să tremure incontrolabil, în timp ce privea în jur.

— Canada dracului!

Colette se dusese direct lângă sobă şi acum stătea cu mâinile întinse spre căldura emanată de foc.

— Uite că ţi-ai primit şi întâlnirea până la urmă, Armand, a spus Roberge frecându-şi tare mâinile. Dar probabil nu unde ai fi vrut tu.

Se afla exact la mijlocul distanţei dintre Abigail şi Vincent. Tot nu dezvăluia de partea cui este.

— Suntem obişnuiţi să ne adaptăm din mers, i-a răspuns Gamache.

— Aşa să fie? i-a întors-o ea, privindu-l şiret. Aşa ai plănuit tu să se desfăşoare lucrurile?

— Cum aş fi putut să plănuiesc aşa ceva? Habar n-aveam că profesoara Robinson şi doctorul Gilbert plecaseră de la Auberge.

— Adevărat, dar odată ce a fost clar că nu mai erau acolo, cred că ne-ai manipulat pe *madame* Daoud şi pe mine. Ai vrut să fim toţi aici, laolaltă, dar aveai nevoie şi de puţin timp ca să poţi gestiona mai bine situaţia.

Gamache a ridicat din sprâncene.

— Nu cred că asta s-ar numi c-am gestionat situaţia şi mă îndoiesc că vreuna dintre voi este atât de uşor de manipulat.

— Oricine poate fi manipulat. Chiar şi tu.

Atmosfera din încăpere a îngheţat parcă, iar Gamache s-a întrebat dacă asta se întâmplase. Dacă încă se întâmpla. Era manipulat?

S-a uitat din nou la puşcă şi şi-a dat seama că era posibil – poate că fusese manipulat de la bun început. Din prima clipă, când primise telefonul acela şi fusese rugat să se ocupe de securitate la o prelegere obscură. De atunci şi până în momentul acesta.

Tot cazul fusese manevrat de femeia aceasta, de Colette Roberge. Care ceruse ca el să preia misiunea la fosta sală de sport, iar acum stătea în faţa focului, încălzindu-şi mâinile.

— I-ai fi putut ordona agentului din maşină să nu ne lase să venim, dar n-ai făcut-o, a continuat Colette. În schimb, ai făcut o rocadă. Ai mutat întâlnirea aici. Repetându-mi mie să nu vin după voi şi vorbindu-i Haniyei pe tonul ăla, te-ai asigurat c-o să venim. Foarte abil. Flexibilitatea astea, creativitatea de genul ăsta nu e niciodată încurajată în rândul oamenilor de ştiinţă. Noi mergem pe drumul drept, pe urma faptelor concrete, până la o concluzie. Apoi o formulăm ca la carte.

— Poate că, dacă ar umbla şi statisticienii cu pistoale, aţi învăţa să faceţi rocade, i-a spus Haniya.

Colette a zâmbit.

— Probabil aveţi dreptate.

— Dar statisticile *sunt* o armă, a răspuns Gamache. Nu de asta suntem toţi aici?

— Mă întreb cât ştiţi, de fapt, despre motivul pentru care suntem aici, a intervenit Abigail.

— Ştiu suficient, a spus Haniya. Ştiu că Gilbert v-a adus aici ca să încheie ce a început.

— Şi ce anume am început? a întrebat-o Sfântul Nesimţit.

— Ca să vă ucidă, i s-a adresat Haniya tot lui Abigail.

— De ce ar vrea să mă ucidă?

— Eu de ce am tăiat gâturile unor bărbaţi în toiul nopţii? Ca să previn o nenorocire şi mai mare.

Jumătate dintre cei din încăpere au rămas cu gurile căscate.

— Aţi făcut asta? a întrebat Abigail.

— O faceţi să sune foarte nobil, *madame* Daoud, Eroină a Sudanului! a replicat Gilbert. Însă adevărul este c-aţi făcut-o ca să evadaţi. Ca să supravieţuiţi.

— Bineînţeles c-am vrut să supravieţuiesc. Cum să nu fi încercat să scap cu viaţă? Credeţi că-i uşor? Uneori e o necesitate, dar asta-i tot. Să nu-mi spuneţi că n-aţi luat niciodată un om în cătarea puştii şi n-aţi tras, i s-a adresat ea lui Armand. A fost uşor? Sau v-a împovărat conştiinţa şi mai tare?

Isabelle Lacoste a dat să vorbească, să-i ia apărarea, dar Gamache a ridicat mâna, cerându-i să tacă. S-o lase pe Haniya să continue. Să vadă dacă avea să păşească dincolo de margine, în prăpastie. Era posibil să-l tragă şi pe el în cădere, dar măcar aveau să ştie adevărul.

— V-am avertizat de când ne-am cunoscut, a mai spus Haniya. Că e nevoie de mult curaj ca să opriţi un monstru. Curaj pe care e clar că nu-l aveţi.

— Însă dumneavoastră, da.

— De ce credeţi c-au să-mi dea Premiul Nobel pentru Pace? Pentru c-am avut curajul să fac ceea ce trebuia. Fără curaj, nu există pace.

Isabelle nu mai putea îndura.

— Ce merge în Sudan noaptea, cu o macetă în mână, nu merge şi aici! În Canada nu admirăm criminalii.

Haniya s-a întors spre ea, privind-o țintă.

— Fiindcă sunteți mult mai civilizați, nu-i așa? Occidentul plin de principii, puternic și liber. Doar vă trosniți peste ceafă la petreceri, cu lemne de foc. Și vă-mpușcați prin bistrouri. Tare bine trebuie să fie să fiți atât de evoluați. Dar să știți că înălțimea asta de la care ne priviți e, de fapt, o groapă adâncă.

— Iisuse, a izbucnit Abigail, chiar trăim în Evul Mediu? Condamnăm oamenii de știință pentru că spun adevărul? N-am făcut decât să compilez date statistice despre pandemie. Studiul a fost comandat de guvernul federal, pentru numele lui Dumnezeu!

— Și pe Ewen Cameron tot guvernul federal l-a susținut, a ripostat Gilbert.

— Da! a răspuns Abigail, întorcându-se spre el. Haideți să discutăm despre Ewen Cameron. I-a omorât pe mama, pe soră-mea, pe tata. Și dumneavoastră sunteți la fel de vinovat ca el pentru morțile lor.

În timp ce vorbea s-a aplecat, apropiindu-se mai mult de Gilbert și de armă. Beauvoir și-a dus mâna la buzunar.

Haide. Haide.

— Ați venit în Québec ca să-l ucideți pe doctorul Gilbert? a întrebat-o Gamache.

— Nu. Am venit ca să-l privesc în ochi. Să-l conving să recunoască ce a făcut.

— Ai venit ca să-l distrugi, a spus Colette.

— E deja distrus, i-a răspuns Abigail, privind în jur.

De afară se auzeau țipetele gaițelor albastre.

— Am venit ca să-l demasc. Am vrut să știe și restul lumii ce monstru e de fapt.

— Și ca să-l șantajați, a intervenit Beauvoir. Să-l forțați să vă sprijine campania.

— Toată treaba asta a început acum câteva săptămâni, nu-i așa? a întrebat Gamache. Când ați găsit scrisoarea

trimisă de doctorul Gilbert tatălui dumneavoastră, prin care îi cerea să plătească tratamentul. Atunci v-aţi dat seama prin ce trecuse mama dumneavoastră.

— Şi că el – Abigail a aruncat o privire cruntă spre Gilbert – fusese implicat. Da.

— Aţi adus scrisoarea cu dumneavoastră, desigur, a spus Gamache, înaintând mai mult pe ghicite.

Profesoara a încuviinţat.

— Era la Debbie. Eu n-am vrut nici s-o ating.

Gamache s-a întors spre Gilbert.

— De unde ai ştiut că avea scrisoarea la ea?

— N-am ştiut. Habar n-aveam că mai există. Am aflat când eram la Colette şi mi-aţi arătat cealaltă scrisoare. Cea pe care o primise cunoştinţa voastră. Atunci mi-a spus şi ea – a făcut semn din cap către Abigail – că găsise una similară. Nu ştiusem până atunci că mama ei a luat parte la experimentele lui Cameron.

S-a uitat la Colette şi a adăugat:

— Tu n-ai de gând să spui nimic? Îi laşi să mă acuze de o crimă pe care ştii că n-am comis-o?

— Chiar ştiu, Vincent?

— Normal că ştii!

Sfântul Nesimţit începea să-şi piardă cumpătul.

Colette a rămas tăcută o clipă, apoi s-a întors către inspectorul-şef.

— Ai spus că toate astea au început acum câteva săptămâni, când Abigail a găsit scrisoarea de la Vincent printre lucrurile tatălui ei. S-ar putea ca asta să fi fost, ca să folosesc chiar analogia ta, cea de-a 100-a maimuţă. Ultima picătură. Dar a început cu mult înainte.

— *Oui*. Acum îmi dau seama. Am făcut câteva greşeli. Unele – de judecată, a spus Gamache, privind-o fix. Unele, de logică. M-am gândit la asasinarea lui Debbie Schneider ca la un puzzle de-al lui Jean-Paul. Pe el l-am privit făcând

ceea ce facem mereu cu puzzle-urile: luăm piesele, le separăm pe culori, pe desene care se potrivesc. Apoi punem piesele unele lângă altele. Însă părea că am de-a face cu piesele de la două sau trei puzzle-uri diferite, amestecate laolaltă. Lucrurile nu s-au legat deloc până în clipa în care am schimbat analogia. Până când puzzle-ul raţional s-a transformat într-un fir al emoţiilor. Un capăt este legat de Debbie Schneider, iar celălalt, de Ewen Cameron. Şi firul care trece prin absolut tot ce s-a petrecut poartă şi un nume. Abby Maria.

Abigail s-a îndreptat de spate şi l-a ţintuit cu privirea.

— V-a spus Colette?

— *Non*. Nu a trădat încrederea tatălui dumneavoastră. Nu ne-a spus decât că şi-a iubit ambele fiice în mod egal. Mai mult decât şi-a iubit propria viaţă. Nu mi-am dat seama, n-am văzut legătura, nici măcar atunci când am găsit scrisoarea de adio.

Abigail s-a întors spre Colette.

— Tu le-ai arătat scrisoarea?

— Nu. Mi-au percheziţionat casa şi au găsit-o.

— Părea să contrazică tot ce auzisem despre tatăl dumneavoastră de la ceilalţi, a continuat Gamache. Scrisoarea era crudă, chiar răzbunătoare. Părea să aşeze o parte din vină pe umerii dumneavoastră. Aţi fost, spunea el, parte din motivul pentru ceea ce i s-a întâmplat Mariei şi pentru sinuciderea lui. Făcuse ceea ce făcuse ca să vă elibereze. Nu am putut împăca aceste două imagini. Un tată iubitor care îşi ucide unul dintre copii, iar pe celălalt îl împovărează pe viaţă cu vinovăţie? Ce fel de dragoste era asta? Cum putea dragostea, dragostea adevărată să fie vreodată motivul unei crime?

— Ştiu eu cum, l-a întrerupt Haniya.

Gamache a privit-o şi a dat din cap.

— Da, dumneavoastră ştiţi. Aţi supravieţuit din dragoste. Şi aţi făcut tot ce-aţi făcut din dragoste. Şi cred că acum înţeleg.

— *Acum e acum*, a spus Gilbert încet, *şi întunericul acela cumplit a sosit*.

— *Încă nu-i negru ca noaptea, dar va fi-n curând*, a completat Gamache.

Haniya a pufnit.

— Un poliţist care-l citează pe Bob Dylan! Sunteţi periculos.

— Colette avea dreptate, a continuat inspectorul-şef. Paul Robinson a acţionat mânat de iubire. Însă n-a omorât pe nimeni. Inspectorul Beauvoir a fost primul care a înţeles. A ştiut că Paul Robinson nu şi-ar fi putut ucide fiica. Mai mult, a murit protejându-şi familia. Abby Maria.

Colette a încuviinţat.

— Abby Maria.

— Spuneţi „Abby Maria” sau „Ave Maria”? a întrebat Haniya. Nu pricep.

— Aşa ne spunea mama, i-a răspuns Abigail. Abigail şi Maria. Abby Maria. Era o poreclă, un nume de alint.

Colette a mormăit ceva, iar când s-au uitat toţi la ea, a spus cu voce tare:

— A fost mai mult decât atât. A fost o legătură. Numele ăsta v-a legat.

— Da. Însemna că sorţile noastre, vieţile noaste sunt întreţesute. Am crezut că legătura asta poate fi ruptă, dar m-am înşelat.

Abigail părea epuizată. Secătuită. Un animal lovit de boală. Boală care îi dăduse târcoale decenii întregi.

— Şi care e povestea cu Maria? a întrebat Haniya. Ce a păţit?

— Maria este, a fost sora mai mică a profesoarei Robinson, i-a explicat Colette. Suferea de o dizabilitate

gravă. După naşterea ei, *madame* Robinson a trecut printr-o depresie post-partum. Soţul ei, tatăl lui Abigail, era om de ştiinţă şi auzise că Ewen Cameron era cel mai bun psihiatru din ţară, că făcea studii revoluţionare. Aşa c-a reuşit s-o interneze la el.

— Ce nu ştia Paul Robinson, a adăugat Beauvoir, era că Ewen Cameron făcea experimente pe pacienţii lui, pentru CIA şi pentru guvernul canadian.

— Ce fel de experimente?

— Despre controlul minţii. Spălare pe creier. Se folosea de LSD, de privarea de somn, de electroşocuri.

Haniya a rămas cu gura căscată, iar cicatricile i s-au accentuat, ca şi cum pe chip i s-ar fi căscat nişte prăpăstii vorace.

— Şi-a torturat pacienţii? A fost permis aşa ceva? Aici? În Canada?

— I-a torturat şi pe urmă le-a trimis factura, i-a răspuns Lacoste. Semnată de Vincent Gilbert. Unul dintre rezidenţii lui Cameron.

Haniya s-a întors spre Gilbert.

— Ştiaţi?

Doctorul şi-a fixat privirea asupra stinghiilor din parchet.

— *Madame* Robinson, mama lui Abigail, s-a sinucis în cele din urmă, a adăugat Colette.

— *Madame* Robinson era cea care le spunea Abby Maria celor două fete, a completat Gamache. Ca şi cum erau o singură persoană. O făcea în semn de afecţiune. Şi poate ceva mai mult de atât. Bănuiesc că era catolică practicantă.

— Da, i-a răspuns Abigail.

— Şi s-a sinucis? a întrebat Haniya. Nu-i un păcat capital?

— Ba da, i-a răspuns Gamache, văzând că Abigail nu spune nimic. Încă o măsură a tulburării şi a suferinţei prin

care trecea. Fusese scoasă din minţi, ruptă de credinţa ei. Fusese împinsă spre deznădejde.

— Tu eşti vinovat! a rostit Abigail, ţintuindu-l cu privirea pe Vincent.

Cu o mişcare fulgerătoare, Gilbert s-a aplecat şi a înşfăcat vătraiul.

În timp ce erau distraşi cu toţii de gestul lui, Abigail a luat puşca. Şi a îndreptat-o spre el.

Capitolul 46

Beauvoir a scos pistolul.

— *Non!* i-a ordonat Gamache.

Inspectorul n-a lăsat arma jos. Ţinând-o ferm, cu ambele mâini, a rămas cu ea îndreptată spre Abigail. Gata să tragă. Tânjind să tragă.

Haide, haide. Doar o mişcare mică, te rog. Haide.

— Mai e ceva ce nu ştiţi, i s-a adresat Gamache profesoarei Robinson.

Avea braţele întinse spre cei din jur, într-o încercare de a-i calma.

Abigail răsufla greu, iar ţeava puştii se ridica şi cobora cu fiecare respiraţie. Dar era atât de aproape de Vincent Gilbert, încât n-avea cum să rateze. Conta doar dacă trage când inspira sau când expira. În cap sau în piept.

— Tatăl dumneavoastră a făcut şi o copie a scrisorii de adio.

— Şi ce dacă? Aţi găsit originalul la Colette, i-a răspuns ea, fără să-şi desprindă ochii de la Gilbert. Aţi citit-o.

— Dar Debbie n-o citise. Cred că n-aţi vrut s-o lăsaţi.

Acum, privirea lui Abigail a fugit spre Gamache pentru o clipă.

— Ba da, a citit-o. La cabană, când mi-a dat-o Colette.

— Tu ai citit-o, Abby, a intervenit Roberge, făcând un mic pas în faţă. Şi i-ai spus lui Debbie ce scria, dar ea n-a citit-o, de fapt.

— Dar ce rost mai are? Ce mai contează?

— Contează foarte mult, i-a răspuns Gamache calm. Cred c-a găsit copia printre lucrurile tatălui dumneavoastră când vă ajuta să eliberaţi casa. Probabil era în agenda lui, împreună cu asta.

I-a făcut semn din cap lui Lacoste, care a pus pe masă fotografia veche, apoi a făcut câţiva paşi înapoi.

Abigail a privit-o.

— Ce importanţă mai au toate astea? Gilbert a ucis-o pe Debbie ca să ia înapoi scrisoarea pe care i-a trimis-o tatei. A făcut-o ca să se protejeze. N-are nimic de-a face cu gestul tatei. Cu ce s-a întâmplat cu Maria.

— Ba are enorm de-a face cu toate astea, i-a răspuns Gamache. Când a citit biletul de adio al tatălui dumneavoastră, Debbie şi-a dat seama că nu era chiar cum îi povestiserăţi. Asta a remarcat şi inspectoarea Lacoste – ea ne-a atras atenţia că Paul Robinson nu mărturiseşte, de fapt, c-a omorât-o pe Maria.

— Sigur că mărturiseşte, i-a spus Abigail. Asta a şi scris. A făcut-o de dragul meu. Ca să nu fiu nevoită să am grijă de Maria tot restul vieţii. Ca să pot merge la facultate, să-mi văd de studii. A făcut-o şi de dragul ei. Ca s-o elibereze. Şi pe urmă s-a sinucis, ca să scape de vinovăţie. Şi da, indiferent dac-a fost intenţionat sau nu, a pus vina pe umerii mei. Credeţi că vă puteţi măcar imagina cum m-a afectat asta?

— V-a făcut să scrieţi un raport post-pandemie care propune eutanasierea celor fragili şi vulnerabili, i-a

răspuns Gamache. Ceea ce ar însemna ca soarta pe care a avut-o sora dumneavoastră să nu mai fie o crimă, ci o eutanasiere din compasiune.

— Nu-i adevărat!

A ridicat tonul, cu vocea uşor stridentă, chinuită. Respira şi mai greu, întretăiat.

Piept, cap. Piept, cap.

Dacă Gamache venise la cabană căutând sentimente, cu siguranţă le găsise.

— Dar dacă nu tatăl dumneavoastră a ucis-o pe Maria?

— Cum adică? l-a întrebat Abigail.

— De ce ar fi mărturisit o crimă, că şi-a omorât fetiţa, pentru numele lui Dumnezeu, dacă nu era adevărat? a intervenit Haniya.

— Aşa, a spus Gamache, acum ajungem la momentul-cheie. Poate că dumneavoastră aveţi propriile motive să fiţi aici, dar noi am venit ca să aflăm răspunsul la întrebarea asta.

— N-aveţi decât să găsiţi răspunsul, dacă puteţi. Dar e prea târziu, a răspuns Abigail. A fost făcut prea mult rău. Singurul adevăr care mai contează este că el – a făcut semn cu ţeava puştii spre Gilbert – l-a ajutat pe Cameron s-o omoare pe mama, să-mi omoare sora şi tatăl. Şi acum a ucis-o şi pe Debbie. Aici se opreşte. Nimic altceva nu mai contează.

A ridicat puşca.

Gilbert a făcut un pas înapoi, împleticindu-se şi căzând pe scaunul din spatele lui, iar Beauvoir a avertizat-o pe Abigail:

— Nu trageţi!

— Biletul de adio al tatălui dumneavoastră n-a fost scris din vinovăţie, a continuat Gamache, făcând un mic pas înainte; vorbea cu o voce domoală, aproape hipnotizantă. A scris-o mânat de iubire.

A văzut că profesoara ezită.

— De iubire, a repetat Gamache, vorbind şi mai încet, ca s-o forţeze să-l asculte. Nu el a omorât-o pe Maria. Scrisoarea vă era adresată dumneavoastră, de la bun început s-a gândit numai la dumneavoastră. Nu voia să fiţi singură şi să vă temeţi în momentul în care o citeaţi. Aşa c-a trimis-o unei persoane în care ştia că poate avea încredere. Că-şi poate lăsa în mâinile ei viaţa – şi viaţa dumneavoastră.

A privit-o pe Colette, care a încuviinţat încetişor.

— Când a ajuns acasă de la conferinţă, în ziua aceea, Maria murise deja, nu-i aşa? Tatăl dumneavoastră şi-a dat seama că fusese sufocată. Ştia că de vină puteaţi fi doar dumneavoastră sau Debbie. Cred c-a presupus ce era mai rău.

— Ce era mai rău? a întrebat Haniya, apoi şi-a întors privirea spre Abigail. Adică dumneavoastră? V-aţi ucis sora?

Colette a clătinat din cap.

— *Non*, n-a omorât-o ea. Dar Paul a trebuit să pornească de la presupunerea asta, în caz că era adevărat. Aşa c-a ascuns totul. Şi şi-a asumat el responsabilitatea.

Jean-Guy a încercat să rămână concentrat asupra lui Abigail. Să-şi şteargă din minte imaginea ce nu avea să dispară niciodată cu totul. Paul Robinson făcând în grabă sandviciul cu unt de arahide, în timp ce una dintre fiice ţipa după ajutor, iar cealaltă zăcea moartă. Apoi luând sandviciul şi...

— Nu, a spus Abigail, hotărâtă. Tata n-ar fi crezut niciodată aşa ceva. Ar fi ştiut că nu eram în stare de o asemenea grozăvie. Îmi iubeam sora.

Şi cu toate astea, şi-a spus Gamache, exact asta crezuse Paul Robinson.

— Tatăl tău şi-a pierdut minţile, i-a explicat Colette. A fost copleşit, a avut un moment de nebunie trecătoare. Nu s-a gândit decât că trebuie să te protejeze.

— Dar n-am...

Gamache a ridicat din nou mâna.

— Era un om prudent. Voia să se asigure că nu scapă din vedere niciun aspect, că nu va exista vreo îndoială. A scris biletul de adio şi apoi s-a sinucis – un ultim gest de iubire, ca să fie absolut sigur că nu veţi fi niciodată acuzată de crimă. Dar a formulat atât de ciudat mărturisirea!

A scos scrisoarea din buzunarul de la piept. Era caldă, stătuse aproape de inima lui, care bătea puternic.

— Scrie aici *N-a fost intenţionat. Ştiu asta*. Dumneavoastră vă sunt adresate cuvintele astea. A ţinut să vă spună că ştie că n-aţi vrut, de fapt, să vă omorâţi sora. Voia să vă spună că vă iartă şi că sunteţi liberă acum să vă trăiţi viaţa. Să vă continuaţi studiile la Oxford. Să vă atingeţi potenţialul. Voia să ştiţi că sunteţi în siguranţă.

— De asta mi-a trimis-o mie, a spus Colette. Voia să ştiu adevărul. Şi să veghez asupra ta. Să-i continui eu eforturile de a te proteja. Am făcut-o de la distanţă, dar am fost întotdeauna acolo. Ţi-am urmărit mereu evoluţia.

— Pentru asta vă era etern recunoscător, a intervenit Beauvoir.

— Da.

— Nu, nu-i adevărat, n-am omorât-o pe Maria! a răspuns Abigail, exasperată. Şi ce legătură au toate astea cu ceea ce a păţit Debbie?

— Asta e întrebarea, a spus Isabelle Lacoste. Dacă nici tatăl dumneavoastră şi nici dumneavoastră n-aţi omorât-o pe Maria, atunci cine?

În cabană s-a aşternut liniştea, întreruptă doar de ţipetele păsărilor de afară.

— Debbie? a sugerat Gilbert, ezitant. Debbie a omorât-o?

— Debbie? De ce i-ar fi făcut vreun rău Mariei? a întrebat Abigail.

Puşca devenea tot mai grea, vârful ţevii cobora şi se ridica neîncetat.

Piept, abdomen. Piept, abdomen.

— Din gelozie, i-a răspuns Lacoste. În poza asta se vede cât se poate de clar. Debbie a încuiat-o în birou fiindcă nu voia s-o mai vadă. Nu voia s-o vadă pe fetiţa pe care o ucisese şi cu siguranţă nu voia să vadă cât de mult o iubiserăţi. Uitaţi-vă.

Şi-au coborât cu toţii privirea asupra pozei.

— Uitaţi-vă la expresia lui Debbie. Uitaţi-vă cum vă trage de braţ. Efectiv încearcă să vă smulgă de lângă sora dumneavoastră. Trebuie să vă fi dat seama.

— Ştiam că e posesivă, da. A fost parte din motivul pentru care am vrut să răcim relaţia. Mă sufoca.

N-a dat niciun semn că ar fi conştientizat ce spusese.

— Mai e un motiv pentru care ar fi omorât-o Debbie pe Maria, a intervenit Gamache. Acelaşi motiv pentru care a scris tatăl dumneavoastră biletul acela de adio. Ca să vă elibereze de o povară.

— Nu, Maria n-a fost niciodată o povară.

— Eu vă spun ce ar fi putut crede Debbie. Asta v-a spus atunci când v-a mărturisit adevărul? C-a făcut-o din iubire?

— Când a mărturisit? Ce vreţi să spuneţi?

— Ce vrei să spui, Armand? l-a întrebat şi Colette.

— Ştiţi foarte bine ce vreau să spun, a răspuns inspectorul-şef, fără să-şi desprindă privirea de la Abigail. A mărturisit adevărul, iar apoi aţi ucis-o.

— Nu!

— Ba da.

Vocea îi era gravă. Tristă. Nu se simţea triumfător.

— Armand! a rostit Colette şi a întins mâna spre el, dar Lacoste s-a băgat între ei.

— Când a găsit şi a citit în sfârşit scrisoarea de adio a tatălui dumneavoastră, a continuat Gamache, făcând încă un pas în faţă.

A văzut că Abigail îşi încleştează mai tare mâinile pe puşcă, c-o ridică un pic. L-a văzut, cu coada ochiului, pe Beauvoir pregătindu-se să tragă.

— Şi-a dat seama că tatăl dumneavoastră vă considera vinovată pentru ce se întâmplase. A hotărât să vă spună adevărul.

— Nu!

— În noaptea aceea, de Revelion, a adăugat Armand, dându-şi seama că-i captase întru totul atenţia. Când Colette s-a despărţit de Debbie, întorcându-se în hotel, aţi ieşit s-o căutaţi ca să-i spuneţi că plecaţi. Aţi găsit-o pe cărare. Atunci v-a spus. Că nu tatăl dumneavoastră o ucisese pe Maria, ci ea. Cred că avea asupra ei ambele scrisori. Cea de la Gilbert către tatăl dumneavoastră, cu care aveaţi de gând să-l ameninţaţi pe Gilbert. Şi încă una. Biletul de adio.

— Nu s-a întâmplat nimic din toate astea! s-a răstit Abigail.

— A încercat să vă explice c-a făcut-o din iubire? V-a implorat s-o iertaţi?

Gamache a privit-o lung, apoi a continuat:

— Nu cred. Cred c-a fost convinsă c-o să fiţi satisfăcută. Chiar recunoscătoare. Poate chiar c-aveaţi să-i mulţumiţi. Asta v-a scos din fire? Faptul că nu avea remuşcări? Că nu-şi dădea seama ce făcuse?

— Nu! E absurd!

Apoi, într-o clipită, Armand a avut revelaţia: Abigail avea dreptate. Greşise el din nou. Mintea îi zburase prea departe şi omisese un detaliu esenţial.

Arma crimei.

Scenariul pe care tocmai îl descrisese depindea de mărturisirea lui Debbie şi de răbufnirea lui Abigail. Dar, dacă aşa stătuseră lucrurile, cum de avusese la ea lemnul de foc? Aşa cum zisese şi Beauvoir, nimeni nu se plimbă cu un butuc la el.

Şi nici nu avea ocazia să facă rost de el. Cu excepţia...

L-a privit pe Vincent Gilbert, care se uita fix la Abigail, strângând în mână vătraiul.

Mintea lui Gamache a început să recalculeze, să reevalueze indiciile. Imaginile. Declaraţiile. Apoi şi-a dat seama.

— Haina ta, i-a spus lui Gilbert.

— Ce-i cu ea?

— O aveai pe tine. Ai ieşit afară în timpul artificiilor şi aveai haina pe tine.

— Da. Şi?

— Cum ai luat-o?

— Ce legătură are? l-a întrebat Haniya. Şi-a omorât Robinson prietena sau nu?

Dar Gamache n-o asculta. Îl ţintuia cu privirea pe Gilbert.

— Am urcat până la mine în cameră, evident.

— Când?

— Chiar înainte de miezul nopţii.

— Dar ne-ai zis c-ai plecat din bibliotecă abia la miezul nopţii.

— Păi, înseamnă c-a fost cu câteva minute înainte.

— Şi tu – detectivul s-a întors spre Colette – ai spus c-ai ajuns în bibliotecă imediat după miezul nopţii?

— Da. Deja erau artificiile.

Aceea era fereastra, momentul în care ucigaşul avusese ocazia să ia arma crimei. Dar asta însemna...

Mai avea puţin.

— Nu, a spus Gamache, făcând încă un pas în faţă. M-am înşelat. Când a citit scrisoarea tatălui dumneavoastră, Debbie şi-a dat seama că nu era o mărturisire. A înţeles că nu el o omorâse pe Maria. Dar ştia că nici ea n-o omorâse.

A fixat-o cu privirea şi a adăugat:

— Asta e, nu?

În sfârşit, izbutise. Celorlalţi le-a luat un pic să-i ajungă din urmă raţionamentul.

— Dumneavoastră? a murmurat Gilbert, holbându-se la Abigail.

— Ăsta e răspunsul pentru cea mai dificilă întrebare a noastră, a continuat Gamache. De ce ar fi mărturisit tatăl dumneavoastră o crimă înfiorătoare de care nu se făcea vinovat? Nu bănuia că dumneavoastră eraţi vinovată. O ştia cu certitudine. Vă cunoştea foarte bine. Pe cât de generos şi altruist era el, pe atât de egoistă eraţi dumneavoastră. Pe cât de sincer era el, pe atât eraţi dumneavoastră de manipulatoare. El punea familia pe primul loc, dumneavoastră – propriile ambiţii.

— Departe de trunchi, a spus Beauvoir.

Armand a încuviinţat.

— De data asta, aşchia a sărit departe de trunchi. Dar vă iubea şi voia să vă protejeze. Când a găsit Debbie copia scrisorii de adio şi a citit-o cu ochii ei, în sfârşit, şi-a dat seama ce spunea de fapt. Când v-a spus că ştia? Înainte să veniţi în Québec? V-a promis c-o să păstreze secretul?

— Doamne Dumnezeule! a exclamat Abigail, uitându-se la cei din jur. Nu vă daţi seama ce face? *Vrea* să fiu eu vinovată.

— De asta tot repeta Debbie „Abby Maria”? a întrebat-o Gamache, ignorându-i izbucnirea.

A mai făcut un pas mic spre Abigail. În sfârşit, simţea că înaintează pe teren sigur.

— O spunea ca pe o încurajare menită să vă reconforteze. Un fel de limbaj cifrat între voi două. Un secret pe care-l împărtăşeaţi. Dar de fiecare dată când rostea numele acela, dumneavoastră auzeaţi o ameninţare. Un avertisment.

— Prostii, încercaţi să-mi înscenaţi totul!

S-a întors spre Colette.

— Mă urăşte din cauza studiului, chiar nu-ţi dai seama?

— Când a spus că tatăl dumneavoastră credea că adevărul trebuie să iasă mereu la iveală, oricât de neplăcut ar fi, probabil c-a declanşat un teribil semnal de alarmă, a continuat Gamache, neînduplecat. Aţi intrat în panică?

Expresia de pe chipul lui Abigail s-a înăsprit. Inspectorul-şef şi-a dat seama că femeia se pregătea să acţioneze. Bănuia ce avea să facă. Mai văzuse expresia aceea. Pe chipurile unor oameni aflaţi pe marginea unui pod, sus, deasupra apei învolburate. Chiar înainte de a...

Abigail respira regulat. Calm.

— Nu cred că v-aţi trezit în dimineaţa aceea cu gândul s-o ucideţi pe Debbie, a continuat Gamache pe un ton calm, liniştitor. Cred că nici spre petrecere n-aţi pornit cu intenţia asta. Dar ideea clocotea undeva în adânc. Apoi Debbie a pomenit numele Abby Maria în faţa doctorului Gilbert. A mers prea departe. În clipa aceea, aţi ştiut că nu vă puteţi încrede în ea. Indiferent dacă o făcea intenţionat sau nu, lui Debbie aveau să-i scape prea multe aluzii şi, în cele din urmă, cineva avea să sape după informaţii.

— Armand! l-a avertizat Gilbert, văzând că profesoara era pe cale să cedeze.

Dar Gamache trebuia să-i forţeze mâna. Nu aveau nicio dovadă concretă. Teoria lui se potrivea cu cele întâmplate, dar şi un avocat mediocru ar fi reuşit s-o scape de orice acuzaţie. Aveau nevoie de o mărturisire. Şi în vreme ce

Jean-Guy avea pistolul în mână, Isabelle avea telefonul. Înregistra.

— Te înşeli, Armand! a intervenit Colette. Debbie a omorât-o pe Maria. Ştiu sigur, fiindcă mi-a spus când am ieşit să ne plimbăm.

Gamache s-a întors spre ea.

— Şi vrei să spui că pe urmă tu ai ucis-o pe Debbie Schneider?

— Da.

— *Non*. N-ai omorât-o tu. N-ai pune în pericol viitorul lui Jean-Paul. Şi ce s-ar alege de el, dacă ai fi arestată? Nu.

A privit-o lung şi a adăugat:

— Poţi să te opreşti acum. Meriţi deja recunoştinţa eternă a lui Paul Robinson. Pur şi simplu nu şi-a dat seama ce-ţi cere.

Inspectorul-şef s-a întors spre Abigail.

— Dumneavoastră aţi ucis-o.

— Nu, i-a răspuns profesoara, însă nu mai părea deloc convinsă.

Ridicând uşor mâinile, Armand a rostit încet:

— Abigail...

În clipa următoare, ea a făcut lucrul de care se temea Armand. A mişcat puşca, îndepărtând-o de Gilbert şi luându-l în cătare pe Jean-Guy.

— Nu! a strigat Gamache.

Beauvoir s-a încordat, pregătindu-se, şi a apăsat pe trăgaci. Dar nu până la capăt.

Aproape. Aproape. Încă o sutime de milimetru...

— Trage! a ţipat Abigail. Haide! Trage!

Şi Jean-Guy chiar voia să tragă. Îşi dorea din toată inima s-o facă. Era ocazia pe care o aştepta. N-ar fi fost crimă, ci autoapărare. Nimeni n-ar fi putut s-o pună la îndoială. Şi pe urmă, Idola ar fi fost în siguranţă. Cu toţii ar fi fost în siguranţă.

— De-abia aştepţi să mă împuşti! a strigat Abigail. Mi-am dat seama din prima clipă. Mă urăşti, fiindcă eşti de acord cu mine. Fiică-ta ar fi trebuit avortată!

— Abigail!

Colette a făcut un pas în faţă, însă a oprit-o Gamache. De-abia se abţinea el însuşi să nu intervină între Jean-Guy şi Abigail. Dar decizia era a lui Beauvoir. El trebuia să pună capăt situaţiei. Şi-a ţinut respiraţia. Inima îi bătea nebuneşte.

— Trebuie să alegi, eu sau fiică-ta! a mai ţipat Abigail, împingând puşca mai în faţă.

Pe obrajii lui Jean-Guy au început să curgă lacrimi, iar el a scos un geamăt de animal rănit de moarte.

— Trage, laşul dracului!

Poliţistul a lăsat arma în jos şi a clătinat din cap. Isabelle a făcut un pas în faţă şi a apucat ţeava puştii, ridicând-o spre tavan.

— Fă-o! a implorat Abigail în timp ce-i era luată puşca, iar ea se prăbuşea la podea. Te implor.

— Abigail Robinson, a început Jean-Guy, eşti arestată pentru...

Atât a putut rosti. Îi tremurau genunchii, simţea că-l lasă picioarele. Armand l-a luat de braţ, sprijinindu-l. L-a ţinut în braţe în timp ce Jean-Guy suspina.

Capitolul 47

— Puşca era încărcată, a anunţat Isabelle. Chiar voia să te omoare.

— Nu, voia să moară ea, i-a răspuns Jean-Guy.

Se prăbuşise pe bancheta din spate, epuizat, încă tremurând. Nu din cauza frigului, ci de oboseală.

— Voia să se sinucidă cu mâna unui poliţist, a spus Gamache.

Unul dintre cele mai înfricoşătoare coşmaruri ale poliţiştilor. Ajunşi într-o asemenea situaţie, puţini reuşeau să evite deznodământul cel mai trist.

Însă Jean-Guy Beauvoir nu era un poliţist obişnuit.

O duseseră pe Abigail Robinson la secţia Sûreté, unde fusese reţinută pentru posesie de armă şi ultraj asupra unui ofiţer de poliţie.

Încă n-o puseseră sub acuzare pentru uciderea lui Debbie Schneider, nici pentru a Mariei. Nu ştiau dacă aveau suficiente dovezi ca să obţină condamnarea. Probabil avea să mai dureze. Asta, dacă ajungeau până acolo. Încă sperau ca ea să mărturisească.

Până au terminat cu formalităţile pentru arestare, cu declaraţiile şi hârţogăria, era deja după-amiază târziu.

Colette Roberge fusese condusă acasă, la Jean-Paul, iar Vincent Gilbert şi Haniya Daoud se întorseseră la Auberge.

Odată ajunşi, Vincent o rugase pe Haniya să-l însoţească la bistrou, să bea ceva împreună.

— Am nevoie de un pic de aer curat.

— Adică vreţi să mergem pe jos?

— Nu-i departe, trebuie doar să coborâm dealul, i-a răspuns el. Se vede de aici.

— Şi orizontul îl văd. Nu-nseamnă că vreau să merg pe jos până acolo.

Cei doi Sfinţi Nesimţiţi s-au ciorovăit tot drumul până la bistrou, unde Gabri le-a oferit o masă ferită de aglomeraţie şi a încercat să-i tragă de limbă.

A plecat cu o comandă de scotch dublu şi ciocolată caldă, însă fără vreo informaţie.

Isabelle i-a dus cu maşina pe inspectorul-şef şi pe Beauvoir până în Three Pines.

Pe bancheta din spate, Jean-Guy şi-a trecut mâna tremurândă peste faţă. Se întreba dacă ceilalţi erau conştienţi cât de aproape fusese. Probabil că da.

Nici el nu ştia de ce nu trăsese. Şi nici dacă avea să regrete lucrul acesta mai târziu.

— Deci n-aţi dus-o pe Abigail la cabana dumneavoastră ca s-o ucideţi? l-a întrebat Haniya.

— Eu? Să ucid pe cineva? Am avut parte de suficientă cruzime cu Ewen Cameron. Nu. Am invitat-o pe profesoara Robinson la mine, într-un cadru mai intim, ca să-i cer iertare pentru tot ce a pătimit mama ei, fără ca eu să fac ceva pentru a pune capăt experimentelor. Dar n-am mai apucat.

Şi-a coborât privirea spre mâinile vârstate de vene proeminente, pe care le ţinea împreunate pe masă. Avea în faţă paharul cu scotch, neatins.

Haniya a ridicat cana cu ciocolată caldă, deasupra căreia pluteau câteva creste înalte de frişcă. Simţise nevoia de ceva reconfortant. Până atunci nu mai băuse niciodată ciocolată caldă, dar văzând câtă plăcere le făcea celorlalţi, se gândise că putea fi cea mai potrivită alegere.

Nu înţelegea de ce era atât de tulburată. În definitiv, trecuse prin situaţii mult mai grave. Făcuse chiar ea lucruri mult mai grave. Însă nu fusese niciodată martora consecinţelor. Pe oamenii pe care îi omorâse îi considerase inumani. Şi ştia că nu avusese de ales, fusese nevoită să acţioneze aşa.

Însă acum începea să conştientizeze un adevăr mult mai complex. Că oamenii aceia, bărbaţii şi băieţii de atunci, aveau familii. Aveau motive, oricât de greşite ar fi fost. Aveau şi ei rănile lor. Nu se născuseră cu dorinţa de a viola, a tortura, a schingiui şi a ucide.

Acum, stând în bistroul acela liniştit din sătucul paşnic, Haniya Daoud a acceptat gândul că, deşi cei pe care-i omorâse erau îngrozitori, nişte monştri, erau în acelaşi timp şi oameni.

Şi poate – poate – înţelegând acest adevăr, avea să găsească în sfârşit o fărâmă de linişte. Poate că ăsta era de fapt premiul.

— Aţi vrea s-o faceţi acum? l-a întrebat pe Gilbert. Să cereţi iertare, adică. Puteţi să încercaţi cu mine.

Doctorul se pregătea să-i respingă propunerea, dar, privind-o lung, s-a răzgândit.

— Îmi pare nespus de rău pentru ce a păţit mama dumneavoastră. Pentru rolul ruşinos pe care l-am jucat eu acolo. Îmi pare nespus de rău că n-am făcut nimic pentru a opri atrocităţile alea. Ar fi trebuit, dar n-am făcut-o. Îmi pare rău c-a murit din cauza celor petrecute acolo, regret tot ce s-a întâmplat cu familia dumneavoastră din cauza asta – şi cu toate celelalte familii. Îmi pare rău pentru toată suferinţa pe care am provocat-o.

Bătrânul Sfânt Nesimţit a scrutat chipul tinerei Sfinte Nesimţite şi a remarcat că cicatricile dispăruseră. Sau, mai curând, nu mai erau primul lucru pe care îl vedea atunci când o privea.

— Vă iert, i-a răspuns ea încet. Şi-mi pare şi mie rău. Că aţi fost atât de răniţi, înnebuniţi de *brown-brown*, încât aţi făcut lucrurile alea cumplite. Îmi pare rău că viaţa voastră, a tuturor, a trebuit să se încheie aşa cum s-a încheiat.

În timp ce Vincent Gilbert încerca să-şi dea seama despre ce vorbea Haniya şi ce însemna *brown-brown*, ea a luat cana cu mâinile tremurânde şi a sorbit prima gură de ciocolată caldă din viaţa ei. I-a înţeles imediat puterea de a aduce alinare, dacă nu chiar de a vindeca. Acum înţelegea şi de ce iubeau canadienii iarna, dacă băutura aceasta călduţă venea la pachet cu zăpada şi cu frigul.

A lăsat cana jos şi i-a zâmbit lui Vincent.

Bătrânul s-a întrebat dacă era cazul să-i spună că avea mustaţă de frişcă, dar a hotărât să nu-i zică. Mustaţa ei îl binedispunea.

Deh, Sfânt Nesimţit...

— Până să plecaţi, aş vrea să vă mai arăt ceva, a anunţat Clara a doua zi dimineaţă.

O invitase pe Haniya, să-şi ia rămas-bun. Când a sosit, a găsit-o pe Myrna în bucătăria deja familiară.

Trecând apoi în livingul acum familiar, Haniya s-a oprit în prag înmărmurită.

Gabri şi Olivier s-au ridicat în picioare şi s-au întors spre ea. La fel şi Reine-Marie. Ruth, care o ţinea în braţe pe Rosa, stătea lângă Stephen. Erau şi Jean-Guy şi Isabelle acolo. La fel, Annie, Honoré şi Idola. Veniseră în Three Pines ca s-o vadă înainte de plecare.

Stăteau în semicerc, cu faţa spre ea.

Haniya a făcut un pas în spate. S-a oprit. Apoi a făcut un pas în faţă. Încă unul. Şi încă unul. A închis cercul.

Vincent Gilbert a fost nevoit să refuze invitaţia Clarei; îşi luase porţia de societate cu vârf şi îndesat, cât să-i ajungă tot restul vieţii.

Apropiindu-se de cabană, a auzit ţipetele gaiţelor albastre. Până acum, le gonea mereu – sau cel puţin încerca să le gonească. Însă de data asta s-a oprit pe terasă şi a deschis săculeţul cumpărat de la băcănia lui *monsieur* Béliveau.

A împrăştiat seminţele negre de floarea-soarelui pe zăpada imaculată şi a privit cum veneau păsările, coborând în cercuri largi, să mănânce. A intrat în cabană, a făcut focul în sobă, a pus de ceai şi a deschis cartea pe care i-o împrumutase Colette.

Extraordinary Popular Delusions and the Madness of Crowds.

S-a instalat comod şi a citit despre prima schemă piramidală din lume, despre criza lalelelor şi despre toboşarul din Tedworth.

Păsările tot ţipau şi cârâiau afară, bineînţeles. Dar părea mai curând trăncăneala unor musafiri.

* * *

— Of, Doamne! a oftat Ruth. Iar tabloul ăsta nenorocit! Ai face bine să te pregăteşti, i-a spus lui Stephen.

La rugămintea Haniyei, Clara făcuse pentru toată lumea ciocolată caldă cu frişcă. Stephen turnase nişte brandy în cana lui şi în a lui Ruth.

Ei doi, cel puţin, aveau să fie pregătiţi ca lumea.

Gabri exersa reacţia *E grozav! E genial!*

Până şi Reine-Marie se pregătea. Ca toţi ceilalţi, auzise despre cel mai recent proiect al Clarei. Prietena lor încerca o tehnică nouă: arunca straturi de vopsea, aparent fără vreo noimă, pe pânză. Din când în când, rupea modelul creat de stropi cu câte un obiect hiper-recognoscibil.

Ultimul pe care îl folosise era o banană. Reine-Marie se întreba dacă era o referire la maimuţe, dar, cel mai probabil, n-avea nicio semnificaţie.

În spatele ei, Myrna încerca să-l convingă pe Billy Williams să vină mai în faţă, însă asemenea măgăruşilor pe care îi creştea, bărbatul lăsase capul în jos şi refuza să se clintească. *Inteligentă decizie*, şi-a spus Myrna, urmându-i fără tragere de inimă pe ceilalţi spre atelierul Clarei.

— Cât ai ştiut din toate astea, Colette? a întrebat-o Armand.

Colette Roberge şi soţul ei erau în sufrageria familiei Gamache. Fiindcă Jean-Paul se simţea mai bine când nu erau mulţi oameni de faţă, rămăseseră aici când ceilalţi porniseră spre căsuţa Clarei, ca să-şi ia rămas-bun de la Haniya Daoud.

Jean-Paul scotea cărţi din bibliotecă şi le aşeza în teancuri ordonate, pe jos, în timp ce Armand şi Colette stăteau de vorbă.

— Paul nu mi-a spus direct, dar ştia că ştiu. Nu-i dăduse în viaţa lui Mariei vreun sandvici cu unt de arahide din greşeală. Iar dacă ar fi făcut-o intenţionat, era crimă. Şi ştiam că nu-i capabil de aşa ceva. Dar trebuie să recunosc – am sperat mereu că Debbie Schneider era vinovata. Nu Abigail. De dragul lui Paul. Însă când am primit scrisoarea, mi-am dat seama imediat că Abby era criminala. Îşi cunoştea bine fiica. Ştia de ce-i în stare.

— A vrut să-i arăţi lui Abigail scrisoarea ca ea să ştie că este în siguranţă.

Jean-Paul rămăsese cu o carte în mână şi se holba la ea. Apoi a venit lângă ei şi i-a dat-o lui Colette. Acum nu mai vorbea aproape deloc. Însă comunica în alte moduri.

— *Merci*, i-a spus ea. Chiar o căutam.

Bărbatul i-a zâmbit şi s-a întors la treabă.

Colette a închis ochii strâns, apoi i-a deschis şi a pus cartea lângă ea, pe canapea.

— Vincent zice c-ai invitat-o pe Abigail ca să încercaţi amândoi s-o ajutaţi. S-o convingeţi să renunţe la campania pe care a lansat-o.

— Aşa este.

— Vincent avea de gând şi să-i povestească despre colaborarea lui cu Ewen Cameron?

— Nu. Nu ştia că mama ei s-a numărat printre victimele lui Cameron. A aflat abia când ne-a spus ea.

— Acum, că Abigail a fost arestată, crezi că se va stinge discuţia despre eutanasia obligatorie?

— Aşa ai crede, i-a răspuns Colette. Dar mă tem că momeala a fost deja muşcată. Abigail a speriat suficienţi oameni, făcându-i să creadă că nu vor exista destule resurse ca să ne revenim în urma pandemiei, d-apoi ca să facem faţă unui posibil nou val. Decât dacă-i lăsăm să moară pe bătrâni şi pe bolnavi.

— Dacă ne asigurăm că mor, a subliniat Armand.

Prin injecţie letală. Pedeapsa cu moartea pentru cei care comiseseră nu greşeala de a ucide pe cineva, ci de a nu se stinge ei suficient de rapid.

Vedea prin uşa deschisă a biroului dosarele la care lucra când sosiseră soţii Roberge. Conţineau dovezile pe care le strângea, în secret, împotriva celor responsabili pentru abandonarea bătrânilor şi a infirmilor în aziluri, în perioada pandemiei.

Era duminică după-amiază. A doua zi dimineaţă, Armand Gamache avea o întrevedere cu premierul Québecului. Ca să-i arate dosarele. Şi să-i spună, confidenţial, că dacă se lua vreo măsură în direcţia adoptării eutanasiei obligatorii sau a oricărei decizii ce aducea măcar vag cu eugenia, dosarele acelea aveau să fie făcute publice.

Era şantaj, Armand o ştia foarte bine. Însă conştiinţa lui avea să-i supravieţuiască acestei poveri.

Asta avea să se întâmple însă a doua zi. Acum stătea liniştit, comod, în sufrageria lui, stând de vorbă cu nişte prieteni.

— O s-o puneţi sub acuzare pentru crimele astea două? l-a întrebat Colette.

— O să încercăm.

Privirea lui Colette a căzut asupra fotografiilor de familie de pe rafturile din spatele lui Armand.

— Nu-mi vine să cred că n-a tras, a spus, uitându-se spre Jean-Paul, care aşeza grijuliu cărţile. Presupun că dragostea l-a împiedicat.

— *Oui.*

Dacă ar fi apăsat pe trăgaci, Jean-Guy n-ar fi putut fi tatăl pe care şi-l dorea pentru copiii lui.

Clara a trecut liniştită pe lângă aiureala de pe şevalet, oprindu-se la o pânză sprijinită de perete.

Haniya o urmărea cu privirea, întrebându-se dacă era cazul să-i spună gazdei că avea mustaţă de frişcă, dar a hotărât să n-o facă.

De, nominalizată la Premiul Nobel pentru Pace...

Clara a ridicat cearşaful pătat de vopsea şi în încăpere s-a aşternut liniştea.

— E grozav, a murmurat Gabri.

— E genial, a spus Olivier.

După ce au plecat Colette şi Jean-Paul, a mers şi Armand la Clara.

Ceilalţi erau deja în living, dar pe Haniya a găsit-o în atelier. Privea tabloul. Avea haina pe ea, iar geamantanele Louis Vuitton o aşteptau la uşă.

Armand şi Haniya au rămas unul lângă altul, în tăcere, studiind tabloul Clarei. Apoi, tot cu ochii aţintiţi asupra picturii, Armand a întrebat-o:

— Sunteţi sigură că vreţi să plecaţi?

Femeia s-a întors spre el şi, pentru prima oară, nu i-a văzut ridurile adânci de pe chip, nici cicatricea de la tâmplă, ci bunătatea din ochi.

Apoi, s-a întors din nou spre tablou.

— Sudanul e casa mea. Cred că mă-nţelegeţi, *monsieur* Gamache. Acolo mi-e locul.

— Al dumneavoastră şi al macetei dumneavoastră?

— Mă judecaţi?

— *Non*. Vă întreb.

Haniya Daoud, Eroina Sudanului, a oftat adânc.

— E cumplit în Sudan. Sărăcie, o violenţă de nedescris. Femeile, fetele nu sunt în siguranţă. Dar este şi un curaj inimaginabil. Şi frumuseţe.

A zâmbit, cu ochii aţintiţi asupra picturii din faţa ei.

— Satul meu a fost reconstruit. Am o căsuţă acolo. Nu-i departe de Nilul Alb.

I-a povestit despre miresmele îmbătătoare din timpul verii. Despre ploaia care răpăie în râu. Despre foşnetul vântului prin savană. Toate lucrurile micuţe care, adunate, însemnau *acasă*. Acolo era locul ei.

— Când sunt acasă, mă plimb pe-acolo în fiecare zi. Mă aşez pe mal şi mă rog.

— Pentru ce?

Haniya s-a întors spre el.

— Probabil pentru acelaşi lucru pentru care vă rugaţi şi dumneavoastră. Acelaşi lucru pentru care ne rugăm toţi.

A trecut pe lângă el, ieşind din atelier.

Reine-Marie era la intrare, unde îşi punea cizmele şi haina.

— Vă duc eu cu maşina la Montréal, i-a spus Haniyei.

— E-n regulă, am chemat un taxi.

— Avem taxiuri?! a întrebat Myrna.

— Da. Nu-s sigură în ce limbă vorbea tipul, dar am impresia c-a zis că ne întâlnim aici.

S-au uitat cu toţii la Billy Williams, care a zâmbit larg şi a ridicat braţul. Apoi l-a lăsat jos, apucând-o de mână pe Myrna.

— Mda, cred că putem să anulăm taxiul fără probleme, a spus Reine-Marie şi l-a văzut pe Billy dând din cap.

— Venim şi noi să vă conducem, a spus Clara, iar Myrna a încuviinţat.

— De ce? a întrebat Haniya.

Clara s-a întors spre ea, surprinsă.

— Fiindcă asta fac prietenii.

Ultima imagine din Three Pines pe care a văzut-o Haniya a fost a celor doi bătrâni care stăteau pe pajiştea din mijlocul sătucului. Una dintre siluete îi făcea semn de rămas-bun, cu degetul mijlociu ridicat.

Jean-Guy îl rugase pe Armand să aibă grijă de Honoré, iar el a mers cu Idola şi cu Annie în bucătărie şi s-au aşezat lângă foc.

— Trebuie să-ţi spun ceva, i-a zis el lui Annie. Despre ce am simţit la început faţă de Idola. În legătură cu decizia noastră.

Armand s-a aşezat pe băncuţă, cu Fred la picioare. Îl priveau amândoi pe Honoré, care se juca vesel cu câţiva copii din sat, iar Henri ţopăia în jurul lor.

Se gândea la tabloul Clarei. Părea un peisaj, sau cel puţin asta ar fi crezut un privitor superficial. Dar dacă te uitai cu mai multă atenţie? Vedeai că este o hartă topografică. Menită să te ghideze.

Şi dacă zăboveai şi mai mult asupra tabloului? Dacă nu încercai să-l priveşti cu ochii, îţi dădeai seama ce era, de fapt. Ce conta cu adevărat.

Vedeai că drumurile şi râurile, dealurile şi câmpiile întinse, zidurile de piatră, pădurile şi pajiştile intrau în armonie. Alcătuiau o imagine. Chipul brăzdat al unei tinere. Însă nu erau cicatrici, liniile adânci care-i brăzdau figura erau o hartă – drumul spre casă.

— *Papa*, *Papa*! a strigat Honoré, cu vocea straniu de înăbuşită.

Armand a sărit în picioare şi a dat fuga la nepotul lui. Când s-a apropiat de copii, şi-a dat seama că toţi, absolut toţi îşi lipiseră limbile de bara porţii de fotbal şi le îngheţaseră acolo.

Câteva minute mai târziu, în timp ce turna, ajutat de Gabri, apă călduţă peste limbile lor înroşite, s-a întrebat de ce or fi făcut aşa ceva. Însă şi Annie, şi Daniel făcuseră acelaşi lucru. La fel şi el, când era de vârsta lor. Bănuia că şi părinţii lui făcuseră la fel, în copilărie. Unele lucruri erau pur şi simplu inexplicabile.

— Stai liniştit, dragule, a şoptit Armand. O să fie bine.

Haniya şi-a ridicat picioarele pe taburetul de la *business class* şi s-a uitat pe geam.

În timp ce se tot adunau kilometrii, iar ea se apropia de Sudan, de casă, simţea că se relaxează. Poate că trupeşte nu era întru totul în siguranţă acolo, însă sufletul ei simţea că se întoarce acasă.

Scoţând pacheţelul pe care i-l strecurase în mână Reine-Marie în aeroportul din Montréal, l-a desfăcut. Apoi s-a uitat la felicitare. Era, de fapt, o bucată de hârtie veche, îngălbenită. Încă avea nişte scotch pe ea în locul în care fusese lipită pe fereastră.

Pe o parte purta semnăturile tuturor, însoţite de mesaje vesele. Pe cealaltă parte erau un curcubeu şi cuvintele acelea, scrise cu creion roz-fosforescent.

Haniya Daoud a strâns în mână felicitarea şi mica fotografie înrămată ce-o însoţea. S-a uitat pe geam, la hectarele nesfârşite de zăpadă. La peisajul acoperit de milioane şi milioane de opere de artă.

Ça va bien aller.

S-a gândit că poate era adevărat.

Mulţumiri

Am început să scriu *Nebunia mulţimilor* la finalul lui martie 2020, când stăteam acasă în carantină. Apucasem să mă întorc în Canada, să ajung acasă, chiar înainte de a se închide graniţele.

Cu o zi înainte, luasem cina în New York cu un prieten. Apoi, brusc, m-am trezit dând fuga acasă, pentru a sta într-o carantină de două săptămâni care s-a transformat într-un *lockdown* de trei luni.

Apoi, apoi, apoi...

Ştim cu toţii ce s-a întâmplat. N-are rost să mai repet. Aţi trecut prin aceleaşi încercări, indiferent dacă locuiţi în Creta sau în São Paolo, Birmingham sau Saskatoon. A fost prima experienţă prin care a trecut absolut toată planeta.

Mi-au scris mulţi cititori care m-au întrebat dacă am să scriu despre pandemie în următoarea mea carte. Cum avea să afecteze sătucul Three Pines? Le-am răspuns, spunându-le că pandemia de coronavirus era ultimul lucru despre care ar fi vrut oamenii să citească, despre care ar fi vrut să li se reamintească. Şi chiar credeam asta cu tărie.

Însă când am ajuns pe la jumătatea primei variante a manuscrisului, mi-am dat seama că simţeam nevoia să vorbesc despre pandemie. Dar cum?

Şi aşa am hotărât ca acţiunea din *Nebunia mulţimilor* să aibă loc în era post-pandemică. Când lumea revenea la „normal”. Dar cicatricile erau acolo. Durerea, tragediile, însă şi binecuvântările surprinzător de abundente.

Am vrut, aşa cum bănuiesc c-aţi vrut şi voi, să cred că vom răzbi. Că familiile, prietenii, străinii se vor putea întâlni din nou, netemători. Fără măşti. Că ne vom putea

îmbrăţişa şi săruta, că ne vom putea ţine de mâini şi vom putea mânca la aceeaşi masă.

Aşa am şi abordat pandemia în cartea aceasta – lucru pe care îl ştiţi deja, probabil. Şi ştiţi că experienţa aceasta, tema unei contagiuni, reverberează de-a lungul întregii cărţi. Felul în care mulţimile alcătuite din oameni cumsecade pot fi infectate de o anume nebunie. Cum se răspândesc şi prind rădăcini iluziile şi minciunile strigătoare la cer.

Şi aşa ajungem şi la titlu. L-am luat dintr-o carte, o carte care există cu adevărat şi care se află şi-n biblioteca lui Gamache – *Extraordinary Popular Delusions and the Madness of Crowds*. Este scrisă de Charles Mackay şi a apărut în anul 1841. E o colecţie de eseuri *nonfiction* care studiază motivul pentru care oameni cu scaun la cap ajung să creadă cele mai nebuneşti teorii. Lucruri pe care, în mod normal, le-ar considera aiureli. Cum a fost criza lalelelor din Olanda. Prima schemă piramidală din lume. Poveştile despre locuri bântuite de fantome. Despre vrăjitoare.

Ce anume îi împinge pe oameni să calce graniţa nebuniei?

Prima oară când am dat de cartea aceasta eram adolescentă, iar mama, care se întorsese la muncă la vârsta de aproape 50 de ani şi-şi luase autorizaţia de broker de investiţii în Toronto, tocmai se apucase s-o citească. Se număra printre lecturile recomandate şi probabil că încă le este utilă brokerilor de investiţii, fiindcă în munca lor au de-a face adeseori cu jocul iluziilor. Cu aparenţe, nu cu realitatea. Iar aparenţele, felul în care sunt percepute lucrurile, pot influenţa realitatea şi, în cele din urmă, pot chiar *deveni* realitate. Profeţii care se împlinesc prin ele însele.

Asta se întâmplă în satul Three Pines.

Am avut nevoie de ajutor pentru a scrie cartea aceasta.

Ca întotdeauna, vreau să-i mulţumesc întâi şi-ntâi lui Lise Desrosiers, buna mea prietenă şi asistentă. Îi mulţumesc şi Lindei Lyall (Linda din Scoţia), care răspunde multora dintre scrisorile voastre (însă le citesc pe toate, să ştiţi) şi se ocupă în mare parte de prezenţa mea online.

Le mulţumesc lui Jennifer Enderlin şi fiului ei, Nick, pentru că m-au ajutat să înţeleg măcar o fărâmă din ce înseamnă să ai un copil care este cu mult, mult mai mult decât o persoană cu Sindromul Down.

Le mulţumesc lui Danny, Lucy şi Ben McAuley, care au librăria Brome Lake Books din sătucul meu drag, Knowlton, în Québec, şi care-mi sunt nişte prieteni grozavi.

Vă mulţumesc mult, Rocky şi Steve Gottlieb. Sally, Cynthia şi Sarah. Kirk şi Walter. Brendan şi Oscar. Hardye şi Don, Bonnie şi Kap, Sukie, Patsy, Tom, Hillary – vă mulţumesc pentru prezenţă, virtuală şi în persoană. Mulţumesc tare mult, Dorie Greenspan, pentru prăjiturelele cu lămâie ale familiei Gamache şi pentru sprijinul pe care mi l-ai oferit în perioada în care ne finalizam amândouă cărţile. Cartea cea nouă a lui Dorie, *Baking with Dorie*, apare în octombrie. Le mulţumesc lui Chelsea şi Marc, pentru întâlnirile pe Zoom cu familia. Mulţumesc, Will Schwalbe, pentru prietenia ta şi pentru mesajele atât de vesele, ca de la scriitor la scriitor. Ca de la prieten la prieten. Mulţumesc, Tom Corradine, că nu m-ai lăsat să ajung o tipă delăsătoare – afurisitule!

Trebuie să le mulţumesc multor oameni care mi-au făcut viaţa mai uşoară. Şi, bineînţeles, tuturor celor care s-au aflat în prima linie şi care ne-au dat şansa de a trăi.

Fratelui meu Doug, care şi-a petrecut lockdownul cu mine. Am reuşit să construim o verandă în răstimpul ăsta!

Când vine vorba despre scrisul propriu-zis, trebuie să-i mulţumesc Allidei Black pentru îndrumare. Lui TJ Rogers,

care, mai mult de un deceniu, i-a apărat şi i-a ajutat pe supravieţuitorii torturii şi care m-a ajutat să înţeleg prin ce trebuie să fi trecut Haniya Daoud. Lui Sam Wijay. Doctorului David Rosenblatt şi lui Mary Hague-Yearl (care nu este întru totul fictivă), pentru că m-au ajutat cu remarcabila bibliotecă Osler de la McGill şi informaţii despre ruşinea care a fost Ewen Cameron.

Îi mulţumesc lui Tyler Vigen, care chiar are un site numit Corelaţii Fictive şi mi-a permis să-l pomenesc şi să-i folosesc şi numele. Îi mulţumesc prietenului meu, înzestratul scriitor şi gânditor Andrew Solomon. La un moment dat, titlul de lucru al acestei cărţi a fost *Departe de trunchi* – o referire la cartea lui genială. I-am scris şi l-am întrebat ce crede despre varianta asta de titlu, iar răspunsul lui a fost nespus de generos.

Îi mulţumesc lui Kelley Ragland, editoarea mea din Statele Unite, de la Minotaur Books. Lui Paul Hochman şi Sarah Melnyk şi, bineînţeles, omului care ţine frâiele, Andy Martin. Lui Don Weisberg, şeful de la Macmillan U.S., un om inteligent şi înţelept. Lui John Sargent, unul dintre cei mai mari editori din generaţia noastră.

Le mulţumesc lui Louise Loiselle, de la Flammarion Québec, lui Jo Dickinson, de la Hodder UK şi tuturor editorilor din lumea întreagă care lucrează din greu ca romanele mele să ajungă în mâinile cititorilor.

Un uriaş „mulţumesc” din inimă agentului meu minunat, David Gernert, şi echipei lui grozave de la The Gernert Company. Şi legendarului Mike Rudell, care s-a stins şi căruia îi simţim lipsa în fiecare zi.

Şi dacă tot vorbim despre asta, în fiecare zi, când stau în faţa laptopului, la masa din sufragerie, închid ochii şi cer ajutor, îndrumare. Curaj. Îi mulţumesc lui Michael al meu, care nu m-a părăsit niciodată cu adevărat. Pentru că este mereu lângă mine şi mă ajută la fiecare pas. Îi mulţumesc

bunei mele prietene Betsy. Şi îi mulţumesc lui Hope Dellon – care mi-a fost prietenă şi editoare atâta amar de vreme.

Le simt prezenţa în fiecare zi. Mă îndrumă şi mă ghidează în viaţă. Mă ajută când scriu.

Ceea ce vreau să spun, de fapt, este că dacă nu vă place cartea, ei sunt de vină.